WILLIAM DEAN HOWELLS

Un caz modern

Editura Univers

CW

William Dean Howells

UN CAZ MODERN

ROMAN

A MODERN INSTANCE

În româneşte de SANDA RÂPEANU

Coperta colecţiei: VASILE SOCOLIUC

EDITURA UNIVERS
BUCUREŞTI
1987

William Dean Howells — *A modern instance*
Signet Classics, The New York American Library,
1986

I
II
III
IV
V
VI
VII
VIII
IX
X
XI
XII
XIII
XIV
XV
XVI
XVII
XVIII
XIX
XX
XXI
XXII
XXIII
XXIV
XXVI
XXVII
XXVIII
XXIX
XXX
XXXI
XXXII
XXXIII
XXXIV
XXXV
XXXVI
XXXVII
XXXVIII
XXXIX
XL
XLI

I

Tîrgul era aşezat într-o cîmpie vastă, străjuită de munţi — verzi pînă pe creste vara, albi printre pinii deşi şi ceţurile plutitoare, iarna. Dar pe orice vreme, gravi şi frumoşi, brăzdaţi de umbre adînci şi luminaţi pe spinările şi întinderile stîncilor cenuşii ca fierul. Rîul luneca pe şes, în lungi meandre şi se furişa apoi printr-o trecătoare nevăzută înspre miazăzi, parcurgînd în cursul său vreo douăzeci de mile pe o suprafaţă care nu măsura decît trei sau patru. Cîmpia era deosebit de fertilă, iar înfăţi- şarea, deşi modestă şi de o frumuseţe strict utilitară, devenea de o bogăţie luxuriantă, o tropicală orgie vegetală, cînd soarele lui Cuptor încingea aceste ogoare de la miazănoapte. Ele unduiau sub greutatea spicelor de grîu şi ovăz, pînă la poalele munţilor, iar cartofii acopereau o cuprindere vastă, în rînduri de un verde aprins, ţipător; iarba englezească, înaltă, din lunci creştea pînă la malurile rîului care îşi însemna contorsionata lui curgere cu o lizieră deasă de anini şi mesteceni.

Dar iarna ţinea o jumătate de an încheiată. Zăpada începea să cadă la sfîrşitul lui noiembrie, de Ziua Recunoştinţei şi se aşternea straturi-straturi pînă la Lăsata Secului, se topea între două viscole, bătătorindu-se tot mai tare pînă la dezgheţul din primăvară, cînd acoperea pămîntul şi se depunea în troiene care înfruntau soarele pînă tîrziu, în luna mai. Cînd nu ningea, văzduhul părea de cleştar, iar timpul era de obicei foarte liniştit. Apoi la amiază peisajul căpăta o strălucire stereoscopică sub soa- rele înalt care ardea pe bolta fără nori, iar la asfinţit păta cerul şi necuprinsul alb cu nuanţe de roz şi violet îngheţat. În astfel de zile, fermierii şi tăietorii de lemne veneau la prăvăliile satului, stîrnind o mişcare vagă şi anevoioasă pe la uşile lor, iar copiii dădeau puţină viaţă şi culoare străzii, ducîndu-se la şcoală sau întorcîndu-se, cu puloverele lor de lînă albastră şi roşie. De patru ori pe zi gaterul, ale cărui fierăstraie şuierînd ascuţit deveniseră parte integrantă din liniştea obişnuită, fluiera începutul şi

încetarea lucrului cu sunete ce păreau că se izbesc de aerul rarefiat. În rest, domnea o pace arctică.

Îndărătul trunchiurilor negre ale ulmilor ce se întindeau de-a lungul străzii cu desenul fin al crengilor cenuşii, se aflau casele, adînc implîntate în nămeţii ce se îngrămădeau şi în mijlocul cărora fiecare gospodar croia, de la uşă pînă în mijlocul drumului, o potecă albă şi curată, tăiată parcă în marmură. Mai multe bifurcaţii conduceau spre răsărit şi apus la locuinţe mai sărace; dar artera care străbatea aşezarea, de la miazănoapte la miazăzi, în preajma cîmpiei, era cea principală, şi avea personalitatea ei cu casele-i albe si pătrate, încăpătoare, cum se clădesc în nordul Noii Anglii. Toate erau ţinute în perfectă stare, deşi ici-colo gerul şi dezgheţul atîtor ierni mai scoseseră cîte-un gard din ţîţîni şi ameninţau echilibrul urnelor monumentale din brad vopsit de pe stîlpul porţii. Casele aveau obloane de un verde închis, în armonie cu verdele funerar al coniferelor de prin grădinile din faţă; iar ele luaseră culoarea peisajului de nea, supunîndu-se parcă legii care înălbeşte blana animalelor nordului. Păreau potrivite cu pustiul acestui decor, în timp ce cîteva case de un gust mai modern, zugrăvite într-un ton mai cald, cu acoperişurile mansardate, cu verandele şi balcoanele sculptate, păreau stinghere şi străine.

La un capăt al străzii era şcoala, cu faţada clasică şi foişorul: la jumătatea drumului, se înălţau hotelul, magazinele, tipografia şi bisericile; iar la capătul opus, una din casele pătrate stătea mai ieşită faţă de celelalte, la marginea unei văi adînci, desprinzîndu-se atît de net pe fundalul muntelui, încît părea tăiată în coasta lui întunecoasă şi împădurită. Pe poarta acestei case, desluşindu-se în lumina roz a amurgului, într-o sîmbătă din februarie, către seară, o sanie cu pături vesel căptuşite cu roşu, o porni în grabă şi coborî strada pe sub ulmii desfrunziţi. Pentru femeile care şedeau la fereastră cu lucrul în mînă, de-o parte şi de alta a străzii, pregetînd să aprindă lampa şi trăgîndu-se tot mai aproape de hotarul frigului de afară, ca să mai prindă ultimele licăriri ale zilei, trecerea neaşteptată a saniei era o ofensă, aproape cumplită. Orice mişcare a străzii era preţioasă pentru ele şi, cu tot ascuţişul curiozităţii lor nepotolite, aceste captive ale iernii nu puteau

recunoaşte persoanele din sanie. Mai tîrziu, n-aveau să-şi ierte că nu se gîndiseră imediat la Bartley Hubbard şi la Marcia Gaylord. Îl văzuseră pe Bartley cu o jumătate de oră înainte, îndreptîndu-se către casa judecătorului Gaylord; cum de nu le trecuse prin minte, îşi reproşau ele, că de fapt se ducea s-o ia pe Marcia la întrunirea bisericii din Lower Equity. Identitatea lor odată stabilită, iscoditoarele îşi reproşau şi alte mici scăpări; dar aceste spirite agitate se potoliră şi lămpile se aprinseră prin case
(unde mirosul de şobolan din lambriuri şi de cartofi din pivniţe devenea tot mai puternic pe măsură ce noaptea înainta); cînd Bartley şi Marcia reveniră, în liniştea clarului de lună, la poarta casei unde locuia fata, şi aici, ferestrele erau cufundate în beznă, în afară de lumina slabă care se furişa prin obloanele salonului; la o oarecare distanţă de casă, tînărul încetini pasul calului, domolind clinchetul zurgălăilor.

Fata apucă mîna pe care i-o întinsese el după ce coborîse la poartă şi, sărind din sanie, îl întrebă:

— Nu intri?

— Numai să pun o pătură pe cal şi să-l adăpostesc sub magazia de lemne, răspunse tînărul, apropiindu-se de animal şi ducîndu-l de căpăstru.

Cînd se înapoie la uşă, fata i-o deschise de parcă i-ar fi pîndit paşii; iar acum o dădea de perete ca să intre Bartley şi-i lumina pragul cu lampa pe care o ţinea ridicată cu mîna cealaltă. Gestul îi scoase în relief silueta, dezvăluindu-i conturul bustului şi-al umerilor, în timp ce lampa îi scălda în lumină faţa pe care şi-o îndreptă spre el, apoi din nou şi-o întoarse o clipă, speriată parcă de un zgomot din spatele ei. Lăsa astfel să se vadă fruntea îngustă, cu pielea catifelată, buzele rumene ca şi obrajii, bărbia rotundă cu o gropiţă în mijloc, şi nasul scurt şi acvilin, ochii, închişi la culoare, iar părul negru ce se ondula deasupra sprînce- nelor fine şi negre, pierzîndu-se în curba fermecătoare a gîtului. Buza de sus, avea un farmec deosebit; era perfect arcuită, iar la colţuri depăşea puţin buza de jos, astfel încît atunci cînd zîmbea, gura îi căpăta o dulceaţă plăcută, cu o oarecare inocenţă gravă, ce atenua mîndria romană a profilului. Încolo, frumuseţea ci era dintre acelea pe care anii nu fac decît s-o maturizeze şi s-o

împlinească; la treizeci va fi chiar mai frumoasă decît la douăzeci, iar tipul ei de sudică se va accentua cînd roşul nordic din obraji va dispărea. Tînărul care înălţase ochii spre ea din prag avea o mustaţă blondă ce-i umbrea colţurile gurii cu o pală bogată, ca aripa unei păsări. Bărbia adînc săpată nu izbutea să iasă hotărît înainte; obrajii îi erau plini, iar faţa ovală avea regularitatea de altfel comună tuturor americanilor; ochii, cu pleoape grele şi gene lungi, de un cenuşiu nebulos, reprezentau trăsătura lui cea mai izbitoare; aruncă frumuseţii ei o privire plină de înţeles, în timp ce-şi scutura zăpada de pe cizme şi-şi scotea mănuşile din piele de focă.

— Intră, şopti ea, îmbujorîndu-se de plăcere sub privirea lui; apoi se grăbi să închidă uşa în urma tînărului, cu o voluptuoasă nerăbdare, din cauza frigului de-afară. Îl conduse în odaia din care ieşise şi puse lampa pe colţul pianului, în timp ce el îşi scoase paltonul şi-l aruncă pe marginea divanului. Îşi traseră scaunele lîngă soba în care focul mocnit, aţîţat de curent, vuia şi trosnea. Era miezul nopţii, după cum susţineau bătăile distincte ale ceasului de lemn din bucătărie, — şi doar ei doi, în timp ce toţi ai casei dormeau. Situaţia, greu de închipuit într-o altă civilizaţie, este atît de obişnuită la noi — tinerii hotărîndu-şi singuri soarta şi bizuindu-se numai pe ei înşişi — aşa încît se poate spune că este caracteristică civilizaţiei din Noua Anglie, unde îşi păstrează candoarea. Nu aveau nimic de ascuns; ar fi interesat pe oricine, dar n-ar fi scandalizat pe nimeni din tîrg dacă tîrgul ar fi ştiut; tot ce pretindeau de obicei părinţii fetei era să nu fie treziţi.

— Brr! se zgribuli fata, cred că n-am să mă încălzesc niciodată.

Se aplecă şi-şi întinse mîinile spre sobă, iar el se ridică îndată din balansoarul în care şedea, ceva mai jos decît ea, şi-i oferi haina ei ca să şi-o pună pe umeri. Dar o lăsă îndată şi luă paltonul tui.

— Lasă-i paltonului meu plăcerea, zise el, cu dezinvoltura unui bărbat care nu este chiar alît de distrat încît să nu fie gata de un compliment.

— Foarte obligată hainei, răspunse fata, cuibărindu-se în ea şi trăgîndu-şi gulerul în jurul gîtului.

Mă mir că nu i-ai pus-o roibului: i-ai fi putut lega mînecile în jurul gîtului.

— N-ai vrea să le înnod în jurul gîtului dumitale?

Şi se aplecă din balansoarul scund în care se lăsase iar să cadă, prefăcîndu-se că încearcă să facă ceea ce-şi propusese.

Dar ea se trase îndărăt cu un „nu" vesel, şi adăugă:

— Tata spune că, într-o zi, de la roibul ăsta o să ni se tragă moartea. Zice că e o culoare malefică la un cal. Roibii au întotdeauna ceva amenințător, iar cînd se încălzesc, îşi pierd minţile.

— Nu pari speriată cînd mergi cu roibul, zise Bartley.

— O, am încredere în felul cum conduci.

— Mulţumesc. Dar nu cred în ideea asta că un cal e nărăvaş fiindcă are o anumită culoare. Dacă n-ar veni de la tatăl dumitale, aş spune că e o superstiţie; dar judecătorul n-are superstiţii.

— Nu prea ştiu, răspunse fata. Dar nu i-ar plăcea să vadă luna peste umărul stîng.

— Atunci te rog să mă ierţi, i-o întoarse Bartley. Ar fi trebuit să spun credinţă. Dar judecătorul n-are credinţă.

Tînărul avea o voce gravă, mîngîietoare şi un fel de-a fi captivant, sigur de sine, ca omul care place cu uşurinţă;
pe un ton seducător şi cu insinuări delicioase, el spunea adesea lucruri ofensatoare. Dar sub privirea amuzată a ochilor uşor umbriţi, oamenii se simţeau oarecum flataţi pentru faptul că erau luaţi în seamă, chiar dacă cele spuse îi făceau să tresară. Fata păru că se înfioară, căci deşi ştia că aşa stau lucrurile, o durea să i se pomenească de scepticismul tatălui ei chiar în momentul acela. Nu spuse nimic, iar el adăugă:

— Mi-aduc aminte cum ne închipuiam că un băiat cu părul roşu e rău din cauza culorii părului. Dar nu cred că roşcovanii, cum li se zice, sînt mai înfricoşători decît noi ăştilalţi.

Marcia nu răspunse îndată, rostind mai tîrziu, cu aerul cuiva nu prea interesat de subiect

— Ai în biroul dumitale un roib destul de focos, dacă e la fel ca atunci cînd mergea la şcoală.

— Hannah Morrison?

— Da.

— O, nu-i chiar atît de rea. E zglobie, dar foarte hotărîtă să înveţe meserie, cred că o să ne înţelegem. Am impresia că vrea să-mi fie pe plac.

— Zău? Trebuie să aibă aproape şaptesprezece ani.

— Cam aşa, răspunse tînărul, nepăsător dar cu înţeles.

E frumoasă, în felul ei.

— Asta înseamnă că-ţi place părul roşu?

El remarcă tonul neliniştit pe care fata, deşi mîndră, nu izbuti să-l ascundă; totuşi răspunse indiferent:

— Sînt eu însumi cam prea aproape de această culoare.

Aud că părul roşu o să fie din nou la modă. Mi se pare însă normal să prefer negrul.

Ea se lăsă pe spătarul scaunului, mototolind cu gîtul gulerul de catifea al hainei lui şi ridicînd capul ca să se uite la fotografiile de familie şi la gravurile agăţate pe perete, sus, în timp ce un zîmbet mulţumit îi înflori pe buze şi un fior de bucurie se simţi în vocea ei.

— Am impresia că sîntem rămaşi în urmă în toate privinţele, aici la Equity.

— Cunoşti părerea mea despre Equity, răspunse tînărul. Dacă n-ai fi dumneata, ca să mai uit de griji, nu ştiu ce m-aş face.

Ea era atît de mîndră că împărtăşeşte secretul nemulţumirii lui în ce priveşte oamenii insignifianţi din Equity încît îl ademeni să-i defăimeze în continuare, pretinzînd să se identifice cu ei.

— Nu înţeleg de ce vorbeşti de rău de Equity în faţa mea. N-am fost niciodată în altă parte, în afară de cele două ierni pe care le-am petrecut la şcoală. Şi bagă de seamă că aş putea să te trădez, îl ameninţă afectuos.

— Nu mă tem. Aceste două ierni înseamnă mult. Ai văzut fete din alte părţi — Augusta, Bangor, Bath.

— Da, dar nu văd întrucît s-ar deosebi ele chiar atît de mult de fetele din Equity.

— Aş zice că nici nu se pot compara, dacă ne luăm după dumneata.

Ea se aplecă din nou înainte şi, cu ochii plini de încîntare, parcă cerea s-o mai măgulească.

— Hai spune, ce mă face să fiu altfel decît toate celelalte? Tare as vrea să ştiu.

— Doar nu te-aştepţi să ţi-o spun aşa, de-a dreptul

— Ba chiar de-a dreptul! Nu cred că e ceva măgulitor.

— Nu, nu e nimic în avantajul dumitale.

— Ei! strigă fata. Lasă! Vorbeşti aşa numai ca să mă iei în derîdere. De unde ştiu că nu-ţi baţi joc de mine în faţa altor fete, tot aşa cum îţi baţi joc de ele în faţa mea? Toată lumea spune că eşti sarcastic.

— Am fost eu vreodată sarcastic cu dumneata?

— Ştii că n-aş admite.

El nu răspunse, dar ea admiră uşurinţa cu care tînărul se întoarse şi luă carte după carte de pe masa pe care-şi ţinea cotul, şpunînd cîteva cuvinte ironice despre fiecare, ceea ce o făcu pe fata să-şi dea şi mai bine seama de superioritatea lui intelectuală, cînd el alese în cele din urm şi începu să citească un poem, cu efecte retorice studiate. Citea încet, dar cum mai tîrziu nişte zgomote nerăbdătoare se făcură auzite în camera de deasupra, el închise cartea şi se refugie într-o atitudine critică dezaprobatoare, cu ochii ridicaţi în tavan.

— Chicago, spuse, lăsînd cartea pe masă şi apucîndu-şi un genunchi cu mîinile; o uluia vorbindu-i cu detaşarea cuiva preocupat de cu totul alte gînduri decît acelea la care te-ai fi aşteptat. Chicago e de mine. Nu cred că mai pot suporta Equity multă vreme. Ştii, prietenul acela despre care-ţi vorbeam; mi-a scris să mă duc acolo, să începem numaidecît studiile de drept.

— Şi de ce nu te duci? se strădui fata să-l întrebe.

— Încă nu sînt pregătit. O să-mi scrii dacă plec la Chicago?

— Nu cred că scrisorile mele o să ţi se pară prea interesante. N-o să ai nevoie de noutăţile din Equity.

— Scrisorile dumitale n-ar fi interesante dacă ar cuprinde noutăţile din Equity, ci doar dacă le-ai lăsa deoparte. Ar trebui să scrii despre dumneata.

— Dar nu cred că asta ar interesa pe cineva.

— Aproape că-mi vine să plec la Chicago ca să-mi dau scama.

— Încă nu ţi-am făgăduit că o să-ţi scriu, rîse fata, bucuroasă de glumă.

— Atunci va trebui să rămîn la Equity pînă cînd îmi promiţi. Mai bine fă-o acum.

— N-ar fi cam tot aşa cum te-ai căsători cu un bărbat ca să scapi de el?

— Nu cred că e întotdeauna o soluţie chiar atît de rea — pentru bărbat. Şi-o aşteptă să spună ceva. Dar ea epuizase subiectul. — Byron zice:

În legea bărbătească iubind nu este rar,
Dar vieţii de femeie iubirea-i unic dar.

Aşa să fie? stărui el cu o privire îndrăzneaţă, astfel încît ea, încurcată şi fericită, lăsă capul în jos.

— Nu ştiu, murmură. Nu ştiu nimic despre viaţa bărbatului.

— Eu te întrebam despre viaţa femeii.

— Nu cred că sînt în măsură să răspund.

— Bine. Atunci să-ţi spun eu. Cred că Byron se înşela.
Ştiu din experienţă că ori de ci te ori un bărbat se îndrăgosteşte, nimic nu mai contează pentru el. De-aceea m-am ferit în toţi aceşti ani. Sfatul meu este: nu te-îndrăgosti, îţi pierzi prea mult timp. Amîndoi izbucniră în rîs. — Şi-acum, în ce priveşte corespondenţa: nu mi-ai spus dacă ai să-mi scrii sau nu. Ai să-mi scrii?

— Nu vrei să aştepţi şi să vezi? întrebă ea aruneîndu-i o privire care peste voia ei era tandră.

— Nici vorbă! Pînă nu promiţi să-mi scrii, nu pot să plec la Chicago.

— Atunci mai bine să-ţi promit pe loc.

— Asta înseamnă că vrei să plec.

— Ai spus că pleci. N-ar trebui sa laşi pe nimeni să te împiedice să procedezi cum crezi că e mai bine.

— Dar ai să-mi simţi puţin lipsa, nu-i aşa? Ai să încerci să-mi duci lipsa, cînd şi cînd?

— O, vii pe-aici destul de des. Nu cred că-mi va fi prea greu să-ţi duc lipsa.

— Mulţumesc! Mulţumesc! Acum pot să plec cu inima uşoară. Şi dădu să se ridice.

— Ce? Pleci chiar acum?

— Da, la noapte… sau mîine. Ba nu. Mîine am ceva de făcut.

— Poate să mergi la biserică.

— Asta se-nţelege. Dar vorbesc pentru după-amiază.

Gata! Am găsit! După-amiază vreau să te iau la o plimbare cu sania.

— Nu ştiu ce să spun, începu Marcia.

— Ba eu ştiu, răspunse tînărul. Aşteaptă; am să-mi formulez cererea în scris. Şi deschise mapa ei, care se afla pe masă. — Ce hîrtie elegantă! Pot s-o folosesc? Scrisoarea e către o doamnă… pentru a începe o corespondenţă. Îmi dai voie? Ea încuviinţă rîzînd. — Cum să zic? Dragă domnişoară Marcia, ori numai: Dragă Marcia? Cum e mai bine?

— În nici un fel.

— Dar trebuie. Eşti ori una, ori alta. Eşti dragă — familiei dumitale — şi eşti Marcia: nu poţi nega. Dar ca să nu greşesc, mai sigur este: Dragă Marcia. Şi scrise. — Arată frumos şi sună bine. Pare ceva firesc şi se citeşte ca o poezie — vers alb; nu-mi amintesc la asta nici o rimă. Dragă Marcia, Vrei să mergem împreună, să facem o plimbare cu sania, mîine după-amiază, la orele două precis? Al dumitale… al dumitale sincer, ori cordial, ori afectuos, ori cum? Dragă Marcia pare să ceară ceva mai deosebit. Cred că cel mai bine ar fi afectuos, sugeră el cu o gravitate ironică.

— Eu cred că ar fi mai bine „devotat”, protestă fata.

— Atunci devotat. Cuvîntul dumitale e lege — lege promulgată şi ratificată. Scrise: cu nemărginită devoţiune, al dumitale Bartley J. Hubbard, şi citi cu glas tare.

Ea se aplecă, îi luă uşor hîrtia şi păru că vrea s-o rupă.

El îi apucă mîinile..

— Domnule Hubbard! strigă ea în şoaptă. Lasă-mă, te rog.

— Cu două condiţii: făgăduieşte-mi să nu rupi scrisoarea şi să-mi răspunzi în scris.

Ea şovăi îndelung, dîndu-i voie să-i ţină mîinile. În cele din urmii zise:

— Bine, iar el dădu drumul încheieturilor ei pe albul cărora încleştarea lui lăsase cercuri roşii. Ea scrise

un singur cuvînt şi peste masă împinse hîrtia spre el. El o luă în mînă, se ridică şi, ocolind masa, veni lîngă ea.

— Asta e foarte frumos, dar nu e scris corect. Oricine ar vedea, ar spune că e *Nu;* dar dumneata voiai să scrii *Da.* Ia creionul în mînă, domnişoară Gaylord, iar eu am să-ţi domolesc vibraţia interioară, aşa încît să poţi aşterne literele. La cea mai mică rezistenţă, am să strig de-o să se ridice toată casa, ori am să… îi puse creionul între degete, îi luă pumnul fin într-al lui şi schimbă cuvîntul, în timp ce ea se supunea, neputincioasă, rîzînd pe înfundate. Şi-acum modul de-a te adresa. — Dragă…

— Nu, nu! protestă ea.

— Ba da! Dragă domnule Hubbard. Aşa, ajunge. Acum ascultă. A dumitale…

— N-am să scriu asta! Precis n-am să scriu!

— Ba ai să scrii! Îţi închipui doar că n-ai să scrii. A dumitale cu recunoştinţă, Marcia Gaylord. Bine! Gaylord nu e prea citeţ din cauza unui tremur uşor în braţul persoanei care-a scris, datorat poate poziţiei forţate. Mulţumesc, domnişoară Gaylord. Voi fi aici la ora stabilită.

Zgomotele din odaia de sus se auziră din nou. Cineva parcă se mişca. Hubbard îşi puse mîna peste mîna tetei, mîna care încă se mai odihnea pe masă şi i-o strînse, mimînd panica; ea abia îşi stăpînea rîsul. El o lăsă şi, ducîndu-se la scaunul lui cu un mers afectat, se ghemui pînă cînd zgomotele încetară. Apoi începu să vorbească liniştit, cu voce joasă. Vorbea despre sine, referindu-se însă la o prelegere pe care o ascultaseră de curînd, astfel încît dădea impresia că vorbeşte despre conferinţă. Aceasta tratase despre formarea caracterului, iar el expunea acum procedeele prin care şi-l formase pe-al lui. Procedee care ei i se păreau minunate şi era uimită de uşurinţa cu care el îşi schimbase dispoziţia frivolă de mai înainte, devenind cît se poate de serios. Cînd ajunse la influenţa altora asupra lui, ea aproape că tremura de cît de intensă îi era concentrarea.

— Dintre toate femeile pe care le-am cunoscut, Marcia, zise el, dumneata ai avut cea mai puternică influenţă asupra mea. Ai fi putut să-mi ceri să fac orice, dar totdeauna m-ai înrîurit în bine; influenţa dumitale asupra mea e dintre cele care înnobilează, care înalţă şi care salvează.

Ea vru să-i respingă lauda; inima însă îi tremura de fericire şi mîndrie; glasul îi pieri pe buze. Stătură aşa în tăcere, şi el îi luă mîna pe care fata o lăsase în jos pe lîngă scaun. Lumina lămpii începu să scadă, iar Marcia găsi puterea să spună:

— Mai bine să mă duc să iau alta, dar nu se mişcă.

— Nu te duce, zise el. Acuma trebuie să plec. Uită-te la fitil, Marcia; abia mai ajunge la gaz. În curînd nu va mai ajunge, şi flacăra se va stinge. Tot aşa ambiţia de a fi bun şi mare se va stinge în mine cînd viaţa mea nu se va mai afla sub înrîurirea dumitale.

Această frază o subjugă, i se păru foarte frumoasă; iar laudele lui o făcură să se simtă şi mai neînsemnată.

— Noapte bună, îi spuse el încet, cu o voce gravă şi tristă.

Îi strînse mîna pentru ultima oară şi se ridică să-şi îmbrace paltonul. Admiraţia ei faţă de vorbele lui, fericirea în faţa măgulirilor lui i se suiră la cap ca o băutură tare. Se mişca ameţită, luînd lampa ca să-i lumineze calea pînă la uşă.

— Te-am obosit, zise el tandru, cuprinzîndu-i mijlocul, chipurile ca să-i sprijine cotul braţului cu care ţinea lampa;
ea ar fi vrut să-i reziste, dar nici n-avea cum să încerce.

La uşă, el se aplecă şi-o sărută.

— Noapte bună, dragă prietenă.

— Noapte bună, suflă ea; iar după ce uşa se închise în urma lui, se repezi şi sărută clanţa pe care el îşi ţinuse mîna.

Întorcîndu-se, tresări văzîndu-l pe tatăl ei, care cobora scara cu o lumînare în mînă. Eşarfa îi era legată în jurul gîtului, dar n-avea guler; purta hainele negre ponosite cu care umbla de obicei în zilele de lucru; panta lonii de caşmir, jiletca de atlas şi fracul pe care oamenii legii de modă veche de la ţară îl mai purtau acum zece ani în locul redingotei sau al sacoului. Se opri pe una din ultimele trepte privind aspru în ochii ei ridicaţi şi, stînd aşa faţă în faţă, înrudirea lor reieşea din mari asemănări şi contraste; profilul lui nobil, de şoim, se prefăcea la ea într-un fin contur acvilin; inelele aspre de păr negru, acum încărunţite de vreme, îngrămădite pe creştet, lăsînd liberă fruntea adînc brăzdată şi încreţită, deveneau la ea o revărsare de bucle peste fruntea

catifelată şi albă; iar linia sprîncenelor stufoase şi care-i adumbreau ochii era aceeaşi cu linia arcadelor joase de deasupra ochilor ei. Tenul îl avea de la mama ei; tatăl avea pielea feţei de un galben închis; dar aveau aceeaşi gură, a ei vădind cît de dulce trebuie că fusese a lui în tinereţe. Ochii lui, căzuţi adînc în orbitele cavernoase, îşi reaprinseseră focurile întunecate în ai ei; întreaga lui expresie, atenuată potrivit cu sexul şi tinereţea fetei, se oglindea în chipul ei ridicat.

— Ce e, tată? Te-am trezit?

— Nu. N-am dormit deloc. Coboram să citesc. Dar tu ar trebui să fii în pat, Marcia.

— Da, mă duc acum. E un foc bun în salonaş.

Bătrînul coborî ultimele trepte, dar la uşa salonaşului se întoarse şi se uită din nou la fiica lui cu o privire care-o opri cu un picior pe prima treaptă.

— Marcia, o întreba el sever, te-ai logodit cu Bartley Hubbard?

Sîngele ţîşni din inima ei drept în obraz, ca un foc; apoi, tot atît de repede se retrase, lăsînd-o albă ca varul. Îşi înclină capul şi se întoarse, ferindu-şi ochii de el, fără să spună o vorbă. El închise uşa în urma lui, iar ea sui în camera ei: ruşinată, i se părea că abia se tîrăşte, sub privirea severă şi mistuitoare a tatălui ei.

II

În lumina lunii, Bartley Hubbard îşi conduse mînzul roib înapoi la grajdul hotelului, şi-l scutură pe hotelierul adormit după tejghea, pe o bancă acoperită cu piei de bivol.

Adolescentul nu se trezi uşor; îşi închipui că e o glumă, şi-l rugă pe Bartley să înceteze, pînă cînd tînărul îl apucă de guler şi-l ridică în picioare. Atunci băiatul bîjbîi după butonul lămpii, care se făcuse mică şi răspîndea un miros de rînced, şi-şi aprinse felinarul, ceea ce spori duhoarea în aerul înăbuşitor. Adună cu piciorul tăciunii care mocneau în vatra sobei Franklin, se instală comod în faţa ei şi, după ce mai puse o rădăcină de molift pe foc, aţipi cu felinarul în mînă.

— Uite ce e tinere! zise Bartley, apucîndu-l de umeri, mai bine tc-ai duce şi te-ai ocupa de mînz şi m-ai lăsa pe mine să aţipesc puţin în faţa focului.

— Nu credeţi că mînzul ar mai putea să aştepte o clipă? mormăi băiatul, totuşi plecă, şi Bartley, privind pe fereastră, văzu felinarul lui legănîndu-se, pată galbenă în clarul alb de lună, în drum spre grajd. Se aşeză pe scaunul hotelierului şi, lovind la rîndu-i, cu tocul ghetei, rădăcina de molift, privi în jur. Petrecuse straşnic de formidabil, cum obişnuia să spună; ceea ce însă îi stîrnise o foame de lup, iar masa cu scaunele rînduite în jurul ei era sugestivă, deşi ştia că fusese aşezată acolo doar aşa, pentru comoditatea prietenilor proprietarului, care veneau să joace cărţi cu el, şi că nimic de mîncat şi de băut nu se aflase vreodată pe ea, ca să nu întrerupă austerul interes al jocului. Trecuse mult de cînd pe rafturile din spatele tejghelei nu mai fusese ceva care să-ţi stîrnească pofta, în afară doar de floricele de porumb şi covrigi pentru copiii din colonia de vacanţă; aceste delicatese nefiind însă de sezon, borcanele stăteau goale. Tînărul aştepta într-o visare înfometată, în care se făcea că îndură chinuri nemeritate, pînă la întoarcerea de la grajd a băiatului, acum trezit de-a binelea şi dispus să facă toată casa părtaşă la veghea lui, în timp ce-şi scutura în prag cizmele grele.

— Andy, întrebă Bartley, pe un patetic ton de suferinţă, n-ai putea să-mi găseşti ceva de mîncare?

— Nu e nimic în cămară în afară de pateu cu carne, răspunse băiatul.

Era vorba de plăcintă cu stafide, cum ştia Hubbard, şi nu de pateu cu carne, şi omul flămînd şovăi.

— Bine, ad-o, zise el în cele din urmă, cred că putem s-o încălzim puţin pe cărbune.

Terminase nu de mult şcoala, aşa încît ideea unei cine improvizate, cum şi-o închipuia odată, începea sa aibă farmec. Apucă lopăţica de la sobă şi, în timp ce băiatul îşi tîrşi picioarele pînă la cămara de lîngă sufragerie şi înapoi, Bartley o curăţi cu o bucată de ziar şi o încălzi deasupra jeraticului, pe care-l scormonise de sub rădăcina de molift. În linişte, băiatul trecu jumătate din plăcinta pe care o adusese de pe farfurie pe lopăţică. Îşi trase un scaun şi se aşeză ca să păzească trofeul, care începu să aburească şi să degaje o aromă plăcută; el însuşi, încălzindu-se, emana un iz tot mai puternic de grajd. Dispreţuia oarecum pofta de-a mînca plăcintă caldă la miezul nopţii — dar o şi respecta. Aceste gusturi alese trebuie că făceau parte din splendoarea care se vedea în hainele domnului Hubbard lucrate la oraş, în eşarfele lui, în perfecţiunea unghiilor şi a mustăţii. Băiatul simţise că prima impresie mai curînd se adîncea decît se ştergea odată cu trecerea timpului; hainele erau de toate zilele şi nu numai, cum bănuise el la început, pentru ocazii.

— Nu crezi, Andy, că există pe undeva nişte cafea sau ceai rece pe care să-l încălzim? întrebă Bartley uitîndu-se atent la plăcintă.

Băiatul clătină din cap.

— Să vă aduc nişte lapte, zise; şi după ce lăsă descu- rajatoarea sugestie să pătrundă în mintea celuilalt, adăugă:

— Sau nişte apă.

— Atunci adu lapte, oftă Bartley, dar cu resemnarea celui care a ales între două rele. Băiatul plecă trăgîndu-şi picioarele şi cînd se întoarse, tînărul îşi pusese din nou plăcinta pe farfurie, şi-şi trăsese scaunul lîngă masă.

— Mulţumesc, zise cu gura plină, cînd băiatul îi oferi paharul cu lapte. Andy îşi întoarse şi el scaunul,

aşa încît să aibă vederea nestînjenită asupra unui om care-şi mănîncă plăcinta cu furculiţa tot aşa de uşor cum altul ar fi mîncat-o cu cuţitul.

— Sprinţară fata e sora ta, adăugă tînărul, devorînd plăcinta.

Băiatul scoase un sunet nearticulat de mulţumire şl hotărî în sinea lui să-i împărtăşească surorii sale spusele domnului Hubbard.

— E tot aşa de sprintenă ca timpul, continuă Bartley.

Asta era ceva concret. Băiatul ştia că nu va uita o astfel de comparaţie.

— Să vă mai aduc ceva? întrebă admirînd îndemînarea tînărului în a strînge pe furculiţă ultimele firimituri de aluat. Acum plăcinta dispăruse.

— Nu mai e nimic altceva, nu-i aşa? întrebă Bartley cu disperarea tînguitoare a cuiva care se teme că şi-a astîmpărat foamea cu un singur fel, cînd ar fi putut căpăta ceva mai bun.

— Brînză, răspunse băiatul.

— Da, zise Bariley. Se gîndi o clipă. — Cred că aş putea să frig o bucată în furculiţă. Dar nu mai am lapte.

Băiatul luă farfuria şi paharul şi le umplu iar.

Bartley izbuti să înfigă brînza în furculiţă şi s-o sprijine pe grătarul de fier pentru lemne, aşa încît să nu cadă în cenuşă. Cînd fu gata, o mîncă tot aşa cum mîncase şi plăcinta, fără să-l îmbie pe băiat să se înfrupte şi el din bucate.

— Dacă o să continue tot aşa, zise, n-o să aibă nici o grijă. E o fată deşteaptă. Îşi întinse din nou picioarele în faţa focului şi începu să caşte.

— Să vă aduc lampa, domnule Hubbard? Întrebă Andy.

— Ad-o, consimţi tînărul. Mai bine să mă duc la culcare.

Dar cînd băiatul veni cu lampa, el tot mai şedea cu picioarele întinse în faţa focului. Discuţia despre Hannah

Mormon îl dusese cu gîndul din nou la Marcia şi la felul cum aceasta vorbise despre fată. Îşi rezemă capul într-o parte, cu mulţumirea tînărului convins că orice fată frumoasă nu numai că-l iubeşte, dar devine geloasă ori de cîte ori se pomeneşte numele alteia. În visarea lui

zîmbi flăcărilor, în timp ce băiatul examina cu ascunsă atenţie croiala şi modelul pantalonilor, în comparaţie cu cei pe care-i purta el.

Multe aspecte din relaţiile lui cu Marcia Gaylord erau de natură să-l bucure pe Bartley. Era, fără îndoială, cea mai frumoasă din partea locului şi avea mai multă eleganţă decît orice altă fată. Era pentru el o plăcere să intre undeva cu Marcia Gaylord. Marcia era o doamnă; era bine crescută: frecventase timp de doi ani şcoala din oraş; iar cînd se întorsese la sfîrşitul celei de-a doua ierni, el îşi dăduse seama că fata s-a îndrăgostit de el din primul moment. Credea că poate stabili momentul cu o precizie de secunde. Îşi amintea cum, trecînd pe drum, privise în sus către Marcia, care se îmbujorase şi căutase să se întoarcă de la fereastră de parcă nu l-ar fi văzut. Bartley era încă liber ca aerul; dar dacă s-ar fi hotărît să se stabilească într-o vizuină ca Equity, ar fi avut-c pe Marcia ridicînd un singur deget. Fără îndoială, avea şi ea defecte, ca toată lumea. Era mîndră şi va fi geloasă; dar cu toată mîndria şi rezerva ei, îl lăsase să vadă că-l place; şi fără vreun cuvînt din partea lui care să-i poată fi imputat.

— Hei, strigă el deodată, speriindu-l pe băiat, care-şi încheiase meditaţia asupra pantalonilor lui Bartley şi insista acum asupra ghetelor. Îţi plac? Ia vezi ce lustru poţi să le dai mîine dimineaţă pentru slujba de duminică. A apucat capul băiatului şi şi-a trecut mîna prin părul lui des şi roşu. — Roşcovanule, îi spuse cu un zîmbet de plăcută aducere aminte. Toţi pistruii din lume s-au revărsat pe faţa ta.

Acest fel de a fi spontan şi glumeţ al lui Bartley era una din sursele popularităţii lui; fire deschisă, gata oricînd să se destăinuie şi să primească destăinuiri, aşa îl caracterizaseră de la bun început admiratorii săi, într-o comunitate în care ascuţimile lui de spirit se bucurau de popularitate. Inteligenţa lui se afirmase şi i se recunoscuse în modul cel mai categoric de direcţia colegiului pe care-l absolvise, ca răspuns la cererea adresată de el, în vreme ce trata cu comitetul de care depindea postul său de redactor şef al *Presei Libere* din Equity. Direcţia vorbea despre soliditatea şi diversitatea cunoştinţelor sale, şi despre felul cum se distinsese în toate ramurile de studii pe care le abordase. Direcţia

adăuga şi că e demn de toată încrederea, deoarece neajunsul de a fi rămas orfan de timpuriu, bizuindu-se numai pe strădania lui în a-şi cîştiga existenţa, fusese atît de mare, încît abia a intrat la colegiu şi în condiţii anevoioase. Ceea ce a atîrnat greu în balanţa unui comitet ai cărui membri, şi ei copii săraci, se temeau pe bună dreptate de uzurparea aristocraţiei de sînge. Poate că avuseseră îndoieli cînd tînărul cu cizmele lustruite, cu pantalonii cenuşii bine strînşi pe deasupra cizmelor şi vestonul de gabardină închis la gît cu un singur nasture, stătea în faţa lor cu degetele mari înfipte în buzunarele vestei, privind în jos peste mustaţă şi făcînd aprecieri în legătură cu inteligenţa lor, de care însă ei n-aveau cum să ştie; probabil că-i irita ţinuta lui elegantă, căci Bartley purta unicul sau costum ca şi cum ar fi fost doar unul din multele pe care le avea; dar cînd au înţeles că el ajunsese la toate acestea graţie propriei lui agerimi, fără nici un alt ajutor, nu mai şovăiră. E drept că cineva se mai simţi dator să atragă atenţia asupra faptului că membrii colegiului n-au pomenit nimic despre trăsăturile morale ale tînărului, într-o scrisoare în care insistă atît de mult asupra aptitudinilor lui intelectuale. Cu o privire, ceilalţi lăsară acest punct în seama judecătorului Gaylord.

— Nu ştiu, zise judecătorul, să fi auzit vreodată că s-ar cere o mare doză de moralitate unui redactor de ziar.

Cei din jur făcură haz, iar judecătorul continuă: — Dar sigur că dacă şi-a croit el însuşi drumul spre colegiu, aşa cum ni se spune, n-a prea avut timp să se gîndească la rele. Ştiţi că pentru omul leneş dracu se pune chezaş, doctore.

— E ceva adevărat în asta, răspunse doctorul. Dar nu e tot adevărul. Uneori dracu se pune chezaş şi pentru omul harnic.

— Înţeleaptă vorbă, admise judecătorul. Cele mai mari secături pe care le-am cunoscut erau oameni activi. Totuşi munca este spre binele omului. Dacă la colegiu s-ar fi ştiut ceva în defavoarea acestui tînăr, ni s-ar fi dat de înţeles. Cred că bine ar fi să-l angajăm; nu ne rămîne altceva de făcut. Deci votăm?

Părerea bună pe care şi-o făcuse judecătorul Gaylord despre agerimea minţii lui Bartley fu întărită

cîteva luni mai tîrziu de faptul că tînărul nu privea direcţia *Presei Libere* din Equity drept o încununare a carierei sale. Se povestea că în după-amiaza unei sîmbete de octombrie, el se instală în cabinetul omului legii, rugîndu-l să-i împrumute exemplarul său din Blackstone[11], ca să-l ia cu el la pădure. Se întoarse cîteva ore mai tîrziu, restituind şi cartea.

— Ia spune, domnule, făcu sarcastic judecătorul, cît ai citit din Blackstone?

— Vreo patruzeci de pagini, răspunse tînărul, lăsîndu-se să cadă pe un scaun gol şi trecîndu-şj piciorul peste braţul scaunului.

Judecătorul zîmbi şi, deschizînd cartea, îi puse cîteva întrebări la întîmplare. Bartley răspunse fără să-şi schimbe atitudinea indiferentă sau poziţia neglijentă pe care şi-o luase. Urmă o examinare mai minuţioasă şi mai îndelungată; pînă şi exprimarea părea să fie aidoma, redînd adesea cuvintele ca şi ideile autorului.

— Ai mai cercetat vreodată lucrarea? întrebă avocatul, cu o privire iscoditoare pe deasupra ochelarilor.

— Nu, zise Bartley, căscînd plictisit şi întinzîndu-se, ca să-şi arate şi mai mult oboseala. N-avea respect faţă de nimeni; iar bătrînului om al legii nu-i displăcea acest lucru; nici el nu ştia ce e respectul.

— Te gîndeşti să studiezi dreptul? întrebă după o pauză.

— De-asta am venit, să vă cer părerea, făcu Bartley legînîndu-şi piciorul.

Cel mai în vîrstă se întoarse la cartea lui şi mai puse cîteva întrebări, apoi zise:

— Vrei să studiezi cu mine?

— Cam aşa ceva.

Judecătorul închise cartea, apoi o împinse pe masă către tînăr.

— Continuă! Ai să te descurci… dacă nu cumva ai să te descurci prea uşor.

În primăvara următoare, Marcia se întorsese acasă după absolvirea pensionului şi-l văzuse pentru prima oară.

III

Bartley se trezi duminică dimineaţă cu regretele pe care le poate stîrni o cină alcătuită din plăcintă cu stafide şi brînză la capac. Se deşteptă dintr-un vis urît şi constată că-l doare capul. O ceaşcă de cafea îi alină migrena dar îl lăsă fără pic de vlagă şi jinduind să fie compătimit, stare pe care o încerca în faţa oricărui neajuns psihic sau fizic. Sinceritatea cu care apela atunci la compasiune constituia una din trăsăturile care-l făceau simpatic în ochii oamenilor; se impunea pur şi simplu milei primului întîl- nit. Putea să fie cineva căruia el să-i fi adresat la ultima întîinire vorbe tăioase ori jignitoare — Bartley nu mai ţinea seamă; el nu dorea decît să fie căinat şi, sincer, respingea trecutul cu o încredere rareori înşelată. Dacă ironia lui dovedea că era vioi şi ager, faptul că recurgea la cei pe care-i rănise dovedea că nu pune nici un preţ pe propriile-i spuse; arăta că este un om cu simţăminte calde si cu inima la locul ei.

În timpul micului dejun, Bartley deplînse faţă de comeseni senzaţiile neplăcute care-l încercau. Se scuză că nu se poate duce la biserică, după ce se întoarseră în hol, adunîndu-se în faţa sobei Franklin, conştienţi de importanţe acestei zile, cu bărbile proaspăt rase şi ghetele bine lustruite. Obiceiul de a merge la biserică era atît de puternic înrădăcinat şi de răspîndit la Equity, încît pînă şi străinii care se opreau la hotel se pomeneau a fi obiectul unui fel de întreceri deschise între membrii diferitelor congregaţii, siguri că drumeţii doreau să meargă undeva şi că nu aveau decît de ales între confesiuni. Nu se putea vorbi de exclusivitate în oferirea unei strane, ci doar de o profundă speranţă, şi fiecare avea posibilitatea să-şi aleagă locul de rugăciune duminică după duminică, fără supărare. La fel procedase şi Bartley, ceea ce mai curînd îl ajutase decît să-l prejudicieze; fiindcă în toleranţa destul de haotică în care se afla sentimentul religios la Equity, se re-cunoscuse tacit că redactorul unui ziar devotat

interesului întregului oraş nu trebuie să aibă opinii religioase prea rigide.

Aici religia încetase în mare măsură de a mai fi o experienţă spirituală, iar partea vizibilă a Bisericii înflorea, cu condiţia să se îngrijească de nevoile sociale ale comunităţii. Era îndeobşte admis că salvarea sufletului nu trebuie să fie ceva prea apăsător, iar tineretul nici n-ar fi dorit aşa ceva. Experţii celor mai riguroase principii făceau concesii păcătoşilor şi căutau cu orice preţ să-i cîştige de partea cerului, ajutîndu-i să-şi petreacă bine timpul pe pămînt. Biserica îmbrăţişa şi cuprindea întreaga lume.

Nu se mai încrunta nici în faţa seratelor dansante — o încălcare odinioară socotită atît de monstruoasă; îşi deschidea porţile conferinţelor populare şi încuraja muzica laică în subsolurile sale unde, în timpul iernii, se dădeau mese cu stridii în sprijinul operelor filantropice. Duminica, lecţiile de catehism fuseseră organizate deosebit de atrăgător, atît pentru copii cît şi pentru băieţii şi fetele care le urmau. Nu numai de ziua Recunoştinţei, dar şi de Crăciun, de curînd chiar şi de Paşti, aveau loc ceremonii speciale pe care personalităţi întreprinzătoare, preocupate de bunăstarea bisericii, căutau să le facă plăcute, pline de tîlc pen- tru toţi, şi generatoare de simţăminte alese. Botezurile şi căsătoriile în biserică erau încurajate şi oficiate cu grijă; singură moartea, deşi cinstită cu simbolice compoziţii florale, refuza să cedeze intenţiilor joviale ale celor care se luptau să dea o idee mai puţin respingătoare cu privire la o lume de apoi altfel întocmită şi mai bună. În contrast cu credinţa lor nestatornică şi uşuratică, ateismul sever şi îndrăzneţ al bătrînului judecător Gaylord se înrudea strîns cu puritanismul de care se dezvăţaseră. Dar lui Bartley Hubbard îi plăcea destul de mult această situaţie a bisericii. Se afla în fruntea reprezentaţiilor şi căuta să le imprime un conţinut literar, ca de pildă în cazul seriilor de lecturi din diferiţi poeţi, pe care le organizase în prima iarnă, rînd pe rînd în beneficiul fiecărei biserici în parte. Cu aceste prilejuri, se conforma vîrstnicilor sobri — cam neliniştişi de felul lui uşuratic de a se manifesta faţă de tineret în alte împrejurări — cerînd unuia din pastori să deschidă ceremonia cu o rugăciune, iar altuia, la

închidere, să invoce binecuvîntarea divină; ceea ce nu prea avea rost, dar plăcea. Îşi impusese de la început aproape tot timpul prezenţa în ochii oamenilor. Lua cuvîntul la toate adună- rile publice, unde tonul lui declamator era admirat; iar la reuniunile intime, unde celulele glaciale ale societăţii tîrgului se uneau într-o masă încremenită, el era primul care spărgea gheaţa şi punea ţăndări ascuţite să se frece şi să se macine una pe alta.

Bartley se duse apoi în camera lui şi deschise pupitrul, cu vaga intenţie de a-şi rezolva corespondenţa restantă.

Altădată, înainte ca interesul pentru ziar să dispară cu totul, profita de libertatea zilei de duminică pentru a-şi selecta materialul şi a-şi redacta informaţiile; dar acum lăsă teancul de telegrame să zacă neatinse şi începu să răscolească printre scrisorile risipite pe birou. Majoritatea erau de la adolescente cu care fusese în corespondenţă, iar unele cuprindeau şi fotografiile autoarelor, care căutau să arate aşa cum sperau că şi le închipuie el. Nu erau scrisori de dragoste, ci din cele pe care laxismul vieţii noastre sociale îi încurajează pe tinerii care s-au întîlnit în împrejurări plăcute să le schimbe cît poftesc, fără intenţii precise de o parte sau alta; ele nu angajează cu nimic pe autorii lor, şi n-au de obicei nici o urmare, în afară de pierderea timpului care nici nu prea merită să fie economisit.

Oricine a dus o viaţă americană sigur că a scris un mare număr de asemenea misive. Cît ţine tinereţea, ele trezesc un fior al cărui farmec devine greu de înţeles mai tîrziu.

Corespondentele lui Barlley erau tinere fete din oraşul unde-şi făcuse studiile şi unde începuse o oarecare viaţă socială în zilele pe care acum le socotea ca fiind ale primei sale tinereţi. Ele nu erau atît de îndepărtate în timp; dar experienţa unei lumi mai vaste în vacanţa pe care o petrecuse cu un student din Boston le alungase la o distanţă ce nu putea fi uşor măsurată. Prietenul lui era fiul unor oameni care-l abătuseră de la destinul firesc al unui originar din Boston, şi anume de la studii urmate la Harvard, şi-l trimiseseră în altă parte din considerente religioase.

Erau oameni bogaţi, evlavioşi şi buni la suflet în felul

lor:
iar băiatul lor aducea întotdeauna acasă, în vacanţa mare sau în celelalte vacanţe, mai scurte, vreun coleg socotit vrednic de ospitalitatea lor prin sentimentele lui religioase sau perspectivele sale intelectuale. Aceşti oaspeţi îi erau indicaţi tînărului de cineva de la facultate, iar el accepta tovărăşia lor pe perioada aceasta cu toată politeţea formală de care dispunea. El şi Bartley se distraseră foarte bine în timpul acelei vacanţe. Familia Halleck nu era mondenă, dar ducea o viaţă îmbelşugată: avea un vizitiu şi un valet (pe acesta din urmă Bartley il tratase la început cu o con- sideraţie la gîndul căreia mai tîrziu se simţise umilit);
casa era bogat mobilată cu scaune tapisate, covoare moi şi draperii grele: se primea vizita altor oameni de acelaşi rang şi la fel de bogaţi. Unii dintre ei se molipsiseră de civilizaţia citadină, iar tinerele femei mai ales se îmbrăcau într-un fel şi lăsau să le scape idei ce umpleau sufletul studentului de la ţară de uimire şi admiraţie. Auzea multe discuţii pe care nu le înţelegea; dar păstra cu sfinţenie orice impresie şi o recompunea, prin întrebări sau observaţii furişe, într-o imagine viclean de adevărată şi în acelaşi timp grotesc de neadevărată, potrivit condiţiilor de inferioritate în care se afla. S-a şlefuit atît de repede pe cît i-au permis capacităţile proprii. Toţi aceşti oameni obişnuiau să se ducă la biserică; dar el şi tînărul Halleck frecventau şi conferinţele, şi concertele; mergeau chiar la operă, iar Bartley, cu complicitatea prietenului său, se ducea la teatru. Halleck spunea că nu vede nimic dăunător într-o piesă, dar că părinţii lui se ţineau deoparte ca să dea exemplu — considerent care desigur nu se justifica în cazul lui Bartley.

La sfîrşitul vacanţei se întoarse la colegiu, măsurile ră- mînîndu-i la croitorul lui Halleck iar inima, la toate splendorile şi eleganţa oraşului. La ţară tavanele i se părură din cale-afară de joase iar moda, cu totul rămasă în urmă; dar se consolase cum se pricepuse. Adevărata constrîngere a simţit-o cînd a părăsit colegiul şi s-a pus de urgenţă problema să facă ceva. Avea de gînd să studieze dreptul, dar între timp era constrîns să-şi cîştige existenţa. Avusese norocul să rămînă orfan de foarte timpuriu şi, copil deosebit de frumos, era excepţional de

aplecat spre studiu; şi se bucurase de o mai bună îngrijire decît dacă i-ar fi trăit
tatăl şi mama. Fusese nu numai bine adăpostit şi hrănit, şi foarte bine îmbrăcat, dar şi compătimit ca orfan şi răsfăţat pentru frumuseţea şi calităţile sale; în acelaşi timp fusese deprins să se considere băiat sărman care-şi croieşte singur drum în viaţă. Dar cînd binefăcătorul lui i-a propus să-l pregătească pentru preoţie, în vederea trimiterii lui mai tîrziu ca misionar, s-a răzvrătit. Şi-a făcut singur ucenicia la tipografia tîrgului, însuşindu-şi repede cunoştinţele meseriei, astfel încît la nouăsprezece ani pusese deo- parte ceva bani şi era în măsură să se gîndească să se înscrie la colegiu. La institutul de învăţămînt către care se îndreptase, exista un fond pentru ajutorarea studenţilor lipsiţi de mijloace, şi corpul profesoral l-a sprijinit. Îşi termină cursurile cu mare cinste pentru el şi pentru colegiu; şi cum din fire era înclinat să socotească ceea ce se făcuse pentru el cîndva drept un profit pe scama juvenilei lui lipse de experienţă, se revolta la amintirea acestei tutele, în ciuda căreia împlinise lucruri atît de măreţe.
Dacă nu-şi irosise timpul şi nu căzuse pradă viciului în clipe de adîncă descurajare, dacă ieşise din toate liber şi încrezător în sine, ştia cui trebuie să-i mulţumească. Şi culmea că era ceva adevărat în asta.

Ardoarea mulţumrii de sine se mai domoli în cei doi ani de după licenţă cînd, dacă nu preda în şcoli elementare, era practic silit să-şi exercite meseria la ziarul tîrgului. Dar ca simplu tipograf, Bartley aflase, graţie solidarităţii de breaslă, despre dorinţa comitetului din Equity de a da *Presa Liberă* pe alte mîini şi avea de ce să fie recunoscător că datorită meseriei sale se bucura, în ochii comitetului, de o apreciere pe care distincţiile sale universitare nu i-ar fi obţinut-o. Încă nu începuse să se pună problema ziaristicii ca profesiune, aşa cum au pus-o tot mai frecvent de atunci studenţii noştri, iar dacă Bartley s-ar fi gîndit, ca alţi colegi ai lui să se dedice vieţii de redacţie, şi-ar fi în- dreptat privirile spre oraş unde aceasta se afla deja la mare preţ — reportaje de zece şi cincisprezece dolari, pentru care frecventarea timp de patru ani a cursurilor despre clasici nu este o pregătire prea costisitoare. Dar la drept vorbind, el niciodată nu-şi socotise ziarul altfel decît ca

pe-o soluţie de moment, graţie căreia să traverseze o perioadă grea si tulbure din viaţa lui şi care să-i înlesnească să facă ceva mai pe măsura posibilităţilor sale. N-avea prea multe iluzii în această privinţă; dacă socotise vreodată ziaristica drept o profesiune aleasă, care înnobilează, aceste idei dispăruseră în urma experienţei într-o tipografie de ţară. Venise la Equity cu gînduri practice şi imediate, care erau pe placul comitetului. Ziarul fusese înfiinţat cu cîtva timp în urmă, într-unul din acele accese de ambiţie care cuprindeau localitatea la răstimpuri, cînd cetăţenii îşi închipuiau că aceasta este inima districtului, dacă nu chiar reşedinţa lui. Problema schimbării capitalei se ridicase periodic şi mai înainte, dar niciodată nu se agitase cu atîta aprindere ca acum. Ziarul fusese ideea fericită a unui politician local, a cărui concepţie cu privire la conducerea lui era că ar putea fi uşor redactat de un comitet dacă s-ar găsi un tipograf care să-l publice; dar o experienţa de cîteva luni făcuse din *Presa Liberă* o teribilă povară pentru fondatorii ei; nu putea fi continuată şi nu putea fi lăsată să moară fără să însemne în final un dezastru pentru interesele oraşului; şi comitetul începu să caute un director care să-l şi redacteze. Bartley, pe care se învoiră cu toţii să-l aleagă, nu se putea spune că se dedică trup şi suflet acestei munci, dar depuse energie şi izbuti mai bine decît ar fi putut să spere prietenii lui. Îmbrăţişă cauza locală în problema pendinte cu zelul unui *condottiere,* cinismul său latent neîmpiedicîndu-l să-şi facă pe deplin datoria. Cînd hotărîrea legislativă împotriva comunei Equity puse capăt pentru moment ambiţioaselor speranţe ale acesteia, el continuă să conducă ziarul, cu atrăgătoarea perspectivă de a deveni pînă la urmă proprietarul său, întrebîndu-se tot mai stăruitor dacă, în definitiv, n-ar putea trece mai uşor la politică de la ziaristică decît de la avocatură. Administra redacţia cu multă chibzuială şi, folosind munca unor ucenice şi cu ajutorul unui băiat, ziarul deveni de sine stătător. Îl organiză după concepţia modernă, potrivit căreia presa de provincie nu trebuie să mai influenţeze treburile publice, ci fiecare gazetă să devină abia ceva mai mult decît o scrisoare deschisă de bîrfeală între vecini. Dar în timp ce-şi umplea foaia de hîrtie cu cronicile detaliate ale plecărilor şi sosirilor

unor personaje lipsite de importanţă şi cu toate amănuntele posibile ale vieţii de fiecare zi din diferite localităţi, continua să facă savuroase aluzii la cei care-şi arătaseră duşmănia faţă de Equity în recenta luptă, şi păstra viu spiritul public al orăşelului. Făcuse cunoscute în ultimul timp avantajele acestuia ca staţiune balneară şi publicase o serie de articole despre frumuseţea peisajului, caracterul curativ al aerului şi apelor de aici, fapt care, se credea, îl va face rivalul unora din staţiunile vestite din White Mountain. Invită spiritele întreprinzătoare ale capitalului din afară şi pledă în favoarea construirii unei căi ferate înguste, în sus pe valea rîului Notch, pentru a pune în valoare avantajele pitoreşti ale regiunii. În toate acestea, o nuanţă de ironie permitea omului ager la minte să-şi dea seama că Bartley ştia de glumă şi o savura, ceea ce întărea impresia pe care şi-o făceau cu toţii despre inteligenţa lui.

Această vînă de cinism nu-i era caracteristică, aşa cum ar fi fost la un om mai în vîrstă; ar fi putut face parte din acel nonconformism spiritual şi intelectual al tinereţii, de care oamenii rîd şi pe care-l tolerează, şi care în general e privit mai tîrziu drept ceva aproape străin de firea omului. Scria articole lungi, teribile despre Equity, pe un ton ce friza burlescul şi avea o rubrică în ziarul lui în care tipărea pamflete umoristice, ale lui sau ale altora; apoi acestea erau uneori copiate, şi în presa zilnică americană fusese menţionat drept „omul plin de haz de la *Presa*
Liberă din Equity". Trimitea scrisori unui ziar din Boston, pe care le reproducea în foaia lui; acestea îi confereau o importanţă pe care cele mai mari eforturi ca redactor de provincie nu i le-ar fi cîştigat în ochii consătenilor. Ca tipograf local, ocupa desigur pe scara socială o poziţie ceva mai însemnată decît maistrul de la gater şi hotărît inferioară învăţătorului de la şcoală; dar calităţile lui îl ridicaseră chiar deasupra celui din urmă. Şi mai presus de orice, faptul că studia dreptul era o garanţie a superiorităţii sale pe care nimic altceva nu i-ar fi putut-o da; ştiinţa aceasta e izvorul celei mai înalte distincţii într-un orăşel de provincie. Toată comportarea lui Bartley dădea de înţeles că editarea *Presei Libere* din

Equity nu era de demnitatea lui, dar că o face fiindcă îi convine. Era admirabil.

Rămase multă vreme în faţă cu acele scrisori ale fetelor şi uită de sine, pierdut ca într-un vis cu ochii pe fotografiile lor şi cu mintea la momentele plăcute pe care le petrecuse în tovărăşia lor. Medita nebulos, aşa cum se gîndeşte un tînăr la fete; sufletul îi este năpădit de senzaţia dulceţii şi inteligenţei lor, şi dacă nu e îndrăgostit, gîndurile lui sînt fără nici un ascunziş. Bartley putea să aibă conştiinţa împăcată în privinţa lor; nu-i zdrobise nici uneia inima, cochetase cu ele dar fără exagerare. Ţinînd scri- sorile în mînă, regreta însă că niciodată nu purtase cores- pondenţă cu două-trei dintre fetele întîlnite la Boston. Deşi la început fusese intimidat de splendoarea lor, nu avusese nici un fel de respect pentru ele; era încredinţat că şi lor le-ar fi plăcut foarte mult să-l cunoască mai îndeaproape, dar el nu ştiuse cum să înceapă o corespondenţă; în această privinţă se ruşinase să-l consulte pe Halleck. Comparate cu ele, aceste frumuseţi de colegiu ale căror chipuri îi stăteau dinainte erau ridicol de inferioare; printr-o firească asociaţie de idei, îşi dădu seama că erau inferioare şi Marciei Gaylord, ca înfăţişare şi eleganţă, precum şi prin pătimaşa ei predilecţie faţă de el. Gîndindu-se la ea, simţi o aversiune faţă de felul lor cam demodat de a cocheta; meditaţia lui se îndrepta împotriva lor şi în avantajul ei; n-o putea învinovăţi că nu e în stare să-şi ascundă simţămintele faţă de el. Totuşi era conştient de faptul că Marcia mai degrabă ar fi murit decît să-i dea de înţeles că e îndrăgostită de el, dacă ar fi ştiut că tocmai asta face. Partea amuzantă era că nici ea nu ştia; asta îl încînta, ba chiar îl înduioşa; nu se gîndea însă la acest lucru cu satisfacţie, ca seara trecută, ci tandru, afectuos şi pînă la urmă cu dorinţa de- a o revedea şi a se bucura de prezenţa ei. Micile pale usturătoare de fum care scăpau la răstimpuri pe la încheieturile sobei îl iritau; în cele din urmă îşi închise mapa şi ieşi să se plimbe.

IV

Pe la amiază soarele, bătînd în bordura de la pardoseala verandei, topea zăpada subţire, maculînd-o pe alocuri cu mici ochiuri de apă; era însă neputincios în faţa straturilor groase aşternute pe stradă, pe unde Bartley păşea într-o tăcere sporită de vocile înăbuşite ale cuvîntărilor ce se auzeau din biserici. Predica era în toi, iar strada pustie, pe cînd se îndrepta spre casa judecătorului Gaylord. Apropiindu-se, văzu fumul ce se ridica pe coşul de la biroul judecătorului. — o clădire mică şi albă, sepa- rată de locuinţa propriu-zisă, în partea stîngă a gardului şi înţelese că bătrînul era înăuntru, citind, cu pălăria, pe cap şi cu picioarele-i lungi întinse spre sobă, neras şi cu părul vîlvoi, protestînd îndîrjit împotriva credinţei creştine predominante. Citea probabil Hume sau Gibbon, ori poate Biblia, — o carte pe care o cunoştea în detaliu şi era înarmat cu citate din ea, pentru a-i înfrînge pe susţinătorii ei, adversarii lui. Se declara un mare admirator al valorii ei literare şi, în focul disputei, se pomenea adesea un apărător al doctrinelor biblice cînd avea prilejul să evidenţieze caracterul eronat al interpretărilor neconforme cu spiritul Scripturii. Faţă de creştinismul liberal nu avea altceva decît dispreţ şi-l respingea cu o desconsiderare ce nu cruţa nici una din tendinţele lumeşti ale bisericii din Equity. Ideea că trebuia ca sufletele să fie mîntuite de serate bisericeşti îl umplea de o aprigă îndîrjire, şi susţinea superioritatea vechii discipline puritane cu o fervoare pe care n-o putea domoli decît reinstaura- rea ei. Se spunea că influenţa judecătorului Gaylord contribuise în mare măsură la menţinerea ultimului dintre pastorii de strictă obedienţă, sub păstoria căruia, nemulţumiţi, membrii cu tendinţe tot mai tolerante ai congregaţiei lui s-au hărţuit ani de zile; dar era probabil o exagerare a umorului local. Doamna Gaylord aparţinuse acestei biserici, din care nu se retrăsese niciodată în mod formal iar omul legii n-a încetat să-şi dea obolul pastorului. De asemenea administra pentru pastor o mică proprietate

care să-i asigure independenţa, de cînd acesta fusese rugat în fine de diaconii lui să-şi dea demisia.

Într-o altă dispoziţie sufletească, Bartley s-ar fi oprit să-i facă o scurtă vizită judecătorului, înainte de-a suna la poarta casei, pentru Marcia. Se simţeau bine împreună, aşa cum numai oamenii cu opinii contrare sau fără nici o opinie sînt în stare. Lui Bartley îl plăcea să-l asculte pe judecător desfăşurîndu-se, cum spunea el, iar pe bătrîn îl fascina tînărul. Bartley era vioi la minte, prindea totul din zbor, iar judecătorul n-avea nimic împotriva prieteniei tînărului cu Mamona Dreptăţii, cum numea el biserica tolerantă din Equity. Îi făcea plăcere că Bartley acordă bisericii sprijinul plin de zel al presei, cu o egală bunăvoinţă faţă de diferitele culte. Fuseseră perioade în propria lui carieră cînd, dacă ar fi trecut sub tăcere convingerile sale i-ar fi prins bine, dar nu găsise cu cale să plătească acest preţ de dragul succesului; îşi iubea libertatea, ori îi plăcea prea mult ascuţişul limbii lui, şi rămăsese doar cel mai important om al legii din Equity, cînd ar fi putut încheia ca magistrat sau ca membru al Congresului. Totuşi în ultimii ani — de cînd cei la al căror agnosticism s-ar fi putut alătura cu toată inima pînă la un anumit punct începuseră să facă atîta caz de darwinism şi de înrudirea tuturor oamenilor cu maimuţa, devenise mai tolerant. Rămăsese credincios vechilor lui opinii deiste, dar nu mai gîndea rău despre cineva pentru faptul că refuza să le adopte; nu tăgăduia că cineva poate să fie creştin şi cu toate acestea un om foarte bun.

Felul îndrăzneţ al acestei atitudini era pe placul unui popor care preţuia spiritul înainte de orice; la bătrîneţe, necredinţa lui devenise ceva care cu greu ar mai fi putut fi schimbat chiar de un plebiscit. Pînă şi soţia lui, pentru care această necredinţă înseninase odinioară o cruce grea, purtată cu lacrimi şi tainice rugăciuni, încetase de mult s-o mai combată în vreun fel. Părinţii se împotriviseră însoţirii fiicei lor cu un liber-cugetător, cînd îl luase de bărbat, dar ea nutrise speranţa de a-l aduce pe calea cea bună, aşa cum speră soţiile ale căror soţi sînt beţivi învederaţi. Află, ca şi alte femei, că nu putea să-şi schimbe bărbatul în nici una din deprinderile lui şi că, în această problemă majoră a necredinţei lui, iubirea ei era fără putere. În cele din

urmă, i s-a părut mai uşor să facă sacrificiu după sacrificiu decît să-l contrarieze cu neliniştile ei în privinţa salvării sufletului şi să-şi spună că, dacă el avea să fie damnat, ea nu ţinea cu nici un preţ să fie izbăvită. El n-o împiedicase niciodată să meargă la biserică, ba chiar o încurajase, căci îi plăcea să ştie că femeile au ceva de făcut; dar veni vremea cînd pe ea n-o mai interesa să iasă fără el; îşi neglijă îndatoririle de membră a congregaţiei şi de mulţi ani nu se mai ruga alături de oamenii de aceeaşi credinţă cu ea, dacă mai avea cumva o credinţă. Ducea o viaţă liniştită în toate privinţele şi, aşa cum se întîmplă cu femeile care îmbătrînesc în oraşele de provincie, rareori ieşea şi nu apărea niciodată la solemnităţile mondene sau publice ale tîrgului. Viaţa ei se rezuma, se limita la soţul şi fiica ei, nu vorbea decît despre ei sau despre lucruri legate de ei. Era o persoană mai în vîrstă, dar părul blond nu-şi pierduse strălucirea, bujorii adolescentini îi stăruiau în obraji datorită obiceiului ei din tinereţe de a roşi cu uşurinţă. Era încă, aşa cum spuneau vecinii, o apariţie foarte plăcută şi fusese desigur o fată frumoasă. Pacea vieţii ei interioare îi înrîurea purtarea, căci părea mereu că vine dintr-un ţinut peste care se aşternuse de curînd o tăcere profundă.

Ea răspunse la uşă cînd Bartley răsuci maneta, declanşînd clopoţelul soneriei; iar tînărul, care privea pe stradă aşteptînd să i se deschidă, tresări cînd ea îi răsări în faţă.

— O! Zise, am crezut că e Marcia. Bună ziua, doamnă Gaylord. Marcia nu-i acasă?

— A plecat de dimineaţă la biserică, răspunse mama ei. Nu vrei să intri?

— Ba da, cred că am să intru, vă mulţumesc, şovăi Bartley, nehotărît şi dezamăgit. Sper că nu vă deranjez.

— Poftеşte direct în salon. E timpul să se întoarcă, zise doamna Gaylord, conducîndu-l în camera mare, pătrată, spre care dădea o uşă la capătul holului îngust. Soba de tablă, care se încălzea cu lemne, răspîndea o căldură molcomă, iar un ceas ticăia pe-o poliţă într-un colţ. Doamna Gaylord spuse:

— Nu vrei să-ţi iei un scaun? şi se cufundă în perna groasă de puf a balansoarului, sprijinindu-se cu spatele de o alta mai subţire, legată pe la jumătatea

spetezei. După ce ducea la bun sfîrşit îndatoririle cele mai importante ale gospodăriei, se aşeza în fiecare zi în acest balansoar, împletind sau cosînd, în timp oe lungile ceasuri ale vieţii i se scurgeau odată cu bătaia pendulei, ea arătîndu-se la fel de puţin nerăbdătoare sau plictisită ca şi pi- sica de pe carpeta împletită de la picioare, sau ca muşcatele din glastrele de pe fereastra însorită.

— Cum te simţi astăzi? întrebă ea.

— La drept vorbind, doamnă Gaylord, nu mă simt prea bine. N-am mai avut o asemenea indigestie de nu ştiu cînd.

Doamna Gaylord îşi netezi poalele rochiei de mătase, —
rochia ei veche, subţire, de mătase neagră, pe care din instinct o mai îmbrăca în zilele de sărbătoare, deşi trecuse mult de cînd n-o mai pusese ca să meargă la biserică.

— Pe domnul Gaylord îl durea mereu stomacul, la început cînd ne-am căsătorit, dar în ultimii ani nu l-a mai supărat. Avea pe atunci impresia că îi e şi mai rău duminica.

— Nu cred că duminica are vreo legătură cu durerea.
Am mîncat aseară puţină plăcintă cu stafide şi brînză la capac şi cred că nu prea mi-au priit, zise Bartley care nu ezita să-şi mărturisească păcatele cînd căuta să fie compătimit: mergea atît de departe cu francheţea înct convingea pe toată lumea de bunătatea inimii lui.

— N-am auzit niciodată că plăcinta cu stafide ar fi contraindicată, zise doamna Gaylord gînditoare. Domnul
Gaylord a mîncat plăcintă tot timpul cît a fost bolnav şi niciodată nu s-a plîns. Iar brinza trebuia să-ţi ajute la digestie.

— Nu ştiu ce-a fost, răspunse Bartley cedînd cu o voce tînguitoare, numai ca să scape, dar mă simt istovit.
Cred însă că pînă mîine o să-mi treacă şi o să uit cu desăvîrşire toată povestea, adăugă jovial şi apăsat. Nici nu merită să ne mai gîndim.

Numai că doamna Gaylord nu era de aceeaşi părere.

— Te doare capul cumva? întrebă.

— M-a durut de dimineaţă cînd m-am sculat, încuviinţă Bartley.

— Cred că o ceaşcă de ceai ar fi lucrul cel mai indicat pentru dumneata, zise ea hotărît.

Bartley stăpînea din instinct şi practica o anume artă a comportării în societate, care-i îngăduia să intre în graţiile celor din Equity, după cum dorinţa de-a fi compătimit îi atrăgea simpatiile: crea mici complicaţii de un fel neobişnuit. Spuse acum:

— Tare aş vrea să-mi daţi o ceaşcă de ceai, doamnă Gaylord.

— Dar bineînţeles! Tocmai voiam să-ţi ofer, răspunse ea. Se duse la bucătărie, de care o despărţea o altă cameră, şi apăru îndată cu ceaiul, mîndră de promptitudinea ei, dar simţind nevoia să dea explicaţii. — Aproape tot timpul ţin ceainicul pe sobă, ca să-l am pregătit dacă domnul Gaylord doreşte cumva o ceaşcă. E mare amator de ceai. Aşa a fost întotdeauna. Cred că e mai bine să-l serveşti fără lapte. Uite, puţin zahăr pe farfurioară, dacă obişnuieşti.

Şi se lăsă din nou fără zgomot pe pernă, iar Bartley, care se ridicase ca să primească ceaiul, rămase în picioare, în timp ce şi-l bea.

— Pare că se duce drept la ţintă, zise el, sorbindu-l şi urmărind atent efectul ceaiului asupra senzaţiilor lui. Aş vrea să vă ştiu pe-aproape, să aveţi grijă de mine, doamnă Gaylord, şi să nu mă lăsaţi să fac prostii, adăugă după ce goli ceaşca. — Nu, nu, protestă, cînd ea se oferi să i-o ia. O duc eu. Ştiu că vă supără s-o vedeţi aici, am s-o duc la bucătărie. Ceea ce şi făcu, înainte ca ea să-l poată opri. Apoi se întoarse ştergîndu-şi mustaţa cu batista — Grozav mi-ar fi plăcut, doamnă Gaylord, să-mi petrec timpul într-o bucătărie ca asta, zău aşa!

— Cred că nu ţi-ar fi plăcut dacă ai fi fost obligat, răspunse doamna Găylord zîmbind măgulită. — Marcia susţine că preferă bucătăria oricărui alt loc din casă. Dar asta, cum îi spun întotdeauna, fiindcă a stat aşa de mult acolo cînd era mică. După cum văd, nu-i prea arde să facă altceva decît să *stea* la bucătărie — îi spun. Şi domnul Gaylord e amator să dea cîte-o raită. Cînd se trezeşte noaptea, în perioadele lui de insomnie, îşi ia lampa şi, dacă mai e foc, citeşte acolo mai bucuros decît în salonaş.

De fapt, în tinereţe amîndoi ne făceam veacul în bucătărie, şi s-a obişnuit. Mare lucru, obiceiul, adăugă, pe gînduri. În ultimul timp, Marcia s-a deprins să meargă la biserica metodistă.

— Da, am văzut-o şi eu. Ştiţi că dau ocolul pe la toate bisericile, aşa cum dădea pe vremuri învăţătorul pe la toate casele.

Doamna Gaylord ridică ochii la pendulă şi rîse puţin nervos.

— Mă întreb ce-o să zică Marcia că l-am lăsat pe musafirul ei să aştepte în salon. Cam întîrzie astăzi. Dar acum nu cred că mai e mult şi trebuie să vină.

Vorbea cu respect faţă de fiică şi de opiniile ei, ceea ce constituie una din pateticele tendinţe ale unei anumite categorii de mame americane. Ele simt că n-au primit aceeaşi educaţie ca fiicele lor, a căror închipuită cunoaştere a lumii cîntăreşte în ochii lor mai greu decît propria lor experienţă de viaţă; obişnuiesc să se bizuie pe ele şi se limitează bucuros la corvezile gospodăriei, lăsîndu-le să hotărască ele în chestiunile mondene ale familiei.

Doamna Gaylord nu se prea temea de Bartley ca persoană, ci ca oaspete al Marciei, simţindu-se din ce în ce mai stînjenită, după sfertul de oră în care încercase să-l distreze cu conversaţia ei simplă ce trecea de la domnul Gaylord la Marcia şi din nou de la Marcia la domnul Gaylord. Cînd recunoscu felul grăbit de a închide uşa de la intrare, caracteristic fetei, şi mersul ei elastic străbătînd holul, mama îşi drese uşor glasul cu o tuse critică şi începu să se foiască pe scaun. Îndată ce Marcia deschise uşa salonului, doamna Gaylord se ridică modestă şi trecu în bucătărie: faptul ca mama să rămînă în odaie cînd fiica avea invitaţi era o curiozitate aproape neîntîlmtă la Equity

Chipul Marciei se lumină brusc de bucurie la vederea lui Bartley, care de-abia aştepta ca doamna Gaylord să iasă ca s-o tragă pe fată spre el de mîna pe care aceasta i-o întinsese. Ea cedă mecanic; apoi, ca şi cum amintirea unei noi hotărîri ar fi tulburat plăcerea de a-l vedea, îşi eliberă mîna şi, dîndu-se puţin înapoi, îl privi drept în faţă.

— Spune, Marcia, zise el, ce s-a întîmplat?

— Nimic, ripostă ea.

Lui Bartley i-ar fi plăcut, dacă nu s-ar fi simţit rău, s-o vadă pe fată atît de sfidătoare, cînd în realitate era atît de îndrăgostită de el, dar acum fără îndoială asta nu-l prea amuza; era dezamăgit, căci se aştepta s-o găsească feminină, blîndă şi mîngîietoare şi, la drept vorbind, nu prea ştia ce să facă. O privea nedumerit, în timp ce ea devenea aparent tot mai stăpînă pe sine, deşi obrajii îi erau roşii ca panglica de la gît.

— Ce-am făcut, Marcia? murmură.

— O, n-ai făcut nimic.

— M-a vorbit cineva de rău.

— Nu mi-a spus nimeni ceva rău despre tine.

— Atunci de ce eşti atît de rece, atît de ciudată… atît de… atît de… schimbată?

— Schimbată, eu?

— Da, faţă de cum ai fost aseară, îi răspunse el cu un aer îndurerat.

— Ştii, unele lucruri le vedem altfel ziua, explică ea fără să insiste. Nu vrei să stai jos?

— Nu, mulţumesc, răspunse Bartley, trist dar fără ranchiună. Cred că ar fi mai bine să plec. Văd că ai ceva cu mine…

— Nu înţeleg de ce spui că am ceva cu tine, i-o întoarse ea. Ce-am făcut?

— O, n-ai făcut nimic; îmi retrag cuvintele. Totul e în ordine. Dar am venit aici azi dimineaţă… încurajat… Sperînd… că încerci aceleaşi sentimente ca şi mine, iar tu pari că ai uitat totul şi mă tratezi ca pe-o cunoştinţă întîmplătoare, mă rog, totul e în ordine. N-am nici un motiv să mă plîng, dar trebuie să recunosc că sînt foarte surprins. Îi văzu buzele tremurînd şi pieptul zbătîndu-se. Marcia, îmi reproşezi că mă doare răceala ta, cînd am venit aici ca să-ţi spun… ca să-ţi spun… că te iubesc? Cu nervii slăbiţi, avid de simpatie, credea cu adevărat că venise să-i spună asta. — Da, adăugă el cu amărăciune, aşa să ştii, cu toate că probabil e ultimul cuvînt pe care ţi-l adresez. Acuma plec.

— Bartley! N-ai să pleci! strigă ea, azvîrlindu-se în calea lui. — Crezi că eu nu ţin la tine? Sărută-mă sau omoară-mă, chiar acum!

Lacrimi pătimaşe ţîşniră din ochii ei, fără suspine, fără să fie desfigurată de plîns; nu-i aşteptă îmbrăţişarea,

ci-şi aruncă braţele de gîtul lui şi-l ţinu strîns, exclamînd:

— Nu trebuie să te las, spre binele tău, iubitule; şi chiar dacă muream din cauza asta — şi azi noapte am crezut că mor — n-aveam de gînd să te mai las să mă săruţi pînă cînd n-aveai să-mi spui… pînă… pînă… acum? Înţelegi?

Îl cuprinse mai tare şi-şi ascunse faţa la pieptul lui, plîngînd şi rîzînd de bucurie şi ruşine, în timp ce el îi suporta mîngîierile cu oarecare stînjeneală.

— Acuma vreau să mă asculţi… vreau să-ţi explic, continuă ea ridicînd capul şi dîndu-i drumul atîta cît braţele, prinse în jurul gîtului lui, să-l poată cuprinde şi căutîndu-i febril privirile, ca nu cumva să-i scape vreo iotă din ceea ce ar gîndi el. — Lasă-mă să vorbesc! Aseară tata ne-a văzut la uşă… tocmai cobora fiindcă nu putea dormi… exact cînd tu… O, Bartley, nu! îl imploră, la zîm- betul lui abia mijit care făcu să-i tremure mustaţa. — Şi m-a întrebat dacă sîntem logodiţi, şi cînd n-am putut să-i spun că sîntem, mi-am dat seama ce gîndeşte. Am înţeles că mă dispreţuieşte şi am hotărît că dacă nu-mi spui că ţii la mine… Şi ăsta-i motivul, Bartley, şi nu… nu că n-aş ţine la tine mai mult decît la oricine. Şi… nu mai eşti supărat acum, nu-i aşa? De dragul tău am procedat aşa, iubitule.

Să fi ghicit sau nu Bartley toată gama de simţăminte pe care le sugerau cuvintele ei? Era o desfătare să se strîngă la pieptul tău o fată frumoasă ca Marcia Gaylord, s-o simţi ba ascunzîndu-şi faţa în fularul tău, nepermis de simţitoare, ba înfruntîndu-te curajos, drăgăstoasă, sfidătoare, în timp ce te împinge uşor şi te trage de colo-colo, în vehemenţa pasiunii ei. Poate că un bărbat cu tăria lui de caracter, pe care psihologia încă n-a discreditat-o, nu-şi pierde niciodată, nici chiar în cele mai tandre accese, un sentiment de pradă faţă de fata a cărei iubire a cucerit-o; dar dacă acest lucru e sigur, e la fel de sigur că are şi manifestări de tandreţe, şi că Bartley îşi simţea acum sufletul plin de o afecţiune care-i era foarte nouă şi dulce.

— Vai, Marcia, zise el, ce fată ciudată eşii! Se lăsă din nou pe scaun şi, încingînd-o cu braţele, o aşeză pe genunchi, ca pe un copil.

Ea se depărtă puţin de el şi zise:

— Stai! Lasă-mă să vorbesc înainte de-a avea impresia că sîntem logodiţi de cînd lumea şi că totdeauna lucrurile au mers ca pe roate, aşa cum merg acum. M-ai dispreţuit că te-am lăsat să mă săruţi înainte de logodnă?

— Nu, rîse el din nou. Tocmai asta mi-a plăcut la tine.

— Dar dacă te-ai fi gîndit că puteam să las pe oricare altul să mă sărute, nu ţi-ar fi plăcut.

Asta îl amuză şi mai mult.

— Nu mi-ar fi plăcut decît pe jumătate.

— Sigur, zise ea gînditoare. Îşi lăsă cîtva timp capul pe umărul lui şi păru că se luptă cu sine. Apoi îl ridică şi: — Ai simţit vreodată… ai simţit… rosti pe nerăsuflate.

— Dacă vrei să spun că toate celelalte fete din lume nu valorează nici cît un fir de păr din capul tău, am s-o spun, Marcia. Şi-acum să trecem la lucruri serioase.

Ea rîse:.

— În cazul ăsta o să am nevoie de-o mică şuviţă din părul tău, zise, ca şi cum pînă atunci nu vorbiseră decît de părul fiecăruia dintre ei.

— Iar eu o să am nevoie de tot părul tău, răspunse el.

— Nu fi prost, şi-i examină chipul cu de-amănuntul.

— Ce caraghios să ai o aluniţă la sprînceană! şi puse degetul pe ea. N-am văzut-o pînă acum.

— Niciodată nu te-ai uitat de-aproape la mine. În schimb la colţul buzei de sus, tu ai o cicatrice pe care n-am observat-o.

— O vezi? întrebă ea radioasă. Să ştii că ai ochi buni!

Cînd eram mică, m-a zgîriat pisica.

Uşa se deschise şi doamna Gaylord îi surprinse în toiul acestor descoperiri, sau mai bine zis, se surprinse pe ea, căci rămase ţinînd uşa, incapabilă să se mişte, cu toate că în sufletul ei era tentată să se retragă. Şi chiar i se păru că murmură ceva, scuzîndu-se că i-a deranjat. Bartley era deopotrivă de stînjenit, dar Marcia se sculă cu răceala tipic feminină în situaţiile critice care zăpăcesc un bărbat.

— O, mamă, tu eşti! Te-am uitat! Intră! Sau, lasă, pun eu masa, dacă asta doreai. Cum doamna Gaylord, în uluiala ei, continua să privească de la ea la Bartley, Marcia adăugă simplu: — Ne-am logodit, mamă. Tot o să afli mai devreme sau mai tîrziu, aşa că e mai bine să afli prima.

Mama ei păru că nu se încumetă să dea drumul uşii, încît în cele din urmă Bartley porni în ajutorul ei — dacă ajutor se chema să întîmpine îmbujorarea şi lipsa ei de apărare, cum făcu. Intuind în mod nedesluşit caracterul neobişnuit şi posibila încălcare a uzanţelor în felul cum procedaseră tinerii, doamna Gaylord îşi aminti, poate, de soţul ei; ori poate avu sentimentul că cei doi o aşteptau să spună ceva, deşi ea era incapabilă de orice reacţie.

— I-aţi vorbit domnului Gaylord despre acest lucru?

Îi întrebă pe fiecare pe rînd, sau pe nici unul, sau pe amîndoi, cum ar fi vrut s-o ia.

Bartley o lăsă pe Marcia să răspundă:

— Păi nu, mamă. Încă n-am vorbit cu el. Abia am făcut noi descoperirea asta. Cred că tata poate să mai aştepte pînă vine la masă. Şi vreau să-l ţin pe Bartley aici ca să depună mărturie.

— Spunea, observă doamna Gaylord, pe care Bartley o conduse la balansoar şi o sprijini pe pernă, că-l doare capul, cînd a intrat mai devreme în casă, şi-l imploră din ochi pe tînăr să-i confirme faptul, în timp ce căuta în zadar să-şi adune din nou forţele pentru a realiza că cei doi se logodiseră.

Marcia se aplecă şi o trase pe mama ei de pe scaun, îmbrăţişînd-o.

— Lasă, mamă! Nu trebuie să-ţi pierzi cumpătul, rosti cu protectoare afecţiune. — Nu mă tem de ce-o să zică tata. Doar ştii ce gîndeşte despre Bartley — sau, mă rog, despre domnul Hubbard, cum probabil ai vrea să-i spun.

Acum, mamă, du-te repede sus şi pune-ţi cea mai frumoasă bonetă, şi lasă că mă ocup eu de masă. Cred că

Bartley o să mă ajute. Mamă, mamă, mamă! strigă în culmea fericirii şi, strîngînd-o şi mai tare pe mama ei în braţele-i tinere şi vînjoase, o sărută cu înfocare, ceea ce

o făcu pe doamna Gaylord să roşească din nou în faţa băiatului.

— Marcia! Marcia! Nu se poate! E ridicol! protestă ea. Dar acceptă să fie scoasă din odaie, recunoscătoare pentru exilul în care putea să-şi adune minţile risipite şi să reflecteze la faptul care-i despărţise. Şi-n plus, putea s-o lase pe Marcia singură cu domnul Hubbard, acum cînd nu mai era doar un simplu invitat; simţea acest lucru căutînd podoaba după care fusese trimisă; o dată privi pe fereastră, înspre biroul domnului Gaylord şi se în- trebă ce va spune domnul Gaylord (cînd se gîndea la el şi chiar cînd îl visa tot domnul Gaylord îi zicea şi niciodată, chiar în momentele cele mai intime, nu i se adresase altfel)! Dar lăsă rezolvarea problemei în seama lui şi a Marciei; era obişnuită să-i lase să-şi soluţioneze singuri dificultăţile.

— Hai, Bartley, zise Marcia cu tonul grav pe care îl adoptă femeile în asemenea ocazii, de îndată ce marele eveniment e sigur, trebuie să mă ajuţi să aşez masa. Deschide tăblia aceea, iar eu am s-o deschid pe astălaltă. Am de gînd să fac mai mult pentru mama decît înainte, zise, căindu-se în fericirea ei. E o ruşine cîte am lăsat în grija ei. Instinctul casnic i se deşteptase în suflet.

Bartley aşternu faţa de masă pe care i-o întinse ea, şi se luară la întrecere care aranjează mai repede cuţitele şi furculiţele la locul potrivit lîngă farfurie. Cînd ajunseră la vasele mai grele, hotărîră să le ducă pe rînd; dar cînd veni rîndul ei, el întinse mîna să-i sprijine cotul: — Cum am făcut aseară împiedicîndu-te să spargi o lampă.

Asta o făcu să rîdă şi scăpă prima farfurie cu zgomot.

— Biata mama! exclamă ea. Ştiu că a auzit şi că se chinuie să afle care este.

Într-adevăr, doamna Gaylord auzise, departe, în camera ei, şi se îngrijoră la culme.

— Marcia! Marcia! strigă ea cu tremolo în glas, din capul scării. Ce-ai spart?

Marcia deschise uşa, atît cît să răspundă:

— O, numai platoul vechi cu margine albastră, mamă!

Apoi se repezi spre Bartley strigînd: — Ruşine! Ruşine! astupîndu-i gura cu podul palmei, să-i înăbuşe hohotul.

O să te audă, Bartley, şi o să creadă că rîzi de ea. Dar rîse şi ea, văzîndu-l cum se zbate şi sfîrşi prin a-l apuca de mînă şi a-l împinge în bucătărie, de unde nu puteau fi auziţi. Se lăsă pradă fericirii ei, iar el se gîndi că niciodată nu fusese atît de încîntătoare ca în această veselie sălbatică.

— Vai, Marcia! Nu te-am mai văzut purtîndu-te aşa!

— Pentru că nu m-ai mai văzut, logodită! Aşa se poartă toate fetele — dacă au norocul. Nu mă placi aşa? întrebă cuprinsă deodată de teamă.

— Ba chiar destul de mult! răspunse el.

— O, Bartley, exclamă fata, mă simt ca un copil. Nu mă recunosc, cum nu mă recunoşti nici tu; credeam că am îmbătrînit şi că n-am să mă mai port niciodată astfel, dar asta îmi permite să mă prostesc cît vreau. E ca şi cum aş fi mult mai singură cînd sînt cu tine decît atunci cînd sînt singură cu adevărat. Dar tu cum te simţi?

— Bine! răspunse el, ceea ce o mulţumi mai mult decît dacă ar fi recurs la acele subtilităţi pe care încercase ea să le exprime: era mai bărbătesc să fie aşa. El întinse iarăşi mîna, iar ea i-o luă şi o duse la inimă.

— De fapt, explică ea, văzîndu-l surprins de veselia ei, nu înseamnă să te prosteşti şi tu pentru că mă prostesc eu.

— Aşa e, consimţi el. Dar nu mă pot stăpîni.

— O, nu vorbesc de momentul de faţă; vorbesc în general. Vreau să spun că ţin la tine fiindcă ştiu că ştii mult mai multe decît mine, şi fiindcă te respect. Ştiu că toaţă lumea se aşteaptă să devii cineva, după cum mă aştept şi eu.

Bartley nu contesta că ea avea dreptate în ceea ce-l priveşte şi că speranţele ei de viitor erau pline de înţelepciune, deşi probabil nu vedea legătura dintre aceste reci abstracţiuni şi plăcerea de a sta acolo strîngînd în braţe o fată frumoasă. Dar nu spuse nimic.

— Ştii, continuă ea întorcînd cu drăgălăşenie capul spre el, dar depărtîndu-l totuşi puţin pentru a se încredinţa, în măsura posibilului avînd în vedere împrejurările, de atenţia lui, ce mi-a plăcut cel mai mult din tot ce mi-ai spus vreodată?

— Nu, răspunse Bartley. Mi-o fi scăpat ceva cînd căutai să mă faci să stabilesc diferenţa între tine şi celelalte fete din Equity!

Ea rîse, sfidînd vesel propria-i luciditate.

— Ei bine, te provocam să-mi faci complimente şi trebuie să recunosc că mi-am primit pedeapsa meritată: n-ai spus nimic care să mă măgulească. Dar ai zis mai tîrziu. Nu-ţi aminteşti?

— Nu. Cînd?

Ea şovăi o clipă.

— Cînd mi-ai spus că influenţa mea te-a… te-a… făcut mai bun, ştii…

— O, atunci? făcu Bartley. Ei bine, adăugă nepăsător, era perfect adevărat. N-ai crezut?

— Am fost atît de bucuroasă ca şi cum aş fi crezut; şi m-am hotărît ca niciodată să nu fac ori să zic ceva care să-ţi strice părerea despre mine; apoi, ştii, m-ai sărutat acolo la uşă — şi totul părea o frîntură din încercarea noastră de a deveni mai buni, fiecare cu ajutorul celuilalt. Dar cînd tata m-a privit lung, întrebîndu-mă dacă sîntem logodiţi, am intrat în pămînt de ruşine. Mi se părea că ai rîs de mine, că te-ai distrat pe socoteala mea, eram atît de furioasă încît nu mai ştiam ce să fac. Şi ce m-am gîndit? Să cobor la tata, să-i spun tot, şi să-l întreb ce crede, ai mai iubit vreo fată? Se opri puţin, dar el nu răspunse şi ea continuă: — Dar acum îmi pare bine că n-am procedat aşa. Şi n-am să te întreb niciodată una ca asta, şi n-o să-mi pese de ceea ce tu… de ceea ce s-a întîmplat pînă azi. Totul e în ordine. Şi mă crezi că o să încerc întotdeauna să te fac bun şi fericit, nu-i aşa?

— Nu cred că mă poţi face mult mai fericit decît sînt în clipa de faţă şi nu cred ca cineva să mă facă să mă simt mai bine, răspunse Bartley.

Ea rîse uşor la refuzul lui de-a fi serios şi, învinsă parcă de o fericire nesperată, îşi lăsă capul să cadă pe umărul lui, în timp ce el răsucea întruna un inel pe care îl găsise pe degetul ei.

— Aha, zise el după o vreme. Cine ţi-a dăruit inelul ăsta, domnişoară Gaylord?

— Tata, de Crăciunul trecut, răspunse ea prompt, fără să se mişte. Îmi pare bine că mă întrebi, murmură încet, plină de mîndrie, în dragostea feciorelnică pe care

i-o dăruia. N-a existat vreodată altcineva în afară de tine, nici măcar în gînd. Brusc tresări. Iar acum, să mai vedem şi de masă.

Era şi timpul: în clipa următoare, cafeaua dădea în clocot şi dacă fata n-ar fi ridicat capacul şi n-ar fi amestecat-o cu linguriţa, ar fi dat în foc. Aburul se ridică pînă în tavan, răspîndind mireasma boabelor de cafea.

— Mă bucur că o să bem cafea, zise fata. Va trebui să te mulţumeşti cu un prînz rece, în afară de cartofi.
Dar cafeaua va fi bine venită, iar eu voi avea nevoie de o ceaşcă mare ca să rămîn trează. Nu cred că am dormit azi-noapte pînă cînd n-a mijit de ziuă. Îţi place cafeaua?

— Mi-aş fi dat şi cămaşa de pe mine aseară pentru o ceaşcă, zise el. Eram tare flămînd cînd m-am întors la hotel şi n-am putut găsi decît o bucată de plăcintă cu stafide şi puţină brînză veche, şi a trebuit să mă mulţumesc cu lapte rece. De dimineaţă cînd m-am sculat, mă simţeam de parcă aş fi rămas singur pe lume.

Şi vocea îi tremură amintindu-şi cît suferise, ceea ce-o făcu pe Marcia să-şi plece capul pe braţul lui, compătimindu-l şi tachinîndu-l în acelaşi timp.

— Sărmanul de tine! strigă ea. Şi-ai venit aici să fii puţin mîngîiat? Am simţit eu. Şi n-ai prea găsit înţelegere, nu-i aşa?

— Păi nu de la început, zise el.

— Dar pînă la urmă nu te poţi plînge că n-ai fost răsfăţat, i-o întoarse ca, încîntată de această indirectă recunoaştere a schimbării intervenite. Atunci îndrăzneala, viclenia, capriciul care constituie cochetăria unor femei şi ascund la toate divine posibilităţi, se evidenţiară la ea; farmecul ţinut în umbră de puternica ei mîndrie, se revărsă acum peste zăgazurile rupte, şi fata păru să-i ofere această nouă imagine a ei cu un fel de bucurie naivă, spre nedumerirea lui. N-a durut-o cînd el i-a formulat crud sentimentul nedesluşit care stăruie în mintea unor bărbaţi în asemenea împrejurări: nu le vine să creadă că această vrajă este inspirată de ei, şi nu-i simplă rutină.

— M-am bucurat, zise el, cînd mi-ai spus că sînt primul. Aş fi zis că ai o practică îndelungată în arta de a cocheta.

— N-ai fi gîndit astfel dacă n-ai fi chiar tu un mare crai, răspunse ea cu îndrăzneală. Cine ştie, poate că am mai fost logodită!

Conversaţia lor era în bună măsură frivolă, iar gîndurile lor, efemere; dar devenea din nou, cel puţin în cazul ei, brusc şi profund serioasă. Pînă atunci, toate lucrurile păreau că fuseseră ţinute sub obroc, şi impresii, idei, simţăminte, dorinţe, temeri se eliberau dintr-o dată simultan, căutînd să se exprime cu o grabă ce sfida coerenţa.

— Dar de ce căutăm să vorbim? întrebă ea în cele din urmă. Cu cît vorbim mai mult, cu atît spunem mai puţin. Să mai păstrăm şi pentru altă dată! Dar nu putea. — Bartley! Cînd crezi că ai început să ţii la mine?

— Nu ştiu, zise Bartley. Probabil prima oară cînd te-am văzut.

— Da, atunci mi-am dat şi eu seama că ţin la tine. Dar parcă te-am iubit de cînd lumea; descoperirea însă am făcut-o abia cînd te-am zărit trecînd prin faţa casei, în ziua aceea. Mai meditä puţin înainte de-a întreba din nou: — Bartley!

— Da!

— Te-ai temut vreodată? Sau nu! Aşteaptă! Să spun eu mai întîi, şi pe urmă am să te întreb eu. Acum nu mă mai ruşinez, deşi altădată n-aş fi suportat să-şi dea cineva seama. Mă temeam grozav că nu ţii la mine. Căutam să descopăr, din ceea ce făceai şi spuneai, dacă mă iubeşti sau nu; dar nici un moment nu puteam fi sigură. Nu-mi găseam alinarea decît atunci cînd mă descurajam. Îmi spuneam: „De fapt, nu-i pasă! Şi de ce i-ar păsa? A fost peste tot şi a văzut atîtea fete dintre care cu unele e în corespondenţă. Foarte probabil e logodit cu vreuna din tinerele domnişoare întîlnite la Boston; iar cu mine umblă doar aşa, de ochii lumii". Apoi cînd mă lăudai, uneori, mă gîndeam: „O, cîtor fete nu le-o fi făcut complimente! În clipa asta chiar, se gîndeşte la fata cu care e logodit la Boston". Şi simţeam că mor; iar cînd printr-un gest mărunt îmi arătai că mă iubeşti, mă gîndeam: „Nu mă iubeşte! Mă urăşte, mă dispreţuieşte. Mă urăşte, mă urăşte!" Şi o ţineam tot aşa, cu dinţii strînşi, fără să respir, nu ştiu cîtă vreme.

La această imagine a disperării, Bartley izbucni într-un rîs homeric, dar ea mai spuse, galeş:

— Sper că eu niciodată nu te-am făcut să suferi în felul acesta?

— În felul acesta? întrebă el.

— Asta aş vrea să aflu. Ţi s-a întîmplat să te temi că eu… că tu… ai pregetat atîta vreme să-mi spui că ţii la mine, deoarece îţi închipuiai, te temeai… O, ce n-aş face pentru tine dacă aşa ar sta lucrurile! Nu ţi-a fost teamă că nu te iubesc?

— Nu! strigă Bartley. Ea se ridicase şi-l privea drept în faţă, implorîndu-l cu înfocare; el îi apucă braţele, imobilizîndu-i-le de-o parte şi de alta a trupului şi ţinînd-o nemişcată în timp ce el rîdea, rîdea întruna. — Am ştiut din primul moment că eşti moartă după mine.

— Bartley! Bartley Hubbard! exclamă. Ea; lasă-mă să plec, lasă-mă să plec, chiar în clipa asta! N-am auzit de cînd sînt ceva mai neruşinat!

Dar de fapt nu făcu nici un efort să scape.

V

Casa părea prea mică pentru fericirea Marciei, şi după prînz nu-l lăsă pe Bartley să uite făgăduiala din seara trecută. Îl trimise să-şi ia calul de la hotel şi urcă repede în odaia ei să se îmbrace gros pentru plimbare. Mama ei strînse masa, apoi o împinse la perete şi se aşeză în balansoarul căptuşit cu perne, aşteptînd învoirea soţului ei ca să vorbească. De obicei el se ridica de la prînzul duminical şi se întorcea în birou; astăzi îşi trăsese un scaun aproape de sobă. Dar în mod mecanic îşi pusese pe cap pălăria pe care o purta dată pe spate; se legăna cu scaunul, în timp ce-şi proptea picioarele de gura sobei.

Bărbatul e stăpîn în casa lui îndeobşte prin exercitarea unui anumit grad de brutalitate, dar judecătorul Gaylord îşi păstra dominaţia printr-un absenteism iluminat. Nici un om trăind tot timpul acasă n-a fost vreodată atît de puţin sub acoperişul său. Pe cînd fusese în plină activitate, avusese biroul în inima tîrgului, unde îşi petrecea toată ziua şi o parte din noapte; iar după ce devenise suficient de bogat ca să rişte pierderea unei părţi din clientelă, aşa cum se întîmplă la orice schimbare, îşi cumpărase această casă mare şi veche, pătrată, la marginea tîrgului, şi de-atunci se instalase în biroul nu prea încăpător dar separat de locuinţă.

Dacă doamna Gaylord îşi închipuise cumva că-l va vedea mai mult avîndu-l atît de aproape, se înşelase: zi-noapte, pe orice vreme, se retrăgea în birou. La fel ca şi soţia lui, nu frecventa societatea tîrgului; poate ea ar fi fost bucuroasă acum să mai iasă în lume, dar nu spunea nimic, şi viaţa ei socială încetase, ca şi cea religioasă. Casa lor era bogat mobilată, potrivit cu gustul locului în acea vreme; în salonaş era un covor de Bruxelles şi scaune grele de mahon şi păr de cal; tot acolo se afla şi pianul

Marciei iar de cînd fata se întorsese de la şcoală, avuseseră de două-trei ori invitaţi pentru ea; dar nu luaseră parte la petrecere, domnul Gaylord rămînînd în

biroul lui, iar soţia lui în odaia de toate zilele, unde şedeau acum în nefirească tovărăşie.

— Ei, domnule Gaylord, zise soţia lui, nu ştiu dacă-ţi dai seama, pare-se că i-a venit şi Marciei vremea.

Aceasta era prima aluzie pe care o făceau la subiect, dar ea o înveşmîntă în forma contorsionată a gîndurilor ei.

— Mda, oftă judecătorul a consimţire, lung şi pe nas, aşa e. Îşi frecă mai întîi un obraz neras, apoi celălalt, cu mîna-i subţire, tremurătoare.

— E destul de isteţ, zise ca mai înainte doamna Gaylord.

— Mda, poate chiar prea isteţ, răspunse soţul ei, ceva mai puţin prompt ca adineauri. E destul de isteţ, chiar dacă ea n-a fost, — ca să observe din capul locului că fata e nebună după el, şi asta nu-i cea mai potrivită cale pentru doi tineri căsătoriţi de-a începe viaţă, dacă e după mine.

— Ar fi murit dacă nu l-ar fi luat. Am văzut-o cum se frămînta în fiecare zi, din ce în ce mai mult. Sărea cît colo cînd auzea pe cineva ciocănind la uşă; şi ştiu că uneori, cînd se temea că el n-o să vină, ieşea sperînd să-l întîlnească: probabil nu recunoştea că de-aceea… Marcia e mîndră.

— Mda, făcu judecătorul, e mîndră. Şi cînd o fată mîndră se prosteşte, înseamnă că e o chestiune de viaţă şi de moarte. N-are încotro. Trece peste orice.

— Îţi spun drept, continuă doamna Gaylord, îmi făcea rău cînd o vedeam venind acasă în acele zile şi-mi dădeam seama, după faţa ei, că l-a întîlnit cu alte fete. Aşa arăta! Şi-apoi o auzeam sus, în camera ei, plîngînd întruna. N-aş fi suferit atît de mult dacă Marcia ar fi fost — în privinţa asta — o fată ca oricare alta, aşa, mai frivolă. Dar nu. Ea era prosternată la picioarele idolului ei.

O încuviinţare finală, smulsă parcă din inimă, veni din partea domnului Gaylord, care se ridică de pe scaun, apoi se aşeză din nou. Marcia era copilul lui şi o iubea din adîncul sufletului.

— Mă rog, oftă adînc, asta a trecut acum, dar vibra de durere şi compătimire pentru suferinţa ei. — Ştii, Miranda, cum m-a privit cînd a venit prima oară cu el

acasă — atît de mîndră şi independentă, biata fată! şi totuşi ca şi cum se temea că n-o să-mi placă povestea asta.

— Da, înţeleg.

Domnul Gaylord îşi îndesă pălăria peste ochii adînciţi în orbite şi-şi mişcă fălcile slabe, ruginite, bătrîne.

— Sper că va fi în stare să se stăpînească, aşa încît să nu-şi dea prea mult în vileag sentimentele, zise doamna
Gaylord..

— Aş vrea să se poată stăpîni şi să nu le prea aibă; dar bănuiesc că le va avea şi că şi le va da în vileag. Tăcură amîndoi; după o vreme el adăugă aruncînd spre sobă o aşchie din împletitura pe care o smulsese din scaun: — Miranda, m-am cam aşteptat eu la aşa ceva şi-am chibzuit ce-ar fi mai bine pentru Bartley.

Doamna Gaylord se aplecă şi culese bucăţica de lemn pe care o aruncase soţul ei; pedanteria îi fu răsplătită, căci găsi o aţă pe linoleum; o răsuci pe deget, iar soţul ei continuă:

— Ar fi mai bine să renunţe la ziar şi să se facă jurist.
A pus umărul serios în redacţie şi are condei; dar a scoate un ziar nu e treabă de bărbat. Merge cîtă vreme omul e burlac, dar după ce-şi ia o nevastă de care trebuie să aibă grijă, e mai bine să se aştearnă pe muncă. Întîmplător clientela mea se află într-o asemenea situaţie încît aş putea să i-o cedez cu totul; dar dacă mai durează un an-doi şi unul din ăştia tineri va începe să tragă de ea, nu va mai fi deloc acelaşi lucru. Aş dori ca Bartley să-şi croiască drum şi să fie admis numaidecît. Poate s-o facă destul de repede, e doar băiat deştept, adăugă bătrînul cu o anumită înverşunare. — Mda, izbucni el cu un oftat scurt, după ce medită puţin; bine că nu s-a întîmplat într-un moment mai neprielnic. Tocmai mă gîndeam azi dimineaţa că mi-ar plăcea să dispun de tot timpul liber ca să mă ocup de proprietăţile mele. N-aş vrea ca Bartley să facă asta în locul meu. Am să-l ajut să pornească bine, cu bani şi clientelă; dar de avere am să mă ocup eu.
Am să vorbesc cu el, de îndată ce se iveşte prilejul.

Un pas uşor răsună pe scară şi Marcia năvăli în odaie, gata de drum.

— Am vrut să mă înfofolesc bine înainte de plecare, explică ea, oprindu-se în faţa sobei şi sprijinindu-se cu o mînă pe genunchiul tatălui ei.

Nici unul din părinţi nu-i adresase felicitări protocolare cu prilejul logodnei; dar nu era absolut necesar şi ar fi părut cam forţat; iar acum poate se ruşinau să vorbească despre acest subiect, de faţă numai cu fata. Domnul Gaylord, merse totuşi pînă acolo încît îşi aşeză mîna peste mîna pe care ea şi-o pusese pe genunchiul lui, şi i-o mîngîie de două-trei ori.

— Aveţi de gînd s-o porniţi cu mînzul roib al lui Bartley? o întrebă;

— Bineînţeles! răspunse ea, şăgalnică. — Cred că Bartley o să-l poată stăpîni. N-a avut nici o neplăcere pînă acum.

— Pînă acum a fost în măsură să-i acorde toată atenţia, zise judecătorul.

0 strînse de mînă pe Marcia cu înţeles, apoi îi dădu drumul. Ea nu arătă de la început că pricepe ce vrea el să spună. Ridică ochii la pendulă, apoi se întoarse şi-i scoase tatălui ei ceasul din buzunarul de la vestă, comparînd ora.

— Amîndouă merg înainte!

— Poate că Bartley întîrzie, făcu judecătorul; şi după ce împinsese lucrurile atît de departe cît dorise, îşi îngădui un chicot înfundat.

Zurgălăii săniei se auziră afară, iar ea sări în picioare.

— Nu cred că-l consideri pe Bartley un mocăit, exclamă ea apropiindu-se de tatăl ei şi frecîndu-şi buzele de obrazul lui ţepos. — La revedere, mamă, zise peste umăr şi ieşi din odaie.

Îşi ţinea manşonul departe de corp, într-un fel elegant, mişcîndu-se cu o uşoară înclinare ritmică, potrivit parcă unei muzici interioare. Chiar cu blana pe care o purta avea o siluetă zveltă.

Bătrînii rămaseră tăcuţi şi nemişcaţi pînă cînd clinchetul clopoţeilor se stinse. Atunci judecătorul se ridică, îndreptîndu-se către magazia din spatele bucătăriei, de unde apăru cu un braţ de lemne. Soţia lui tresări văzîndu-l.

— Vai de mine, dar ce-ai de gînd să faci, domnule Gaylord?

— Să le fac puţin foc în salonaş. Nu cred că la întoarcere vor ţine să ne aibă în preajmă.

Doamna Gaylord răspunse:

— Uite, eu nu m-am gîndit la asta! Cînd soţul ei reveni din salonaş, ea adăugă: — Ciudat fel de-a petrece duminica, ar găsi unii.

— E un fel foarte bun de a petrece duminica. Îţi închipui cumva că vreunul din cei care se află acum în biserică e măcar pe jumătate atît de fericit? Uite, chiar bătrînul Jonathan Edwards[2] obişnuia să îngăduie „toate conditiile potrivite" tinerilor care veneau în vizită la fiicele lui, „o cameră şi foc, la nevoie." Aşa spune în *Viaţa* lui.

— Dar nu cred că îngăduia asta duminica, i-o întoarse doamna Gaylord.

— Mă rog, *Viaţa* nu spune, rîse judecătorul. Şi ce? O fac pentru Marcia. O dată e prima zi de logodnă. Doar ştii, Miranda, la fel de bine ca şi mine. La aceste cuvinte, judecătorul Gaylord dădu frîu liber emoţiilor lui printr-un gest extravagant. Deodată se aplecă şi-şi sărută soţia; dar îi cruţă emoţia îndreptîndu-se numaidecît spre biroul lui, unde rămase toată după-amiaza.

Bartley şi Marcia făcură „plimbarea cea lungă", aşa cum i se spunea la Equity. Drumul se pierdea îh defileul întunecos şi împădurit de dincolo de casă, apoi o apuca spre răsărit, pe meandrele rîului, peste podurile acoperite, unde vecinii care îl forţaseră deschizîndu-l cu atelajele lor cu boi, îl clădiseră apoi pe margini cu zăpadă multă. Prin văi şi prin locurile adăpostite, drumul rămînea liber şi atît de lat încît vehiculele care se întîlneau puteau trece uşor unul pe lîngă celălalt; dar acolo unde urca un deal ori traversa o cîmpie fără copaci, se îngusta permiţînd un singur sens, cu refugii în anumite puncte, unde conducătorii săniilor aşteptau să se încredinţeze că porţiunea din faţa lor e liberă, înainte de a continua. În regiune, iarna, care ţinea tîrgul sub o stăpînire atît de strînsă, era un asediu în timpul căruia Natura părea să se chircească neputincioasă, iar oamenii să ducă o disperată şi zadarnică luptă. Casele, troienite în zăpadă pînă aproape de pervazul ferestrelor care

priveau, mate de chiciură, spre lumea încremenită, se iveau pipernicite dintre nămeţi şi păreau să eşueze într-o mare albă, pătată de ciudate umbre albăstrui sub soarele pieziş. Acolo unde erau orientate spre şosea, lupta cu zăpada se ducea neînduplecat; suprafeţe întinse erau curăţate şi cărări erau tăiate pînă în mijlocul drumului şi pînă la magazie; dar unde acestea se mai şterseseră, nu exista urmă de conflict şi nici un semn de viaţă în afară de rotocoalele subţiri de fum ce se ridicau tremurătoare din hornuri.

În depresiunile prin care trecea drumul, crengile de jos ale pinilor şi brazilor canadieni se îndoiau sub povara ninsorii, şi ajungeau să se scufunde pînă la jumătate în troiene; dar de cîte ori batea vîntul, se legănau scuturîndu-se de greutatea lor şi se împreunau în arcuri scunde, pe deasupra potecii. Rîul îşi trăda prezenţa numai cînd un curent puternic se isca la suprafaţa albă în umbre lungi, neregulate, cenuşii Totul era sălbatic şi solitar, însă pentru fata singură cu iubitul ei. Singurătatea era plăcută, şi ea nu dorea să vorbească nici chiar cu el. El avea mîinile amîndouă ocupate cu hăţurile, dar era de la sine înţeles că ea putea să-i cuprindă braţul cu ale ei. Ghemuindu-se lîngă el sub pleduri, ea îşi lăsă capul pe umărul lui, contemplînd peisajul ce trecea în zbor — nespus de mulţumită şi zîmbi cu ochii plini de încîntare cînd el se aplecă şi-şi încălzi obrazul rece şi roşu de calota căciulii ei de blană.

Momentele de fericire reduc femeia la tăcere, dar îndeamnă bărbatul să se încredinţeze că şi ea împărtăşeşte extazul său.

— Îţi place, Marcia? întrebă el, încercînd măcar o dată să privească drept în ochii ei. — Ţi-e teamă?

— Nu, poate doar că vom ajunge prea repede acasă.

El făcu ecourile vibrante să răspundă bucuriei lui şi-şi fluieră mînzul, care o porni într-o viteză nebună, repezindu-şi copitele drept în faţă, cu atacul direct al trăpaşului înnăscut şi purtîndu-i parcă în zbor.

— Aş vrea ca plimbarea asta să dureze o veşnicie.

— O veşnicie! repetă ea. Pentru început ajunge.

— Ce fată eşti tu, Marcia! Nu mi-aş fi închipuit vreodată că ai lăsa un bărbat să-şi dea seama cît de mult ţii la el.

— Nici eu nu mi-am închipuit, răspunse ea, visătoare. Dar acum… acum, singura greutate este să-l fac să-şi dea seama.

Şi strînse cu putere braţul lui de care se ţinea, şi-şi apăsă şi mai tare capul pe umărul lui.

— De fapt, asta-i şi marea mea nemulţumire, zise Bartley, deşi n-aş fi putut s-o exprim atît de bine.

— O, *tu* să nu exprimi! murmură ea, cu o mîndrie care presupunea că nu există gînduri demne de a fi tălmăcite cărora el să nu le poată da o formulare monumentală. Adoraţia ei flata iubirea lui de sine cu pătimaşă intensitate, luînd chipul veneraţiei.

— Marcia, răspunse el, voi căuta să fiu aşa cum doreşti tu să fiu. Şi sper să nu săvîrşesc vreodată ceva nedemn de aspiraţiile tale.

Ea nu făcu decît să-i strîngă din nou braţul, într-o bucurie mută, dar îşi spunea că nu va uita aceste cuvinte.

Vîntul se stîrnise chiar de la plecare, dar ei nu observară decît acum, cînd pădurea începu să se răărească de-o parte şi de alta; el se opri, înainte de-a porni în goană spre o cîmpie întinsă — un pustiu alb măturat de rafale care dispăreau înghiţite într-un defileu al muntelui şi nivelau nămeţii, tot aşa cum ciclonul nivelează valurile. De-a curmezişul acestui spaţiu se întindea dru- mul, cu liniile sale rigide, şterse ici şi colo în uşoarele de- presiuni, apărînd în rest întunecate.

Pînă la parcela următoare de pădure mai era o jumătate de milă bună, iar la mijlocul drumului se afla unul din acele refugii unde o sanie care se apropie din direcţia opusă trebuie să se dea deoparte şi să cedeze trecerea. Bartley îşi opri mînzul şi scrută drumul.

— Vine cineva? întrebă Marcia.

— Nu, nu văd pe nimeni. Dar dacă e cineva în pădure, ar face bine să aştepte pînă trec. Nici un cal din Equity nu-l bate pe mînzul meu cînd e în ham.

— Bine, Bartley, dar uită-te cu atenţie. Dacă am întîlni pe cineva dincolo de refugiu, nu ştiu ce m-aş face, insistă fata.

— Nu ştiu ce s-ar face *ei,* zise Bartley. Acum e rîndul lor să fie cu băgare de seamă, dacă vin. Acoperă-ţi bine faţa sau vîră-ţi capul sub pătură. Următoarea jumătate de milă va trebui să-mi ţin respiraţia.

Slăbi hăţurile şi scoase roibul afară din adăpostul unde se oprise. Vîntul îi izbi asemenea unei lame de oţel şi, spulberînd zăpada pe care copitele calului o scormonise, o ridică, învîrtejind-o şi învolburînd-o, departe, de-a lungul cîmpiei scînteietoare, peste capul lor. Simţeau legănarea, ca şi cum s-ar fi aflat într-o barcă uşoară ce sare peste un curent puternic. Marciei nu-i plăcea să-şi acopere faţa cînd Bartley trebuia să înfrunte vîntul, dar după ce i se tăie de cîteva ori respiraţia, fu bucuroasă să se aplece şi să-şi ascundă capul în părul lung al blănii de urs. Cînd şi-l ridică, trecuseră de refugiu, şi văzu o sanie cu două locuri gonind către ei din adîncul pădurii.

— Bartley, ţipă ea, sania!

— Da! strigă el. Vreun nebun! O să dăm de bucluc, adăugă strunind calul cum se pricepu. Nu prea ştiu să conducă — sînt două femei! Ţineţi-vă bine! Ţineţi-vă bine! le strigă el. Nu încercaţi să vă feriţi din drum. O să mă feresc eu!

Femeile trăgeau încoace şi-ncolo de căpăstrul calului lor, într-o vădită confuzie, apoi încercară s-o apuce spre dreapta, în zăpada imaculată de la marginea drumului, în ciuda eforturilor disperate ale lui Bartley de-a le împiedica. Se afundară tot mai adînc în nămeţi; calul se afundă şi el şi se zbătu, în timp ce sania li se răsturnă, în toiul strigătelor de ajutor.

În acelaşi moment, Bartley ajunse la locul accidentului, şi spunînd: „Stai cuminte, Jerry! Nu te teme, Marcia!”, trecu hăţurile în mîinile ei şi sări în ajutor.

Una din femei izbuti să iasă din sanie şi ridicîndu-se de jos, şi ţipînd şi frîngîndu-şi mîinile, exclamă:

— O, domnule Hubbard! Ajutaţi-o pe Hannah! E-acolo, dedesubt!

— Bine, fiţi liniştită, doamnă Morrison! Ţineţi bine capul calului!

Bartley îl apucă mai întîi de zăbală şi-l ajută să se scoale; era bătrîn şi obişnuit să se supună, şi stătea acum aşteptînd ordinele, destul de răbdător. Bartley apucă sania şi, încordîndu-se cu toată puterea, o ridică. Roibul începu să tremure, dar Marcia îi vorbi pe tonul lui Bartley: „Stai cuminte, Jerry!” şi el o ascultă.

Fata, care fusese prinsă sub sania răsturnată, scăpă ca o sălbăticiune dintr-o cursă dezamorsată; făcînd cîţiva paşi prin zăpadă, dădu faţă cu salvatorul ei, şi-şi potrivi cochet gluga ce-i căzuse peste ochi, aproape înainte ca el sa întrebe:

— Ceva oase rupte, Hannah?

— Nu! ţipă ea. Hai, nu mai plînge, mamă! Nu vezi că n-am murit?

Sări de colo pînă colo, adunînd ici un şal, dincolo o cuvertură, scuturînd zăpada întărită pe ele şi aruncîndu-le înapoi în sanie, în timp ce rîdea însufleţită de un freamăt sălbatic. Bartley o ajută să strîngă resturile avariei şi împreună făcură haz de întîmplare. Vîntul îi izbea, dar ei îl sfidau înfierbîntaţi, în veselia şi zarva lor.

— De ce nu m-ai lăsat pe mine să ţin dreapta? întrebă Bartley, în timp ce el şi fata rînduiau pledurile de-o parte şi de alta a săniei.

— Credeam că sînt şi eu în stare să fac atîta lucru. Şi-apoi era dreptul dumitale să treci.

— Ei bine, data viitoare, cînd ai să vezi că cineva a depăşit refugiul, e mai bine să nu ieşi din pădure.

— Dar nici în pădure nu e mai mult loc de trecere decît aici, strigă fata.

— Dar e mai adăpostit.

— O, nu sînt friguroasă! Îi aruncă o privire şi rîse; avea chipul strălucitor, însufleţit de vioiciunea tinereţii şi sănătăţii; înainte de a-şi pleca ochii, o cuprinse şi pe Marcia în căutătura ei. Privirile li se mai întîlniseră, însă fără vreun semn de recunoaştere.

— Hai, mamă! Am rînduit totul.

Mama ei lăsă din mînă căpăstrul calului şi, opintindu-se pînă la sanie, se lăsă greoaie pe banchetă. De partea cealaltă, fata dădu să se suie, dar greutatea ei făcu sania să se încline, iar ea alunecă în zăpadă cu un ţipăt vesel.

Bartley dădu ocol săniei şi o ridică, ajutînd-o să se urce; ea îndemnă calul, ieşi în drum şi porni mai departe.

Bartley o urmări o clipă cu privirea, continuînd să se uite într-acolo, în timp ce-şi scutura zăpada de pe ghete şi şi-o curăţa de pe picioare şi de pe braţe, înainte de-a se sui alături de Marcia. Se aprinsese, vorbea

repede şi tare, în timp ce apuca hăţurile din stăpînirea pasivă a Marciei, şi-l îndemna pe mînz la drum.

— Oricum, fata asta este cea mai nebună şi în acelaşi timp cea mai îndrăzneaţă fiinţă pe care am cunoscut-o! Auzi, să nu mă lase ea să trag pe dreapta, sub cuvînt că era dreptul meu să trec! Şi n-a vrut să lase pe nimeni altcineva s-o ajute să aducă din nou pe linia de plutire arca aia hodorogită. Bine că mînzul lor nu seamănă cu Jerry! Ce frumos s-a purtat Jerry! Ţi-a fost frică, Marcia? Se aplecă să-i vadă faţa, dar capul ei nu mai era culcat pe umărul lui, iar ea nu mai şedea aproape de el. — Ai în gheţat?

— Deloc! Mi-a fost foarte bine. Răspunsul era sec şi ea se îndepărtă atît cît îi permitea lărgimea locului. — Mai bine le-ai fi dus calul în şosea, apoi s-ar fi suit fără ajutorul tău. Mama ei s-a suit singură.

El apucă hăţurile cu mîna stîngă şi, petrecîndu-şi dreapta puternică în jurul mijlocului ei, o trase cît mai aproape. Ea rezistă, dar din ce în ce mai slab; în cele din urmă, se lăsă înduplecată şi capul îi căzu pasiv acolo unde stătuse adineauri, pe umărul lui. El nu căută să rostească vorbe de mîngîiere; o ţinea doar strîns lipită de el; privind în sus, în timp ce intrau în sat, ea îi dărui un zîmbet luminos, uitîndu-şi lacrimile.

Dar în seara aceea, cînd îl conduse la uşă, îl privi cercetător, drept în ochi.

— Mă întreb dacă nu cumva mă dispreţuieşti, Bartley? zise ea.

— Dar bineînţeles, răspunse el cu un zîmbet glumeţ.

De ce?

— Fiindcă prea mi-am dat sentimentele pe faţă. Fiindcă nici măcar n-am încercat să pretind că nu eşti totul pentru mine.

— N-ar avea nici un rost să pretinzi: oricum aş şti că mă iubeşti.

— O, nu rîde, Bartley, nu rîde! Nu cred că e bine ce fac. Am auzit că oamenii ajung să se plictisească de tine. Dar n-am încotro…! Iar dacă îţi închipui că am să fiu întotdeauna aşa, că o să devin din ce în ce mai rea, şi am să te fac nefericit, mai bine rupe logodna acum, cît timp mai ai o şansă.

— Tare aş vrea să ştiu cu ce m-ai făcut nefericit? Credeam că am petrecut de minune.

Ea îşi ascunse faţa la pieptul lui.

— Era să mor cînd te-am văzut acolo cu ea. Era aşa de frig, mîinile îmi îngheţaseră pe jumătate de-atîta cît ţinusem hăţurile, şi eram aşa de speriată de mînz că nu mai ştiam ce să fac; mi-am păstrat cumpătul numai datorită ţie; iar tu păreai că nu mai termini; ea putea să se urce în sanie foarte bine… la fel ca şi mama ei… fără ajutorul tău… Şi vocea i se frînse într-un suspin sfîşietor, şi îl apuca şi mai strîns de braţ.

El o mîngîie pe păr.

— De ce crezi, Marcia, că m-ai făcut nefericit? Nu m-am supărat nici un pic. Mi-am dat imediat seama care e necazul, dar n-am vrut să spun nimic. Ştiam că o să-ţi treacă după ce-o să mai reflectezi. Doar nu-ţi închipui că simt ceva pentru fata asta?

— Nu, răspunse ea cu un suspin jalnic. Dar nu vreau să ai de-a face cu ea. Ştiu că într-un fel sau altul o să-ţi aducă necazuri.

— Bine, zise Bartley, dar nu pot s-o concediez cînd îşi vede de treabă. Nu trebuie să te gîndeşti că mă faci nefericit. Dacă vrei, incidentul ăsta chiar mi-a plăcut. Mi-a arătat cît de mult ţii la mine. Se aplecă spre ea, cu privirea strălucind de ironie, pentru sărutul de rămas bun.

— Şi-acum, hai: o dată, de două ori, de trei ori… şi somn uşor!

VI

Spectacolul unei poveşti de dragoste în care femeia pune mai mult suflet decît bărbatul este atît de trist, încît sîntem gata să atribuim femeii un oarecare merit, ca şi cum ar fi un sacrificiu voit din partea ei să iubească mai mult decît este iubită. Nu numai unii bărbaţi, dar şi unele femei privesc lucrurile cu o întemeiată compătimire, fiindcă femeile au marea putere să se închipuie în locul alteia care suferă din motive sentimentale şi, dornice să îmbrăţişeze cauza comună, să-i plîngă de milă. Fiecare şe vede la fel de nedreptăţită sau neglijată de bărbatul îndrăgit şi simte cît de rău ar fi dacă el ar ţine mai puţin la ea decît ţine ea la el; deocamdată, pentru a înţelege mai bine situaţia, li atribuie toate păcatele prin omisiune ce-l caracterizează pe vinovat în alte cazuri. Dar pesemne există o compensaţie atunci cînd iubeşti pur şi simplu, chiar dacă dragostea dată este cu totul disproporţionată faţă do dragostea primită.

Stînd Bartley Hubbard şi meditînd în seara aceea la simţămintele lui, ar fi văzut neîndoios, dacă ar fi dat cît de cît dovadă de înţelepciune, că problema prezenta multe avantaje pentru Marcia — poate mai multe decît pentru el. Dar ca să fim drepţi, el nu-şi făcea asemenea calcule şi nu recunoştea în vreun fel că ar acorda favoruri. La douăzeci şi şase de ani e nefiresc să le contabilizezi cînd eşti cu gîndul la fata cu care tocmai te-ai logodit; şi Bartley nu mai putea de bucurie. Era atît de încîntat că Marcia e îndrăgostită de el, încît nici nu-i trecea prin minte să se întrebe dacă şi el o iubeşte. Se prea poate că, aţipind în cele din urmă, să fi plutit, prin conştiinţa care se lichefia şi se dispersa la apropierea somnului, o vagă sugestie că poate chestiunea n-ar trebui să fie luată prea în serios. Dar la acest misterios prag nu poţi fi sigur de ceea ce e gînd sau vis; şi Bartley totdeauna căuta să se strecoare, şi probabil pe bună dreptate, ori de cîte ori era nevoie să privească lucrurile serios.

Deşteptîndu-se, Bartley constată însă, fără putinţă de tăgadă, că era tot bolnav şi că puternica durere de cap încă nu-l lăsase; iar nevoia imperioasă de compătimire contribui mai mult decît orice să-l convingă de faptul că într-adevăr o iubea pe Marcia şi că niciodată, chiar în cele mai obscure sau îndepărtate senzaţii, nu încetase să-i rămînă fidel. În atmosfera din ajun, de devoţiune faţă de ea, îşi uitase pînă într-atît suferinţele, încît se crezuse vin- decat; dar acum constată că nu e şi începu să creadă că a copt, cum se spune, o boală pe cinste. Simţea că ar trebui ca cineva să aibă grijă de el, că nu e apt de muncă; şi, înciudat că nu se poate duce la Marcia să afle alinare — nici mai mult nici mai puţin — începu ziua de lucru încordat şi arţăgos.

Presa Liberă apărea marţea, de-aceea lunea era întotdeauna o zi plină, de pregătiri. De asemenea, personalul era delăsător, ca după o zi de sărbătoare, chiar dacă fusese o sărbătoare religioasă. Îmbrăţişînd această îndeletnicire, fetele de la zeţărie nu renunţaseră cîtuşi de puţin la apanajele şi privilegiile sexului lor şi-şi petreceau duminica seara cu amorezii lor, la fel ca orice tînără. Prin urmare, lunea dimineaţa erau agitate şi nerăbdătoare, mergînd de la chicoteli pe înfundate, pe cînd îşi destăinuiau scumpe amintiri, pînă la irascibilitatea care neîndoios defor- mează comportamentul oamenilor din cauza lipsei de somn. Dar de obicei Bartley se împăca foarte bine cu ele. În ciuda pretinsei egalităţi între toate clasele la Equity, fetele nutreau o tainică veneraţie faţă de strălucirea persoanei lui, faţă de legenda realizărilor lui la colegiu şi în lumea mare; iar o remarcă măgulitoare sau o ironie usturătoare din partea lui trecea din gură-n gură, făcînd ocolul atelierului. Şi-apoi, avea un aghiotant competent în persoana lui Henry Bird, tînărul tipograf care-şi dobîndise slujba în birou şi lucra acum ca secretar de redacţie al lui Bartley, în măsura în care se poate spune că redacţia avea o organizare. Bird dovedea o sîrguinţă şi-o disciplină de-a dreptul contagioase, şi muncea cu o dragoste despre care se spune că devine tot mai rară printre meseriaşi, odată cu subdiviziunea muncii. Acest băiat — căci n-avea decît nouăsprezece ani — venea cu plăcere primul la lucru şi pleca ultimul. Părea una din acele firi simple, supuse, care sînt fericite să admire pe

oricine pretinde că le este superior. Servea bucuros într-o lume în care cei mai mulţi preferă să fie serviţi, şi nu se ştie dacă îşi iubea munca de dragul muncii în sine sau de dragul lui Bartley, pe care nu voia să-l dezamăgească. Era firav şi de o sănătate destul de şubredă, iar Bartley socotea firesc să-l ocrotească. Îl lua în lungi plimbări, aşa cum îi plăceau lui, şi-l făcea oarecum umilul său confident, vorbindu-i cu infatuare şi în linii mari de el şi de planurile lui. Depindea de Bird în multe privinţe, şi Bird nu-l dezamăgea niciodată, deoarece era de o statornicie neţărmurită. „Nu”,
spunea un filozof de la exploatarea forestieră învecinată, care obişnuia să zăbovească prin preajma redacţiei multă vreme după ce-şi lua ziarul „Henry nu se-mbracă ţipător şi nu trăncăneşte. În schimb e neclintit ca stînca”. În confidenţele pe care Bartley i le făcea lui Bird, îi făgăduia că, dacă va renunţa la ziaristică pentru cariera de jurist va avea grijă ca nimeni altul să nu-i ia locul. Tînărul n-avea nevoie de această promisiune ca să fie un prieten devotat, dar afecţiunea lui era înnobilată de entuziasm şi de am- biţie; a redacta şi a tipări un ziar — visurile lui nu mergeau mai departe: să-l consacre intereselor lui Bartley în viaţa politică în care Bartley nu o dată dădea a înţelege că va intra — aceasta ar fi însemnat pentru Bird privilegiul cel mai rîvnit pentru a se realiza cu succes. Bird scria de pe acum scurte informaţii pentru *Presa Liberă,* iar Bartley îl lăsa să întocmească o coloană de ştiri de la bursa din oraş, care erau în parte redactate, în parte primite de la serviciul de presă al bursei.

Luni dimineaţă Bartley sosi la redacţie destul de tîrziu, aducînd cu el curierul de sîmbătă seara, care zăcuse nedeschis toată duminica, şi intră direct în biroul lui fără să privească înspre sala imprimeriei. Se simţea înfrigurat şi irascibil, şi hotărî să umple ziarul cu o culegere de ştiri mai semnificative, renunţînd la articolul de fond, ori lăsîndu-l pe Bird să-l facă. Era plictisit de muncă şi sătul de Equity. Ochii Marciei păreau că privesc cu amărăciune la mînia şi nemulţumirea lui, şi nu mai dorea să se îndrepte spre ea, în căutare de simpatie. Uşa de la biroul lui se deschise şi el, fără să ridice ochii de pe ziarul pe care-l ţinea dinainte, întrebă:

— Ce este, Bird? Vrei materiale?

— Nu, domnule Hubbard, avem destule materiale pentru mîna de lucru de care dispunem în dimineaţa asta.

— Dar ce s-a întîmplat? întrebă Bartley, lăsînd ziarul jos.

— Lizzie Sawyer a trimis vorbă că e bolnavă, iar de
Hannah Morrison, nici urmă.

— Ale naibii fete! răspunse Bartley, mereu e cîte ceva cu ele. Îşi şterse fruntea, vrînd parcă să alunge durerea puternică ce zăcea acolo. — Bine, înseamnă că trebuie să mă duc să pun şi eu mîna. Se ridică şi apucă reverele hainei, gata s-o scoată; dar ceva în privirea lui Bird îl opri. — Ce este? întrebă.

— Bătrînul Morrison a fost pe-aici, înainte de venirea dumneavoastră, spunea că vrea să vă vadă. Cred că era beat, zise Bird neliniştit. A zis că mai vine.

— Foarte bine; lasă-l să vină, răspunse Bartley. Liber de la stăpînire! Cel puţin la Equity. Probabil că vrea, ca de obicei, să i se mărească salariul Hannei. Cît de întîrziaţi sîntem cu ziarul, Henry?

— N-am fi aşa de întîrziaţi, domnule Hubbard, dacă n-am sta atît de prost cu mîna de lucru.

— N-am putea s-o aducem pe Hannah pînă la amiază?
În orice caz, îl putem întreba pe onorabilul ei părinte cînd vine.

De unde îşi obţinea Morrison băutura era o problemă care, din cînd în cînd, preocupa tot tîrgul, şi-l inducea în eroare pe împuternicitul legii care trebuia să vegheze ca nici un fel de băutură să nu pătrundă în oraş. În condiţiile în care acest lucru era cu neputinţă chiar la exploatările forestiere, iar vînzarea alcoolului era riscantă şi pentru farmacist, care se presupunea că-l întrebuinţează în pregătirea medicamentelor, lui Morrison nu-i lipsea cîte un chef ori de cîte ori misteriosul mecanism al poftei lui i-o impunea. Probabil că vreun cidru care-ţi arde gura furniza substanţa orgiilor lui; dar nici cidrul nu era uşor de obţinut.

Beţiile lui Morrison erau ambulante şi se repetau la intervale neregulate, de două, trei sau chiar şase săptămîni;

reveneau însă destul de des ca să-l ţină în sărăcie, iar pe familia lui în afara societăţii, situaţie împotriva căreia degeaba luptau cu bunăvoinţă vecinii. Doamna Morrison era o paria care, într-un tîrg ca Equity, renunţase la orice speranţă luînd rufe de spălat acasă; însemnase o realizare de seamă în viaţa Hannei, fostă şcolăriţă nebunatică, să obţină o slujbă la tipografie. Tatăl ei solicitase slujba cu destulă umilinţă, la sfîrşitul unuia din chefurile lui îndelungate, şi-i era recunoscător lui Bartley că se interesa în mod deosebit de fată, fapt despre care ea vorbea acasă.

Dar spiritul de independenţă al unui cizmar beţiv e proverbial şi Morrison, fire blîndă, devenea, după primele pahare, de o aroganţă semeaţă. Primul semn pe care-l avusese comunitatea cu privire la schimbarea lui de atitudine fusese închiderea surprinzătoare şi chiar sfidătoare a atelierului şi refuzarea cu dispreţ a clientelei, oricît de importantă sau de nevoiaşă era. Lumea din Equity n-avea decît să umble cu încălţămintea ruptă, căci numai el punea petice şi pingele. Umbla peste tot încasînd micile sume ce i se cuveneau şi achitîndu-şi datoriile înainte de a i se termina banii, semn că e hotărît să nu mai apeleze la nimeni după aceea. Apoi se retrăgea în casa lui, pe una din străzile laterale unde, treptat, îşi bea minţile, dincolo de orice închipuire. Era bineînţeles pus pe harţă cînd venea la Bartley, care se învăţase să-l aştepte ori de cîte ori Hannah intîrzia la lucru. Treaba se aranja întotdeauna uşor. Bartley consimţea pe loc, destul de ironic, la pretenţiile lui Morrison; refuza cu o copleşitoare politeţă să-i permită să şi le susţină cu argumente; o complimenta pe fată în mod exagerat ca pe una din cele mai înzestrate şi mai desăvîrşite doamne pe care le cunoştea, şi se interesa afectuos de sănătatea fiecărui membru al familiei Morri- son. Cînd Morrison se ridica să plece, nu uita să-i spună lui
Bartley, strîngîndu-i mîna:

— Să ştiţi, domnule, că dacă ar mai fi şi alţii ca dum- neavoastră în Equity, omul sărman ar mai putea să-şi ducă zilele. După ce făcea cîţiva paşi, se întorcea de la uşa din stradă, poticnindu-se pe scări, ca să spună:
— Sînteţi un domn! Hannah sosea mai tîrziu, iar salariul rămînea acelaşi: nici una din părţile contractante nu

ţinea cont de mărirea cu atîta grijă convenită, şi Morrison, dezmeticindu-se, ignora bucuros întreaga tranzacţie deşi, printr-o ciudată jonglerie a minţii lui, revenea, cu ocazia beţiei următoare, şi-şi formula noile pretenţii pornind de la ultima mărire: astfel fiica lui beneficia nominal de un venit de patruzeci de dolari pe săptămînă, cînd în realitate primea patru.

Cît despre Bartley, el privea chestiunea ca pe-o provocare plăcută şi o schimbare binevenită, după monotonia îndatoririlor de serviciu. Nu căuta niciodată să scurteze vizitele lui Morrison, ci se amuza tratîndu-l cu o deferenţă măgulitoare şi zădărnicindu-i impertinenţa cu concesii imediate. Dar în dimineaţa aceea, cînd Morrison se întoarse cu o înfăţişare neobişnuit de fioroasă, Bartley se mulţumi să ridice ochii de pe ziarele pe care le luase din nou şi să spună rece:

— O, domnule Morrison! Bună dimineaţa! Cred că aţi venit să mă vedeţi pentru mărirea aceea de salariu! Luaţi loc! Despre ce sumă e vorba de astă dată? Eu de fapt sînt de acord cu oricît.

Şi se aplecă, ţinînd un creion în mînă, gata să noteze cifra pe care i-ar fi indicat-o Morrison, cînd beţivul se năpusti şi lovi cu pumnul în masa din faţa lui, ca ieşit din minţi, rotindu-şi ochii albaştri asupra lui Bartley, care-şi ridicase brusc capul.

— Nu, domnule, n-o să iau loc şi n-am venit pentru aşa ceva. Nu, domnule! şi izbi masa din nou, iar violenţa loviturii răsturnă călimara.

Bartley se salvă sărind în picioare şi dîndu-se la o parte.

— Stai, domnule! strigă el. Ce vrei cu aiurelile astea infernale?

— Dar dumneata ce vrei, i-o întoarse beţivanul, de-i tot dai tîrcoale fetei mele?

— Eşti nebun şi beţiv! strigă Bartley.

— O să-ţi arăt eu dacă sînt nebun şi-o să-ţi arăt eu dacă sînt beţiv, zise Morrison.

Deschise uşa şi-i făcu semn lui Bird, cu un aer de mis- terioasă autoritate.

— Ia vino-ncoace, tinere!

Bird era obişnuit cu indulgenţa cu care Bartley privea fanteziile de beţivan ale lui Morrison, şi îşi

închipuia că e chemat cu asentimentul şefului pentru a fi martorul unei noi învoieli pentru mărirea salariului Hannei. Veni într-un suflet să-l ajute la expedierea cît mai rapidă a lui Morrison şi rămase uimit cînd Bartley îl întîmpină cu:

— N-am nevoie de tine, Bird.

— Foarte bine, răspunse băiatul, şi dădu să iasă.

Dar Morrison se propti în uşă, făcîndu-i grav semn cm mîna să rămînă.

— Am eu nevoie de tine, zise, cu stăruinţa beţivului, ca să fii mar… mar… martor… cînd îl întreb pe domnul Hubbard ce vrea cu…

— Te poftesc să taci! strigă Bartley. Pleacă de-aici! Şi înaintă doi-trei paşi către Morrison, care se ţinea pe picioare fără să se clatine.

— Ba dumneata să taci, domnule Hubbard, zise Morrison, cu o schimbare bruscă de atitudine, trecînd de la învinuirea arogantă la controlul hotărît şi calm al situaţiei. Vreau să aranjăm toată chestia asta amic… ic… amicabil.

Bartley izbucni într-un rîs nestăpînit la această stîlcire a unui cuvînt greu de rostit chiar pentru o persoană complet trează, şi Morrison continuă:

— Fără nici o supărare, vreau să ştiu ce vreţi cu…

— Hai, dă-i drumul! făcu Bartley binevoitor şi, aşezîndu-se pe scaun, se lăsă pe spate şi, împrcunîndu-şi mîinile la ceafă, ridică ochii către Morrison:

— Ce vreau cu ce?

Probabil Morrison nu ţinea să fie atîl de categoric, sau să expună o plîngere detaliată împotriva lui Bartley, şi această interpelare îi dădu un răgaz.

— Ce vreţi, făcu în cele din urmă, cu laudele astea pe care i le aduceţi mereu?

— Ce ţi-am spus. Că e o fată foarte bună, foarte inteligentă. N-ai să tăgăduieşti că e aşa.

— Nu contează ce tăgăduiesc eu. De ce-i împrumutaţi toate cărţile alea?

— Ca să-şi mobileze mintea. Ai ceva împotrivă? Mi se pare că odată mi-ai mulţumit că mă ocup de ea.

— Nu e treaba dumneavoastră dacă am ceva împotrivă şi pentru ce v-am mulţumit, zise Morrison cu demnitate. Ştiu eu ce fac.

— Încep să mă-ndoiesc. Dar continuă. Sînt foarte grăbit în dimineaţa asta, zise Bartley.

Morrison părea că-şi examinează capetele de acuzare, în timp ce efortul de-a se ţine drept începu să-şi producă efectul, şi porni să se bălăbănească, izbindu-se de uşă.

— Ce vorbă a fost aia pe care mi-aţi trimis-o prin băiatul meu, sîmbătă seara?

— Că este o fată deşteaptă şi că poate fi sigură de reuşită… sau cam aşa ceva. Cred că nu vezi nimica rău în asta, domnule Morrison?

Morrison îşi acordă un alt răgaz de gîndire, în timpul căruia simţi probabil că mintea începe să i se înceţoşeze. Sfîrşi prin a se scotoci în toate buzunarele şi scoase din ultimul o bucată de hîrtie mototolită,

— Dar asta, ce spui de asta?

Cu un aer detaşat, Bartley apucă hîrtia care i se întindea.

— E scrisul domnişoarei Morrison, cred.

O ţinu în faţa ochilor şi citi cu glas tare: „Îl iubesc pe iubitul meu H pentru că e frumos". Pare a fi o confidenţă a domnişoarei Morrison către Muza ei. La cine se referă oare, domnule Morrison?

— Care e… care e prima literă a numelui dumitale? întrebă Morrison căutînd să-şi păstreze aerul sever.

— B, răspunse Bartley prompt. Poate că tu eşti cel vizat, Henry. Numele tău începe cu H. Şi pe deasupra capului îi întinse hîrtia lui Bird, care o luă în tăcere.

— Vezi, continuă, adresîndu-se lui Bird dar privind spre
Morrison, domnul Morrison încearcă să mă acuze că am atentat la sentimentele domnişoarei Hannah. Mai ai vreo doleanţă, domnule Morrison?

Morrison se lăsă în cele din urmă să alunece din poziţia lui dificilă intr-un scaun mai confortabil, şi se luptă să nu cadă în nas.

— Vreau să ştiu ce pofteşti, repetă el cu încăpăţînare.

— O să-ţi arăt eu ce poftesc, zise Bartley cu un calm ameninţător, în timp ce mustaţa începu să-i tremure. Sări în picioare, îl apucă pe Morrison de guler,

ridicîndu-l de pe scaun pînă cînd ajunse să-l proptească pe podea şi deschise uşa cu mîna cealaltă.

— Să nu vă mai văd la faţă, nici pe dumneata, nici pe fata dumitale. Şi ţinîndu-l mereu de guler, îl împinse în faţa lui prin birou şi-i dete în cele din urmă un brînci pe uşa de la intrare.

Bartley se întoarse în biroul lui, înverşunat la culme:

— Beţiv ticălos şi mizerabil! gîfîi el; mă întreb cine l-o fi asmuţit să facă una ca asta.

Bird rămase palid şi tăcut, continuînd să ţină în mînă bucata de hîrtie mototolită.

— Nu m-ar mira ca vrăjitoarea aia mică şi neruşinată să fi pus chiar ea totul la cale. E capabilă, zise Bartley, răscolind printre hîrtii, furios cum era, fără să se uite la Bird.

— E o minciună! zise Bird.

Bartley tresări de parcă celălalt l-ar fi lovit şi, privindu-l lung pe Bird, mînia îi pieri de pe figură, lăsînd locul unei sincere uimiri.

— Ţi-ai pierdut minţile, Henry? întrebă el calm. Oi fi şi tu beat în dimineaţa asta. Parcă dracu' şi-a vîrît coada în voi toţi.

— E o minciună! repetă băiatul, cu ochii plini de lacrimi. E la fel de bună ca şi Marcia Gaylord, nu?

— Mai bine du-te, Henry, zise Bartley, cu prefăcuta bunătate.

— Mă duc, răspunse băiatul, cu faţa schimonosită de plîns. Mi-am încheiat ultima zi de lucru pentru dumneavoastră. Îşi trase în jos mînecile cămăşii şi şi le încheie, în timp ce lacrimile i se prelingeau pe obraji, lacrimi de neputinţă, semn al tandreţei, al slăbiciunii lui femeieşti.

Bartley continuă să-l fixeze cu privirea.

— Mă faci să cred că eşti îndrăgostit de ea, nebunule!

— O, am fost nebun! strigă Bird. Nebun să cred ce am crezut despre dumneavoastră, să cred că sînteţi un gentleman şi că nu căutaţi să profitaţi de situaţie. Am fost nebun să-mi închipui că îi doreaţi binele cînd o lăudaţi, o flataţi, îi suceaţi capul!

— Bine, răspunse Bartley brutal şi insolent, atunci să nu mai fii nebun. Dacă o iubeşti, n-ai de ce să-mi

cauţi pricină, băiete. Află că ea ţinteşte mai sus decît la nişte umili redactori de ziar. Omul tău este şeful de echipă de la exploatarea forestieră a lui Willett; aşa, să afle şi beţivanul ăla bătrîn de tat-su. Cum, Henry! Doar n-o să-mi spui că ţii la fată?

— Şi dumneavoastră n-o să-mi spuneţi că n-aţi făcut tot ce-aţi putut ca să-i suciţi capul de cînd lucrează la tipografie? Mă plăcea destul de mult cînd eram la şcoală.

Toţi bărbaţii sînt la fel, nişte copii orbi şi geloşi, cînd intervine o femeie între ei, şi pasiunea îl transformase pe bietul băiat într-un tigru.

— Să nu-mi mai veniţi cu minciuni de-astea!

Aici furia lui ajunse la culme şi, scoţînd un strigăt răguşit, îi aruncă în obraz lui Bartley hîrtia pe care o ţinuse în mînă.

Dar demonii de tot felul, ai mîniei, remuşcării, mîndriei, ruşinii îşi făceau de lucru şi în sufletul lui Bartley, care întoarse lovitura atît de fulgerător, de parcă atingerea lui Bird i-ar fi pus în funcţiune mecanismul braţului. Nesocotind slăbiciunea celuilalt, îi arse un lat de palmă; dar nici nu era nevoie de mai mult. Bird se prăbuşi cît era de lung, izbindu-se cu capul de podea. Zăcea în nesimţire.

VII

Bartley stătea aplecat deasupra băiatului cu o asemenea groază în suflet cum nu mai simţise vreodată. Credea că l-a omorît, şi în această convingere a lui intervenea, odată cu confuzia între eveniment şi închipuire, sentimentul întregii sale vinovăţii. Şi nu greşea atît în privinţa faptelor propriu-zise, cît în privinţa felului în care se ajunsese la ele. Nu vedea în el însuşi şi nu îl ura atît pe mizerabilul care-şi doborîse fratele, cît pe neghiobul uşuratic şi găunos care flirtase cu zgîtia aia de fată. Nebuniile care păruseră atît de amuzante şi nevinovate la vremea lor evoluaseră către acest deznodămînt dureros, şi Bartley înţe- legea că el era cel vinovat, şi nu ea. Faptul că fata se trădase într-un fel sau altul dovedea că simţămintele ei erau mai serioase decît ale lui, şi el nu putea invoca nici măcar jalnica scuză că fusese prins în mreje. Suferind şi învinuindu-se, simţi deodată nevoia să ascundă ceea ce făcuse. Ţinuse capul lui Bird în mîini implorîndu-l: „O, Henry! Trezeşte-te!” cu un glas şoptit, înecat; dar mai apoi se întoarse la uşă şi o încuie, şi minciuna prin care s-ar fi putut salva îi încolţi în gînd. „A murit în urma unui atac.”

Aproape că-i venea şi lui să creadă cînd vorbele îi scăpară printre buze. Nu exista nici o urmă, nici o contuzie, nimic care să arate că îl atinsese pe băiat. Deodată simţi că minciuna îl înăbuşă. Deschise fereastra să simtă aerul proaspăt, şi respiraţia pură a cerului pătrunse în mintea lui întunecată, risipind puţin aburii care-o înceţoşau. Groaza de-a fi silit să spună această minciună, chiar dacă ar scăpa datorită ei, toată viaţa, pînă cînd va fi un om bătrîn, cu părul alb, şi de-a ascunde mereu adevărul i se înfăţişă ca o înjosire insuportabilă. „O, Doamne! rosti cu glas tare, cum să îndur una ca asta?” Şi din revolta lui nu lipsea o nuanţă de autocompătimire. Puţini oameni iubesc adevărul de dragul adevărului, iar Bartley nu era dintre aceştia; el proceda aşa, fiindcă ştia din experienţă că minciunile sînt greu de ţinut în frîu şi te apasă pe suflet. Era

nesincer, nu pregeta să recurgă la ascunzişuri şi tertipuri; dar se ferea de minciunile gogonate şi nu putea crede acum că o minciună îi va salva viaţa. Descuie uşa şi alergă după ajutor; trebuia să facă asta pînă la urmă; trebuia cu orice risc, orice avea să declare mai tîrziu. Cînd faptele şi mobi- lurile noastre vor ajunge să fie cîntărite în ziua de apoi, să sperăm că îndurarea, şi nu dreptatea va triumfa.

Probabil că îndurarea îl trimisese pe doctor în clipa aceea la farmacist, peste drum de redacţie, îngăduindu-i lui Bartley să-l aducă în biroul lui fără publicitate sau altă explicaţie decît că Henry Bird părea să fi fost victima unui atac. Doctorul ridică puţin capul băiatului, apoi îi examina inima.

— A… a murit? îngăimă Bartley, şi cuvintele îi ieşeau atît de mecanic din gură încît începu să creadă că nu el le rostise, cînd doctorul răspunse.

— Nu! Dar ce s-a întimplat? Spune-mi exact.

— Am avut o ceartă. M-a lovit. L-am lovit şi eu, şi a căzut. Bartley rosti adevărul tot aşa cum un prizonier de război — sau poate un tîlhar de drumul mare prins cu arcanul — se desparte de armele lui, una cîte una.

— Bine, zise doctorul. Dă-mi puţină apă.

Bartley turnă din cana de pe masa lui, iar doctorul, umezindu-şi batista, ştergea întruna fruntea lui Bird.

— N-am vrut să-l rănesc, zise Bartley. Nici măcar n-am avut intenţia să-l lovesc cînd m-a lovit el.

— Intenţiile n-au nici o legătură cu efectele fizice, răspunse doctorul tăios. Henry!

Băiatul deschise ochii şi, murmurînd slab: „Capul meu!” îi închise la loc.

— E o comoţie, zise doctorul. Mai bine să-l transportăm acasă. Vrei să aduci sania mea de la Smith?

Bartley ieşi. Soarele bătea din plin deasupra lui ca un ochi al lumii. Dar strada era complet pustie, cum se întîmplă adesea la Equity în toiul dimineţii. Farmacistul, care-l văzu dezlegînd calul doctorului, ieşi în prag şi întrebă glumeţ:

— Salut, doctore! Cine e bolnav?

— Eu, răspunse Bartley solemn, şi farmacistul rîse de promptitudinea lui. Bartley mînă sania în spatele tipografiei, unde fermierii descărcau lemnele.

— M-am gîndit că o să-l scoatem mai uşor de-aici, explică el, iar doctorul, care fusese martorul multor taine în cariera lui, încuviinţă în tăcere subterfugiul lui Bartley.

Valul de aer rece care-i năpădi, în timp ce goneau în jos pe stradă, cu spectrul acela fără vlagă între ei, îl învioră pe băiat, care deschise ochii şi făcu un efort să se ridice, dar nu izbuti; iar cînd ajunseră în fine, pătrunzînd în odaia caldă, leşină din nou. Mama lui îi întîmpină la uşa casei ei sărmane, fără demonstraţii de durere ori de spaimă; cunoştea prea bine boala şi moartea — căci îşi pierduse toţi copiii, în afară de acest fiu — ca să manifeste vreo surpriză, chiar dacă o simţea. Cînd Bartley izbucni într-o mărturisire plîngăreaţă: „O, doamnă Bird! E opera mea!” ea se mulţumi să-şi frîngă mîinile şi să răspundă:
„Cum opera dumneavoastră? Dar vă socotea omul cel mai minunat din lume!” fără să-l întrebe cum sau de ce făcuse una ca asta. După ce-l întinseră pe Henry pe pat, Bartley n-ar mai fi avut ce căuta acolo; dar îl lăsară să stea în colţul în care se retrăsese şi din care urmărea tot ce se petrece, cu gura iască şi respiraţia întretăiată. I se părea că e prea tînăr ca să fie implicat într-o asemenea nenorocire şi nu înţelegea de ce să i se întîmple tocmai lui una ca asta; dar îşi făgădui că dacă Henry avea să scape, va căuta să devină mai bun în toate privinţele.

După ce pierdu orice speranţă, şi timpul părea că abia se scurge, băiatul culcat pe pat deschise ochii iar şi privi împrejur, în timp ce Bartley tot mai şedea cu faţa în mîini.

— Unde e… unde e domnul Hubbard? întrebă în şoaptă, cu o privire uimită adresată mamei lui şi doctorului.

Bartley auzi vocea slabă şi, clătinîndu-se pe picioare, căzu în genunchi lîngă pat.

— Aici! Sînt aici, Henry! O, Henry, n-am vrut…

Se opri şi-şi ascunse faţa în cuvertură.

Băiatul zăcea, căutînd să înţeleagă ce se petrecuse, şi doctorul îi spuse ca îşi pierduse cunoştinţa. După un timp,
întinse mîna şi o lăsă pe capul lui Bartley.

— Bine, dar nu pricep de ce plîngeţi.

Toţi îşi îndreptară privirile înspre Bartley, care-şi ridicase capul şi luase de la capăt toată povestea, în afara de partea cu Hannah Morrison; nu se cruţă; observase adesea că autoacuzarea înverşunată stîrnea compătimirea celor din jur; şi-apoi era în firea lui să-şi caute alinare, în mărturisiri complete. Dar Henry îl ascultă cu o expresie calmă.

— Nu-ţi aminteşti? îl imploră Bartley în cele din urmă.

— Nu. Îmi amintesc doar că azi dimineaţă m-a durut capul.

— Acelaşi lucru s-a întîmplat şi cu mine, zise Bartley,
Probabil că am fost nebun cînd te-am lovit. Nu-mi dau seama ce s-a petrecut.

— Nu-mi amintesc, răspunse băiatul.

— Nu-i nimic, interveni doctorul. Nici nu încerca. E
mai bine poate să-l laşi acum, îi zise lui Bartley cu o privire atît de grăitoare, încît tînărul se trase de lîngă pat şi stătu jenat deoparte.

— O să-şi revină. Nu trebuie să te îngrijorezi. Poţi pleca liniştit. E preferabil să rămînă singur.

Sugestia era clară.

— Bine, bine, făcu Bartley umil. Mă duc. Dar aş fi preferat să rămîn să-l veghez. N-am să fiu în stare să mănînc şi să beau pînă cînd n-am să-l ştiu întremat. Şi nu pot să plec atîta timp cît nu-mi spuneţi că m-aţi iertat, doamnă Bird. Nici prin gînd nu mi-a trecut… Şi îi fu cu neputinţă să continue.

— Nu cred că aţi vrut să-i faceţi rău lui Henry, zise mama acestuia. Întotdeauna aţi spus că ţineţi atît de mult la el, şi el vă admira. Dar nu înţeleg cum aţi putut… Poate că aşa trebuia.

— Nu, nu trebuia deloc. Sau, în fine, aproape deloc, încît sînt nevoit să vă cer iertare. Ţineam la el, şi-l admiram şi eu. De zece mii de ori aş fi preferat să mi se întîmple mie şi nu lui, stărui Bartley. Nu mă lăsaţi să plec pînă nu-mi spuneţi că mă iertaţi.

— Am să văd cum se simte Henry, zise doamna Bird.
Încă nu ştiu dacă pot spune într-adevăr că vă iert. Era

limpede că se lupta scrupulos cu ea însăşi şi cu el — îmi place să fiu sigură de un lucru cînd îl spun, adăugă ea.

Doctorul îl urmă în vestibul, şi Bartley se grăbi să i se adreseze pentru a fi consolat.

— Găsesc că doamna Bird e foarte nedreaptă, doctore.

Am făcut tot ce mi-a stat în putinţă şi am spus tot, ca să explic situaţia; şi m-am învinovăţit acolo unde nu cred că era cazul; şi totuşi ai văzut cum se îndîrjeşte împotriva mea.

— Îşi va schimba părerea, probabil, răspunse doctorul sec, dacă fiul ei se va simţi mai bine.

Bartley dădu cu pălăria de pămînt.

— Dacă se va simţi bine? Cum aşa? Doar eşti încredinţat că se va simţi bine, acum, nu, doctore?

— Sigur că da; n-am făcut decît să folosesc vorbele ei. Se va face bine.

— Şi va rămîne cu mintea întreagă, nu? Mi s-a părut foarte curios, să nu-şi amintească nimic din ce s-a petrecut...

— E un fenomen obişnuit, zise doctorul. De obicei, în cazul unei comoţii cerebrale, pacientul uită ceea ce s-a întîmplat cu puţin timp înainte de accident. Bartley se înfioră la auzul acestor cuvinte, dar nu era în stare să mai întrebe ceva. — Voiam să-ţi spun, continuă doctorul, că s-ar putea să fie o poveste de durată şi că s-ar putea să se deschidă o anchetă. Ai suficiente cunoştinţe de drept ca să înţelegi ce înseamnă asta. Va trebui să depun mărturie pentru ceea ce ştiu, şi nu ştiu decît ce mi-ai spus.

— Doar nu-ţi imaginezi…

— Nu, domnule; n-am nici un motiv pînă acum să-mi închipui că nu mi-ai spus adevărul. Dacă ai socotit că e mai bine să-mi ascunzi ceva, vei istorisi amănunţit povestea în faţa unui om al legii.

— Nu ţi-am ascuns nimic, doctore Wills, zise Bartley.

Ţi-am spus tot… tot ce priveşte cearta. Morrison, bătrînul ăla ticălos şi beţiv, ne-a vîrît în încurcătură. M-a învinuit că dau tîrcoale fetei lui şi pe Henry a început să-l roadă gelozia. N-am ştiut niciodată că o place. N-am vrut să-ţi spun în faţa mamei lui. Dar acesta este adevărul şi numai adevărul, aşa să-mi ajute Dumnezeu.

— Bănuiam eu că aşa stau lucrurile, răspunse doctorul. Îmi pare rău pentru dumneata. Nu vei putea evita ca incidentul să ia o întorsătură neplăcută dacă va ieşi la iveală; şi poate va trebui să fie făcut public. Te sfătuiesc să te duci la judecătorul Gaylord; totdeauna ţi-a fost prieten.

— Tocmai acolo mă duceam, zise Bartley; şi aşa era.

După ce trecuse prin atîtea, simţise nevoia unei anume reabilitări — a unei redobîndiri a respectului de sine printr-o lovitură de răsunet, şi nu putea să se mai gîndească decît la acest lucru. Era profund încredinţat că situaţia presupunea îmbinarea spiritului de sacrificiu cu prudenţa şi cel mai înalt grad de umilinţă cu maximum de consolare. Era hotărit cu toate acestea să nu se cruţe pe sine, oferindu-i Marciei să rupă logodna. Faptul că trebuia acum să-l întîlnească şi pe tatăl ei în legătură cu aspectul juridic al cazului complica desigur situaţia, dimi- nuîndu-i natura eroică. Nu ştia la cine să se ducă mai întîi, căci dorea, firește, ca demersul lui să apară intr-o lumină cît mai favorabilă: dacă s-ar fi dus întîi la Marcia iar ea l-ar fi condamnat, el n-ar fi ştiut cum să-l abordeze apoi pe tatăl ei. Dacă, pe de altă parte, s-ar fi dus întîi la judecătorul Gaylord, bătrînul om al legii ar fi insistat pentru desfacerea logodnei în urma actului de vio- lenţă săvîrşit de Bartley, şi i-ar fi interzis să se mai vadă cu fiica lui. Zăbovi abătut în mijlocul străzii, apoi lăsă ca lucrurile să se dezlege de la sine în ultimul moment. Dar cînd ajunse în dreptul porţii judecătorului, i se păru mai uşor să-l înfrunte mai întîi pe tată, şi aşa era şi cel mai corect.

Se abătu pe la modestul birou şi deschise uşa fără să ciocănească; în timp ce ţinea mîna pe clanţă, încercînd să-şi obişnuiască ochii, orbiţi de albul zăpezii, cu lumina mai slabă dinăuntru, auzi un ţipăt frenetic de „Ia te uită, Bartley!” şi simţi braţele Marciei încolăcindu-i-se în jurul gîtului. Inima lui împovărată tînjea după fată cu o duioşie pe care n-o mai cunoscuse; înţelese valoarea unei îmbrăţişări care putea să fie ultima; dar nu îndrăzni să-şi apropie buzele de ale ei. Ea îşi lăsă capul pe spate a mirare, şi-l văzu schimbîndu-se la faţă în clipa cînd dădu cu ochii de tatăl ei care-i privea. Cît de puternică şi pură putea să fie văpaia din

sufletul ei pentru ca prezenţa tatălui ei să n-o împiedice să-şi trădeze dragostea! Bartley simţi că-i vine
rău şi braţele fetei alunecară de pe umerii lui.

— Dar… dar… ce s-a întîmplat?

În ciuda unei vagi intenţii nobile de a începe cu începutul şi de a spune totul exact aşa cum se petrecuse, Bartley se pomeni dorind să prezinte mai întîi situaţia într-o lumină cît mai favorabilă lui, contînd apoi pe şansă pentru a face impresie bună. Nu vorbi imediat, şi Marcia îl împinse pe un scaun şi, ca un copil nerăbdător care nu-şi lasă prietenul pînă cînd nu-i spune ceea ce doreşte să afle, se aşeză pe genunchii lui şi-i puse mîna pe umăr. El privea spre tatăl ei, nu spre ea, în timp ce începu cu vocea ră- guşită:

— Am avut o neplăcere cu Henry Bird, domnule judecător, şi am venit să vă spun.

Bătrînul judecător nu zise nimic, dar Marcia repetă uluită:

— Cu Henry Bird?

— M-a lovit…

— Henry Bird te-a lovit! strigă fata. Aş vrea să ştiu de ce te-a lovit Henry Bird, cînd ai făcut atîtea pentru el, şi a recunoscut întotdeauna cît îţi e de îndatorat…

Bartley continuă să se uite la tatăl ei.

— Iar eu i-am întors lovitura.

— Foarte bine ai făcut, Bartley, exclamă Marcia, şi te-aş fi dispreţuit dacă ai fi lăsat pe cineva să te calce în picioare. Auzi! să dea în tine…

El nu-i acordă nici o atenţie, ci continuă să-l privească pe bătrînul Gaylord.

— N-am vrut să-i fac vreun rău — i-am dat numai o palmă — dar a căzut şi s-a izbit cu capul de podea. Teamă mi-e că s-a lovit rău de tot. Simţi durerea care-o săgetă pe fată la cuvintele lui, şi mîna ei tremură pe umărul lui, dar nu şi-o retrase.

Bătrînul părăsi maldărul de cărţi pe care el şi Marcia îl ştergeau de praf şi se aşeză pe scaun de cealaltă parte a sobei. Îşi împinse pălăria pe ceafă şi întrebă sec:

— Care-a fost pricina?

Bartley stătu la îndoială. Tocmai acest aspect al chestiunii ar fi preferat să i-l împărtăşească Marciei după ce ar fi văzut care e părerea tatălui ei sau, poate,

dacă tatăl ei i-ar fi dat dreptate, să-l roage să-i spună el fetei. Bătrînul îi remarcă şovăirea.

— N-ar fi mai bine să intri în casă, Marcia?

Drept răspuns, ea îi aruncă o privire de absolută mirare şi nu se mişcă. El rîse fără zgomot şi-i zise lui Bartley:

— Continuă!

— Ticălosul ăla bătrîn şi beţiv de Morrison a început!
strigă Bartley, mînios şi deznădăjduit. Marcia îşi luă mîna de pe umărul lui, în timp ce tatăl ei mesteca aşchia pe care o rupsese din grămada de lemne şi şi-o pusese între dinţi. — Ori de cîte ori trage la măsea, vine la redacţie şi ne cere să-i mărim leafa Hannei.

Marcia sări în picioare.

— O, am ştiut eu! Am ştiut eu! Ţi-am spus că o să te vîre în bucluc! Ţi-am spus eu!

Stătea acolo cu pumnii încleştaţi, în timp ce tatăl ei îşi îndreptă privirile pătrunzătoare mai întîi asupra fetei, apoi asupra figurii încruntate cu care Bartley o examina.

— Astăzi venise tot ca să obţină o nouă mărire?

— Nu.

— Atunci de ce?

Involuntar, adoptase atitudinea unui avocat care intero- ghează un martor şiret.

— A venit pentru… A venit… M-a acuzat… A spus că i-am făcut curte afurisitei ăleia de fată.

Marciei i se tăie răsuflarea.

— Ce l-a făcut să creadă că ai curtat-o?

— Nu-i trebuia un motiv. Era beat. Eu am fost binevoitor cu fata lui şi am susţinut-o cît am putut, pentru că părea hotărîtă să-şi vadă serios de treabă; şi am lăudat-o pentru strădania ei.

— Hmm! comentă judecătorul. Şi asta l-a făcut gelos pe Henry?

— Se pare că e îndrăgostit de ea. Mie nici prin gînd nu-mi trecuse una ca asta şi, după ce l-am dat afară, din birou pe Morrison, Henry s-a întors, m-a făcut mincinos şi mi-a tras un pumn în obraz.

Nu-şi ridică ochii spre Marcia care, îmbrăcată într-o rochie gri, stătea ca o umbră cenuşie, nemişcată şi mută.

— Şi niciodată nu i-ai făcut curte fetei?

— Nu.

— Poate ai sărutat-o din cînd în cînd.

Barlley nu răspunse.

— Sau poate uneori ai încîntat-o şi i-ai spus ce părere bună ai despre ea.

— Nu văd ce importanţă are asta, zise Bartley îmbufnat şi sfidător.

— Nu, probabil că la fel ai fi procedat cu orice fată drăguţă, răspunse judecătorul. Tăcu o vreme. — Aşadar l-ai doborît pe Henry. Şi ce s-a întîmplat după aceea?

— Am încercat să-l readuc în simţiri, apoi am plecat după doctor. Şi-a revenit şi l-am dus acasă la maică-sa. Doctorul spune că se va face bine, dar m-a sfătuit să vin la dumneavoastră.

— Există vreun martor al încăierării?

— Nu; eram singuri în biroul meu.

— Ai mai vorbit cu altcineva?

— Numai cu doctorul şi cu doamna Bird. Henry nu putea să-şi aducă aminte.

— Nu putea să-şi aducă aminte de Morrison sau de ceea ce l-a făcut să se înfurie împotriva dumitale?

— De nimic.

— Asta-i tot?

— Da.

Cei doi bărbaţi discutau între ei pe deasupra sobei, practic ignorînd-o pe fată, care se ţinea deoparte, la fel de cenuşie la faţă ca şi rochia, înăbuşindu-şi o pasiune care parcă o prefăcuse într-o stană de piatră.

— Lasă, Marcia, zise blînd tatăl ei. Acum du-te mai bine în casă. Asta-i tot ce s-a întîmplat.

— Nu, nu e tot, răspunse ea. Dă-mi inelul meu, Bartley. Uite-l pe-al tău…

Trase inelul de pe deget şi-l depuse în mîna lui, întinsă mecanic.

— Marcia! imploră el, privind-o drept în faţă.

— Dă-mi, te rog, inelul meu.

El se supuse şi i-l aşeză în palmă. Ea şi-l vîrî din nou pe deget, după ce cu o zi înainte îi permisese cu atîta drag să i-l ia şi să-l înlocuiască cu inelul lui.

— Acum am să mă duc în casă, tată. La revedere, Bartley.

Ochii ei erau perfect limpezi şi uscaţi şi vocea controlată; şi cum el stătea inert în faţa ei, ea îl luă de

gît şi-şi lipi de obrazul lui, o dată, de două ori, de trei ori. Faţa ei cenuşie, în care se desluşeau dragoste, neînduplecare, deznădejde. Îl strînse din nou şi-l privi drept în ochi, Parcă să se încredinţeze că e el. Apoi, după ce-şi mai lipi o dată obrazul de al lui, îi dădu drumul şi ieşi.

— A vorbit aici toată dimineaţa despre dumneata, zise judecătorul, cu un fel de absenţă liniştită, de parcă nimic deosebit nu se întîmplase şi comenta un fapt mărunt care putea să-l intereseze pe Bartley. Rumegă o vreme bucăţica de lemn din gură, apoi adăugă: — Cred că niciodată n-o să mai vorbească despre dumneata. Te-am descusut puţin în legătură cu Hannah Morrison pentru că am vrut ca ea să înţeleagă ce fel de om eşti. Nu conflictul pe care l-ai avut cu Henry Bird a îndurerat-o, ci cauza conflictului. Orice altceva să fi fost, ea ar fi rămas alături de dumneata. Dar vezi, e singurul lucru pe care nu l-a putut suporta, şi-mi pare bine că s-a întîmplat acum şi nu mai tîrziu: cred că ăsta ţi-e felul, domnule Hubbard.

— Domnule judecător! strigă Bartley, pe cuvîntul meu de onoare că asta e tot. Şi găsesc că e foarte greu să fii îndepărtat astfel fiindcă… fiindcă…

— Te-ai distrat cu o fată frumoasă cînd ţi s-a ivit ocazia, iar fetei pare să-i fi plăcut. Da, e destul de greu. Şi bănuiesc că nici măcar n-ai mai văzut-o de cînd te-ai logodit cu Marcia.

— Sigur că nu! Asta-i…

— E, din partea Marciei, o aplicare retroactivă a legii, zise omul legii frecîndu-şi bărbia, procedeu ce se ridică împotriva unuia din primele principii de drept. Dar e o idee pe care femeile nu sînt în stare s-o priceapă. Sînt ciudate în anumite privinţe. Parcă s-ar mărita cu *toată* viaţa unui bărbat — atît cu trecutul cît şi cu viitorul lui — şi de asta sînt atît de greu de mulţumit. Şi deosebesc diferite categorii de bărbaţi. Le vei găsi fixîndu-şi preferinţele asupra unuia uns cu toate alifiile şi punînd mîna în foc pentru el; în schimb n-au pic de încredere în altul care n-a făcut nimica rău. Şi cred că Marcia e şi foarte geloasă din fire, încheie Gaylord, de parcă Bartley l-ar fi silit la această constatare.

— E foarte nedreaptă cu mine, începu Bartley.

— O, da, e nedreaptă, zise tatăl ei. Nu tăgăduiesc. Dar n-ar avea nici un rost să-i vorbesc. Va găsi probabil vreo scuză şi-ţi va arăta cît de mult a suferit, şi asta va fi tot. Îţi va spune că nu mai e dispusă s-o ia de la capăt. Ei bine, ar trebui să te consolezi la gîndul că nu-ţi prea pasă.

— Dar îmi pasă! exclamă Bartley. Îmi pasă chiar foarte mult.

— De cînd? îl întrerupse judecătorul. Vrei să spui că *nu* ştiai, cînd ai invitat-o ieri, că Marcia e îndrăgostită de dumneata?

Bartley tăcea.

— Cred că ştiai la fel de bine ca şi acum un an, nu-i aşa? Toată lumea ştia. Pentru dumneata, putea să fie Hannah Morrison sau orice altă fată drăguţă. Ţi-era tot una. Dar vezi că Marciei îi pasă. Nu e dintre acelea care îngăduie oricărui filfizon tînăr şi arătos să le curteze. Ţi-a permis numai fiindcă erai dumneata; şi ai ştiut asta. Să vorbim deschis, domnule Hubbard; sînt încredinţat că o să uiţi, cu timpul. Şi nu m-aş mira dacă ai începe să te îndrepţi chiar din clipa de faţă.

Bartley se simţi neputincios în faţa acestui sarcasm imperturbabil. Ar fi putut să înfrunte o indignare furtunoasă, ori fel de fel de invective; dar ironia dispreţuitoare cu care erau considerate răspunsurile lui, examinarea minuţioasă şi rece cu care îi erau urmărite justificările era un lucru căruia nu-i putea ţine piept. Încercă să-şi adune gîndurile şi să protesteze, dar se mulţumi să plece capul în tăcere. Fusese totdeauna încredinţat că judecătorul Gaylord ţinea la el, şi iată că acuma îl trata ca pe cel mai înverşunat duşman, părînd chiar că se bucură de neferi- cirea lui. Nu înţelegea; se socotea nedreptăţit şi peste măsură de ofensat. Poate că asta era situaţia; dar ar fi acceptat Bartley vreo suferinţă, oricît de meritată, drept plată pentru vina lui? Şedea cu capul în jos, rumegîndu-şi durerea într-o tăcere îndîrjită, simţind în suflet numai ură la adresa bătrînului.

— Ei bine, zise în fine omul legii, ridicîndu-se de pe scaun, cred că trebuie să plec.

Bartley sări brusc în picioare.

— Doar n-o să mă părăsiţi la greu? N-o să…

— O să am grijă de dumneata, tinere, nu te teme. Am fost prea multă vreme prieteni şi numele dumitale e

prea legat de al fiicei mele, ca să te las să ajungi de ocară, dacă pot să te ajut. Am să mă duc la doctorul Wills pentru dumneata, apoi la doamna Bird şi am să caut să îndrept într-un fel lucrurile.

— Dar eu… dar eu unde să mă duc? îngăimă Bartley,

— Poţi să te duci la dracu' în ce mă priveşte, făcu bătrînul cu dispreţul în care nu se mai desluşea nici o ironie. — Dar mai bine întoarce-te la redacţie şi vezi-ţi de treabă ca şi cum nu s-ar fi întîmplat nimic — pînă cînd *se va întîmpla* ceva. Voi suspenda ziarul de îndată ce se va putea. Tocmai despre asta vorbeam cu Marcia înainte de venirea dumitale. Mă bătea gîndul să te iau stagiar în biroul meu. Dar cred că acum n-o să-ţi mai surîdă ideea.

Părea să afle o amară satisfacţie în aceste ironii, care-i provocau şi lui aceeaşi suferinţă ca lui Bartley. Dar încheie trist şi aproape compătimitor: „Hai, hai! Tot trebuie s-o porneşti odată!" Şi Bartley ieşi, tîrîndu-se, greu ca plumbul. Gaylord închise uşa după el, dar fără să-l însoţească spre centru. Era limpede că nu dorea să mai fie singur cu Bartley şi tînărul bănui, cuprins de ruşine, că bătrînul nu dorea să fie văzut cu el.

VIII

Cu cît Bartley reflecta mai mult asupra cazului său complicat, cu atît i se părea că pedeapsa era cu totul disproporţionată faţă de faptă. Nu-i plăcea nici că fusese menajat pentru grava rănire a lui Bird; şi nici că bătrînul Gaylord şi doctorul Wills se uniseră cu mama lui Henry ca să-l scape de oprobriul public. Doctorul, de fapt mai curînd dintr-o înclinaţie profesională decît din milă faţă de Bartley, înţelegea să treacă sub tăcere incidentul. Probabil că avea un punct de vedere ştiinţific asupra unor asemenea probleme şi găsea că efectele morale se datorează deseori unor cauze fizice. Se ferea, cu rezerva medicului, să intre prea mult în detalii, dar aşa cum stăteau lucrurile, găsea că şi Bartley are unele circumstanţe atenuante. Cum în asemenea situaţii vina e relativă, buna cunoaştere a femeilor îi îngăduia doctorului să le împărtăşească optica.

Dar Bartley ignora toleranţa doctorului, şi-l socotea la fel de vinovat ca şi pe judecătorul Gaylord, pentru atmosfera creată, care făcea ca în ultima lui săptămînă la Equity să fie considerat drept un proscris. Erau momente în care nici el nu putea să scape de această etichetare. Degeaba se răzvrătea împotriva condamnării severe sub incidenţa căreia căzuse în ochii Marciei şi ai tatălui ei; degeaba, în lumina exemplului şi uzanţelor, rîdea la ideea unei intenţii vinovate în atitudinea lui faţă de Hannah
Morrison; se pomenea totuşi considerînd chiar el că o trădase pe Marcia. Desigur, ea nu avea dreptul să cerceteze purtarea lui din preajma logodnei. Totuşi dacă ştia că Marcia îl iubeşte şi aşteaptă cu sufletul la gură o vorbă dulce din partea lui, era crud şi incorect să se joace cu alta de-a dragostea — ceea ce însemna o adevărată tragedie pentru fată. Acesta era punctul nevralgic care, oricît de des ar fi fost dat de-o parte, ieşea mereu la iveală, şi revenirea lui, dacă Bartley ar fi putut s-o ştie, implica îndurare şi păsuire din partea singurei fiinţe de la care acestea puteau să vină.

Hannah Morrison nu se întoarse la tipografie şi Bird continua să fie bolnav, deşi era acum o chestiune de zile pînă cînd avea să iasă din nou. Bartley îl vizita cîteva ore zilnic, şedea şi suferea sub privirea tăcută şi acuzatoare a mamei lui. Aceasta păstrase secretul lui Bartley cu aceeaşi străşnicie cu care refuzase să-l ierte, şi tîrgul se liniştise acceptînd în aparenţă leşinul ca debut al bolii lui Bird, cu unele presupuneri pe care doctorul permitea fiecăruia să le formuleze nestingherit. Bartley îşi află consolarea principală în muncă. Munca îl ţinea departe de o mulţime de probleme. Trudea pînă tîrziu în noapte, aşa cum trebuia de altfel, ca să compenseze ajutorul de nădejde ce lipsea din redacţie. În acelaşi timp scria în ziar mai mult ca niciodată, descoperind în el acea viaţă dublă de care oricine păcătuieşte ori suferă devine conştient, mai devreme sau mai tîrziu: acea stranie separare a activităţii intelectuale de durerea sufletească, prin care creierul îşi continuă activitatea, într-un fel de ironică indiferenţă faţă de chinurile ce torturează inima; înţelegerea faptului că, într-un fel sau altul, mintea poate să funcţioneze fără conştiinţă.

Bartley se bucura pe atunci de multă simpatie, şi popularitatea lui la Equity nu fusese nicicînd mai mare ca în momentul cînd viaţa lui acolo se apropia de sfîrşit. Spectacolul sîrguinţei lui era de-a dreptul impresionant; astfel cînd, duminica următoare, tînărul pastor care fusese numit rostise în amvonul bisericii de strictă obedienţă o predică despre frumuseţea vredniciei, după textul „Priviţi crinii cum cresc, nu se ostenesc”[3], mulţi spuseseră că s-au gîndit tot timpul la Bartley, iar o doamnă îl întrebase pe domnul Savin dacă nu-l avusese în vedere pe IHubbard cînd făcuse portretul Muncitorului Eroic. Toţi ar fi dorit ca Bartley să audă această predică.

Marcia plecase la începutul săptămînii într-o vizită în oraşul unde studiase, iar Bartley considerase această plecare ca un semn al dorinţei ei de a nu-l mai întîlni, de teamă să nu se înduplece la vederea lui. Nu vorbea cu nimeni despre ea; avînd ore neregulate de masă, stînd închis în odaia lui cînd nu era la lucru, lăsa oamenilor prea puţine ocazii să i se adreseze. Se presupunea că el şi Marcia erau înţeleşi; unele doamne foloseau pînă şi

acele rare prilejuri de conversaţie pentru a face viclene aluzii la absenţa ei şi la situaţia lui de om părăsit. Părerea lor era întărită de faptul, verificat printr-o atentă observaţie, că de la plecarea Marciei nu mai vorbise cu altă fată.

— Ascultă, prietene, zise filozoful de la exploatarea forestieră, cînd veni să-şi ia ziarul marţea următoare după-amiază, mi se pare, după cum aud pe-aici, că te omori muncind la ziarul ăsta. Nu face, îţi spun eu, nu face.

Bartley scria adresele pe ziarele pe care una din fete le împăturea.

— Şi ce propui? îl întrebă pe admiratorul său, cu vădită proastă dispoziţie şi fără a se osteni să ridice privirea spre el.

— Ei bine, încă nu m-am hotărît, replică filozoful, un tip înalt şi deşirat, cu o barbă mare, castanie. Dar am cutreierat ţara în lung şi-n lat şi găsesc că cea mai proastă întrebuinţare pe care poţi s-o dai unui om este să-l omori.

— Depinde în mare măsură de om, zise Bartley. Dar asta s-a fumat de mult, Kinney. E vechea formulă a celor care sînt contra pedepsei capitale. Găseşte altceva. Încă nu e vorba să mă atîrne în ştreang. Şi continuă să scrie, în timp ce filozoful se aplecă deasupra lui, clipind şiret din ochi, încîntat de promptitudinea lui Bartley.

— Mă rog, admit că e veche, răspunse el, dar tot aşa e şi Homer.

— Da, numai că dumneata nu eşti Homer.

Kinney rîse zgomotos; apoi se aplecă şi-l bătu pe Bartley pe umăr cu ziarul.

— Ştii ceva? exclamă el. Îmi placi.

— O, schimbă macazul. Atîta lume mă place… Şi Bartley continuă să scrie. Ţi-am dat ziarul, nu-i aşa, domnule Kinney?

— Ceea ce înseamnă că vrei s-o iau din loc?

— Departe de mine gîndul.

Asta îl înveseli pe Kinney, aşa cum ultimul rafinament în materie de ospitalitate l-ar fi încîntat pe un altul.

— Uite ce! făcu el, aş vrea să vizitezi exploatarea noastră forestieră. Nu mai pot să-mi pierd vremea pe-

aici; dar tare aş dori să vii la noi. Ai avea despre ce să scrii. Ei, ce părere ai?

— Invitaţia vine într-un moment în care împrejurări independente de voinţa mea mă silesc s-o refuz. Dar nu mă pot împiedica să-ţi admir înţelepciunea, Kinney.

— Să lăsăm gluma la o parte, protestă Kinney. Ia-ţi o zi liberă şi umple ziarul cu nişte reclame trăsnet. Aşa făceau şi la Alkali City cînd li se terminau banii şi nu mai primeau un sfanţ, dar ne plăcea şi aşa.

— Acuma vorbeşti cu tîlc, zise Bartley, căutînd în sus spre el. Cît de departe e sălaşul vostru?

— La două mile, dacă vrei să mergi; la trei mile şi jumătate, dacă nu vrei.

— Cînd mai vii pe-aici?

— Păi nu sînt şi-acuma?.

— Azi nu pot să plec.

— Dar mîine dimineaţă îţi convine?

— Mîine dimineaţă îmi convine, zise Bartley.

— Bine. Marilla, dacă mîine dimineaţă îl caută cineva pe şef, îi zise Kinney fetei, spune-i că s-a simţit rău şi a plecat acasă, şi nu se întoarce decît sîmbătă. Ascultă, adăugă lăsîndu-şi mîna pe umărul lui Bartley, nu cumva glumeşti?

— Dacă e de glumă, zi aşa!

— Bine! spuse Kinney. Rămîne atunci pe mîine.

Bartley termină de trecut adresele pe ziare şi le vîrî în banderole sau le împachetă pentru poştă.

— Acuma poţi să pleci, Marilla, îi zise el fetei. O să las cîteva materiale pentru tine şi pentru Kitty.

— Bine, răspunse fata.

Bartley se duse şi luă masa de seară, pe care o servi cu mai multă poftă decît mîncase de cînd începuseră necazurile, apoi luă parte la discuţia generală cu ceva din vechea lui îndrăzneală. Schimbarea îi interesă pe comeseni, care admiseră ideea că probabil primise o scrisoare. Se întoarse la birou şi lucră pînă la ora nouă, redactînd şi selectînd ştirile sosite de la bursă. Îşi petrecu aproape tot timpul pregătind rubrica de umor, care constituia atracţia *Presei Libere.* Apoi puse materialul astfel încît să-l găsească fetele a doua zi dimineaţă şi, lăsînd uşa descuiată, o apucă în susul străzii către casa familiei Gaylord.

Ştiind că trebuie să-l găsească pe judecător în biroul lui, Bartley deschise uşa fără să bată şi intră. Nu-l mai întîlnise pe Gaylord din ziua rupturii, bătrînul lăsîndu-l timp de opt zile fără nici un semn, fără să-l înştiinţeze ce aşteaptă de la el, ce are de gînd să facă în chestiunea lui.

Se uitară unul la altul, dar nu schimbară nici un salut, în timp ce Bartley luă, nepoftit, un scaun aflat de cealaltă parte a sobei; judecătorul nu lăsase din mînă cartea pe care-o citea.

— Am venit să văd ce-aveţi de gînd cu Presa *Liberă,* zise Bartley.

Bătrînul îşi frecă bărbia aspră, care părea şi mai slabă decît ultima oară cînd se văzuseră, şi aşteptă o vreme înainte de a răspunde.

— Nu ştiu dacă am să-ţi fac vreo propunere.

— Atunci să vă spun eu ce am de gînd, replică Bartley. Voi pleca. Azi am lucrat pentru ultima oară la acest ziar. Credeţi, strigă el mînios, că am de gînd să continui aşa, în neştire, lăsîndu-vă să nu ţineţi seama decît de bunul dumneavoastră plac în privinţa viitorului meu? Nu, vă rog! Nu vă cunoaşteţi încă bine omul, domnule Gaylord!

— Văd că ţi-a trecut spaima, zise avocatul.

— Mi-a trecut spaima, repetă Bartley.

— Şi pentru că nu te temi, crezi că eşti în afară de orice pericol. Îmi cunosc omul tot atît de bine cum îl cunoşti şi dumneata.

— Dacă vă închipuiţi că mă tem de primejdie, vă înşelaţi. Puteţi să faceţi ce poftiţi. Şi orice-aţi face, voi şti că nu e din bunătate faţă de mine. N-am crezut nici o clipă că legea mă poate atinge şi n-am fost speriat în această privinţă. Dar de dragul domnişoarei Gaylord n-am vrut să mă implic într-un scandal public. Domnişoara Gaylord m-a dezlegat de orice obligaţie faţă de dînsa; şi acum puteţi să-i daţi înainte şi să faceţi ce vreţi.

Fiecare din cei doi ştia cît adevăr era cuprins în aceste spuse; dar pentru moment, Bartley, în furia lui, se credea sincer şi fără îndoială că aşa era, pînă şi în sfidarea lui. Domnul Gaylord nu-i răspunse şi, după cîteva clipe, Bartley adăugă:

— În orice caz, am isprăvit cu *Presa Liberă.* Vă sfătuiesc să opriţi ziarul şi să-i încredinţaţi direcţia lui Bird, cînd se va întrema. Plec mîine la exploatarea forestieră a lui Willett şi mă întorc la Equity sîmbătă. Ştiţi unde să mă găsiţi pînă atunci, iar după aceea puteţi să-mi faceţi o vizită, dacă aveţi nevoie de mine.

Se ridică să plece, dar se opri cu mîna pe clanţa uşii, dîndu-şi seama că bătrînul îşi drege glasul, pregătindu-se să vorbească. Bartley se opri sperînd să se ivească o pricină de ceartă, dar omul legii întrebă simplu:

— Şi cheia unde e?

— În uşa redacţiei.

Bătrînul se uita acum la el de parcă nu-l mai vedea, şi Bartley ieşi dezamăgit în intenţiile lui, şi cu atît mai înveninat.

Judecătorul Gaylord rămase încă un ceas; apoi stinse lampa şi părăsi biroul. Cum lumina ardea în bucătărie, ocoli casa pînă la uşa din spate şi intră. Soţia lui şedea acolo, în faţa plitei, pradă acelor delicioase momente, ultimele înainte de culcare, cînd toată casa e potolită şi caldă, pînă într-atît încît îţi vino greu s-o laşi în frig şi întuneric. La această biată femeie, care îşi refuzase orice mîngîiere spirituală, exista o predilecţie ascunsă spre confort; îşi îngăduia mici bucurii gastronomice; căuta o căldură plăcută, o pernă comodă. Era limpede, în destrămarea celor mai alese însuşiri ale firii ei că, pe măsură ce îmbătrînea alături de soţul ei, trecea tot mai mult pe umerii lui povara simţăminteîor puternice, după ce se supusese concepţiei lui de viaţă, cu care însă nu se împăcase niciodată. Căsătoria este, cu toate contradicţiile ei, ceva cu mult mai echitabil decît pare; mica soţie blajină, către care se îndreaptă compasiunea publică, îşi cunoaşte puterea asupra opresorului ei şi, într-un anumit punct nevralgic al simţămintelor sau nervilor soţului, poate produce o durere care o va răzbuna pentru anii de aspră ostilitate. Lăsată în voia ei într-o problemă atît de vitală ca religia, doamna Gaylord ajunsese pe nesimţite să trăiască în mare măsură numai pentru ea, deşi vorbea tot timpul despre soţul ei. Renunţase de dragul lui, aşa credea, la mîntuirea sufletului, dar îi cerea socoteală pînă la ultimul creiţar al preţului. Se apăra ori de cîte ori

sensibilitatea ei ar fi putut să sufere, şi trăia plăcut şi tihnit la adăpostul voinţei lui de fier şi al curajului lui neîmblînzit. Nu era apatie ce simţise cînd îi muriseră copiii unul după altul, ci o bucurie sumbră la gîndul că domnul Gaylord va suferi destul şi pentru ea.

Marcia era mezina, şi mama încredinţase educaţia ei aproape în întregime tatălui; niciodată nu-şi închipuise, zicea uneori, că acest copil va trăi. De fapt n-o spunea ca o scuză, cu toate că aşa părea; se ţinea departe de amîndoi, cu rezerve uşor critice faţă de legătura strînsă dintre ei. Se răsfăţau unul pe altul, aşa cum sînt în stare să facă tatăl şi fiica atunci cînd sînt lăsaţi de capul lor. Ceea ce era bun la copil n-avea cum să fie vătămat de indulgenţa tatălui; iar ceea ce era rău nu era la urma urmelor atît de rău. Fiica era pătimaşă, dar generoasă; iar dacă vădea un temperament gelos care mai tîrziu avea s-o facă nefericită, pentru moment îl încînta şi-l măgulea pe tatăl ei s-o ştie atît de iubitoare, încît nu suporta nici o rivalitate în afecţiunea lui faţă de ea.

Educaţia ei continuase după tipic. El nu îngăduise ca fata să fie silită la îndeletnicirile casnice care îi displăceau; la şcoală mersese numai pentru că dorea, şi nu că ar fi fost silită. Cînd crescuse, îşi exprimase dorinţa să-şi continue studiile, iar tatăl ei îi îngădui; nu preţuia din cale-afară pensioanele, dar dacă Marcia dorea sa încerce, el era gata să se învoiască.

Rezultatul fusese o bună cunoaştere a lucrurilor care-i plăceau şi ignorarea celorlalte. Tatăl ei îi cumpără un pian, la care nu prea cînta şi-i oferea orice rochie îşi dorea. Nu se întorcea dintr-o călătorie fără să-i aducă ceva; îi făcea plăcere s-o ia cu el ori de cîte ori pleca undeva. Fata fusese de mai multe ori la Portland şi o dată la Montreal; era foarte mîndru de ea şi nu-şi închipuia cum poate fi cineva mai frumos sau mai elegant decît fiica lui.

Intră în bucătărie, se aşeză cu pălăria pe cap şi, sprijinindu-şi bărbia în mîini, se mişcă stingher pe scaun.

— Ce te-a adus atît de devreme? întrebă soţia lui.

— Ei bine, am terminat, explică el scurt. După un timp adăugă: — A fost la mine Bartley Hubbard.

— Nu cumva ştie că ea…

— Nu, nu ştie nimc. A venit să-mi spună că pleacă.

— Nu înţeleg ce-ai de gînd, domnule Gaylord, spuse soţia lui, aruncînd toată răspunderea asupra soţului. Părea că vrea să se împace?

— Nu prea, răspunse judecătorul, făcea pe grozavul, înţelesese că primejdia trecuse.

— Nu te temi că Marcia o să-şi piardă minţile cînd o să afle că a plecat de tot? întrebă doamna Gaylord, cu ascunsă mulţumire la gîndul că pierderea minţilor n-o afecta.

— Mda, făcu bătrînul Gaylord. Probabil că o să-şi piardă minţile. Dar nu ştiu ce-i de făcut. Uneori aproape că doresc să fi căutat să-i împac în ziua aceea; dar m-am gîndit că e mai bine pentru ea să-şi dea seama, o dată pentru totdeauna, ce fel de om a îndrăgit, dacă e vorba să-l ia de bărbat. Acum e prea tîrziu să mai facem ceva. Astă-seară, băiatul n-a venit decît ca să se certe; am înţeles şi nu i-am dat apă la moară.

— Eşti sigur, întrebă doamna Gaylord nepărtinitoare, că Marcia n-a exagerat?

— Nu, Miranda. Nu sînt sigur de nimic, în afară de faptul că ţi-a trecut ora de culcare. E mai bine să te duci. Eu mai rămîn. Am venit aici pentru că în birou nu mă puteam apuca de nimic.

Îşi scoase pălăria, semn că avea de gînd să-şi petreacă restul serii în casă, şi o puse pe masă la îndemînă. Ocupată cu lucrul pe care-l ţinea în poală, ea nu se grăbi să dea curs sugestiilor lui

— E limpede că nu poate să trăiască fără el.

— Va trebui, acum, răspunse judecătorul.

— Teamă mi-e, făcu doamna Gaylord blînd, să nu cadă la pat. Nu pare că a dormit prea bine de cînd a plecat. Nu-mi place cum arată. Ar trebui s-o duci undeva.

— Păi, numai ce-a fost şi n-a putut să stea.

— Fiindcă şi-a închipuit că mai este el aici. Dar dacă a plecat, situaţia se schimbă.

— Ei bine, trebuie să luptăm pînă la capăt. N-ar fi bine să ne dăm bătuţi tocmai acum. A fost întotdeauna un sentiment unilateral, chiar în cele mai frumoase clipe; iar dacă încercăm acum să îndreptăm situaţia, ne facem de rîs. Nu cred că se mai întoarce el, iar dacă se întoarce, va pune condiţii. Va vrea ca totul să fie după

el. Nu! făcu judecătorul, întărindu-şi parcă o concluzie adeseori formulată în minte. — Mi-am dat seama, după felul cum a început astă-seară, că nu e nimic de făcut cu el. Era pus pe arţag din capul locului.

— Mă rog, zise doamna Gaylord blajină, sceptică, dar vădit interesată de rezultat, dacă ai luat o hotărîre, sper că eşti capabil s-o duci la bun sfîrşit.

— Aşa ziceam şi eu, făcu soţul ei.

Doamna Gaylord îşi lăsă cusutul şi aşeză deoparte coşul de lucru, umplîndu-l cu mai multe perechi de şosete şi ciorapi proaspăt cîrpiţi şi frumos împăturiţi. Zăbovi o vreme pînă cînd fu gata iar cînd, în fine, se ridică să plece, cu coşul de lucru în mînă, uşa se deschise drept în faţa ei şi Marcia intră. Doamna Gaylord se dădu îndărăt, apoi se strecură pe lîngă fiica ei şi dispăru. Fata n-o luă în seamă pe maică-sa, se duse şi se aşeză pe genunchii lui taică-su, aruncîndu-şi braţele pe după gîtul lui şi lăsîndu-şi capul pe umerii lui. Sosise acasă cu cîteva ceasuri în urmă, cu un tren care nu trecea pe lîngă Equity şi mînase caii de la o gară aflată la zece mile depărtare. După ce, prin întoarcerea ei neaşteptată, o şocase pe mama ei, atît cît firea ei blîndă putea fi şocată, fata se dusese în camera ei, unde rămăsese fără să-l vadă pe tatăl ei. Cu o mînă subţire şi zbîrcită, el mîngîie părul fetei, dar mai trecu pînă cînd unul dintre ei să înceapă vorba.

În fine, Marcia ridică ochii şi-l privi ţintă pe bătrîn, cu un zîmbet atît de jalnic, încît lui îi fu cu neputinţă să-l înfrunte.

— Ce e, tată?

— Ce e, Marcia? răspunse el cu o voce răguşită.

— Ce gîndeşti acum despre mine?

— Mă bucur că te-ai întors, răspunse el.

— Ştii de ce-am venit.

— Da, cred că ştiu.

Ea puse din nou capul în pămînt, gemu şi strigă: „Tată! Tată!”, suspinînd fără lacrimi. Cînd îl privi din nou cu ochii uscaţi, îl întrebă îndurerată.

— Ce să fac? Ce să fac?

El încercă să-şi dreagă vocea ca să vorbească, dar cuvintele abia îi ieşeau de pe buze.

— Cred că ar fi mai bine să vii cu mine la Boston, unde voi pleca la începutul săptămînii.

— Nu, răspunse ea liniştită.

— Schimbarea o să-ţi facă bine. N-ai mai fost de mult plecată, insistă tatăl ei.

Ea îl scrută cu tristeţe, reproşîndu-i nesinceritatea:

— Ştii doar, tată, că n-am nimic. Altul e necazul.

El tăcea. Nu putea să înfrunte necazul.

— Am auzit oamenii vorbind despre suferinţele inimii, continuă ea. N-am crezut. Dar acum ştiu că există. Mă doare aici. Şi cu mîna îşi apăsă pieptul. Mă chinuie durerea. Ce să fac? Trebuie să scap într-un fel de ea.

— Dacă nu te simţi bine, zise tatăl ei, cred că ar trebui să te duci la doctor.

— Şi ce să-i spun că am? Că-l vreau pe Bartley Hubbard?

La aceste cuvinte, el se înfioră, dar ea nu.

— Ştie. Toata lumea ştie în oraş. N-a fost o taină. N-am putut s-o ţin ascunsă din prima zi cînd l-am văzut. Nu m-aş mira dacă s-ar zice că mă prăpădesc după el. Dar nu-mi pasă ce-or să zică după ce-o să mă prăpădesc.

— N-ar trebui… n-ar trebui să vorbeşti aşa, Marcia, zise tatăl ei tandru.

— Ce importanţă mai are? întrebă ea batjocoritor.

Chiar că n-avea nici o importanţă în ceea ce privea convingerile lui, şi era prea cinstit ca să se mai prefacă.

— Ce importanţă mai are? repetă ea. M-am gîndit să mă rog, dar la ce bun?

— N-am tăgăduit niciodată că există Dumnezeu, Marcia, zise tatăl ei.

— O, ştiu. Dumnezeu acela! Mă rog, mă rog! Ştiu că vorbesc ca o nebună! Crezi că providenţa a vrut să fiu în biroul tău în dimineaţa aceea cînd a venit Bartley?

— Nu, zise tatăl ei. Nu cred. Socotesc că a fost o întîmplare.

— Mama zice că a fost o descoperire providenţială, făcută înainte de a fi prea tîrziu.

— Cred că a fost un lucru bun. Tipul are stofă de ticălos.

— Te-ai convins că e ticălos? întrebă ea liniştit.

— N-a prea avut ocazia s-o arate, zise bătrînul, scrupulos, cruţîndu-l pe Bartley.

— Atunci îmi pare rău că l-am dibuit. Altfel, m-aş fi măritat cu el şi, poate, dacă aş fi murit repede, nici nu

l-aş fi dovedit. S-ar fi purtat frumos cu mine un an-doi apoi, murind, aş fi scăpat. Da, aş fi vrut să nu mă dezamăgească pînă după căsătorie. Apoi poate n-aş mai fi fost în stare să renunţ la el.

— Ai fi renunţat la el, chiar şi-aşa. E singurul lucru care mă consolează. Mă doare pentru tine, fata mea; dar atunci aş fi fost şi mai îndurerat. Mai devreme sau mai tîrziu ţi-ar fi frînt inima.

— Mi-a frînt-o oricum, zise fata calm.

— Ba deloc, răspunse tatăl cu o falsă jovialitate care n-o amăgea pe Marcia. Eşti tînără şi ai să depăşeşti momentul ăsta. Vreau să te iau de aici pentru cîtva timp. Să te duc la Boston şi la New York. N-am nimic împotrivă să ajungem chiar pînă la Washington. După ce vei cunoaşte mai bine lumea, nu ţi se va mai părea că nu există nimeni în afară de Bartley Hubbard.

Ea îl privi atît de atent, încît el îşi închipui că e încîntată de propunerea lui.

— Crezi că l-aş putea aduce înapoi? întrebă ea.

Tatăl ei îşi pierdu răbdarea; se înfurie, şi astfel se simţi mai uşurat.

— Nu, nu cred. Sigur n-ai putea. Şi-ar trebui… să-ţi fie ruşine să vorbeşti aşa!

— Să-mi fie ruşine! Am depăşit stadiul ăsta. Nu-mi mai e ruşine cînd e vorba de el. O, aş da oricît să-l pot chema înapoi, — să pot. Măcar să desfac ce-am făcut! Îmi ieşisem din minţi; n-am fost înţeleaptă; n-am vrut să-l ascult. L-am alungat fără să-l las să scoată o vorbă! Acum probabil că mă urăşte, şi pe bună dreptate. Ce te face să crezi că n-ar mai veni înapoi? întrebă ea.

— Ştiu, răspunse tatăl cu un oftat greu. Mai întîi că pleacă din oraşul nostru, şi…

— Pleacă din oraşul nostru, repetă ea absentă. Apoi o simţi tremurînd. — De unde ştii că pleacă?

Se întoarse către tatăl ei şi-l fixă încruntată.

— Îţi închipui că va mai sta, după ceea ce s-a întîmplat, mai mult decît e necesar?

— De unde ştii că pleacă? repetă ea.

— Mi-a spus.

Ea se ridică.

— Ţi-a spus? Cînd?

— În seara asta.

— Cum aşa? Unde… unde l-ai văzut? murmură ea.

— La mine în birou.

— De cînd… de cînd m-am întors? Bartley a fost la tine! Şi nu mi-ai spus… nu m-ai anunţat? Se măsurară în tăcere. — Cînd pleacă? întrebă ea în cele din urmă.

— Mîine dimineaţă.

Ea şedea pe scaunul de pe care se ridicase mama ei şi se apucă de spătarul altui scaun de care degetele i se încleştau şi i se desfăceau convulsiv, în timp ce simţea că i se taie respiraţia. Izbucni în fine într-un hohot înăbuşit, expresie a jalnicei înfrîngeri în lupta pe care o purtase cu ea însăşi. Tatăl ei o urmărea, compătimind-o în tăcere.

— Du-te mai bine la culcare, Marcia, zise el, calm şi sec, de parcă ar fi trimis-o în casă după o seară plăcută, în care ea îşi îngăduise să alerge prea departe prin întuneric.

— Nu crezi… nu crezi… că va trebui să mai treacă pe la tine înainte de plecare? izbuti ea să articuleze.

— Nu, cu mine a terminat, zise bătrînul.

— Bine, tată, strigă ea deznădăjduită, atunci va trebui să te duci la el şi să-l faci să vină! Nu pot altfel! Nu pot să renunţ la el! Du-te neapărat la el, acum, tată… da, da, da, neapărat! Trebuie să te duci la el şi să-i spui! Du-te şi spune-i să vină, de mila mea! Spune-i că regret… Că-l rog să mă ierte… că nu m-am gîndit… că n-am înţeles… că ştiu că n-a făcut nimic rău…

Se ridicase şi, aşezîndu-şi mîna pe umărul tatălui ei, accentua fiecare rugăminte cu o uşoară apăsare. El înălţă capul şi o privi tras la faţă, cu un zîmbet de compătimire.

— Eşti nebună, Marcia, zise blajin.

— Nu rîde! exclamă ea. Acum nu sînt nebună. Dar am fost atunci, da, nebună de legat. Uite ce e, tată! Vreau să-ţi explic!

I se lăsă din nou pe genunchi şi, tremurînd toată, îşi petrecu braţul pe după gîtul lui.

— Ştii, tocmai îi spuneam în ajun că n-ar trebui să-mi pese de nimic din ceea ce s-a întîmplat înainte de logodna noastră şi, la prima ocazie, mă grăbesc să-l abandonez! N-aveam nici un drept să fac asta. El ştie şi tocmai asta îl face atît de neîndurător faţă de mine. Dar dacă te-ai duce şi i-ai spune că mi-am dat seama de

greşeala mea şi-i cer iertare, şi l-ai ruga să-mi mai dea o şansă, numai una… Poţi să faci atîta lucru pentru mine, nu-i aşa?

— O, biată fată fără minte! gemu tatăl ei. Nu vezi că nenorocirea e în felul de a fi al acestui băiat şi nu într-un lucru anume pe care l-a făcut? E ticălos pînă-n măduva oaselor; şi e ticălos cu atît mai mult cu cît nu ştie. Nu-şi cunoaşte decît propriile interese.

— Nu, nu! Am să-ţi spun… am să-ţi dovedesc. Chiar în duminica aceea cînd ne-am plimbat împreună şi am întîlnit-o pe ea şi pe mama ei, şi li s-a răsturnat sania, şi el a trebuit s-o ridice; m-a scos din minţi cînd l-am văzut şi abia dacă l-am mai atins sau i-am mai vorbit după aceea, totuşi el nu mi-a spus nici un cuvint urît. M-a tras doar alături de el şi nu m-a lăsat să-mi ies din sărite; şi în seara aceea nu s-a supărat nici un pic fiindcă se vedea cît de mult îl iubesc. Ei, nu dovedeşte asta că e bun… cu mult mai bun decît mine, că mă va ierta, dacă te duci să-l rogi?

Ştiu că încă nu s-a culcat; veghează întotdeauna pînă tîrziu, aşa mi-a spus; şi-o să-l găseşti în odaia lui. Du-te direct în odaia lui, tată; nu cumva să laşi pe cineva să te conducă în birou; să n-aud aşa ceva; şi strecoară-te cu el afară cît mai uşor posibil. Dar acum grăbeşte-te! Nu mai pierde nici o clipă!

O bucurie sălbatică i se ivi pe faţă cînd tatăl ei se ridică; o bucurie pe care el o văzu cu groază stingîndu-se cînd i se adresă:

— Îţi spun, Marcia, că n-are nici un rost! N-o să vină dacă mă duc la el…

— O, ba da, ba da, o să vină! Ştiu că o să vină! Dacă…

— N-o să vină! Te înşeli! Mă voi umili degeaba. E un om rău, îţi spun; şi l-ai mai şi alungat.

— Mă urăşti! strigă fata.

Bătrînul umbla de colo pînă colo frîngîndu-şi mîinile.

Fuseseră atît de strîns legaţi toată viaţa, şi ţelul vieţii lui fusese atîta vreme doar fericirea ei, încît durerea ei i se cuibări şi lui în inimă ca o tortură vecină cu agonia.

— Bine, o să mor; şi-atunci sper că ai să fii mulţumit.

— Marcia, Marcia! stărui tatăl ei. Nu ştii ce vorbeşti.

— Îl laşi să plece departe de mine… mă laşi să-l pierd…

Mă omori.

— N-o să vină, fetiţa tatii. N-are absolut nici un rost să mă duc la el. Trebuie… trebuie să cauţi să te controlezi, Marcia. Nu există altă cale… nu există altă nădejde. Te faci de ocară. Ar trebui să-ţi fie ruşine. Ar trebui să ai puţină mîndrie. Nu ştiu ce-i cu tine de cînd eşti cu băiatul ăsta. Parcă nu mai ai mintea întreagă. Dar încearcă… fetiţa tatii, să nu te mai gîndeşti la el. Dacă ai să lupţi, ai să izbuteşti. Eşti inimoasă. Iar eu am să te ajut. O să te iau peste tot. O să fac totul pentru tine…

— Nu te-ai duce la el cu nici un preţ, să-l rogi să vină încoace!

— Nu, zise bătrînul, cu liniştea, deznădejdii, nu m-aş duce!

Ea stătea privindu-l şi, deodată, se prăbuşi pe podea.

Cînd o ridică, tatăl ei văzu că îşi pierduse cunoştinţa şi înţelese că, atîta timp cît avea să dureze leşinul, ea era în afară de orice suferinţă. Această scenă îl torturase atît de tare, încît simţi un fel de uşurare privind chipul ei fără viaţă; şi întîrzia s-o lase din braţe, ca unul care se teme să nu deştepte copilul din somn. Apoi se îndreptă spre scară şi încet o chemă pe soţia lui: „Miranda! Miranda!”

IX

A doua zi dis-de-dimineaţă, Kinney sosi în oraş, fercheş şi bine dispus, după cum se exprimă chiar el; dar pînă la nouă nu se opri la hotel să-l ia pe Bărtley.

— M-am gîndit să te las să-ţi iei micul dejun, exclamă el, aşa că am trecut să-mi ridic întîi proviziile.

Era o dimineaţă frumoasă, atît de orbitor de însorită încît Bartley clipea în timp ce sania gonea pe strada inundată de lumină şi fu bucuros să se afunde în umbra primelor păduri; nu era frig; zăpada îţi dădea o senzaţie de căldură şi se aduna jilavă sub tălpile săniei. Văzduhul era încremenit şi scînteia în depărtare, pe coastele munţilor, ca presărat cu praf de diamant. Un strat de ciori croncăneau în văzduh.

— Soarele se ridică tot mai sus, zise Bartley, oftînd uşor, ca unul căruia apropierea primăverii nu-i aduce nici o speranţă.

— Ei, oricum n-am să mă apuc să ar de pe acum ogorul, răspunse Kinney. Ciudat, continuă el, fie vară, fie iarnă, sîntem nerăbdători să isprăvim o treabă, oricare ar fi. Cred că ne-am simţi cu totul altfel dacă n-am fi siguri că va mai veni o vară sau o iarnă. Cred că de aceea, printre altele, Domnul a hotărît să nu ştim prea multe în legătură cu viaţa de dincolo. Dacă n-ar exista această nesiguranţă, mulţi ca dumneata n-ar mai rămîne o clipă aci. Păi cum, ştiind cît de cît cum e pe lumea cealaltă — climă bună, hrană şi îmbrăcăminte din belşug, şi muncă puţină — nu cred că vreunul din noi ar mai face-o pe Frumoasa cu Coasa să aştepte — mă rog, să aştepte prea mult.

Dar vezi că toate astea nu sînt decît pe hîrtie, ceea ce ne face prevăzători şi dornici să zăbovim mai mult pe-aici. Arată grozav pe hartă: străzi regulate; pieţe publice; estrade pentru fanfară; biserici; cvartaluri compacte de case, cu tot confortul modern; dar nu poţi spune dacă există vreun oraş pe-acolo cîtă vreme nu eşti la faţa locului; şi-apoi, dacă nu-ţi place, nu te mai poţi întoarce în
Statele Unite.

Se răsuci către Bartley căscînd gura, semn că glumise.

— Şi tot în preţul ăsta intră şi filozofia dumitale, Kinney? întrebă tînărul.

— Păi sigur; niciodată nu încarc nota, zise Kinney. Am timp berechet de gîndire atunci cînd sînt singur toată ziua şi filozofia nu mă costă nimic, iar băieţilor le place. Ducînd-o ei greu, aşa cum o duc, pot să suporte orice, nu?

De astă dată nu numai că deschise gura, dar îi şi împlîntă lui Bartley un cot în coaste, apoi rîse cu zgomot.

Kinney era bucătar. Cutreierase aproape toate părţile insalubre ale globului, pornind ca un copil sfrijit şi stîngaci al ţinuturilor împădurite din Maine şi păstrînd pînă la întoarcerea pe locurile natale, bărbat în plină maturitate, acelaşi optimism frust şi hîtru. Fusese pe mare şi naufragiase pe mai multe insule din Pacific; petrecuse un anotimp ploios în Panama, şi zăcuse de friguri galbene, un alt anotimp la Vera Cruz, şi fusese purtat departe în inima Perului de suflul unui cutremur de pămînt; fusese în războiul huliganilor de partea antisclavagiştilor din
Kansas şi rămăsese în California pînă cînd aceasta încetase să mai fie prosperă, după terminarea căii ferate a Pacificului. Pe unde mergea, ducea cu el sau dădea peste cîte-o calamitate dar, cu mintea hrănită de metafizica lui Horace Greeley[4] şi încurajat de cîteva din maximele lui Emerson[5], interpretate sui generis, crezuse întotdeauna în ceilalţi oameni care, socotea el, sînt făcuţi pentru ţara belşugului aflată nu mai departe de zece zile sau zece mile. Nu-i nevoie să mai spunem că rămăsese la fel de sărac ca la început şi că nu fusese în stare să aducă vreo contribuţie la acele căi ferate, mori, macarale, orăşele şi oraşe care sigur aveau să se construiască pe oriunde trecea. Cînd în fine se întorsese în pădurile lui de-acasă, la cîteva sute de mile nord de Equity, descoperise că cineva realizase visul lui de odinioară, de a deschide un hotel pentru vilegiaturişti pe malul frumosului lac; şi fără urmă de invidie, se aşezase acolo ca să admire succesul proprietarului şi să facă pe ghidul şi pe bucătarul pentru grupuri de tinere doamne şi domni care porneau de la hotel şi poposeau peste

noapte în pădure. Aceasta îl punea în prezenţa unor oameni cultivaţi faţă de care nutrea o adevărată pasiune. Avusese întotdeauna cîteva idei care i se învîrteau prin cap şi voia să şi le verifice în discuţii cu alţii care avuseseră mai mult noroc în viaţă. Niciodată nu invidia norocul acestora; pur şi simplu îi admira cu încîntare; făcea studii asupra caracterelor lor şi tot timpul îi găsea schimbaţi în bine la petrecerile din vara următoare. Toamna tîrziu se alătura unei tabere de tăietori de lemne, printre care rar se întîmpla să nu afle cîţiva oameni de soi. Dar mărturisea că nu-i plac cele trei-patru luni încheiate petrecute în pădure iarna, fără nici o ieşire pînă în primăvară; şi se bucurase de şansa de a fi angajat într-o exploatare forestieră de lîngă Equity, unde i se oferise locul de bucătar de către proprietarul care-i gustase bucatele în pădurile din nord cu o vară în urmă.
Fiind aproape de tîrg, îşi mai făcea cale prin locurile civilizate cel puţin odată pe săptămînă, cînd îşi petrecea majoritatea timpului la redacţia *Presei Libere* în ziua apariţiei. Căutase întotdeauna tovărăşia ziariştilor şi, ori de cîte ori putuse, le-o oferise pe-a lui, Nu-i trebuise mult să descopere că Bartley avea o minte ascuţită ca un tăiş de brici şi, după o firească etapă de început, cînd le striga pe fetele de la zeţărie pe numele mic, bătîndu-le priete- neşte pe umăr, ajunsese la o intimitate aproape afectuoasă cu Bartley.

În timp ce pătrundeau tot mai adînc în pădure, drumul se îngusta pînă la a deveni o potecă bătătorită, între cioturi şi tufişuri. Terenul era accidentat, iar ei ba coborau povîrnişul unor coline, ba urcau coastele unor văi nu prea adînci; din cînd în cînd trebuia să se dea deoparte, să treacă atelajele cu buşteni pentru gaterele din Equity, fiecare cu echipa sa de patru-cinci flăcăi vajnici care, trecînd, îl salutau pe Kinney cu urale ironice sau persiflări joviale.

— Aşa sînt toţi, explică el cu mîndrie, după ce lăsaseră în urmă ultimul grup. Gentlemeni, fiecare din ei este un gentleman desăvîrşit.

Ajunseră în fine la un loc deschis, mai larg decît tot ce întîlniseră pînă atunci şi acolo, pe o plaftormă în coasta dealului, se întindea tabăra, o construcţie lungă, joasă, din bîrne, cu o sobă al cărei burlan perfora acoperişul şi cu pereţii neregulat străpunşi de ferestre

mici; de jur împrejur, se ghemuiau şi se piteau în nămeţi grajdurile şi hambarele.

Soarele strălucea în luminiş, cu o putere orbitoare; sunetul unor strigăte depărtate şi loviturile ritmice ale securilor se făceau auzite în pădure; dar tabăra era pustie şi, în liniştea aceea, vocea lui Kinney părea ciudată şi străină.

— Intră, intră! zise, îmbiindu-şi oaspetele. Eu mă duc să văd de cal.

Dar Bartley rămase în uşă, clipind în lumina soarelui, atent la tăcerea care-l împresura şi care-i cînta în urechi.

O senzaţie stranie punea stăpînire pe el; dezgust de sine şi de alţii; o dorinţă, de zădărnicia căreia era conştient, de a fi diferit sentimentul că e sclavul deprinderilor, gîndurilor şi nădejdilor care se concentrau în el şi-i serveau doar lui.

— Grozav de linişte pe-aici, zise Kinney, apropiindu-se ca să contemple şi el peisajul, cu mîinile în şolduri şi cu un fir de timoftică între buze.

— Da, grozav, încuviinţă Bartley.

— Dar nu e rău pentru un bărbat să trăiască aşa, cîtă vreme e tînăr sau n-are pe nimeni să-i ţină tovărăşie mai mult decît odaia lui; ar fi locul potrivit pentru dumneata.

— Ce mai loc! Ba deloc! făcu sec Bartley, fără să-şi desprindă ochii de la un pisc depărtat ce se zărea dincolo de trecătoare, în pădure.

Kinney rîse cu o mărinimoasă bună dispoziţie, de parcă el ar fi făcut ironia.

— Mă rog, n-am vrut să spun chiar aşa: am vrut să spun că orice om cu preocupări intelectuale simte din cînd în cînd nevoia să mai iasă şi să comunice cu natura.

— Numeşti *Presa Liberă* din Equity preocupare intelectuală? întrebă cu dispreţ Bartley. O fi, adăugă el. Mă rog, iată-mă-s, gata să comunic. Dar natura e atît de vastă încît e nevoie de doi ca să comunice cu ea.

— Poate o fată ar fi de folos, consimţi Kinney.

— Nu mă gîndeam la o fată, zise Bartley cam trist, ci la faptul că, dacă nu eşti într-o excelentă condiţie psihică, poţi fi doborît cînd te apuci să comunici cu natura.

— Probabil că asa e. Dacă omul n-are decît tărîţe în cap, locul lui e într-o staţie mare de cale ferată. Dar eşti cam obosit. Ar trebui să vii aici, să-ţi găseşti un rost şi să fii un om între oameni.

Kinney vorbea în parte ca să se afle-n treabă, în parte dintr-o pură şi nemărginită bunăvoinţă.

Bartley se întoarse către uşă.

— Ce-aveţi aici?

Kinney deschise larg uşa, apoi îşi urmă oaspetele înăuntru. Primele două treimi ale cabanei erau folosite ca dormitor, laturile fiind mobilate, din podea pînă în tavan, cu priciuri grosolane. Bîrnele rotunjite, cioplite îşi arătau forma peste tot; crăpăturile erau umplute cu muşchi; pereţii erau calzi şi rezistenţi. Între priciuri era întuneric, dar mai încolo, fiind ceva mai multă lumină, Bartley putu să vadă, în capătul cel mai îndepărtat al încăperii, o maşină mare de gătit şi trei mese lungi cu bănci de-o parte şi de alta. O cafetieră uriaşă domnea pe sobă, înconjurată de diferite oale şi crătiţi.

— Poftește în sufragerie şi ia loc în salon, zise Kinney, scoţîndu-şi paltonul din mers. Şezi pe sofa, adăugă arătînd spre o laviţă. Îşi agăţă paltonul în cuier, îşi suflecă mînecile de la cămaşă şi începu să fluiere vesel, ca unul care e îneîntat de munca lui, în timp ce deschidea uşa maşinii de gătit şi punea cîteva surcele pe foc. O căldură aromitoare se răspîndi, iar lemnul trosni plăcut în momentul cînd fu cuprins de flăcări.

— Ăsta e biroul meu, zise Kinney, arătînd spre un butoi peste care era pusă o scîndură mare, lustruită. Aici îmi scriu lucrările preferate. Se întoarse, tăie o bucată dintr-o cocă aflată într-o copaie cositorită şi o aruncă pe masă, atacînd-o cu un făcăleţ. — Asta e plăcintă, domnule Hubbard, explică el, şi plăcintă înseamnă plăcintă cu carne sau plăcintă cu fructe, la nevoie. Azi e zi de copt plăcinta. Dar nu-i nimic. Aşa va fi şi mîine, aşa a fost şi ieri. Plăcintă de douăzeci şi unu de ori pe săptămînă se spune aici, nu uita. Pare-se că bătrînul Agassiz[6], continuă Kinney cu acea afecţiune simplă, familiară, cu care oamenilor noştri le place să vorbească de tot ceea ce-i impresionează — pare-se că bătrînul Agassiz recomanda peştele drept hrana ideală pentru creier. Eu nu vorbesc decît de ceea ce sînt sigur. Nu ştiu să existe un stimulent mai bun pentru imaginaţie ca

plăcinta. N-am văzut ceva care să te facă să visezi ca plăcinta cu carne.

— Da, zise Bartley încuviinţînd posomorît, am încercat pe pielea mea.

Kinney rîse.

— Ei da, probabil că oamenii cu îndeletniciri sedentare ca dumneavoastră şi ca mine n-au nevoie de aşa ceva;
dar băieţii ăştia care robotesc cît e ziua de lungă prin zăpadă au nevoie de ceva care să le aprindă imaginaţia. Şi cred că plăcinta ajută. Oricum, ai zice că niciodată nu se satură de plăcintă. Ai încercat să mănînci mere în timpul lucrului? Se spune că bătrînul Greeley avea biroul plin cu ele; consuma întruna pe cînd îşi scria articolele de fond. Iar un poet german — nu ştiu care, poate chiar bătrînul Ghete[7] însuşi — ţinea mere stricate în sertar; îi plăcea cum miros. Se pun mere multe în plăcintă. Poate că efectul ăsta întăritor se datoreşte merelor. Nu ştiu. Dar cred că dacă eşti sedentar, e mai bine să mănînci merele crude.

Bartley nu spunea nimic, dar continua să-l urmărească leneş cu privirea pe Kinney în timp ce acesta întindea aluatul cu făcăleţul, îl potrivea în tăvi, apoi turna umplutura dintr-un borcan, acoperea totul cu altă foaie de aluat pe care după aceea o perfora cu furculiţa şi rînduia tăvile deoparte, gata pentru cuptor.

— Dacă peştele e mai bun pentru creier, începu Kinney, nu ne putem plînge aici de lipsa lui, mai ales a peştelui sărat. Le servesc chiftele de peşte de trei ori pe săptămînă, la micul dejun, regulat, duminica, marţea şi joia. Iar vinerea pregătesc un fel de ghiveci pentru canuci[8]; ştii că sînt catolici şi mie nu-mi place să mă amestec în religia oamenilor, oricare ar fi.

— Ţi-ar sta bine ca diacon în biserica principală din
Equity, zise Bartley.

— Chiar aşa? Şi de ce mă rog? întrebă Kinney.

— Fiindcă şi ei pretind că nu se amestecă în religia oa- menilor.

— Atunci, zise Kinney gînditor, cu făcăleţul în mînă, înseamnă că există posibilitatea de a fi *prea* liberal.

— Lumea a încercat şi cealaltă atitudine o bună bucată de vreme, făcu Bartley, amuzîndu-se cu cinism de uimirea lui Kinney.

Părea că revărsarea de optimism a firii lui de om bun se răcise, astfel încît încuviinţarea lui fu lipsită de entuziasm.

— Ce-i drept, se poate şi aşa, şi-şi termină plăcintele în tăcere. Ei, exclamă el în cele din urmă, scuturîndu-se parcă dintr-un vis urît, o s-o scoatem noi la capăt cumva, îţi place mîncare de fasole cu carne de porc?

— Da, îmi place.

— Vom avea la prînz. Vei găsi fasole la toate mesele pe care le vei servi la noi; fasole de douăzeci şi unu de ori pe săptămînă, la fel ca plăcinta. Să punem mîncarea la foc, zise el, luînd o oală încăpătoare de pămînt de lîngă sobă şi vîrînd-o în cuptor. Am fost cam peste tot şi nu ştiu să fi găsit mîncare mai de nădejde ca fasolea. Astăzi o să le dau varză şi cartofi — ziua de fiertură, cum ar veni — dar ai să vezi că nu va face nici pe departe asupra lor impresia pe care o va face asupra vechilor localnici. Cartofii şi varza vor trece drept o delicatesă, o garnitură, ştii, culmea rafinamentului; dar ca să se sature, dă-le fasole. Chiar acolo, în Chile, oamenii trăiesc îndeobşte cu fasole — nu chiar ca a noastră — mare şi turtită — dar fasole. Nu era unul din poeţii vechi — bătrînul Horaţiu sau poate Virgiliu — cel care cînta fasolea într-un poem al său?

— Nu ştiu de-aşa ceva, zise Bartley alene.

— Ei, mă rog, dar am o vagă amintire a unei menţiuni la obiect — cum spune bătrînul Matthew Arnold[91]. Ori poate era ceva din Emerson.

Bartley rîse.

— Nu mi-am închipuit că eşti un cititor atît de asiduu,
Kinney.

— O, ciugulesc şi eu de pe unde pot. Cel mai mult din ziare. De regulă n-am timp de cărţi. Dar în ziare găseşti de toate. Aş zice că fasolea e hrana creierului.

— Mi se pare că spui despre tot ce-ţi place că e hrana creierului, nu, Kinney?

— Nu, domnule, zise Kinney grav; dar îmi place să desluşesc filozofia lucrurilor atunci cînd mi se iveşte

ocazia. Uite ceaiul, de exemplu, făcu arătînd vasul de tablă de pe sobă.

— Cafeaua, vrei să spui, zise Bartley.

— Nu, domnule, vreau să spun ceaiul. Ăsta-i ceai; şi le dau de trei ori pe zi, bun şi tare, îndulcit cu melasă şi fără lapte. Asta este prin excelenţă o hrană pentru creier, îi pune pe picioare, de fiecare dată cînd se cred la capătul puterilor. Le limpezeşte capul şi alungă răceala.

— Parcă ai conduce un seminar pentru tinere femei şi nu o tabără de tăietori de lemne, zise Bartley.

— Nu, dar să ştii că vorbesc serios în ce priveşte ceaiul.

Uită-te la băutorii de ceai şi la băutorii de cafea din toată lumea! Şi uită-te la cei din ţara noastră! Toţi oamenii din nord şi toţi oamenii de acţiune beau ceai. Cei din Pennsylvania şi cei din sud preferă cafeaua. Uite, oamenii noştri din Noua Anglie nici nu ştiu cum se face cafeaua aşa ca să se poată bea! Şi în toată Europa e la fel. Ruşii beau ceai şi de mult i-ar fi sfîşiat pe turcii ăia băutori de cafea dacă nu i-ar fi împiedicat englezii s-o facă. Du-te oriunde în nord şi-o să-i vezi pe toţi bînd ceai. Şi suedezii, şi norvegienii din districtul Aroostook beau ceai; şi-l beau acasă.

— Dar despre francezi şi germani ce crezi? Ei beau cafea, ceea ce nu-i împiedică să fie foarte deştepţi şi harnici.

— Francezii si germanii beau cafea?

— Da.

Kinney se opri brusc, în toiul demonstraţiei lui gene- ralizatoare şi se scărpină în cap, zburlindu-şi părul,

— Mda, făcu în cele din urmă, probabil că sînt veriga ce lipseşte, cum spune bătrînul Darwin.

Făcu haz din toată inima împreună cu Bartley, apoi privi în sus către ceasul rotund, fixat într-o bîrnă.

— E vremea să aştern masa. Şi, mă rog, — întrebă, chipurile să nu lase conversaţia să lîncezească în timp ce-şi vedea de treabă — şi cum mai merge cu *Presa Liberă*?

— E gata să se ducă de rîpă, dar fără mine, zise Bartley. Asta e ultima mea săptămînă în Equity.

— Nu se poate! i-o întoarse Kinney, uimit la culme.

— Ba da; plec la sfîrşitul săptămînii. Judecătorul Gaylord îmi retrage ziarul, în numele comitetului, şi probabil că Henry Bird îl va conduce o vreme; ori poate că-l vor suspenda cu desăvîrşire. A fost o afacere proastă pentru comitet.

— Cum, credeam că l-ai cumpărat de la ei!

— Da, asta doream să fac; dar afacerea nu mi-a adus nici un ban. Abia mi-am salvat mînzul şi sania.

— Roibul ăla?

Bartley încuviinţă.

— Plec la fel de sărac precum am venit. Mai sărac nici că se poate.

— Hmm! zise Kinney, neştiind ce să spună. Continuă să aşeze farfuriile, cuţitele şi furculiţele în tăcere. Erau din oţel simplu; vesela şi cănile erau din acelea pe care orice patron de restaurant ieftin le foloseşte ca să nu iasă în pagubă şi pe care servitoarele nu le lasă neciobite. Kinney aşează pîine şi biscuiţi alături de fiecare farfurie şi, în fiecare farfurie, o felie mare de carne sărată de vacă. Apoi luă capacul de pe oala în care fierbeau împreună varza şi cartofii şi le înţepă cu o furculiţă. Servi fasolea în mai multe castroane pe care le puse din loc în loc pe masă şi începu să vorbească din nou.

— Să ştii că-mi pare rău. Tocmai începusem să simt că te cunosc. Ca să fiu drept, la început nu te prea sufeream.

— Zău? întrebă Hubbard, nu prea tulburat de această mărturisire.

— Da, domnule, în puţine cuvinte, zise Kinney cu sinceritatea unei minţi analitice care nu înţelege să se cruţe atunci cînd e vorba de căutarea adevărului, nu mi-au plăcut hainele dumitale elegante. Nu cred să fi avut vreodată un costum de haine care să-mi vină bine. Mi-e cam ruşine, ştii, cînd intru într-un magazin, şi-atunci cumpăr primul lucru cu care negustorul găseşte cu cale să mă îmbrace. Probabil că dumneata te duci la Boston, la Macullar şi Parker, şi-ţi iei tot ce doreşti.

— Nu; am măsurile la un croitor, făcu Bartley cu o mîndrie rău ascunsă.

— Nu mai spune! exclamă Kinney. Mă rog! făcu el, dispus să înghită şi-acest hap dacă n-avea încotro. Şi la ce bun? Oricum n-am avut niciodată fason pentru

haine elegante. La început, tînăr deşirat, stîngaci, apoi bărbat adus de spate, gîrbov. Am descoperit de curînd că un om nu e neapărat rău pentru că are bani sau bun pentru că nu are. Dar încă nu izbutisem să-mi înfrîng cu totul pornirea faţă de unul care are şic. Cred că era un fel de a *supravieţui,* cum zice bătrînul Taylor[10]. Dar îţi spun, te-am adulmecat multă vreme înainte de-a mă hotărî să te înghit. Şi echipajul ăla al dumitale m-a descumpănit, după ce nu m-am mai gîndit la haine. Nu atît mînzul — orice om vrea să mîne un mînz roib; şi nici sania; ci căptuşeala roşie tivită cu roz a cuverturii; şi panglica roşie cu care ţi-ai încins biciul pe la mijloc. Cînd vedeam panglica aceea de la bici, îmi venea să te omor, zău aşa.

Bartley izbucni în rîs, dar Kinney continuă grav. — Dar ce-mi zic: „Ajunge! Opreşte-te! Mai dă-i băiatului o şansă în viaţă. Stai să vedem dacă panglica aia de la bici n-o să-l compromită. Dacă-l compromite, omoară-l liniştit; dar mai întîi dă-i o şansă". Ţi-am dat şansa, domnule, şi ai dovedit că o meriţi. Cred că mi-ai dat o lecţie. Cînd te-am văzut cum lucrezi, ocupîndu-te ba de una, ba de alta, ori de cîte ori intram în biroul dumitale, energic cu toată lumea şi gata să-ţi petreci timpul cu mine cum ai fi făcut-o cu cel mai mare grangur din oraş, mi-am zis: „Făceai o mare greşeală, Kinney, dacă-l omorai pe băiat!" Atunci te-am îndrăgit.

— Mulţumesc, zise Bartley, cu ironică recunoştinţă.

Kinney nu vorbi numaidecît. Şuieră gînditor printre dinţi, apoi zise:

— Să-ţi spun ceva: dacă pleci foarte sărac, ştiu un tip cu dare de mînă de la care ai putea obţine un împrumut.

Bartley medită un moment în tăcere;

— Dacă prietenul dumitale îmi oferă douăzeci de dolari, nu sînt atît de năzuros ca să nu-i iau.

— Bine, zise Kinney. Punea acum varza şi cartofii în farfurii şi, aruncînd o mînă de ceai proaspăt în ceainic şi umplînd ceainicul cu apă, luă din cui o goarnă de tablă cu care merse la intrare şi scoase o notă prelungă, răguşită.

X

— Probabil că tot hainele sînt de vină, zise Kinney, în timp ce se apuca să spele oalele şi farfuriile după ce prînzul se termină şi oamenii se întoarseră la lucru. — I-am văzut măsurîndu-te cu privirea cînd au intrat şi mi-am dat seama că nu le-a prea plăcut că sînt aşa frumoase. Prima impresie o să se şteargă treptat, dar asta cere *timp;* şi pentru început trebuia să fie ceva mai ponosite. Dar cred că dumitale ţi-e cam totuna, ce zici?

— Mi s-a părut că ne-am împăcat foarte bine, zise Bartley, căscînd nepăsător. Nu prea am avut prilejul să ne cunoaştem.

Unii dintre buştenari erau la fel de chipeşi ca el, de — obîrşie şi cu tradiţii la fel de bune, deşi el era privilegiat în ceea ce priveşte instruirea. Dar redingota lui la doi nasturi, pantalonii care-i veneau ca turnaţi, cravata prinsă cu un ac, fuseseră prea mult pentru aceşti flăcăi cu cizmele lor butucănoase şi cămăşile de flanelă. Se uitară la el chiorîş şi-şi terminară masa cu şi mai mare iuţeală decît de obicei, întorcîndu-se la pădure, fără să se arate în vreun fel mulţumiţi de prezenţa lui Bartley.

El îşi dăduse seama de ranchiuna lor, deoarece o încercase şi el într-o vreme. Dar nu-i displăcea; nu simţea nicidecum mîhnirea lui Kinney care, după ce se fălise atîta cu Bartley în faţa tinerilor, înţelese că vizita acestuia era un eşec.

— Cred că pînă la urmă o să-şi dea ei drumul, zise Bartley. În aerul cald, după masa copioasă pe care o servise, căsca întruna. Îşi împături paltonul în chip de pernă, îl potrivi pe laviţă şi se întinse, urmărindu-l pe Kinney cum trebăluieşte. Apoi îl văzu pe Kinney şezînd pe o grămada de lemne lîngă sobă, cu cotul sprijinit în palmă şi ţinînd o revistă din care citea; purta ochelari, ceea ce îi dădea un nou şi interesant aer grotesc. Bartley descoperi că de fiecare parte a laviţei lui se afla cîte un butoi gol care să-l împiedice să cadă.

— Bună! zise. Îţi rămîn îndatorat, Kinney. De cînd mă ştiu, nimeni n-a avut atîta grijă de mine. Am dormit,

nu?

— Cam o oră, răspunse Kinney aruncînd o privire spre ceasul din perete şi ignorînd aportul lui la confortul lui Bartley.

— Hrană pentru creier! făcu Bartley ridicîndu-se. Ce n-aş da să cred. Am visat o perfectă Nouă Enciclopedie Americană prevăzută cu lista denumirilor geografice şi pronunţarea lor corectă.

— Adevărat? spuse Kinney bucuros parcă de caracterul stimulator al artei lui culinare, statornicită acum de o autoritate remarcabilă.

Bartley căscă din nou ca un om mulţumit că-şi făcuse somnul şi se frecă pe obraz.

— Cred, zise el, că dacă am de gînd să scriu ceva despre tabăra Kinney, ar fi bine să văd tot ce este de văzut.

— Da, ar fi bine, răspunse Kinney. Vom merge imediat acolo unde se taie copacii şi vei putea să cercetezi totul într-o oră. Dar probabil ai dori ca materialul să cuprindă şi ceva descrieri, nu? Foarte bine. Dar ce-ai să faci cu el după ce-l scrii, acum că nu mai eşti la *Presa Liberă?*

— Oricum nu l-aş fi tipărit la *Presa Liberă.* Orzul pe gîşte, îţi dai seama. Să-ţi spun ce mă gîndesc: o să-mi iau nişte note, apoi dumneata o să mă familiarizezi cu o serie de fapte: personaje ciudate, accidente, întîmplări romantice, înzăpeziri, pericol de foamete, aventuri cu animale sălbatice — astfel încît să pot face un lucru interesant; să iasă vreo două-trei coloane, ca să poată apărea într-un supliment de duminică. Apoi o să-l iau la Boston cu mine şi o să-mi încerc norocul.

— Bine, domnule, aşa o să fac, zise Kinney însufleţit de poezia ideii. O să te familiarizez. Ce n-aş fi dat să pot scrie! Obişnuiam să mîzgălesc şi eu pentru un ziar agricol; dar după mine asta nu înseamnă să scrii. M-am apucat, de vreo şaizeci de ori cred, să încerc să pun pe hîrtie tot ce ştiu despre tăierea pădurilor…

— Stai o clipă! strigă Bartley scoţînd repede carnetul.

Excelent! îmi convine pentru titlu: Ce *Ştiu Despre Tăierea Pădurilor,* cu majuscule. Buun!

Kinney lăsă deoparte revista şi-şi apucă genunchiul între mîini închizînd un ochi ca să-şi împrospăteze

aducerile aminte. Începu să reverse un şuvoi de amintiri, observaţii de tot felul şi experienţe personale. Bartley îl urmărea cu creionul, punctînd, scriind subtitluri şi întrerupîndu-l din cînd în cînd cu strigăte de: „Buun!” „Măreţ!” „O adevărată mină de aur! Pe legea mea!” exclama, o să fac şase coloane din asta! O să le ofer unei reviste şi va apărea cu ilustraţii. Dă-i înainte, Kinney!”.

— Sst! zise Kinney, întinzîndu-şi gîtul ca să asculte.

Am auzit nişte clopoţei de sanie. Dar mi s-o fi părut. Şi aşa, domnule, cum spuneam, l-au adus pe flăcăul ăla în tabără cu amîndouă picioarele îngheţate pînă la genunchi. Să fiu al naibii dacă nu sînt clopoţei!

Se ridică şi se grăbi la uşa de la celălalt capăt al cabanei, pe care o deschise, lăsînd să pătrundă lumina după-amiezii şi clinchetul clopoţeilor de la sanie, străbătut de voci de bărbaţi şi rîsete de femei.

— Vai, domnule, zise Kinney, întorcîndu-se şi grăbindu-se să dea în jos mînecile cămăşii şi să-şi îmbrace haina. Ce plictiseală! O întreagă societate — două sănii pline — a dat buzna peste noi. Nu ştiu cine-or fi sau de unde sînt. Ştiu în schimb unde aş vrea să fie. Mă rog, de fapt e firesc să vrea să vadă o exploatare forestieră, mai zise Kinney, reproşîndu-şi gîndurile neospitaliere şi nu e nici o supărare. Dar mi-ar fi plăcut să mă prevină, să-mi dea de ştire.

Vocile şi clopoţeii se apropiară, dar Kinney păru hotărît să respecte eticheta şi să nu meargă la uşă pînă nu va ciocăni, cineva.

— Kinney! Kinney! Hei, Kinney! strigă o voce de bărbat, în timp ce clopoţeii se domoliră la intrare, frîngîndu-se într-un zăngănit armonios cînd unul dintre cai îşi scutură capul.

— Vai, domnule, spuse Kinney, ridicîndu-se, cred că e bătrînul Willett în persoană. El e proprietarul; locuieşte la Portland şi a ameninţat toată iarna că vine aici cu un grup de prieteni. Dumneata stai liniştit, adăugă; şi se comportă cu respectul pe care orice american adevărat îl dovedeşte în relaţiile cu patronul său: se duse tacticos la uşă şi nu se grăbi să răspundă la strigătele repetate de „Kinney! Kinney!” la care se alăturau acum alte persoane din grupul de afară.

Cînd deschise uşa din nou, prima voce îl salută cu un hohot de rîs.

— Ce faci, Kinney, credeam că ai murit!

— Nu, domnule, auzi Bartley răspunsul lui Kinney, nu mor eu aşa, cu una-cu două.

Dar acum ieşise afară şi cuvintele deveneau neinteligibile. În cele din urmă, Bartley auzi vocea care probabil era a domnului Willett spunînd:

— Ei, acum să intrăm şi să vedem ce e pe-aici; cu exclamaţii şi rîsete doamnele fură pesemne ajutate să coboare şi în cele din urmă întreaga societate îşi făcu apariţia scuturîndu-şi picioarele şi vorbind în şoaptă.

Bartley ardea de nerăbdare. Era bucuros de întîmplare, dar stătea calm, cu degetele mari în buzunarele vestei şi coatele strînse pe lîngă corp, în timp ce domnul Willett înainta prietenos.

— A, domnul Hubbard! Kinney ne-a spus că sînteţi aici şi m-a rugat să mă prezint în timp ce el se ocupă de cai. Mă numesc Willett. Acestea sînt fiicele mele; aceasta e doamna Macallister din Montreal; doamna Witherby din Boston; domnişoara Witherby şi domnul Witherby. Ar trebui să vă cunoaşteţi; domnul Hubbard este redactorul şef al *Presei Libere* din Equity; domnule Hubbard, domnul Witherby de la *Evenimentele din Boston.* O, şi domnul
Macallister.

Bartley se înclină către Willett şi către doamnele Witherby şi dădu mîna cu domnul Witherby, un bărbat corpolent şi grav, cu o gură ca o pungă şi părul alb cîrlionţat, care-l tratã cu fumurile inerente proprietarului unui mare cotidian cînd întîlneşte un mărunt ziarist.

La auzul, numelui său, domnul Macallister, om slăbuţ, scund şi cu o fire deschisă, purtînd un raglan lung şi o şapcă din blană de focă, se înălţă caraghios pe vîrful picioarelor şi întinzînd mîna lui Bartley, zise;

— O, îmi pare bine, îmi pare bine!

Doamna Macallister fixă asupra lui privirea cochetei care-şi cunoaşte omul. Era tipul englezoaicei oacheşe; ochii ei erau foarte mari şi rotunzi, iar părul negru, lins, era strîns la spate şi legat într-un nod chiar sub eleganta-i pălărie de blană. Purta o haină largă de blană şi era echipată împotriva frigului cu acelaşi rafinament cu care surorile ei din sud se apără de

zăpuşeala verii. Frînturi de culori vii, o panglică, un fular, se iveau ici-colo; cînd îşi deschise brusc haina, se arătă mult mai decoltată şi în- zorzonată cu mărgele şi brăţări decît americancele. Se aşeză pe laviţa pe care o eliberase Bartley şi-şi încrucişă pe un butuc picioarele, foarte mici şi sprintene chiar în şoşoni, apoi îşi ridică profilul regulat, examinînd cu repeziciune fiecare detaliu al interiorului.

— Vai, dar e delicios. În viaţa mea n-am văzut ceva atît de confortabil. Ştiţi, aici vreau să-mi petrec restul zilelor. Vorbea din adîncul gîtlejului şi înălţa glasul la fiecare propoziţiune. — Am să te cert, domnule Willett, că nu ne-ai spus ce surpriză încîntătoare ai pentru noi. Nici prin minte nu mi-a trecut, vă asigur, că există un asemenea loc.

— Mă bucur că vă place, doamnă Macallister, răspunse domnul Willett cu stîngăcia americanului între două vîrste care e silit să spună o galanterie. Dacă v-aş fi anunţat că vă pregătesc o surpriză, n-ar mai fi fost surpriză.

— O, nu căuta să scapi în felul acesta, replică frumoasa. Uite-l că vine. Ştiţi că m-am îndrăgostit de el, zise ea, în timp ce Kinney deschidea uşa şi înainta greoi.

Nimeni nu răspunse, dar Bartley rîse în cele din urmă şi se hazardă:

— Atunci am să-i adresez o cerere în căsătorie în numele dumneavoastră.

— O, nu mă dezic, strigă repede frumoasa, căutînd cu orice preţ să fie spirituală. — Ştii, domnule Kinney, m-am îndrăgostit de tabăra dumitale, adăugă ea în timp ce Kinney se apropia, şi l-am rugat pe domnul Willett să-mi dea voie să vin să locuiesc aici printre voi.

— Păi, doamnă, zise Kinney cam stingherit de această propunere, cred ca nu puteaţi găsi ceva mai bun pentru sănătate.

Proprietarul de la *Evenimentele din Boston* se întoarse şi începu să examineze cum era amenajat interiorul; celelalte doamne îl însoţeau, discutînd încet.

— Acestea sînt probabil locurile unde dorm oamenii, ziceau privind priciurile.

— Trebuie să-l chem pe Kinney să ne explice, spuse domnul Willett, cam nerăbdător.

Sprintenă, doamna Macallister sări în picioare.

— Sigur că da, te rog, domnule Willett, pune-l să ne explice totul! Eu am încercat să-l conving, dar e un mucalit…

Kinney arăta foarte sfios în această calitate, iar doamna
Macallister îl luă pe Bartley să facă înconjurul încăperii.

— Nu te pot lăsa să te îndepărtezi de mine, domnule
Hubbard; prietenul dumitale este atît de sarcastic, încît mi-e teamă de el. Închipuie-ţi, domnule Willett! Mi-a vorbit despre hrană pentru creier! Ştiu că şi-a bătut joc de mine; şi asta nu-i frumos, nu-i aşa, domnule Hubbard?

Ea nu acorda nici cea mai mică atenţie lucrurilor la care se uitau ceilalţi sau modestei prelegeri a lui Kinney despre purtările şi obiceiurile buştenarilor. Rămase puţin deoparte cu Bartley şi-l asaltă, grozăvindu-se, îmbufnîndu-se şi întrerupîndu-l cu mici strigăte. Tocmai atunci îl auzi pe domnul Willett spunînd:

— Witherby, ar trebui să trimiţi pe cineva aici, să scrie despre toate astea pentru ziar.

Dar şi doamna Macallister spunea ceva, dîndu-şi peste cap ochii ei jucăuşi, şi ceea ce îl interesa pe Bartley, dacă avea de gînd să-şi croiască drum printre gazetarii din Boston, îi scăpă printre degete, la fel ca ideea pe care încercăm s-o prindem în vis. Vru să se asigure de el în timpul drumului care urma să se facă, pentru a-i vedea pe ţapinari doborînd copacii, şi-l invită să ocupe locul de lîngă ea în sanie; asta îi înghesuia pe ceilalţi, dar ea insistă şi toţi se supuseră, aşa cum se cuvine, capriciilor unei femei frumoase. Cochetăriile ei uneau premeditarea engleză cu nonşalanţa americană şi păreau să fi întrunit aprecierile garnizoanei, ale navei de pe rîul St. Lawrence şi ale societăţii din staţiunile balneare. Domnişoarele Willett găsiseră de cuviinţă să explice doamnelor Witherby că o întîlniseră cu o vară în urmă pe malul mării şi că se oprise la Portland, în drum spre Anglia; n-o cunoşteau foarte bine, în schimb o cunoşteau nişte prieteni ai lor; iar tatăl lor o invitase cu ei să viziteze tabăra. Canadiencele, adăugară, par să se aştepte ca bărbaţii, să fie mult mai atenţi decît sînt de fapt ai noştri. Ele nu ştiau cum să considere vorbăria şi complimentele domnului Macallister, precum şi

cutezanţele soţiei lui, dar nu priveau cu ochi buni graba lui Bartley de a-i face pe plac. Chiar dacă manevrele doamnei Macallister nu erau atît de subtile încît Bartley, intoxicat de preferinţa pe care cocheta i-o arăta, să nu le observe, totuşi în starea lui sufletească era re- confortant să fii remarcat de ea; însemna că pînă şi într-o exploatare forestieră o persoană cu gust putea să-l ia drept un bărbat de lume frumos şi elegant. Îl înverşuna cu atît mai mult împotriva Marciei cu cît, într-un fel, îl reabilita în propriii săi ochi.

Amurgul, care iarna cade devreme, colora zăpada cu un roşu aprins cînd societatea porni înapoi spre tabără, unde Kinney urma să le ofere cina; simţea că e în primul rînd de datoria lui ca toţi să petreacă bine, şi contribuia la aceasta cu plăcintă caldă şi gogoşi proaspete. Deschise de asemenea cîteva conserve şi făcu apel la nişte sardele şi piersici de calitate, pregăti ceai proaspăt şi un castron cu biscuiţi. Doamna Macallister făcu peste masă remarci care se adresau doar lui Bartley; iar Kinney, care îşi servea grav oaspeţii, refuză să răspundă unor aluzii glumeţe ale
lui Bartley la adresa lui, provocate de întrebările şi comentariile ei.

După cină, cînd tăietorii de lemne se retrăseseră la celălalt capăt al cabanei, ea îl strigă pe Kinney:

— Spune-le, te rog, să fumeze: te asigur că nu ne supără. Nu se pricep să cînte sau să danseze?

La acestea, Kinney se înviora puţin.

— Este printre ei un straşnic dansator de step; dar e cam fudul şi nu ştiu cum o să-l faceţi să danseze, zise el încet.

— Ce aristocrat încrezut! strigă doamna. Atunci nu ne rămîne decît să începem noi. Ştiu să cînte?

— Unul din ei ştie să fluiere ca o pasăre. Da fapt ca un stol întreg, răspunse Kinney aprinzîndu-se. Şi desigur, canucii ştiu să cînte la vioară.

— Dar ce sînt canucii? Aşa le spuneţi canadienilor?

— Ei doamnă, de fapt nu prea se face, zise Kinney.

— De fapt nu se face deloc! Care sînt canucii?

Ea se ridică şi înaintă alături de Kinney, în felul ei răsfăţat, şi se adresă în franţuzeşte unui tînăr buştenar, oacheş, cu ochi scînteietori. El răspunse cu un zîmbet

care-i dezveli toţi dinţii albi şi se întoarse către unul din tovarăşii lui, apoi amîndoi se ridicară, îşi luară viorile de pe priciurile lor şi veniră în faţă. Alţii din acelaşi neam li se alăturară, dar iancheii refuzară posomorîţi să înainteze; în mod clar nu le plăceau aceste libertăţi, această tutelă.

— Totuşi o să-l pornesc eu pe dansatorul dumitale, domnule Kinney, zise doamnă Macallister, întorcîndu-se la locul ei.

Canadieni începură să cînte la vioară şi din gură acele melodii săltăreţe din vechea Franţă pe care le păstraseră nealterate în ciuda atîtor evenimente întunecate care schimbaseră firea poporului din ţara de baştină; adaptaseră la ele cuvinte care să celebreze viaţa lor pe marile rîuri şi în necuprinsele păduri din nord; în aceste bacarole vesele şi cîntece de vînătoare trăieşte spiritul nepăsător care nu cunoaşte nici îndoiala, nici grija — o
Franţă neatinsă de revoluţie sau de războaiele napoleoniene; unele melodii mai păstrează cuvintele cu care au fost aduse de peste ocean cu două sute de ani în urmă. Trecerea la dans fu rapidă şi inevitabilă; vreo zece flăcăi zvelţi evoluau în urma muzicanţilor, lovind pardoseala solidă din pămînt şi cîntînd în tact.

— Haideţi, haideţi! strigă frumoasa, ridicîndu-se şi bătînd din piciorul ei fin, ce-ar fi să dansăm şi noi?

Îl trase pe Bartley de mînă; soţul ei urmă cu mai înalta domnişoară Willett; la insistenţele doamnei Macallister, doi dintre canadieni înaintară şi invitară politicos pe celelalte tinere la dans; buna lor dispoziţie era molipsitoare şi cotilionul era în toi înainte ca partenerele lor să se mire că acceptaseră. Doamna Macallister cunoştea unele cîntece canadiene; vocea ei, clară şi puternică, suna printre vocile bărbaţilor, în timp ce pe fereastra deschisă pentru aerisire, veneau strigătele sălbatice ale pădurii — urletul unui rîs şi ţipătul solemn al bufniţei.

— Teamă mi-e că noi nu zicem aşa ceva pe-aici, răspunse Kinney.

— Nu-i o petrecere pe cinste? întrebă ea, cînd dansul se sfîrşi, apoi Kinney se repezi la straşnicul dansator de step şi-l convinse să-şi arate iscusinţa. El păru să cedeze, cu condiţia ca cel care ştia să fluiere să

asigure muzica; se prezentă cu o sfială semeaţă, reţinut ca o fată şi se porni într-o gigă laborioasă şi monotonă, care este poate dansul nostru naţional. Era bine făcut şi, pe măsură ce dansa, devenea tot mai mlădios, în timp ce acompaniatorul lui fluiera o melodie din ce în ce mai iute şi mai îndrăcită, bătînd tactul cu palmele. Era ceva care-ţi aprindea sîngele în furia încordării şi a dansului. La urmă, doamna Ma- callister îşi scoase pălăria şi dădu o raită printre spectatori, invitîndu-i să plătească; nu iertă pe nimeni; dădu banii lui Kinney şi-i spuse să ia pentru buştenarii lui ceva care să le alunge frigul.

— Aş zice whisky dacă aş fi în tufişurile canadiene, propuse ea.

Ea se întoarse către Bartley.

— Ştiu că domnul Hubbard arde de nerăbdare să ne arate şi el ce poate. Hai, domnule Hubbard!

Bartley ridică ochii, surprins că i-a fost descoperită dorinţa de a se remarca în faţa ei.

— Cîntă-ne un cîntec studenţesc.

Vanitos, el îi vorbise despre studiile lui superioare şi chiar în momentul acela se gîndea că i-ar fi plăcut să le ofere un cîntec serios şi comic totodată pentru care fusese vestit la timpul lui. Împrumută vioara de la canuc şi, stînd jos, o folosi ca pe-o mandolină. Cîntecul era dintre acelea în parte vorbile şi mimate, şi într-adevăr îl interpretă foarte bine; dar doamnele Willett şi Witherby nu păreau că-l înţeleg cum trebuie; iar domnii aveau aerul că-l socotesc ca pe ceva cu totul lipsit de demnitate pentru un american cu educaţie.

Doamna Macallister simulă un căscat şi-şi ridică mîna ca să-l ascundă.

— Vai, ce melodie fără noimă! zise. Apoi sări în picioare şi începu să-şi pună paltonul. Ceilalţi fură bucuroşi la acest semnal de plecare şi-i urmară exemplul.

— La revedere! strigă ea, dîndu-i mîna lui Kinney. Nu găsesc că ideile dumitale sînt ridicole. Sînt pline de bun simţ, te asigur. Sper că n-ai să renunţi la grija pentru intelect în arta dumitale culinară. La revedere! Trecînd printre ei, îşi flutură mîna spre americani, apoi spre canadieni, care se aşezaseră respectuos pe două rînduri.
— *Adieu, messieurs!*

Lui Bartley se mulţumi să-i facă semn cu capul; ceilalţi se despărţiră de el cu răceală, aşa cel puţin avu impresia, şi i se păru că fusese făcut răspunzător de capriciile femeii aceleia, cînd de fapt el căutase mereu să nu le încurajeze. Dar acesta nu era un merit atît de mare cum îşi închipuia. Cocheta nu-şi poate manifesta cutezanţele în deplină siguranţă decît prin îngăduinţa celor cărora le sînt adresate; dacă bărbaţii le-ar lua în serios, n-ar mai fi vorba de un simplu flirt.

XI

Tăietorii de lemne îşi scoaseră cizmele şi se întinseră pe priciuri, unde unii stăteau şi fumau, iar alţii adormiră îndată.

Bartley făcu unele apeluri indirecte la Kinney, dorind să fie compătimit după ocara pe care o îndurase şi care-l chinuia cu o nedomolită putere.

Dar Kinney nu-i răspunse.

— Patul dumitale e gata, zise. Poţi să te culci cînd vrei.

— Dar ce s-a intîmplat? întrebă Bartley.

— Nu s-a întîmplat nimic, dacă aşa crezi dumneata, răspunse Kinney, pregătind micul dejun de-a doua zi.

Bartley căută să-şi explice iritarea lui. Înţelese că era jignit fiindcă bănuia că el, Bartley, se distrase pe socoteala excentricităţilor lui faţă de doamna Macallister. Îl ridiculizase pe Kinney şi căutase s-o distreze pe ea folosindu-se de el; dar n-avea cum să prezinte lucrurile atît de nevinovate cum erau. Se ridică de pe laviţa pe care şezuse şi închise cu un clinchet briceagul cu care cioplise un model pe marginea ei.

— Cred că va trebui să-ţi spun noapte bună, zise el, îndreptîndu-se către cuierul unde Kinney îi aurnase pălăria şi paltonul. Şi le pusese şi tocmai îşi încheia paltonul tremurînd mînios cînd Kinney, ridicînd capul, îşi dădu seama ce făcea oaspetele lui.

— Vai de mine, unde… unde te duci? se bîlbîi el speriat.

— La Equity, răspunse Bartley, căutîndu-şi în buzunar mănuşile şi trăgîndu-şi-le pe mîini fără să se uite la Kinney, ale cărui mîini mari erau într-o copaie cu aluat.

— Vai de mine, dar nu se poate! protestă el, cu o totală schimbare a simţămintelor: uitîndu-şi resentimentele, fu cuprins de remuşcări faţă de lipsa lui de ospitalitate.

— Nu? făcu Bartley, ridicînd gulerul primului raglan purtat vreodată de cineva din partea locului.

— Ascultă! strigă Kinney, scoţîndu-şi mîimle din aluat şi făcînd un efort zadarnic să şi le cureţe frecîndu-le Una de alta. — Nu vreau să pleci aşa.

— Nu? Îmi pare rău că te necăjesc, dar plec, zise Bartley.

Kinney încercă să rîdă.

— Vai, Hubbard… vai, Bartley… vai, Bart! exclamă el.

Ce s-a întîmplat cu tine? Doar nu sînt nebun!

— Atunci nu ştii să te porţi! Noapte bună! Şi păşi printre priciurile în care buştenarii sforăiau pe rupte.

Kinney se repezi după el implorîndu-l şi protestînd în şoaptă, gesticulînd în faţa lui, gata-gata să-l atingă cu mîinile pline de făină şi să-l reţină cu forţa, dar chiar în durerea lui preţuind prea mult paltonul lui Bartley pentru a-l murdări. Se luă după el, pe ger, în cămaşă, implorîndu-l să fie rezonabil.

— Mă faci să mă simt îngrozitor! exclamă, din cale-afară de nenorocit. Întoarce-te un minut şi am să-ţi explic. Pot să-ţi explic; eşti un domn şi-ai să înţelegi. Întoarce-te! N-am să te iert niciodată dacă nu te întorci!

— Îmi pare rău! zise Bartley, dar plec. Noapte bună!

— O, Doamne! se văită Kinney. Ce să mă fac? Ascultă, omule! Pînă la Equity, sînt trei mile şi mai bine, iar pădurile, pline de rîşi. E foarte primejdios.

Se ţinu după Bartley pe cărarea care dădea în drum.

— Am să risc, zise Bartley.

Kinney lăsase deschisă uşa cabinei; răcnetele şi înjurăturile buştenarilor treziţi din somn îl făcură să-şi vină în fire.

— Bine, bine, oftă disperat, atunci uite banii. Îşi vîrî mîna lipicioasă în buzunar şi scoase un rulou de bancnote.

— Uite! N-am timp să număr, dar lasă că e bine aşa.

Bartley nici măcar nu întoarse capul să se uite la el.

— Ţine-ţi banii! zise şi porni afundîndu-se în zăpadă.

N-am să mă ating nici măcar de-o centimă, să ştiu de bine că mor.

— Fie, zise Kinney, copleşit de remuşcări, şi se întoarse să se închidă în casă, asaltat de ocara buştenarilor şi de reproşurile propriei sale inimi.

Bartley se avîntă la drum cu o furie care-l făcu să nu simtă frigul pătrunzător; iar după ce se văzu din nou în camera lui, petrecu o jumătate de noapte pregătindu-şi bagajele în vederea plecării de-a doua zi. Cînd totul fu gata, se culcă, aproape dorindu-şi să nu se mai trezească. Nu că i-ar fi păsat de Kinney; supărarea nebunului ăluia nu era decît încununarea unei lungi serii de ofense — rezultat al unei nemiloase providenţe — a căror victimă fusese.

În ciuda convingerii lui că era inutil să mai lupte cu atîta nedreptate, nu sucombă în timpul nopţii şi coborî tîrziu la micul dejun, pe care-l găsi rece şi fără avantajul compensator de a sta singur la masă. Unele doamne zăboveau prin preajmă, ca să lămurească din sursa cea mai autorizată zvonurile confuze despre el pe care le auziseră în ajun. Era adevărat că avea de gînd să petreacă restul iernii la exploatarea forestieră? Era adevărat că avea de gînd să renunţe la *Presa Liberă* şi era adevărat că Henry
Bird urma să-i ia locul? Bartley confirmă cu sarcasm toate aceste informaţii şi porni spre tipografie să-şi strîngă lucrurile. Acolo îl găsi pe Henry Bird palid şi bolnav, dar lucrînd, şi aparent investit cu autoritate. Acesta fusese şi gîndul lui Bartley după ce avea să plece, dar acuma nu-i plăcu, şi-l iritară unele mici schimbări care se făcuseră în biroul redactorului şef, ca o tacită recunoaştere a intenţiei lui de a nu-l mai ocupa.

Bird îl salută rece: fetele din tipografie abia înclinară capul, curmînd chicotelile lor surescitate, dîndu-i de înţeles că nu mai era el stăpînul. În timp ce se afla la zeţărie, Hannah Morrison intră, aparent venind din tîrg unde fusese trimisă cu un comision şi, dînd cu ochii de el, îl privi fix şi trecu razant, cu impertinenţă. Pe călimară găsi o scrisoare de la judecătorul Gaylord, care-i făcea pe scurt lichidarea conturilor şi-i anexa bilanţul. De aici, bă- trînul om al legii scăzuse, cu meschinăria prudentă a omului de afaceri rural, diferite sume mărunte pentru lucruri pentru care Bartley nu-şi închipuise vreodată că va plăti. Cînd ceru socoteala, Bartley văzu că hangiul îi trecuse, cu aceeaşi

meschinărie, anumite servicii care nu figuraseră în notele anterioare. Bartley simţi că socoteala era umflată; dar n-avea putere să se opună; în plus, spera să-i vîndă hangiului mînzul şi sania şi nu voia să prejudicieze în vreun fel încheierea acestei afaceri. Hangiul îi înmînă unele facturi de la negustori, pe care Bartley era convins că le achitase, şi fiecare biserică îi trimisese o mică notă, cuprinzînd chiria pentru strană din ultimul an şi jumătate; îşi închipuise întotdeauna că este enoriaş de onoare;
îşi scoase biserica de la suflet rupînd facturile în prezenţa hangiului şi aruncînd bucăţelele de hîrtie într-o scuipătoare. I se părea că fiecare suflet din Equity caută să înşface cîte ceva din suma de bani care se împuţina văzînd cu ochii, sumă pe care bătrînul Gaylord i-o anexase şi care era tot ce avea pe lume. Pe de altă parte, popularitatea lui în tîrg părea să fi dispărut peste noapte. Îşi imaginase uneori mîhnirea generală, plină de revoltă, cînd avea să se afle că pleacă; şi în schimb se afla în faţa unei încuviinţări, mergînd pînă la indiferenţă.

Se întreba dacă răsuflase ceva din afacerea lui cu Henry Bird şi Hannah Morrison. Dar îi era totuna. Nu dorea decît să-şi scuture de pe picioare zăpada din Equity.
Cît mai repede cu putinţă.

După-masă, cînd comesenii obişnuiţi plecaseră, iar muşteriii gură-cască încă nu se strînseseră, îi oferi hangiului mînzul şi sania.

— Nu prea sînt dispus să mai cumpăr cai, acum iarna, aşa cu una-cu două.

— Bine, răspunse Bartley. Spune atunci să înhame calul la sanie.

Andy Morrison aduse mînzul. Băiatul privea chipul neclintit al lui Bartley cu un fel de afecţiune amestecată cu veneraţie; adoraţia lui faţă de tînăr rezistase, în ciuda tuturor celor auzite acasă, în timpul numeroaselor certuri de familie care avuseseră loc după ziua aceea cînd taică-su îl luase la întrebări; jinduia să-i dovedească într-un fel loialitatea lui neabătută, dar nu-i venea în minte nimic din ce-ar putea face şi, cu atît mai vîrtos, din ce-ar putea spune.

Bartley aşează valiza în sanie apoi, cum Andy lăsă căpăstrul calului ca să-i dea o mînă de ajutor la cufăr, îi

oferi un dolar.

— Nu vreau, îi zise băiatul timid, refuzînd banii, din pură afecţiune.

Dar Bartley se înşelă asupra mobilului, considerînd că era dictat de resentiment şi supărare.

— Atunci foarte bine, zise el. Ţine calul!

Hangiul ieşi afară.

— Aşteaptă o clipă, zise. Unde vrei să te duci?

— La Junction, răspunse Bartley. Cunosc acolo un om care e gata să cumpere mînzul. Ce doreşti?

Hangiul se dădu îndărăt cîţiva paşi şi examina echipajul.

— Mi-ar plăcea să mîn calul ăsta, zise, dacă nu eşti prea grăbit.

— Suie, răspunse Bartley, şi hangiul apucă hăţurile.

Din cînd în cînd, în timp ce conducea, se ridica şi privea peste apărătoare ca să examineze pasul calului.

— Se coseşte; de cînd a venit aici astă-primăvară, mi-am dat seama.

— Aşa e, consimţi Bartley.

— Da' trage bine.

— Trage.

Hangiul se ridică din nou şi cercetă picioarele calului.

— Nu ştiu cum n-am băgat de seamă pînă acum că are jaretul încărcat.

— N-ai băgat de seamă?

— Şi asta-l face cam nervos noaptea.

— Tot ce se poate.

Hangiul trase cu biciul uşor peste crupa calului, care se încordă şi făcu un mic salt înainte, dar se comportă minunat.

— Şi nu-i sigur că n-o să fie nervos şi ziua.

— Nu, zise Bartley, nu poţi fi sigur de nimic.

Îşi continuară drumul în tăcere. În cele din urmă, hangiul zise:

— Ştii, nu-i atît de iute cum am crezut.

— Nu-i un cal atît de iute ca alţii, răspunse Bartley. Hangiul se aplecă într-o parte să urmărească înaintarea calului.

— Nu te-ai gîndit niciodată că are un os mort la piciorul stîng din faţă?

— Un os mort? O avea şi-un os mort.

Se întoarseră la han şi amîndoi coborîră.

— Un drac nărăvaş, observă hangiul cînd puse mîna pe mînz şi-l văzu tremurînd.

— E nărăvaş, zise Bartley.

Hangiul se retrase către uşă şi examină mînzul cu un ochi critic.

— Păi, cred că te-ai purtat întotdeauna bine cu el şi l-ai lăsat să mai şi răsufle, dar al naibii să fiu dacă nu suflă ca şi cum ar fi gata să-şi dea duhul.

— Uite ce e, Simpson, făcu Bartley foarte liniştit. Cunoşti calul ăsta la fel ca şi mine şi ştii că nu are pereche.

Vrei să-l cumperi şi totdeauna ai vrut. Acum fă-mi oferta.

— Bine, mormăi hangiul. Cît vrei pe tot echipajul, aşa cum se vede — mînz, sanie, hamuri şi pătură?

— Două sute de dolari, răspunse prompt Bartley.

— Îţi dau şaptezeci şi cinci, i-o întoarse hangiul cu aceeaşi promptitudine.

— Andy, apucă de celălalt capăt al cufărului, te rog.

Hangiul îl aşteptă să aşeze cufărul în sanie, Bartley se sui şi, trăgînd bagajul într-o parte, se înfăşură cu pătura de la mijloc în jos şi se aşeză.

— Mînzul ăsta poate oricînd să te ducă pe un drum de-o zi în cinci minute, iar la trap e ca un cal de curse: străbate o milă în două minute treizeci; iar dumneata ştii asta la fel de bine ca şi mine.

— Mă rog, făcu hangiul, atunci să fie o sută întreagă.

Bartley se aplecă şi apucă hăţurile.

— Dă drumul la căpăstru, Andy, porunci el liniştit,

— Să zicem o sută douăzeci şi cinci, strigă hangiul fără să-şi dea seama că momentul prielnic trecuse. Ce părere ai?

Dar hangiul n-a aflat niciodată părerea lui Bartley cînd acesta a atins mînzul cu biciul. Stătea şi se uita cu cîtă repeziciune dispare sania pe drum, aşteptînd prostit s-o vadă întorcîndu-se. Cînd a înţeles că Bartley plecase pentru totdeauna, şi-a zis în şoaptă: „Te-ai păcălit, lua-te-ar naiba de prost, aşa-ţi trebuie”, şi a intrat în casă cu

un sentiment de admiraţie faţă de mînz şi de om, sentiment atingînd veneraţia.

XII

Această ultimă dovadă de meschinărie locală fu picătura de venin care umplu paharul lui Bartley. Dar trecînd prin faţa casei de la capătul străzii, i se păru că l-a băut pînă la fund. Ştia că bătrînul om al legii e acolo, în birou, lîngă sobă, frecîndu-şi bărbia, şi Bartley spera că e tot atît de trist ca atunci cînd îl văzuse ultima dată; dar nu ştia că la o fereastră, în casa către care nici nu-şi îndreptă privirile, Marcia şedea în camera ei, retrasă de bună voie, cu ochii aţintiţi la drum, tînjind după o cît de mică şansă de a-l zări trecînd. Îl văzu acum apropiindu-se şi dispărînd ca fulgerul. Obişnuită să sesizeze orice detaliu, ea remarcase pregătirile care aduceau a plecare definitivă şi icnind „Bartley!" ca şi cum ar fi încercat să-l cheme, se prăbuşi pe scaun şi închise ochii.

El îşi continuă drumul, afundîndu-se în depresiunea adîncă, de cealaltă parte a casei, şi urmînd pe o distanţă de cîteva mile drumul pe care apucaseră împreună în duminica aceea; dar Bartley nu făcu de astă dată calea-ntoarsă care-i adusese pe amîndoi în sat. Amurgul palid cădea pieziş peste întinderea de zăpadă cînd ajunse la Junction, căci încetinise pasul mînzului după ce lăsase zece mile în urma lui, socotind că nu e bine să apară în faţa unui eventual cumpărător cu calul sleit de puteri şi scăldat în sudoare. Dorea să poată spune: „Priveşte-l!
A făcut cinsprezece mile de la ora trei şi e la fel de sprinten ca la plecare."

Ceea ce era adevărat cînd, lăsîndu-şi bagajele la Junction, mai merse o milă, pînă într-un sat, să-l întîlnească pe vechilul proprietarului care-şi avea acolo reşedinţa de vară şi care stăruise pe lîngă Bartley să-i vîndă mînzul. Vechilul era plecat şi se întorcea cu trenul dinspre Boston. Bartley se uită la ceas şi văzu că, aşteptînd, pierdea trenul de ora şase, pentru Boston şi nu mai avea altul pînă la unsprezece. Dar merita: moşierul îi spusese odată: „Cînd vrei banii pentru mînzul ăsta, adu-l; vechilul meu îi va avea pregătiţi pentru dumneata". Aşteptă aşadar trenul; dar cînd omul sosi, se

arătă plin de tot felul de scrupule şi şovăieli. Zise că n-ar vrea să cumpere pînă cînd domnul Farnham nu-i va da de veste; în fine oferi, ca din partea lui, optzeci de dolari pentru mînz; de sanie n-avea nevoie.

— Să-i scrii domnului Farnham, zise Bartley, că ai *încercat* tertipul ăsta cu mine şi că n-a mers; a pierdut mînzul.

Făcu această curajoasă manifestare de indiferenţă, dar era mîhnit şi, după ce-l duse pe fermier acasă de la Junction, fiind mai comod aşa ca să discute afacerea, se întoarse la căderea serii adînc deznădăjduit.

Vremea se înmuiase şi ameninţa a ploaie sau a ninsoare; se lăsa întunericul adînc; mînzul, trecînd de la trap la un pas săltăreţ, elastic, ajunse în cele din urmă la un mers agale, ca şi cum ar fi fost obosit, dîndu-i astfel lui Bartley timp destul pînă la Junction să reflecteze la dezastrul în care se prăbuşise viaţa lui. Aceste momente de cumplită deznădejde sînt mai obişnuite la tineri decît la cei pe care anii i-au obişnuit cu jocul sorţii: cînd bună, cînd rea, cînd mediocră, numai că cea din urmă ar părea mai statornică. Considerată în comparaţie cu tot ce fusese în urmă cu zece zile, ruina prezentului era incredibilă şi fără o justificare raţională. Atunci Bartley avea o situaţie prosperă şi era pe cale de a progresa la infinit. Acum era aici, pe întuneric, cu cinsprezece dolari în buzunar şi un cal nevandabil în cîrcă, proscris, părăsit, fără cămin, fără speranţă; şi din vina cui? Recunoştea că făcuse nişte prostii; dar înţelegînd dragostea fără margini a Marciei, se ridicase şi el o dată în viaţă la o totală dă- ruire; iar cînd Marcia se depărtase de el, aşa cum făcuse,
îl lipsise de cel mai înalt mobil pe care-l cunoscuse şi-i stăvilise primul lui slab impuls de a acţiona şi a se pune în slujba altuia. Ea îl ruinase.

Îndată ce coborî din sanie la Junction, şeful de gară se opri cu un mănunchi de semnalizatoare multicolore în mînă şi îndreptă lumina lor spre roib.

— Frumos mînz ai.

— Da, zise Bartley, acoperind calul, nu cunoşti pe cineva care să vrea să-l cumpere?

— Al cui e? întrebă omul.

— Al meu! strigă Bartley. Doar nu crezi că l-am furat!

— Nu ştiu de unde l-ai luat, zise omul îndepărtîndu-se şi realizînd un plăcut joc de lumini verzi şi roşii pe zăpadă, în continuarea peronului îngust.

Bartley intră înfrigurat în clădirea mare şi urîtă a gării şi se aşează lîngă sobă, într-un fotoliu grosolan. Nenumărate orare şi reclame viu colorate ale căilor ferate din vest şi ale concesiunilor lor de terenuri împodobeau pereţii de lemn ai sălii de aşteptare pentru bărbaţi, pereţi care fuseseră acoperiţi pentru a-i împiedica pe domni să scrie şi să deseneze pe ei. Era lucrul cel mai înţelept, pentru că sala de aşteptare pentru doamne, în lipsa călătoriilor de plăcere, era închisă iarna, şi acestea erau obligate s-o folosească pe a bărbaţilor. Vara, Junction era un loc plin de însufleţire, dar după ce zăpada cădea şi pînă cînd se topea, era un pustiu, înviorat doar de trecerea unor trenuri fără oprire aici, aproape goale, ce veneau din nord şi din est şi de unii călători din partea locului care doreau să ia trenuri care nu se opreau în gările lor. Aceştia tulburau singurătatea inseparabililor şef de gară, hamal şi acar, exact atît cît să-i menţină într-o stare de nemiloasă iritare şi nelinişte. Astă-seară Bartley era singurul intrus, aşa cum şedea lîngă sobă învăluit într-un nor de rebele aduceri aminte, cînd frînturi dintr-o conversaţie care se ducea afară se făcură auzite.

— Ce?

Aceeaşi întrebare fu repetată.

— Nu; a plecat acum o jumătate de oră.

Din nou o întrebare abia auzită.

— Un alt tren spre Boston la unsprezece.

Urmă o slabă tînguire sau chemare.

— Data viitoare să veniţi la timp. Cine vrea să apuce trenul aşa face.

Bartley auzea acum suspinele deznădăjduite ale unei femei. Ghicise sexul persoanei care punea întrebări fără rost şi pe care şeful de gară o bruftuluia; dar îl ghicise fără compasiune şi dacă n-ar fi suferit şi el de pe urma obrăzniciei omului, ar fi simţit o satisfacţie grozavă. Într-un cuvînt, era cu moralul la pămînt cînd uşa se deschise şi femeia intră cu o mişcare în acelaşi timp uimită şi îndrăzneaţă, care-i făcu impresia unei deznădejdi la fel de totale şi definitive ca şi a lui. Rămase dîrz la locul său; ea nu părea să-i acorde vreo

atenţie, dar în lumina pîlpîitoare a lămpii de deasupra, se apropie de sobă şi, vîrînd o mînă în buzunar în căutarea batistei, cu cealaltă îşi dădu la o parte vălul, descoperindu-şi faţa scăldată în lacrimi.

Fără să ştie cum, el se pomeni în picioare.

— Marcia!

— O, Bartley!

El o apucă de braţ să se încredinţeze că era ea, în carne şi oase, şi nu o nălucire a propriilor lui simţuri, aşa cum un fior rece îl făcuse să se teamă. La această atingere, pasiunea lor trecu peste tot ceea ce-i făcuse pe amîndoi să sufere; ea se ghemui la pieptul lui, iar el o înlănţui cu braţele; urmă o clipă de extaz frenetic ce survenea între amărăciunile care fuseseră şi considerentele ce aveau să vină.

— Ce… ce faci aici, Marcia? întrebă el în cele din urmă.

Se lăsară pe banca ce mărginea peretele; el îi ţinea mîinile strînse într-o mînă a lui, iar cu celălalt braţ o cuprinsese, aşa cum şedeau unul lîngă altul.

— Nu ştiu… mă… Făcu un efort să se dezmeticească din bucuria ei. — Mă duceam la Netty Spaulding. Şi te-am văzut trecînd prin faţa casei noastre; şi mi-am închipuit că vii aici; şi n-am mai putut… n-am putut să te las să pleci fără să-ţi spun că am greşit; şi să te rog… să te rog să mă ierţi. Şi cred că ai s-o faci… cred că ştii că m-am purtat astfel numai din iubire. Mi-era teamă că ai luat celălalt tren… tremură şi se lăsă iar pradă îmbrăţişării lui din care se trăsese puţin.

— Cum ai ajuns aici? căută să afle Bartley, vrînd parcă să-şi ofere toate dovezile posibile privind realitatea palpabilă a prezenţei ei.

— Andy Morrison m-a adus. Tata l-a trimis de la han. Nu-mi păsa ce-ai să crezi. Doream să-ţi spun că am greşit şi să nu te las să pleci cu sentimentul că… eşti singurul vinovat. M-am gîndit că după ce voi face asta, poţi să mă alungi, sau să rîzi de mine, sau ce vrei, numai să mă laşi să retrag

— Da, răspunse el visător. Toată îndîrjirea aceea înrăită, plină de venin, i se risipea; o simţea topindu-i-se picătură cu picătură în inimă. Biet suflet cutremurat de dragoste, această fată nesăbuită, dezorientată, frenetică

era un înger de îndurare pentru el, iar în nebunia şi-n rătăcirea ei, un mesager de cerească pace şi speranţă.

— Sînt un om rău, Marcia, bolborosi. Trebuie să ştii asta. Bine ai făcut că ai renunţat la mine. Am curtat-o pe Hannah Morrison. Nu i-am promis niciodată s-o iau de nevastă, dar am lăsat-o să creadă că sînt îndrăgostit de ea.

— Nu-mi pasă, răspunse fata. Cînd ne-am logodit, ţi-am spus că n-am să mă gîndesc la nimic din ceea ce a fost înainte; dar în ziua aceea cînd nu te-am lăsat să scoţi un cuvînt, mi-am călcat făgăduiala.

— Cînd l-am lovit pe Henry Bird pentru că era gelos pe mine, am fost tot atît de vinovat ca şi cum l-aş fi ucis.

— Dacă-l ucideai, eram legată de tine prin cuvîntul dat. Lovitura făcea parte din… făcea parte din ceea ce-ţi promisesem că nu mă va interesa. Un şuvoi de lacrimi îl năpădiră şi ea le văzu. — O, Bartley! Sărmanul de tine!

Îi luă capul între mîini şi i-l strînse la piept, apoi îl înconjură cu braţele şi-l căină încet.

Se traseră puţin îndărăt cînd omul intră cu felinarele lui şi le lăsă jos ca să pună lemne pe foc. Dar în calitatea lui de feroviar era prea obişnuit cu dragostea de prin gări ca să se simtă un intrus. Abia dacă îi privise şi ieşise după ce aţîţase focul şi-l lăsase trosnind.

— Unde e Andy Morrison? întrebă Bartley. A plecat?

— Nu; e la hotelul de peste drum. I-am spus să aştepte pînă aflu cînd pleacă trenul spre nord.

— De aceea ai întrebat cînd pleacă spre Boston, zise
Bartley, cu o urmă din vechea lui ironie. — Hai, adăugă, luîndu-i mîna sub braţul lui. O conduse afară, acolo unde îşi trăsese sania. Ea se uită mirată la mînz.

— Ce curios că nu l-am văzut. Dar dacă l-aş fi văzut, mi-aş fi închipuit că l-ai vîndut şi ai plecat; Andy mi-a spus că ai venit aici ca să vinzi calul. Cînd am aflat de la omul acela că expresul a trecut, am fost sigură că l-ai luat.

Îl găsiră pe băiat aşteptînd-o indiferent pe Marcia în veranda hotelului, mutîndu-se de pe un picior pe altul şi zgribulindu-se în palton de cînd simţise pe obraz primii fulgi de zăpadă.

— Tu eşti, Andy? întrebă Bartley.

— Da, domnule, răspunse băiatul, fără să se arate surprins că-l vede cu Marcia.

— Atunci ţine puţin căpăstrul mînzului.

În timp ce băiatul se supunea, Bartley aruncă hăţurile peste apărătoarea săniei, sări jos şi intră. Se întoarse curînd, însoţit de hotelier.

— Păi, n-o fi mai mult de o milă jumătate, şi poate nici atît. O ţineţi drept înainte, o luaţi pe prima stradă la stîngă şi ajungeţi chiar în faţa casei: e prima pe stînga.

— Mulţumesc, răspunse Bartley. Andy, spune-i domnului Gaylord că ai lăsat-o pe Marcia cu mine şi că mă ocup eu să ajungă acasă. Nu-i nevoie să te grăbeşti.

— Sigur, domnule, zise băiatul şi dispăru după colţul casei să-şi scoată calul din grajd.

— Bine, o să fiu gata pe cînd vă întoarceţi, zise hotelierul, continuînd să ţină uşa întredeschisă. Vă doresc noroc! strigă, închizînd-o de tot.

Marcia înconjură cu amîndouă mîinile braţul lui Bartley şi-şi sprijini capul pe umărul lui. Timp de cîteva minute nici unul din ei nu scoase o vorbă. Apoi el întrebă:

— Marcia, ştii unde eşti?

— Cu tine, răspunse ea, cu o voce perfect calmă.

— Ştii unde mergem? întrebă el iar, aplecîndu-se şi sărutînd obrazul ei rece şi pur.

— Nu, răspunse ea, ia fel de împăcată ca mai înainte.

— Mergem să ne căsătorim.

O simţi încordîndu-se toată, strîngîndu-l de braţ şi ţinîndu-i-l tare un moment, în timp ce gînduri fulgerătoare i se învălmăşeau în minte. Apoi, ca şi cum lupta s-ar fi curmat, se destinse în tăcere şi se lăsă şi mai greu pe umărul lui.

— Mai e timp să te întorci, Marcia, zise el, dacă vrei.

Cotitura aceea la dreapta duce la Equity şi în două ore ai putea ajunge acasă. Ea se înfioră. Sînt un om sărac — probabil că ştii asta; n-am decît cinsprezece dolari la viaţa mea şi mînzul ăsta. Ştiu că pot s-o scot la capăt; nu mă tem pentru mine; dar dacă pregeţi — dacă nu eşti pe deplin sigură de tine — ţine minte că viaţa va fi o luptă; ne aşteaptă o perioadă grea…

— Mă ierţi? întrebă ea cu vocea înăbuşită drept răspuns, fără să-şi mişte capul.

— Da, Marcia.

— Atunci, grăbeşte-te!

Pastorul era bătrîn şi părea cu totul uluit de graba cu care i se solicitau serviciile. Dar se reculese şi izbuti să-i declare soţ şi soţie şi să le elibereze certificatul de căsătorie.

— Parcă ar mai fi ceva, zise absent, în timp ce-i înmîna lui Bartley actul.

— Poate că asta, zise Bartley, oferindu-i în schimb a bancnotă de cinci dolari.

— Poate, răspunse el, tot nedumerit.

Le porunci să-l slujească pe Domnul şi le dete drumul în noaptea şi-n zăpada pe care le înfruntară din nou pînă la hotel.

Hotelierul făcuse foc în soba din salonaşul lui şi lemnul de nuc ardea cu o flacără bogată, trosnind în acelaşi ritm cu viforul, cînd, după ce se închiseră în odaia luminată, Bartley o luă drăgăstos pe Marcia în braţe.

— Nevastă!-

— Bărbate!

Se aşezară în faţa focului, mînă în mînă, şi vorbiră despre lucrurile uşoare ce plutesc pe deasupra şi se învolburează la suprafaţa celor mai profunde stări sufleteşti. Făcură haz de tulburarea bătrînului pastor, pe care Bartley îl găsea caraghios la culme. Apoi observă că rochia Mareiei era aceeaşi pe care o purtase la serata de la Lower Equity, iar ea zise, da, o pusese fiindcă el spusese o dată că-i place. El o întrebă cînd, iar ea răspunse că ea ştie; dar dacă el nu-şi aduce aminte, ea n-o să-i spună. Apoi ea dori să afle dacă la gară el o recunoscuse după îmbrăcăminte, înainte ca ea să-şi ridice vălul.

— Nu, rîse el, tachinînd-o. Nu mă gîndeam la tine.

— O, Bartley! îi reproşă ea veselă. Ba te gîndeai!

— Aşa e! Eram atît de furios pe tine, încît mi-a făcut plăcere că bruta aia de şef de gară bruftuluia o femeie.

— Bartley!

— Marcia, zise el grav, ţinîndu-i mîna, trebuie să-i scriem imediat tatălui tău şi să-i spunem. Vreau să

începem viaţa aşa cum se cuvine şi cred că aşa e corect faţă de el.

Ea era extaziată de-atîta mărinimie.

— Bartley! Ăsta e felul tău de-a fi. Sărmanul tata! Să-ţi spun drept, teamă mi-e că l-am uitat. E groaznic, dar din cauză ta mi-a ieşit totul din minte. Mi se pare că am murit şi mă trezesc la viaţă în altă parte.

— Vezi că eu n-am uitat, zise Bartley şi ai face bine să-i scrii tatălui tău. Scrie-i tu; în momentul de faţă nu sîntem în relaţii bune, Poftim!

Îşi scoase carnetul de însemnări şi-i dădu stiloul, după ce lovi mîna cu care-l ţinea peste cealaltă, aşa cum fac posesorii acestui instrument îndărătnic ca să vină cerneala.

— O, dar ce-i asta? întrebă ea.

— E un nou fel de toc. L-am primit în schimbul unei notiţe inserate în *Presa Liberă*..

— Cine o să se ocupe de ziar? Henry Bird?

— Nu ştiu şi nu-mi pasă, răspunse Bartley. Mă duc să caut un plic şi să-l întreb pe hotelier care e modul cel mai rapid de a face să-i parvină tatălui tău scrisoarea.

Îşi luă pălăria, dar Marcia îi puse mîna pe braţ.

— Trimite să-l cheme, te rog! zise.

— Ţi-e teamă că nu mă mai întorc? întrebă el şi o sărută rîzînd. Vreau să vorbesc şi altceva cu el.

— Bine, dar nu sta mult.

Se despărţiră cu o îmbrăţişare care pe un cuplu mai vechi l-ar fi întărit pentru un an şi mai bine. Cînd Bartley se întoarse, ea îi înmînă pagina pe care o rupsese din carnet şi, pe cînd el o citea, ea se aşeză alături, cu braţul pe umărul lui.

„Dragă tată, spunea scrisoarea, Bartley şi cu mine ne-am căsătorit. Ne-a cununat acum o oră reverendul Jessup, chiar lîngă linia ferată a statului New Hampshire. Bartley doreşte să-ţi comunic imediat vestea. Plec la noapte cu Bartley la Boston şi îndată ce ne vom stabili acolo, îţi voi scrie din nou. Aş vrea să ne ierţi pe amîndoi; dar dacă nu-l vei ierta pe Bartley, să nu mă ierţi nici pe mine. Ai greşit în privinţa lui Bartley, dreptatea a fost de partea mea. Bartley mi-a spus tot şi sînt pe deplin mulţumită. Sărutări mamei.

Marcia.

P.S. — *Am avut de gînd* să-i fac o vizită lui Netty Spaulding, dar l-am văzut pe Bartley în drumul lui spre Junction şi m-am hotărît să-l întîlnesc, înainte de plecarea lui la Boston şi să-i spun că am greşit, orice ar fi făcut ori ar fi zis după aceea. Trebuia să-ţi spun că ţin să-l văd pe Bartley, dar atunci nu m-ai fi lăsat să plec şi dacă n-aş fi plecat, aş fi murit."

— E prea mult Bartley aici, observă tînărul rîzînd.

— Nu-ţi place!

— Ba da. E perfect. Aveai obiceiul să iei premii la compunere în şcoală?

— Cred că e o scrisoare foarte bună pentru cît sînt de tulburată.

— E frumoasă! strigă Bartley, rîzînd pînă la lacrimi.

Vai, Marcia, zise drăgăstos bărbatul, ce copil eşti! Dacă voi face vreodată ceva care să te dezamăgească…

Afară se auzi un tîrşîit de picioare, un zăngănit de sticlă şi porţelan şi un fel de izbitură, ca şi cum cineva ar încerca să ciocănească în uşă cu marginea unei tăvi încărcate. Bartley deschise larg uşa şi-l găsi pe hotelier, zîmbitor şi îmbujorat la faţă, cu tava în mînă.

— Ştiţi, m-am gîndit să vă aduc cina aici, explică el confidenţial, aşa ca să vă simţiţi mai în largul dumneavoastră. Nevastă-mea a cam aflat ce s-a petrecut — femeile află, ştiţi dumneavoastră, zise el făcînd cu ochiul — şi v-a trimis ceva biscuiţi proaspeţi, şi puţină peltea, şi o prăjitură de-a ei. Lăsă tava pe masă şi rămase în admiraţia vaselor misterios acoperite. Crede că n-o să refuzaţi nişte pui rece, de-aceea v-a trimis şi pui. Nu vă
costă nimic în plus, se grăbi să-i încredinţeze. Iar asta e camera dumneavoastră pînă vine trenul, nimeni n-are voie să intre aici. Aşa că puteţi să vă simţiţi ca acasă. Şi sper că o să vă placă cina dumneavoastră la fel de mult cum ne-a plăcut şi nouă în noaptea nunţii noastre. Poftiţi! O las pe doamna să aştearnă masa; pare să se priceapă.

Ieşi din cameră, iar Marcia care-i adresase cîteva mulţumiri încurcate izbucni în laude, spunînd cît este de îndatoritor.

— Păi trebuie să fie îndatoritor, zise Bartley, că numai ce-a avut ultimul cuvînt într-o afacere cu cai. I-

am vîndut mînzul.

— I-ai vîndut mînzul! strigă tragic Marcia, scăpînd şervetul pe care-l ridicase de pe farfuria cu pui rece.

— Nu prea aveam cum să-l luăm cu noi la Boston. Şi nici nu puteam ajunge acolo fără să-l vindem, că doar nu te-ai măritat cu un milionar, Marcia.

— Cît ai luat pe mînz?

— O, n-am ieşit prea în pagubă. Am luat o sută cincizeci.

— Şi; mai ai cinsprezece pe deasupra.

— Asta a fost înainte de-a ne cununa. I-am dat pastorului cinci dolari, de dragul tău… Cred că meriţi. Era gata să-i dau cincisprezece.

— Foarte bine, ţi-au mai rămas o sută şaizeci. Nu e mult?

— O avere, rîse Bartley nervos. Nu lăsa mîncarea să se răcească, Marcia!

În tăcere, ea se ocupă de festin, privindu-l cu tristeţe.

— N-ar fi trebuit să comanzi atîta, Bartley, zise ea. Nu-ţi poţi permite.

— Îmi pot permite orice cînd mi-e foame. De fapt, n-am comandat dccît stridiile şi cafeaua; restul îl datorăm conştiinţei… sau sentimentelor hotelierului. Hai, hai, acum înveseleşte-te! Oricum astă-seară n-o să murim de foame.

— Ştiu eu că tata o să ne ajute.

— Nu putem conta pe el, zise Bartley. Acuma lasă!

O cuprinse cu braţul şi-o strînse pînă cînd ea îşi ridică obrazul să primească o sărutare.

— Bine, las! cedă ea şi, cum întunericul se aşternu peste ospăţul lor de nuntă, se aşezară şi se veseliră, de parcă ar fi putut cheltui după pofta inimii. Rîseră şi glumiră; lăudară lucrurile care le plăceau şi făcură haz de celelalte.

— Ce curios! Ce neverosimil. Aseară cinam la exploatarea forestieră a lui Kinney şi te uram la fiecare îmbucătură, din tot sufletul. Totul părea că mi-e potrivnic, mă simţeam nenorocit şi cochetam, ca un prost cu o nebună din Montreal: venise acolo de la Portland să petreacă în societatea proprietarilor. Tu m-ai adus în situaţia asta, Marcia! strigă el, împungînd-o. Să

nu uiţi! Dacă vrei să fiu bun, trebuie să fii îngăduitoare. Altfel risc să mă fac din ce în ce mai rău.

— Am să fiu… am să fiu, Bartley, zise ea umilă. Am să caut să fiu blîndă şi răbdătoare. Zău aşa!

El îşi dădu capul pe spate şi rîse zgomotos.

— Bietul Kinney, bucătarul! Credea că mi-am bătut joc de el în faţa femeii aceleia, şi s-a purtat în aşa fel, după plecarea lor, încît am pornit spre casă furios; a ieşit după mine afară, cu mîinile pline de cocă şi a căutat să mă oprească, dar n-a putut, de teamă să nu-mi murdărească hainele… Şi izbucni din nou în rîs.

Marcia zimbi uşor.

— Şi cum arăta persoana aceea? întrebă cu glas tremurat.

Bartley se opri dintr-o dată.

— Nici a mia parte atît de frumoasă si nici a milioana parte atît de inteligentă ca Marcia Hubbard. O cuprinse şi o strivi la pieptul lui.

— Nu-mi pasă! Nu-mi pasă! făcu ea. Eu sînt mai vinovată decît tine dacă ai cochetat cu. Ea, şi aşa-mi trebuie! Da, n-am să-ţi fac nici un reproş pentru ceva care s-a petrecut după ce m-am purtat aşa cum m-am purtat.

— Nu s-a mai întîmplat nimic altceva, strigă Bartley.

Iar femeia din Montreal m-a umilit grozav înainte de-a isprăvi cu mine.

— Te-a umilit! exclamă fata, cu o indignare lipsită de logică. Asta îi făcu atîta plăcere lui Bartley, încît multa vreme nu se putu stăpîni să nu rîdă de ea.

Apoi rămaseră tăcuţi pînă cînd ea întrebă:

— Şi l-ai lăsat amărît?

— Pe cine? Pe Kinney? Amărît la culme. I-am refuzat şi nişte bani pe care voia să mi-i împrumute.

— Scrie-i, Bartley, făcu soţia lui grav, te iubesc atît de mult încît nu pot suporta să te ştiu certat cu cineva.

XIII

Totul era o nebunie, cum spunea Bartley, aşa încît n-avea nici o importanţă dacă menţineau ritmul cheltuielilor cîteva zile în plus. De la gara unde ajunseră în Boston, în loc să ia tramcarul, el luă o birjă, care îi conduse la Revere House. Îşi înscrise numele în registru cu un înflorit „Bartley J. Hubbard şi Soţia, Boston" şi, cu laconică severitate, ceru o cameră încălzită; dar recepţionerul îl recunoscu imediat drept unul de la ţară, iar cînd băiatul de serviciu îl urmă în salonul unde şedea Marcia, pradă neliniştii care o cuprindea ori de cîte ori Bartley dispărea din raza ei vizuală, băiatul de serviciu aşadar înţelese dintr-o ochire că e provincială şi îşi îngădui să le sugereze că ar fi mai bine să ducă el bagajele sus, iar ei să urce mai tîrziu, după ce portarul va aprinde focul.

— Bine, zise Bartley cu aroganţă, şi adăugă fără nici un rost:

— Dar grăbeşte-te!

— Da, domnule, zise băiatul.

— La ce oră e supeul… cina vreau să zic?

— Chiar acum, domnule.

— Bine. Du bagajele. Tu, Marcia, vino aşa cum eşti.

Lasă-l să-ţi ia pălăria… sau nu, mai bine ţine-o; multe femei coboară cu pălăria pe cap.

Marcia lăsă deoparte poşeta şi mănuşile şi se grăbi să îndrepte cum se pricepu mai bine ravagiile călătoriei. Ar fi dorit să urce în cameră doar atît cît să-şi perie puţin părul, şi-apoi simţea că pălăria de blană îi încinge capul; dar se temu deodată să nu facă ceva care lui Bartley să i se pară deplasat, şi se supuse fără întîrziere: veniseră de la Portland într-un vagon-salon şi îşi făcuse puţin toaleta înainte de-a coborî la Boston.

Fusese de mai multe ori la Portland cu tatăl ei; dar acesta se oprea întotdeauna la un hotel de clasa a doua la care trăgea şi cînd era singur, şi Marcia nu era obişnuită cu oglinzile imense ale acestui hotel, cu candelabrele, cu zugrăveala proaspătă, cu frescele, cu

coloanele canelate, cu pardoseala din mozaic de marmură pe care călca acum, după ce părăsise covoarele de Bruxelles din saloane. Se agăţă de braţul lui Bartley, rugîndu-se în tăcere să nu facă ceva care să-l umilească şi admirînd din tot sufletul tot ceea ce admira şi el. Bartley se opri înainte de intrarea în restaurantul puternic iluminat şi rămase pe loc, încruntîndu-se pînă cînd oberchelnerul se repezi respectuos în calea lor şi, înclinîndu-se adînc, îi conduse la o masă unde-i instală doar pe ei doi. Bartley comandă cina cu detaşare şi nonşalanţă, începînd cu supa şi terminînd cu cafeaua, dovedind o uluitoare pricepere. După ce chelnerul plecă să transmită comanda, făcu semn cu degetul unui alt chelner şi-l trimise după un ziar, pe care-l desfăcu şi-l întinse pe masă apoi, luînd o scobitoare în gură, parcurse pagina cu ochii.

— Vreau doar să ştiu ce s-a mai întîmplat astăzi, zise fără să se uite la Marcia.

Ea scoase un murmur uşor de încuviinţare dar, intimidată, nu putu să articuleze un cuvînt. Începu să arunce scurte priviri împrejur şi să observe oamenii de la celelalte mese. În sinea ei, nu găsea doamnele din Boston atît de elegante cum se aşteptase; şi nici unul din domni nu se compara cu Bartley, nici ca înfăţişare, nici ca maniere. În cele din urmă, îşi opri ochii asupra lui, dorind ca să lase ziarul deoparte şi să spună ceva, dar pregetînd să pună vreo întrebare, de teamă că nu s-ar cădea: toţi bărbaţii citeau ziarul. Se simţea singură şi o cuprinse dorul de casă, cînd, deodată, el o privi şi zise:

— Ce frumoasă eşti, Marcia!

— Crezi? întrebă ea, cu un fior de recunoştinţă, în timp ce ochii i se umplură de fericire.

— Frumoasă ca o floare, răspunse el. Îţi place, nu? continuă el făcînd cu ochiul şi redîndu-i încrederea pe care părea că fata o pierduse în timp ce el citise ziarul. Ştii ce-am de gînd să fac? Să te duc după cină la Museum[11] să-l vezi pe Boucicault[12] în *The Colleen Bawn*. Dădu ziarul mai încolo, îşi desfăcu şervetul pe genunchi şi, lăsîndu-se cu scaunul pe spate, începu să vorbească despre piesă. Putem merge pe jos: e imediat după colţ.

Marcia se ascunse la adăpostul vorbelor lui — uneori soţul ei vorbea cam tare — şi docilă, nu scoase o

vorbă. Cînd ajunseră în camera lor — cu scheletul baldachinului aurit, cu candelabrul cu trei braţe, cu placă de marmură deasupra şemineului, pe masă şi pe lavoar — şi Bartley mări flacăra gazului de iluminat care pîlpîia, ea izbucni în lacrimi şi plînse la pieptul lui, ca să se încre- dinţeze că el e din nou al ei, numai al ei.

— O, Marcia! făcu el. Ştiu ce simţi. Înţeleg la fel de bine ca şi tine că sîntem un cuplu de provinciali. Dar n-am să mă dau bătut; şi nici tu să nu cedezi. Nici o femeie din restaurant nu se putea compara cu tine — ca îmbrăcăminte sau ca înfăţişare.

— Iar tu erai splendid, şopti ea, şi exact la fel ca ceilalţi! Ceea ce m-a făcut să simt într-un fel că te-am pierdut.

— Ştiu, mi-am dat seama ce simţi; dar n-am vrut să vorbesc, de teamă să nu izbucneşti în plîns acolo. Hai, mai e destul pînă la începerea piesei. I-aş zice „Plăcută”! Cam demodată ca decoruri, dar destul de bună în felul ei. Împinse două fotolii în faţa şemineului încins de antracitul care ardea înăuntru; în timp ce vorbea, îşi arunca ochii prin odaie, iar ea îi urmărea privirile, supusă. El îi ţinuse mîna într-a lui, iar acum îi păstra vîrfurile degetelor subţiri în pumnul lui pe care îl lăsase pe genunchi. — Am să-ţi spun ceva, Marcia; dacă vrei să te descurci într-un oraş, nu trebuie să te temi de oameni. De fapt nu trebuie să te temi de nimic atîta vreme cît sîntem buni unul cu celălalt. Iar tu ai ajuns din nou să crezi în mine. Nu te lăsa atrasă pe un drum greşit.

Atîta vreme cît o să ai încredere în mine, o s-o merit;
iar dacă n-o s-o ai

— O, Bartley, niciodată nu m-am îndoit de tine! Intrasem la idei şi eram pornită. Mi se pare că sînt cam nervoasă.

— Ştiam eu! Ştiam eu! strigă soţul ei. Crede-mă că te înţeleg.

Stătură mult timp de vorbă şi-şi făcură drăgăstoase promisiuni de răbdare. Îşi mărturisiră greşelile şi-şi făgăduiră unul celuilalt să le biruie. Doreau să fie buni; amîndoi simţeau că au multe de îndreptat; dar n-aveau ascunzişuri unul faţă de celălalt şi ştiau cum ar fi cel mai bine să înceapă să-şi clădească viitorul, pe care îşi dădeau toată silinţa să-l conceapă cu seriozitate. Bartley

îi vorbi Marciei de planurile lui de a găsi de lucru la un ziar pînă cînd va putea să-şi completeze studiile de drept. Intenţiona să se stabilească la Boston unde să-şi deschidă un birou juridic.

— Aici trebuie să aştepţi mai mult decît ai aştepta într-un orăşel; dar cînd ai obţinut ce ţi-ai dorit, ştii că a meritat osteneala! O întrebă dacă în locul lui l-ar căuta pe prietenul său, Halleck; dar nu-i dădu răgaz să hotărască. — Cred că n-am s-o fac. În orice caz, nu încă. Ar putea crede că vreau ceva de la el. Am să-l vizitez cînd n-o să mai am nevoie de ajutorul lui.

Poate că, dacă n-ar fi hotărît să meargă la teatru, ar fi rămas pe loc, deoarece erau obosiţi şi era foarte plăcut acolo. Dar odată ajunşi în stradă, s-au bucurat că au ieşit. Bowdoin Square, Court Street şi Tremont Row strălucind de bogăţia lămpilor cu gaz iluminant, magazinele care-şi afişau soldurile, toate o uimiră pe Marcia.

— E una din străzile principale? îl întrebă pe Bartley.

El rîse ca unul ce cunoştea bine Bostonul.

— Tremont Row? Nici vorbă! Aşteaptă să-ţi arăt mîine Washington Street. Uite Museum Theatre, zise indicîndu-i numeroasele globuri ce luminau faţada clădirii. Aici ne aflăm în Scollay Square. Acolo e Hanover Street, dincolo Cornhill; Court o coteşte în direcţia aceea; uite şi Pemberton Square.

Familiaritatea lui cu aceste nume îl depărtară iarăşi de ea; se agăţă şi mai strîns de braţul lui şi era cu sufletul la gură cînd se îndreptară, odată cu mulţimea care urca scările, spre casa de bilete a teatrului. Bartley o părăsi un moment şi-şi croi drum pînă la ferestruica de unde cumpără biletele.

— Locuri de categoria întîi, zise, întorcîndu-se la ea şi luîndu-i iar mîna sub braţul lui, şi noroc cu carul. Fuseseră tocmai înapoiate spre vînzare de cel din faţa mea, altfel ar fi trebuit să iau bilete sus la galerie. Aglomeraţia obişnuită. Astea sînt chiar în centrul stalului întîi.

Marcia nu ştia ce înseamnă stalul întîi: auzea acest nume convinsă fiind că, fără Bartley, n-ar fi fost demnă de el. Toată mîndria ei înnăscută era strivită; avea însă destulă stăpînire de sine ca să urmeze indicaţiile lui

Bartley şi să nu se dea de gol, comiţînd vreo stîngăcie. Străbătură vestibulul lung, străjuit de coloane, cu picturi, mulaje de gips, cu şiruri de păsări şi animale în vitrine, pe fiecare parte; abia dacă acordă o privire acestor obiecte, atrasă cum era de apropierea amatorilor de teatru bostonieni, dacă nu chiar de frumuseţea lor. Apoi Gulliver cu liliputanii mişunînd în preajma lui; struţi şi pelicani cu gîtul viu colorat; sirene mumificate sub un clopot de sticlă; portretele directorilor; elefantul împăiat; Washington traversînd rîul Delaware; Cleopatra ascunzîndu-şi vipera la sîn; sir William Pepperell[13], în mărime naturală, pe pînză, lunile şi anotimpurile păgîne din gips — să ii fost acestea într-adevăr toate subiectele — erau sumbrele fantasmagorii printre care ea şi Bartley se mişcau aproape la fel de ireali. Plasatorul în frac se repezi pe interval să le ia contramarca şi să-i conducă la locurile lor; mai multe persoane elegante se ridicară să-i lase să treacă; teatrul era o mare de chipuri. La Portland, unde văzuse cu tatăl ei *The Lady of Lyons*[14], trei sferturi din sală fusese goală.

Bartley abia avu timp să se aplece la urechea ei şi să-i şoptească:

— Sala e ticsită de granguri din strada Beacon, e-un adevărat spectacol de gală — că se şi auzi clopoţelul, iar cortina se ridică.

În timpul piesei, obrajii Marciei se învăpăiară şi continuară să ardă pînă la sfîrşit. În jur, oamenii rîdeau, aplaudau şi chiar păreau că plîng. Dar Marcia rămase tot timpul indiferentă, sălbatică, neexprimîndu-şi în nici un fel interesul sau participarea, în afară doar de bujorii din obraji. Tot drumul pînă acasă Bartley vorbi despre piesă, dar ea nu comentă şi în cameră el o întrebă:

— Chiar nu ţi-a plăcut? Ai fost dezamăgita? N-ai scos un cuvînt. Nu ţi-a plăcut Boucicault?

— Nici n-am ştiut care este, răspunse ea, cu pătimaşă exaltare, şi nici nu mi-a păsat. Nu. M-am gîndit decît la biata fată şi la soţul ei care o dispreţuia…

Şi se opri. Bartley se uită la ea o clipă apoi, trăgînd-o spre el, se porni pe un rîs ce părea că nu se va opri niciodată.

— Şi-ai crezut… şi-ai crezut… strigă încercînd să-şi tragă sufletul, că eşti Eily, iar eu Hardress Cregan! Da, înţeleg, înţeleg! Şi continuă să ridiculizeze şi să

parodieze tragica ei nălucire pînă cînd, în cele din urmă, ajunseră să facă haz împreună. Cînd Bartley întinse mîna să stingă lampa începu din nou să glumească. — Ştii ce trebuie să facă Hardress? întrebă bîjbîind după cheie. Să dea drumul la gaz. Asta şi face Hardress cînd vine de la ţară cu Eily în călătorie de nuntă. Ceea ce o răpune pe
Eily fără s-o afecteze pe Danny Mann. Singurul neajuns este că-l răpune şi pe Hardress; amîndoi sînt găsiţi asfixiaţi dimineaţa.

XIV

A doua zi după micul dejun, în timp ce stăteau împreună în faţa focului din salon, Bartley propuse un plan după altul asupra felului cum să-şi petreacă ziua. Marcia le respinse pe toate, cu stăpînirea de sine recăpătată.

— Atunci ce să facem? întrebă el în cele din urmă.

— O, nu ştiu, răspunse ea cam absentă. Apoi adăugă după o vreme, netezindu-şi poalele rochiei şi sprijinindu-şi piciorul pe grilajul căminului: — Cît au costat biletele de teatru?

— Doi dolari, răspunse el nepăsător. De ce?

Marciei i se tăie respiraţia:

— Doi dolari! O, Bartley, nu ne putem permite!

— Pare-se că ne-am permis!

— Dar aici cît plătim?

— Camera asta încălzită, spuse Bartley întinzîndu-se, costă şapte dolari pe zi…

— Nu mai trebuie să rămînem nici o clipă! zise Marcia, cu toată groaza femeii care nu vrea să cheltuiască bani pe altceva decît pe toalete şi cu tot instinctul de conservare al nevestei deşteptîndu-se în ea. — Cîţi bani ţi-au mai rămas?

Bartley îşi scoase portofelul din buzunar şi începu să numere bancnotele dinăuntru.

— O sută douăzeci de dolari.

— Vai de mine! Dar cu restul ce s-a întîmplat? Parcă aveam o sută şaizeci.

— Păi biletele de tren au fost nouăsprezece, vagonul de dormit trei, vagonul-salon trei, teatrul doi, birja cincizeci de cenţi, iar restul de doi dolari şi jumătate trebuie că s-au dus pe gustări şi răcoritoare.

Marcia ascultă îngrozită. La urmă respiră adînc.

— Bine, acuma să plecăm de-aici cît mai repede, e tot ce ştiu. Primul lucru pe care trebuie să-l facem este să pornim în căutarea unei pensiuni.

— O, ascultă, Marcia, nu fi atît de severă, te rog, stărui Bartley. Cîţiva dolari în plus sau în minus n-o să ne scape de azilul săracilor. Aş vrea să stăm aici trei

zile, după care ne mai rămîne o sută întreagă să pornim la drum. El vorbea cam în glumă, dar ea era cît se poate de serioasă.

— Nu, Bartley! Nici un ceas, nici un minut! Hai, vino! Şi-i apucă braţul, i-l îndoi, îşi trecu mina pe dedesubt şi-l trase înspre ieşire.

— În fond, zise el, va fi destul de amuzant să căutăm o cameră.

În salon nu era nimeni şi-n drum spre uşă schiţară cîţiva paşi de vals. În timp ce Marcia se îmbrăca să iasă, el căută în ziar, la mica publicitate, camere de închiriat, cu sau fără masă.

— Nu sînt prea multe, zise el meditativ, aplecîndu-se peste pagina deschisă. Dar cu foarfecele lui de tipografie tăie vreo şase anunţuri şi porniră să le dea de urmă.

Urcară acele vechi şi plăcute străzi în pantă ce converg la State House şi cercetară casele din liniştitele pieţe care leagă o arteră principală de alta. Hotărîseră că se vor mulţumi cu două cămăruţe, un dormitor şi un salon în care să se poată face focul. Găsiră exact ce căutau în prima casă la care sunară, o casă cocoţată, cu ferestre însorite, cu vedere la stradă; dar Marcia se înfurie cînd proprietăreasa îi ceru treizeci de dolari pe săptămînă. În altă parte, chiria camerelor era de douăzeci de dolari; poziţia era aproape la fel de bună, iar covorul şi mobila, mai frumoase.

Şi totuşi încă era prea scump, dar preţul părea destul de rezonabil pînă cînd ieşi la iveală că masa nu era inclusă.

— Cred că ar trebui să căutăm o pensiune completă, nu? întrebă Bartley cu o privire vicleană spre Marcia.

Preţurile erau de toată mîna şi variau fără motiv de la o casă la alta; o proprietăreasă fusese obişnuită să ceară mai mult, alta mai puţin, dar niciodată destul de puţin pentru Marcia, care i se împotrivea lui Bartley ori de cîte ori acesta căuta să termine odată, făcînd unele mici concesii în privinţa preţului. Ea susţinea acum că trebuie să se declare mulţumiţi cu o singură cameră la orice etaj ar fi. Dar cea mai ieftină cameră cu masă era paisprezece dolari pe săptămînă, iar Marcia hotărîse că

că idealul era zece; chiar aşa şi ar fi fost prea mult pentru ei.

— Cel mai bun lucru ar fi să ne întoarcem la Revere
House, cu şapte dolari pe zi, făcu Bartley. Lăsase în cele din urmă întreaga tranzacţie în grija Marciei, care devenise repede vigilentă şi fermă.

Ea n-avu putere să răspundă glumei lui.

— Ce ne-a mai rămas? întrebă.

— Nu ne-a mai rămas nimic. Am ajuns la capăt.

Stăteau la marginea trotuarului, privind în susul şi-n josul străzii cînd, printr-un imbold comun, îşi aruncară ochii spre casa de peste drum, unde o plăcuţă la fereastră anunţa: „Apartamente de închiriat — pentru Domni numai".

— N-are nici un rost să întrebăm, şopti Marcia tristă şi dusă pe gînduri.

— Hai, să trecem strada şi să încercăm, zise soţul ei.
Ce-o să fie, doar cel mult să ne întoarcă de la uşă.

— Ştiu că n-are nici un rost, suspină Marcia, ca oamenii care speră să obţină ceva şi atunci îşi interzic să spere. Dar îl urmă neputincioasă şi rămase în faţa casei, în timp ce el sui cîteva trepte şi sună.

Persoana care veni la uşă şi-i examină atent era neîndoios stăpîna casei.

— Înţeleg că aveţi apartamente de închiriat, zise Bartley.

— Păi da, admise femeia, socotind că n-avea nici un rost să nege, am.

— Aş vrea să le văd, răspunse Bartley, prompt. Vino, Marcia. Şi, cu sprijinul ei, invadă apartamentul, înainte ca proprietăreasa să aibă timp să-l respingă. Am să vă spun ce vreau, continuă, intrînd în mica odaie de primire de lîngă uşă, iar dacă nu aveţi, nu mai e cazul să vă deranjăm. Vrem o cameră încăpătoare, oriunde între subsol şi mansardă, cu un pat, o sobă şi o masă care să nu ne coste mai mult de zece dolari pe săptamînă cu pen- siune cu tot.

— Luaţi loc, făcu proprietăreasa, dînd ea însăşi exemplu: se lăsă în balansoarul din spatele ei şi începu să se legene în timp ce se deda în taină examinării amănunţite a intruşilor.

— Pentru dumneavoastră aveţi nevoie?

— Da, zise Bartley.

— Ştiţi, continuă femeia, întotdeauna am preferat bărbaţii singuri.

— Aşa am dedus şi eu după anunţul de la fereastra din faţă, zise Bartley indicîndu-i pancarta.

Proprietăreasa zîmbi. Erau fără doar şi poate o pereche arătoasă, iar tînărul era, se vedea cale de-o poştă, întreprinzător. Doamnei Nash îi plăcu din primul moment Bartley, aşa cum li se întîmplă celor din categoria ei.

— Ştiu din experienţă, explică ea tărăgănat şi cu afectare, aşa cum vorbesc majoritatea celor originari din Noua Anglie, că mă împac mai bine cu domnii. Nu-ţi dau atîta bătaie de cap, în general, adăugă privind înspre Marcia, vrînd parcă să spună că există sigur şi excepţii şi că evident Marcia e o excepţie.

Bartley profită de ocazie.

— Păi nevastă-mea s-a măritat abia de curînd, aşa încît nu şi-a pierdut încă judecata. Cred că o să vă înţelegeţi.

Rîseră amîndoi şi Marcia, îmbujorîndu-se, rîse şi ea.

— Chiar în timp ce urcaţi treptele, mă gîndeam că nu sînteţi căsătoriţi… în fine, că nu sînteţi căsătoriţi de mult timp, zise proprietăreasa.

— Nu, răspunse Bartley. Nevesti-mii i se pare că ne-am luat de-o veşnicie, dar ne-am căsătorit abia alaltăieri.

— Nu mai spuneţi! exclamă doamna Nash.

— Bartley! şopti Marcia, dojenindu-l blînd.

— Cum? Bine, atunci să zicem săptămîna trecută. Ne-am căsătorit săptămîna trecută şi am venit la Boston să ne căutăm norocul.

Umorul lui o incintă pe doamna Nash.

— O să vi se pară tare grea viaţa la Boston, spuse ea clătinînd din cap şi prevenindu-i printr-un zîmbet.

— N-aş zice, după preţul pe care locuitorii săi îl cer pentru odăile lor, răspunse Bartley. Dacă aş avea camere de închiriat, aş duce-o de minune.

Ceea ce din nou o incintă pe proprietăreasă.

— Oricum cred că n-o să vă daţi bătut, spuse ea. În fine, continuă, am o cameră care sper să vă convină. Şi

întîmplător e liberă. Vorbea ca la carte, folosind limbajul din anunţuri şi reclame. Dar e cam sus, zise dînd iarăşi din cap, chipurile să le atragă atenţia.

— Sînt scări pînă acolo? întrebă Bartley.

— Foarte multe.

— Cînd un loc e foarte sus, îmi place să fie trepte multe pînă la el. Cred că ar fi bine să-l vizităm, Marcia. Şi se ridică.

— Am să mă duc eu mai întîi să văd dacă poate fi vizitat, zise proprietăreasa.

— O, Bartley, făcu Marcia după ce rămaseră singuri, cum ai putut să glumeşti pe seama faptului că abia ne-am căsătorit?

— Păi mi-am dat seama că dorea grozav să afle. Şi de fapt, oricine îşi dă seama numai uitîndu-se la noi. Nu putem păstra secret acest lucru, tot aşa cum nu putem ascunde lipsa noastră de experienţă. Şi-apoi mai e vorba şi de banii noştri; de-asta o să ne mai reducă ceva din preţul pensiunii, o să vezi. Şi-acum te rog să continui tu tîrguiala. Am început-o eu numai fiindcă odăile erau pentru bărbaţi.

— Cred că ar fi mai bine, zise Marcia.

— Perfect; atunci din clipa de faţă, eu o să mă ţin în umbră.

— O, numai să nu ne ceară prea mult! suspină tînăra soţie. Am obosit de-atîta căutare.

— Puteţi urca, strigă proprietăreasa în pîlnia formată de spirala ascendentă a balustradei.

O găsiră într-o cameră joasă, încăpătoare, al cărei tavan înclinat urma linia acoperişului şi avea plăcuta neregularitale a colţurilor şi firidelor a două lucarne. Odaia era curată şi confortabilă; avea o masă şi o sobă care putea fi folosită deschisă sau închisă; Marcia îl strînse pe Bartley de braţ în semn că era minunată… numai preţul să le convină.

Proprietăreasa stătea în mijlocul odăii recitînd:

— Aşa! Mi s-au dat cinci dolari pe săpiămînă pe camera asta; şi a fost locuită de doi domni, care au eliberat-o pe neaşteptate; e greu să găseşti bărbaţi cărora să le-o închiriezi în această perioadă a anului, aşa că m-am gîndit să vă iau pe dumneavoastră. Cum am spus, nu-mi prea plac doamnele ca locatare, şi de aceea am pus în fereastră „numai pentru domni”. Dar n-are rost să

fac atîtea mofturi şi să rămîn cu camera goală. Dacă vă convine, v-o închiriez cu patru dolari. E cam sus, n-are rost să tăgăduiesc. Dar nu găsiţi nicăieri o privelişte ca cea pe care o aveţi de la ferestrele astea. Puteţi vedea portul şi aproape toată coasta.

— Ceva în plus pentru privelişte? zise Bartley uitîndu-se afară.

— Nu. Intră în preţ.

— Dar gazul de iluminat şi focul nu intră în preţ? întrebă Marcia, deprinsă cu toate amănuntele de la pertractările anterioare.

— Gazul de iluminat intră, dar focul nu, zise proprietăreasa hotărît. E un preţ foarte scăzut.

— Da. E scăzut, făcu Marcia. Bartley, cred că ar trebui s-o luăm.

Îl privi sfios, de teamă ca lui să nu i se pară camera prea modestă; ea n-o găsea destul de bună pentru el dar gîndea că trebuie să-şi drămuiască banii.

— Perfect! zise el. Atunci să batem palma!

— Şi cît o să mai fie masa pe deasupra?

— Ei, aici, zise proprietăreasa cu sinceritate, nu ştiu dacă o să vă pot fi pe plac. Eu nu servesc masa. Dar sînt nu ştiu cîte restaurante chiar pe strada asta; masa completă pe săptămînă vă costă de la patru dolari în sus.

— O, Doamne, oftă Marcia; asta înseamnă cel puţin doisprezece dolari.

— Doar nu te aşteptai, fetiţo dragă, să găseşti cu mai puţin decît atîta?

— Trebuie, făcu Marcia.

— Atunci mergeţi la o pensiune cu automat.

— Sîntem siliţi s-o facem, răspunse ea deprimată. Bartley fluieră.

— Ia spuneţi-mi, făcu proprietăreasa, nu cumva sînteţi de undeva din Maine?

Marcia tresări, ea şi cum femeia i-ar fi recunoscut.

— Ba da, răspunse.

— Ei bine, şi eu sînt din Mîine, zise doamna Nash, şi am să vă spun ce-aş face în locul dumneavoastră. Nu vă trebuie prea mult la micul dejun sau la ceai: puteţi să vă fierbeţi un ou pe plita mea şi să vă faceţi singuri ceaiul sau cafeaua; şi dacă aş fi în locul dumneavoastră, aş lua prînzul la un birt. Am aflat de la unii chiriaşi cum procedau. I-am auzit chiar pe domnii care au ocupat

camera asta spunînd cum se duceau la o pensiune, unul comanda un fel, celălalt alt fel de mîncare, apoi le împărţeau între ei, şi astfel aveau o masă pe cinste la un sfert de preţ. Sînt o mulţime de restaurante unde, pentru un şiling, poţi să ai o ciosvîrtă de oaie sau o coastă de vacă, iar alături pîine, unt şi cartofi; şi întotdeauna e suficient pentru doi. Aşa îmi spuneau. Eu n-am încercat niciodată, dar cum n-aveţi pe nimeni căruia să-i purtaţi de grijă, nu văd de ce n-aţi face-o.

Se uitară unul la celălalt.

— Hai să zicem şi focul, adăugă proprietăreasa încheind discuţia. Doar soba asta n-o să ardă cine ştie cît.

— Foarte bine, zise Bartley, vom închiria camera pe o lună cel puţin.

Doamna Nash părea cam stînjenită. Dacă făcuse unele concesii pentru tînărul şi frumosul cuplu, nu putea să rişte chiar tot.

— Obişnuiesc să cer înainte chiria pe o săptămînă… Cînd nu există referinţe, insinuă ea.

— Dar bineînţeles, spuse Bartley scoţîndu-şi portofelul şi, cu o plăcere copilărească, lăsînd-o să vadă cît era de plin. — Marcia, continuă el, uitîndu-se la ceas, am să dau o fugă pînă la hotel să renunţ la cameră înainte de ora cinei.

Marcia acceptă invitaţia doamnei Nash de-a rămîne cu ea pînă cînd se va încălzi camera; îi împrumută apoi un toc şi hîrtie să scrie acasă. Biletul pe care-l trimise era scurt: nu voia să dea impresia că cere ceva tatălui ei. Dar înţelegea să facă ceea ce era drept: îi spunea unde anume se află şi o îmbrăţişa pe mama ei. Nu voia să vorbească despre grijile ei; domnul Gaylord putea să le trimită ceva, dacă dorea; şi ea ştia că o va face. Acesta era spiritul scrisorii şi, cu toată şcoala pe care o făcuse, nu izbuti să înmoaie şi să îndulcească fraza; dar fără îndoială că bătrînul, care era aidoma ei, va înţelege că ea nu simte nici o remuşcare pentru ceea ce făcuse, şi că îl iubea deşi tot îl mai înfrunta.

Bartley n-o întrebă la întoarcere ce scrisese cînd ca îi ceru un timbru; dar ştia. Află de la doamna Nash unde erau acele restaurante ieftine şi aruncă scrisoarea la prima cutie pe care o întîlniră, spunînd doar:

— Sper că nu i-ai cerut vreun hatîr, Marcia?

— Sigur că nu.

— Fiindcă n-aş suporta una ca asta.

Marcia nu luase niciodată masa într-un restaurant şi se simţi cam tulburată de cel în care intrară. În vitrină erau expuse cotlete, antricoate, peşte, vînat, dovleac şi prăjitură cu afine, iar la uşă era bătut un cui în care erau prinse numeroase tichete; cum intrară, Bartley rupse două, cu aerul unuia care ştie ce face, apoi le aruncă pe jos cînd găsi acelaşi lucru pe masă. —Masa avea o placă de marmură, iar în mijloc, un serviciu de oţet şi untdelemn placat în argint. Farfuriile erau aşezate cu cîte un şerveţel roşu de proastă calitate împăturit în chip de cornet deasupra, iar cuţitul şi furculiţa, puse cruciş dedesubt; vesela era grosolană şi grea; atît plăselele cît şi lama cuţitului erau din metal argintat. Lîngă serviciul de otet şi untdelemn se afla o sticlă cu sos de Leicestershire şi sare în ceea ce Marcia credea că e piperniţă; marmura era de-o transparenţă unsuroasă pe alocuri şi se vedea urma cîrpei de şters pe suprafaţa ei mînjită. În sală era cald şi pluteau mirosuri nedesluşite de mîncare; toate mesele erau ticsite, aşa încît abia găsiră loc; fete palide, simple, de la ţară sau cu trăsături de tipul americano-irlandez, pieptănate la modă cu coc şi breton, treceau de la o masă la alta şi luau comenzile, pe care le strigau apoi prin deschiderea semicirculară a unui ghişeu, la capătul cel mai îndepărtat al încăperii; acolo primeau felurile cerute şi se grăbeau cu ele spre consumatori, trîntindu-le în faţa lor cu zgomotul sec al faianţei grele. Cei mai mulţi clienţi păreau că cer fulgi de porumb cu lapte; fasolea uscată era un alt fel de mîncare solicitat, iar plăcinta cu dovleac era la mare preţ.

Marcia nu făcu mofturi; friptură de curcan pentru Bartley şi pui la tavă pentru ea, cu plăcintă de afine pentru amîndoi, i se părea o masă foarte gustoasă şi substanţială, şi mai bună decît s-ar fi aşteptat. Îl întrebă pe Bartley dacă aici era cît de cît la fel ca la Parker, fiindcă întotdeauna îi vorbise despre acest restaurant de lux.

— Ştii ceva, Marcia? zise el împăturindu-şi şerveţelul la care îndelungata întrebuinţare nu se vedea ca la un şervet mare alb. Am să te duc la Parker să ţi-l

arăt pe din afară, şi într-o zi o să ne ducem să luăm masa acolo.

Îi arătă nu numai Parker, dar şi primăria; o luară în jos pe School Street, apoi pe Washington Street pînă la Boylston: Bartley îi semnală Old South Meeting House şi-o aduse pe Marcia acasă prin parcul Common, unde se opriră să vadă cum se dau copiii cu săniuţa, sub privirea grijulie a poliţiei, între două rînduri lungi de spectatori.

— Capitoliul, zise Bartley, cu tonul omului sigur pe sine; arătă apoi în mai multe direcţii: Beacon Street, cartierul Back Bay, grădina publică. Marcia se întoarse acasă la doamna Nash încîntată, admirînd oraşul, dar admirînd şi mai mult felul desăvîrşit în care îl cunoştea soţul ei.

Doamna Nash era una din acele persoane care se simt pătrunse de importanţa locului unde trăiesc; cărora simplul fapt de a fi din Boston, New York sau Chicago le conferă strălucire şi prosperitate, şi care simt o deosebită satisfacţie în proslăvirea măreţiei municipiului. Într-un fel aşa era şi Bartley, care se întrecu în a lăuda Bostonul împreună cu doamna Nash, între ei stabilindu-se o relaţie de caldă simpatie.

După un timp, el spuse că trebuie să se ducă sus să scrie ceva, apoi scăpă în treacăt că era ziarist şi că venise la Boston ca să obţină angajament la un ziar; insinua chiar că venise ca să ocupe un post anume.

— Cred, zise doamna Nash mîngîind spinarea pisicii pe care o ţinea în poală, că nu există ceva mai minunat decît ziarele noastre bostonicne. Şi se spune că ăsta nou. *Evenimentele zilnice*[15], va ajunge în frunte. Cunoaşteţi pe vreunul din redactorii noştri şefi din Boston?

Bartley şovăi:

— Păi… îl cunosc pe proprietarul *Evenimentelor.*

— Da, da: pe domnul Witherby. Se spune că are bani cu lopata. I-am auzit pe chiriaşii mei vorbind despre acest ziar în cuvinte de laudă. De văzut însă nu l-am văzut niciodată.

Bartley urcă în cameră; îi venise o idee. Marcia rămase cîteva clipe cu doamna Nash.

— A mai fost la Boston, zise Marcia cu mîndrie şi satisfacţie; a mai vizitat oraşul pe cînd era la colegiu.

— Dreptul? A studiat la colegiu? strigă doamna Nash. Mi s-a părut mie, că prea-i deştept. Şi nu e deloc distant. Are spirit practic. Da' ce te grăbeşti aşa? întrebă ea cînd Marcia se ridică şi stătu în cumpănă, gata să-şi urmeze soţul. De ce nu rămîi la mine pînă cînd îşi termină treaba soţul dumitale? O să-l ţii de vorbă şi o să-l stînjeneşti. Mai bine stai aici! îi sugeră ea ospitalieră.

Acest punct de vedere, nou pentru Marcia dar plin de bun simţ, o surprinse.

— Bine, stau, zise ea. Mă reped doar pînă sus să-mi las lucrurile şi mă întorc.

Îl găsi pe Bartley trăgînd la lumină masa pe care îşi scosese rechizitele, şi îşi aruncă braţele de gîtul lui, de parcă s-ar fi despărţit de cine ştie cînd.

— Ai venit să mă săruţi şi să-mi urezi succes? întrebă el căutîndu-i buzele.

— Da, şi să-ţi spun ce minunat eşti că te apuci numaidecît de lucru, răspunse ea drăgăstoasă.

— Nu-mi place să pierd vremea; şi trebuie să bat fierul cît e cald, dacă e să aştern pe hîrtie povestea cu exploatarea forestieră. O să i-o duc tipului de la *Evenimente* şi sper să nimeresc din plin, cîtă vreme o mai are proaspătă în minte.

— Da, zise Marcia. Te gîndeşti să scrii despre asta?

— Păi cum, ţi-am spus doar. Ai ceva împotrivă?

Nu-i acordă prea multă atenţie şi-i puse întrebarea doar aşa, în glumă, în timp ce-şi continua pregătirile.

— Mi-e greu să înţeleg cum poate lumea să se intereseze de asemenea lucruri. M-am gîndit că ai să începi cu altceva, mărturisi ea, atîrnîndu-şi haina şi pălăria în dulap.

— Nu, cu asta trebuie să încep, răspunse el indiferent. Tu ce faci? Citeşte cartea pe care am cumpărat-o în tren.

— Ba nu. În vreme ce scrii, voi coborî să stau cu doamna Nash.

— Bună idee!

— Poţi să mă chemi cînd eşti gata.

— Gata? strigă Bartley. Abia dacă o să termin mîine pe vremea asta. Am mult de lucru.

— Aşa? făcu soţia lui. Cu cît vei serie mai mult, cu atît vei fi mai bine plătit. Ai să aminteşti şi de

persoanele acelea care au venit să viziteze tabăra?

— Da, cred că pot s-o aduc din condei în aşa fel încît să-i placă bătrînului Witherby. Ştii, ceva despre un distins proprietar de ziar bostonian, cu elegantele şi rafinatele sale doamne, în contrast cu viaţa grea a buştenarilor.

— Credeam că nu i-ai prea admirat.

— Nu prea. Ceea ce nu înseamnă că nu pot să scriu despre ei.

Marcia dădea să plece şi cu toate că Bartley luase loc
Ia masă, ea tot mai zăbovea.

— Şi ai de gînd… s-o pui şi pe femeia aia din Montreal?

— Da, o să pun tot. Iar ea găsesc că se potriveşte foarte bine.

Marcia tăcu. Apoi:

— Nu mi-aş fi închipuit că ai s-o pui. A fost atît de nesuferită şi deplasată.

Bartley se întoarse şi citi pe chipul ei o expresie care nu-l putea înşela. Se ridică şi-o prinse de bărbie.

— Ascultă, Marcia! zise, nu mi-ai promis că o să te-astîmperi?

— Ba da, murmură ea, în timp ce obrajii i se îmbujorară.

— Şi ai s-o faci?

— Am încercat…

El o privi drept în ochi.

— Dă-o încolo pe femeia din Montreal! N-o să pun nici un cuvînt despre ea şi gata!

Îşi sărută nevasta, o ţinu în braţe şi-o mîngîie, ca pe-un copil gelos.

— O, Bartley! strigă ea. Te iubesc atît de mult?

— Mi se pare că ai mai spus vorba asta, zise el rîzînd şi, cu un-ultim sărut, o împinse pe uşă afară; ea coborî din nou scările, în fugă, la doamna Nash.

— Soţul dumitale scrie vreodată poezii? întrebă proprietăreasa.

— Nu, răspunse Marcia; scria cînd era la colegiu. Dar zice că nu merită.

— Una dintre chiriaşele mele, ei da, era o femeie; cum nu prea poţi găsi domni vara, n-am avut încotro — am mai schimbat obiceiul, pentru o vreme — ne

împăcam bine; mai cîştiga şi ea un ban. Scria la ziarele săptămînale, zicea, şi la revistele pentru copii. Ei, dar nu căpăta mai mult de un dolar-doi, poate şi mai puţin pentru o bucată atît de mare. Şi doamna Nash îşi depărta mîinile preţ de treizeci de centimetri. Obişnuia să mi le arate şi-mi vorbea despre poeziile ei. Mi-era milă de ea. Îi spuneam că mai curînd aş fi spart piatră toată viaţa.

Marcia stătu de vorbă o oră şi mai bine cu doamna Nash, informîndu-se despre chiriaşii ei trecuţi şi prezenţi, ca şi despre felul cum se trăia în oraş, despre preţurile alimentelor, ale articolelor de îmbrăcăminte. Scumpetea lor o alarmă şi chiar o şocă; dar avea încredere în destoinicia lui Bartley de a preîntîmpina şi-a învinge greutăţile. După toate emoţiile şi oboseala zilei, o apucă somnul în aerul închis în care se complăcea doamna Nash şi-i spuse că ar vrea să se ducă pînă sus să vadă ce face Bartley. Dar cînd se furişă în cameră, el scria de zor.

— Nu mai scot o vorbă, zise Marcia şi se ghemui în pat învelindu-se cu un şal, destul de aproape de soţul ei ca să-i atingă umărul, dacă dorea, apoi adormi.

XV

Lui Bartley îi trebuiră două zile ca să-şi termine reportajul despre exploatarea forestieră. Îl elaboră cum se pricepu mai bine, expunînd faptele obţinute de la Kinney şi pigmentîndu-le cu amănunte pitoreşti. Avea instinctul gazetăriei şi ghicea că, fără fapte, puţin le-ar păsa cititorilor de pitoresc. De aceea îl estompă şi căută să dea descrierii lui despre buştenari un interes politico-economic, insistînd asupra amalgamului de naţionalităţi angajate în această ramură industrială şi asupra schimbărilor survenite în privinţa personalului: trecu apoi la caracteristicile actuale ale exploatării lemnului şi la dezvoltarea sa viitoare, în raport cu ceea ce definea el, pe un singur rînd, cu majuscule, folosind încă de pe atunci genitivul atît de preţuit în ziaristică:

MURIBUNDELE CONSTRUCŢII NAVALE ALE COLUMBIEI

şi împestriţă din belşug textul cu titluri exclamative, menite să facă impresie, cu uimitoare crîmpeie de naraţiune şi cu aserţiuni, ca de pildă:

SITUAŢIA DEPOZITĂRII PINULUI CA BOGĂŢIE PRINCIPALĂ
DEPLINĂ PUSTIETATE
PISICI SĂLBATICE, LINCŞI, URŞI
MUŞCAT PÎNĂ LA SÎNGE
AMBELE PICIOARE ÎNGHEŢATE BOCNĂ
CÎNTECE CANADIENE
BUCURIE FÂRA MARGINI
LUMINA LĂMPII PE CHIPURILE LOR ARSE DE SOARE

Mai petrecu o dimineaţă şlefuindu-şi articolul şi împănîndu-l cu vorbe înţelepte. Dar într-o zi, după prînz, îi spuse la revedere soţiei lui, mai tulburat decît ar fi vrut să se arate, sau neştiind să-şi ascundă emoţia.

Încrederea nestrămutată a Mareiei în succesul lui părea să-l sperie şi o rugă să nu fie chiar atît de sigură de el.

Luîndu-şi inima în dinţi, Bartley se pomeni, după obişnuita şovăială a omului care păşeşte într-un serviciu public, faţă-n faţă cu domnul Witherby, în biroul acestuia. Domnul Witherby îl concediase de curînd pe redactorul său şef adjunct pentru neglijarea adevăratelor interese ale ziarului, aşa cum erau înţelese de serviciul de contabilitate, şi se ocupa el însuşi de ziar. Şedea în faţa unei mese încărcate de publicaţii şi manuscrise; cînd îşi înălţă ochii spre el, Bartley înţelese că nu l-a recunoscut.

— Bună ziua, domnule Witherby. Am avut plăcerea să ne cunoaştem zilele trecute în statul Maine, la exploatarea forestieră a domnului Willett. Mă numesc Hubbard; şi dacă vă amintiţi, sînt redactorul şef al ziarului *Presa Liberă* din Equity.

— Da, da, făcu domnul Witherby ridicîndu-se în picioare în faţa biroului, ca un fel de compromis între a-şi invita vizitatorul să ia loc si între a-l pofti să plece. Îi strînse mîna uşor, apoi adăugă:

— Probabil că doriţi un schimb de publicaţii, dar lista noastră, şi aşa foarte cuprinzătoare, e închisă pentru moment; şi nu putem…

Bartley zîmbi.

— Nu doresc nici un fel de schimb, domnule Witherby. Am plecat de la *Presa Liberă.*

— Aşa? făcu uşurat ziaristul de la marele cotidian. Şi adăugă pe un ton hotărît:

— Atunci…

— Am venit să vă ofer un articol, o expunere în legătură cu industria cherestelei din statul nostru. Sînt nişte însemnări pe care le-am făcut după ceea ce am văzut la exploatarea forestieră a domnului Willett şi după cîteva fapte şi date statistice pe care le-am cules. M-am gîndit că ar fi un titlu atrăgător pentru ediţia dumneavoastră de duminică.

— Numai că *Evenimentele*, zise domnul Witherby solemn, n-au ediţie de duminică!

— Sigur, că nu, răspunse Bartley, blestemîndu-se în sinea lui pentru o asemenea gafă, pentru suplimentul de sîmbătă seara, vreau să zic, şi-i întinse manuscrisul.

Domnul Witherby se uită la el cu plictiseala omului mărginit căruia i-a căzut o pacoste pe cap. Lăsase în ultima vreme celelalte ziare să-l întreacă prin unele iniţiative ieşite din comun şi ar fi fost bucuros să le ajungă din urmă, dar nu era sigur că aceasta era o iniţiativă ieşită din comun. Începu explicîndu-i că ultimul lor supliment de sîmbătă a ieşit şi că următorul era complet; şi încheie arătînd cu stupidă emfază că *Evenimentele* preferă să-şi trimită propriii lor redactori la faţa locului, să scrie despre aceste probleme. Apoi îşi drese glasul şi-l privi pe Bartley, şi ar fi fost fericit ca acesta să-l combată, să-l facă să revină asupra hotărîrii sale; dar Bartley nu-i putea ghici gîndurile. Mînia rece care, mai devreme sau mai tîrziu, atinge orice creator îl cuprinse şi pe el. Declară jenat că-i pare rău şi, vîrînd manuscrisul în buzunar, ieşi năuc, de parcă nu s-ar fi aşteptat la un asemenea eşec. Întrevederea se încheiase atît de repede ca şi cum nici nu avusese loc. Dar era dezgustat şi dezamăgit; contase pe faptul că-şi va vinde articolul la *Evenimentele din Boston*, cunoscînd, credea el, adevăratele intenţii ale proprietarului; şi, cu toate că o mustrase pe Marcia pentru încrederea ei nemăsurată, se aşteptase ca Witherby să se repeadă asupra reportajului. Dar Witherby nu-i acordase nici o atenţie.

Bartley umblă o vreme în lumina soarelui rece de iarnă. Ar fi dorit să se întoarcă la locuinţa lui şi să-şi ascundă faţa în palmele Marciei, lăsînd-o să-l căineze, dar nu putea suporta gîndul dezamăgirii ei, şi continuă să meargă fără ţintă. În cele din urmă, găsi destul curaj să se adreseze redactorului-şef al ziarului căruia obişnuia să-i trimită corespondenţe vara şi care îi publicase scri- sorile. Şi acesta avea treabă, dar se simţi obligat să se poarte cît de cît amabil cu Bartley şi deşi, în timp ce vorbea, îşi ţinea ochii plecaţi deasupra listei de la bursa de acţiuni, se mai uita şi la Bartley. Zise că ar fi fost bucuros să-i publice articolul, dar ei nu plăteau niciodată pentru colaborările externe, şi-l sfătui pe Bartley să apeleze la *Evenimentele din Boston* sau la *Extrasele din Cro- nica Zilnică. Extrasele* şi *Cronica pe scurt* fuzionaseră de curînd şi noua redacţie dădea dovadă de mult spirit de iniţiativă. Bartley nu scoase o vorbă despre faptul că fusese la *Evenimentele din*

Boston şi, la invitaţia acestui prietenos redactor-şef de-a mai pofti şi altădată, plecă îmbărbătat.

— Dacă te duci cumva la cei de la *Extrase,* îi strigă redactorul-şef, spune-le că eu te-am trimis.

Secretarul de redacţie de la *Extrase din Cronica Zilnică* citea un manuscris; nu-şi întrerupse lucrul la intrarea lui Bartley şi nu găsi de cuviinţă să-l salute în vreun fel. Dar avea o privire expresivă, ageră şi simpatică, şi Bartley simţi că se vor înţelege, cu toate că nu se ridică şi îl lăsă pe Bartley să aştepte în picioare.

— Mda, făcu el. Exploatare forestieră zici? Ar fi ceva interesant şi actual, din cauza discuţiilor care se poartă acum cu privire la scăderea investiţiilor în construcţiile navale. Ai ceva despre asta?

— E primul punct pe care îl ating, zise Bartley.

Secretarul de redacţie încetă să-şi mai răsfoiască ma- nuscrisul.

— Să vedem, făcu el întinzînd mîna după articolul lui

Bartley. Privi titlul: „Ce ştiu despre tăierea pădurilor" şi zîmbi. Vechi dar bun. Examină apoi celelalte subtitluri şi-şi aruncă ochii asupra fîşiilor lungi de hîrtie pe care scrisese Bartley; mai făcu unele mici observaţii pe ici-pe colo; reveni la primul paragraf şi-l citi cu atenţie; se mai uită Ia ceva, apoi citi încheierea.

— Cred că poţi să-l laşi, zise, aşezînd manuscrisul pe masă.

— Nu, nu cred că pot, răspunse Bartley cu aceeaşi răceală, strîngînd foile.

Secretarul de redacţie îl privi pentru prima oară drept în faţă şi zîmbi. Evident îi plăcea.

— Şi de ce mă rog? Te grăbeşti cumva?

— Ştiu din întîmplare că *Evenimentele din Boston* au de gînd să trimită un om în Maine să se ocupe chiar de acest subiect. Nu înţeleg să las aici articolul pînă cînd îmi fură ei ideea şi să rămîn apoi cu materialul pe cap, valorînd nici cît hîrtia pe care e scris.

Secretarul de redacţie se lăsă pe spate cu scaunul şi-şi propti genunchii de masă.

— Da, cred că ai dreptate, zise. Cît vrei pe el?

Întrebarea era teribilă. Bartley nu ştia nimic despre preţurile pe care le plăteau marile cotidiene; se temea să

nu ceară prea mult, după cum se temea să nu-şi deprecieze marfa ccrînd prea puţin.

— Douăzeci şi cinci de dolari, zise cu vocea schimbată.

— Ia să vedem, făcu secretarul de redacţie, întinzînd din nou m]na după manuscris. Stai jos. Împinse cu piciorul un scaun către Bartley, după ce aruncă de pe el un vraf de ziare. Citi articolul pe îndelete, apoi ridică ochii spre Bartley care stătea liniştit, căutînd să-şi ascundă emoţia. — Nu eşti un debutant în meserie, nu-i aşa?

— Am scos un ziar de provincie.

— Da? :i unde anume?

— În Maine.

Secretarul de redacţie se aplecă şi luă un carnet lung şi îngust.

— Cred că o să avem nevoie de articolul dumitale. Cum te numeşti?

— Bartley J. Hubbard.

I se păru că aude numele altuia.

— Mai rămîi în Boston?

— Tot timpul, zise Bartley, luptîndu-se să pară indiferent.

Reacţia împotriva disperării care-l cuprinsese după întrevederea cu Witherby era încă foarte mare. Ordinul de plată către serviciul contabilităţii pe care i-l dăduse secretarul de redacţie îi tremura în mînă. Vedea acum limpede în faţă drumul pe care s-o apuce; dorea să propună alte lucruri pe care le-ar fi scris bucuros; dar secretarul de redacţie îl salvă de nebunia lui momentană, spunîndu-i pe un ton hotărît:

— Vino mai bine mîine să vezi corectura. O să-ţi inserăm reportajul în suplimentul de miercuri.

— Mulţumesc, zise Bartley. Bună ziua.

Secretarul de redacţie nu-l auzi, sau nu găsi de cuviinţă să-i dea un răspuns dindărătul ziarului pe care-l ridicase între ei doi, şi Bartley ieşi. Nu se opri să-şi încaseze onorariul; se grăbi copilăreşte să-i arate Marciei ordinul de plată ca pe ceva mai autentic decît banii înşişi, şi mai sacru. În timp ce se grăbea spre casă, îşi închipuia fericirea Marciei. Se vedea zburînd pe scări către mansarda lor, urcînd cîte trei trepte deodată şi dînd buzna în cameră, unde soţia lui stătea cu dor şi nelinişte,

şi aruncîndu-i ordinul de plată în poală; apoi, după ce ea îl va fi examinat, încîntată de sumă şi mîndră de priceperea cu care o scosese el la capăt, se vedea cuprinzînd-o şi dansînd amîndoi de jur împrejurul camerei. Se gîndea cît e de îndrăgostit de ea şi se mira cum de putuse vreodată să fie rece sau lipsit de entuziasm.

Cînd ajunse acasă, o zări la fereastra micului salon al doamnei Nash. Nu avea să fie aşa cum plănuise el, dar îi trimise un sărut, bucuros că era atît de nerăbdătoare încît nu putea să-l aştepte sus în odaia lor. Bartley ţinea în mînă preţiosul ordin de plată ca să-i ia ochii de îndată ce va intra. Dar cum năvăli în hol, se izbi cu piciorul de un cufăr şi cîteva cutii.

— Bună! strigă. Ţi-au sosit bagajele!

Marcia zăbovi în uşa salonului; părea că se teme să iasă.

— Da, zise ea slab; le-a adus tata. Adineauri a plecat.

Şi i se părea că încă mai este acolo, imaginea lui paralizînd-o, ca şi cum el şi Bartley s-ar fi confruntat în realitate. Abia plecase soţul ei, de un sfert de oră, cînd o birjă trăsese la scară şi tatăl ei coborîse. Îi deschisese chiar ea, înainte ca el să aibă timp să sune şi aşteptase tremurînd de ce-ar putea face sau spune el. Dar el îi luase doar mîna şi, aplecîndu-se, i-o sărutase reţinut, cum obişnuia acasă ori de cîte ori se întorcea dintr-o călătorie.

Ea îi înlănţuise gîtul cu braţele.

— O, tată!

— Hai, hai! zise el, apoi intră cu ea în salon; nimic din purtarea lui nu lăsa să se întrevadă că s-ar fi întîmplat ceva neobişnuit de la ultima lor întîlnire. Îşi păstră pălăria pe cap, cum îi era obiceiul şi nu-şi scoase paltonul, de sub mînecile căruia mînecile jachetei ieşeau de vreo două degete; arăta bătrîn, obosit şi neîngrijit.

— Nu pot să-l las pe Bartley, tată, începu ca, arţăgoasă.

— Cum îţi închipui că am venit să te despart de soţul tău, Marcia? Locul tău e lîngă el.

— Acuma nu-i acasă, răspunse ea plină de tainică speranţă. Adineauri a plecat. Nu vrei să-l aştepţi, să te vezi cu el, tată?

— Nu, nu cred că mai pot aştepta, făcu bătrînul. Pentru moment n-are nici un rost să ne întîlnim.

— Crezi cumva că m-a ademenit? Nu. I-a fost milă de mine… m-a iertat. Şi n-am vrut să te supăr cînd am plecat de-acasă, tată. Dar nu m-am putut opri să caut să-l văd din nou pe Bartley.

— Te cred, Marcia. Înţeleg. Trebuia să se întîmple. Arată-mi certificatul tău de căsătorie.

Ea dădu fuga în cameră şi i-l aduse. Tatăl ei îl cercetă cu grijă.

— Da, e bun, zise şi i-l înapoie. Apoi adăugă, după ce rămase o vreme dus pe gînduri: — Am venit cu lucrurile tale, Marcia. Mama ta ţi-a împachetat tot ce-a crezut de cuviinţă.

— Ce face mama? întrebă Marcia, ca şi cum spusele lui i-ar fi amintit dintr-o dată de mama ei.

— De obicei e bine, răspunse bătrînul.

— N-ai vrea… n-ai vrea să urci să vezi camera noastră? întrebă Marcia, după un răstimp de la acest simulacru de interes faţă de mama ei.

— Nu, zise bătrînul, ridicîndu-se nerăbdător de pe scaun şi încheindu-se la haina care de altfel era încheiată. Nu cred că mai am timp. Trebuie să plec.

Marcia îi tăiase calea.

— Nu vrei să-ţi vorbesc despre toate astea?

— Despre ce?

— Cum am plecat cu Bartley. Vreau să ştii.

— Cred că ştiu tot ce vreau să ştiu, Marcia. Accept faptele. Ţi-am spus părerea mea. Ceea ce-ai făcut nu mi-a schimbat sentimentele faţă de tine. Te înţeleg mai bine decît te înţelegi tu; şi nu pot spune că sînt surprins. Dar acum va trebui să te deprinzi cu căsnicia.

— Nu-l ierţi pe Bartley! strigă ea pătimaşă. Atunci nu vreau să mă ierţi nici pe mine!

— De unde-ai scos prostia asta cu iertarea? zise tatăl ei, împreunîndu-şi sprîncenele zburlite. Omul suportă consecinţele faptelor sale. Eu n-aş putea să-i iert lui Bartley urmările a ceea ce a făcut; şi-apoi nu ţi-e teamă că l-aş jigni?

— Rămîi şi stai de vorbă cu el, insistă ea. E-atît de bun cu mine! Munceşte zi şi noapte; tocmai s-a dus să ofere la un ziar. Un articol scris de el.

— N-am spus niciodată că e leneş. N-ai nevoie de bani, Marcia?

— Nu, avem destui. Iar Bartley cîştigă tot timpul. Doresc să mai stai şi să vorbeşti cu el!

— Nu mai stau, şi-mi pare bine că s-a întîmplat să nu fie acasă, zise bătrînul. Nu-l mai aştept. N-are nici un rost, mai ales acum, Marcia; asta n-ar face decît să înrăutăţească lucrurile. Bartley şi cu mine n-am avut încă timp să ne schimbăm părerea unul despre celălalt. Dar am să-ţi spun ceva în favoarea lui. Eşti soţia lui şi e de datoria ta să-l ajuţi şi sa nu-i pui piedici. Ai să-l înrăieşti dacă te porţi ca o nesăbuită; şi nu e cazul să fii nesăbuită. Nu-l plictisi cu celelalte femei, nu fi geloasă. Acum e bărbatul tău; şi cel mai rău lucru pe care-l poţi face este să te îndoieşti de el.

— Nu, tată, n-o să-l supăr, te rog să mă crezi i O să caut să fiu bună şi rezonabilă. O, cum aş vrea ca Bartley să-ţi cunoască părerile.

— Nu-i vorba de mine, zise tatăl ei. Şi nu mai face promisiuni pentru ca apoi să le calci. Mă duc să ajut omul să aducă lucrurile.

Ieşi, apoi se întoarse, ţinînd de un capăt al cufărului, cum ar fi făcut şi-acasă iar ea îl lăsă, pasivă, aşa cum îl lăsase întotdeauna să-i facă servicii. Apoi el îi luă uşor mîna într-a lui şi se aplecă, sărutîndu-i-o încă o dată cu aceeaşi reţinere.

— La revedere, Marcia.

— Cum, tată? Vrei să mă laşi? îngăimă ea.

El zîmbi trist şi ironic în faţa uimirii pe care o exprimau vorbele ei, trecînd copilăreşte peste tot ce se întîmplase.

— Ba nu! Am să te iau cu mine!

Gluma lui o făcu să-şi dea seama de ceea ce spusese şi rîse trist printre lacrimi..

— Dar ce tot vorbesc! Te rog s-o îmbrăţişezi pe mama.

Cînd mai vii? întrebase, agăţîndu-se de el aproape în modul glumeţ de odinioară.

— Oricînd mă chemi, răspunse judecătorul eliberîndu-se.

— Am să-ţi scriu! strigă ea, în timp ce bătrînul cobora scările; şi dacă avusese vreodată o pornire răutăcioasă faţă de el, o uită îndată ce birja se îndepărtă,

preocupată fiind de întoarcerea lui Bartley. I se părea că deşi tatăl ei refuzase să-l vadă, vizita lui era de bun augur pentru o viitoare înţelegere între ei, şi era mîndră şi nerăbdătoare să-i spună lui Bartley ce sfaturi bune îi dăduse tatăl ei. Dar cînd îşi văzu soţul, aceste ginduri se prefăcură deodată în teamă. Începu să tremure şi nu fu în stare să spună decît:

— Ştiu că tata n-are nimic cu noi, totul va fi bine.

— Cum? răspunse el scos din fire. După ce mă discreditează în ochii tăi? Unde e?

— A plecat… a plecat acasă.

— Nu-mi pasă unde a plecat. A venit poate să te ia cu el! De ce nu l-ai ascultat? O, Marcia!

Abia îi scăpaseră de pe buze cuvintele brutale, că se şi repezi spre ea, să le oprească parcă, înainte ca ele să străpungă inima fetei. Dar Marcia il împinse înapoi cu braţul întins.

— Stai pe loc! Nu mă atinge!

Urcă scările fără să-l privească, apoi o auzi închizînd uşa camerei lor şi încuind-o.

XVI

Bartley stătu un moment, apoi plecă şi hoinări fără ţel pînă la căderea nopţii. Ieşise îngrozit şi speriat de fapta lui, şi gata să îndrepte lucrurile. Dar această dispoziţie nu dură mult; se întoarse ursuz şi hotărît s-o lase pe ea să facă primii paşi, dacă ar fi fost să se împace. Între timp însă, dragostea ei restabili pacea: îl întîmpină în antreul slab luminat cu un sărut de tăcută penitenţă şi iertare, îşi pusese şalul şi pălăria şi-l aştepta să vină s-o ia în oraş la ceai; pe drum către restaurant, ea îi întrebă despre avatarurile lui în lumea ziaristicii. I le povesti pe scurt, iar cînd se aşezară la masă, scoase preţiosul ordin de plată şi i-l arătă. Dar farmecul lui se spulberase; cu două ore în urmă ar fi fost un succes, o fericire, o speranţă şi-o bucurie comună; acum nu mai era decît un petec de hîrtie valorînd douăzeci şi cinci de dolari. Abia vorbiră despre asta, în schimb discutară serios despre lucruri indiferente.

Ea nu putu să revină numaidecît la vizita tatălui ei. Iar el nu vru să facă primul pas. Nu arătă în nici un fel că-şi dă seama de intenţia ei, în timp ce Marcia căuta să abordeze subiectul prin acele tertipuri pe care le folosesc femeile şi, cînd ajunseră în cămăruţa lor de la mansardă, ea fu silită să se explice.

— Ştii ce m-a rănit, Bartley? începu ea. Faptul că ţi-ai închipuit, fie şi pentru o clipă, că i-aş fi permis tatei să-mi ceară să te părăsesc său că el mi-ar fi cerut aşa ceva. N-a venit decît să mă sfătuiască să fiu bună cu tine, să te ajut şi să am încredere în tine; şi să nu te supăr cu prostiile şi cu… gelozia mea. Şi nu vreau să te mai supăr; ştiu că o să fiţi din nou prieteni. Te-a lăudat că lucrezi atît de mult — cam exagera ea, căci de fapt bătrînul nu se exprimase chiar aşa — întotdeauna te-a lăudat; şi ştiu că aşteaptă doar un moment prielnic ca să se împace cu tine.

Şi ridică spre Bartley ochii scăldaţi în lacrimi; faptul că o vedea căutînd să-l împace, cînd de fapt se simţise atît de vinovat, îi deşteptase simţul umorului care-i era caracteristic: dar dacă aşa stăteau lucrurile, nu înţelegea să se lase întrecut în mărinimie.

— Nu-i nimic, Marcia. Am fost un idiot şi-un nebun;
trebuia să te las să vorbeşti de la început. Dar vezi că n-aveam decît un gînd şi anume să-ţi împărtăşesc norocul meu; şi cînd mi s-a părut că tatăl tău a intervenit iarăşi între noi…

— O, da. Da! răspunse ea. Înţeleg!

Şi se lipi de el, bucuroasă de această perfectă armonie care sigur nu va mai fi umbrită.

Cînd apăru articolul lui Bartley, ea îl citi cu atîta afectuoasă admiraţie, încît toate laudele ei păreau incapabile s-o exprime. Cumpără un album în care lipi articolul, declarînd că are de gînd să păstreze tot ce va publica el.

— Ce-ai să scrii acum? întrebă.

— Nu prea ştiu răspunse el. Nu se găseşte aşa uşor un subiect ca ăsta.

— Păi dacă oamenii sînt în stare să citească despre o exploatare forestieră, mă gîndesc că ar fi în stare să citească despre aproape orice. Nimic nu li se pare prea banal. Ai putea scrie chiar despre greutatea de a găsi camere în Boston la un preţ convenabil.

— Marcia, strigă Bartley, eşti o comoară! Chiar despre asta am să scriu. Sigur că la *Extrase din Cronica Ziilnică* îl vor accepta bucuros.

Marcia crezu că soţul ei glumeşte, pînă cînd veni mai tîrziu la ea să-i ceară cîteva cifre pe care nu şi le mai amintea. Era într-adevăr înzestrat pentru gazetărie, avea simţul profesiunii şi lucra dintr-un impuls cu totul diferit de impusul scriitorului. Cînd se apleca asupra unei teme, era preocupat de efectul pe care avea să-l producă şi nu de o bucurie estetică. Nu căută să îmbrace subiectul intr-o formă literară — să-şi închipuie o tînără pereche, cum ar fi el şi Marcia, venită din provincie să-şi rostuiască existenta la oraş; nu se strădui să creeze poezia ignoranţei şi a sărăciei lor, sau umorul patetic al spaimei în faţa disproporţiei dintre preţuri şi propriile lor mijloace. Începu prin a inventaria toate faptele posibile şi se interesă de preţul a numeroase locuinţe din diferite cartiere ale oraşului; apoi vizită cîţiva agenţi imobiliari şi, dîndu-se drept reporter la *Extrase din Cronica Zilnică,* le puse întrebări în legătură cu chiriile din trecut şi cele din prezent. Pe aceste elemente

fundamentale, cum le spunea îşi construi un reportaj „condimentat" care avea în mare măsură şi caracterul unei anchete. Nimic nu place mai mult publicului decît o anchetă: pare a fi fost creată în interesul cititorului; îl face oarecum părtaş la atacul împotriva abuzurilor, iar efectul ei se răsfrînge asupra tuturor abonaţilor. După o şedere de o săptămînă la Boston, Bart- ley se simţea ca un localnic care-şi vede oraşul ruinîndu -se din vina rapacităţii proprietăreselor. Din cele zece-cincisprezece rînduri de subtitluri care figurau în ancheta sa, majoritatea erau consacrate acestei probleme; deşi spaţiul care-i era efectiv destinat în text era comparativ restrîns. Îşi intitulă reportajul *Pensiunile Bostonului* şi dedică un paragraf relaţiei dintre pensiune si civilizaţie, înainte de a prezenta detaliat experienţa şi observaţiile sale proprii. Această parte conţinea şi multe din acele remarci crude, pitoreşti şi pline de haz pe care se pricepea atît de bine să le strecoare, şi era într-adevăr antrenantă; dar abia cînd ajunse să compare tariful chiriilor cu costul alimentelor la diferite proprietărese, sub titlul:

PRETURI VERTIGINOASE

îşi arătă Bartley virtuţile de reporter înnăscut. Propoziţiile erau vii şi sugestive; ansamblul, de-a dreptul alarmant; iar concluzia, inevitabilă, şi anume: atîta vreme cît acest abuz nu avea să fie stăvilit într-un fel sau altul şi actualele pretenţii, pur şi simplu exorbitante, vor fi menţinute, vom pierde un important şi preţios procent din societatea noastră — mai ales pe acei tineri căsătoriţi cu venituri modeste, pe care se bazează în mare măsură viitoarea prosperitate a oraşului şi care vor trebui să-şi caute locuinţă în comunităţi rivale.

Aşa cum prevăzuse, Bartley nu întîmpină nici o greutate ca să-şi plaseze proza Ia *Extrase din Cronica Zilnică.* Secretarul de redacţie îi sesiză probabil lipsa de adîncime; în acelaşi timp însă îşi dădu seama şi cît era de bine scrisă. Nu protestă în faţa preţului ridicat pe care îl ceru Bartley pentru munca lui; nu se speriase şi-i plăcea iniţiativa tînărului din Maine. Cînd Bartley veni cu articolul, secretarul de redacţie îl primi atît de cordial pe cît îi stă în putinţă unui om hărţuit, şi chiar dorea să-i facă o plăcere. Unele pasaje din reportajul despre

exploatarea forestieră fuseseră reproduse de alte ziare, iar redactorul-şef avusese şi unele ecouri de la colegi de breaslă, semn şi mai elocvent că fusese un succes profesional.

— N-ai vrea să vii diseară la clubul nostru? întrebă gazetarul, în timp ce-i întindea peste masă lui Bartley ordinul de plată. Mîncarea nu e grozavă, dar încercăm să ne distrăm puţin. Sîntem numai între ziarişti.

— Vai, vă mulţumesc, zise Bartley, sigur că mi-ar face plăcere.

— Atunci vino aici la cinci şi jumătate fix şi plecăm împreună.

Bartley se întoarse acasă cam indispus. Avusese de gînd, în cazul în care vindea articolul, să şteargă dezamăgirile pe care le suferiseră amîndoi, invitînd-o pe Marcia la o cină festivă, la Parker: trecuse peste o vagă aluzie a ei cum că încă n-o dusese acolo, deoarece aşteptase tocmai acest prilej s-o facă aşa cum se cuvine. Hotărî că, dacă ea s-ar fi arătat nemulţumită de ieşirea lui la club, să se întoarcă şi să anunţe că nu mai merge. Dar cînd îi spuse că a fost invitat — se gîndi să prezinte lucrurile în aşa fel încît să vadă reacţia ei — ea zise:

— Sper că ai acceptat!

— Tu ce-ai fi vrut? Să accept? întrebă el uşurat

— Dar bineînţeles! Este o mare onoare. Vei face cunoştinţă cu toţi redactorii aceia şi poate vreunul se va gîndi să-ţi ofere o slujbă permanentă.

Un post retribuit era idealul lor, al amîndurora, pentru asigurarea viitorului.

— La asta mă gîndeam şi eu.

— Du-te şi primeşte numaidetît, continuă ea.

— O, nu-i nevoie. Ajunge dacă voi fi acolo la cinci şi jumătate, răspunse el.

Regretele lui ascunse dispărură cînd intră în salonul în care membrii clubului soseau întruna, lăsîndu-şi pălăria şi paltonul, apoi formînd grupuri ca să stea de vorbă.

Prietenul lui de la *Extrase din Cronica Zilnică* îl prezentă, copleşindu-l cu laude, după obiceiul american. Bartley încercă un sentiment ciudat, dar nu se intimidă şi, cu părerea proastă pe care, în general, o avea despre oameni, se simţi repede în largul lui. Celorlalţi le plăcu înfăţişarea lui arătoasă, vocea captivantă, felul

camaraderesc în care era gata oricînd să glumească; neîndoios că le era simpatic şi că prietenul său Ricker era mîndru de impresia pe care o făcea Bartley; înainte de sfîrşitul serii, acesta din urmă abia se abţinea să nu-l ia pe Ricker cam de sus.

Clubul a devenit ceva mult mai fastuos şi mai scump;
pe atunci însă te mulţumeai cu o cină desigur proastă, după cum prevestise Ricker, dar foarte modestă ca preţ, la un hotel de modă veche, al cărui local a fost de multă vreme înghiţit de un somptuos magazin de manufactură. Băutura consta îndeobşte din apă sau bere; ocazional, dacă un mare actor sau un alt oaspete de vază trata asistenţa, risipitorul comanda şampanie. Ricker îi oferi bere sau vin roşu, la alegere dar, cumpătat, Bartley preferă apa, ceea ce, observă el, îl ridică în ochii lui Ricker.

Orice societate de bărbaţi se distrează de minune la o cină colegială şi petrecerea se porni de îndată pentru ziariştii a căror săptămînă extenuantă se încheia cu zaiafetul de sîmbătă seara. Cei mai mulţi erau tineri care găseau destulă mulţumire în fiorul şi aventurile unei munci prost plătite şi în nădejdea vagă a unei avansări; printre ei se aflau şi unii cu barba căruntă, pe care nimic nu-i mai impresiona şi care nu mai aveau ce să spere, dar care iubeau această viaţă şi cu greu ar fi schimbat-o cu una mai prosperă. Ici-colo vedeai cîte un veteran, probabil cu totul lipsit de iluzii, dar mîndru de vocaţia lui, mîndru pînă şi de schimbările care-l lăsaseră în urmă ca metodă şi gusturi. Într-adevăr, nici unul din cei care au cunoscut-o nu poate uita cu totul generoasa pasiune pe care gazetăria o insuflă slujitorilor ei. Pentru fiecare din tinerii aceia, aflaţi la începutul neobişnuitei şi fascinantei vieţi de reporter şi corespondent, ziarul însemna tot atît de mult ca altădată regele pentru un nobil francez; să-l slujească zi şi noapte, cu un devotament fără margini, să se spetească de dragul lui, să-l preamărească necontenit şi să trăiască din izbînzile sale, fără vreo recunoaştere din partea cititorilor, toate acestea ziarul suveran le accepta ca pe-o datorie. Ei plecau şi veneau, cu prompta şi pasiva supunere a ostaşului, oriunde erau trimişi şi se luptau, cu zelul caracteristic eroilor, să ajungă în fruntea celorlalţi.

Căutau să nu scape ocazia şi acceptau cu o suferinţă mută prescurtările, tăieturile şi mutilările operate în redacţie asupra reportajelor care le erau scumpe ca lumina ochilor. Ce devin aceste tinere spirite înflăcărate, istoria secretă a gazetăriei din orice mare oraş ne-o poate arăta în chip patetic: dar lumea din afară nu-i cunoaşte decît din splendida frenezie a interviurilor, din ravagiile nocturne a ceea ce se numeşte elementul devorator, din anchetarea unor groaznice crime sau a unor tragice accidente, sau din urmărirea unor criminali care au făcut de ocară toţi detectivii. Auzindu-i vorbind, Bartley începu să-şi dea seama că ziaristica e cu totul altceva decît îşi închipuise el în tipografia unui tîrg şi că poate nu era înţelept s-o considere doar ca pe-o treaptă către cariera juridică.

Cu uşurinţa americanului de a recunoaşte talentul, nu- meroşi colegi îi vorbiră despre reportajul lui; chiar cei care nu-l citiseră, păreau să ştie că se bucurase de succes. Toţi erau încîntaţi să-i poată şopti: „Ricker îmi spune că i l-ai oferit lui Witherby care nici nu s-a uitat la el”. Bartley socoti că acest fapt, pe care ezitînd i-l încredinţase lui Ricker nu era jignitor pentru cei cîţiva redactori de la *Evenimentele din Boston* care se aflau acolo; unul dintre ei îl trase deoparte şi recunoscu în taină că Witherby făcea tot ce era omeneşte posibil ca să omoare ziarul care de fapt era condus de serviciul de contabilitate.

Tot clubul se întrecu în a critica cina, pe care, în rustica lui ignoranţă. Bartley n-o găsise atît de proastă, dar cu toţii se ospătară cu multă poftă şi cu o bună dispoziţie crescîndă. Preşedintele pregăti punciul în castronul uriaş din faţa lui şi, ridicîndu-se cu paharul plin în mînă, declară deschisă şedinţa pentru discuţii, snoave şi cîntece. Oricine îşi amintea un cîntec sau o poveste care-i plăcuse îl solicita pe cel de la care le auzise şi-l ruga să se producă. Se dovedi că n-avea importanţă cît de veche era gluma sau melodia: societatea hotărîse să fie fericită; răcniră şi bătură din palme pînă cînd paharele zăngăniră. „O să vezi ce cîntec frumos”, îi preziceau lui Bartley vecinul din dreapta şi vecinul din stînga; sau „Ascultă povestea lui Mason, e grozavă!” — pe măsură ce unul sau altul se ridica în picioare, ca răspuns la vociferarea generală. Cînd

reveniră în salon, luară cu ei castronul cu punci şi acolo, într-un nor des de fum, doi diletanţi plini de talent se apropiară de pian şi cîntară după pofta inimii, pe cînd ceilalţi, cu paharul în mînă, vorbeau şi rîdeau, ori ascultau, cum dorea fiecare. Bartley nu fusese solicitat, dar ardea de dorinţa să mai încerce o dată cîntecul cu care eşuase lamentabil în tabăra tăietorilor de lemne. Pianistul se ridică în cele din urmă şi el îi luă discret locul pe scaun; încercînd cîteva acorduri de acompaniament, îşi prezentă piesa cu o strălucită îndrăzneală. Asistenţa se linişti, apoi izbucni într-un ropot de aplauze şi strigăte de „bis". Succesul era indiscutabil… Uite ce este, Ricker, zise cineva din conducere la sfirşitul numărului, prietenul tău tre- buie să devină unul de-ai noştri" şi, ciocănind în masă, rosti numele lui Bartley. C]t ai bate din palme, clubul îl vota *viva voce*[16], la propunerea membrilor, şi Bartley se pomeni ales prin aclamaţii şi în situaţia de a achita trezorierului taxa de înscriere, înainte de a-şi fi dat bine seama de onoarea ce i se făcuse. Cei din preajmă îi strînseră mîna şi se oferiră să-i fie de folos. Această cordialitate era într-un fel simplă bunăvoinţă colectivă, din care o bună parte putea fi pe drept cuvînt atribuită punciului;

dar în cea mai mare măsura era sinceră. În această civilizaţie a noastră, grotescă şi nedreaptă, şi imperfectă, aşa cum este în multe privinţe, sîntem legaţi printr-o simpatie frăţească, necunoscută poate altora. Noi, generaţia de astăzi, am trecut prin mari greutăţi, dar ne gîndim la ele nu atît cu durere şi nemulţumire, cît cu dorinţa de a ajuta pe oricine le încearcă în clipa de faţă. Dacă şi acela vrea să se ajute, o sută de mîini i se întind.

Bartley evitase punciul şi-şi păstrase capul limpede, dar părăsise clubul beat de satisfacţie şi mîndrie; era atît de nerăbdător să ajungă la Marcia şi să-i împărtăşească izbînda, încît nici nu avu răbdare să citească şpalturile articolului său despre pensiuni, pe care Rickcr îl paginase pentru ediţia de duminică. Marcia îl aşteptase şi-l asculta încîntată, în timp ce el îi relata cele mai măgulitoare evenimente ale serii. Marcia nu se arătă atît de surprinsă de onoarea ce i se acordase soţului ei, aşa cum se aşteptase el; dar era fericită şi-i ceru să repete totul pînă în cele mai mici amănunte.

Bartley se temea ca Marcia să nu-l
întrebe cît a costat înscrierea; dar ea nu-şi dădea seama că a costat ceva şi, cu toate că el se uşurase de o treime din banii pe care-i luase pentru reportaj, se gîndi să-i ofere masa aceea la Parker.

— Consider că viitorul meu e aranjat, zise cu glas tare,
această holărîre odată luată.

— O, da! răspunse ea bucuroasă. Nu avem de ce să ne temem. Dar trebuie să fim foarte economi pînă cînd vei obţine un post.

— Bineînţeles, făcu Bartley.

XVII

Timp de cîteva luni, munca lui Bartley a constat din interviuri, din cîteva reportaje speciale, din corespondenţe prin poştă şi telegraf, din locurile unde era trimis; timpul liber şi-l petrecea studiind subiectele care prezentau interes, ca de pildă cel al pensiunilor. Marcia i se alătură cu pătrunzătoarea agerime ce caracterizează participarea femeii la afaceri; devenea repede stăpînă pe tot ceea ce putea fi ghicit; împărtăşea cu tot sufletul iz- bînzile şi greutăţile, soţului ei: nu reuşea să-l urmeze în detalii politice sau chestiuni de ordin general; nu putea rămîne indiferentă sau imparţială; atitudinea lui faţă de o anumită problemă era totdeauna mai importantă decît orice se spusese în această privinţă. O lua cu el în anumite misiuni, care se transformau în plăcute expediţii; iar dacă se întorceau acasă tîrziu, cu materialul încă neredactat, ea îl ajuta să-şi rînduiască notele, scria după dictare, ajutîndu-l să dea un reportaj mai complet decît al rivalilor săi. Deprinse cu o amuzantă aplicaţie termenii tehnici ai profesiunii şi-i spunea adesea cum o s-o ia el înaintea *Evenimentelor din Boston* şi a altor ziare; orice tăietură sau deformare a textului, orice ratare a unui efect o indignau.

Bartley realiză un grupaj tratînd colorat şi într-o manieră nouă lansarea modei de primăvară la pălării şi la galanterie; cînd îi aduse lui Ricker articolul, acesta îşi aruncă ochii peste el şi zise:

— Mi se pare că ţi-ai luat nevasta cu tine, Hubbard.

— Aşa e, recunoscu Bartley. Era întotdeauna mîndru de ea şi-l măgulea faptul că Ricker remarcase gustul şi priceperea ei feminină în materie de pălării şi rochii. — Doar nu-ţi închipui că toate astea sînt numai rodul inspiraţiei!

Marcia îi cunoştea pe unii dintre prietenii lui Bartley, care-i fuseseră prezentaţi cînd se întîlniseră întîmplător. Majoritatea erau burlaci sau, daca erau căsătoriţi, locuiau departe şi n-aveau cum să vină la

familia Hubbard. Marcia era cam timidă şi nu prea ştia dacă trebuie să facă vizite fără să fie invitată sau dacă trebuie să invite ea; şi-apoi salonul doamnei Nash nu-i stătea oricînd la dispoziţie şi n-ar fi vrut să ceară oaspeţilor să urce atîtea trepte pînă în odaia lor. Viaţa ei socială se mărginea aşadar la locurile publice unde îi întîlnea pe prietenii soţului ei. Se nimereau uneori împreună la restaurant, alteori se întîlneau în pauză la teatru sau ieşind de la un concert. Marcia era admirată nu atît pentru conversaţia, cît pentru frumuseţea şi distincţia ei: totuşi o oarecare suspiciune rustică nu-i dispăruse; vorbea puţin şi anost cu oricine altul decît cu soţul ei şi se vedea bine că nu-i place cînd fie chiar şi bărbaţii îl atrăgeau pe Bartley în subiecte străine ei.

Bartley nu înţelegea de ce n-ar fi invitat cîţiva prieteni la ceai în camera lor; dar Marcia îi spuse că era cu neputinţă. De fapt, cu toate că ducea bucuros această viaţă dezordonată în preajma lui, nu era deloc boemă din fire. Nu-i plăcea să locuiască cu chirie sau să mănînce la restaurant; în plimbările pe care le făceau cu tramcarul la marginea oraşului, de cînd se desprimăvărase, îşi punea mereu ochii pe cîte o căsuţă în care ar fi dorit să locuiască, întrebîndu-se dacă era pe măsura veniturilor lor. Zicea că bucuros ar face toată treaba singura; nu-i plăcea să fie atît de leneşă cum era acum. Plăcerile oraşului păliseră mai repede pentru ea decît pentru el: concertele, conferinţele îşi pierduseră farmecul în ochii ei şi le frecventa doar fiindcă aşa dorea el şi ca să-l poată ajuta cînd aborda aceste subiecte.

Pe măsură ce primăvara înainta, Bartley elaboră un studiu pe plan local, ceva în genul reportajului despre pensiuni, dar pe o scară mult mai largă: îi propuse lui Ricker o serie de reportaje de stringentă actualitate despre staţiunile balneare uşor accesibile, care să se intituleze *Locuri de agrement la Boston* şi care să descrie îndeosebi hotelurile de pe malul mării şi împrejurimile lor.

Ideea fu încurajată şi Bartley o luă pe Marcia cu el în majoritatea expediţiilor pentru realizarea reportajului. Expediţiile avură loc mult înainte de începerea sezonului; dar vapoarele circulau şi hotelurile erau deschise, iar ei erau trataţi cu ospitalitatea pe care o

impunea profesiunea lui Bartley. Cum spunea el, era o chestiune de afaceri, fiecare dădea şi primea, iar printre hotelieri erau unii care mai mult luau decît dădeau.

În ce-o privea, Marcia socotea aceste avantaje ca pe un privilegiu al presei, legitim şi îndreptăţit, dacă nu ca pe unul din atributele sale de frunte. Gratuităţile la vapor şi la tren, sistemul de-a plăti notele de hotel prin simpla prezentare a carnetului de ziarist constituiau o distinsă şi onorabilă recunoaştere din partea publicului. Cînd Bartley îi povestea cît de minunat fuseseră instalaţi reporterii la cîte un banchet civic, sau comercial, sau profesional, avînd o masă numai a lor, unde erau serviţi cu toate vinurile şi bunătăţile, părea că el fusese unul din oaspeţii de seamă, iar Marcia, lipsită de experienţă cum era, se temea ca el să nu-şi piardă capul din cauza atîtor onoruri. Dar în sinea ei, deşi se bucura de strălucirea noului mod de viaţă al lui Bartley, nu socotea că această profesiune poate fi comparată ca demnitate cu cea de om al legii. Bartley se socotea acum ziarist, dar relaţiile lui cu presa îl făceau să se confunde în mintea ei cu acei redactori de provincie despre care îl auzise întotdeauna pe tatăl ei vorbind cu dispreţ: oameni meniţi sărăciei şi vexaţiunilor din partea tuturor notabilităţilor care-i foloseau. Nu putea să uite vechea impresie de umilinţă, chiar atunci cînd îl auzea pe Bartley şi pe unii dintre colegii lui vorbind pe tonul cel mai suficient despre caracterul suveran al ziaristicii. Şi hotărî în taină să nu renunţe niciodată la dorinţa ei de a-l vedea avocat. Pînă atunci, adică pînă cînd nu va reuşi să-l vadă într-un birou prosper şi bine rînduit, ştia că nu-i va putea dovedi tatălui ei că a avut dreptate măritîndu-se cu Bartley.

Între timp, viaţa lor continua neştiută, pe făgaşul obscur pe care izolarea lor de societate o menţinea mai mult decît era firesc. Trei sau patru luni după ce sosiseră la Boston, erau tot provinciali, cu prea puţine cunoştinţe privind deosebirile şi diferenţele atît de importante în ochii feluritelor lumi ale oricărui oraş. Astfel, departe de a şti că nu e bine să se plimbe prin Common, obişnuiau să şadă pe o bancă, dacă era vreme frumoasă, aşteptînd ivirea primăverii, printre îndrăgostiţii a căror giugiuleală în văzul lumii nici nu-i surprindea, nici nu-i indigna. După ce li se mai dezlegară ochii, începură să

frecventeze gră- dina publică, unde admirau podul, stîncile artificiale, statuile. Bartley, care căpătase gust pentru artă, se opri cu emfază s-o admire pe Venus, de faţă cu grădinarii care plantau bulbi de lalele.

Mergeau uneori la Muzeul de Artă, unde aflau o plăcere în lucrurile cele mai urîte, aşa cum niciodată nu o vor afla în cele mai frumoase; şi unde ea obosi şi i se făcu o foame de parcă ar fi fost la Vatican. Erau mîndri să împrumute cărţi de la biblioteca publică pe care o străbateau în vîrful picioarelor, ţinîndu-şi răsuflarea; ascultară cu încîntare cîntîndu-se la marea orgă, la ceasul amiezii. Şi cum şedeau în sala de concerte şi lăsau instrumentele puternice să acţioneze asupra nervilor lor tineri,

Bartley îi spunea glume la ureche Marciei; apoi, simţindu-se îmbogăţiţi sufleteşte în urma acestei experienţe, se duceau să cineze la Copeland, sau la Weber, sau la Fera, ori chiar la Parker: părăsiseră de mult umilul restaurant cu şerveţele ieftine şi cu veselă grea, şi ajunseseră să stăpînească atît de bine arta de a comanda, încît puteau avea o masă la fel de ieftină în aceste localuri elegante ca oriunde în altă parte, mai ales dacă Marcia susţinea că n-o interesează jumătatea ei de porţie şi îngăduia trecerea ei în farfuria lui Bartley.

În timpul liber erau atît de mult împreună încît deveniseră subiect de glumă pentru cei care-i cunoşteau: întrebaţi dacă Bartley era însurat, aceştia răspundeau: „Foarte însurat”. Nu numai faptul că erau nedespărţiţi crea impresia unei legături indisolubile. Cum am spus, stînjeneala Marciei cînd cineva îl atrăgea pe Bartley în probleme necunoscute ei era evidentă. Lupta împotriva ei însăşi pentru că nu dorea să-l facă de ruşine, faţă de colegi şi adesea, cu un dureros simţămînt de singurătate, îl trimitea mai încolo să stea de vorbă cu ei pe îndelete ori, dacă se întîlneau pe stradă îl lăsa şi pleca singură acasă, ca nu cumva să se spună că-şi ţine soţul sub papuc. După ce impresia de splendoare şi utilitate de la început dispăru, clubul deveni un chin; ea nu reuşi să ascundă faptul că înscrierea şi cotizaţia anuală i se păreau exorbitante. Nu cunoştea fericire mai mare ca aceea de a-l vedea pe Bartley şezînd alături de ea în camera lor; n-avea importanţă dacă vorbeau; dacă el era ocupat, ea şedea bucu- roasă şi cosea, ori îl privea cum

scrie. În aceste clipe îi plăcea să-şi închipuie că l-a pierdut, că n-au fost căsătoriţi niciodată şi apoi să revină la realitate, într-o frenetică exaltare. Dar în zilele de club îl expedia în mod eroic şi-şi petrecea serile la doamna Nash. Uneori ieşea peste zi cu proprietăreasa, care avea o pasiune pentru licitaţii şi cimitire şi care-o familiariza pe Marcia cu aceste plăceri. La Mount Auburn[17], Marcia admiră mieii de marmură şi mîinile emblematice îndreptate cu arătătorul în sus, şi pruncii sculptaţi în piatră, şi îngerii cu aripile îndoite şi ochii ridicaţi, mai mult decît piesele din Muzeul de Artă, despre care Bartley zicea că sînt din antichitate; din acest punct de vedere, mintea ei era la fel de adormită ca a doamnei Nash. Ajungea acasă de parcă nu l-ar mai fi văzut pe Bartley de un an şi temîndu-se să nu i se fi întîm- plat ceva.

Dar cea mai mare greutate în viaţa neregulată pe care o duceau era faptul că Bartley trebuia uneori să lipsească două-trei zile deodată şi nu putea întotdeauna s-o ia cu el pe Marcia. Atunci ei i se părea că e sfîrşitul lumii; o dată, la întoarcere, soţul ei o găsi într-o stare vecină cu nebunia: ajunsese să creadă că Bartley nu va mai veni. El rîse cînd află secretul, dar ea nu se ruşină; la întrebarea lui: „Şi ce dacă nu veneam?" ea răspunse pătimaşă: „Într-adevăr, n-ar fi însemnat mare lucru pentru mine: aş fi încetat să trăiesc".

Veniturile nesigure ale soţului erau un alt motiv de îngrijorare pentru tînăra femeie. Uneori Bartley cîştiga patruzeci-cincizeci de dolari pe săptămînă; de cele mai multe ori, cîştiga zece; dar erau săptămîni cînd pe orice punea mîna se năruia şi nu cîştiga nimic. Atunci Marcia era cuprinsă de disperare; cumpătarea ei devenea o manie şi se certau pentru ceea ce Marcia numea extravaganţele lui. Ea îi otrăvea zilele reproşîndu-i tot ce cheltuia pe mîncare; purta rochiile cele mai vechi şi ar fi vrut ca şi el să umble ponosit în semn de sărăcie. Economiile ei erau un joc de copil nebunatic: lipsite de metodă, de experienţă, sporadice: uneori urmau remuşcări, apoi excese absurde în care era atras si el.

Viitorul unei acţiuni eroice este oricînd greu de prevăzut; iar sublimul sacrificiu al mîndriei ei şi al oricărei reguli de bună-cuviinţă, pe care îl făcuse dăruindu-se lui Bartley, era în mod inevitabil pus la

încercare de acele sordide impasuri prin care trece orice căsnicie.

Postul pe care continua să-l caute în schema unui ziar nu se dovedea a fi atît de uşor de obţinut cum îşi închipuise Bartley în beţia primelor sale succese. Ricker îl inclusese bucuros printre corespondenţii şi reporterii speciali ai *Extraselor;* colabora sporadic şi la alte cîteva ziare; rămînea însă fără o situaţie sigură. Cîştiga poate mai mult decît un salariu şi, datorită felului lor de viaţă, reuşeau să pună şi ceva bani deoparte. Dar Marciei i se părea că soţul ei nu se străduieşte îndeajuns ca să obţină o slujbă stabilă; era convinsă că dacă atîţia alţii care nu ştiau să scrie nici pe departe atît de bine ca el aveau serviciu, putea şi el să găsească ceva dacă îşi dădea osteneala. Bartley făcea haz de această destoinicie în afaceri a Marciei, cum zicea el; dar uneori îl scotea din sărite şi avea zile cînd era pornit şi ursuz, rezistînd la toate propunerile ei de împăcare. Dar continua să muncească din răsputeri şi pînă la urmă recunoştea cît de dezinteresate şi ridicole erau temerile ei.

O dată, pe cînd vorbeau ca de obicei despre postul acela mult rîvnit, ea zise:

— Dar dacă-l obţii, mi-ar plăcea să fie pe un timp limitat. Aş vrea să-ţi continui studiile de drept, Bartley. M-am gîndit mult la asta. Nu vreau să rămîi toată viaţa un simplu gazetar.

Bartley zîmbi:

— Şi din ce-o să trăim în timpul studiilor mele de drept? Tare-aş vrea să ştiu.

— Ai putea să mai scrii cîte ceva pentru ziar, doar atît cît să ne întreţinem. Cînd am venit la Boston, ai spus că doreşti să te apuci de drept

— Atunci încă nu mi se deschiseseră ochii. Mai am de tras pînă să mă pot dedica studiilor de drept.

— Tata spune că n-ar mai trebui să înveţi mult.

— Nu, dacă rămîneam la Equity. Dar la Boston, îţi spun eu, e cu totul altceva: ar trebui să urmez un curs la facultatea de drept de la Harvard, aşa, ca punct de plecare.

Marcia tăcu, dar mai apoi întrebă:

— Atunci ai să renunţi cu totul la drept?

— Nu ştiu; pentru moment o să fac tot ce pot şi-apoi, cum mi-o fi norocul; nu-mi place ideea să rămîn

reporter special o viaţă-ntreagă; dar nici un biet avocăţel.

— Ce vrei să spui?

— Adică să agăţ clienţii prin tribunale. Aşteaptă să-mi creez o bază — să obţin o sumă fixă pentru un volum fix de muncă — şi mai vorbim atunci despre studiile mele. Sînt dispus să le continui cînd va fi cazul. Şi cred că o să-mi placă, deşi nu înţeleg de ce e mai bun dreptul decît gazetăria, şi nici nu cred că se cîştigă mai bine în avocatură.

— Dar ai căutat atîta vreme un loc la un ziar, încercă
Marcia să-l convingă. De ce nu încerci mai bine să obţii un post de secretar într-un birou de avocat?

— Poate vrei să mor de foame; cum să fac să obţin un asemenea loc? o întrebă soţul ei pierzîndu-şi răbdarea.

— De ce nu te duci la domnul Halleck pe care l-ai frecventat aici? Mi-ai spus că se pregătea pentru cariera de jurist.

— Dacă-ţi aminteşti aşa de bine ce-am spus despre studiile mele de drept cînd am venit la Boston, zise Bartley supărat, ai să-ţi aminteşti poate şi că am spus că nu mă duc la Halleck decît atunci cînd nu voi mai avea nevoie de ajutorul lui. Nici nu mă gîndesc să apelez la el.

De ciudă, ochii Marciei se umplură de lacrimi.

— Parcă te-ai ruşina să-l anunţi-că eşti în oraş. Ori ţi-e teamă că voi dori să-i cunosc familia? Crezi că voi merge la petrecerile lor şi te voi face de ruşine?

Bartley îşi scoase trabucul din gură şi o privi încruntat.

— Va să zică, la asta te gîndeai?

Ea se aruncă de gîtul lui.

— Nu, nu, strigă ea. Ştii doar că nici prin minte nu mi-a trecut pînă acum una ca asta; şi nici acum n-am gîndit-o, ci numai am spus-o. M-au lăsat nervii; aproape căî nu mai ştiu ce vorbesc şi tu eşti aşa de sever cu mine de parcă aş fi la fel de sănătoasă ca înainte! Mai bine să mă dezbrac. Azi nu mă simt în apele mele şi nu sînt în stare să te însoţesc, Bartley.

În timp ce stătuseră de vorbă, Marcia se îmbrăcase pentru un spectacol despre care Bartley urma să scrie

pentru *Extrase din cronica zilnică;* acum făcu gestul de a-şi scoate pălăria. El n-o lăsă şi-i spuse că dacă nu merge ea, nu merge nici el; îi reproşă că nu vrea să iasă cu el; o îmbună rîzînd afectuos şi alintînd-o.

— Şi asta numai pentru că nu prea mă simt bine, făcu ea într-un murmur care se încheie cu un sărut pe obrazul lui. Te rog să mergi foarte încet şi să nu mă zoreşti.

Spectacolul urma să fie dat în folosul Societăţii de talazoterapie pentru copiii săraci; era la sfîrşitul lui iunie iar sezonul, pe sfîrşite. Societatea se gîndise cam tîrziu, cînd mulţi dintre cei de care depindea în mare măsură o asemenea operă de binefacere părăsiseră oraşul. Totuşi se făcuseră apeluri stăruitoare: se preconiza că zece mii de copii vor putea fi duşi pe plaja de la Nantasket şi acolo, după spusele unei doamne din comitet, se vor scălda şi li se vor servi gustări şi răcoritoare de trei ori în timpul verii, la un preţ atît de modest, încît era o economie să cheltuieşti banii. Începutul anului şcolar nimerindu-se cam în acelaşi timp, multă lume aflată la Newport şi pe coasta de Nord era în trecere prin Boston. Spectacolul, care promitea să fie o reuşită mondenă dacă nu pecuniară, se anunţa variat: un poet distins avea să citească un poem mai vechi al lui, iar o poetă distinsă, un nou poem al ei; cîţiva actori profesionişti urmau să cînte mai multe cuplete; un actor de pantomimă avea să imite cîţiva oratori cunoscuţi; iar un număr de diletanţi, interpreţi de muzică vocală şi instrumentală, aveau să-şi dea şi ei concursul.

Bartley primise instrucţiuni de la Ricker să aibă grijă ca reportajul să fie cît mai bogat.

— Avem nevoie de ceva foarte viu, şi în acelaşi timp atrăgător şi de bun-gust, despre această manifestare şi cred că dumneata eşti omul indicat. Ia-o şi pe doamna Hubbard şi feriţi-vă să vă îmbrăcaţi prea fistichiu. Şi-i oferi lui Bartley două bilete. — Le-am obţinut cu mare greutate, aşa să ştii. Nu se găseau nici de favoare, nici cu bani, dar mai ales de favoare, zise el; Bartley făcu mult caz de aceste dificultăţi, atrăgîndu-i Marciei atenţia asupra caracterului cu lotul neobişnuit al evenimentului. Tînăra femeie purta o rochie nouă, pe care tocmai o terminase de lucrat şi care era o minune de ieftinătate şi de eleganţă; era inspirată de costumul

unei doamne cu care Marcia se oprise în acelaşi timp în faţa vitrinei unei modiste, unde îşi căuta modelul de pălărie. Dar potrivise rochia după gustul ei, astfel încît îi venea ca turnată; cînd Bartley o văzu gătită cu toaletă cea nouă, deşi asistase la confecţionarea ei de cînd prinsese formă, îi spuse că era atît de frumoasă încît îi era teamă şi aproape că nu-si recunoştea nevasta. După ce îşi ocupară locurile şi aşteptau începerea spectacolului, el îi şopti uitîndu-se în jur:

— Ştii, Marcia, nu văd pe nimeni care să se poată asemăna cu tine ca eleganţă, iar ea aruncă un colţ de stofă peste mîna lui, aşa ca să i-o poată strînge: era din nou fericită.

După concert, Bartley o lăsă puţin şi se îndreptă spre cîţiva membri ai comitetului, grupaţi lîngă scenă, pentru a obţine datele de care avea nevoie. Cu carnetul şi creionul în mînă, se adresă unui domn; acesta îl îndrumă spre o doamnă din comitet care, după o clipă de şovăială, îl întrebă tare, pe un ton ofensat şi uimit:

— Nu cumva e domnul Hubbard? şi răspunzîndu-şi indignată: — Dar bineînţeles că el este! îi întinse mîna cu o cordialitate dramatică şi-l copleşi cu întrebări:

— Cînd ai sosit la Boston? Stai la familia Halleck? Ai venit… O, dar n-ai studiat la Harvard. Nu locuieşti în Boston, nu-i aşa? Dar pentru ce Dumnezeu strîngi material? Domnul Hubbard, domnul Atherton.

Aprinsă la culme, cu respiraţia tăiată, îl prezentă domnului cu care vorbise Bartley la început şi care asistase la atacul ei asupra tînărului ziarist cu un zîmbet pe care nu căuta să şi-l ascundă.

— La ce întrebare ai să răspunzi mai întîi, domnule Hubbard? întrebă el calm, în timp ce ochii lui îi căutau pe ai lui Bartley cu un interes în acelaşi timp prietenos şi iscoditor. Figura lui avea distincţia omului bine bărbierit în vremurile noastre năpădite de bărboşi.

— La ultima, zise Bartley. Scriu despre concert pentru *Extrase din cronica zilnică* şi doresc să pun întrebări cuiva autorizat.

— Atunci întreabă-rriă pe mine, domnule Hubbard, strigă tînăra femeie. Sînt cea mai îndreptăţită — e doar născocirea mea, cum spune Cavalerul Alb[18] — după care o să-ţi pun şi eu cîteva întrebări. Aşadar te-ai apucat de gazetărie, la fel ca cei de la Harvard! Îmi pare

bine că ai venit dumneata, căci ai putea fi un adevărat trimis al cerului, dacă ai vrea. Oricum spectacolul nu ne-a adus sumele pe care le speram şi vom avea nevoie de tot ajutorul pe care presa ni-l poate acorda. Întreabă-mă orice do- reşti, domnule Hubbard: n-aş cruţa pe nimeni, nici chiar pe mine, dacă la rîndu-i presa şi-ar face datoria. Nu-ţi poţi închipui cît am muncit cu toţii în ultimele două săptămîni, cînd preşedintele societăţii de talazoterapie a făcut apel la noi. Şedeam liniştită acasă şi mă gîndeam la cu totul altceva, te rog să mă crezi, cînd mi s-a ivit teribila problemă. Şi continuă, oferindu-i o descriere amănunţită a înfiinţării şi a istoricului organizării pînă în mo- meritul acela. Deodată se opri, oprind şi graba creionului lui Bartley. — Doar nu notezi toate prostiile astea!

— Ba sigur că le notez, zise Bartley în timp ce domnul Atherton se întoarse rîzînd şi se depărta să stea de vorbă cu alte doamne. — Asta şi doresc. În privinţa subiectului nostru, o s-o iau înaintea tuturor celorlalte ziare; n-au avut ele aşa ceva pînă acum.

Ea îl privi cîteva clipe îngrozită, apoi exclamă:

— Bine, atunci continuă; sînt gata să fac orice pentru cauză.

— Cine a asistat astă-seară? zise Bartley.

Ea căută să dea înapoi.

— Nu-mi place să dau nume.

— Dar nu pot spune cine erau aceşti oameni atîta vreme cît nu-mi spuneţi dumneavoastră.

— E adevărat, zise tînăra femeie prevăzătoare. Se mîndrea cu precauţia ei, care uneori venea înainte, alteori după ce faptul era consumat. — Dar nu eşti obligat să declari cine ţi-a spus, nu-i aşa?

— Sigur că nu.

Ea parcurse o listă de nume istorice şi distinse, iar el întrebă cu viclenie: nu cumva cutare doamnă era îmbrăcată aşa sau aşa, şi reconstitui toaletele după răspunsurile ei date involuntar; mai tîrziu se arătă mirată că el ştiuse ce toalete arborase lumea. În sfîrşit, Bartley întrebă ce intenţiona comitetul să mai întreprindă şi fu în măsură să-şi îmbogăţească reportajul cu numeroase sugestii şi comunicări autorizate. Pînă la urmă doamna se arătă plină de zel în aceste confidenţe faţă de public; spuse tot ce ştia şi mult din ceea ce spera numai.

— Şi acum te rog pofteşte în biroul comitetului la o ceaşcă de cafea. Cred că trebuie să fii ameţit după toată discuţia asta, încheie ea. — Vreau să te întreb cîte ceva despre dumneata.

Era cam de aceeaşi vîrstă cu Bartley, dar i se adresa cu dezinvoltura care se foloseşte pentru a-i încuraja pe cei tineri.

— Mulţumesc, răspunse el rece, dar nu pot. Trebuie să mă întorc la soţia mea şi să-i dau zor cu reportajul.

— O, doamna Hubbard e aici? întrebă tînăra femeie cu o surpriză bine controlată. Prezintă-mă, te rog! exclamă, cu acea îndrăzneală în faţa situaţiilor neprevăzute pentru care ajunsese renumită: era încredinţată că există modalităţi de a scăpa de persoanele indezirabile fără a le trata nepoliticos.

Publicul părăsise holul şi Marcia stătea singură, lîngă o uşă, aşteptîndu-l pe Bartley. El privi mîndru spre ea şi zise:

— Cu plăcere.

Îndată domnişoara Kinsbury se avîntă alături de Bartley, străbătînd distanţa care-o despărţea de Marcia, pregătită să-i strîngă ostentativ mîna cînd va ajunge în faţa ei; hotărî imediat că e foarte frumoasă şi îmbrăcată simplu dar elegant; o găsi însă mai scundă decît arăta de la distanţă. Domnişoara Kingsbury era impozantă — uneori, gîndea ea, chiar prea impozantă şi hotărît aşa ar fi fost, dacă nu şi-ar fi stăpînit atît de bine fiecare mişcare a corpului. Era blondă, strălucitor de blondă, cu părul frumos, învîrtejit pe frunte, ca de o adiere, şi gata să scape în bucle însorite peste nuanţa de piersică a tîmplelor. Trăsăturile erau mai degrabă masive decît fine; şi cu toate că îşi admira profund bărbia şi îşi respecta gura, avea îndoieli asupra nasului, în legătură cu care se adresa prietenilor pentru o soluţie: nu avea o umflătură la vîrf? Părea că o domină pe Marcia cînd, Bartley făcînd prezentările, ea strînse mîna tinerei femei şi îşi exprimă bucuria de-a o cunoaşte.

— Nu ştiu de ce e nevoie să fii atît de surprins cînd, reîntîlnindu-ţi prietenii, îi găseşti căsătoriţi dar, hotărît, eşti întotdeauna surprins. Nu cred că domnul Hubbard m-ar fi recunoscut dacă n-aş fi insistat eu şi nu pot să-l acuz; sînt trei ani de cînd nu ne-am văzut. Îl

ajutaţi să-şi scrie reportajele? Sînt convinsă că-l ajutaţi! Trebuie să-l faceţi să se arate indulgent faţă de spectacolul nostru: cauza e atît de nobilă! De cînd sînteţi în Boston? Dar nu ştiu de ce vă întreb: poate că aţi fost tot timpul ăsta în Boston! Înainte cunoşteam pe toată lumea; astăzi oraşul s-a mărit foarte mult. Aş dori să vă fac o vizită; dar plec mîine şi lipsesc toată vara. De fapt acum nu sînt cu adevărat aici decît *ex officio*[19]*;* trebuia să plec de cîteva săptămîni, dar m-a reţinut talazoterapia asta. Nici nu vă închipuiţi ce înseamnă să-ţi iei o asemenea răspundere. Dar trebuie neapărat să-mi lăsaţi adresa şi, de îndată ce mă întorc în oraş la toamnă, voi insista să vă fac o vizită. La revedere! Acum trebuie să fug şi să vă las; mai am o groază de treburi pe ziua de azi.

Strînse din nou mîna Marciei, adăugînd cîteva plecăciuni, saluturi şi zîmbete de despărţire, dar n-o pofti în biroul comitetului la o cafea; iar Bartley apucă mîna soţiei lui, şi-o trecu pe sub braţ şi părăsiră holul.

— Uite, zise el cu bucuria sinceră a bărbatului faţă de prietenia pe care domnişoara Kingsbury o arătase soţiei lui, asta e tînăra despre care îţi vorbeam, bogătaşa care dispune cum vrea de banii ei, pe care am întîlnit-o la familia Halleck. Părea să creadă că arăţi foarte bine! Am văzut-o cum făcea ochii mari în timp ce se îndrepta spre tine şi m-am simţit mîndru; niciodată n-ai fost atît de încîntătoare. Dar de ce n-ai scos şi tu un cuvînt?

— Fiindcă nu m-a lăsat, răspunse Marcia, şi oricum n-aveam ce să spun. Mi s-a părut de-a dreptul nesuferită.

— Nesuferită! repetă Bartley uimit.

Domnişoara Kingsbury se întoarse în biroul comitetului, unde unul dintre artiştii amatori rostise o tiradă la adresa ei în termenii următori:

— Clara Kingsbury poate să spună şi să facă, în zece minute, cu cele mai bune intenţii din lume, lucruri mai jignitoare decît poate născoci răutatea omenească într-o săptămînă. Cineva ar trebui să se ducă şi s-o tragă deoparte cu forţa, să n-o lase cu reporterul acela. Dar cred că acum e prea tîrziu; a avut timp destul să ne distrugă pe toţi. O să vedeţi că ăsta o să ne facă praf în reportajul lui. Mă întreb cum de e admisă Clara Kingsbury într-un oraş plin de oameni nervoşi şi

irascibili ca Bostonul. E drept că pune suflet în tot ce face, la fel ca în spectacolul ăsta pentru copiii săraci; dar atîta a împroşcat în stînga şi-n dreapta, încît nu mai înţeleg cum de-a mai venit astăzi cineva. N-am nici cea mai mică îndoială că i-a oferit bietului om un bilet, ca să se ducă la Nantasket să se scalde împreună cu ceilalţi nevoiaşi; pe mine m-a luat de parcă aş fi avut nevoie de cel puţin cinsprezece băi; iar dacă ne-a mai rămas vreo şansă după lipsa ei de tact, puteţi fi siguri că s-a năpustit cu bună ştiinţă asupra ei şi a şters-o de pe faţa pamîntului.

XVIII

Într-o fierbinte zi de august, cînd Bartley nu mai făcuse nimic de-o săptămînă, iar Marcia vedea viitorul în culori sumbre la gîndul că vor începe să trăiască din banii pe care-i depuseseră la bancă, ea îi sugeră din nou soţului ei să-şi reia studiile de drept. Era în stare să abordeze acest subiect ori de cîte ori se simţeau descurajaţi, şi-l îndemna acum pe Bartley să se dispenseze de munca lui de ziarist cu acea insistenţă obositoare cu care femeile îi chinuie pe bărbaţii pe care-i iubesc.

— De fapt, munca mea de ziarist s-a dispensat de mine, draga mea, zise Bartley. E ca şi cum i-ai cere unui tip să se însoare cu o fată care nu-l vrea. Rîse, apoi începu să fluiere; iar Marcia izbucni în lacrimi, lacrimi fără rost pe care el nu căută să i le zvînte.

Rămăseseră toată vara în oraş; o ieşire la ţară n-ar fi însemnat nici o schimbare pentru ei; iar litoralul nu-l cunoşteau decît din staţiunile aglomerate, zgomotoase şi scumpe din preajma Bostonului. Bartley dorea cu orice preţ ca ea să petreacă într-una din acestea o săptămînă-două, dar ea refuza; în realitate, nici unul din ei nu avea părerea orăşeanului înnăscut despre importanţa vacanţelor, dar mansarda lor devenise insuportabilă; şi cum toţi celibatarii renunţaseră la camere pe timpul verii, doamna Nash îi oferi Marciei o odaie cu un etaj mai jos, în care şedeau privind strada înfierbîntată.

— Ştii, strigă deodată Marcia, nu-ţi pasă de simţămintele mele, căci altfel ţi-ai fi reluat studiile de drept.

Soţul ei se ridică oftînd şi bodogănind, şi ieşi. După ceea ce se petrecuse, nu găsea cu cale să-i dea socoteală de intenţiile lui; dar era hotărît să se ducă la domnul acela Atherton căruia îi fusese prezentat do domnişoara Kingsbury si să-i ceară sfatul; aflase că domnul Atherton era avocat şi-era convins că-i va spune ce să facă. În cel mai rău caz ar fi putut să-l descurajeze, dîndu-i argu- mente temeinice pe care apoi să le folosească în discuţiile cu Marcia.

Domnul Atherton îşi avea biroul în clădirea *Evenimentelor din Boston* şi într-acolo se îndrepta Bartley cînd îl întîlni pe Ricker.

— L-ai văzut pe Witherby? îl întrebă prietenul lui. A fost pe la redacţie şi te-a căutat.

— Ce vrea Witherby cu mine? zise Bartley cam pornit.

— Probabil că vrea să te facă redactor şef, răspunse.

— Serios? Las' că ştie el unde să mă găsească dacă are chiar atîta nevoie de mine.

— Poate că n-are chiar atîta nevoie de tine, socoti Ricker. Şi în cazul ăsta ar fi mai bine să-l cauţi tu pe el.

— Doar nu mă sfătuieşti să…

— Nu te sfătuiesc nimic. Dar dacă el e dispus să uite ce-a fost, cred că şi tu poţi face la fel! Nu ştiu ce vrea cu tine, dar dacă îţi oferă o bază oarecare, ai face bine s-o accepţi.

Baza lui Bartley ajunsese de pomină între ei; de obicei
Ricker îl întîmpina cu întrebarea: „Ei, ce se mai aude cu baza ta?" Ardoarea lui Bartley pentru obţinerea unei situaţii retribuite îl amuza şi încercă să-i schimbe gîndul.

— Eşti mult mai avantajat rămînînd liber profesionist. Cîştigi tot atîţia bani ca majoritatea celor angajaţi şi duci o viaţă mai plăcută. La un ziar ar trebui să lucrezi cinsprezece ore din douăzeci şi patru; n-ai ajunge acasă înainte de trei-patru dimineaţa; te-ai ocupa de incendii, crime şi tot felul de anchete poliţieneşti; aşa, lucrezi după cum te taie capul — subiecte pe care ţi le alegi singur sau care ţi se cer. E măgulitor şi-ţi lărgeşti orizontul.

Totuşi dacă Bartley căuta cu orice preţ o bază, Ricker era gata să-i fie de folos.

— Sigur, vorbeam aşa, în glumă. Dar dacă Witherby ar avea să-ţi ofere ceva fix, nu te supăra ca văcarul pe sat şi nu te deprecia în ochii lui. Witherby va căuta întotdeauna să obţină cît mai mult dînd în schimb cît mai puţin.

Ricker era un gazetar autentic. Viaţa lui era ziarul, care-l plătea prost şi lua zece piei de pe el. Să întreacă celelalte ziare — era ţelul pentru care trudea, şi-şi dădea

toată silinţa; dar în afară de asta, îi plăcea să vadă că un om cumsecade reuşeşte, şi nutrea faţă de Bartley acel simţământ de camaraderie care intervine atunci cînd rivalităţile dispar. N-ar fi vrut să-l piardă, să-l vadă pe Bartley plecînd de la *Extrase;* dar dacă Witherby avea intenţii serioase, atunci Bartley şi cu el se vor gratula în cel mult o săptămînă cu apelative de genul „stimatul nostru confrate de la *Evenimente"* şi „stimatul nostru confrate de la *Extrase";* dar îi dorea din toată inima noroc şi spera că era vorba de o activitate în cadrul redacţiei.

După ce se despărţi de Ricker, Bartley şovăi. Se gîndi mai întîi să plece acasă şi să aştepte să vină Witherby la el, atitudinea cea mai demnă şi mai prudentă după părerea lui. Dar era curios şi nerăbdător şi se temea ca şansa, oricare ar fi fost, să nu-i scape printre degete. Se hotărî deodată să recurgă la un mic vicleşug, care l-ar obliga pe Witherby să-i facă oferta fără să rişte nimic printr-o amînare. Urcă în biroul lui Witherby de la *Evenimentele din Boston* şi deschise uşa. Apoi se retrase încurcat, ca şi cum ar fi greşit.

— Iertaţi-mă, zise, nu e la etajul acesta biroul domnului Atherton?

Witherby îşi ridică privirea de pe hîrtiile pe care le cerceta şi-şi drese glasul. Cînd se simţea în culpă, era în stare să facă răspunzător de greşeala sa, pe colaboratorul cel mai apropiat. De cînd refuzase articolul lui Bartley despre tăietorii de lemne, îl învinuia în sinea lui de fraudă, pentru că vînduse reportajul respins unui alt ziar şi anticipase iniţiativa tardivă a lui Witherby în aceeaşi direcţie. Fiecare succes mărunt al lui Bartley sporise aversiunea lui Witherby; şi în timp ce Bartley scrisese pentru toate celelalte ziare, nu obţinuse nici o comandă din partea *Eve- nimentelor.* Witherby se simţea vinovat că-i fusese ostil lui Bartley în perioada cînd acesta căutase să se ridice, în schimb pe Bartley îl stinghereau cele cîteva paragrafe ironice dintr-un articol al său, scris într-o manieră mai mult sau mai puţin personală, care-i apăruse în *Extrase*, despre redacţia *Evenimentelor.*

— Biroul domnului Atherton e cu un etaj mai sus, ripostă Witherby. Dar îmi pare foarte bine că s-a întîmplat să treci pe-aici, domnule Hubbard. Tocmai mă gîndeam la dumneata. Nu vrei să iei loc?

— Mulţumesc, zise Bartley, pe un ton rezervat, aşezîndu-se totuşi pe scaunul pe care celălalt se ridicase să i-l ofere.

Witherby scotoci printre hîrtiile din faţa lui înainte de-a se aşeza din nou.

— Sper că te-ai simţit bine de cînd nu ne-am văzut.

— O, eu mă simt bine întotdeauna. Dar dumneavoastră cum v-aţi simţit?

Bartley se întreba unde aveau să ducă toate aceste schimburi de amabilităţi, dar era hotărît să nu se lase mai prejos decît Witherby şi să reziste tot atît cît va rezista şi Witherby.

— Păi tocmai asta este, că nu m-am prea simţit bine, zise proprietarul *Evenimentelor*, instalîndu-se mai comod pc scaun şi, apucînd un prespapier, îşi făcu de lucru cu el. De fapt cred că am muncit prea mult. Mi-am asumat obligaţia ca, pe lîngă treburile administraţiei, să mă ocup şi de sectorul redacţional al *Evenimentelor.* Şi mă mîndresc cu faptul că n-am îngăduit ca vreunul din aceste sectoare să sufere…

Şi spunînd acestea, i se adresă atît de direct lui Bartley, încît tînărul scoase un murmur de încuviinţare şi Witherby reluă:

— Dar grijile m-au dat gata. Nu sînt atît de sănătos cum aş dori. Am nevoie de odihnă, am nevoie să fiu ajutat, adăugă el.

Între timp, Bartley hotărîse să nu-l ajute pe Witherby dacă acesta ar avea să-i spună ceva.

Witherby lăsă din mînă prespapierul şi îşi îndreptă o clipă atenţia spre un cuţit de tăiat hîrtie.

— Nu ştiu dacă aţi auzit că domnul Clayton o să ne părăsească.

— Nu, făcu Bartley, n-am auzit.

— Da. O să ne părăsească. Domnul Clayton şi cu mine am avut neînţelegeri în multe privinţe şi am socotit că e mai bine să ne despărţim. Witherby se întrerupse din nou şi schimbă locul călimării şi al borcanului cu gumă arabică. — În ultimul timp, domnul Clayton n-a corespuns aşteptărilor, dacă mă pot exprima astfel şi am fost siliţi să ne despărţim. Domnul Clayton mi s-a părut… cu totul lipsit de simţ practic.

Îşi îndreptă din nou privirea spre Bartley care întrebă:

— Da?

— Da. Am găsit că domnul Clayton are păreri diametral opuse şi nu mi-este de nici un folos. S-a exprimat faţă de mine într-un mod pe care sînt sigur că o să-l regrete. Dar ce mai încoace şi-ncolo: pleacă. Am fost cu ochii pe dumneata, domnule Hubbard, încă de cînd ai venit la Boston şi ţi-am urmărit cariera cu interes. Dar m-am gîndit la domnul Clayton fiindcă era legat de *Evenimente* şi ţineam să-l avansez. Buna purtare în timpul serviciului aduce în consecinţă promovarea, asta e deviza mea ca reformator al serviciului public, zise Witherby.

— Fără îndoială, spuse Bartley.

— Dar gîndul meu cînd am înfiinţat *Evenimentele* a fost desigur să fac şi ceva bani.

— Desigur.

— Consider că prima datorie a unui ziar este să aducă bani proprietarului; toate celelalte vin de la sine.

— Aveţi perfectă dreptate, domnule Witherby, zise Bartley. Dacă nu aduce bani, nu poate fi vorba de iniţiativă, de independenţă, de nimic. Aşa procedam şi eu la neînsemnatul meu ziar, acolo în Maine. Primul lucru este — am spus comitetului cînd mi s-a încredinţat conducerea ziarului — să nu pierdem bani; al doilea este să facem bani: cinstit şi pe tăcute: aşa le-am spus.

— Exact! Witherby se simţea acum atît de bine în tovărăşia lui Bartley, încît încetă să mai chinuiască obiectele de pe birou şi să mai gesticuleze. — Uite şi cu biserica. Nici o biserică nu poate realiza ceva bun fără o bază materială trainică. Atîta vreme cît o biserică are datorii, nu poate asigura cei mai buni predicatori şi corişti, iar credincioşii se simt descurajaţi şi fără tragere de inimă. La fel şi cu ziarul. Să ştii de la mine: fără venituri un ziar nu poate să prospere; nu are influenţă, mobilurile sale sînt puse mereu sub semnul întrebării şi trebuie să-l faci să devină rentabil prin orice mijloace, înainte de-a te gîndi… la promovarea cu ajutorul lui a unei cauze drepte. Asta e părerea mea. Sigur, adăugă, vorbind rar şi liniştit, n-am să susţin că un ziar trebuie condus numai în interesul serviciului de contabilitate. Deloc! Dar susţin că, ori de cîte ori contabilitatea protestează împotriva unui anumit mod de a proceda al redacţiei, trebuie să fie ascultată cu atenţie. Orice

problemă prezintă două aspecte. Închipuie-ţi că toate ziarele, de comun acord, se apucă să discrediteze
— aşa cum se întîmplă uneori — o anumită acţiune publică:
proiectul unei legislaţii de cale ferată, un sistem mai aparte de activitate bancară, cota parte la o întreprindere minieră pe acţiuni, şi contabilitatea ne semnalează că societatea respectivă e interesată să facă o reclamă serioasă prin ziarul nostru. Cum procedăm atunci? Ne alăturăm orbeşte corului de defăimători sau acordăm prietenilor noştri beneficiul îndoielii?

— Le acordăm beneficiul îndoielii, asta e părerea mea, răspunse Bartley.

— Şi asta e părerea oricărui alt om cu simţ practic! zise Witherby. Şi tocmai aici m-am deosebit de domnul Clayton. Ei, dar să-l lăsăm în pace, adăugă blînd. Vreau să-ţi spun următorul lucru, domnule Hubbard. Sînt extenuat şi simt nevoia să mă mai liniştesc. Ştiu că în fine am pornit pe calea cea bună — singura graţie căreia pot deveni un ziar mare, folositor şi respectabil, eficient în orice cauză dreaptă — şi *vreau* să găsesc un om de nădejde care să lucreze în deplină concordanţă cu ideile mele privind conducerea unei gazete. N-am nevoie de un simplu
sclav, de o unealtă; ci de un om independent, raţional, care să fie tot timpul şi de fiecare dată alături de mine pentru succesul ziarului şi să nu mi se împotrivească întruna, sub pretextul unor puncte doctrinare. Ăsta a fost necazul cu domnul Clayton. N-am nimic cu el personal; e un tînăr minunat în multe privinţe; dar nu se pricepe la ziaristică, domnule Hubbard, nu se pricepe. Am stat mult de vorbă cu el şi am căutat să-i arăt care e interesul lui. A lucrat ca reporter la ziar, de la înfiinţare, şi am ţinut foarte mult să-l promovez în această funcţie, pe care ar fi putut-o transforma în cea mai bună situaţie din oraş. *Evenimentele din Boston* e un ziar de seară, fără muncă de noapte, şi toată activitatea e perfect organizată. Domnul Clayton avea mult talent şi tot ce trebuia să facă era să păşească sub îndrumarea mea şi să pună mîna pe cîrmă. Dar el nu! Aş fi fost bucuros să-l păstrez în subordinea mea; dar a trebuit să-l las să plece. Mi-a declarat că nu vrea să facă un reportaj despre incendiul de la o tarabă de arahide pentru un ziar condus

după principiile pe care i le-am inoculat eu.
Spune dumneata, este ăsta un mod de-a vorbi? E absurd!

— Chiar aşa, rîse Bartley, cu rîsul lui grav, mîngîietor, în care se ghicea tot dispreţul pentru Clayton şi toată simpatia pentru Witherby. Îl făcu pe Witherby să se simtă bine — mai bine poate decît se simţise vreodată de cînd avusese discuţia cu Clayton.

— Ei, ce spui, domnule Hubbard? Putem cădea la învoială? întrebă el, într-un acces de sinceritate.

— Cred că putem, zise Bartley. Faptul că lui Witherby îi ajunsese cuţitul la os era atît de evident, încît nu-şi dădea osteneala să recurgă la subtilităţi în abordarea chestiunii.

— Care sînt obligaţiile dumitale în momentul de faţă?

— Nici una.

— Atunci poţi să începi treaba imediat?

— Sigur!

— Bine! Witherby se referi apoi pe larg la natura situaţiei pe care i-o oferea lui Bartley. Statură îndelung de vorbă şi, ajungînd să-şi cunoască mai bine opiniile, se apropiară mar mult. Bartley începu să respecte ideile lui Witherby în materie de gestiune, iar Witherby, recunoscînd admirabilele calităţi ale acestui tînăr echilibrat şi clarvăzător, începu să-şi dea seama că-l preţuise în taină de la bun început şi nu aşteptase decît ocazia potrivită ca să-şi dea în vileag simpatia. Hotărîră ca Bartley să lucreze ca adjunct al lui Witherby şi să facă tot ce i s-ar cere în probleme legate de conducerea ziarului; de asemenea, să scrie despre diferite subiecte aşa cum i-ar veni în minte sau cum i s-ar sugera. — Nu ştiu dacă asta o să te ducă la ceva mai mult; dar ştiu că te va înscrie pe orbita promovării.

— Da, înţeleg, spuse Bartley,

— Şi-acum să vedem care sînt condiţiile, continuă Witherby cu o voce cam şovăitoare.

„Şi-acum să vedem care sînt condiţiile”, repetă Bartley în sinea lui, dar nu zise nimic. Simţea că Witherby îi atribuise o cantitate serioasă de muncă — şi o muncă pentru care n-ar fi găsit uşor un om capabil şi disponibil. Hotărî că va obţine atît cît merita pentru străduania lui.

— Ce-ai spune de douăzeci de dolari pe săptămînă? întrebă Witherbv.

— Nu mi s-ar părea de-ajuns, răspunse Bartley, mirat de îndrăzneala lui, dar plăcîndu-i şi gîndindu-se cum o lăsase pe Marcia şi plecase ca să-şi ofere serviciile ca slujbaş domnului Atherton pentru zece dolari pe săptămînă.

— Cere muncă multă ceea ce-mi propuneţi dumneavoastră şi vreţi desigur să dispuneţi de tot timpul meu. Nu v-ar plăcea să mai lucrez în altă parte.

— Nu, încuviinţă Witherbv. Douăzeci şi cinci de dolari ar fi mai aproape de ţinta dumitale? întrebă Witherby grav.

— Ar fi mai aproape, fără doar şi poate, zise Bartley. Dar mai bine să zicem treizeci. Rămase impasibil în aparenţă, dar inima îi batea să-i spargă pieptul.

— Bine, fie atunci treizeci, răspunse Witherby, atît de repede încît Bartley înţelese cu strîngere de inimă că la fel de uşor ar fi putut obţine patruzeci. Dar acum era prea tîrziu şi un salariu de o mie cinci sute pe an depăşea speranţele cele mai nebuneşti pe care le nutrise cu o jumătate de ora în urmă.

— De acord, zise liniştit. Bănuiesc că doriţi să mă apuc imediat de treabă.

— Da, luni. O, apropo, zise Witherby, mai e o treabă măruntă de teren, pe care te-aş ruga s-o duci la bun sfîrşit pentru noi; şi-o să ne înţelegem în privinţa unei sume suplimentare, dacă vrei. E vorba de ciclul nostru *Oameni de nădejde.* Nu ştiu dacă l-ai remarcat.

— Da, l-am remarcat.

— Atunci ştii despre ce e vorba. Sînt interviuri — viaţa particulară e apărată cu străşnicie — cu fabricanţii şi negustorii de frunte din oraş, fiecare la locul de muncă şi la reşedinţa lui, cupronzînd o prezentare şi o expunere a vieţii acestora.

— Da, cunosc genul, zise Bartley. Mi-am şi luat cîteva note.

— Ştii că domnul Clayton se ocupa de ele. Deveniseră foarte populare, o adevărată atracţie. Chiar cei intervievaţi erau foarte mulţumiţi.

— O, oamenii sînt întotdeauna flataţi cînd li se ia un interviu, spuse Bartley. Întîi fac nazuri, apoi se plîng

unul altuia de violarea secretului şi aşa mai departe; dar tuturor le place. Ştiţi că am scris în iunie despre Societatea de talazoterapie pentru copiii săraci, în *Extrase*… Cunoşteam persoana, care a organizat totul şi i-am luat un interviu după spectacol.

— Domnişoara Kingsbury?

— Da. Witherby scoase un sunet nedesluşit, de respect pentru Bartley, şi involuntar luă altă atitudine, dar nu destul de abil pentru ca Bartley, cu instinctul lui sigur, să nu-şi dea seama de schimbare. — Era prima oară cînd răspundea întrebărilor unui ziarist şi mi-a spus tot. Sigur că am tipărit interviul integral. A fost foarte şocată — sau a pretins că este — şi mi-a scris un bilet în genul: „O dragul meu cum ai putut". Dar m-am dus a doua zi la administraţie şi am văzut că aproape toate doamnele men- ţionate în interviu ceruseră să li se trimită cîte zece-două- sprezece exemplare din acel număr, pe adresa lor de la mare şi toată dimineaţa biroul gemuse de granguri de pe Beacon Street care cumpăraseră numărul din *Extrase,* cel cu articolul despre concert. Această părere defavorabilă despre societatea aleasă, precum şi o aparentă familiaritate cu ea, îl făcu pe Witherby să se schimbe din ce în ce mai mult şi înţelese că a dat norocul peste el. — Cu *Oamenii* dumneavoastră *de nădejde* trebuie procedat aşa, continuă Bartley: li se arată o corectură. Ei nu ştiu niciodată exact care e rostul ei, interviul e publicat cu încuviinţarea lor şi astfel ei devin *particeps criminis*[120]. Am să duc pînă la capăt ciclul dumneavoastră şi n-am să vă încarc prea mult nota de plată.

— Înţeleg să-ţi răsplătesc munca aşa cum se cuvine, zise Witherby, ca să nu se lase mai prejos.

— De acord; oricum n-o să ne certăm pentru atîta lucru.

Bartley se îndreptă spre uşă, doritor acum să se întoarcă la Marcia, dar Witherby se ţinea după el ca şi cum ar fi vrut să-l oprească.

— Soţia mea, zise el, o cunoaşte pe domnişoara Kingsbury. Se ocupă de aceleaşi opere de binefacere.

— Eu am întîlnit-o demult, pe cînd mă aflam aici în vizită la un prieten, în casa tatălui său. Nu mi-am închipuit că mă va recunoaşte; dar m-a recunoscut imediat şi a început să mă întrebe dacă am mai fost pe la

familia Halleck, de parcă n-aş fi lipsit nici o zi din Boston.

— Domnul Ezra B. Halleck? întrebă Witherby ireverenţios. Negustorul de piei?

— Da, făcu Bartley. Cred că Ezra era prenumde lui. Ben Halleck era prietenul meu. Cunoaşteţi familia? întrebă Bartley.

— Da, ne-am întîlnit… în societate. Cred că eşti bine instalat, domnule Hubbard. M-ar bucura să pofteşti pe la noi.

— Vă mulţumesc, zise Bartley. Soţia mea se va bucura să primească vizita doamnei Witherby.

— O! exclamă Witherby. Nu ştiam că eşti căsătorit Dar e grozav! Numai căsătoria ţine bărbatul pe drumul cel drept. Dar prea de tînăr ai început.

— Lucrul făcut la timp e sfînt. răspunse Bartley. Dar nu m-am însurat de mult; şi nu sînt atît de tînăr cum par. Bine, la revedere, domnule Witherby.

— Unde spuneai că locuieşti? întrebă Witherby scoţîndu-şi carnetul de adrese. — Soţia mea vă va face sigur o vizită. Acum e la Nantasket, dar se întoarce în prima parte a lunii septembrie şi are să vă facă o vizită. La revedere.

În cele din urmă, îsi strînseră mîna, şi Bartley se întoarse în grabă la Marcia. Se năpusti în cameră cu faţa îmbujorată.

— Marcia, Marcia, strigă, am găsit o bază!

— Sst! Vorbeşte mai încet! Nu se poate! făcu ea, sărind în picioare. Nu te cred! Cc încălzit eşti!

— Am fugit tot drumul de la redacţia *Evenimentelor.*
Adjunct al redactorului şef… Treizeci de dolari pe săptămîna, gîfîi el.

— Ştiam eu că vei reuşi pînă la urmă… ştiam eu, trebuia să mai am puţină răbdare. M-am mustrat tot timpul de cînd ai plecat. Credeam că ai să faci un gest disperat şi că te-am împins. Dar, Bartley, Bartley! Nu-mi vine să cred! Uite, ia evantaiul ăsta. Ba nu, lasă! îţi fac eu vînt dacă mă laşi să mă aşez pe genunchii tăi. Bietul de tine, ce încălzit eşti! Dar credeam că nu vrei să scrii pentru *Evenimente;* credeam că-l urăşti pe bătrînul ăla de

Witherby care s-a purtat atît de urît cu tine la început, cînd ai sosit la Boston.

— O, Witherby e un tip destul de cumsecade, zise Bartley care îşi trăsese puţin sufletul. Îi povesti cu deamănuntul ce se întîmplase şi amîndoi făcură mare haz, atît de fericiţi de parcă cine ştie ce noroc ar fi dat peste Bartley. Marcia era prea ignorantă ca să simtă umilinţa ascunsă îndărătul învoielii încheiate de Bartley si nici nu provenea dintr-o familie cu tradiţie, ca s-o sesizeze. Pentru ei, asta însemna nemărginită prosperitate; însemna o rezervă pentru viitor, care însă avea să aducă noi răs- punderi şi griji suplimentare.

— Vom lua acum salonul cu nişă, spuse Bartley. Şi vezi să nu te pierzi cu firea, o preveni el afectuos.

— Nu, nu, răspunse ea, cuibărindu-se la pieptul lui şi plîngînd liniştit.

— Sper că n-o să ne mai certăm curînd, nu-i aşa?

— Nu, nu! N-o să ne mai certăm niciodată, şopti ea. S-a întîmplat pentru că te-am necăjit cu studiile astea de drept şi n-am s-o mai fac. Dacă îţi place ziaristica, n-o să-ţi mai cer să renunţi la ea, acum că ţi-ai găsit un rost.

— Tocmai de-aceea o să-mi continui studiile de drept. Mă simt independent şi n-o să-mi mai pară rău de timpul pierdut, pentru că o să ştiu de-acum înainte că-mi pot permite.

— Da. Numai să nu exagerezi, spuse Marcia şi-şi lipi buzele de obrazul lui. — Tu eşti totul pentru mine!

— O, Marcia!

XIX

Acum că Bartley îşi obţinuse baza şi nu mai trebuia sa ceară nimănui favoruri, era dornic să-şi revadă prietenul; dar cînd, în cadrul ciclului *Oameni de nădejde*, se duse să ia un interviu *Unui Nestor al pielăriei*, cum se gîndea să-l numească pe Halleck senior, se hotărî să-i lase lui iniţiativa. Aflat într-o justificată misiune în ca- litate de ziarist nu trebuia să-i pese dacă domnul Halleck îi făcea sau nu o primire călduroasă. Dar bătrînul nu aşteptă ca Bartley să-i explice de ce venise. Era atît de bucuros că-l vede, încît Bartley se cam ruşina să-i spună că se afla de opt luni în Boston şi nu dăduse un semn de viaţă. Răspunse la toate întrebările de ordin personal cu care îl asaltă domnul Halleck; la rîndu-i se interesă de colegul lui.

— Ben este în Europa, unde şi-a petrecut vara, zise tatăl lui; dar se va întoarce pe la mijlocul lui septembrie. I-a trebuit un timp înainte de-a se hotărî să se apuce serios de treabă, continuă bătrînul, oftînd fără să vrea. La început era vorba să facă dreptul, apoi l-am luat să lucreze cu mine; dar se pare că nu şi-a găsit aici chemarea şi s-a apucat din nou de drept. A frecventat cursurile facultăţii din Cambridge[21] şi tot acolo se va întoarce pentru încă un an sau doi. Mi se pare că şi dumneata te gîndeai să faci dreptul, cînd ai fost la noi, domnule Hubbard.

— Aşa e, consimţi Bartley şi încă n-am renunţat la această idee. Am citit mult, dar cînd am venit la Boston a trebuit sa intru în gazetărie ca să mă pot descurca,

— Ei, foarte bine, zise domnul Halleck. Şi spui că-ţi convine învoiala la care ai căzut cu domnul Vvitherby?

— E ideală pentru mine, răspunse Bartley.

— Asta-i bine, făcu bătrînul. Şi ai venit să-mi iei un interviu. Numai că eu nu prea sînt obişnuit cu presa; dar voi fi bucuros să-ţi spun tot ce ştiu despre pielărie.

— Puteţi fi încredinţat că nu voi scrie nimic ce nu v-ar fi pe plac, domnule Halleck, zise Bartley, mişcat de prietenia şi încrederea bătrînului. Cînd îşi termină

interviul, îşi vîrî carnetul în buzunar şi spuse cu un zîmbet: — De obicei, adăugăm ceva despre reşedinţa victimei, dar mi se pare că am să vă cruţ, domnule Halleck.

— De ce? Locuim tot acolo şi nu cred că ar fi prea multe de spus. Sîntem oameni obişnuiţi şi nu ne plac schimbările. Cînd am construit casa acum treizeci de ani, Rumford Street era una din străzile cele mai bune din Boston. Cartierul Back Bay nu exista pe-atunci şi ne închipuiam că facem ceva foarte modern. Dar moda a trecut şi ne-a lăsat teferi şi nevătămaţi pe Rumford Street; de fapt nici nu ne prea pasă. Casa şi grădina au rămas cam tot aşa cum le ştii. Poţi să scrii ce crezi că e mai bine. Se vorbeşte în fel şi chip despre indiscreţia ziarelor; tot ce ştiu însă e că pe mine nu m-au deranjat niciodată. Şi nu ne temem, domnule Hubbard, că ne vei defăima casa. Pentru că te aşteptăm să vii din nou pe la noi. Cînd să fie? Doamna Halleck şi cu mine am rămas aici peste vară: găsim că e locul cel mai confortabil. şi ne-am bucura foarte mult să te avem la noi la ceai în orice după-amiază. Respectăm orele de odinioară; nu ne place să cinăm tîrziu. Fetele sînt plecate la munte şi n-ai să vezi pe nimeni în afară de doamna Halleck. Vino diseară! exclamă bătrînul, din ce în ce mai cordial.

Căldura cu care puse mîna pe umărul lui Bartley îl făcu pe tînăr să se îmbujoreze din nou, din cauza reţinerii pe care o manifestase faţă de problemele lui personale. Sperînd că celălalt va înţelege importanţa spuselor lui, bolborosi:

— De fapt… domnule Halleck… eu sînt căsătorit.

— Căsătorit? zise domnul Halleck. De ce nu mi-ai spus pînă acum? Sigur că dorim să poftească şi doamna Hubbard. Unde locuiţi? Fără protocol, ca între vechi prieteni! Doamna Halleck se va duce cu trăsura s-o ia pe doamna Hubbard şi soţia dumitale va considera aceasta drept o vizită. Nici nu ştii ce bucuroşi vom fi să vă avem pe amîndoi! Ce n-aş da ca Ben să se fi însurat şi el!
Veniţi, nu?

— Sigur că da, zise Bartley. Dar nu trebuie ca doamna
Halleck să se deranjeze: putem foarte bine să umblăm pe jos.

— Dumneata n-ai decît să vii pe jos, dacă doreşti, dar doamna Hubbard va veni cu trăsura, zise bătrînul.

Cînd Bartley îi relată Marciei toate acestea, ca exclamă:

— Cum, Bartley! *În* trăsura ei? Mi-e teamă.

— Prostii! Ea va fi mult mai speriată decît tine. E cea mai sfioasă bătrînică pe care ai întîlnit-o vreodată. Tot ce sper este să n-o eclipsezi.

— Ssst! Să pun rochia de mătase ori…

— Pune rochia de mătase. Neapărat! Fă-i praf dintr-o lovitură!

Rumford Street este una dintre arterele desuete ale car- tierului West End din Boston, lăsate acum aproape cu totul pradă pensiunilor pentru clasele mai nevoiaşe, deşi acestea sînt străzi liniştite, curate, respectabile şi pline de farmec, demne să mai fie căminele unor cetăţeni de nădejde, aşa cum au fost odinioară. Casele de cărămidă roşie, cu faţadele bombate, arătînd în perspectivă ca o succesiune de turnuri rotunde, permit accesul pe scări late de granit, iar uşile sînt fixate în coviltirele bolţilor romane vopsite în alb. Deasupra uşii se află uneori curbura unei elegante imposte, iar ferestrele salonului de la etajul întîi, dinspre faţada rotunjită, au aceeaşi scînteiere azurie ca cele ale vechilor şi impunătoarelor clădiri cu vederea spre Common[22] de pe Beacon Street.

Cînd soţul ei cumpărase lotul de pămînt, doamna Halleck avea impresia că o casă pe Rumford Street era prea frumoasă pentru ea. Veniseră la oraş, oameni tineri, simpli, de la ţară, şi simpli şi buni rămăseseră pe măsura trecerii anilor care le fuseseră deosebit de prielnici şi nu spre răul cuiva, spera, cu inima cît un purice, doamna Halleck.

Erau evlavioşi de felul lor şi devotaţi tradiţiilor. Una dintre ele era statornicia faţă de credinţa riguroasă în care inimile lor tinere se uniseră şi care le binecuvîntase viaţa; deşi generozitatea lor era acum mai mare decît credinţa. Continuau să creadă că nu-şi pot afla liniştea spirituală decît în sînul bisericii; dar de cînd copiii lor cei mai mici o părăsiseră, fuseseră siliţi să admită că poate nu era aşa în toate cazurile. Făcuseră o ultimă încercare pentru a salva credinţa lui Ben trimiţîndu-l la colegiul unde îl întîlnise pe Bartley; ceea

ce se soldase însă cu un asemenea eşec, încît deveniseră indulgenţi şi plini de regrete. El se supusese, renunţînd la visurile făurite din copilărie în legătură cu studiile la Harvard, pe care-l frecventau toţi colegii lui; dar sacrificiul părea că-l învrăjbise cu viaţa. Chiar dacă bătrînii îşi recunoscuseră greşeala, anii nu se mai puteau întoarce. Ben plecă printre cei de care bătrînii îl îndepărtaseră, prea înstrăinat ca să se mai poată acomoda, iar ei înţeleseră, cu zadarnicele regrete care-i cuprind pe părinţi în asemenea cazuri, că tinerii cunosc lumea lor mai bine decît sînt în stare s-o cunoască bătrînii şi că au dreptul să facă parte din ea, dincolo de orice teorie a vîrstnicilor despre propria lor superioritate. Ben nu era omul să se plîngă; de altfel, după ce se întoarse de la colegiu i se îngădui să-şi croiască viaţa potrivit dorinţelor lui, altminteri destul de schimbătoare. Tatăl lui era gata acum să-l mulţumească în toate chipurile, numai că Ben cerea foarte puţin. Dacă el ar fi admis, probabil că familia l-ar fi răsfăţat.

Surorile Halleck plecară la începutul lui iulie la Profile House, unde îşi petreceau de mai mulţi ani verile; dar părinţii preferau să rămînă în oraş, părăsindu-şi casa încăpătoare şi confortabilă doar pentru scurte călătorii. Modul lor de viaţă fusese hotărît în alte vremuri, şi doamna Halleck se simţea mai bine decît la munte sau la mare în grădina ei înconjurată de un zid înalt, grădină care se întindea din spatele casei pînă în strada următoare.

Cînd construiseră, cumpăraseră întreg terenul, dar niciodată nu vînduseră lotul care dădea spre strada vecină. Amenajaseră straturi cu borduri de merişor iar, pe la colţuri, răzoare de nalbă, floarea soarelui, crini şi brumărele; viţa de vie urcată pe spalier acoperea zidurile; cîţiva peri înfloreau şi-şi purtau fructele în vecinătatea potecii. Doamnei Halleck îi plăcea să se ocupe de grădinărit: soţul ei nu cobora decît rar, dar şedea bucuros în balconul cu balustrada de fier forjat al salonului din spatele casei.

Interiorul fusese mobilat, o dată pentru totdeauna, în stilul cel mai urît din perioada aceea cu totul lipsită de gust, numită *Household Ari*[23], care a triumfat între anii 1840—1870; şi ar fi imposibil de spus ce era mai hidos, covoarele ori candelabrele, draperiile ori scaunele

şi canapelele: culori ţipătoare, forme greoaie, fără noimă se lăfăiau într-un dezacord bogat şi oribil. Bătrînii socoteau că totul e foarte frumos şi fiicele care veniseră în casă cînd aveau deja cîţiva anişori o respectau; dar Ben şi sora lui mai mică, Olive, care se născuseră aici, se foloseau de dreptul copiilor de părinţi mai vîrstnici pentru a o lua în derîdere. Totuşi rîdeau cu o tandreţe filială.

— Cred că-ţi dai seama cît de urît e totul în jurul tău, Olive, zicea Clara Kingsbury, într-o zi după ce începuse acţiunea Eastlake, examinînd cu atenţie prin *pince-nez s*alonul familiei Halleck..

— Bineînţeles, răspunse cea mai tînără dintre surorile
Halleck. E o perfectă cameră a ororilor. Dar mie-mi place, fiindcă pretutindeni domneşte o ordine desăvîrşită.

— Adevărat, parc-aş vedea toate astea pentru prima oară, spuse domnişoara Kingsbury. Nu mi-am dat seama pînă acum.

Ea şi Olive Halleck erau bune prietene, deşi Clara era mondenă iar Olive nu.

— Totul ar fi fost altfel, obişnuia să spună Ben ciudat de sarcastic la adresa părerilor lui de altădată, dacă m-aş fi dus la Harvard. Atunci colegii mei de clasă ar fi venit pe la noi şi am fi intrat pe făgaşul firesc al lucrurilor. Acum sîntem izolaţi şi asta mă înnebuneşte, că doar avem bani destui ca să fim şi noi în rîndul oamenilor, şi nu mai e nimic de făcut. Sigur, n-am să spun că din punct de vedere social pielea e la fel de neprihănită ca bumbacul, dar la vînzarea cu toptanul, nu e atît de rău mirositoare, şi nu e cu nimic mai prejos decît alte lucruri care sînt acceptate.

— Nu pielăria e de vină, Ben, răspunse Olive şi nici faptul că n-ai fost la Harvard. Necazul porneşte de la mine. Am fost la şcoală cu toate fetele cu care acum e prietenă Clara şi puteam să fac parte din cercul lor dacă voiam, dar n-am vrut cu adevărat. Mi-am dat seama de timpuriu că nu merită osteneala şi am rămas liniştită deoparte. De fapt, n-aş fi putut să merg la Papanti[24] fără să fac gură, dar mama m-ar fi lăsat dacă ţineam cu tot dinadinsul, şi aş fi putut acum să fiu prietenă la cataramă cu fetele astea dacă aş fi încercat. Vin la mine

ori de cîte ori le invit; iar cînd ne întîlnim la opere de binefacere, îmi arată multă simpatie. Nu, dacă nu sînt mondenă, e numai vina mea. Dar ce importanţă are asta pentru tine, Ben? Doar nu vrei să te însori cu nici una din ele cîtă vreme inima ta e dăruită acelei necunoscute care te-a fermecat.

Ben văzuse încîntătoarea fiinţă pe stradă într-un orăşel din Maine, unde o întîlnise plimbîndu-se cu alte fete; făcînd haz cu colegii lui, îl înduplecase pe fotograful satului să-i vîndă o fotografie a tinerei persoane, pe care i-o trimisese acasă lui Olive, cu menţiunea: „Iubirea mea pierdută".

— Nu vreau să mă însor cu nimeni, zise Ben. Dar nu-mi place să locuiesc într-un oraş în care să nu fiu primul în toate.

— Ei, nu cred eu că e chiar aşa.

— Nici eu nu cred, admise el.

Vizitiul negru o duse pe doamna Halleck pînă la uşa doamnei Nash în Canary Place, unde se coborî şi sună cu atîta înfrigurare de parcă ar fi fost în faţa unui palat, iar aceşti bieţi tineri cu care dorea să fie amabilă, nişte prinţi. Destul că erau străini; dar nelinişstea Marciei, evidentă chiar pentru o sfioasă ca doamna Halleck, o făcu să-şi recapete oarecum stăpînirea de sine; iar gîndul că Bartley, în ciuda înfăţişării lui chipeşe, era prieten cu Ben, o întărea, şi astfel ajunse acasă cu oaspeţii fără mari pauze în conversaţie deşi, în stinghereala ei, trăgea mereu de ciucurele de la fereastră.

La intrare, domnul Halleck îi sări în ajutor şi-i pofti înăuntru. Îi strînse din nou mîna lui Bartley şi-o cercetă pe Marcia cu o paternă prietenie care îndepărtă în bună măsură teama ei în faţa luxului de prost gust al interiorului. Mai presus de toate, ea nu încetă să admire, purtarea atît de firească a lui Bartley. Acesta arăta spre un baston sprijinit de cuier, zicînd: „Uite cum seamănă cu Halleck!", ceea ce îl făcu pe bătrîn să izbucnească în rîs, să-l bată pe umăr şi să strige: „Aşa e! L-ai recunoscut, nu? În curînd îl vom avea din' nou în mijlocul nostru. Ni se pare o veşnicie de cînd a plecat".

— Tot mai şchioapătă puţin? întrebă Bartley.

— Da, cred că niciodată nu-i va trece complet.

— Nici nu mi-ar plăcea să-i treacă, zise Bartley. Nu i-ar sta bine fără un baston în mînă sau atîrnat de braţul stîng, în timp ce se opreşte sa stea de vorbă cu cineva.

Bătrînul îi bătu din nou pe umăr pe Bartley şi rîse iar, închipuindu-şi scena.

— Aşa e! Aşa e! Cred că ai dreptate!

De îndată ce Marcia îşi lăsă lucrurile în uriaşa încăpere
în care-o condusese doamna Halleck, se duseră să ia ceaiul în sufrageria care dădea spre grădină.

— Cam sălbatic, nu? întrebă domnul Halleck, în timp ce Bartley se întorcea spre o fereastră.

— Complet neschimbată, atîta doar că eu am fost aici iarna şi n-am văzut ce grădină frumoasă aveţi.

— Ce frumoasă, nu? făcu bătrînul. Mama — doamna Halleck vreau să zic — se ocupă de ea. O întreţine minunat. Uite-l şi pe Cyrus! spuse, cînd valetul intră în odaie, aducînd ceva de la bucătărie. Cred că ţi-l aminteşti pe Cyrus, domnule Hubbard.

— Cum să nu! răspunse Bartley şi cînd Cyrus lăsă platoul, Bartley strînse mîna noului prototip de libertate şi egalitate din New Hampshire; nu mai era atît de tînăr încît să dorească să marcheze o diferenţă socială între el şi omul care de douăzeci şi cinci de ani îl slujea pe domnul Halleck cu neştirbită demnitate.

La masă era un loc liber şi domnul Halleck spuse că probabil va fi ocupat de un prieten al lor. Le mai spuse că eventualul oaspete era avocatul lui, în biroul căruia avea să lucreze Ben după terminarea facultăţii de drept; în fine, domnul Atherton sosi. Bartley era pregătit să-i fie prezentat din nou, dar fu măgulit şi familia Halleck încîntată văzind că el şi domnul Atherton se cunoşteau; acesta din urmă se arătă atît de prietenos, încît Bartley îşi întări convingerea că nici o apreciere nu e de prisos într-un interviu şi ce bine că îl citase elogios pe domnul
Atherton printre personalităţile prezente la serata Societăţii de talazoterapie pentru copiii săraci.

Noului venit i se rezervase locul de lîngă Marcia şi, după un timp, începu să stea de vorbă cu ea, căutînd cu tact s-o provoace la discuţie şi reuşind de minune, cu perseverenţa şi căldura lui. Spusele Marciei nu

străluceau şi nu se distingeau printr-un sunet propriu. Nu putea fi sigură că pe avocat îl interesează într-adevăr lucrurile simple despre care o făcuse să vorbească şi din cînd în cînd se temea să nu atragă nemulţumirea lui Bartley;
nici ei nu i-ar fi plăcut ca el să discute atît de mult şi de nestingherit cu o doamnă. Dar se pomeni vorbind întruna despre pensiune şi despre dorinţa ei de-a avea o gospodărie; despre Equity şi cum era acolo, şi cît e de departe de Crawford; despre Boston şi despre ce văzuse şi făcuse de cînd venise în iarnă. Majoritatea observaţiilor ei începeau şi se sfîrşeau cu domnul Hubbard; multe din părerile ei, mai ales în materie de gust, erau simple repetări ale reflecţiilor domnului Hubbard; conversaţia ei avea farmecul şi patosul tinerei soţii care îşi iubeşte soţul cu credinţă, care trăieşte prin el şi pentru el, verifică totul prin el, raportează totul la el. Avea o minte ageră şi lipsită de fumurile femeilor din lumea lui Atherton. Doamna Halleck scotea din cînd în cînd un murmur de satisfacţie faţă de loialitatea Marciei, apoi se cantona din nou în tăcerea sfioasă din care nu ieşea decît ca să mai ofere o ceaşcă de ceai oaspeţilor sau să-i indice lui Cyrus cînd să servească un fel sau altul.

După ce se ridicară de la masă, o luă pe Marcia să-i arate casa, sfîrşind cu odaia în care locuise Bartley cînd fusese acolo. Zăboviră în această cameră stînd îndelung de vorbă, iar cînd reveniră în salon, văzură că domnul Atherton plecase, de unde Marcia înţelese că obiceiul casei era de a se retrage devreme. Dar Bartley nu se grăbea; se simţea bine şi nu-şi dădea seama că domnul Halleck pica de somn.

Doamna Hallek ţinea să-i trimită acasă cu trăsura ei, dar ei nici nu voiau să audă: erau mult mai bucuroşi să umble pe jos şi, după ce fură conduşi pînă la uşă cu recomandarea să fie atenţi la coborîrea treptelor, imensitatea nopţii nu părea în stare să cuprindă bucuria şi mîndria din sufletele lor.

— Te-ai distrat bine? întrebă Bartley, deşi ştia că nu e nevoie.

— De cînd sînt nu m-am distrat atit de bine! strigă Marcia.

Discutară despre toate; despre cei doi bătrîni, despre domnul Atherton — ce om plăcut era; despre casă şi splendorile ei, de care nu-şi dădeau seama că erau hidoase.

— Bartley, zise Marcia în cele din urmă, i-am spus doamnei Halleck.

— Da? răspunse el tulburat: dar după o vreme rîse. — Bine, dacă aşa ai vrut tu.

— Da. Am vrut; şi nici nu-ţi închipui cît de drăguţă a fost. Zice că trebuie să avem o casă a noastră şi va merge cu trăsura ei să mă ajute să găsesc ceva.

— Bine, zise Bartley şi scoase un suspin pe jumătate de exasperare.

— Da, sînt nerăbdătoare să mă văd în gospodăria mea

Şi acum ne putem permite. Doamna Halleck spune că putem găsi chiar o căsuţă ieftină, sau o jumătate de casă, sus în South End, aproape la acelaşi preţ ca pensiunea, şi la fel cred şi eu.

— Continuă-ţi cercetările, dacă poţi găsi casa visurilor tale. N-am nimic împotrivă să ne întemeiem un cămin al nostru. Ba chiar cred că trebuie…

— Da, trebuie. Şi nu-ţi pare bine?

Erau în umbra unei clădiri înalte; îşi aplecă faţa către faţa pe care i-o oferea ea. O sărută în tăcere, în timp ce inima ei tresălta de bucurie.

XX

Odată cu celelalte ştiri pe care mama lui i le dădu lui
Halleck la întoarcere, îi vorbi despre întîmplarea care îi adusese din nou la ei pe fostul lui coleg de colegiu, şi cum Bartley era căsătorit, şi cum tocmai se instalase în căsuţa pe care tînăra soţie o găsise cu ajutorul ei.

— E căsătorit cu o fată foarte drăguţă, zise ea.

— Îmi închipui! răspunse fiul ei. Nu e omul să ia o fată oarecare.

— Tatăl tău şi cu mine le-am şi făcut o vizită în casa cea nouă; par fericiţi împreună. Domnul Hubbard doreşte să te duci pe la ei. Vorbeşte mult de tine.

— O să mă duc la timpul potrivit, zise tînărul. Dorinţa lui Hubbard de-a mă vedea o să mai ţină.

În seara aceea, domnul Atherton veni la ceai şi Ben Halleck îl conduse acasă, la locuinţa lui cu chirie, de peste deal, dincolo de grădina publică.

— Da, e foarte plăcut să fii din nou acasă, zise el în timp ce coborau pe partea dinspre Common a lui Beacon
Street, bătrînul oraş devine tot mai pitoresc în urma frumoaselor amenajări de dincolo de fluviu. Îşi opri tovarăşul şi rămase sprijinit în baston, privind peisajul vălurit al Common-ului şi al grădinii publice, unde lămpile sfîşiau întunericul sfîrşitului de septembrie.

— „Inima-mi tresaltă" şi aşa mai departe, cînd văd toate astea. Acum că Atena, Florenţa şi Edinburgul sînt de domeniul trecutului, nu cred să existe un loc în care să merite să te fi născut ca Bostonul. Şi porni din nou, trăgîndu-şi uşor piciorul, într-un mod care pentru cei apropiaţi avea un anume farmec. — E mai autentic şi mai individualizat, aduce mai mult a oraş mare în vechea accepţiune a cuvîntului decît oricare altă metropolă mo- dernă. Are o amprentă şi un caracter propriu. Irlandezul din Boston, evreul din Boston nu seamănă cu irlandezul sau evreul din alte părţi. Chiar şi provincialismul Bostonului este o preţioasă mărturie a personalităţii pline de autoritate a oraşului.

Cosmopolitismul este un viciu modern şi noi sîntem antici, sîntem clasici, cum s-ar zice. Da, prefer să fiu un bostonian în conflict cu Bostonul decît răsfăţatul oricărei alte comunităţi.

Un prieten ştie cum să recunoască ceea ce vorbeşti doar ca să-ţi dai aere şi nu-ţi răspunde decît la ceea ce e substanţă; discerne între ceea ce e serios în tine şi între ceea ce e bizarerie, dar ţine seama de bizareria din fondul tău serios.

— Nu ştiu, dar gărgăunii ăştia mi se pare că ţi-au venit dincolo de ocean, zise Atherton.

— Nici vorbă, domnule; schimbăm orizontul dar nu gărgăunii. Ce-aş însemna eu fără cîrtelile mele? Nici nu m-ai fi cunoscut. Discuţia din seara asta despre Hubbard m-a stîrnit şi ideile mele năstruşnice au început să-mi zumzăie prin cap ca niciodată; iar gîndul la facultatea de drept care-şi începe cursurile săptămîna viitoare nu mi le-a potolit. Facultatea de drept nu e Harvard. Îmi dau seama din ce în ce mai mult, deşi am căutat să mă conving că este. Nu, domnule, erorile mele sînt ireparabile. Aveam stofă de student la Harvard şi de unitarian, oscilînd uşor intre radical şi episcopalian amator. Acum sînt o ruină conformistă şi fiul vitreg şi ingrat al unei *alma rnater* din Noua Anglie. Nu sînt al nimănui; sînt în divergenţă cu viaţa… Dar este soţia lui Hubbard cu adevărat frumoasă, ori doar o graţie rurală?

— E frumoasă. Te asigur eu că e frumoasă, zise Atherton atît de grav, încît Halleck izbucni în iîs.

— Asta-i bine! cum spune tata. Şi în ce fel e frumoasă?

— Greu de spus. E mai curînd un splendid exemplar de rasă; dar… ce părere aveai despre prietenul tău? întrebă Atherton schimbînd vorba.

— Despre cine? Despre Hubbard?

— Da.

— E un biet om de rînd. Deplorabil de elegant şi regretabil de frumos. Un tip care asimila totul pînă la un punct, dar nimic temeinic. Un tip cu tot atîta simţ moral ca un jucător de base-ball. Genul acela care, cînd îl mai întîlneşti într-o bună zi, te aştepţi să fie ori la Congres ori la casa de corecţie.

— Da, asta explică, zise Atherton dus pc gînduri.

— Ce explică?

— Privirea ei. O privire ca şi cum ar fi mai înzestrată de la natură decît el şi ar fi oarecum fascinată de el şi l-ar adora amăgindu-se.

— Nu ţi se pare că speculezi faptele? Reţine: n-am văzut-o niciodată şi nu spun că te înşeli.

— Totuşi poate că mă înşel. Am stat de vorbă cu ea şi am găsit-o cinstită, sensibilă şi bună; cu obiceiuri simple, desigur, şi cu idei încă rustice, cu o aplecare puternică spre ceea ce e practic. Nu văd de ce n-ar putea fi soţia lui. Cred că fiecare femeie se înşală puţin în privinţa soţului ei.

— Da; şi ne place întotdeauna să ne închipuim că există ceva patetic în soarta unor fete frumoase cu care se însoară alţii. Am observat că nu ne prea pasă de cele urîte. Ce face divina Clara?

— Cred că e bine, zise Atherton. N-am văzut-o toată vara. A fost la Beverley.

— Zău? Credeam că se va duce şi se va ocupa ea cu mîna ei de băile de mare ale copiilor săraci. E în stare. Ce-a făcut-o să şovăie în opera ei de binefacere?

— Nu cred că putem să-i spunem şovăială. Sumele alocate au fost insuficiente şi le-a completat ea. Apoi m-a consultat cu seriozitate dacă n-ar trebui să rămînă în oraş şi să supravegheze executarea proiectului. Dar i-am spus că poate foarte bine să delege pe cineva. Era cu atît mai doritoare să-şi facă datoria pînă la capăt cu cît mi-a mărturisit că personal copiii ăştia săraci îi sînt cam dezagreabili.

Halleck izbucni în rîs.

— Zi-i Clara şi pace! Cît de fermecătoare sînt femeile! Sînt fermecătoare pînă şi în bunătatea lor! Mă mir că romancierii nu iau aminte la o asemenea întîmplare şi nu renunţă la acele eroine necioplite de care se abuzează în ultima vreme. Cum? O femeie adevărată poate face ca dreptatea să fie agreabilă, iar virtutea picantă. De asta le iubesc eu!

— Le iubeşti? întrebă Artherton, izbucnind la rîndul lui în rîs în faţa acestei mărturisiri făţişe. Era cu cîţiva ani mai în vîrstă decît prietenul lui.

Ajunseseră pe Charles Street şi Halleck îşi scoase ceasul în dreptul felinarului din colţ.

— Încă nu e tîrziu, abia opt şi jumătate. Se întunecă devreme.

— Ei şi?

— Ce-ar fi să-i facem acum o vizită lui Hubbard? Stă chiar aici pe Clover Street!

— Nu ştiu! zise Atherton. Pentru tine e simplu: eşti un prieten vechi. Dar pentru mine… ar fi contrar uzanţelor!

— Vino, hai! N-or fi ei aşa de formalişti. O să-i bucure vizita noastră şi n-o să-l mai am pe Hubbard pe conştiinţă. Tot trebuie să mă duc să-l văd, mai devreme sau mai tîrziu, aşa se cuvine.

Atherton se lăsă convins.

— Cred că n-o să stai mult.

— Foarte puţin, zise Halleck; şi porniră în sus, pe străduţa îngustă, unde Marcia găsise în cele din urmă o casă, după ce căutase din South End pînă în Highlands şi scotocise prin Charlestown şi Cambridgeport. Toate aceste puncte i se păreau teribil de îndepărtate de locul unde Bartley avea treabă în timpul zilei, şi urma ca ea să rămînă singură, fără să-l vadă, de dimineaţă pînă seara. Proximitatea locuinţei din Canary Place o scutea de drumuri lungi; dorea ca Bartley să ia prînzul acasă la ora unu; dorea să-l poată chema uşor, la orice oră şi se bucura că nici una din acele locuinţe depărtate nu îndeplinise condiţiile cerute. Închiriaseră casa de pe Clover Street, deşi era puţin mai scumpă decît se aşteptaseră, pentru doi ani şi o mobilaseră aşa cum se pricepuseră, cu cei trei-patru sute de dolari pe care-i economisiseră, inclusiv cei o sută de dolari rămaşi de la sanie şi mînz, păstraţi cu sfinţenie de Marcia. Intrînd, scara îngustă te conducea în salonaşul ce se deschidea de pe culoar: în conti- nuarea salonaşului era sufrageria. Mai sus erau două odăi şi mai sus încă alte două; la subsol era bucătăria. Casa li se părea absurd de mare, ca unor oameni care în ultimele şapte luni locuiseră intr-o singură cameră, iar priveliştea care se deschidea spre Back Bay de la bovindoul camerei din faţă sporea impresia de lărgime.

Bartley veni chiar el să răspundă la soneria lui Hulleck şi, adresîndu-se unul altuia cu „Asta-i bună! Halleck!” şi „Ce mai faci, Hubbard?”, regăsiră ceva din camaraderia de odinioară. Bartley ură bun-venit domnului Atherton, după ce aprinse gazul de iluminat, apoi se îngrămădiră în salonaş, unde Bartley îl prezentă

pe vechiul său prieten soţiei sale. Marcia purta o rochie de casă, dreaptă, de culoare închisă, garnisită cu funde stacojii pe care le cususe chiar ea şi în care părea o patriciană romană întru- pată într-o gospodină din Boston; iar Bartley se împăuna văzîndu-şi prietenul atît de evident surprins de frumuseţea ei. Cu totul stingherit, Halleck se învîrtea prin odaie, şchiopătînd neajutorat, după ce i se luase bastonul, pînă cînd în fine se aşează, în timp ce Marcia, avantajată de locul de pe canapea şi la adăpostul conversaţiei cu Atherton, era mulţumită de înfăţişarea comună şi stîngace a lui Halleck, tuns scurt, cu părul spălăcit; nu i-ar fi plăcut ca un om care-l cunoscuse pe Bartley înaintea ei să fie prea frumos.

O vreme, Halleck şi Bartley depănară amintiri din şcoală, cu mici digresiuni la răstimpuri; apoi Marcia se scuză faţă de Atherton şi ieşi, aparînd puţin mai tîrziu ca să deschidă uşile glisante dintre salon şi sufragerie. Îndărătul ei se vedea masa pregătită pentru cină. Aplecîndu-se puţin şi sprijinindu-se cu mîinile de canatul uşii, Marcia zise, cu timidă mîndrie:

— Bartley, m-am gîndit că domnilor le va face plăcere să cineze cu noi.

La care el răspunse:

— Bineînţeles că le va face plăcere! şi îi conduse pe oaspeţi în sufragerie, refuzînd să asculte protestele lor.

Creştea inima în el văzînd-o pe Marcia, căci, iată, doi prieteni au trecut pe la tine şi sînt invitaţi foarte simplu la cină; asta îi dădea lui Bartley un simţămînt de satisfacţie şi-i venea să-şi strîngă pe loc în braţe nevasta. Nu se putu stăpîni să nu-i facă semn cu piciorul pe sub masă să nu schimbe cu ea un tremurat de gene, în timp ce-o ajuta să ridice capacul supierei albe şi o privi în scînteierea porţelanurilor şi tacîmurilor noi. Făcură glume de sezon în legătură cu scoicile care se vor găsi din nou cu uşurinţă în prima lună cu r, iar Bartley preciză că uneori era silit să rămînă pînă seara tîrziu la redacţie şi că atunci Marcia îl aştepta cu cina şi-i servea întotdeauna o delicioasă mîncare cu scoici pe care o pregătea singură. Marcia nu putea să-l oprească şi oaspeţii lăudau scoicile, apoi lăudară sufrageria şi salonul; cînd se ridicară de la masă, Bartley zise:

— Şi-acum să vă arătăm casa, stăruind, în ciuda protestelor Marciei, ca ea să le deschidă calea. De fapt ea dorea destul de mult să-i conducă peste tot: gustul ei făcuse să se cheltuiască aproape toţi banii cu mobilarea casei; şi deşi încă se mai aprecia ripsul verde, pluşul cafeniu şi mobila grea de nuc negru, ea adusese ici-colo o notă personală. Acoperise marmura de deasupra căminului cu postav şi-i făcuse ciucuri; aşezase pe această policioară două vase în culorile pompeiene, pe-atunci la modă; covorul ei era pufos şi de culoarea lemnului; făcuse tot posibilul, folosind scaune pliante cu tapiseria lucrată în punct de chilim, ca să creeze o impresie de lux; în mijlocul mesei se aflau ziarele lui Bartley şi lucrul ei de mînă.

— Ne-am mutat de curînd şi încă n-am mobilat toate odăile, zise ea cînd Bartley deschise dinadins uşile celor două camere goale.

— Şi nici nu ştiu dacă o vom face. Casa e mult prea mare pentru noi; dar ne-am gîndit că e mai bine s-o luăm, adăugă el, de parcă cine ştie ce palat ar fi fost.

Halleck şi Atherton rămaseră tăcuţi cîteva clipe după ce plecară, apoi cel din urmă sugeră:

— Nu cred că o maltratează.

— Nu. Cred că îi e dragă, zise Halleck grav.

— Ai văzut ce grijuliu era faţă de ea la urcatul şi la coborîtul treptelor? Mi-a plăcut, cum mi-a plăcut şi grabă de a ne arăta tînăra lor gospodărie.

— Da, asta mai schimbă părerile unui tînăr despre însurătoare, zise Halleck cu un oftat prelung, înăbuşit. L-a făcut om pe cel mai egoist din cîţi am cunoscut vreodată.

XXI

Primele două domnişoare Halleck erau cu mult mai în vîrstă decît Olive, mezina, aşa încît păreau o generaţie intermediară între ea şi părinţii lor. Deşi Olive trecuse bine de douăzeci de ani şi avea cu doi-trei ani mai mult decît fratele ei, Ben, cele două surori mai mari erau nedespărţite şi împreună aderaseră la credinţa tatălui şi a mamei lor. Dezertarea fratelui lor era pasivă, dar Olive, adoptînd cu bună ştiinţă o confesiune străină, nu era persoana care să-i lase pe ceilalţi să-şi închipuie că îi este ruşine, şi unitarianismul ei era făţiş. La rîndu-i, forma împreună cu
Ben un fel de partidă în sînul familiei şi l-ar fi antrenat în excesele ei de independenţă dacă indiferenţa lui, oarecum melancolică, i-ar fi îngăduit. Numai în lipsa lui fusese cu surorile ei în vacanţa de vară în Munţii Albi; cînd se întoarseră acasă, îşi continuă neabătută drumul ei, lăsîndu-le pe ele să şi-l urmeze pe al lor. Le iubea în felul ei sfidător, dar într-o problemă ca aceea de-a o vizita pe doamna Hubbard, prefera să nu se asocieze familiei şi să
nu-i încurajeze simpatiile. Surorile mai mari îşi făceau vizitele împreună; ea o aşteptă pe Clara Kingsbury să se întoarcă de la mare. Atunci se duse împreună cu ea la Marcia, şezînd atentă şi rezervată, în timp ce Clara se năpustea prin casa ca de păpuşi, în sus şi-n jos pe scară, admirîndu-i frumuseţea, precum şi arta de a realiza atît de mult cu aşa de puţini dolari.

— Gîndeşte-te, să dai peste o asemenea oază pe Clover
Street!

O sili pe Marcia să-i spună preţul fiecărui lucru în parte; şi inima îi tresăltă de mîndrie faţă de sexul ei auzind că Marcia aşezase ea însăşi toate covoarele.

— Am vrut să le lucrez chiar eu, explică Marcia, dar nu m-a lăsat domnul Hubbard, costă o nimica toată la magazin.

— Nu te-a lăsat! exclamă domnişoara Kingsbury. Nu mă aşteptam să aud una ca asta! Eşti o adevărată

matroană romană, draga mea!

Plecă terorizată ca nu cumva Marcia să fi înţeles că se referise la nasul ei. Se repezi a doua zi dis-de-dimineaţă să-i spună lui Olive că nu dormise toată noaptea din cauza asta şi s-o întrebe ce era de făcut

— Crezi că s-a simţit jignită, Olive? Spune-mi cum s-a ajuns aici? Cum m-am purtat mai înainte? Contextul e totul în asemenea cazuri.

— O, te-ai învîrtit de colo pînă colo lăudînd totul, ţipînd şi strigînd, şi n-ai scos-o din „draga mea" şi „Copila mea" cu un aer protector…

— Hai, nu mai continua! Ajunge! înţeleg. Înţeleg! Voiam s-o laud. Şi cînd colo, am făcut lucrul cel mai jignitor cu putinţă.

— Oamenilor ăstora de la ţară nu le place să fie lăudaţi aşa, fără rezerve, zise Olive. Cred că doamna Hubbard e o persoană destul de mîndră.

— Ştiu! Ştiu! se jelui domnişoara Kingsbury. A fost îngrozitor…

— Şi nu cred că se ruşinează de nasul ei…

— Olive! strigă prietena ei, taci! Nu mai pot suporta! Fiinţă ticăloasă ce eşti!

— Am impresia că la Equity toate femeile îşi lucrează singure covoarele şi le întind pe jos; şi-a închipuit că îţi baţi joc de ea.

— Nu vrei să taci, Olive Halleck? Blondă, masivă, domnişoara Kingsbury era acum expresia însăşi a suferinţei. — O, Doamne, Doamne! Ce să fac? A fost un sacrilegiu… da, n-a fost decît un sacrilegu — să-i dau aşa înainte, cum am făcut. Şi doar aveam cele mai bune intenţii din lume! O admir, o respect, o cinstesc. Olive izbucni în rîs. — Ce rea eşti! se văită Clara. Nu vrei… nu vrei să-i scrii tu?

— Şi să-i spun că nu te-ai gîndit la nasul ei? Formidabil! Am o idee. De ce n-ai da o petrecere în cinstea ei?

— Olive, zise Clara cu vinovată blîndeţe, m-am gîndit la asta.

— Nu zău, Clara! Te-ai gîndit serios? întrebă Olive, dezmeticindu-se deodată la auzul acestui proiect.

— Da. Foarte serios. Şi ce, ar fi chiar aşa de rău? Doar o petrecere modestă, preciza ea. Vreo şase persoane sau cam aşa ceva; doar ca să le arăt că le sînt

prietenă. El i-a spus fără îndoială că m-a cunoscut aici şi nu vreau ca ea să creadă că-l dau uitării pentru că e însurat si locuieşte într-o căsuţă pe Clover Street.

— Nobilă Clara! Doreşti aşadar să-i scoţi în societate?

Şi ce-ai să faci cu ei după ce-ţi vei fi atins scopul? Domnişoara Kingsbury se agită puţin în fotoliul ei. — Priveşte-mă drept în ochi, Clara! Pe cine ai să mai inviţi? Pe nişte prieteni atît de puţin mondeni ca familia Halleck?

— Pe prietenii mei Halleck, desigur.

— Şi pe domnul Atherton, consilierul tău legal.

— M-am gîndit să-l invit şi pe domnul Atherton. Nu trebuie să spui tu ce este, Olive, te rog; ştii doar că îl preţuiesc pe omul acesta mai presus de orice.

— Perfect. Ai să-l inviţi şi pe domnul Cameron?

— S-a întors, da. E foarte drăguţ.

— Suplinitor la Cambridge; tînăr, detaşat de curînd la colegiu, încă fără legături în oraş. Şi ce doamne vor fi?

— Domnişoara Strong e o persoană drăguţă; studentă la conservator.

— Da. O secondează pe domnişoara Kingsbury în operele ei de binefacere. Şi apoi?

— Domnişoara Clancy.

— Sora foarte puţin mondenă a artistului monden. Şi apoi?

— Soţii Brayhems.

— Tînărul pastor radical cu soţia lui, fără parohie, dar jinduind la un amvon în Billerica[25]. Între timp, conferenţiază prin saloane despre literatura germană. Şi apoi?

— Doamna Savage, m-am gîndit.

— Tînăra văduvă de paie, bine păstrată, cu antecedente incerte. Protejata gazdei în societate. Mai gîndeşte-te, Clara, şi dă petrecerea! Nu-i nici o primejdie! Sau crezi poate că unii vor fi dezamăgiţi?

— Să ştii, Olive Halleck, exclamă Clara, că nu-ţi permit să vorbeşti în felul acesta! N-ai dreptul şi nu e treaba ta! adăugă, adunîndu-şi tot curajul. Preţuiesc eu pe cineva mai mult decît pe tine, pe surorile tale şi pe Ben?

— Nu. Dar nu ne preţuieşti *pînă într-atîta,* şi tu ştii asta. Te păcăleşti singură, Clara. Şi-acuma, scuză-te în continuare!

— Nu mă scuz! Nu face parte domnul Atherton din societatea cca mai aleasă?

— Ba da. De ce însă nu mai inviţi şi pe alţii din societatea aleasă?

— Olive, astea sînt prostii — mari prostii! Pot să invit pe oricine-mi place. Şi ce dacă hotărăsc să acord puţină atenţie soţiei domnului Hubbard, sînt liberă s-o fac, nu?

— Fără doar şi poate!

— Iar dacă aş invita oameni din societatea aleasă împreună cu familia Hubbard, urmarea ar fi că toţi s-ar simţi stînjeniţi.

— Absolut corect, domnişoară Kingsbury. Tot ce-ţi cer este să priveşti datele problemei drept în faţă. Şi anume:
acordîndu-i doamnei Hubbard această mică atenţie, încerci nu să cinsteşti cum se cuvine un vechi prieten, ci fiindcă încerci să-i epatezi pe tinerii aceştia cu prietenii tăi de mîna a doua prezentîndu-i drept prieteni de mina întîi şi astfel să uite ce i-ai spus Marciei: că are nasul coroiat!

— Dar nu i-am spus că are nasul coroiat, cred că eşti de acord!

— I-ai spus că e-o matroană romană, e-acelaşi lucru, zise Olive.

Domnişoara Kingsbury îşi muşcă buza şi căută să afişeze o demnă indignare. În cele din urmă spuse, uşor înciudată;

— Voi organiza mica mea petrecere pentru toţi cei pe care i-ai numit. Sper că veţi veni şi voi, chiar dacă nu invit numai persoane simandicoase.

— Sigur că vom veni! N-aş lipsi pentru nimic în lume! îmi place întotdeauna să văd cum îti manevrezi piesele în jocul tău de duplicitate socială, Clara! Am să mă duc la bieţii tinerii ăştia şi am să le spun de-a dreptul: „Asta nu e cea mai bună societate; domnişoara Kinsgbury o păstrează pentru…”

— Olive! Nu cred să te fi văzut vreodată atît de pusă pe harţă. Ochii mari, calzi, albaştri ai Clarei se umplură de lacrimi şi continuă cu o rugăminte care nu

avu nici un efect! — Nu înţeleg de ce trebuie să faci atîta caz. Doresc pur şi simplu… să adun cîţiva oameni, nu cine ştie ce spiţă nobilă, nu în cine ştie ce scop… Pentru că aşa vreau.

— O, deci asta era! Atunci sînt cu totul de acord, zise Olive. Şi cînd va fi?

— Nu ştiu încă! Aşteaptă să mă pregătesc, se îmbufnă Clara, gata de plecare.

— Să nu rămîi cu impresia că sînt în stare să scot din sărite pînă şi un sfînt, pentru că te-ai înfuriat pe mine, Clara!

— Înfuriat? Nu sînt furioasă! Dar mă gîndesc că ai putea fi ceva mai înţelegătoare uneori, Olive, zise prietena ei sărutînd-o.

— Nu în cazuri de duplicitate socială, Clara. Mînia mea e singura care te mai salvează. Dacă nu te-ai fi temut de mine, ai fi fost de mult o mondenă iremediabil pierdută.

— Ştiu că întotdeauna ai ţinut la mine, zise domnişoara
Kingsbury tandru.

— Nu-i aşa, i-o întoarse prietena ei. Nu şi cînd umbli să arunci praf în ochii oamenilor. Degeaba aştepţi încuviinţarea mea. Şi o însoţi pe Clara pînă la uşă cu un rîs triumfător; şi dacă n-ar fi fost această zeflemea de la despărţire, Clara ar fi fost gata să renunţe la planul ei. Porunci mai întîi cupeului s-o ducă direct acasă, apoi coborî ferestruica şi ceru să se schimbe direcţia, îndreptîndu-se către locuinţa lui Bartley de pe Clover Street.

Era un echipaj frumos, potrivit cu întreaga avuţie a domnişoarei Kingsbury, care îmbina în proporţii egale simţul datoriei şi dragostea pentru lux. Cînd cupeul ei nu staţiona în faţa celor mai sărmane case din oraş, aştepta în faţa celor mai arătoase; iar timpul Clarei era împărţit între extrema sărăcie şi ultima modă.

Era copilul unic al unor părinţi care-o lăsaseră orfană de timpuriu. Tatăl ei, cu mult mai în vîrstă decît mama ei fusese bun prieten cu tatăl lui Olive, şi-l făcuse executorul său testamentar şi tutorele fiicei sale. Domnul Halleck o luase în familia lui şi, căutînd să procedeze cum ştia că i-ar fi plăcut tatălui ei, îi oferi toate prilejurile de a ieşi în lume, aşa cum nu şi-ar fi

dorit pentru copiii lui. Dar socotea că prietenia care se cimentase între Clara şi Olive era prea puternică în anumite privinţe, aşa încît cele două fete fură trimise împreună la aceeaşi şcoală, o şcoală pe atunci la modă.

Cînd pupila sa deveni majoră, domnul Halleck trecu pe numele ei averea pe care o moştenise şi pe care el o sporise printr-o gospodărire atentă, şi-i sugeră să-şi încredinţeze afacerile domnului Atherton. Ea manifestase o dorinţă cu totul surprinzătoare de a şi le administra singură; în toiul belşugului avea ciudate accese de avariţie, în timpul cărora se şi vedea ajunsă la sapă de lemn; de aceea tutorele ei socoti că e mai bine ca ea să aibă un avocat care să-i spună în orice moment cum stau lucrurile. Clara şovăi, dar procedă cum era sfătuită; şi după ce-şi lăsă avutul în grija lui Atherton, îl ajută şi ea în mare măsură cu raţiunea şi conştiinţa ei, şi-l ascultă cu stînjenitoare promptitu- dine în probleme ce nu contraveneau plăcerilor ei. Plăcerile ei erau felurite. Hotărî să-şi cumpere singură o casă frumoasă şi, după ce o mobilă luxos şi deshumă o verişoară a tatălui ei din Vermont, aducînd-o la Boston ca să vegheze asupra ei, ţinea casa deschisă, strîngînd cureaua în anumite privinţe cu neaşteptată meschinărie. Cînd era singură, masa ei era de o spartană austeritate: cerea mult din partea servitorilor şi le dădea simbrie mică. Pe de altă parte, se întrecea în dărnicii şi nu mai ştia cum să le vină în ajutor. O cusătoreasă pe care o avusese mai demult căzu bolnavă; domnişoara Kingsbury o trimise în insulele Bahamas şi o ţinu acolo pînă cînd se însănătoşi, apoi o primi ca oaspete în casa ei pînă cînd fata fu în măsură să-şi reia lucrul. Se ocupă de bucătăreasă cînd aceasta se îmbolnăvi de pojar, îngrijind-o cu devotament; şi cum spunea Olive Halleck, mereu înzestra sau înmormînta pe cîte una din surorile servitoarelor ei. Se ocupa de tot felul de opere de binefacere, dar era gata să suspende subvenţiile, renunţînd totodată la plăcerile personale, dacă i se părea că a sărăcit. Era preocupată să se îmbrace elegant şi ieşea des în lume; în general îi suspecta pe bărbaţi că vor să se însoare cu ea pentru bani, dar faţă de cei pe care nu-i credea capabili să aspire la mîna ei se arăta generoasă. Îi plăcea să patroneze; stipendiase multă

vreme un pictor lipsit de perspective, la Roma, şi semna cecuri unor artişti disperaţi, la Boston.

Oamenii îi înăspriseră inima pe jumătate; dar cealaltă jumătate era încă simţitoare şi plină de iubire, şi acest aspect al firii ei contradictorii o făcea să sufere cînd credea că a comis o gafă sau o greşeală şi venea scîncind la Olive să-şi ia pedeapsa. În parte, recurgea la Olive s-o admonesteze şi din lipsa unei religii precise. Nu găsise încă o credinţă care să i se potrivească întocmai, deşi de multe ori avusese impresia că a găsit.

Aproape regreta faptul că-şi pusese în aplicare hotărîrea, cînd soneria de la uşă porni să zbîrnîie; Marcia însăşi veni să deschidă în locul unei servitoare ocupate în momentul acela să întindă rufele afară, la uscat. Cîtă răutate din partea ei să susţină că vrea să acorde atenţie acestei încîntătoare fiinţe, cînd în realitate căuta să-i impună o palidă imitaţie de societate aleasă! De ce n-ar invita în fond pe cei mai distinşi prieteni ai ei să cunoască o frumuseţe atît de strălucitoare? În felul acesta i-ar face lui Olive pe plac şi ar lăsa deoparte familia Halleck, iar Marcia sigur ar stîrni senzaţie şi aproape credea că aşa va proceda cînd, la despărţire, Marcia îi făgădui să-l aducă pe soţul ei la ceai, miercuri seara, la opt; plecă atît de spăşită, încît hotărî să convoace măcar o societate aleasă dacă nu mondenă. Îşi spuse că putea s-o facă să fie şi mondenă dacă dorea, şi, ca prim pas în această, direcţie, se asigură de prezenţa domnului Atherton: nu, acesta nu era invitat în altă parte, prea puţină lume se întorsese în oraş. Trecu pe la doamna Witherby amintindu-i, fără să fie nevoie, de comitetele unor opere de binefacere în care activaseră împreună: apoi se întoarse acasă şi trimise cîte o scurtă scrisoare de invitaţie insignifiantei fiice şi celibatarei mătuşi a două dintre cele mai patriciene familii pe care le cunoştea. Adăugă pe lista un artist cu soţia lui („Acum va trebui să-l las să-mi facă portretul!” gîndi). Un tînăr scriitor a cărui carte făcuse vîlvă, un profesor de italiană, în tovărăşia căruia pretindea că-l citeşte pe Dante, şi un compozitor.

Olive sosi mai tîrziu, vrînd parcă să-şi facă din primul moment o impresie generală asupra situaţiei; şi zîmbetul ei elocvent îi dezvălui Clarei, dacă mai era nevoie, eşecul. Domnişoara Kingsbury înţelese din

privirea prietenei ei că anexa de aristocraţi şi artişti pe care o alăturase listei propusă iniţial de Olive nu era mulţumitoare; serata rămînea o cacialma. Părea absurd să inviţi pe cineva în tovărăşia a doi oameni atît de modeşti şi necunoscuţi ca soţii Hubbard; aşa încît, pentru a nu-i prezenta drept oaspeţii de onoare ai seratei — prin întîietatea acordată la trecerea în sufragerie — Clara hotărî să servească ceai în salon, ceai de-adevărat, cu pîine cu unt şi cîteva fursecuri mici, ascetice.

Oricît de ager ar fi fost în afaceri, domnul Witherby era din punct de vedere social un om greoi; iar soţia şi fiica lui păreau să se împărtăşească şi ele din aceste însuşiri, prin căsătorie şi ereditate. Încercară să facă ceva pentru Marcia, dar eşuară din lipsă de pricepere. Întîlnind-o pe soţia adjunctului soţului ei în casa domnişoarei Kingsbury, doamna Witherby fu surprinsă, impresie pe care Marcia, dacă ar fi bănuit-o, ar fi căutat s-o atenueze; şi curînd familia Witherby se izolă printre albume de fotografii şi bibelouri, de unde Clarei i se păru că e inutil să-i îndepărteze. Fiica insignifiantă şi mătuşa celibatară din familiile patriciene discutau între ele, cu pauze mari, despre pictor şi despre scriitor, iar pastorul radical şi soţia lui erau gata să se cufunde într-o devoţiune conjugală pe care societatea n-o agreează; sora prea puţin mondenă a pictorului monden stătea de vorbă cu tînărul asistent şi cu studentul japonez pe care i se îngăduise să-l aducă şi ai cărui ochi mici, ca de viezure, clipeau în căutarea frumoasei gazde blonde. Văduva era ireproşabil de atentă faţă de toată lumea şi gata să se confeseze oricui. Italianul nu putea scăpa de prejudecata că trebuie să fie amuzant şi bine dispus şi, cînd studenta de la conservator cîntă, îşi îndreptă greşeala, aplaudînd şi strigînd bravo cu indecentă înflăcărare, dar îşi reveni cînd compozitorul se aşeză la pian şi execută, în tăcerea care se lasă asupra societăţii în asemenea împrejurări, ceva de Beethoven, apoi ceva de el însuşi atît de asemănător cu Beethoven, încît nici Beethoven însuşi n-ar fi remarcat deosebirea.

Domnul Atherton şi Halleck treceau printre oaspeţi, căutînd s-o secondeze pe Clara în eforturile ei de a-şi mai însufleţi invitaţii; dar dogeaba. În disperarea proprie înfrîngerii, ea hotărî să-şi dedice restul serii

încercînd ca măcar soţii Hubbard să se simtă bine; apoi, potrivit primejdioasei teorii, pe care nici o gazdă frumoasă şi tînără n-o evită îndeajuns, că o soţie este neapărat flatată de atenţia acordată soţului ei, se ocupă exclusiv de Bartley, cu care se întreţinu îndelung şi cu nesăbuită vioiciune despre prima lui şedere la Boston. Hohotele şi veselia lor ajunseră pînă la Marcia care şedea, prefăcîndu-se atentă la relatarea superficială a lui Ben Halleck despre anii de studiu petrecuţi la colegiu de el şi de soţul ei, pînă cînd nu se mai putu stăpîni. Se ridică brusc şi, ducîndu-se la Bartley, îi spuse că era timpul să-şi ia rămas bun.

— O, aşa devreme! exclamă Clara, dezorientată şi puţin speriată de expresia pe care o citi pe chipul Marciei. — Noapte bună, adăugă ea rece.

Adunarea răsuflă uşurată la acest prim semn de dezin- tegrare; deveni puţin mai însufleţită; un moment crezu că se mai poate distra; ocazia trecu însă repede, se spulberă şi Clara rămase privind spăşită în ochii Olivei Halleck.

— Mulţumesc pentru această seară încîntătoare, domnişoară Kingsbury! Felicitări! o înfruntă ea, rîzînd ostentativ. Ce succes! Dar de ce nu le-ai dat ceva de mîncare, Clara? Familia Hubbard prînzeşte la ora unu şi pot spune că le-am plîns de milă. Mie nu mi-a fost deloc foame, noi luăm masa la două!

XXII

Bartley se întoarse acasă bine dispus de la petrecerea domnişoarei Kingsbury. Aşa îşi închipuia el succesul social. Fusese flatat de atenţia care i se acordase în mod cu totul special, fără a detecta aspectul convenţional al împrejurării. Aproape mort de foame, dorea puţină friptură rece, o sticlă de bere şi să examineze situaţia în amănunt împreună cu Marcia.

Pe drum, ea nu se arătă prea vorbăreaţă şi, cînd ajunseră, se repezi în casă, apoi o luă la fugă pe scări.

— Unde te duci, Marcia? strigă Bartley.

— În pat! răspunse ca, trîntind uşa cu un zgomot cît se poate de semnificativ.

Bartley rămase o clipă nemişcat, furios gata s-o urmeze şi s-o ia la rost, apoi o lăsă să se perpelească singură, pradă accesului stupid de gelozie care-o cuprinsese. Dar îşi încleştă dinţii şi iritat şi blestemînd în sinea lui, porni după ea, urcînd treptele încet, tacticos. O luă în braţe şi o ţinu strîns, în timp ce mînia lui se transforma în milă: apoi se porni pe rîs. În clipa aceea, ea îşi ridică braţele, pînă atunci rigid lipite de trup, i le petrecu pe după gît şi începu să plîngă încet, la pieptul lui.

— O, parcă nu mai sînt eu! se lamenta ea, gata să se dea bătută.

— Asta e foarte rău... pentru mine, zise Bartley.

Rîsul ei involuntar izbucni printre lacrimi, dar mai plînse o bucată de vreme, făcînd pe supărata.

— Bănuiesc însă, că doar nu ne cunoaştem de ieri-de-azi, că eşti tu, Marcia, şi nu-ţi reproşez nimic. Ospitalitatea domnişoarei Kingsbury m-a stors de puteri, de parca n-aş fi mîncat de-o săptămînă: iar tu eşti gata să mori de inaniţie. De asta ţi-a venit să plîngi!

Era încîntată că-l aude bătîndu-şi joc de ceaiul domnişoarei Kingsbury şi-şi ridică faţa spre el, s-o vadă că acuma rîde de plăcere, înainte de-a se întoarce să-şi zvînte ochii.

— O, bietul de tine! strigă ea. Ce te-am compătimit cînd am văzut feliuţele acelea subţiri de pîine cu unt!

— Da, răspunse Bartley, şi mie mi-a fost necaz. Dar să lăsăm asta, iubito.

— Şi probabil că tot timpul cît îţi vorbea ea acolo, tu erai hămesit.

— Trăgeam la sorţi în sinea mea, să văd pe care dintre convivi să-l devorez primul.

Umorul lui i se părea Marciei mai savuros ca oricînd;
se prăpădea de rîs; iar cînd el glumi pe seama presupusei înverşunări a bătrînei aristocrate, ea îl imploră să se oprească dacă nu voia s-o omoare. Marcia nu era chiar în postura femeii care-şi poate convinge duşmanii de capacitatea ei de-a domina, deşi era încîntătoare în naiva-i fericire, iar Bartley se simţi foarte mulţumit că nu cedase impulsului său iniţial de-a o trata cu asprime.

— Hai, zise el, să ieşim undeva să mîncăm nişte scoici.

Ea începu imediat să-şi scoată cerceii şi să-şi desfacă părul.

— Nu, eu o să gust ceva aici, acasă; nu prea mi-e foame. Dar tu, Bartley, du-te şi ia o cină bună, altfel mîine o să fii bolnav şi inapt de muncă. — Du-te, mai spuse ea imaginii şovăitoare din oglindă, insistînd. Nu vreau să rămîi acasă. Chipul lui reflectat se apropie din spate; ea îşi întoarse puţin capul şi buzele lor oglindite se împreunară peste umărul ei. — O, ce dulce eşti, Bartley! şopti ea.

— Da, mă vei găsi întotdeauna supus cînd îmi vei porunci să ies ca să-mi refac forţele slăbite.

— Nu asta vreau să spun, dragă. Vreau să spun că nu mă dojeneşti atunci cînd sînt nerezonabilă. De ce nu se poate să fie întotdeauna aşa?

— Păi, să vezi, explică Bartley, în asemenea ocazii, toată greutatea omului se lasă în simţuri. Nu-i mare lucru să recurgi la o digresiune, să schimbi brusc subiectul, dar e un spectacol care-l scoate din minţi pe partenerul care se înverşunează.

— O să-ţi arăt acuma că pot fi şi rezonabilă: o să te las să te duci singur la domnişoara Kingsbury să-i mulţumeşti pentru petrecere, zise Marcia aruncîndu-i o privire triumfătoare.

— Marcia, răspunse Bartley, eşti o persoană atît de rezonabilă atunci cînd eşti foarte nerezonabilă, încît mă mir cum de m-am certat vreodată cu tine. Cred că mai curînd o să te las să te duci singură la domnişoara Kingsbury. O să trec prin toate chinurile iadului, dar asta dovedeşte că am perfectă încredere în tine. Îi trimise o sărutare din uşă, apoi o luă la goană în jos pe trepte. Cînd se întoarse după o oră, o găsi aşteptîndu-l.
— O, Marcia!
exclamă.

— Am vrut doar să-ţi spun că o să mergem amîndoi în vizită, foarte curînd. Dacă te trimit pe tine, o să creadă că sînt nebună, şi nu vreau să-i dau această satisfacţie.

— Ce fiinţă nobilă! strigă Bartley cu o ironie care-o bucură mai mult decît orice laudă; femeilor le place să fie înţelese chiar atunci cînd caută să nu fie.

Împreună cu Bartley, Marcia merse la domnişoara Kingsbury, care o primi cu o politeţe atentă, aproape febrilă, dar nu făcu alt efort să se ocupe de ea. Unele din persoanele pe care Marcia le cunoscuse la domnişoara Kingsbury veniră în vizită; veni şi familia Witherby, tată, mamă şi fiică împreună; dar între faptul evident că soţii Hubbard erau săraci şi celălalt fapt, nu mai puţin evident, că se învîrteau în cea mai bună societate, familia
Witherby nu prea ştia cum să procedeze cu ei. Îi invită la cină, dar Bartley se duse singur; Marcia nu se simţea destul de bine ca să iasă.

El era acum foarte bun şi înţelegător şi mergea singur ori de cîte ori îl ruga ea; ceaiul la familia Halleck devenise o poveste veche şi de obicei acolo îl trimitea ea: la ceai la familia Halleck. Domnişoarele Halleck veneau regulat s-o vadă, şi Marcia se înţelegea foarte bine cu cele două surori mai mari care-i acordau toată mărinimia ce le prisosea de la operele lor de binefacere şi care păreau înaintate s-o vadă atît de frumoasă şi de bună soţie, deşi lor aceste lucruri le erau complet străine. La început,
Marcia se temea de Olive şi-i displăcea ca prietenă a
Clarei Kingsbury ce era, fapt care-o atrăgea pe ciudata fată. Ceea ce numea ea ţîfna Marciei îi îngăduia să se declare de partea ei cu totală nepărtinire şi să suporte cu

inima uşoară propria ei aversiune faţă de Bartley. Nu putea suferi faptul eă era dezgustător de chipeş şi socotea ruşinos că mama ei încuraja tendinţa lui vizibilă spre îngrăşare, oferindu-i lucruri atît de bune la ceai.

— Mie-mi place domnul Hubbard, zise mama ei calmă. E foarte frumos din partea lui că vine la oameni atît de modeşti ca noi, ori de cîte ori îl invităm; acum că soţia tui nu mai iese, ştiu că vine fiindcă ne iubeşte.

— O, vine ca să rnănînce, zise Olive dispreţuitoare. Apoi o altă remarcă a mamei ei îi atrase atenţia: — Ascultă mamă, exclamă ea, nu cumva îl socoteşti pe Bartley Hubbard un om distins?

— Tatăl tău zice că rar se întîmplă ca un tînăr să ocupe o situaţie ca cea pe care o ocupă el. Şi mai zice că domnul Witherby lasă acum totul în seama lui.

— Ei, atunci mai bine n-ar lăsa! Ziarul a ajuns de-a dreptul groaznic în ultimul timp. E plin de crime şi de toate ororile.

— Se pare că aşa sînt ziarele astăzi. Tatăl tău a aflat că *Evenimentele* cîştigă.

— Vai, mamă, ce fiinţă materialistă eşti! Cred că te-a cucerit interviul acela dezgustător pe care i l-a luat tatei. Auzi! *Un Nestor al pielăriei!* Tata ar fi trebuit să-l dea pe uşă afară. Familia asta devine cam *prea* dcsavîrşită pentru mine! Şi Ben, în ultima vreme, e la fel de rău ca voi toţi, nu mai am nici o influenţă asupra lui. Pare hotărît să se arate mai prietenos ca oricînd cu *persoana;*
nu mai ştie ce să facă pentru el — îmi dau foarte bine seama şi mi se face silă. Un lucru ştiu: am să-l opresc pe domnul Hubbard să-mi spună Olive. Neruşinatul!

Doamna Halleck îşi schimbă atitudinea, amăgindu-se, aşa cum fac femeile chiar şi între ele, că au rămas neclintite.

— E un soţ foarte bun.

— Pentru că-i place să fie! răspunse fiica ei. — Nimic nu-i mai uşor decît să fii un soţ bun.

— O, draga mea, zise doamna Halleck, aşteaptă mai întîi să-ţi dai singură seama.

Asta o făcu pe Olive să rîdă; răspunse însă cu un argument care avea întotdeauna efect asupra mamei ei:

— Ben crede că domnul Hubbard nu e un soţ bun.

— De ce spui asta, Olive? întrebă mama ei.

— Ştiu că nu poate să-l sufere.

— Dar chiar tu ai spus, draga mamei, că e mai prietenos eu el ca oricînd.

— O, dar asta n-are importanţă. Cu cît îi este mai nesuferit, cu atît se poartă mai frumos cu el.

— Asta-i adevărat, suspină mama ei. Ţi-a spus vreodată ceva despre el?

— Nu, i-o tăie Olive scurt; niciodată nu vorbeşte despre oamenii care nu-i plac.

Mama ei se întoarse cu îndreptăţită severitate.

— Asta nu dovedeşte că Ben nu-l crede un soţ bun.

— Îi displace. Socoteşti atunci că un om rău poate fi un soţ bun?

— Nu, admise doamna Halleck, de parcă ar fi fost confruntată cu dovada absolută a răutăţii lui Bartley.

Pacea dintre Bartley şi Marcia continua netulburată, şi acele zile de aşteptare, de suferinţă, de speranţă şi de teamă au fost cele mai fericite din viaţa lor. El se străduia să se arate răbdător faţă de toanele şi irascibilitatea ei şi, protector, căuta s-o mîngîie şi s-o ajute, şi stăruia să-şi ispăşească pe loc orice greşeală. Ea spuse de o mie de ori că ar muri fără el; iar cînd îi veni vremea să nască, Bartley se temu ca nu cumva ea să moară înainte ca el să-i spună cît regretă că a supărat-o. Dar nu-i spuse, deşi ea trăi ca să-i dea prilejul s-o facă; le cuprinse însă în braţe în acelaşi timp, pe ea şi pe fetiţa nou-născută, vărsînd atîtea lacrimi de iubire cîte poate vărsa un bărbat, îşi începu chiar mărturisirea, dar ea zise:

— Sst! Niciodată n-ai făcut un rău către care să nu te fi împins eu. Palidă şi fără vlagă, îi zîmbi fericită şi-i puse o mînă pe cap cînd el îşi ascunse faţa pe pernă lîngă faţa ei, apoi îl sărută pe obraz. Era copleşit şi recunoscător pentru norocul ce dăduse peste el; şi era atît de întărit în căinţa lui tăcută, încît se simţea un om bun.

— Bartley, zise ea. Vreau să-ţi cer o favoare.

— Nimic din ce-aş putea face nu mi s-ar părea o favoare, draga mea! exclamă el, ridicîndu-şi capul şi învăluind-o cu privirea.

— Scrie să vie mama. Am nevoie de ea!

— Înţeleg foarte bine!

Marcia continua să-l fixeze şi să-i strîngă înfiorată mîna cînd, deodată, el îşi înălţă capul.

— Asta-i tot? Ea tăcu, iar el adăugă: — Am să-l rog pe tatăl tău s-o însoţească.

Ea îşi ascunse faţa şi rosti printre suspine:

— Aşteptam să propui tu.

— Dar bineînţeles! Dar bineînţeles! răspunse el.

Ea nu-i mulţumi direct pentru mărinimie; ridică însă cuvertura şi-i arătă căpşorul sprijinit pe braţul ei şi faţa mică şi boţită.

— Frumoasă? întrebă ea. Adu-mi scrisoarea înainte de-a o expedia. Aşa, e bine… e perfect! suspină ea, cînd el se întoarse şi i-o citi; se cufundă apoi într-un somn fericit.

Tatăl răspunse că va veni cu mama ei de îndată ce el se va simţi mai bine după răceala pe care o contractase.

Iarna era acum în toi şi călătoria părea desigur mai im- presionantă văzută din Equity decît din Boston. Dar pe

Bartley nu-l nelinişti amînarea călătoriei şi, bine dispus, începu s-o consoleze pe Marcia. Ea îşi strecură mîna albă, prelungă într-a lui, strîngîndu-i-o la răstimpuri ca să-şi întărească spusele.

— Tata a fost primul om la care m-am gîndit… după tine. Fetiţa parcă a venit pe lume ca să-mi arate cît de ingrată am fost faţă de el. Sigur, nu-mi pare rău că am fugit şi ţi-am cerut să mă iei cu tine, căci altfel nu te-aş fi putut avea; dar nu mi-am dat seama pînă acum cît de greu i-a fost tatei. M-a răsfăţat întotdeauna, încredinţat fiind — ştiu asta — că procedează cum e mai bine.

— *Tu* ai procedat cum e mai bine, zise Bartley cu înflăcărare.

— Ce lucruri plăcute îmi spui întotdeauna, murmură ea. Dar vezi. Bartley, nu m-am gîndit destul la el. Asta pare să mă înveţe acum fetiţa. Se retrase puţin pe pernă, ca să-l poată privi cu şi mai multă seriozitate. — Dacă fetiţa se va purta aşa cu tine cînd va fi mare, mm s-o urăsc!

El rîse zicînd:

— Poate că mama ta te urăşte.

— Nu. Nici unul dintre ei nu mă urăşte, răspunse Marcia oftînd. Am fost foarte crispată şi rece faţă de tata cînd a venit să mă vadă… mult mai tare decît ar fi trebuit. Am făcut-o de dragul tău; dar el n-avca nimic cu tine, voia doar să se încredinţeze că sînt teafără şi nevătămată.

— Ei lasă, Marcia, că nu-i nimic.

— Da. Ştiu. Dar dacă murea?

— Dar n-a murit, zise Bartley zîmbind. Iar tu ai purtat mereu corespondenţă cu ei şi ştii că s-au descurcat foarte bine. Şi-o să fie cu totul altfel de-acum încolo, adăugă el lăsîndu-se pe spate, puţin plictisit de o controversă în care nu putea să aibă o atitudine prea binevoitoare.

— Într-adevăr? întrebă ea strîngîndu-l şi mai pătimaş de mînă.

— Nu din vina mea n-o să fie, răspunse el cu un căscat.

— Ce bun eşti, Bartley! spuse ea privindu-l cu admiraţie, de parcă ar fi proslăvit bunătatea lui Dumnezeu.

Bartley îşi uşurase inima; se duse la păluţul cel nou în care stătea fetiţa şi, ţinînd mîinile în buzunar, o examină cu un zîmbet ciudat.

— E frumoasă? întrebă ea invidiindu-l pentru privilegiul lui de a îmbrăţişa cu privirea copilul.

— Nici chiar aşa, răspunse el. Cred că o să se netezească ea cu timpul; dar pentru moment pare să fie considerabil de zbîrcită.

— Să ştii, răspunse Marcia resemnată, că n-aş lăsa pe nimeni altul s-o spună.

Gînditor, soţul ei scoase un fluierat slab, în registrul grav.

— Ştii ceva, Marcia? zise el în cele din urmă. Ce-ar fi să-i dăm numele după tatăl tău?

Marcia se ridică într-un cot şi-l privi, de parcă nu-i venea să-şi creadă urechilor.

— Şi cum s-o numim adică? întrebă.

Părinţii îl botezaseră pe judecătorul Gaylord Flavius Iosephus[26], dintr-o superstiţie îndrăgită de oamenii din vechime că istoricul iudeu era un scriitor sacru.

— Nu putem să-i spunem Iosephus, dar putem să-i spunem Flavia, zise Bartley. Iar dacă se va întîmpla să fie blondă[27], numele i se va potrivi de minune. Flavia e un nume foarte frumos.

Se uită la soţia lui care îşi îngropă deodată faţa în pernă.

— Bartley Hubbard, strigă ca, eşti cel mai bun bărbat din lume!

— Vai, nu! Doar al doilea, ţinu să precizeze Bartley.

În acele zile, se simţeau copleşiţi de situaţia lor de părinţi tineri. După baia de dimineaţă, Bartley era chemat şi i se îngăduia să admire poponeţul striat şi cu gropiţe al copilului, care stătea cu faţa în jos în poalele doicii, dînd uşor din mîini şi din picioare şi răspunzînd cu mici suspine inutile şi sughiţuri, în timp ce femeia îl fricţiona cu o flanelă caldă. După ce pruncul era complet îmbrăcat, înfăşat şi persoana lui neputincioasă consolidată într-o plăpumioară, i se permitea lui Bartley să-l ia în braţe şi să-l poarte prin cameră. În fond, un bărbat nu prea are ce căuta în preajma unui nou-născut, nici spre folosul copilului, nici al tatălui, astfel că utilitatea lui Bartley se limita la foarte puţin. Era mai bine cînd depunea fetiţa în braţele mamei şi se aşeza lîngă pat, vorbind liniştit, în timp ce Marcia întindea din cînd în cînd o mînă subţire să mîngîie părul şaten al fetiţei, aplecîndu-şi capul ca s-o privească, asemenea unei mame grijulii. Examinau cu interes şi în detaliu bizara făptură: unghiile mici, delicate şi ascuţite, pumnişorul caraghios, strîns închis peste unul din degete, precum gheara unui canar prins de o stinghie, absurditatea picioruşelor, absurditatea degetelor de la picioare, ridicola nepotrivire a mîinilor şi picioarelor cu rostul în general al mîinilor şi picioarelor, toate acestea îi făceau să rîdă. Nu puteau încă să spună dacă ochii fetiţei vor fi negri ca ai Marciei sau albaştri ca ai lui Bartley; genele lungi erau întoarse ca ale ei, dar smocul de păr, care-o făcea să pară atît de ciudată şi bătrînicioasă, avea o nuanţă mai apropiată de a lui.

— Va fi o blondă cu ochii de culoare închisă, hotărî Bartley.

— Şi asta e frumos? întrebă Marcia.

— Vor avea precis un efect ucigător pe o rază de cinci sute de metri.

— O, ce ruşine, Bartley! Cum poţi spune că privirea fetiţei va avea un efect ucigător?

— De ce? Doar toate ajung la asta. La asta ai ajuns şi tu.

— Ştiu. Dar cu fetiţa e altceva. Şi începu să îngîne vorbe stîlcite la urechea copilului. Preocuparea lor comună faţă de noul născut îi făcu să se adreseze unul celuilalt cu tată şi mamă.

Judecătorul Gaylord veni singur şi cînd Marcia îl întîmpină cu: „Dar bine, tată, mama n-a venit?" el întrebă: „Şi chiar o aşteptai? Cred că mama ta se simte prea bătrînă pentru asemenea călătorii lungi pe timp de iarnă. Ştii că nu prea iese. Dar te aşteaptă acolo la vară pe tine şi familia ta."

Bătrînul se arătă foarte încurcat cînd i se puse copilul în braţe şi, cerîndu-i-se să-i ghicească numele, bineînţeles se dădu bătut.

— Flavia! strigă Marcia veselă. Bartley i-a zis aşa, după tine.

Ceea ce îl stînjeni şi mai mult.

— Da? întrebă el cam sfios. E un adevărat compliment.

Marcia îi repetă lui Bartley aceste cuvinte, ca o dovadă că tatălui ei îi trecuse acum supărarea. Bartley şi judecătorul erau foarte politicoşi unul faţă de celălalt; iar Bartley îi oferi bătrînului multe şi vizibile dovezi de atenţie. Îl duse pînă în vîrful lui State House, apoi îl plimbă prin tot oraşul ca să-i arate locurile cele mai interesante şi-l prezentă prietenilor lui pe care-i întîlni, cu toate că jacheta judecătorului, fie că era complet dată în vileag atunci cînd bătrînul îşi scotea paltonul, fie că apărea pe sub mînecile acestuia din urmă. Era o tortură pentru un om de gust ca Bartley. Se duse cu socrul lui să-l vadă pe domnul Warren în Scattering Batkins a lui Jefferson şi judecătorul aprecie cu jumătate de gură parodia actorului de la Cranberry Center[28]; dar altfel nu se dădea în vînt

după distracţii şi în afara profesiunii lui nu prea era comunicativ, refuzînd să-şi dezvăluie impresiile în multe chestiuni în care Bartley se aştepta să-l vadă minunîndu-se. Sediul *Evenimentelor* părea să nu-i fi

produs nici un efect deşi, graţie covoarelor, birourilor din nuc negru, fotoliilor turnante, se deosebea de majoritatea redacţiilor — adevărate maghernițe. Domnul Witherby îl copleşi cu politeţuri şi elogii la adresa lui Bartley, ceea ce ar fi trebuit să-l incinte pe socru, dar mai-marele *Evenimentelor* nu era de bună seamă decît o varietate din acel soi, pe care-l
ştia prea bine, ai desconsideraţilor gazetari de provincie. Se împăca mai bine cu domnul Atherton, care făcea parte din breaslă. Bătrînul rămase cu pălăria pe cap tot timpul
întrevederii, aşa cum o purta mereu, scoţînd-o numai la masă şi cînd dormea.

Bartley căută să-l epateze cu noi aspecte ale vieţii cosmopolite, oferindu-i o cină la masa clienţilor obişnuiţi, într-un restaurant francez; dar judecătorul se lăsă servit, de parcă acesta fusese toată viaţa lui singurul mijloc de a-şi potoli apetitul său tăbăcit şi nerafinat, după care Bartley practic îl abandonă pretextînd că era ocupat la ziar. Îl lăsă pe bătrîn să-şi petreacă timpul după bunul său plac în căsuţa de pe Clover Street, unde şedea fără întrerupere cîte o jumătate de zi, citind ziarele, cu eterna-i pălărie pe cap, cu picioarele întinse în faţa căminului. Probabil îşi refăcea astfel modul de viaţă obişnuit din biroul său de-acasă, şi în timpul acesta era liniştit; căci altfel era foarte agitat, în afară de momentele cînd se afla în tovărăşia Marciei. În felul lui, o iubea la fel de mult ca altădată şi cu toate că în aparenţă nu-i păsa de fetiţă, se bucura văzînd ce mîndră era Marcia de ea; suporta să-i fie pusă mereu în braţe cu blîndeţea posacă a unui cîine care primeşte mîngîierile copiilor. O asculta cu aceeaşi răbdare ridicîndu-şi soţul în slăvi, fapt destul de obositor căci îi lăuda necontenit deşteptăciunea şi bunătatea, subliniind marele succes care încoronase aceste două merite ale lui.

A doua zi după sosirea judecătorului, domnul Halleck veni în vizită, de dimineaţă, aducîndu-i Marciei un bilet din partea soţiei lui, în care aceasta se oferea să-l găzduiască pe tatăl Marciei dacă ea era prea ocupată într-o perioadă atît de bogată în evenimente.

— Ce oameni nemaipomeniţi! exclamă ea, arătîndu-i
tatălui ei scrisoarea. — Şi cînd te gîndeşti că, luni de

zile după sosirea noastră la Boston, nu le-am dat nici un semn de viaţă de teamă că or fi din aceia cu nasul pe sus! Dar Bartley e întotdeauna atît de mîndru. Acum du-te dincolo, să nu-l faci pe domnul Halleck să aştepte. Dă-mi pălăria, altfel te pomeneşti că rămîi cu ea pe cap în salon. Bătrînul se aplecă şi-o lăsă să-i perie puţin gulerul hainei. — Aşa! Acum arăţi mai ca lumea! zise ea.

Judecătorul Gaylord nu primise în viaţa lui vizite decît în scopuri profesionale, şi un bărbat venind la altul, aşa cum fac femeile, era ceva neobişnuit pentru civilizaţia din Equity. Dar, cum îi povesti Marciei, se înţelese bine cu domnul Halleck şi cu întreaga familie cînd, împreună cu Bartley, răspunse invitaţiei la ceai făcută în dimineaţa aceea de domnul Halleck. Poate că i se păru o ospeţie fără obiect; dar petrecu o seară plăcută, în măsura în care putea fi plăcută o seară în care fusese obligat să renunţe la pălărie şi să îmbrace redingota pe care o purta la ocazii, spre deosebire de jacheta de fiecare zi. Păru atras în special de Olive Halleck, al cărei obicei de a spune lucrurilor pe nume îl impresionă plăcut. Olive susţinuse tot timpul conversaţia; şi cum momentul nu era potrivit pentru glume usturătoare şi probleme de doctrină religioasă, sarcina ei de a nu-l lăsa pe bătrînul ateu să cadă într-o tăcere abisală probabil că fusese destul de grea.

— Despre ce-aţi vorbit? întrebă Marcia a doua zi dimineaţă, insistînd să afle, după plecarea lui Bartley la lucru, cum se distraseră în ajun.

— Mai ales despre tine, mi se pare, zise judecătorul rîzînd. Era acolo o fată voinică, roşcată la păr…

— Domnişoara Kingsbury, reacţionă prompt Marcia; ochii i se aprinseră de mînie şi începu să se încordeze sub pătură. Cu cine a stat de vorbă?

— Păi, a vorbit puţin cu mine; dar cel mai mult a vorbit cu tînărul domn. E logodită cu el?

— Nu, zise Marcia liniştindu-se. E prietenă bună cu toată familia. Nu ştiu de ce-au spus că e doar o reuniune de familie cînd au invitat şi străini, se îmbufnă ea.

— Poate că n-au socotit-o străină.

— Poate. Dar plăcerea şi interesul Marciei scăzuseră şi tînăra femeie schimbă vorba.

Tatăl ei rămase aproape o săptămînă şi toţi găsiră săptămîna cam lungă. După ce-i arătase fetiţa şi se bucurase că el şi Bartley erau din nou în termeni buni, Marcia nu ştia ce-ar mai putea face. Prezenţa doicii îl surghiunise pe Bartley în camera liberă: apoi îi cedase judecătorului patul lui şi dormise pe unul improvizat, în odaia nemobilată de la mansardă; bucătăreasa şi o fată adusă de ajutor ocupau camera de-alături. Casa care odinioară păruse atît de mare eră acum plină pînă la refuz.

— Nu mi-am dat niciodată seama cît e de mică înainte de a-l vedea pe tatăl tău coborînd scările, zise Bartley. Îi prea înalt pentru casa asta. Cînd şade pe canapea şi-şi întinde picioarele, cizmele lui ating dulapul din partea cealaltă a odăii. Zău aşa!

— N-o să-l apuce duminica aici, replică Marcia cu un zîmbet trist.

— Vai, Marcia, doar nu-ţi închipui că doresc să plece!

— Nu, eşti cît se poate de bun în această privinţă. Dar sper că n-o să-l apuce duminica aici.

— Nu te-a bucurat vizita lui?

— O, ba da, m-a bucurat! Şi ochii i se umplură de lacrimi. — M-am împăcat bine cu el şi el nu e supărat pe mine. Dar, Bartley… stai jos, dragă, aici, pe pat! Îi luă mma şi-l trase încet spre ea. Îmi dau seama tot mai mult că tata şi mama nu mai sînt pentru mine ceea ce au fost în trecut… că acum tu eşti totul. Da, între viaţa mea şi-a lor s-a săpat o prăpastie. Crezi că aşa o să se întîmple şi între noi? Ai fost întotdeauna răbdător cu mine. Ai să-ţi aminteşti că de fapt aş vrea să fiu bună chiar atunci cînd mă port rău?

El se ridică, se apropie de leagăn şi sărută fetiţa pe creştet.

— Întreab-o pe Flavia, zise el din uşă.

— Bartley! strigă ea, copleşită de dragoste, în timp ce el dispărea din ochii ei plini de fericire.

A doua zi de dimineaţă îl auziră pe judecător umblînd de colo-colo prin camera lui; întîrzie la micul dejun, el care de obicei era atît de punctual.

— Îşi face bagajele, zise Marcia tristă. E groaznic să doreşti să plece!

Bartley ieşi şi-l întîlni în uşa camerei lui, cu geamantanul în mînă.

— Bună dimineaţa! exclamă el, căutînd să pară surprins şi întristat.

— Mda! făcu bătrînul, în timp ce coborau. A fost o vizită reuşită. Sînt însă un om bătrîn şi nu mi-e uşor să mă ştiu departe de casă. Am să-i spun doamnei Gaylord cum vă înţelegeţi şi o să se bucure. Cred că o să iau trenul de ora zece.

Conversaţia între Bartley şi socrul lui era superficială.

Oamenii care s-au înfruntat de-atîtea ori se hotărăsc greu să recurgă la amabilităţi. Constrîngerea îi făcuse pe amîndoi să-şi piardă răbdarea şi n-ar mai îi putut să se controleze multă vreme.

— E firesc să vrei să te vezi din nou acasă, dar nu pricep cum poate cineva să dorească să se întoarcă la Equity cînd are prilejul să stea în Boston.

— La Boston e bine pentru un tînăr, zise judecătorul, dar eu sînt prea bătrîn. Oraşul mă paralizează, mă sufocă şi nu mă mai pot regăsi.

Suferea de pierderea identităţii — boala tuturor celor de la ţară care vin la oraş. Sentimentul că nu trezesc interesul nici unuia din miile de oameni pe care-i întîlnesc îi tulbură şi-i hărţuieşte; după intimitatea iscoditoare caracteristică vieţii de la ţară, faptul că nimeni nu s-ar amesteca în treburile lor, nici dacă ar putea, este cam neliniştitor. Judecătorul nu numai că-şi dădea seama de toate acestea dar, după ce domnise atîta vreme ca cenzor al moralei şi religiei din Equity, se simţea frustrat prin faptul că trecuse o săptămînă întreagă fără să arunce o săgeată cuiva. Era plictisit de atîtea dovezi de politeţe, care-l moleşeau.

— Ei bine, dacă trebuie să pleci, am să caut o birjă.

— Cred că pot merge şi pe jos, răspunse bătrînul.

— Ba nu poţi.

Bartley îl conduse la gară, unde se despărţiră printr-o strîngere *de* mînă. Nu mai erau duşmani, dar se agreau mai puţin ca oricînd.

— Sper să te văd la vară, la Equity, sugeră judecătorul.

— Aşa zice şi Marcia, răspunse Bartley. Ai grijă de dumneata… calic bătrîn şi afurisit ce eşti! adăugă în şoaptă, căci judecătorul îi dăduse voie să plătească el birjarul.

Se îndreptă spre casă compunînd variaţii pe tema bles- temului de despărţire, ca să afle că judecătorul profitase de scurta lui absenţă, cînd se dusese după birjă, ca să-i ofere Marciei o cupă de argint, un cuţit, o furculiţă şi o lingură pe care Olive Halleck îl ajutase să le aleagă pentru copil. În cupă se afla un cec de cinci sute de dolari. Prezentînd darurile, judecătorul era stînjenit şi cînd Marcia se repezi asupra lui cu: „Ia spune, tată, ce înseamnă asta?" el se simţi încurcat.

— Ştii, e ceea ce mi-am dorit întotdeauna să fac pentru tine.

— Pentru lucrurile fetiţei, mă rog, zise Marcia. Dar n-am să-l las pe Bartley să ia un ban de la dumneata pînă cînd n-ai să-l preţuieşti la fel cum îl preţuiesc eu şi n-ai s-o declari făţiş.

Judecătorul rîse:

— Nu crezi că-mi ceri prea mult?

— Poate că da. Te întreb însă: crezi că am făcut un lucru bun măritîndu-mă cu el?

— *Tu* eşti bună, Marcia. Şi mă bucur că vă înţelegeţi.

— Nu, nu! Este Bartley un om bun ori ba?

Judecătorul rîse din nou şi-şi frecă bărbia, amuzat de insistenţa ei.

— Nu poţi aştepta să recunosc totul dintr-o dată.

— Aşa că vezi, zise Marcia repetîndu-i lui Bartley aceste cuvinte, a făcut o adevărată concesie.

— Nu ştiu dacă a fost o concesie, dar cred că în privinţa cecului nu încape nici o îndoială, răspunse Bartley.

— O, nu vorbi aşa, dragă! protestă soţia lui. Cred că tata a fost mulţumit în toate privinţele de vizita lui. Ştiu că mi-a dus grija; totuşi, după cîte a spus, şi-a călcat pe inimă venind aici şi retractînd totul. Nu poţi să priveşti situaţia şi din punctul lui de vedere?

— Da, admit că nu i-a fost uşor, răspunse Bartley.

Banii schimbaseră în bună măsură faţa lucrurilor.
— Dacă toţi cei care m-au jignit şi-ar retrage cuvintele

atît de frumos ca tatăl tău — şi flutură cecul — aş dori să fie cît mai mulţi.

Ea rîse, încîntată de gluma lui.

— Cred că pe tata l-a impresionat tot ce era în legătură cu noi, începînd cu fetiţa, zise ea mîndră.

— În cazul ăsta, şi-a păstrat impresiile pentru el.

— Ei, ce să-i faci! Niciodată n-a fost expansiv… ca mine.

— Da, îşi ţine emoţiile sub obroc, ca să nu spun sub lacăt şi cheie, şi ca să nu spun în lanţuri.

Bartley continuă, dînd cîteva exemple de stăpînire de sine din partea judecătorului, cînd în mod clar era tentat să-şi exprime plăcerea sau interesul faţă de experienţele sale bostoniene.

Amîndoi se simţeau mai liberi acum, după ce bătrînul îi părăsise. Bartley stătea în casă mai mult decît ar fi trebuit, ca o tacită celebrare a plecării judecătorului şi erau foarte veseli împreună; dar cînd Bartley se ducea la lucru,

Marcia îşi lua fetiţa în braţe şi, strîngînd-o la piept, suspina: „Bietul tata! Bietul tata!”

XXIII

La venirea primăverii, Bartley împingea trăsurica Flaviei pe trotuarele inundate de soare, în timp ce Marcia păşea alături, privind la răstimpuri pe sub capota căruciorului, aranjînd păturica viu colorată şi potrivind scufiţa dantelată a micuţei. Nu observau niciodată că celelalte cărucioare erau împinse de bone irlandeze ori franceze: ei o plăteau pe doica lor ceva mai mult decît ar fi trebuit şi erau mîndri de ea doar ca de un bun personal. Idealul lui Bartley, ca al majorităţii taţilor americani, era să se plimbe cu soţia şi copilul; îi plăcea să fie văzut de prieteni şi ieşea ori de cîte ori era liber după-amiaza. Dacă Bartley avea treabă, se ducea Marcia singură. Doamna Halleck îi dăduse o cheie a grădinii şi în dimineţile frumoase găsea întotdeauna acolo pe cîte cineva din familie, cînd împingea trăsurica pe alee, ca să lase fetiţa să doarmă în căldura şi liniştea unui loc propice. Stătea de vorbă cu Olive sau cu surorile ei mai mari, în timp ce doamna Hulleck îl dirija pe Cyrus cînd acesta lega via şi tundea arbuştii, cu severitatea nemiloasă a femeilor care dispun de un bărbat
la treburile casei. Cîteodată Ben Halleck li se alătura pentru scurt timp; şi cînd, într-o dimineaţă, Marcia împinse poarta, îl găsi în grădină împreună cu Cyrus, care era ocupat cu unele munci horticole întîrziate. Auzind scîrţîitul porţii, tînărul se întoarse şi-o văzu pe Marcia ridicînd roţile din faţă ale căruciorului, ca să treacă peste marginea trotuarului. Şchiopătă repede pe alee vrînd s-o ajute, dar ea intrase înainte de-a ajunge el, aşa încît nu-i mai rămase altceva de făcut decît s-o conducă înapoi spre casă.

— Vezi ce fiinţă inutilă este un infirm, zise el. Marcia păru că nu-l aude.

— E-acasă mama dumitale? întrebă.

— Cred, că este, răspunse Halleck. Cyrus, te rog să te duci şi să-i spui mamei că doamna Hubbard e aici.

Cyrus plecă, după ce, demn, pregetă o clipă, iar Marcia se aşeză pe bancă, sub părul de la marginea aleii. Umbra frunzelor tinere şi înguste şi a florilor cădea pe

chipul ei, în alternanţă cu lumina vie a soarelui, şi în rochia-i uşoară arăta ca o siluetă plină de strălucire şi prospeţime dintr-un studiu despre primăvară al unui pictor. Respira sacadat după efort, iar obrajii i se îmbujoraseră puternic, întorsese căruciorul aşa încît să vadă fetiţa şi se uită la ea şi nu la Ben în timp ce spuse:

— E foarte cald la soare astăzi.

— Aşa s-ar părea, zise Halleck, rămînînd în picioare. Dar încă n-am ieşit în oraş; mi-am luat liber o zi de la facultate şi nu m-am hotărît cum s-o folosesc.

Marcia se aplecă şi îndepărtă un fir de păr din ochiul copilului.

— E cea mai mare somnoroasă mică din lume cînd e în cărucior, reflectă ea în şoaptă, apoi se lăsă din nou pe spate, cu mîinile împreunate în poală şi capul aplecat într-o parte, ca pentru a urmări copilul fără să fie stînjenită de bucla ei răzleaţă.

— Se face tare grăsuţă, zise ea mîndră.

Halleck zîmbi.

— Simţi diferenţa de la o zi la alta cînd o împingi cu trăsurica?

Marcia luă întrebarea în serios, aşa cum lua probabil tot ceea ce privea copilul, în afară poate de gluma cea mai evidentă.

— Căruciorul merge foarte uşor; anume l-am luat aşa şi nu-mi provoacă nici o supărare, decît doar atunci cînd trebuie să-l urc pe trotuar sau să traversez Cambridge Street. Nu-mi place să traversez Cambridge Street, sînt totdeauna atîtea trăsuri! Ca să vin aici însă, n-am decît de coborît panta dealului.

— În schimb e greu la întoarcere.

— O, nu. Fac un ocol prin Charles Street şi urc dealul pe partea cealaltă; e mai puţin abrupt.

Nu mai era nimic de spus în această privinţă şi pe cînd vorbeau, Ben rupse cîteva crenguţe din părul înflorit şi le depuse peste păturica fetiţei.

— O să se supere mama dumitale că ai stricat părul, zise Marcia serioasă.

— N-o să se supere cînd o să afle că am făcut-o pentru domnişoara Hubbard.

— Domnişoara Hubbard! se miră tînăra mamă rîzînd de ea cu dulce afecţiune. Ciudat că spui aşa! Credeam că nu iubeşti copiii!

Halleck o privi dezgustat de el însuşi, şi dădu drumul crenguţei pe care o ţinea în mînă. Există în idealul de femeie al unui tînăr ceva în acelaşi timp ascetic şi pasionat, ceva atît de nedesluşit încît nu poate fi exprimat în cuvinte. Evenimentul care sporise interesul mamei şi al surorilor lui faţă de Marcia îl tulburase pe Halleck; cînd ea venise plină de mîndrie să le arate tuturor fetiţa, i se păruse că e batjocorit în mila lui pentru această fiinţă înrobită unei iubiri pîngăritoare. Ieşi din cameră, abia putîndu-şi stăpîni mînia, cînd una din surori încercase să-i pună copilul în braţe. Încet-încet compasiunea lui se adaptă noilor condiţii; acceptă copilul ca pe un element al suferinţelor ei în viitor, cînd îşi va da seama de sluţenia căsătoriei ei. Simţul lui profetic în legătură cu acest fapt şi cu neputinţa ei de a avea acces la ajutorul oamenilor, acum şi mai tîrziu îl făcea uneori să se teamă pentru ea; dar cu atît mai mult îi pretindea, în virtutea ideii pe care şi-o făcuse despre ea, să nu cadă sub tragica demnitate a destinului ei printr-o nesăbuinţă. Acum, auzindu-i rîsul nevinovat, o subtilă ireverenţă, pe care nu era în stare s-o alunge, i se insinuă în simţuri.

După ce dădu drumul crenguţei de păr, rămase cu ochii ţintă la tînăra femeie, văzînd-o de o frumuseţe fără seamăn, aşa cum n-o mai văzuse pînă atunci. Albinele zumzăiau culegînd polenul din flori, sporind parcă miresmele dulci, mocnite ale grădinii; razele soarelui răspîndeau căldura voluptuoasă, moleşitoare a primăverii. El tresări deodată din reverie: Marcia spusese ceva.

— Poftim?

— A, nimic. Am întrebat dacă ştii la ce biserică am fost ieri.

Halleck se aprinse la faţă ruşinat de răul pe care gîndurile lui piezişe ori, mai curînd, emoţiile lui, îl pricinuiseră.

— Nu. Nu ştiu, răspunse el.

— Am fost la biserica dumitale.

— Ar fi trebuit să fiu şi eu acolo, i-o întoarse el grav şi atunci aş fi ştiut.

Ea luă autoironia lui în sensul strict al cuvîntului.

— N-ai fi putut să mă vezi. Am stat aproape în ultimul rînd şi am ieşit înainte ca cineva din familia

dumitale să mă vadă. Nu obişnuieşti să mergi acolo?

— Nu întotdeauna, şi regret s-o spun. Sau mai curînd regret că nu regret. La ce biserică te duci de obicei?

— O, nu ştiu. Cînd la una, cînd la alta. Bartley obişnuia să prezinte predicile pentru ziar şi atunci frecventam pe rînd toate bisericile. Aşa făceam şi acasă, aşa încît mi se pare ceva firesc. Dar nu-mi place. Vreau ca Flavia să aparţină unei biserici anume.

— Sînt destule, ai de unde alege, zise Halleck, meditativ şi persiflant.

— Tocmai asta e dificultatea. Dar am să mă hotărăsc pentru una singură şi am să-i rămîn credincioasă. Vreau să spun că doresc să aflu de ce biserică ţine majoritatea oamenilor buni şi apoi s-o duc pe Flavia acolo, continuă Marcia. Cred că cel mai bine e să ţii de o biserică anume, nu?

Era în aceste mărturisiri şi întrebări ceva de-o asemenea simplitate, de-o asemenea sărăcie spirituală, încît Halleck nu găsi nimic de spus. Mai mult decît atît, era neliniştit de ceea ce se petrecea în sufletul lui. Răspunse, cu un fel de fidelitate mecanică faţă de învăţămintele tinereţii:

— Aş fi un necredincios dacă n-aş gîndi aşa. Dar nu prea înţeleg de ce spui că e bine să aparţii unei biserici anume, adăugă el. Îmi închipui că doreşti să crezi în învăţătura bisericii, oricare ar fi ea.

— Nu cred că trebuie să fiu stăruitoare, spuse Marcia cu perfectă nevinovăţie.

— Teamă mi-e, în cazul acesta, că *ei* vor fi, dacă nu te vei afilia Bisericii principale[429].

— Ce este asta?

El căută să-i explice cum se pricepu mai bine. La sfîrşit ea repetă, de parcă nu l-ar fi urmărit foarte atent:

— Mi-ar plăcea să ţin de biserica la care merg cei mai mulţi oameni buni. Cred că asta ar fi cea mai indicată, dacă ai putea să afli care este. Halleck rîse din nou. — Poate ţi se pare curios ce spun acum; dar m-am gîndit mult în vremea din urmă.

— Te rog să mă ierţi, zise Halleck. N-am de ce să rîd, nici pe seama dumitale, nici pe seama mea. E un subiect serios. Ea nu răspunse, iar el întrebă, ca şi cum

ea ar fi renunţat la subiect: — Ai de gînd să-ţi petreci vara la Boston?

— Nu; plec foarte curînd acasă şi voiam s-o întreb pe mama dumitale cum se păstrează cel mai bine lucrurile de iarnă.

— Ai să vezi că mama e o autoritate în materie, zise Halleck. Şi, printr-o nedesluşită asociaţie de idei cu moliile stricătoare, adăugă:

— Este o adevărată autoritate şi în problemele bisericii.

— Cred că ar trebui să discut cu ea despre Flavia, zise
Marcia.

Cyrus ieşi din casă.

— Doamna vine îndată, numai să termine cu o doamnă care e la dînsa, explică el.

— Atunci te las, zise Halleck brusc.

— La revedere, răspunse Marcia.

Copilul se mişcă; ea împinse căruciorul în sus şi-n jos, fără să se uite după el în timp ce se depărta.

Mama lui coborî treptele ieşind din casă, o îmbrăţişă pe Marcia, apoi privi pe sub capota căruciorului la fetiţa care dormea.

— Cum doarme! şopti ea.

— Da, zise Marcia cu umilinţa şi cu mîndria unei mame care nu poate să nege meritul odraslei. — Şi mai doarme şi toată noaptea. Nu mă trezeşte niciodată. Bartley zice că doarme cît şapte. Somnul fetiţei e tot timpul un prilej de glumă pentru el.

— Şi Ben a fost un copil ideal în privinţa somnului, zise doamna Halleck, lăudîndu-l retrospectiv. E unul din semnele cele mai bune. Dovedeşte un copil puternic şi sănătos.

Continuară să discute despre odraslele lor şi, în comunitatea de preocupări, vorbeau despre bărbatul tînăr de parcă era tot un prunc.

— N-a fost nici un moment o grijă pentru mine, zise doamna Halleck. Un copil zdravăn nu va avea probleme nici la creşterea dinţilor.

— Şi eu care-l credeam mai degrabă plăpînd! zise Marcia luîndu-se în derîdere.

Lacrimi de subită înţelegere se iviră în ochii mamei lui.

— Îţi închipui poate că a fost întotdeauna şchiop? întrebă ea cu blîndă indignare. A fost copilul cel mai strălucit şi mai robust din cîţi au existat vreodată… pînă la doisprezece ani. Asta mă face să suport totul atît de greu. Şi mă întreb cum suportă el! N-ai auzit niciodată ce s-a înlîmplat? Unul dintre băieţii mari i-a pus piedică la şcoală şi Ben a căzut pe şold. A stat în pat şi de-atunci n-a mai fost ca înainte; şi va rămîne schilod pentru totdeauna, zise mîhnită mama. Se şterse la ochi; nu putea să se gîndească la infirmitatea fiului ei fără să-i dea lacrimile. Şi ceea ce este mai grav, continuă ea, băiatul care l-a lovit nu şi-a exprimat niciodată părerea de rău, nu şi-a recunoscui greşeala printr-o vorbă sau un gest, deşi a înţeles, desigur, că Ben ştie cine i-a făcut-o. Acum e un bărbat în toată firea, aici în oraş şi Ben îl întîlneşte cîteodată. Dar Ben spune că el poate să rabde, dacă şi celălalt poate. Aşa a fost întotdeauna! Nu ne-a lăsat să învinovăţim băiatul: spunea că acela n-a vrut să-l lovească şi că jocul a fost corect. Iar acuma spune că ştie că omului îi pare rău şi că ar recunoaşte ce-a făcut dacă n-ar trebui să-şi asume şi răspunderea pentru fapta lui.

Ben spune că foarte puţini dintre noi avem curajul să înfruntăm urmările răului pe care-l pricinuim şi asta-i face pe oameni să pară nesimţitori şi indiferenţi, cînd de fapt nu sînt aşa. Nu ştiu dacă ar fi trebuit să-ţi vorbesc despre asta; ştiu că lui Ben nu i-ar fi plăcut. Am avut impresia că era aici adineauri, adăugă doamna Halleck brusc.

— A ieşit chiar înainte de venirea dumneavoastră, zise Marcia făcînd semn înspre poartă. Şedea şi-o asculta pe doamna Halleck vorbindu-i despre Ben; din cînd în cînd doamna Halleck îşi făcea reproşuri, dar numai pentru a continua să vorbească tot despre el. Uneori Marcia comenta însuşirile lui şi le compara cu ale lui Bartley sau cu ale Flaviei, potrivit perioadei din viaţa lui Ben aflată în discuţie.

În cele din urmă, doamna Halleck zise:

— Nu te-am lăsat să scoţi un cuvînt! Acum trebuie să-mi vorbeşti despre fetiţa dumitale. Tare-i scumpă! A cam fost dată uitării. Dar sînt atît de egoistă cînd încep să sporovăiesc despre Ben. Toţi rîd de mine.

— O, îmi place să ascult ce se spune despre alţi copii, zise Marcia întorcînd căruciorul. Niciodată nu ştii destul cînd e vorba să ţi-i îngrijeşti pe ai tăi. Şi ca şi cum pînă atunci s-ar fi vorbit despre vaccinare, adăugă: — Doamnă Halleck, vreau să discut cu dumneavoastră despre botezul Flaviei. Ştiţi că eu n-am fost botezată.

— Nu? se miră doamna Halleck, cu o spaimă pe care se străduia s-o ascundă.

— Nu, răspunse Marcia; tata nu crede în lucrurile astea, iar mama s-a hotărît să renunţe la ele, ca să-i facă pt plac. Primii copii au fost botezaţi, dar eu am fost ultima.

— N-am deschis subiectul cu tatăl dumitale, bolborosi ea, fiindcă nu ştiam care-i sînt convingerile.

— Tata nu aparţine nici unei biserici! Crede în Dumnezeu, dar nu crede în biblie.

Doamna Halleck se lăsă pe speteaza scaunului de grădină, prea şocată ca să vorbească, în timp ce Marcia continua:

— Nu ştiu dacă ce scrie în biblie e adevărat sau nu, dar am dorit întotdeauna să ţin de o biserică anume.

— Nu e cu putinţă, cîtă vreme nu crezi în biblie, zise doamna Halleck.

— Da, ştiu. Poate aş crede dacă m-ar lămuri cineva.

Pînă acum n-am discutat cu nimeni despre asta! Există probabil mulţi care nu sînt afiliaţi unei biserici anume, deşi cred în biblie. Tare aş dori să încerc, numai să ştiu cum să încep.

— Singura cale de a începe este s-o citeşti. Doar atît fu în stare să spună doamna Halleck în faţa acestei receptivităţi dezarmante.

— Bine, am să caut. Dar cum îţi dai seama, după ce-ai ajuns să crezi în biblie, că eşti pregătit să intri în sînul bisericii?

— Greu de spus, draga mea. Trebuie să simţi mai întîi că ai un Mîntuitor… că i-ai dăruit inima ta… că el te poate salva şi nimeni altul… că singură nu eşti în stare să faci nimic. E o experienţă.

Marcia o privi atent, ca şi cum aceste vorbe nu puteau fi pătrunse decît anevoie.

— Da, am auzit. Unele fete au simţit asta la şcoală, dar eu nu. În momentul de faţă nu sînt îngrijorată atît în

privinţa mea cît în privinţa Flaviei. Aş vrea să fac tot ce pot pentru ea, doamnă Halleck. Aş vrea să fie botezată în cadrul unei biserici anume. Mă gîndesc mult la asta. Mă gîndesc uneori ce s-ar întîmpla dacă ar muri fără s-o fi botezat, cînd poate era unul din lucrurile cele mai importante pentru ea… Vocea i se frînse şi-şi strînse buzele.

— Fireşte, zise doamna Halleck tandru, cred că este lucrul cel mai important.

— Dar sînt atîtea biserici, reluă Marcia, şi nu ştiu nimic despre ele. Tocmai îi spuneam domnului Halleck că mi-ar fi plăcut ca Flavia să aparţină bisericii la care se duc cei mai mulţi, dacă aş fi putut descoperi care anume este. Sigur, nu m-am exprimat cum trebuie. Am vrut să spun că aş dori ca ea să fie toată viaţa în tovărăşia unor oameni buni; şi că nu-mi pasă ce va crede ea.

— E foarte important să crezi ceea ce e adevărat, draga mea, zise doamna Halleck.

— Dar e aşa de greu să fii sigur de adevăr, în timp ce bunătatea o recunoşti îndată ce-o vezi. Doamnă Halleck, să vă spun de ce-am venit: vreau ca Flavia să fie botezată în biserica dumneavoastră. Îi daţi voie?

— Să-i dăm voie? Dar, copila mea, sîntem plini de recunoştinţă pentru faptul că te-ai gîndit să alegi pentru ea ceea ce noi socotim a fi adevărata biserică, zise doamna Halleck cu fervoare.

— Nu ştiu, răspunse Marcia. Nu pot spune că e adevărata biserică sau nu şi nu ştiu dacă voi putea spune vreodată; dar voi fi mulţumită… dacă v-a făcut pe dumneavoastră aşa cum sînteţi, adăugă ea simplu.

Doamna Halleck nu încercă să nesocotească lauda ei printr-o inutilă poză de umilinţă.

— Încercăm să facem ceea ce e drept şi de fiecare dată trebuie să fim ajutaţi de o putere din afară. Nu pot să-ţi spun dacă e biserica; nu mai sînt atît de sigură. Altădată credeam că binele nu poate exista în afara bisericii; acum nu mai gîndesc aşa. Olive şi Ben sînt cei mai buni copii din lume; ştiu că nu-şi vor pierde sufletul; dar nici unul din ei nu ţine de biserica noastră.

— Dar Ben de ce biserică ţine?

— De nici una, draga mea, zise doamna Halleck mîhnită. Marcia o privi gînditoare:

— Ştiam că Olive e unitariană, dar îmi închipuiam că el…

— Nu, nu e… răspunse doamna Halleck. A fost o cruce grea pentru tatăl lui şi pentru mine. E un băiat bun, dar noi credem că adevărata biserică este a noastră.

Marcia rămase tăcută o vreme. Apoi spuse cu hotărîre:

— Mi-ar plăcea ca Flavia să ţină de biserica dumneavoastră.

— Nu se poate acum, explică doamna Halleck. Asta va veni mai tîrziu, cînd va înţelege. Dar va putea fi botezată în biserica noastră, scumpa de ea.

— Bine, atunci botezată. M-am gîndit foarte mult şi cred că necazul cu mine este că am fost lăsată prea liberă în toate privinţele. Nu trebuie să fii lăsat prea liber. N-am avut pe nimeni ca să mă supravegheze şi acum nu mă pot controla în momentele cînd am cea mai mare nevoie cu… cu… cînd sînt în pericol să-l jignesc… cînd Bartley şi cu mine…

— Da, zise doamna Halleck înţelegătoare.

— Şi Bartley e tot la fel. A fost lăsat întotdeauna de capul lui. Flavia va avea nevoie de toată supravegherea de care vom fi capabili, sînt sigură de asta. Am s-o botez în biserica dumneavoastră şi am s-o învăţ totul despre ea. Ne vom duce duminica la lecţiile de catehism, iar eu mă voi duce la biserică, pentru ca fetiţa să aibă un exemplu. I-am spus tatei ce am de gînd să fac şi el mi-a răspuns că nu poate fi nimic rău în asta. I-am spus şi lui Bartley, dar lui nu-i pasă.

Erau amîndouă mult prea oneste şi prea sincere şi modul în care familia Marciei înţelegea să se alăture planului ei nu li se păru ciudat, iar doamna Halleck, plină de zel şi afecţiune, trecu la executarea lui.

— Ben dragă, zise ea calin, în seara aceea, cînd se comenta situaţia în plenul familiei, cred că azi dimineaţă, cînd biata fată ţi-a vorbit despre toate astea, n-ai scăpat ceva care s-o tulbure în vreun fel.

— Nu, mamă, zise Ben cu blîndeţe.

— Eram sigură că-i aşa, răspunse mama lui plină de căinţă.

Examinaseră chestiunea pe toate feţele şi, în cele din urmă, Halleck părăsi camera.

— Cum ai putut, mamă, să-i spui aşa ceva lui Ben? strigă Olive într-o pornire de indignare şi compătimire. Ben e în stare să zică orice-i trece prin minte ca să tulbure convingerile religioase ale cuiva! Dar e mai credincios acum decît tot restul familiei la un loc!

— Vorbeşte pentru tine. Olive, zise una dintre surorile mai mari.

— Am întrebat, Olive, pentru că ea pune — aşa mi s-a părut — mai mult preţ pe apartenenţa lui Ben la o biserică decît pe orice altceva şi părea foarte surprinsă cînd i-am spus că Ben nu face parte din nici o biserică.

— Cred şi eu că-l consideră un om bun, în comparaţie cu monstrul acela de egoism care e bărbatul ei, zise Olive. Dar i-aş fi recunoscătoare, adăugă ea pătimaşă, dacă nu l-ar compara pe Ben cu Bartley Hubbard, fie chiar şi în dezavantajul lui Bartley Hubbard. Nu mă simt deloc flatată la gîndul acesta.

— E firesc să-l vadă pe soţul ei într-o lumină foarte favorabilă, zise doamna Hubbard. Desigur că Ben e un om bun; şi, aşa cum spui, e credincios; o simt deşi nu înţeleg exact cum anume. Şi după cum ştii, n-aş vrea să-i rănesc simţămintele pentru nimic în lume, Olive. Dar a fost un chin cind a trebuit să-i spun fiinţei aceleia tinere şi neştiutoare că Ben nu face parte din nici o biserică; mi-am dat scama că a rămas consternată. N-aş fi crezut, continuă doamna Halleck, că există cineva într-o tară creştină, cu excepţia unor oameni foarte umili, care să înţeleagă atît de puţin în legătură cu religia creştină. Mi-a vorbit chiar ca un păgîn. Şedea lîngă mine mult mai bine îmbrăcată şi mai bine educată decît mine: dar mă simţeam ca un misionar adresîndu-mă unui băştinaş dintr-o insulă din mările sudului.

— Mă mir că părul ăla bătrîn nu s-a prefăcut intr-un palmier deasupra capetelor voastre, zise Olive. Doamna Halleck regretă faptul ei uşuratic de a privi lucrurile şi Olive se grăbi să adauge: — Lasă mamă, nu le mai pune pe toate la inimă! Am înţeles exact ce-ai vrut să spui şi-mi dau seama cum te-au surprins remarcile eretice ale doamnei Hubbard. Toţi am fi surprinşi dacă am şti cîţi oameni sînt ca ea şi cu toţii am căuta să negăm acest fapt,
după cum ar căuta şi ei. Religia creştină, găsesc, este la fel de puţin obişnuită ca şi civilizaţia, care este foarte

neobişnuită. Dacă în biata ei minte slabă era un asemenea haos, ce-o fi în mintea bărbatului ei?

Răspuns pe care nu-i venea uşor doamnei Halieck să-l dea, atunci sau mai tîrziu. cînd Bartley păşi spre cristelniţă în biserica ei, cu Marcia alături şi Flavia în braţe, şi cu un zîmbet uşor ironic pe buze, de parcă nu s-ar fi aşteptat să se afle vreodată într-o asemenea situaţie. Spusese într-adevăr: „S-o facem şi pe-asta", cînd Marcia îşi exprimase dorinţa ca ceremonia să aibă loc în biserică şi nu la ei acasă.

În mod evident Bartley devenise mai corpolent şi chiar doamna Halleck observase că faţa lui albă era neplăcut de congestionată în ziua aceea. De fapt nu era alcoolic.

Bea întotdeauna bere la dejunul pe care începuse să-l ia în oraş de cînd venise căldura, ceea ce făcea ca urcuşul pe jos pînă pe Clover Street să i se pară obositor: şi bea bere acasă, la prînz — acum îi plăcea să prînzească tîrziu, cam pe la şase — pentru că îţi ia cu mîna oboseala zilei si te înviorează. Se arăta destul de pretenţios în privinţa berei, pe care o comanda *en gros*, revenea mai ieftin în felul acesta; după ce încercase berea slabă de Cin- cinatti după ce o încercase pe cea de Milwaukee şi gustase grăbit marca din Boston, se hotărîse pentru berea Tivoli americană; era ieftină şi puteai să bei două sticle fără s-o simţi. Înviorat după cele două sticle, îşi petrecea seara într-o plăcută somnolenţă şi urca devreme la culcare cînd nu era silit să iasă pentru interesele ziarului. Glumea pe seama celor trei degete de grăsime de pe coaste şi credea sincer că berea e de vină; în asemenea momente îşi zicea că poate n-ar fi rău să mai reducă porţia.

Marcia şi cu el nu mai zăboveau atît de mult timp împreună ca înainte; ea era foarte ocupată cu copilul, iar el găsea că e cam trist acasă, fără să facă sau să spună ceva; iar cînd nu-i era somn, pretindea că are în seara aceea o treabă pentru care trebuie să iasă neapărat. Dar după ce-şi punea pălăria, suia întotdeauna şi-o întreba pe Marcia cum poate s-o ajute.

Cu ocazia acestor ieşiri, întîlnea de obicei ziarişti cu care discuta de-ale gazetăriei, expunîndu-şi teoriile preferate. Îi plăcea să colinde cu reporterii care se ocupau de faptul divers, să treacă pe la secţiile de

poliţie, sau să alerge la locul incendiilor; şi adesea era în măsură să dea oamenilor de la *Evenimente* informaţii care le scăpaseră celorlalţi reporteri. Dacă i se oferea de băut, spunea întotdeauna: „Nu, mulţumesc; nu obişnuiesc. Dar dacă e vorba de o bere, n-am nimic împotrivă.” Nu bea altceva decît bere cînd se repezea de la teatru într-unul din localurile învecinate, exact în momentul cînd platourile fumegînde cu rinichi proaspeţi şi cartofi înăbuşiţi soseau de la bucătărie, gata la căderea cortinei, după ultimul act. Uneori întîlnea aici cîte un prieten şi împărţea cu el farfuria cu rinichi şi halba cu bere; într-o seară, se lăsă ademenit de grupul jucătorilor de biliard. Îşi închipui că a jucat straşnic; dar fu bătut măr. Se întoarse acasă în zori, cu cincizeci de dolari lipsă. Pierduse însă ca un gentleman într-un joc de gentlemeni, şi se lăsă păgubaş pentru totdeauna.

Ziua muncea din greu şi, cum cheltuielile crescuseră odată cu venirea pe lume a Flaviei, îşi lua tot mai mult de lucru pentru un cîştig mai bun. Se ocupa de treburile curente ale redactorului-şef şi în plus ţinea rubrica literară a *Evenimentelor*; uneori, mai ales dacă era vreo premieră, făcea şi cronica dramatică; aducea acestei din urmă îndeletniciri prospeţimea omului care, pînă de curînd, nu fusese de zece ori la teatru.

Grăsimea de pe coaste o punea pe seama berii; dar poate într-o anumită măsură se datora şi unui cuget împăcat, lucru care se suportă mult mai uşor decît îşi închipuie lumea. În orice caz, Bartley ducea acum o viaţă tihnită, activă şi regulată, care i se potrivea atît de bine, încît nu-i venea s-o întrerupă din cauza acelei vizite la Equity despre care fusese vorba la începutul primăverii. O amîna mereu şi, într-o zi, cînd Marcia îl zorea să fixeze odată plecarea, el zise:

— De ce nu te-ai duce *tu?*

— Singură? întrebă ea cu vocea tremurătoare.

— Ei, nu; cu fetiţa, se înţelege. Am să vin şi eu pentru o zi-două, îndată ce am să pot.

În timpul acela, Marcia căuta să-şi stăpînească impulsurile care duseseră odinioară la certurile dintre ei.

— O zi-două… începu ea, apoi se opri — Ziceai, dacă nu mă-nşel, că vei avea cîteva săptămîni de vacanţă, adăugă îmbufnată.

— A, nu-mi spune *mie* ce-am zis! exclamă Bartley. Asta a fost înainte de a-mi lua o muncă suplimentară şi de-a şti ce corvoadă o să fie. Oricum Equity înseamnă un mare chin pentru mine. Tu ai să te simţi foarte bine şi cred că o schimbare, după atîtea luni de Boston, n-o să vă strice, nici ţie, nici copilului, dar eu nu mă pot gîndi la trei săptămîni de Equity cu neţărmurită bucurie.

— Ştiu că nu e o plăcere pentru tine, dar ai nevoie de odihnă. Iar familia Halleck va fi la North Conway şi a spus că va trece pe la noi, insistă Marcia. Ştiu că ne vom distra de minune.

Bartley rîse cu răutate:

— Asta numeşti tu distracţie, Marcia? Trei săptămîni la Equity, agrementate de vizita unor oameni atît de anoşti şi de cenuşii ca Ben Halleck şi sora lui? În orice caz, părerea mea e cu totul alta.

— Cum poţi… cum ai cutezanţa să vorbeşti aşa despre ei! strigă Marcia, tunînd şi fulgerînd împotriva lui. Prietenii tăi buni… oameni atît de cumsecade… Şi glasul îi tremura sub imperiul indignării şi al simţămintelor rănite.

Bartley se ridică şi începu să se plimbe prin odaie, trăgîndu-şi vesta în jos şi mîngîindu-şi rotunjimile pîntecelui, cu un surîs dispreţuitor:

— O, am prieteni cîtă frunză şi iarbă. Şi cînd ţinteşti plăcerea, bunătatea e-o marfă fără căutare, dacă pot să mă exprim astfel. Şi uite ce este, Marcia, adăugă el sever. Dacă-ţi place familia Halleck, foarte bine! Treaba ta! Dar pe mine mă agasează. Ben Halleck e o fază depăşită de ani de zile. Este mai anost decît moartea. În ceea ce-i priveşte pe bătrîni, n-am nimic cu ei — deşi sînt la fel de plicticoşi — nici cu fetele mai mari; dar Olive Halleck
nu se poartă frumos cu mine. Cred că ţie-ţi convine; am observat că nu-ţi plac femeile care se poartă frumos cu mine..

— Dar nu se poartă frumos *cu mine!* răspunse Marcia.

— O. Domnişoara Kingsbury s-a purtat frumos în seara aceea. Nu-şi putea închipui că eşti geloasă pentru că e amabilă cu mine.

Această perfidă aluzie la o nemulţumire, pe care odinioară el o ignorase cu seninătate, o înfurie pe

Marcia.

— Dacă vrei să înnozi cu trecutul, de ce nu te întorci

la Hannah Morrison? Ea s-a purtat şi mai bine cu tine decît domnişoara Kingsbury.

— Mi-ar fi plăcut, răspunse Bartley, dar m-am gîndit că ţi-ar aminti de un mic episod dezagreabil din viaţa ta, cînd m-ai alungat şi a trebuit să te tîrăşti în genunchi ca să mă aduci din nou lîngă tine.

Oricît ar fi fost de nechibzuite şi de greşit îndreptate, aceste săgeţi, pe care şi le aruncau cu dezinvoltură în certurile lor, îi răneau întotdeauna; şi nu atît cuvintele, cît intenţia răutăcioasă. Cu inima sîngerîndă, Marcia se ridică, iar soţul ei simţi remuşcarea omului care a obţinut maximum dintr-o asemenea înfruntare.

— Regret tot ce-am spus. Marcia! N-am vrut; de fapt, eu…

Ea refuză să-i acorde vreo atenţie şi se repezi afară din cameră, apoi sus pe scară; atunci mînia lui se aprinse din nou.

— Te previn, strigă în urma ei. Să nu încerci să încui uşa, că o fac fărîme.

Ea răspunse răsucind cheia cu un zgomot pe care era imposibil ca el să nu-l fi auzit.

Armonia în care trăiseră în ultima vreme era foarte convenabilă pentru Bartley; îi plăcea şi n-ar fi vrut să-i pună capăt; era gata să facă totul ca s-o restabilească fără întîrziere. Dacă n-ar fi fost decît acest motiv şi tot ar fi fost destul: îşi înăbuşi însă furia şi se luă binişor după Marcia pe scară. Voia să discute cu ea si începu: „Ascultă, Marcia", în timp ce încerca mînerul uşii. Dar nu poţi să te înţelegi cu cineva prin gaura cheii şi înainte chiar de a-şi da seama de acest lucru, se pomeni zicînd: „Te rog, deschide" pe un ton de un calm desăvîrşit. Ea nu răspunse; el o auzi oprindu-se din mers şi pîndind, ca şi cum s-ar fi aşteptat să-i repete cererea. Şovăi însă o clipă dacă să-şi ţină făgăduiala de a sparge uşa, dar se întoarse şi coborî treptele, ieşind apoi în stradă. Afară simţi uşurarea omului căruia i-au fost incălcate cele mai nobile intenţii; dar nu ştia ce să facă sau unde să se ducă. Se îndepărtă grăbit; ochii şi vocea Marciei păreau că-l urmăresc, cerîndu-i îngăduinţă. Dar el răspunse

conştiinţei sale, ca unei fiinţe vii, că fusese prea îngăduitor şi că de-aeum înainte nu mai voia să se umilească: avea dreptate şi înţelegea să-şi apere dreptatea. Cu toate acestea, nu se prea simţi împăcat şi trebui să se sugestioneze mereu ca să-şi hrănească dorinţa de răzbunare.

XXIV

Bartley rătăci pe străzi vreme îndelungată, fără ţel şi direcţie, clocotind de mînie la gîndul greşelilor lui, şi amintindu-şi cum hotărîse Marcia să pună stăpînire pe el; îi ceruse ce-i drept îndurarea, cu tot felul de promisiuni; dar apucase apoi frînele, îmboldindu-l şi torturîndu-l cu tenacitate. Toate bucuriile vieţii lor comune păleau în furioasa lui reverie sau, mai bine zis, nu se gîndi nici măcar o dată la ele; îşi spunea că fusese un nebun şi jumătate că o ceruse de nevastă şi de două ori nebun că o luase atunci cînd ea aproape i-o ceruse. Era bucuros acum că-i reproşase acest lucru; regreta numai că-i mărturisise părerea lui de rău; în cele din urmă se simţi atît de obosit încît abia îşi mai tîra picioarele; şi totuşi era cum nu se poate mai treaz. Disperat că nu are altceva de făcut, urcă scara pînă la mansarda lui Ricker, la redacţia *Extraselor din Cronica Zilnică*. Ricker se întoarse cînd îl auzi intrînd şi-l privi pe sub cozorocul verde de mucava, cu ajutorul căruia îşi ferea ochii de lumina gazului; părul lui, aspru şi galben ca paiul, îi stătea ţeapăn şi răvăşit pe creştetul capului, de parcă n-ar fi fost al lui.

— Salutare! zise. Te pregăteşti cumva să scoţi o ediţie de dimineaţă a *Evenimentelor?*

— Ce te face să crezi?

— Ştiam că voi ăştia de la gazetele de seară vă culcaţi odată cu găinile. Cum de eşti treaz la ora asta, preastimate contemporan?

Şi continuă să lucreze asupra telegramelor care se aflau pe masa lui.

— Nu vrei să mergem să luăm cîteva stridii? întrebă Hubbard.

— Dar ce-i eu ospitalitatea asta princiară? Sînt gata într-un minut, zise Ricker, îndreptîndu-se către căruciorul care transporta materialul la zeţărie şi aruncînd acolo manuscrisul.

— Unde mă duci? îl întrebă cînd se văzură afară, în noaptea blînda şi înstelată de toamnă. Bartley răspunse

cu numele unui local specializat în fructe de mare, puţin cunoscut, dar în care serviciul era desăvîrşit.

— Într-adevăr, e cel mai bun, aprobă Ricker. Ce m-a mirat întotdeauna la tine este repeziciunea cu care te-ai adaptat vieţii la oraş. Erai complet dezorientat cînd ai venit aici şi acum cunoşti Bostonul pe dinafară. Cred că munca la ziar te-a familiarizat cu locurile. Ei, cum te mai împaci cu prietenul tău Witherby?

— Păi am impresia că o să ne înţelegem, zise Bartley.

Mă ţine încă în umbră şi-şi dă aere de şef, dar mă plăteşte binişor.

— Nu prea bine, sper.

— Aş vrea s-o văd şi pe-asta.

— Eu n-aş vrea, zise Ricker. Dacă ar face-o, ţi-ar cere anumite lucruri în schimb. Va trebui să fii atent cu Witherby.

— Vrei să spui că-i o secătură?

— Nu; nu există în tot oraşul un cuget mai curat decît al lui. E de bună credinţă. E convins nu numai că are dreptul să conducă *Evenimentele* aşa cum socoteşte el, dar şi că are dreptul să procedeze cum procedează. Asta e avantajul său faţă de tine, dacă mai aveai vreo îndoială. Presupun că în viaţa lui n-a făcut ceva rău; e în stare să se convingă pe sine că lucrul e drept înainte chiar de a-l face.

— E un fenomen obişnuit, nu? surîse Bartley batjocoritor. Nimeni nu păcătuieşte.

— Parţial ai dreptate. Dar unii dintre noi, păcătoşii, avem neliniştile noastre; Witherby n-are niciodată. Ştiai că mi-a oferit locul tău?

— Nu, n-am ştiut, zise Bartley, uimit şi neplăcut impresionat.

— Credeam că ţi-a spus. A căutat să mă atragă, dar mi-a fost teamă de el: Witherby este întruchiparea contabilului. I-am vorbit mult despre tine pentru un post oarecare; dar nu părea dispus atunci să ţină seama de sugestia mea. Şi-apoi nu puteam să-ţi spun ce are de gînd să-ţi ofere.

— Mulţumesc că m-ai recomandat într-un loc de care ţi-a fost frică.

— Mi-am dat seama că de tine n-o să poată dispune aşa cum ar fi dispus de mine. Tu eşti mai tare.

Eu trebuie să mă feresc de orice tentaţie; ai observat că nu beau niciodată şi prefer să nu mă uit la Witherby cînd e roşu la faţă şi a întrecut măsura. Iartă-mă dacă te-am recomandat într-un loc pe care acum îl regreţi poate. Dar sinceritatea lui Witherby îl face primejdios… recunosc.

— Găsesc că are unele idei foarte bune cu privire la gazetărie, zise Bartley cam îmbufnat.

— O, foarte bune, încuviinţă Ricker. Chiar dintre cele mai bune din cîte sînt acum în circulaţie. Crede că presa este un uriaş mecanism moral care trebuie să fie condus în interesul mecanicului.

— Şi tu crezi probabil că ar trebui să fie condus în interesul publicului.

— Exact… fiindcă publicul plăteşte.

— Ei bine, eu nu cred şi niciodată n-am crezut aşa ceva. Ziarul este o antrepriză particulară.

— E o proprietate particulară, dar nu o antrepriză particulară şi prin natura sa nu poate fi. Ştii, că nu discut niciodată problemele gazetăriei şi alte chestii de-astea; mă amuză să-i ascult pe tineri, deşi ar putea să facă ceva şi mai rău decît să-şi laude munca; ar putea s-o ponegrească. Dar am cîteva idei şi principii ale mele în buzunarul de la spate al pantalonilor.

— Dă-le drumul, zise Bartley.

— Nu ştiu dacă sînt prea bine formulate, răspunse Ricker şi nu garantez că sînt foarte noi. Dar eu consider ziarul drept o antrepriză publică, avînd unele îndatoriri precise faţă de public. Este ţinut cu sfinţenie să nu facă nimic care să corupă sau să depraveze cititorii; şi este ţinut cu sfinţenie să nu-i inducă în eroare sau să-i trădeze; mă refer nu numai la probleme de morală şi politică, ci şi la ceea ce numim reclamă. Ţi-a expus prietenul Witherby măreţele lui idei în această privinţă? Bartley nu răspunse şi Ricker continuă: — Bine, atunci ai să înţelegi poziţia mea cînd am să-ţi spun că este diametral opusă.

— Ar trebui să fii la un ziar religios, Ricker, zise Bartley zîmbind dispreţuitor.

— Mă mulţumesc cu un ziar laic.

— Eu nu pretind că scot *Evenimentele* aşa cum aş dori, zise Bartley. În momentul de faţă, singura soluţie

este să-mi îngădui cîteva visuri ieftine în legătură cu ceea ce aş face dacă aş avea un ziar al meu.

— Şi care sînt visurile tale? Dă-i drumul, vorba ta.

— Pentru început, l-aş rentabiliza, transformîndu-l într-un ziar atît de serios încît toate categoriile de oameni să-l considere indispensabil. M-aş îngriji mai întîi de clasa cea mai umilă şi, atîta vreme cît aş fi sărac, aş căuta să-mi asigur cele mai detaliate şi mai bune reportaje despre orice accident local şi despre orice crimă; asta ar cuceri prostimea. Apoi, de îndată ce mi-aş putea permite, m-aş mai sălta niţel şi aş publica imparţiale reportaje de mîna întîi cu privire la politica locală; asta mi-ar aduce un nou şi numeros contingent de cititori, şi anume, politicienii de circumscripţie din toate partidele. Apoi mi-aş îndrepta atenţia spre lumea religioasă; în mintea oamenilor, religia vine îndată după politică şi le interesează pe femei la fel ca şi crimele: aş da ştiri religioase; şi nu numai atît, ci şi clevetiri şi scandaluri din lumea aceea. Apoi m-aş ocupa de modă şi de societate. Aş obţine cele mai demne de încredere şi mai complete relatări financiare care se pot obţine cu bani. După ce-aş acoperi sfera locală, aş începe să mă ramific. Orice om din ţara asta, care este în stare să ţină condeiul în mînă, va trebui să ştie că, dacă-mi va trimite o notă despre o sinucidere, o fugă, o crimă, un accident, va fi bine plătit; şi m-aş ridica la acelaşi nivel în toate domeniile. Aş adăuga ştiri şi cancanuri din teatru, informaţii sportive, critică de artă, recenzii de cărţi, mai curînd de ochii lumii decît din alt motiv: nici una dintre acestea nu se adresează unui public larg. Aş face în aşa fel încît, oameni de toate condiţiile să fie siliţi să spună, oricîte obiecţii de detaliu s-ar aduce: „Da, aşa e; dar este cel mai bun ziar de informaţii din lume şi *nu putem trăi fără el”*.

— Iar după aceea, zise Ricker, ai începe să faci curăţenie mare… să te lepezi de crimele şi scandalurile tale, să te purifici şi să trăieşti liniştit ca un gentleman, nu? Sistemul ăsta l-au mai încercat şi alţii.

Ajunseseră la localul cu pricina, şedeau la masă şi aşteptau să li se aducă stridiile. Bartley se lăsa cu scaunul pe spate.

— Curăţenie mare… Nu prea înţeleg ce vrei cu asta. Aş dori să-mi păstrez tot publicul. Dacă aş face

curăţenie, indivizii incorecţi s-ar adresa în altă parte, iar cei care se pretind de bună credinţă ar fi dezamăgiţi.

— De ce nu-i ceri lui Witherby să-ţi pună ideile în aplicare? întrebă Rickcr pe un ton sec.

Bartley înţepeni scaunul pe patru picioare şi răspunse cu un surîs îngăduitor:

— E un om evlavios.

— Va să zică, are limitele lui. Ce păcat! În schimb, are bani ca să pună bazele maşinăriei tale morale, pe cînd tu n-ai. Mare pierdere pentru civilizaţie!

— Un lucru ştiu, zise Bartley arborînd un aer de virtute: nimeni nu m-ar cumpăra şi nu m-ar vinde; iar factorul reclamă s-ar limita la pagina de publicitate.

— Nu cumva ţinteşti prea sus? întrebă Ricker.

Bartley nu găsi de cuviinţă să răspundă.

— Nu cred că un ziar e obligat să ia un ton superior faţă de colectivitate, zise apoi.

— Sînt întru totul de acord cu tine.

— Iar dacă mulţimea are cumva germenele viciului sau al crimei, atunci ziarul nu poate face altceva decît să-i reflecte condiţia.

— Aici trebuie să fac o distincţie, stimate contemporan. În fiecare comunitate există mai multe tonuri şi orice ziar trebuie să caute să se ridice deasupra celui mai înalt. Dar dacă nu se ţine departe de toate ororile, abia dacă se ridică deasupra celui mai de jos. Şi în orice comunitate găseşti atît viciu şi crimă, cît şi virtute şi fapte bune. De ce ziarul tău model nu le-ar oglindi pe acestea?

— Nu sînt captivante.

— E-adevărat.

— Trebuie să le dai oamenilor ceea ce doresc.

— Eşti sigur?

— Da, sînt.

— Mă rog, e-un vis frumos, rod al unei sublime tinereţi, zise Ricker. De ce oare aceste măreţe închipuiri nu ne încolţesc în minte mai tîrziu? Mă faci să mă ruşinez de ziarul meu ideal. Înainte de-a te auzi vorbind, îmi închipuiam că defectul gazetăriei noastre constă în puternicul ei regionalism. Multă vreme m-am îndoit că un irlandez beat care-i sparge capul nevestei, sau un copil care alunecă în cada cu apă fierbinte ar avea dreptul într-adevăr la interesul publicului. De ce să mă

informeze un corespondent scrupulos despre fuga unui om însurat din East Machias cu servitoarea lui? De ce să înghit toate grozăviile unui accident de tren şi să mi se ofere cioburi însîngerate şi tocate la micul dejun? De ce trebuie ziarul meu să-mi zdruncine sistemul nervos cu o serie de şocuri, pe măsură ce trec de la o coloană la alta, punîndu-mă la curent cu mizeria unui scandal îndepărtat sau local? Pentru că îmi plac lucrurile picante, răspunzi tu. Dar uite că mie nu-mi plac. M-am săturat să mănînc picant, cum probabil s-a săturat şi majoritatea cititorilor.

— Oferă-le atunci lapte cu pîine, zise Bartley.

Rîseră amîndoi cu poftă şi-şi îndreptară atenţia asupra stridiilor.

După ce se despărţiră, Bartley se simţea la fel de treaz ca înainte. Ştia că, dacă s-ar duce acasă, n-ar putea pune geană peste geană şi-şi zise că doar n-o să se plimbe toată noaptea. Intră într-un subsol puternic luminat, unde comandă ultimul pahar înainte de culcare. Barmanul îi spuse că nimic nu te trage mai bine la somn ca un whisky cald; iar un bărbat scund, cu pălăria pe cap, care stătuse de vorbă cu barmanul şi venea din cînd în cînd la tejghea, să rupă cîte o bucată de biscuit sau să ia puţină brînză din două castroane aşezate mai la o parte, zise că aşa era.

Localul era foarte plăcut, cu luminile sclipind pe şirurile de sticle din spatele barmanului: un om înalt, voinic, îngrijit, palid, în cămaşă, aşa cum obişnuiesc cei asemenea lui; Bartley hotărî să rămînă acolo pînă cînd va simţi că-l cuprinde somnul, bînd pentru aceasta atît cît va fi nevoie. Luă loc la măsuţa pe care i se aşezase consumaţia şi amestecă puţin cu linguriţa ca s-o mai răcească, simţind cum i se urcă la cap de la prima înghiţitură.

Omul care mînca biscuiţi şi brînză purta o pălărie cam mare pentru el, trasă peste ochi. Spunea acum că n-are nimic împotriva unui gin îndulcit; barmanul i-l servi neîntîrziat pe tejghea, salutînd cu „Bună-scara, domnule colonel” pe un om solid care intră, ducînd un căţel în braţe. Bartley îl recunoscu: era directorul unei companii de varietăţi la unul din teatre; la rîndul lui, directorul îl recunoscu pe omuleţul cu ginul îndulcit, zicîndu-i Tommy. Nu răspunse la salutul barmanului; dar întrebă

în timp ce se aşeza la o masă: „Ce-mi recomanzi, Charley?”

Barmanul răspunse cu gravitatea unui oracol, în timp ce se apleca să şteargă tejgheaua cu un şervet:

— Tocană de pui.

— Tocană de drac, i-o întoarse directorul. Dă-mi o ciozvîrtă de iepure!

Barmanul, netulburat de acest refuz, strigă în tubul din spatele lui:

— O ciozvîrtă de iepure!

— Vreau şi pui rece pentru cîine, zise directorul.

— Un pui rece, repetă barmanul în tub.

— Un piept de pui, preciză directorul.

— Un piept de pui, repetă barmanul.

— Am intrat într-o seară la Parker House, pe la miezul nopţii, şi am văzut patru doctori mîncînd salată de homari, raci prăjiţi, totul stropit cu şampanie. Mi-am zis atunci că doctorii ăştia ar face mai bine să mă scutească de recomandările lor. Aşa încît am hotărît eu însumi că nimic nu e mai bun pentru cină ca friptura de iepure.

Aceste pătrunzătoare constatări adresate întregii asistenţe nu stîrniră nici un comentariu, ceea ce nu-l impresionă pe director, care-şi fixase cotul peste spătarul scaunului său, mîngîind cu mîna cealaltă căţelul din poală.

Omuleţul cu pălăria mare continua să umble de colo pînă colo, lăsîndu-şi ginul pe tejghea şi mai sorbind din el, apoi mai ciugulind iarăşi din brînză şi din biscuiţi.

— Cum e piesa aia nouă a dumitale, domnule colonel?

întrebă el după o vreme. N-am apucat s-o văd.

— În primul rînd, picioare frumoase, oftă directorul. Asta doreşte publicul, asta îi dau. Nu pretind că sînt mai bun decît publicul. Dar nici mai rău, adăugă mîngîindu-şi clinele.

Bartley fu impresionat de aceste idei atît de asemănătoare cu propriile sale păreri despre ziaristică, aşa cum i le înfăţişase lui Ricker. Băuse jumătate din conţinutul paharului cu whisky.

— La fel spun şi eu, încuviinţă omuleţul. Tot ce trebuie să facă un teatru este să ţină pasul cu spectatorii.

— Aşa e Tommy, zise directorul şcolii de morală, cu o înţelepciune care-l impresionă din ce în ce mai mult pe directorul uriaşei maşinării morale.

— Totul e guvernat de acelaşi, principiu, observă Bartley, vorbind pentru prima oară.

Băutura îi cam năclăise limba, dar nu-i stînjenea pronunţia, ba dimpotrivă, îi conferea o oarecare gravitate, iar capul îi era neobişnuit de limpede. Ridică paharul gol de pe masă şi, atrăgînd privirea barmanului, zise: „Acelaşi lucru". Omul luă paharul şi i-l înapoie plin.

— Acelaşi principiu guvernează biserica, la fel ca şi teatrele. Cîtă vreme publicul dorea focul gheenei, pastorii îi dădeau focul gheenei. Dar azi nu mai poţi obţine de la un predicator popular focul gheenei — adevăratul, desuetul foc de pucioasă — pentru nimic în lume.

Omuleţul zise:

— Probabil că ai fost pe-acolo şi ai văzut cum stau lucrurile; iar directorul rîse.

— Acelaşi lucru se întîmplă şi în gazetărie, continuă
Bartley. Unele care refuză să publice crime, cancanuri, divorţuri. Şi totuşi, orice ziar care pretinde că ţine pasul cu vremea aşa procedează. Publicul vrea picanterii şi le va avea.

— Păi, domnule dragă, zise directorul, la fel privesc şi eu lucrurile. Dacă publicul nu-l doreşte pe Shakespoare, dă-i parodie pînă se satură. Cred în ceea ce spunea Grant[30]: „Modalitatea cea mai rapidă de a scăpa de-o lege strîmbă este s-o pui în aplicare".

— Aşa e întotdeauna, consimţi omuleţul. Şi adăugă, adresîndu-se barmanului, că ar dori un coniac cu sifon, iar Bartley se pomeni că isprăvise cel de-al doilea pahar,
aşa încît îl comandă pe-al treilea.

Omuleţul păru că s-a îndepărtat şi mai mult. Şi zise din colţul unde se retrăsese:

— Doreşti desigur să te duci la culcare după ce-ai dat gata cel de-ai treilea pahar, după moda veche.

Bartley simţea că-i displace libertatea; ţinea însă cu tot dinadinsul să-şi exprime în faţa înţelegătorului director ideile cu privire la gazetărie şi începu să

peroreze, părîndu-i-se că trebuie să vorbească repede. Mintea îi era încă destul de clară, limba însă îi devenise păstoasă. Directorul avea acum în faţă ciozvîrta de iepure, dar Bartley nu pricepea cum şi cînd ajunsese acolo. Vorbea repede şi ştia, după felul în care il ascultau cu toţii, că vorbea bine. Uneori se scula de la masă cu paharul în mînă, şi-şi formula principiile în faţa directorului, care încuviinţa zîmbind. Deodată, auzi un mîrîit înfundat la picioarele lui şi, plecîndu-şi ochii, văzu căţelul cu farfuria lui de pui rece, care voia parcă şi el să-şi facă simţită prezenţa.

— Bagă de seamă, zise directorul, o să te muşte de picior!

— Cîine afurisit! Sare şi-ţi dă tîrcoale din toate părţile, zise Bartley. Nu-mi găsesc locul nicăieri.

— Ia loc pe scaun atunci, sugeră directorul.

— Bună idee, făcu omuleţul, care continua să măsoare încăperea cu paşi mari. Parcă nu mai vorbise de ceasuri întregi; pălăria i se înfundase şi mai tare pe cap. Bartley chiar crezuse că a plecat.

— Dar ce te amesteci dumneata? întrebă el aprig, îndreptîndu-se către omuleţ.

— Hai, termină! făcu barmanul hotărît.

Bartley îl privi uimit, şi-l întrebă:

— Unde ţi-e pălăria?

Ceilalţi izbucniră în rîs. Barmanul zîmbi.

— Eşti însurat?

— Ce contează? zise barmanul sever.

Bartley se întoarse către omuleţ.

— Dar dumneata? Însurat?

— Nu prea, răspunse celălalt, care se lupta acum cu un whisky sec.

Bartley se adresă apoi directorului:

— Dar dumneata?

— *Pas si bête*[31], răspunse directorul făcînd apel la cu- noştinţele lui de franceză.

— Mă rog, dumneata eşti om cu o cultură şi o educatie, zise Bartley. Vocalele dispăreau în ciuda eforturilor lui de a le ţine pe loc. — Acu' vă-ntreb pe toţi… vă-ntreb… ce-aţi… face, repetă penibil de corect; dar nu mai izbuti să rostească restul frazei la fel de bine şi spuse totul într-un singur cuvînt: dacă-nvasta-v-ar închide-afar'?

— Aş face o plimbare, zise directorul.

— Aş sparge uşa, făcu omuleţul.

Bartley se întoarse către el şi-l privi de parca ar fi fost un om mult mai onorabil decît îşi închipuise. Îşi petrecu braţul pe sub braţul lui, pe care acesta îl ridicase ca să ducă băutura la gură.

— Păi tocmai asta i-am spus şi eu, făcu Bartley. Vreau să mergi cu mine, să te prezint soţiei mele.

— Foarte bine, răspunse omuleţul. N-am nimic împotrivă.

Şi paharul îi scăpă din mînă.

— Dă-l naibii de pahar, Charley. Dă-le naibii de pahare, trece-le şi pe ale domnului în contul meu. Domnul vrea să mă duc la el acasă, dă-l naibii, îl dau naibii, în fine, vezi tu cum faci să iasă bine… întotdeauna!

Bartley şi omuleţul ieşiră pe uşă, iar directorul îl întrebă pe barman cînd veni să adune cioburile:

— Crezi că nevastă-sa o să fie bucuroasă cînd o să-l vadă, Charley?

— Vor avea nevoie să fie luaţi în grijă, chiar înainte de-a ajunge la destinaţie.

Cînd se văzură sub cerul liber, Bartley, care era tot limpede la minte, zise că nu-l va duce pe prietenul lui acasă numaidecît, ci îi va arăta mai întîi unde trăsese el cînd venise pentru prima dată la Boston. Celălalt se arătă plin de înţelegere faţă de această dorinţă şi porniră amîndoi să găsească Rumford Street.

— Ai auzit de bătrînul Halleck… un Nestor al pielăriei? De casa lui e vorba. Acolo am stat. Sînt prieten cu fiu-său… fudul, şi dobitoc, şi îngîmfat pe deasupra. Dar puţin îmi pasă de el! Am să-ţi arăt casa, s-o ştii cînd o mai vezi… dacă o s-o pot găsi.

Umblară pe străzi orbecăind, în timp ce Bartley îşi vărsa năduful la urechea prietenului său, care devenea tot mai puţin entuziast pentru ca, în cele din urmă, să dispară cu totul de lîngă el. Atunci Bartley îşi dădu vag seama că şedea pe treptele din faţa unei vile: capul îi căzuse între genunchi, ca şi cum ar fi dormit în această poziţie.

„Dat afară, dat afară din casa mea, de propria mea soţie!”. Vărsă cîteva lacrimi şi adormi din nou. Din cînd în cînd se deştepta şi i se jeluia lui Ricker, ca un tînăr

necăjit ce fusese, care îşi croise singur drum în viaţă fără ajutor; îşi recunoştea greşelile, dar cine nu greşeşte? Căuta apoi să-l convingă pe bătrînul Gaylord să transforme *Presa Liberă din Equity î*ntr-un cotidian şi în acelaşi timp să-l determine pe domnul Halleck să cumpere pentru, el *Evenimentele* şi să-l lase să le rentabilizeze.

Tremura, gemea, sughiţa şi aţipea din nou, cînd deodată Henry Bird îl culca la pămînt şi el cădea cu un ţipăt, ţipăt care-l aduse în fine la uşă pe locatarul trezit din somn. Acesta îl ascultase dinăuntru, încercînd să-şi dea seama de prezenţa lui, captîndu-i vocea cînd era treaz, nevenindu-i să creadă, moţăind cînd vocea contenea, auzind-o apoi din nou şi iarăşi pierzînd-o.

— Ia ascultă! Ce vrei la ora asta? Hubbard! Tu eşti? Ce dumnezeu faci aici?

— Halleck! zise Barlley, bălăbănindu-se, în timp ce

căuta să se ridice şi să se ţină pe picioare, mă bucur că te găsesc. Toată noaptea ţi-am căutat casa. Vreau să te prezint unui bun prieten al meu. Domnul Halleck, domnul… Al naibii să fiu dacă ştiu cum te cheamă.

— Aşteaptă puţin, zise Halleck.

Intră în casa, îşi luă pălăria şi pardesiul, apoi ieşi din nou, închizînd cu grijă uşa în urma lui. Îl găsi pe Bartley încăput pe mîinile unui poliţist. pe care-l întreba cum îl cheamă, ca să-l prezinte prietenului său Halleck.

— Îl cunoaşteţi pe omul acesta, domnule Halleck? întrebă poliţistul.

— Sigur că-l cunosc, răspunse Ben vorbind în şoaptă. Hai să-l ducem mai încolo, fără zarvă, te rog. E un om de treabă. E prima oară cînd îl văd în starea asta. Eşti bun să mă ajuţi pînă la hanul lui Johnson? O să cer acolo o trăsură şi-o să-l duc la el acasă.

Porniseră purtîndu-l între ei pe Bartley, care moţăia fără să dea atenţie spuselor lor.

Poliţistul rîse.

— Era gata să-l înhaţ cînd aţi ieşit din casă. La timp aţi sosit!

Ajunseră la han, cu Bartley care adormi îndată pe un scaun, în birou, în timp ce grăjdarii înhămau caii la trăsură. Poliţistul rămase în uşa biroului, uitîndu-se la Bartley şi comentînd situaţia împreună cu Halleck.

— Spuneţi că e prima oara cînd îl vedeţi în halul ăsta. Eu prefer să duc acasă un beţivan nărăvit decît unul ca el

Se pare că totdeauna e mai greu prima oară. Stă cu maică-sa, nu?

— E căsătorit, răspunse Halleck trist. E om la casa lui.

— Ei poftim! făcu poliţistul.

Bartley dormi tot drumul pînă pe Clover Street, iar cînd trăsura se opri la poartă, abia izbutiră să-l trezească atît cît să-l dea jos.

— Te rog nu intra, îi spuse Halleck poliţistului cînd terminară. Birjarul te va conduce înapoi la postul dumitale. Şi-ţi mulţumesc foarte mult!

— Se poate, domnule Halleck? N-aveţi pentru ce! răspunse poliţistul, tolănindu-se satisfăcut în birja care se îndepărtă hodorogind încet.

Halleck rămase pe caldarîm, în lumina slabă a zorilor, cu un Bartley neputincios, poticnindu-se pe lîngă el.

— Ce vrei? Ce faci cu mine? întrebă acesta din urmă cu prostească îmbufnare.

— Te-am adus acasă, Hubbard. Sîntem la tine acasă.

Şi-l împinse, ajutîndu-l să traverseze strada pînă în prag; puse mîna pe sonerie, dar uşa se deschise larg înainte de-a apuca să sune şi Marcia apăru, palidă la faţă, cu ochii roşii de lacrimi şi nesomn.

— O, Bartley! O, Bartley! suspină ea. Vai, domnule Halleck, ce s-a întîmplat? E rănit! Şi numai eu sînt de vină, da… eu sînt de vină! O să moară? E bolnav?

— Nu prea e bine. Ar trebui să se culce, zise Halleck

— Da, da! Te-ajut să-l ducem sus.

— N-am nevoie de ajutor, făcu Bartley supărat. Mă duc singur.

Şi chiar aşa făcu, sprijinindu-se de balustradă, cu Marcia în frunte, grăbită sa deschidă uşa dormitorului şi să bată pernele pe care capul ei nici nu le atinsese, şi cu Halleck la urmă, să-l prindă pe Bartley dacă ar cădea. Ea îi desfăcu şireturile şi-i scoase pantofii, în timp ce Halleck căuta să-şi dezbrace haina.

— O, Bartley! Ce te doare, scumpule? O, ce să mă fac? se tîngui ea, în timp ce el se prăvăli pe pat şi căzu în stupoarea caracteristică beţivilor.

— Mai bine… mai bine vino afară, doamnă Hubbard, zise Halleck. Lasă-l acuma. Îi faci mai mult rău vorbindu-i.

Intrigată de purtarea lui misterioasă, ea îl urmă afară din odaie şi jos pe scară.

— O, spune-mi te rog ce este, îl imploră în şoaptă, simt că înnebunesc! Dar dacă-mi spui, am să suport! Sînt gata să suport orice dacă ştiu ce este! În elanul ei, Marcia se apropie de el şi-şi aţinti rugătoare privirile într-ale lui, în timp ce-i prinse mîna. — Este… e nebun?

— Nu, e în toate minţile, doamnă Hubbard, începu Halleck, eliberîndu-se şi retrăgîndu-se uşor; dar ea îl urmări şi-şi aşeză iar mîna pe braţul lui.

— O, atunci du-te după doctor… imediat! Orice clipă e preţioasă! Nu mi-e teamă să rămîn singură. Sau cum crezi, pot să mă duc eu!

— Nu, nu, zise Halleck zîmbind trist: fără îndoială situaţia avea ceva grotesc. — N-are nevoie de doctor. Nu cumva să-l chemi. Nu e cazul. O să-şi revină. Dacă aduci doctorul, Bartley o să se înfurie groaznic.

Ea izbucni în plîns.

— Bine, o să fac ce spui, exclamă ca. Dar numai eu sînt de vină pentru ceea ce s-a întîmplat. Vreau să-ţi spun ce-am făcut, continuă ea frenetic. Vreau să-ţi spun…

— Te rog să nu-mi spui nimic, doamnă Hubbard! Totul o să se schimbe… şi încă foarte curînd. N-ai nici un motiv de îngrijorare. O să se simtă bine peste cîtcva ceasuri. Eu… ce să mai zic… la revedere.

Îşi găsise bastonul şi se îndrepta şchiopătînd spre uşă, cînd ea îi tăie calea.

— Cum? sări ea, cu reproş şi teamă. Doar n-o să mă laşi singură cu el, înainte de a-şi reveni! Nu cumva să-i fie mai rău… să moară… Nu pleca, domnule Halleck!

— Nu mai pot să stau… nu trebuie să mai stau… nu se cade! Lui Bartley n-o să-i fie mai rău şi n-o să moară…

Broboane de sudoare apărură pe fruntea lui Halleck; îşi

ridică privirile spre ea, cu aceeaşi disperare care se citea şi pe chipul ei.

Marcia răspunse doar atît:

— Nu te las. Dacă pleci, să ştii că mor. Mă mir că ţi-a trecut prin minte aşa ceva.

Toate acestea aveau ceva teribil de comic; iar Halleck se temea mai mult de aspectul absurd al lucrurilor decît de cel tragic. Le întoarse pe toate feţele; se gîndi mai întîi să cheme un doctor, să-i explice situaţia şi, plătindu-i, să-l lase de gardă. Apoi i se păru jignitor să ceară unui medic să vadă un om în starea lui Hubbard. Scoase ceasul şi, constatînd că era şase, zise cu disperare:

— Poţi trimite să mă cheme dacă ţi-e teamă.

— Nu te las să pleci!

— Trebuie să-mi iau micul dejun…

— Fata o să-ţi aducă ceva aici! O, nu pleca! Buzele începură din nou să-i tremure, iar pieptul să-i palpite.

Pentru el situaţia devenise insuportabilă.

— Doamnă Hubbard, vrei să crezi ce-am să-ţi spun?

— Da, îngăimă ea în silă.

— Bine, atunci să ştii că Bartley nu e în primejdie; şi ar fi foarte neplăcut surprins dacă aş rămîne.

— Atunci trebuie să pleci, răspunse ea pe loc şi deschise uşa pe care o închisese de teamă ca el să nu fugă. Am să trimit după doctor.

— Să nu trimiţi după doctor! Să nu trimiţi după ni meni! Să nu vorbeşti cu nimeni despre asta: ar fi foarte umilitor pentru el. Este aşa… un fel de… acces care-i apucă pe mulţi, dar nu i-ar plăcea să se ştie. Văzu că vorbele lui îşi făceau efectul; cu toată naivitatea ei, poate că începea să ghicească adevărul. — Ai să-mi urmezi sfatul?

— Da, murmură ea lăsînd capul în jos şi ascunzîndu-şi ruşinată faţa; spectacolul era chinuitor pentru el.

— Mă întorc numaidecît după micul dejun, să mă încredinţez că totul merge bine.

Ea îl lăsă să plece fără să-l conducă şi Halleck ieşi în stradă, nenorocit de parcă ocara ar fi fost a lui. Îi venea destul de uşor să ajungă în camera lui fără să-şi

alarmeze familia. Îşi luă micul dejun distrat, apoi ieşi pe cînd ceilalţi se aflau încă la masă.

— Ben nu prea e în apele lui, zise doamna Halleck îngrijorată şi se uită la soţul ei, aşteptînd tăgada cu care era obişnuită.

— Nu găsesc. Dar ţie ce ţi s-a părut?

— Nimic în afară de modul lui ridicol, romantic, de a pune totul la inimă, interveni Olive. Precis e preocupat de ceva care nu-l priveşte. Asta e din cauza lucidităţii de-o viaţă a părinţilor lui. Dacă Ben nu ajunge un filantrop de ultimă speţă, mie să-mi mulţumiţi. Zilnic îmi dau tot mai mult seama că m-am născut rea, din fericire, pentru ca să-l ţin deasupra apei pe acest cap de familie cinstit pînă la prostie.

Simula o mînioasă nerăbdare faţă de starea de lucruri. Dar cînd tatăl ei ieşi, se alătură mamei sale, întrebîndu-se şi ea ce se întîmplase cu Ben.

Halleck rătăci pe străzi pînă către nouă, apoi se duse la căsuţa de pe Clover Street. Servitoarea răspunse la soneria lui şi cînd o întrebă de doamna Hubbard, ea spuse că domnul Hubbard doreşte să-l vadă şi-l roagă să poftească sus. Îl găsi pe Bartley şezînd lîngă fereastră, cu un prosop ud în jurul capului şi palid la faţă.

— Ei, bătrîne, zise el afişind o prietenie care îl dezgustă pe Halleck, te-ai purtat grozav! Ştiu tot. Şi tot timpul am ştiut cîte ceva. Întinse mîna fără să se ridice, iar Halleck se strădui să i-o atingă. — Îţi mulţumesc mai ales că nu i-ai spus nevesti-mi. Sigur că nici nu i-ai fi putut spune, zise el cu o vizibilă bucurie, dîndu-şi seama de stinghereala lui Halleck. — Dar trebuie că i-a mirosit ei ceva, cum se zice, adăugă, văzînd sila pe care
Halleck nu şi-o putea ascunde. Am să-i mărturisesc adevărul de îndată ce va fi în stare să-l suporte. Acum e cam răvăşită şi de-aceea stă culcată, o scuză el. Vezi, aseară am ieşit să beau ceva care să mă facă să dorm şi nu mai ştiu nimic decît că am băut prea mult. Noroc că am nimerit la uşa ta; altfel poate aş zăcea şi acum la arestul poliţiei. Dar cum de m-ai auzit?

Halleck îi explică pe scurt faptele, cu evidentă repulsie.

— Îmi amintesc aproape tot, făcu Bartley. Ei, vreau să-ţi mulţumesc, Halleck. M-ai scăpat de ruşine… de ruină, după cîte ştiu. Vai, cum mă doare capul, se tîngui

el cu ochii închişi, cerşindu-i compătimirea. — Halleck, murmură abia auzit, fă-mi te rog un serviciu!

— Da! Ce este? întrebă Halleck sec.

— Treci pe la redacţia *Evenimentelor* şi spune-i bătrînului Witherby că nu sînt în stare să-mi fac apariţia astăzi. Şi nu mă simt în stare să scriu nici măcar o notiţă. O să-l flateze faptul că te-ai deplasat personal, iar mie o să-mi prindă bine.

— Sigur că o să mă duc.

— Îţi mulţumesc, răspunse Bartley tînguitor, cu ochii închişi.

XXVI

Bartley ar fi nesocotit bucuros această întîmplare cu
Marcia, aşa cum făcuse deseori în certurile lor, înlesnind o împăcare la care se putea ajunge prin simpla trecere a timpului şi prin obişnuinţă. Dar existau greutăţi în calea unei asemenea dorinţe; ruşinoasa lui escapadă imprimase conflictului dintre ei un anumit caracter ce nu putea fi ignorat. Trebuia să-şi ţină cuvîntul şi să-şi descarce sufletul în faţa Marciei, fie că-i plăcea, fie că nu; dar ea îi uşură mărturisirea prin felul blînd şi supus în care zăbovea prin preajmă, gata să facă pentru el ceva sau chiar totul. Dacă, aşa cum îi sugerase Bartley lui Halleck, Marcia ghicise adevărul, evident că ea nu-l socotea drept singurul vinovat de cele întîmplate, iar el nu era străin de ideea că fusese îndreptăţit să-i dea o lecţie care se impunea cu necesitate. Era înclinat spre severitate din cauza nervilor lui slăbiţi şi uşor inflamabili cînd îi vorbi în seara aceea, în timp ce şedeau împreună după ceai; ea îşi ţinea lucrul în poală, cămăşuţe de muselină fină pentru fetiţă, pe care le tivea cu dantelă, şi se aple- case şi mai mult asupra cusăturii, de parcă n-ar fi vrut să-l înfrunte pe soţul ei cu ochii înroşiţi de lacrimi.

— Spune. Marcia, începu el, ştii ce-a fost cu mine azi dimineaţă?

Ea nu răspunse cu vorbe; mîinile îi tremurară o clipă;
apucă apoi lucruşoarele din poală şi-şi îngropă faţa în ele, izbucnind în plîns. Acest spectacol îl mişcă pe Bartley; detesta să vadă pe cineva plîngînd, chiar şi pe Marcia, cu ale cărei lacrimi era obişnuit. Se lăsă să cadă alături, pe canapea, şi-i atrase capul pe umărul lui.

— Eu am fost de vină. Eu am fost de vină, Bartley! suspină ea. O, Doamne, cum am să suport toate astea?

— Lasă, nu mai plînge. Nu mai plînge! N-ai fost numai tu de vină, răspunse Bartley. Amîndoi am fost.

— Nu! Eu am început. Dacă aş fi respectat promisiunea de a nu vorbi despre Hannah Morrison, nu

s-ar fi întimplat nimic. Era atît de adevărat, încît Bartley nu putea să nege. — Dar probabil că nu m-am putut stăpîni; te-ai repezit la mine, nu mi-ai dat timp de gîndire; ai… Dar eu port toată vina, eu port toată vina!

— Ei, lasă, n-o lua chiar aşa, o mîngîie Bartley. Acum a trecut, şi oricum nu mai avem ce face. Pot să-ţi făgăduiesc, adăugă el, că n-o să se mai întîmplc niciodată, orice-ar fi; şi în urma acestei promisiuni simţi căldura virtuoaselor împliniri. — Cred că amîndoi am primit o lecţie. Şi mai cred, continuă el trist, aşa cum poate ar fi oricine după o impersonală chibzuinţă asupra tentaţiilor şi depravării din marile oraşe, că asta e ceva destul de obişnuit. Aş spune că nu e prima oară cînd Ben Halleck duce pe cineva acasă cu birja. Bartley fu atît de mulţumit de această ipoteză pe care o emisese spre liniştirea Marciei, încît începu să se prindă în propriul lui joc. — Şi nu vreau să te consolez, dar să ştii că toată povestea asta nu s-ar fi întîmplat acum dacă s-ar fi întîmplat mai înainte.

Marcia îşi înălţă capul şi-l privi drept în ochi:

— Ce… ce vrei să spui, Bartley?

— Vreau să spun că niciodată pînă acum n-am fost doborît de vin. În mod delicat evita să spună whisky.

— Şi? întrebă ea.

— Ei, nu-nţelegi? Dacă aş fi fost obişnuit cu băutura, n-ar fi avut nici un efect asupra mea.

— Nu înţeleg, făcu ea neliniştită.

— Păi cum ştiam că n-am să pot dormi, eram atît de furios pe tine…

— O!

— Am intrat în barul de noapte al unui hotel, pentru un ultim pahar, ceva care să mă facă să dorm.

— Şi? Ei, şi? îl îndemnă ea nerăbdătoare.

— Ce-am luat eu nu l-ar fi afectat cu nimic pe unul obişnuit cu băutura.

— Sărmanul de tine!

— Şi nu-mi amintesc decît că am întrecut orice măsură. Eram beat… beat mort, zise el cu maximă sinceritate.

Ea ascultase atent, disculpîndu-l punct cu punct, dar acum, într-o străfulgerare, îşi dădu seama că e nevinovat.

— Da, da! strigă ea. Şi pentru că n-ai băut niciodată înainte…

— Ei, am mai băut eu o dată-de două ori, o întrerupse
Bartley cu eroica dorinţă de a spune adevărul pînă la capăt.

— N-are importanţă! Tocmaî pentru că te-ai mulţumit întotdeauna doar să atingi băutura, te-a dat gata într-o clipă. Înţeleg! repetă ea, contemplîndu-l în extaz, ca pe singurul om cumpătat într-un Boston plin de beţivani. — Şi-acuma gata! Niciodată n-am să regret; n-o să mai fac caz şi n-o să mă mai gîndesc la asta! Ce-a fost a fost! O, ba da! O să-mi amintesc, pentru că s-a dovedit că ai fost de o sobrietate fără greş. E mai bine că s-a întîmplat aşa şi mă bucur.

Se ridică de lîngă el şi, luîndu-şi lucrul mai aproape de lampă, începu din nou să coasă, cu ochii plini de strălucire.

Bartley rămase la locul lui pe canapea simţindu-se, şi poate că şi arătînd, cam ruşinat. E drept că-şi deschisese, inima şi că destăinuirea se întorsese cu totul în favoarea lui. În realitate, n-avusese de gînd să împingă lucrurile chiar spre un deznodămînt triumfal. Şi poate că, dincolo de zîmbetul ce-i înflori pe buze, o coardă vibră în sufletul lui cînd se pomeni nu numai absolvit de orice vină, ci transformat într-un exemplu de temperanţă.

— În fine, făcu el, nu e tocmai ceva cu care să te mîndreşti, dar nici ceva care să te îngrijoreze. Ştii acum ce-a fost rău şi ce-a fost bine în povestea asta. S-a întîmplat dar n-are să se mai întîmple; şi asta-i tot. Nu te mai plînge şi nu te mai învinui; lasă lucrurile să-şi urmeze cursul şi vom vedea amîndoi ce e de făcut şi cum să ne purtăm mai bine în viitor.

Se ridică de pe canapea şi începu să se plimbe prin cameră.

— Te mai doare capul? întrebă ea drăgăstoasă. Aş vrea să te ajut într-un fel.

— Pînă mîine o să-mi treacă, răspunse Bartley.

Ea îl urmări cu privirea apoi exclamă:

— Bartley!

— Da!

— Crezi că… crezi că… domnului Halleck i s-a întîmplat…?

— O, nu, Marcia, nu! zise Bartley oprindu-se. Ştiu precis că nu i s-a întîmplat niciodată… E cam încet la minte, dar e bun. Nu-l văd beat, tot aşa cum nu te văd pe tine. I-aş sacrifica bucuros reputaţia ca să te consolez, adăugă Bartley, dîndu-şi amuzat seama cît de mult regreta că nu umblase şi Halleck, măcar o dată, pe mai multe cărări, dar nu pot să te mint. O privi zîmbind, apoi izbucni în rîs. — Nu, draga mea, dacă stau şi mă gîndesc, singura persoană care a suferit la fel ca mine este marele şi mărinimosul Andrew Johnson. Ai[132] auzit de el?

— Cel care a fost pus sub acuzare? şovăi ea, neştiind ce voia să zică Bartley, dar luminîndu-se la faţă de bucuria lui.

— Cel care a fost pus sub acuzare. Cel pe care vinul l-a dat gata în ziua investiturii lui ca preşedinte, pentru că niciodată pînă atunci nu băuse peste măsură. E un caz analog cu al meu.

Cazul analog îi produse o bucurie mult mai mare lui
Bartley decît Marciei: zîmbetul dispăru de pe faţa ei.

— Hai, o consolă el, mulţumeşte-te cu Andrew Johnson şi lasă-l pe Halleck în pace. O, Marcia, adăugă el serios, cu Ben Halleck ar fi trebuit să te măriţi! Îmi dau seama că eu nu sînt destul de bun pentru tine! Eu sînt bun cu intermitenţe, pe cînd el ar fi fost bun tot timpul. Niciodată nu ţi l-aş fi adus acasă cu birja!

Această generoasă declaraţie îşi făcu efectul scontat.

— Sst, Bartley! Taci, te rog! Ştii că pentru mine tu eşti mai bun decît cel mai bun om din lume şi chiar dacă n-ar fi aşa, tot te-aş iubi. Şi să nu-mi mai vorbeşti în felul acesta despre altcineva, că am să ajung să te urăsc!

Lui îi plăcu asta; la urma urmelor, în adîncul sufletului, era mîndru de aventura lui din noaptea trecută, ca de-o dovadă cam riscantă dar categorică, a supremaţiei bărbatului. Nu era cazul să se repete; dar ca experienţă unică nu era de lepădat sau de dispreţuit, mai ales că ieşise cu faţa atît de curată.

Bartley îşi trase un scaun în faţa Marciei şi începu să glumească în legătură cu lucruşoarele din poala ei; şi

astfel ruşinoasa şi trista zi se încheie într-o binecuvîntată tihnă, aşa cum nu mai cunoscuseră de cînd începuseră necazurile vieţii lor de tineri însurăţei.

— Îţi spun, îi zise Bartley Marciei, de-acum încolo am să mă ţin cu religiozitate de berea mea.

Cîteva săptămîni mai tîrziu, Halleck sosi, trăgîndu-şi piciorul, acasă la Atherton şi se lăsă într-unul din fotoliile prietenului său. Odaia avea aspectul confortabil al unei locuinţe de burlac, iar lampa cu abajur de pe masă revărsa o lumină blîndă asupra mobilei tapisate cu piele verde, încreţită, jupuită şi plină de ospitaliere adînciturі, ca cea care-l primi pe Halleck. Cîteva dosare erau risipite pe masă; dar sosise ceasul din noapte cînd pînă şi un avocat îşi îngăduie să deschidă un roman. Atherton îşi ridică ochii de pe carte cînd intră Halleck şi-i întinse o mînă pe care celălalt i-o strînse în drum spre fotoliul din faţa biroului.

— Ce mai faci? întrebă Atherton, după ce-l lăsă o vreme să se liniştească, ceea ce exprima mai bine decît cuvintele familiaritatea ce se stabilise între ei, în ciuda faptului că avocatul era cu şase-şapte ani mai în vîrstă decît prietenul său.

Acesta din urmă se aplecă şi lovi cu bastonul în podea;
apoi se lăsă din nou pe spate, îşi puse bastonul pe braţele fotoliului şi oftă adînc.

— Atherton, întrebă el, dacă într-o dimineaţă, în zori, ai fi găsit un nemernic, dintre cunoştinţele tale, beat la uşă şi l-ai fi dus acasă la nevastă, cum te-ai aştepta să se poarte aceasta proxima dată cînd ai întîlni-o?

Avocatul, prea obişnuit cu relatările directe sau ipotetice ale diferitelor întîmplări, ca să se mai mire, zîmbi uşor şi zise:

— Depinde în mare măsură de nevastă.

— O, dar în general! Din ceea ce ştii despre Femeie, la ce te-ai aştepta? Să te facă să plăteşti pentru că ai pătruns în intimitatea durerii, ei, să se răzbune pe tine pentru nefericirea ei? Există parcă o teorie că femeia iartă ofensele, dar niciodată ruşinea.

— Aşa ne învaţă romancierii, iar noi, burlacii, de la ei împrumutăm în mare măsură concepţia noastră despre femei. Închise romanul peste cuţitul de tăiat hîrtia şi,

aşezînd cartea pe masă, îşi duse palmele la ceafă. — Nu ne adresăm vieţii ca să ne formăm o impresie; dar nici romancierii nu o fac, în domeniul ăsta. Din cînd în cînd totuşi, prin natura profesiunii mele, mai dau cu ochii de realitate, şi-atunci încep să mă îndoiesc de profeţii mei. Dar cine a trecut prin această experienţă?

— Eu.

— Îmi pare rău, zise Atherton.

— Da, răspunse Halleck abătut, nu prea sînt bun pentru aşa ceva. Dar nu cred să fie o experienţă plăcută pentru cineva.

Se întrerupse posomorît şi Atherton întrebă:

— Şi cum se poartă cu tine în momentul de faţă?

— Nu-mi dau seama. N-am mai trecut pe la ei de cînd cu întîmplarea şi am păstrat sordidul lor secret timp de vreo două săptămîni, suferind de parcă ar fi fost numai al meu.

Atherton zîmbi, mişcat de atîta luciditate.

— Cînd i-am întîlnit astăzi, pe ea, cu soţul şi copilul

— toată familia-n păr — să-ţi spun drept, m-am ruşinat de melodramatica mea compasiune faţă de ea. Părea că m-am agitat inutil, că am fost inoportun, ameţit de amintirea chipului ei cînd ne-a deschis uşa, nemernicului şi mie, în dimineaţa aceea. Arăta acum de parcă nimic neobişnuit nu s-ar fi întîmplat la ultima noastră întîlnire. Luat prin surprindere, n-am fost în stare să-mi ţin firea: în faţa calmului ei, m-am purtat ca un laş.

— Poate că nici nu s-a petrecut ceva neobişnuit, sugeră Atherton.

— Nu, teoria asta nu stă în picioare, zise Halleck. Singurul argument în favoarea nemernicului este că ea, evident, nu-l mai văzuse în starea asta şi nu înţelegea ce se întîmplase. La început era ca ieşită din minţi, voia să trimită după doctor. Dar pe urmă a început să bănuiască. De fapt nici nu ştiu cum arăta *atunci:* n-am putut să mă uit lă ea.

Se opri, de parcă s-ar mai fi aflat încă în prezenţa pateticei făpturi, cu capul aplecat într-o parte.

Atherton îi respectă o vreme tăcerea, apoi îi sugeră din nou, la fel de discret ca înainte:

— Poate că e mărinimoasă.,

— Nu, răspunse Halleck dînd impresia că se gîndise şi el la această alternativă. — Nu e mărinimoasă, biata de ea. Cred că e mai degrabă lipsită de orizont, cu stricte rezerve faţă de persoanele care gîndesc rău — sau prea bine — despre soţul ei.

— Atunci poate că e proastă, zise Atherton, cu aerul celui care simte că a epuizat toate ipotezele.

— M-am gîndit şi la asta, răspunse Halleck, dar nu i se potriveşte. Nu sint decît două explicaţii: ori tipul a abuzat de naivitatea ei, făcînd-o să creadă că e ceva obişnuit şi scuzabil să fii adus acasă în halul ăsta, ori ea joacă teatru. Un om ca el ar fi în stare să-i spună că nici tu nici eu, de exemplu, nu ne ducem la culcare treji. Dar ea nu e obtuză: cred că e prea sensibilă şi pune totul la inimă, mai, mult decît alte femei; şi aş zice mai curînd că el a manevrat-o în felul acesta decît că ea se preface, pentru că m-a impresionat ca o persoană neobişnuit de sinceră. Îmi închipui că ştii despre cine e vorba, nu, Atherton? întrebă el, aţintindu-l cu privirea pe prietenul său.

— Da, ştiu, răspunse avocatul. Şi-mi pare rău că s-a ajuns aici. Deşi cred că nu eşti prea surprins.

— Nu; într-un fel era de aşteptat, suspină Halleck şi-şi rostogoli bastonul încoace şi încolo pe braţele fotoliului.

— Sper că situaţia nu e mai gravă.

— Poate că nu. Dar îmi amintesc de o remarcă înţeleaptă pe care ai făcut-o prima oară cînd am discutat despre oamenii ăştia, zise Atherton, răspunzînd mai degrabă stării sufleteşti decît spuselor prietenului său. Sugerai că le plîngem pe fetele frumoase cu care se însoară alţii şi nu ne închipuim niciodată că şi cele urîte suferă.

— Dar atunci nu dispuneam de fapte concrete, răspunse Halleck. Sînt gata să admit că şi o femeie urîtă suferă din aceleaşi raţiuni şi sînt în stare s-o compătimesc. Dar îţi mărturisesc că ideea durerii unei femei frumoase mi se pare de-a dreptul intolerabilă; n-are nici un rost să neg un fapt universal recunoscut de conştiinţa masculină. Îmi însuşesc partea mea de vină. Şi mă întreb de ce? Femeile frumoase par să facă întotdeauna apel la noi, ca unele mai neajutorate şi mai copilăroase. Aş spune că în realitate nu sînt aşa.

— Unele femei sînt perfect capabile să-şi poarte singure de grijă, zise Atherton. Am cunoscut exemple grăitoare în acest sens. De unde ştii că obiectul milei tale inutile nu era veselă tocmai pentru că soarta i-l predase pe soţul ei, legat fedeleş, în urma acestei escapade a lui?

— Nu-i o presupunere cam grosolană?

— Se prea poate. E o presupunere, nu o afirmaţie. Cred însă că nevestelor le şi place cîte-un motiv de nemulţumire pe care să-l aibă oricînd la îndemînă, chiar dacă evenimentul care a stat la baza neînţelegerii în speţă a fost trecător. Am detectat enigmatice atracţii faţă de asemenea arme în discuţiile casnice la care am asistat prin natura profesiunii mele.

— Nu-i adevărat, Atherton! strigă Halleck.

— Cum nu-i adevărat? în acest caz anume sau în cazul soţiilor în general? Nu le putem face o mai mare nedreptate femeilor decît aceea de a nu lua în considerare marea doză de natură omenească închisă în fiinţa lor. Poţi fi sigur că în cazul de faţă lucrurile n-au ajuns la un impas fără ca ambele părţi să aibă partea lor de vină.

— Aperi soţul de asemenea josnicie sub pretextul rău- suflat al vinei ambelor părţi? întrebă Halleck indignat.

— Nu; dar înainte de-a o scuza complet, mi-ar plăcea să ştiu ce-a zis sau a făcut ea ca să provoace asemenea josnicie.

— Nu zău! Dar ia imaginează-ţi situaţia inversă!

— E de neimaginat.

— Crezi că există un cod special de morală pentru femei — păcat şi ruşine pentru ele, care să nu fie păcat şi ruşine pentru noi?

— Nu, nu cred! Dar ar fi bine să nu idealizezi victima în cazul de faţă Aş spune că ea n-a suferit nici pe jumătate cît ai suferit tu. Nu uita că este o persoană obişnuită, fără tradiţii şi probabil a privit totul cu mai multă uşurinţă; aşa încît nu te mai frămînta şi gîndeşte-te că nu mai e nimic de făcut.

— Nu, nici aşa nu se poate, zise Halleck.

— Eşti foarte greu de mulţumit. Să ne închipuim atunci că e prea mîndră ca să deschidă subiectul în

prezenţa ta; şi prea mîndră ca să se răzbune pe tine pentru umilinţa ei.

— O, iar te întorci la vechiul tău argument cu generozitatea. Atherton, mi se rupe inima cînd mă gîndesc la fiinţa asta! Mă urmăreşte privirea ei de-atunci. Nu pot s-o uit!

Atherton îl cerceta pe prietenul său cu un zîmbet ciudat pe faţă.

— Îmi pare rău că ţi s-a întîmplat tocmai ţie, Halleck.

— De ce vorbeşti aşa? întrebă Halleck enervat. Mă crezi o femeie nevricoasă, care trebuie să fie ţinută deoparte de orice spectacol urît şi de orice experienţă neplăcută? Dacă n-am nimic bărbătesc în mine, spune-mi-o de la obraz! De ce să nu-ţi pară puţin rău pentru ea?

— Îmi pare destul de rău, dar am impresia că p]nă acum tu ai fost marele martir. Ea pur şi simplu a acceptat faptul şi i-a supravieţuit.

— Cu-atît mai rău, cu-atît mai rău! gemu Halleck. Mai bine-ar fi murit!

— Da, crede poate că n-o să se mai întîmple şi şi-a alungat din minte incidentul; pe cînd tu l-ai revăzut de fiecare dată cînd te-ai gîndit la ea.

Halleck izbi braţele fotoliului cu mîinile încleştate.

— Naiba să-l ia şi pe-ăsta! Ce-a căutat să-mi iasă iar în cale ca să mă facă să mă gîndesc la nevasta lui? O, probabil că e aşa cum spui: că e stupid de mulţumită cu el; că a iertat şi-a uitat totul. I-o fi spus cum m-am purtat şi-au rîs amîndoi de mine. Dar în felul acesta sînt oare lucrurile mai uşor de suportat?

— Aşa ar trebui, zise Atherton. Ce-a făcut soţul cînd te-ai întîlnit cu ei pe stradă?

— Totul, doar că nu mi-a făcut cu ochiul, totul doar că nu mi-a spus: „Vezi ce bine s-au aranjat lucrurile? Nu vrei să ştii cum?” Şi Halleck îşi lăsă capul în jos, oftînd adînc.

— Dacă am şti cu-adevărat, făcu Atherton gînditor, am fi surprinşi. Căsătoria este pentru noi, cei din afară, un mister, în aceeaşi măsură ca şi viaţa viitoare. Criteriile obişnuite nu par să intre în socoteală. E tărîmul inexplicabilului. Dacă un bărbat îşi face nevasta să sufere, aceasta constată că-l iubeşte atît de mult încît

trebuie să-l ierte. Mai contează şi faptul de-a se şti legaţi. Nu pot trăi împreună în duşmănie şi trebuie să trăiască împreună. Aş spune că între ei împrejurarea a fost pur şi simplu dată uitarii.

— Tot ce se poate, încuviinţă Halleck întristat. Dar nu asta e ideea mea despre căsătorie.

— Nici a mea, întări Atherton. Din păcate însă, cam aşa stau lucrurile adesea în căsniciile unor astfel de oameni.

— Atunci există un infern, strigă Ben, care înlocuieşte respectul de sine cu ranchiuna şi în care bărbatul şi nevasta sînt subjugaţi unul celuilalt! Mai bine despărţiţi!

— Nu cred, zise Atherton grav. Soarta bărbaţilor şi a femeilor pe care căsnicia îi înrobeşte ar fi cu mult mai crudă şi vătămătoare dacă aceşti oameni ar fi dezlegaţi de legămînlul lor. Şi am impresia că iadul pe care şi-l pregătesc oamenii cu mîna lor nu-i un loc prea rău pentru ei. Ba chiar e cel mai bun.

— O, îţi cunosc părerile, zise Halleck ridicîndu-se. E îngrozitor! Cum poate un om cît de cît bun la suflet să ascundă o filozofie atît de nemiloasă? Îţi doresc să ai parte de ea. Noapte bună, adăugă posomorît, luîndu-şi pălăria de pe masă. Aşa-mi trebuie dacă am venit glonţ la tine într-o problemă pe care ar fi trebuit să am curajul s-o păstrez ascunsă în adîncul sufletului.

Atherton îl conduse pînă la uşă.

— N-ar fi rău să examinezi dilema ta în lumina filozofiei mele. O căsătorie nefericită nu e singurul infern şi nici cel mai rău.

Halleck se întoarse.

— Ce poate fi mai rău decît căsătoria fără dragoste?
întrebă el aprig,

— Dragostea fără căsătorie, zise Atherton.

Halleck îl privi ţintă pe prietenul său; ridică din umeri, se întoarse şi ieşi pe uşă clătinîndu-se.

— Eşti prea ezoteric pentru mine. Şi-apoi e vremea să plec.

O luă pe Clover Street, deşi nu era drumul cel mai scurt spre casă; urcă dealul şi trecu prin faţa căsuţei. Dorea să restabilească în patetica-i frumuseţe imaginea pe care ipotezele prietenului său o zdruncinaseră, o

defăimaseră, o înjosiseră; zăbovi o vreme în faţa uşii unde năluca aceea îi cerşise mila pentru o durere pe care nici o înseninare ulterioară nu putea s-o mai alunge. Liniştea ce cuprinsese casa era ca un alt înveliş al misterului care-l înconjura. Vîntul nopţii se stîrni deodată, fîcînd să pîlpîie felinarul din apropiere; umbra lui tremură pe trotuar asemenea unei siluete de beţiv. Aceasta şi nu cealaltă fu imaginea pe care o văzu.

XXVII

— Sigur, zise Marcia, cînd ea şi Bartley reveniră asupra subiectului vizitei ei la Equity, aş dori să fii tot timpul cu mine, ca să nu dăm ocazia să se vorbească şi să arătăm că totul merge strună între tine şi tata. Dar dacă nu se poate, nu vreau să te silesc.

— Înţeleg şi aş vrea să-ţi fiu pe plac, răspunse Bartley. Nu că mi-ar păsa de ce gîndeşte lumea la Equity. Şi-ţi spun ce-am să fac: am să te duc acolo şi-am să rămîn şi eu o zi-două; apoi am să mai vin pentru o zi-două la sfîrşitul şederii tale. Dar mi-e imposibil să stau trei săptămîni la Equity.

Pînă la urmă se purtă frumos. O găti pe Flavia la mare fix, cum spunea el, cu bonete de dantelă şi rochiţe lungi, brodate, pentru care răscolise mai bine de jumătate din raioanele de confecţii ale magazinelor de galanterie; şi insistase ca Marcia să se înnoiască şi ea cu un costum complet şi o pălărie asortată legată sub bărbie; ea nu credea că şi le poate permite, dar Bartley zise că aranjează el. La Equity căută să insiste asupra reuşitei lui la
Boston şi se arătă binevoitor cu toată lumea. Îşi chemă prietenii de pe partea cealaltă a străzii, fluturînd mîna şi salutîndu-i voios. Intră la recepţia hotelului şi prin prăvălii să-i întîlnească pe cei care-şi pierdeau vremea pe-acolo; se duse la tipografie şi-l felicită pe Henry Bird pentru că suspendase *Presa Liberă* şi muncea acum pe brînci.

Zise: „Bună, Marilla! Bună, Hannah!” şi rămase mai mult timp cu aceasta din urmă lîngă vingalacul ei, rîzînd şi glumind. Nu avea resentimente. Îl opri pe stradă pe bătrînul Morrison şi-i strînse mîna. „Ei, domnule Morrison, reuşeşti tot atît de uşor ca odinioară să obţii mărirea salariului pentru Hannah?”

În ceea ce priveşte relaţiile lui cu bătrînul Gaylord, închise definitiv gura lumii, cum îi spuse el Marciei, luîndu-l de braţ pe socrul lui şi străbătînd împreună uliţa principală a tîrgului în dimineaţa imediat următoare sosirii lui. „Şi niciodată nu l-am văzut pe venerabilul tău

tată bucurîndu-se mai puţin de un lucru", adăugă Bartley. „Păi ce era să facă? Dacă nu s-a putut abţine?" Ajunseseră vineri seara şi, după ce-şi petrecu sîmbăta astfel, în văzul lumii, Bartley acceptă mărinimos s-o însoţească pe Marcia la biserică. Era bine dispus şi strînse mîinile în dreapta şi-n stînga, la sfîrşitul slujbei. După-amiază, obţinu cea mai bună pereche de cai din grajdul hotelului şi-o luă pe Marcia în „plimbarea cea lungă", pe care o făcuseră în ziua logodnei. Nu se declară mulţumit decît după ce, pe seară, împinse căruciorul şi, cu Marcia păşind alături, lăsă lumea să-i vadă cu fetiţa.

Plecă a doua zi de dimineaţă cu primul tren, în urma unei despărţiri voit afectuoase, făgăduind să revină de îndată ce va putea. Marcia îl urmări îndepărtîndu-se către gară în birja hotelului, apoi se urcă în camera ei, unde petrecuse atîţia ani şi unde acuma dormea copilul lor. Mititica părea cea mai neînsemnată parte din schimbarea care se petrecuse. În camera aceasta obişnuia să şadă şi să se gîndească la el; aici dădea buzna cînd el sosea pe neaşteptate, ca să-şi aranjeze părul ori să-şi schimbe o panglică la rochie şi să se facă frumoasă; la aceste ferestre stătea la pîndă şi tînjea după el; de la aceleaşi ferestre îl urmărise plecînd, în ziua aceea cînd credea că nu-l va mai vedea şi cînd, deznădăjduită, îşi luase inima-n dinţi şi încercase să-l cucerească. În cameră era o linişte mormîntală, indiferentă, ce părea să-i lase ei toată răspunderea pentru ceea ce făcuse.

Zilele începură să se scurgă într-o monotonie însorită, calmă, de miez de vară. Împingea căruciorul şi vedea vilegiaturiştii plimbîndu-se, pe jos ori cu trăsura; întorcea vizitele pe care i le făceau vecinii; în casă o ajuta pe mama ei la gospodărie. O anumită imagine a vieţii ei de fată se refăcea. Uneori căsătoria i se părea aproape un vis. Cînd, în această stare sufletească, privea copilul, i se părea la fel de ireal. O tînără soţie, nedespărţită pînă atunci de soţul ei, pentru a cărui deplină stăpînire a renunţat la independenţa ei, trebuie să aibă obsedante închipuiri, senzaţii curioase, cînd îşi regăseşte vechea personalitate. Căsnicia
Marciei fusese bogată în evenimente care, începînd cu desă- vîrşire, puteau foarte bine s-o lase dezorientată.

— Pare destul de mulţumită aici, zise tatăl Marciei, într-o seară cînd ea urcase cu fetiţa aproape adormită în braţe.

— Pare să fie destul de liniştită, încuviinţă mama ei pe un ton neutru.

— Mda, mormăi bătrînul şi căzu într-o lungă visare, în timp ce doamna Gaylord continua să croşeteze o baveţică, iar parfumul petuniilor pătrundea în odaie prin plasa pusă ca să-i apere de ţînţari. — Mda, reluă el, cred că ai dreptate: e doar liniştită. Din păcate cred că nu are mai multe motive de mulţumire decît avem noi, ăştilalţi!

— Nu pricep de ce n-ar avea, zise doamna Gaylord, iritată de compătimirea din tonul judecătorului, cu ciudata gelozie pe care soţia o simte faţă de indulgenţa tatălui. — A făcut după capul ei.

— Într-adevăr, a făcut după capul ei, biata fată. Dar nu ştiu dacă oamenii sînt întotdeauna mulţumiţi cind fac după capul lor.

Firește, doamna Gaylord înţelese că soţul ei dorea să discute despre Marcia şi că trebuia ajutat s-o facă, printr-un şiretlic.

— Nu ştiu, dar mulţi ar zice că a reuşit foarte bine. Cred că şi-a găsit un protector bun.

— N-avea nevoie de nici un protector, zise judecătorul înţepat.

— Nu; dar dacă tot e să aibă ceva, nu e rău să aibă un protector. Doamna Gaylord simţi că asta înseamnă logică şi netezi pe genunchi baveţica, atît cît croşetase din ea, cu un aer mulţumit. — Nu poţi găsi totul la un soţ, adăugă ea, şi Marcia ar fi trebuit să ştie asta pînă acum.

— Nu mă îndoiesc că ştie, răspunse bătrînul Gaylord.

— Ce te face să crezi că ar fi dezamăgită? intră în fine doamna Gaylord în miezul problemei.

— Nimic din ceea ce-ar mărturisi vreodată, răspunse prompt bătrînul Gaylord. Mai curînd ar muri. Cînd am fost acolo, am avut impresia că prea vorbeşte mult despre el ca să-l găsească fără cusur. Ţinea morţiş să spun că a făcut bine luîndu-l de soţ. În fine, am acceptat, numai să-i fac plăcere. Dar m-am gindit că, dacă ar fi fost sigură de acest lucru, nu m-ar fi bătut atîta

la cap. Acum nu-l mai pomeneşte, pe cît îi stă în putinţă. Îi scrie zilnic şi are veşti de la el destul de des, de obicei cărţi poştale; dar n-o mai ţine întruna cu Bartley, Bartley.

Judecătorul deschise gura şi inspiră adînc, frecîndu-şi bărbia.

— Crezi că s-a schimbat ceva în ultimul timp? întrebă doamna Gaylord.

— Nimic în afară doar de ceea ce s-a întîmplat la început. El s-a schimbat, el se schimbă tot timpul, aşa cred.

Doamna Gaylord se afla pe punctul de a încerca un dureros simţămînt de compasiune, dar se salvă spunînd:

— Ei bine, domnule Gaylord, nu trebuie să mulţumeşti altcuiva decît dumitale pentru toate astea. Dumneata l-ai adus în casă.

Luă o lampă cu petrol de pe masă şi începu să urce scara, lăsîndu-l s-o urmeze dacă voia.

Uneori Marcia se ducea în biroul tatălui ei, dimineaţa, împreună cu fetiţa; o aşeza în mijlocul odăii pe un ziar, sprijinită de cîteva tratate de drept, apoi ştergea praful de pe rafturi ori stătea la taclale cu tatăl ei, cînd nu lăsa să se aştearnă între ei lungi tăceri plăcute amîndurora.

El o găsea acolo în mod obişnuit cînd se întorcea de la poştă cu corespondenţa de dimineaţă pusă deasupra pălăriei: ultimul număr din *Evenimente* — despre care Bartley spusese că poate să ţină loc şi de scrisoare de la el, în lipsă de altceva — şi o scrisoare sau o carte poştală tot de la el. Ea le citea şi-i transmitea tatălui ei noutăţi sau mesajele pe care le conţineau; apoi se aşeza la birou să răspundă. Într-o dimineaţă însă, cam la vreo lună după ce sosise acasă, primi o scrisoare pentru care lăsă deoparte misiva lui Bartley.

— E de la Olive Halleck! zise ea examinînd plicul; îl deschise şi parcurse textul la iuţeală. — Da, vor veni la noi, de îndată ce le voi da de ştire. Au fost la Niagara, au coborît pe fluviul St. Lawrence pînă la Quebec şi vor ajunge la North Conway spre sfîrşitul săptămînii viitoare. O, tată, aş vrea să fac ceva pentru ei! exclamă ea, cu dreptul unei adevărate fiice de american de a

dispune de tatăl ei şi de toate bunurile lui în folosul prietenilor. — Aş dori să stea la noi!

— Nu văd de ce n-ar sta dacă acceptă felul nostru de viaţă.

Şi-i zîmbi pe deasupra ochelarilor.

— Felul nostru de viaţă! Să-l accepte! Dar bineînţeles! Sînt exact genul de oameni care acceptă totul pentru că au avut totul. Şi pentru că sînt cît se poate de buni şi de drăguţi. Nu-i cunoşti, tată, nu-i cunoşti aproape deloc! Acum dă-te puţin la o parte şi am să-i poftesc să vină de îndată, înainte de-a se instala pentru mai multe săptămîni la North Conway.

Judecătorul chicoti după vechiul lui obicei, văzînd-o înviorată de plăcere şi se bucură de graba cu care îl împinsese de pe scaun şi-şi aşternea pe hîrtie răspunsurile la scrisori. Acum era din nou ea, cea de odinioară; şi bătrînul s-ar fi bucurat la ideea venirii familiei Halleck numai fiindcă o făcea pe fiica lui atît de fericită, dacă nu de altceva.

— Să-ţi povestesc, tată, despre Bean Halleck, zise ea, apăsînd cu latul palmei ca să lipească plicul în care se afla scrisoarea către Olive. Ştii de infirmitatea lui?

— Da.

— S-a întîmplat că a fost trîntit la pămînt de un alt băiat, pe cînd era elev. Îl cunoştea pe băiatul acela; şi deşi vinovatul trebuie că şi-a dat seama că domnul Halleck ştie, n-a spus o vorbă şi n-a făcut un gest de regret. Acum e om în toată firea şi locuieşte în Boston, iar domnul Halleck îl întîlneşte adesea. Domnul Halleck spune că dacă respectivul poate să suporte, poate şi el. Nu găseşti că-i nemaipomenit? Cînd am auzit asta, mi-am zis că Flavia trebuie să aparţină bisericii lui Ben Halleck sau bisericii căreia i-a aparţinut Ben Halleck, deoarece acum el nu mai aparţine nici unei biserici!

— N-ar fi putut însă obţine daune pentru aşa ceva, zise judecătorul.

Marcia nu luă în seamă acest punct de vedere legal asupra chestiunii. Scoase pălăria tatălui ei şi vîrî scrisorile în ea, apoi i-o îndesă din nou pe cap, exclamînd:

— În felul acesta n-ai să le uiţi!

Îşi luă copilul şi intră în casă, unde începu pregătirile ca să-şi primească oaspeţii.

Cele două surori mai în vîrstă din familia Halleck anunţară prin Olive, cu multă părere de rău, că nu pot veni la Equity şi că Ben o va aduce numai pe Olive. Marcia hotărî că Ben va avea camera de oaspeţi, iar Olive camera ei, în timp ce ea şi Bartley se vor mulţumi cu odăiţa în formă de L.

Dar cînd oaspeţii sosiră, se află că Ben îşi reţinuse cameră la hotel şi nici o stăruinţă nu reuşi să-l convingă să se instaleze în casa bătrînului Gaylord.

— Trebuie să-i facem pe plac în asemenea situaţii, doamnă Hubbard, explică Olive, spre disperarea Marciei. De altfel, majoritatea oamenilor par să se descurce foarte bine şi fără el.

Bineînţeles, această explicaţie era dată în prezenţa lui
Halleck. Sora lui însă adăugă, aşa încît el să nu audă:

— Ben are o teamă bolnăvicioasă să nu deranjeze lumea din jur. Acasă nu ne dă voie să facem nimic pentru 'confortul lui, iar ideea că ai încerca ceva în sensul acesta îl scoate din minţi. Nu trebuie să i-o iei în nume de rău. Mă îndoiesc că ar fi venit dacă n-ar fi fost sigur că tabieturile lui de celibatar vor fi respectate; şi amîndoi am dorit din tot sufletul să venim.

Olive şi Ben Halleck sosiră dimineaţa, iar Bartley era aşteptat către seară. Dar în cursul după-amiezii, Marcia primi o telegramă în care soţul ei o anunţa că nu va ajunge decît două zile mai tîrziu şi o ruga să amîne picnicul pe care-l plănuise. Ben şi Olive aveau să stea trei zile doar, iar bănuiala că Bartley îşi amînase venirea ca să rămînă cît mai puţin în tovărăşia lor îi încolţi în minte, chinuind-o atît de tare, încît nu putu s-o treacă sub tăcere cînd îl văzu.

— De-asta m-ai întîmpinat atît de rece? întrebă el cu cinică blîndeţe. — Ei bine, greşeşti. Nu că am ceva cu familia Halleck, după cum n-au nici ei cu mine. Să-ţi spun de ce-am întîrziat. Au venit nişte oameni pe capul lui Witherby, persoane distinse, cu care el nu prea era în stare să se descurce singur, dar pe care le rugase să-l anunţe cînd vor trece prin Boston. Cînd au sosit şi l-au anunţat, el n-a ştiut ce să facă; m-a chemat să-l scot din încurcătură. Ultimele trei zile aproape că am fost în pensiune la Witherby; şi i-am purtat pe prietenii lui într-un adevărat periplu spiritual la Mount Auburn[33] şi la

ulmul lui Washington[34], la Bunker Hill[35] şi la Brookline[36], la Muzeul de Artă[37] şi la Lexington[38]; am coborît în port şi n-am lăsat nici o piatră de monument nerăsturnată. Cum oaspeţii lui Witherby se îndreptau spre nord, au venit aici cu mine; şi i-am oprit o zi pentru picnic.

— I-ai oprit pentru picnic? Dar nu vreau pe nimeni în afară de ai noştri, Bartley! Ar strica totul.

— Dar ce, familia Halleck e a noastră? se miră Bartley. Iar aceştia de care-ţi vorbesc sînt oameni veseli care ar însenina atmosfera.

— Cine sînt? întrebă Marcia, stăpînindu-se pentru moment.

— O, unii pe care Witherby i-a cunoscut la Portland, la Willett, cel cu exploatarea forestieră.

— A, femeia dih Montreal! strigă Marcia, cu fatală presimţire.

Bartley rîse:

— Exact, doamna Macallister şi soţul ei. E-o figură! O să te amuze.

Ochii înflăcăraţi ai Marciei scăpărară.

— Nu va veni niciodată la picnicul meu!

— Nu? —Şi Bartley o privi intr-un fel anume. — Va veni atunci la picnicul meu! Pentru că vor fi două picnicuri. Cu cît vor fi mai multe, cu atît va fi mai vesel.

Marcia icni, ca şi cum vorbele soţului ei i-ar fi prins inima într-o menghine. Îşi zise că nu şi-ar putea impune punctul de vedere împotriva lui decît cu preţul unor înfruntări neplăcute de faţă cu Ben, şi cu Olive, de care el nici nu s-ar sinchisi. Îşi legănă uşor capul într-o parte şi-n alta, ca unul care se înăbuşă.

— Ei bine, să vină, zise ea în cele din urmă, liniştită.

— Acum să vorbim serios, zise Bartley. N-am uitat afrontul pe care mi l-a făcut şi ai să vezi cum o să i-o plătesc.

Marcia nu răspunse, dar coborî să-i prezinte situaţia cum va putea lui Olive pe care o lăsase singură în salonaş, cînd urcase cu Bartley, imediat după sosirea lui, ca să-i ceară explicaţii. În graba ei iritată, uitase să-l sărute şi îşi amintea acum că el nu dăduse atenţie fetiţei, pe care ea o ţinuse tot timpul în braţe.

Picnicul, urma să aibă loc într-o vale frumoasă, la trei-patru mile nord de orăşel, într-un loc umbros, acoperit cu verdeaţă; un izvor înspumat ţîşnea dintr-un mal înalt, năpădit de ferigi. Marcia plănuise să ajungă acolo cu o trăsură de patru locuri, dar sosirea oaspeţilor lui Bartley îi dădu peste cap aranjamentul.

— Nu există decît o cale, zise doamna Macallister, care sosise cu soţul ei, de la hotel la domnul Gaylord acasă într-o şaretă. — Domnul Halleck spune că nu ştie conducă, iar soţul meu nu cunoaşte drumul. Domnul Hubbard trebuie să se urce lîngă mine, iar dumneavoastră trebuie să-l luaţi pe domnul Macallister. Şi privi autoritar către ceilalţi.

— Minunat! exclamă Bartley, ocupînd locul lăsat liber de domnul Macallister. Noi o luăm înainte!

Cei care urmau erau mereu gata să piardă şareta din ochi. Din cînd în cînd, Bartley se oprea, atît cît să le permită să-l ajungă din urmă şi, după ce-i tachina puţin, pornea din nou.

Se instalară la locul picnicului; doamna Macallister întindea pe jos şaluri şi tartane, în timp ce Bartley, care priponise calul ceva mai departe ca să-l lase să pască, trăgea de hulube şareta din drum, cînd se ivi şi trăsura,

— Nu-i aşa că avem un aer de familie? întrebă ea, adresîndu-se grupului care sosea, în engleza ei îngrijifă, cu inflexiuni ascendente. — Ştii că-mi plac ieşirile acestea la iarbă verde, adăugă ea, alegîndu-l pe Halleck pentru a-şi lansa remarca pe un ton plin de afectare. — Desigur, n-ai de unde să ştii! Un lucru nu-mi place însă: n-am putut obţine nici o picătură de şampanie la hotelul acela ridicol. Ne-au spus că n-au voie să ţină băuturi care
„se suie la cap”. Mi se pare o prostie! Nu ştiu ce-o să ne facem dacă n-aţi adus nimic.

— Am impresia că izvorul acesta e renumit! zise Halleck.

— Ce nostim eşti! Izvorul va să zică! exclamă doamna Macallister. — Aşa îl laşi pe fratele dumitale să-şi bată joc de oameni, domnişoară Halleck? Rafalele pălăvrăgelii ei se îndreptau în bună măsură către Olive; Marciei abia i se adresa, cu toate că o observa pe furiş. Domnul Macallister — şi el gureş — după ce-şi exercită volubilitatea asupra Marciei, şi-o orientă aproape în în-

tregime către Olive. Făcu jocuri de cuvinte, organiză şarade; dispunea de toate virtuozităţile menite să păstreze buna dispoziţie într-o adunare mondenă; şi îl urmărea ideea că trebuie să fie curtenitor cu femeile şi să stimuleze replicile spirituale. Soţia lui şi cu el se întreceau în ale lor *jeux d'esprit*[39]; şi o sileau pe Olive, cu mintea ei curioasă de bostoniană, să încerce întruna, deşi fără rezultat, să-i situeze din punct de vedere social. Bartley se învîrtea pe lîngă doamna Macallister şi-i era aproape lIa fel de supus ca şi soţul ei. Simţea că fraţii Halleck dezaprobă purtarea lui şi asta îi făcea plăcere: o neglija pe Olive în mod aproape grosolan.

Componenţa grupului lăsă inevitabil pe Marcia în tovărăşia lui Halleck, ea acceptînd aranjamentul cu un fel de pasivă gravitate; dar gîndurile-i fugeau, şi Halleck observă că nu e atentă la discuţia dintre ei doi iar privirile i se îndreptau mereu spre Bartley cu dureroasă îngrijorare. După ce prînziră şi aveau în faţă toată după-amiaza, Marcia zise, într-un timid efort de a relua, pe cît îi stătea în putinţă, conducerea operaţiunilor:

— Nu crezi, Bartley, că le-ar face plăcere să admire priveliştea de pe Spinarea Dracului?

— V-ar face plăcere să admiraţi priveliştea de pe Spinarea Dracului? o întrebă el la rîndul lui pe doamna Macallister.

— Şi ce e Spinarea Dracului? se interesă ea.

— Un lanţ de stînci, dincolo de malul ăsta, zise Bartley, indicînd vag direcţia cu capul.

— Şi cum se ajunge acolo? întrebă doamna Macallister, ridicînd spre el privirea şi bărbia-i drăgălaşă.

— Pe jos.

— Am înţeles; voi căuta să mă mulţumesc atunci cu propria mea spinare, zise doamna Macallister, care dispunea de acea libertate de a se referi la anatomia ei, ce caracterizează civilizaţia superioară a Marii Britanii şi a coloniilor sale.

— Sînt gata să vă port eu pînă acolo, sugeră Bartley.

— Nu mă îndoiesc că ai picioare bune; dar mi-au ajuns măgarii de pe dealurile de acasă.

Bartley izbucni în hohote, ca omul dispus să rîdă de glumele făcute pe seama lui.

Marcia se întoarse şi, din ochi, îi adresă aceeaşi invitaţie lui Olive.

— Nu cred că domnişoara Halleck doreşte să meargă, zise domnul Macallister.

— Nu pot, preciză Olive cu părere de rău. Nu mă ţin nici picioarele, nici nervii, să mă caţăr pe locuri atît de primejdioase.

Marcia era gata să se cufunde din nou în iarba din care se ridicase, în speranţa că propunerea ei va avea succes, cînd Bartley strigă:

— De ce nu-i arăţi lui Ben Spinarea Dracului? Priveliştea merită să fie admirată, Halleck.

— Ai vrea să mergi? întrebă Marcia cu indiferenţă.

— Da, aş vrea foarte mult, zise Halleck săltîndu-se cu oarecare greutate, dacă nu te oboseşte prea mult.

— O, nu, zise Marcia cu blîndeţe şi porni înainte. Păşi cu uşurinţă în faţa lui tot timpul urcuşului şi răspunse laconic la întrebări. Cînd sosiră în vîrf, spuse rece:

— Asta e perspectiva.

Îşi flutură mîna înspre vale; îşi drese vocea ca şi cum ar fi dorit să vorbească din nou, dar glasul i se frînse într-un suspin.

Halleck rămase cu ochii plecaţi, tremurînd. Pregeta să se uite la ea, nu atît pentru ceea ce ar fi citit pe chipul ei, cît pentru ceea ce ar fi citit ea pe chipul lui: durerea înţelegerii, milă neputincioasă. Lovi stînca de la picioarele lui cu vîrful de cauciuc al bastonului. Privirile li se întîlniră şi ea îi încredinţa deziluzia ei fără vreo încercare de scuză ori vreo explicaţie.

— Am să-l trimit pe Hubbard să te ajute la coborîre, zise Halleck.

— Bine, acceptă ea trist.

El porni la vale pe coasta dealului, iar Bartley sări în picioare cu un aer de vinovăţie, cînd îl văzu pe Halleck că se apropie.

— Ce este?

— Nimic. Dar cred că ar fi bine să-i dai o mîna de ajutor doamnei Hubbard.

— O! exclamă doamna Macallister. O sperietură, ce interesant!

Halleck nu răspunse. Se aruncă în iarbă şi-o lăsă să continue ori să schimbe subiectul, după cum îi era voia.

Bartley dovedi mai mult *savoir-faire*[40] cînd se întoarse cu Marcia, după ce lipsiseră atît încît să-şi şteargă ea urmele lacrimilor.

— Terenul e destul de accidentat pentru piciorul tău bolnav, şi Marciei i-a intrat în cap că nu e prudent să te lase s-o ajuţi la coborîre, deşi ai ajutat-o la urcare.

— Ben, zise Olive după ce se instalară în tren, a doua
zi, de ce l-ai trimis pe soţul Marciei, la ea, acolo sus?

Părea că n-avusese linişte pînă cînd nu-i pusese această întrebare.

— Plîngea, răspunse el.

— Şi care crezi că era motivul?

— Acelaşi la care te-ai gîndit şi tu: suferea văzîndu-l cum cochetează cu femeia aceea.

— Da. Mi-am dat seama, era enervată că trebuise s-o invite; şi s-a simţit tot timpul umilită în faţa ei. Ce fel de persoană e doamna Macallister?

— O neghioabă. Toate cochetele sînt aşa.

— Cred că e mai degrabă rea decît neghioabă.

— Ba nu, cochetele sînt mai bune decît par — poate pentru că bărbaţii sînt mai buni decît îşi închipuie cochetele. Dar tot produc nefericire în jurul lor.

— Da, suspină Olive. Biata Marcia, biata Marcia! Dar dacă n-ar fi doamna Macallister, probabil că ar fi alta.

— Aşa cum e Bartley Hubbard, da.

— Şi aşa cum e Marcia. Ei bine, nu-mi place să fiu implicată în nefericirea altora, Ben. E primejdios.

— Nici mie nu-mi place. Dar nu poţi totdeauna pe lumea asta să rămîi în afara nefericirii oamenilor.

— Asta aşa e, încuviinţă Olive, tristă.

Conversaţia, se opri aici; Halleck se făcea că citeşte un ziar în timp ce Olive privea pe fereastră. În cele din urmă se întoarse către el.

— Nu ţi s-a părut că există o asemănare între doamna Hubbard şi fotografia fetei aceleia pe seama căreia glumeam… iubirea ta pierdută?

— Ba da, zise Halleck.

— Ce s-a întîmplat cu ea… cu fotografia? N-o mai găsesc; voiam să i-o arăt Marciei, într-o zi.

— Am distrus-o. Am ars-o a doua zi după ce am cunoscut-o pe doamna Hubbard. Mi s-a părut că nu-i

drept s-o păstrez.

— Doar nu crezi că era fotografia ei!

— Ba da, zise Halleck.

Îşi luă din nou ziarul şi continuă să citească pînă cînd coborîră din tren.

În seara aceea, cînd Halleck intră în camera surorii lui,
ca să-i ureze noapte bună, ea îl luă de gît şi-i sărută faţa urîtă, lipsită de distincţie, dar pe care Olive citea o frumuseţe divină.

— Ben dragă, zise ea, dacă n-ai să devii omul cel mai fericit din lume, o să cred că n-are nici jun rost să fii bun!

— Poate că nici nu sînt aşa de bun, sugeră el, cu un zîmbet trist.

— Lasă ca ştiu eu mai bine, i-o întoarse ea.

— Ce vrei să spui?

— Nimic. Mă gîndeam doar. Noapte bună!

— Noapte bună, zise Halleck. Te gîndeşti poate că e mai bine în camera mea decît în tovărăşia mea, deşi spui ca sînt bun.

— Da, răspunse ea, cu rîsul acela înăbuşit care la femei vesteşte plînsul. Şi ochii îi sclipeau.

— Olive, zise Halleck, ieşind anevoie din cameră; eşti foarte frumoasă aşa, cu părul lăsat pe spate.

— Toate fetele sînt, răspunse ea şi se iţi din prag să-l privească, în timp ce el se îndepărta, şchiopătînd pe coridor, către camera lui. Era ceva trist, dureros şi ostenit în felul lui de-a se mişca şi, cînd Olive închise uşa odăii ei şi se întoarse la oglindă, nu izbuti să vadă chipul mîndreţei de fată răsfrînt acolo, din cauza lacrimilor care-o podidiseră.

XXVIII

— Salut! făcu Bartley, într-o zi, după ce toamna adusese înapoi în oraş pe toţi vilegiaturiştii. — Nu te-am mai văzut de-un veac.

Îl apucă pe Ricker de mînă şi-l trase deoparte, sub portalul unei case, să nu stea în calea forfotei de pe trotuar.

— Da, fiindcă eu nu-mi pot permite să vizitez The White Mountains şi să mă grozăvesc prin staţiunile estivale aristocratice, aşa cum fac alţii, i-o întoarse Ricker. Eu mă spetesc muncind.

— Nu mai spune! Şi cine nu se speteşte, mă rog? Eu nu m-am mişcat din oraş decît trei zile o dată şi încă cinci altă dată.

— Tot ce pot să-ţi spun este ceea ce am citit la rubrica mondenă: „Domnul Hubbard de la *Evenimentele din Boston* îşi petrece lunile de vară cu socrul lui, judecătorul Gaylord, printre ţancurile de pe White Mountains”. Bănuiesc că ai dat-o chiar tu. Eşti plin de idei în legătură cu ziaristica.

— Hai, lasă! N-aş mai face glume de-astea acum. Uite ce e, Ricker, ştii ce-aş vrea? Să vii la mine la masă.

— Dă mese domnu’! făcu Ricker într-un aparté plin de uimire.

— Vorbesc serios! Nu mi-ai văzut niciodată fetiţa şi n-ai fost niciodată la mine. Te rog să vii. Ne-am întors cu toţii acasă şi sîntem în mare formă. În ce zi eşti disponibil?

— Stai să mă gîndesc, zise Ricker. Am atîtea obligaţii! Aşteaptă! Aş putea eventual să-ţi accept invitaţia luna viitoare, într-una din zile.

— Perfect! Dar mai bine să zicem duminica viitoare. La şase.

— La şase? A, nu pot să mă aşez la masă aşa de dimineaţă! Mai tîrziu!

— Bine, să zicem atunci la unu. Cunosc ora ta de masă. Te aşteptăm.

— Nu mă aşteptaţi pînă cînd nu vin.

Bartley ştia că acesta era felul de-a accepta al lui Ricker şi nu zise nimic, dar la următoarea întrebare a prietenului său răspunse degajat şi jovial:

— Cum o duci cu bătrînul Witherby?

— O, de minune! Witherby şi cu mine sîntem făcuţi unul pentru celălalt! Cu bine!

— Stai un moment! De ce nu mai vii pe la club?

— Păi… clubul nu mai e ce-a fost, zise Bartley pe un ton confidenţial.

— Ei da! Nu este pentru un gentleman ca tine, care se învîrteşte în cercurile selecte de pe Clover Street; dar de ce nu mai treci totuşi, cîteodată ca un oaspete distins ce eşti, să-ţi încurajezi prietenii? Vorbeam aseară despre tine cu unii dintre băieţi.

— Şi mă bîrfeau?.

— Spuneau adevărul, dar i-am oprit. Le-am atras atenţia că nu se face. Dar vai, te cam îngraşi!

— Eşti în urmă, dragă Ricker, zise Bartley. Am început să mă îngraş de-acum şase luni. Nu mă mir că, în mîinile tale, *Extrasele din Cronica Zilnică* se cam duc de rîpă. Vino duminică şi încearcă berea mea Tivoli. Face omul rotofei.

Îl bătu uşor pe Ricker peste vestonul tocit şi plecă, fluturîndu-şi mîna.

Ricker se aplecă de sub portalul unde rămăsese şi, cu o privire îngrijorată, îl urmări cum coboară strada. Investise capital în Bartley, cum se spune, şi presimţea că va ieşi în pagubă; n-ar fi putut vinde prietenilor lor nici cu douăzeci de cenţi ceea ce cumpărase cu un dolar. Nu se întîmplase nimic anume şi totuşi se petrecuse o pierdere generală a încrederii în investiţia lui. Pînă şi lui Ricker îi pierise încrederea, iar cînd făcu la club, printre băieţi, o uşoară aluzie la această discuţie, se simţi îndemnat să se ducă într-o zi la Bartley să vadă de ce începeau oamenii să se îndoiască de el. Majoritatea celor care-l simpatizaseră la început, care-i voiseră binele şi crezuseră în talentul lui, îl părăsiseră. Prietenii lui Bartley erau acum cei mai mari fanfaroni ori ageamii din presă; şi toate acestea se întîmplaseră în mai puţin de doi ani. Ricker susţinuse la club că de vină era tovărăşia lui Bartley cu Witherby, şi aceasta era convingerea lui. Cît priveşte ideile pe care
Bartley le expusese în discuţia lor despre ziaristică, le

considerase drept o simplă expresie a teribilismului juvenil, pe care Bartley avea să-l depăşească. Dar acum, privindu-l pe Bartley din spate, fu cuprins din nou de îndoielile lui; i se păru că vede spinarea unui om degenerat şi masa aceea uriaşă părea că reprezintă nu un spor de substanţă sănătoasă, ci un ţesut poros, ca pluta, corespunzînd pe plan material cu un fel de putregai moral.

Bartley grăbi pasul spre redacţia *Evenimentelor* într-o stare de bună dispoziţie. Witherby îi mărise de curînd salariul; îi plătea acum cincizeci de dolari pe săptămînă; iar Bartley se făcuse util în fel şi chip. Nu numai că dădea bucuros o mînă de ajutor dar, de cînd se oferise să scrie acele articole publicitare în schimbul unui acont, se afla în posesia unor date care puteau să devină foarte stînjenitoare pentru Witherby, în eventualitatea unui diferend.

Witherby nu numai că-l plătea bine, dar era şi îndatoritor cu el; ba chiar îi permitea să-l bruscheze puţin şi-l lăsa să prevadă ziua cînd avea să fie recunoscut drept adevăratul redactor şef al *Evenimentelor.*

Acasă totul mergea ca pe roate. Fetiţa era sănătoasă, şi creştea văzînd cu ochii; începea să scoată pe buziţele-i frumoase balonaşe diafane pe care o indulgentă superstiţie le lua drept „mama" şi „tata". Depăşise stadiul în care bărbatul îşi priveşte copilul cu deznădejde; trecuse de la o pufoasă şi instabilă moliciune la o consistenţă mai vînjoasă care te făcea s-o ţii bucuros în braţe.

Lui Bartley îi plăcea s-o ia pe genunchi, să-i simtă încordarea picioruşelor cînd încerca să se ridice; îi plăcea s-o vadă întinzîndu-se spre el din braţele mamei sale. Tandreţea inocentă pe care-o simţea atunci reprezenta o dovadă mulţumitoare că era un ins de treabă dacă nu un om bun. Cînd petrecea o seară acasă, cu Flavia pe genunchi, timp de jumătate de oră după cină, se simţea atît de cazanier, de parcă nici nu fusese vreodată altfel.

O dată sau de două ori, cînd servitoarea era liberă, i se întîmplase să iasă la uşă, cu fetiţa în braţe, şi să răspundă la soneria lui Olive şi-a lui Ben Halleck sau a lui Olive şi-a uneia dintre surorile ei mai mari.

Numai familia Halleck putea să treacă seara pe la ei, şi
Bartley avea atît de puţine şanse să dea cu ochii de altcineva cînd deschidea uşa cu Flavia în braţe, încît nu găsea cu cale s-o lase jos, chiar dacă nu era prea bucuros să fie văzut în această ipostază. Nu numai că înţelegea cît de potrivnică îi era Olive, dar îşi dădea seama că Ben Halleck se simte cam încurcat văzîndu-l în rolul de tînăr tată iubitor. În asemenea ocazii obişnuia să-şi îndemne prietenul să se însoare şi rîdea de stînjeneala pe care i-o provocau glumele lui. Spunea de multe ori după aceea că nu vede ce plăcere îi face lui Ben Halleck să vină pe la ei: trebuie să fi fost tare plicticos chiar şi pentru un insipid ca el să stea aşa, o seară întreagă, fără să scoată mai mult de douăzeci de vorbe.

— Parcă i-aş face de fiecare dată un duş rece. O fi mai vioi cînd nu sînt eu de faţă, sugera Bartley. Nu-i purta deloc pică prietenului său pentru faptul că se simţea poate mai bine în lipsa lui.

Într-o seară, cînd se auzi soneria, Bartley se ridică spunînd:

— Mă întreb care din ei o fi de astă-dată, şi se îndreptă spre uşă.

Dar cînd Bartley deschise, Marcia auzi, în locul vocilor bine cunoscute, după o tăcere şovăitoare care se curmă cu un rîs puternic, venit de-afară, exclamaţia depărtată a soţului ei: „Al naibii să fiu! Intră repede, ticălos nenorocit ce eşti, nu sta acolo-n ploaie!”. Urmă apoi, printre urările volubile de bun sosit ale lui Bartley, un mers şovăitor prin hol, ca al unui om care nu prea ştie unde să pună pasul la îndemnul prietenos al gazdei, şoapte răgu- şite şi stînjenite, o discuţie despre scoaterea paltonului şi-o întrebare despre locul unde trebuia aşezată pălăria;
apoi Bartley apăru din nou, împingînd în faţa lui silueta deşirată a unui bărbat care clipea des, sub strălucirea puternică a gazului de iluminat, cînd Bartley aprinse candelabrul, şi care îşi freca mîinile imense, teribil de încurcat în faţa frumuseţii Marciei, care trona ca o bijuterie în mijlocul salonaşului plăcut şi confortabil.

— Domnul Kinney, doamna Hubbard, zise Bartley; după ce făcu prezentările, îl pocni pe Kinney între umeri

cu latul palmei, ceea ce îl proiectă pe acesta, împleticindu-se, pe locul de pe divan pe care i-l indicase Marcia.

— De unde vii, nătărău bătrîn ce eşti? — Căldura delicată a primirii lui Bartley păru să-l facă pe Kinney să se simtă în largul lui, cu toată tulburarea pricinuită de prezenţa Marciei. Îşi înclină uşor capul, apoi îşi deschise gura într-un rîs enorm şi mut, cum îi era obiceiul.

— Mai bine întreabă-mă unde mă duc.

— Poftim, te întreb, dacă ţii cu tot dinadinsul. Unde te duci?

— În Illinois.

— Să divorţezi?

— Mai ghiceşte o dată!

— Să te însori?

— Poate, după ce mai prind puţin cheag.

Ochii lui Kinney rătăceau prin încăpere, înregistrînd toate semnele de prosperitate, cu admiraţie sinceră şi lipsită de invidie; la urmă aruncă o privire furişă Marciei, părîndu-i-se că a dat norocul peste el, un noroc prea orbitor pentru a fi contemplat; se întoarse, ca rănit de splendoarea ei, şi deveni serios.

— Eşti ultimul om pe care mă aşteptam să-l mai întîlnesc vreodată, zise Bartley, aşezîndu-se cu fetiţa pe genunchi şi examinîndu-l atent pe Kinney. Acesta purta o redingotă lungă de gabardină ieftină, pantaloni de caşmir negru, cravată neagră şi guler de celuloid. Trecuse desigur pe la un croitor de mîna a doua; dar nu trecuse încă pe la bărbier, de aceea părul îi era netuns, iar barba încîlcită, ca la exploatarea forestieră; mîinile şi faţa îi erau arse de soare. — Dar sînt la fel de bucuros, adăugă Bartley, ca şi cum mi-ai fi telegrafiat că vii. Bineînţeles, ai să stai la noi.

Observase uimirea oaspetelui în faţa Marciei şi, poftindu-l în felul acesta, ţinea să-i arate lui Kinney că era domn şi stăpîn în casa lui, stăpîn chiar al acelei radioase făpturi.

Kinney tresări, complet buimăcit.

— Nici vorbă! Cu neputinţă! Mi-am dus toate bagajele la Quincy House.

— Cufăr sau geamantan?

— Mă rog, un geamantan; dar...

— Perfect. Ne vom duce amîndoi să-l luăm. Obişnuiesc să fac zilnic o scurtă plimbare după cină, zise Bartley liniştit.

Kinney dădu să protesteze iar, cînd Marcia, care-i aruncase priviri cercetătoare, în timp ce-şi strîngea cusătura la care lucra, pregătindu-se să ducă fetiţa la culcare, se alătură şi ea invitaţiei lui Bartley.

— Nu ne deranjaţi cîtuşi de puţin, domnule Kinney.
Camera de oaspeţi este pregătită şi sîntem bucuroşi să rămîneţi la noi.

Kinney simţi probabil nota de sinceritate din spusele ei. Şovăi, iar Bartley întări încuviinţarea lui subînţeleasă cu un citat: „Podoaba cea mai de seamă a unei case sînt oaspeţii care-o frecventează.” Oare cine spune asta?

Ochii mici şi albaştri ai lui Kinney clipiră.

— Bătrînul Emerson.

— Iar eu sînt de acord cu el. Nu ne pasă de tovărăşia ta nici cît negru sub unghie; dar te vrem în scopuri decorative.

Kinney deschise gura şi rîse iarăşi în felul lui mut, apoi zise:

— Bine, fie cum doreşti!

— Lasă că o duc eu sus, îi spuse Bartley Marciei, care se aplecase să-i ia fetiţa din braţe, dacă domnul Kinney ne va scuza puţin.

— Vă rog, replică prompt Kinney.

Bartley riscă acest demers îndrăzneţ; descoperise că, în cazul Marciei, cel mai bine era să dea lucrurile pe faţă imediat şi, dacă ea privea cu ochi răi găzduirea lui Kinney, prefera să scape îndată de necaz.

— A fost foarte frumos din partea ta, Marcia, zise el cînd se văzură în dormitor. Invitaţia mi-a cam scăpat şi nu ştiam cum o s-o iei.

— O, sînt foarte bucuroasă că a acceptat să rămînă. N-am uitat cum a vrut să-ţi împrumute bani atunci, zise Marcia, pregătind patul copilului.

— Eşti grozavă, Marcia! strigă Bartley, sărutînd-o peste capul copilului, în timp ce ea i-l lua din braţe. Nici pe departe nu sînt demn de tine. Tu nu uiţi niciodată o fapta bună. Dar nici o jignire, adăugă el rîzînd. Teamă mi-e că eu le uit cu uşurinţă pe amindouă.

Ochii Marciei străluciră la această autoflagelare care, venind din partea lui Bartley, nu era lipsită de tristeţe; dar nu zise nimic, iar el era nerăbdător să scape şi să se întoarcă la oaspetele lor. Îi spuse că va ieşi cu Kinney şi ea să nu-i aştepte că poate vor întîrzia.

Ca să se fălească, îl luă pe Kinney la redacţia *Evenimentelor,* o descuie şi aprinse lumina ca să-i arate birourile, apoi îl duse la un teatru, unde văzură o parte dintr-o operă de Offenbach; după aceea merseră la Parker House, unde mîncară tocană à la New York. Cînd Kinney zise că trebuie să plece cu trenul de duminică seara, Bartley se gîndi să-i ia ochii cu toate distracţiile posibile în singura seară pe care o avea la dispoziţie. Regreta numai că nu era deschis clubul, căci i-ar fi plăcut să-l ducă pe Kinney acolo şi să-i prezinte cîţiva colegi.

— Dar nu-i nimic, zise el. Unul dintre ei va veni mîine la noi la masă şi-l vei cunoaşte pe cel mai bun.

— Păi, donrle, observă Kinney după ce se întoarseră în salonul lui Bartley, de frumuseţea căruia se pătrundea din nou, în lumina discretă a becului de gaz, n-am văzut niciodată ceva care să-mi placă atît de mult.

— Da, nu e rău, răspunse Bartley. Pregătise o farfurie cu biscuiţi şi două sticle cu bere, şi tocmai o deschidea pe cea dintîi. Îi oferi lui Kinney paharul aburit.

— Mulţumesc, zise acesta. Nici un strop. Nu beau niciodată.

Bartley sorbi pînă la jumătate cu îngăduitoare satisfacţie.

— Eu beau întotdeauna. Găsesc că mă calmează la sfîrşitul unei săptămîni încărcate. Vorbeşte-mi acuma despre tine. Ce cauţi în Illinois?

— Păi să vezi: un prieten al meu are-aeolo o mină de cărbune şi crede că poate să-mi găsească ceva de lucru. Şi cred că poate; da' şi eu, ce n-am încercat? De ce nu vii şi dumneata acolo, să pui pe picioare un ziar? Avem un oraş care trebuie să se dezvolte.

Pe Bartley îl amuza să-l audă pe Kinney lăudîndu-se cu un oraş pe care nu-l văzuse niciodată. Clipi din ochi cu un uşor dispreţ, peste buza paharului pc care-l dusese la gură.

— Şi să dau cu piciorul situaţiei de-aici? se miră, apoi lăsă paharul pe masă.

— Păi asta cam aşa e! zise Kinney, ca răspuns la clipitul celuilalt. Să-ţi spun ceva, Bartley. Nu ştiam cum ai să mă primeşti cînd ţi-am sunat la uşă. Dar ce mi-am zis? „Ei, şi ce-o să-ţi facă? Cel mult o să-ţi trîntească uşa-n nas. Ai tînjit atîta după el, hai încearcă, prost bătrîn ce eşti!" Şi aşa am căpătat adresa dumitale, la redacţia *Evenimentelor*, azi dimineaţă devreme; şi-am umblat toată ziulica adunîndu-mi curajul, cum spune bătrînul Macbeth… sau Rişelio, nu mai ştiu care dintre ei… Şi-n fine, iată-mă aici, sluga dumitale!

Bartley rîse cu atîta poftă, încît abia izbuti să scoată dopul celei de-a doua sticle.

— Ştii, spuse Kinney aplecîndu-se şi strîngînd între degete genunchiul durduliu şi puhav al lui Bartley. Am suferit îngrozitor de felul cum ne-am despărţit în noaptea aceea. Am fost bolnav. Nu m-am purtat cum trebuie, după mine, şi m-a durut că mi-ai refuzat banii; şi m-a durut şi mai rău cînd am înţeles că aveai niţică dreptate: n-am fost chiar corect cu dumneata. Dar totdeauna te-am admirat, ştii asta. După unele chestii mărunte pe care le scoteai acolo, la vechea *Presă Liberă,* mi-am dat seama că eşti ager la minte. Şi mi-a plăcut de dumneata; şi m-am simţit cam umilit cînd mi s-a părut că ai rîs de mine cu femeia aia. Pe urmă am înţeles că sînt un prost. Şi-am vrut să-ţi spun. Şi am sperat întotdeauna că voi avea ocazia să-ţi ofer din nou banii aceia — şi chiar de două ori pe-atît — şi să te fac să-i iei ca să-mi arăţi că nu-mi porţi pică. Bartley ridică privirea cu un interes sporit. — Numai că acum nu mai sînt în măsură să ţi-i ofer, continuă Kinney.

— Ce s-a întîmplat? întrebă Bartley, pe un ton dezamăgit, turnîndu-li al doilea pahar din cea de-a doua sticlă;

— Păi, să vezi, începu Kinney cu oarecare şovăială, ca să-mi iasă şi mie un ban, m-am apucat iarna trecută să aprovizionez tabăra şi… în fine, ştii, eu totdeauna alerg puţin şi după hrană pentru creier… Bartley pufni în rîs amintindu-şi, iar Kinney surîse melancolic… Şi ce mă gîndesc? „Straşnic, o să le dau tot timpul numai lucruri bune". Şi pun mîna pe o reclamă pentru hrană proaspătă; şi fac o comandă de

şase butoaie de biscuiţi de-ai lor, şase saci de făină de-a lor şi o groază de cacao călitatea-ntîi şi-i pun taberei o temelie de hrană proaspătă. Gîndeam să-i scot pe băieţi în primăvară sănătoşi la trup şi luminaţi la minte. Dar ce să vezi! După primul cuptor de pîine din făina aceea şi după prima şarjă de biscuiţi, totul era în aer! Băieţii au înnebunit în aşa hal, încît probabil că dacă nu m-aş fi întors la gogoşi, la biscuiţii cu bicarbonat şi la ceaiul japonez, ar fi dat foc taberei. Sigur, am cedat. Dar m-am ruinat; m-am m ars.

Bartley îşi lăsă braţele moi pe masă şi, ascunzîndu-şi faţa în ele, rîse şi iar rîse.

— Da, dom'le, zise Kinney cu tristă satisfacţie, mă bucur că n-ai nevoie de banii mei. Mai cuprinse o dată cu privirea salonul şi sufrageria care venea în continuare. Nu ştiu dacă am văzut vreodată pe cineva mai chivernisit. Aş spune că-i o izbîndă; şi o meriţi. Eşti un om deştept, Bart, şi-un băiat bun. Eşti generos.

Şi vocea lui Kinney se gîtui de emoţie. Ridicîndu-şi faţa umedă şi roşie, Bartley izbuti să spună:

— O, Kinney, nu sînt meschin, şi între timp căuta pe
dibuite sticlele de bere, clătinîndu-le pe rînd, vădit surprins că le găseşte goale.

— Te-ai purtat ca un frate cu mine, Bartley Hubbard, continuă Kinney şi n-am să uit lucrul ăsta cu una-cu două. Cred că mi-ai fi frînt inima dacă n-ai fi privit lucrurile aşa cum ai făcut astă-seară. Aş vrea să văd bărbatul care s-ar purta urît cu dumneata, sau chiar femeia! zise Kinney cu o vagă sfidare. Deşi s-ar părea că ele nu te prea năpăstuiesc, adăugă, recunoscînd astfel meritele
Marciei. Aş zice că ăsta ţi-a fost în mare parte norocul. Este o adevărată doamnă. Cu totul all soi decît cucoana aia din Montreal care a făcut pe nebuna atunci seara.

— O, la urma urmelor, doamna Macallisler nu-i femeie rea, observă Bartley cu mărinimie;

— Ei da, dom'le, aşa zici dumneata. N-aş fi eu aşa de aspru cu o *fată;* dar îmi place ca o femeie măritată să se poarte ca o femeie măritată. Şi nu cred că o vezi pe doamna Hubbard cochetînd cu un tînăr, aşa cum a făcut femeia aia cu dumneata atunci, seara. Bartley rînji. Ei da, dom'le, dumneata o duci bine şi eşti fericit.

— În culmea fericirii, întări Bartley.

— O slujbă ca cea pe care ai obţinut-o, o casă, o soţie şi un copil cum ai dumneata! Păi, zise Kinney ridicîndu-se, e puţin cam mult pentru mine.

— Vrei să te culci? zise Bartley.

— Da, cred că e mai bine să mă retrag, răspunse Kinney deznădăjduit.

— Să te conduc.

Bartley urcă treptele cu pas elastic, purtînd geamantanul lui Kinney, lăsat nedeschis la intrare, în timp ce Kinney se luă încet după el, cu cizmele scîrţîind; şi astfel îl conduse pînă în camera de oaspeţi, unde ridică flacăra gazului de iluminat care fusese lăsată mică.

Kinney rămase în picioare dominînd încăperea şi cercetînd cu umilă veneraţie cretoanele roz, şi covorul moale, şi cuvertura albă de pat, şi masa de toaletă acoperită cu dantelă.

— Pe legea mea!

Nu mai zise nimic, ci se aşeză copleşit şi începu să-şi scoată cizmele.

Era în aceeaşi proastă dispoziţie sufletească a doua zi dimineaţă cînd, trezindu-se neobişnuit de devreme, încercă să-şi fixeze atenţia asupra unui ziar; aşa îl găsi Bartley, care coborî tîrziu la micul dejun de duminică şi-l conduse în sufragerie. Marcia, într-o încîntătoare rochie de casă, se afla deja acolo, ocupîndu-se chiar ea de asezonarea felurilor de mîncare; iar fetiţa, în scaunul ei, într-o rochie albă, curată, era legată la gît cu un şervet şi bătea cu lingura în masă. Indiferenţa lui Bartley faţă de toate acestea îl făcu pe Kinney să înţeleagă în chip şi mai acut superioritatea gazdei sale, lipsindu-l aproape cu desăvîrşire de grai. Cînd, după micul dejun, Bartley îl luă la Cambridge[41] cu tramcarul şi-i arătă clădirile Colegiului, şi Memorial Hall, şi ulmul lui Washington, şi Mount Auburn, Kinney se fîstîci şi se pierdu cu firea atît de tare, încît trebuia găsit ceva ca să-şi revină pînă la sosirea lui Ricker la masă. Marcia avu fericita idee de a-l invita să-i vadă bucătăria. În acest domeniu Kinney se simţea în largul lui şi lăudă cu priceperea expertului ordinea desăvîrşită ce domnea acolo. Bartley îl însoţea cu Flavia în braţe, plasînd ici-colo cîte-o vorbă de duh, cînd îl vedea pe Kinney gata

să cadă pradă respectului său pentru Marcia, şi continuară să-l plimbe astfel pînă cînd sună Ricker. Bartley izbuti să-i sugereze lui Ricker ce fel de om era Kinney şi, unindu-şi eforturile, îl înduplecară pe oaspete să vorbească despre sine în timpul mesei, înainte de a-şi da seama ce face. Stăpînea, firește, la perfecţie acest subiect şi le stîrni atît de mult interesul, istorisindu-le peripeţie după peripeţie din ciudata lui carieră, încît Bartley deveni mîndru de el.

— Bine, dom'le, zise Ricker cînd Kinney făcu o pauză, dar ai trăit o adevărată aventură.

— Da, răspunse acesta din urmă, uitîndu-se la Bartley ca pentru a-i cere aprobarea, şi m-am gîndit întotdeauna că, dacă ajung cu bine la ţărm, viu şi nevătămat, am să încerc să aştern toate astea pe hîrtie şi să folosesc într-un fel materialul. Credeţi că aş putea?

— Îţi făgăduiesc să-l iau pentru ediţia de duminică a
Extraselor imediat după ce-l termini de scris, zise Ricker.

Bartley îşi lăsă mîna pe braţul prietenului său.

— E cumpărat, băiete. „Confesiunile unui american obişnuit" aparţin *Evenimentelor*.

Făcură haz cu toţii, apoi Ricker îi spuse lui Kinney:

— Ce-ar fi prietene, ca, după ce te-am pus să ne povesteşti viaţa dumitale, să folosim materialul cum credem noi de cuviinţă? Tare mă tem că ţi-ai vîrît capul în gura leului.

— O, doar mă aflu printre gentlemeni, zise Kinney cu naivă mîndrie. Pricep şi eu atîta lucru!

— Ei vezi, nu sînt tocmai sigur, făcu Ricker. Hubbard, aici de faţă, e obişnuit cu tot felul de vorbe grele; dar mie nu mi s-a aplicat niciodată epitetul ăsta.

Kinney se îndoi peste marginea scaunului, prăpădindu-se de rîs la gluma lui Ricker; iar cînd Bartley se ridică şi-l întrebă dacă nu vrea să treacă în salon să fumeze, el răspunse că preferă să rămînă cu doamnele. Aşteptă cu un aer foarte misterios pînă cînd se închiseră uşile pliante şi pînă cînd Bartley renunţă să mai privească prin crăpătura lor, apoi începu să desfacă de la lanţul său de ceas o pepită de aur, rudimentar modelată în chip de sferă şi care fusese prinsă acolo. Apoi întrebă dacă poate s-o agate de lănţişorul — un dar

de botez al doamnei Halleck — pe care-l purta fetiţa, să vadă cum arată. Arăta foarte bine, ca o veche *bolla*[42] romană, deşi nici Kinney şi nici Marcia nu ştiau asta.

— Ce-ar fi s-o lăsăm acolo? sugeră el timid.

— Domnule Kinney! strigă uluită Marcia. Dar nu se poate!

— O, vă rog, doamnă! stărui lunganul cu simplitate. Dacă aţi şti ce bine-mi face, aţi accepta. Păi cum, m-am simţit în al nouălea cer să stau o zi întreagă într-o casă ca asta… zău aşa!

— În al nouălea cer? întrebă Marcia, pălind. — Cum aşa?

— N-am nici un gînd rău. Vreau să spun doar că am umblat mult prin lume şi n-am avut un cămin al meu şi, văzînd oameni atît de fericiţi ca dumneavoastră, mă simt mai fericit decît am fost de nu mai ştiu cînd. Acum vă rog să i-o lăsaţi. E prima bucată de aur pe care am găsit-o în California cînd m-am dus acolo prin cincizeci şi ceva şi cam ultima; n-am prea avut noroc. Sigur că da! Ştiu că nu sînt demn să i-o dăruiesc, dar asta e dorinţa mea. Pen- tru mine, Bartley este omul cel mai important şi cel mai de treabă din cîţi există pe lume, şi de aceea vreau să procedez aşa. De altfel obiectul ăsta nu-mi mai este de nici un folos.

Întotdeauna Marcia îi dădea liber servitoarei duminică după-amiază şi nu voia să încalce această regulă doar pentru că avea oaspeţi în ziua aceea. Dacă darul neaşteptat al lui Kinney n-ar fi tulburat-o în asemenea măsură, ar fi aşteptat ca el să-i urmeze pe ceilalţi şi abia apoi să strîngă masa; dar acum începu să-şi facă de lucru în mod automat, iar Kinney, pentru care ocupaţiile casnice deveniseră o a doua natură, i se alătură, tot aşa, fără să-şi dea seama, în focul stăruinţelor lui de-a i se primi darul.

Deodată Bartley deschise uşile cu o mişcare bruscă.

— Draga mea, domnul Ricker spune că trebuie să plece…

O descoperi pe Marcia cu farfuria de cartofi în mînă şi pe Kinney ducînd la bucătărie platoul cu friptură de curcan.

— Ia vino, Ricker, să vezi!

Kinney îşi dădu seama şi, deschizînd gura deasupra platoului, destul de mare ca să înghită resturile de curcan, se plesni peste coapsă cu mîna, eliberată anume în acest scop şi strigă:

— Pasiunea dominantă, Bartley, pasiunea dominantă!

Bărbatul ei se tăvălea de rîs; dar Marciei, pînă să se dezmeticească, situaţia nu i se păru atît de caraghioasă cum li se părea celorlalţi. Zîmbi uşor, cu înţelegere faţă de veselia lor, apoi zise cu o privire şi pe un ton pe care el nu i le văzuse ori auzise de cînd cu picnicul de la Equity:

— Ia priveşte ce i-a dat domnul Kinney fetiţei.

Rămaseră pînă tîrziu vorbind despre Kinney, după ce acesta plecase; chiar şi la zece Bartley spuse că nu se culcă; avea poftă de scris.

XXIX

Bartley trăia bine acum. Simţea că-şi poate permite, la cincizeci de dolari pe săptămînă; totuşi, cum se făcea, mereu îi rămînea cîte un teanc de facturi neplătite. Chiria era atîta, măcelarul atîta, băcanul atîta; acestea erau cheltuielile importante despre care ştia exact la cît se ridică; dar suma totală era întotdeauna mult mai mare decît se aştepta. La nevoie, împrumuta; făcea însă în aşa fel încît să nu afle Marcia, deoarece s-ar fi lăsat să moară de foame numai să achite datoriile; mai mult chiar, ar fi stăruit să sufere şi el de foame. Bartley ţinea punga şi făcea socotelile; era stăpîn în casa lui şi aşa înţelegea să rămînă.

Necazul venea întotdeauna de la îmbrăcăminte; atunci
Marcia renunţa la tot ce-şi dorea, spunînd că mai merg şi toaletele vechi, ceea ce lui Bartley nu-i plăcea deloc; în situaţia lor, trebuia să se îmbrace bine şi, cum nu era meschin, dorea ca şi soţia lui să fie elegantă. Chiar atunci îi rămăsese inima la o anumită scurtă evazată pentru Marcia, pe care o remarcaseră într-o vitrină, într-o zi cînd treceau împreună pe Washington Street. O săptămînă mai tîrziu, îi făcu o surpriză aducîndu-i-o acasă şi îşi făcu şi lui o surpriză cu o căciulă de focă la care jinduia de multă vreme: iarna era aproape şi în curînd căciula îi va trebui cu adevărat. Aveau să fie multe zile în care îi va fi necesară şi multe altele în care îi va prinde bine; şi-apoi îi venea de minune, aşa încît nici Marcia n-avea sentimentul că era un lux. Îl întrebă cum şi le pot permite pe amîndouă în acelaşi timp, dar el răspunse, uşor misterios, că are el grijă; şi ea se duse veselă, împreună cu Bartley în vizită la familia Halleck, unde se făli cu scurta.

Era atît de elegantă şi de frumoasă, încît obţinu un compliment din partea lui Ben Halleck, compliment pe care ea îl remarcă, deoarece era primul pe care i-l făcuse vreodată. I-l repetă apoi lui Bartley.

— Mi-a spus că arăt ca o prinţesă unguroaică pe care a văzut-o el la Viena.

— Cred că arătai mai degrabă ca un husar, cu bordura de blană şi cu brandenburgurile acelea mari. Dar de căciula mea n-a zis nimeni nimic? întrebă Bartley cu prefăcută nerăbdare.

— O, bietul de tine! exclamă ea, cu un rîs triumfător- Nu cred că ţi-a observat-o cineva; şi doar atîta ai învîrtit-o în mînă ca să atragi atenţia!

— Da, mi-am dat toată osteneala.

Glumiră astfel multă vreme. Marcia era mîndră de scurta ei. Cînd şi-o scotea şi o ţinea de cheutoarea de la gît ca s-o admire, spunea că o să facă cel puţin trei ierni cu ea; apoi se apleca şi-i dădea lui Bartley un sărut recunoscător şi afectuos, rugîndu-l să nu caute să acopere cheltuielile lucrînd în orele libere, ci mai bine s-o ajute pe ea să economisească.

— Ba mai bine puţină muncă în plus, protestă el. De altfel, munca în plus era un fapt împlinit. Bartley luase un manuscris pe care socotea că are dreptul să-l vîndă în afara *Evenimentelor* şi-l dusese lui Ricker, oferindu-i-l pentru ediţia de duminică.

Ricker citise titlul şi parcursese prima filă, apoi îşi înălţase repede privirile spre Hubbard.

— Doar n-ai să faci una ca asta!

— Ba da, răspunse Bartley. De ce nu?

— Am înţeles că va folosi el însuşi materialul într-o bună zi.

Bartley rîse.

— Să folosească el materialul! Dar habar n-are să scrie; poate nişte scrijelituri acolo, pe care nimeni nu le-ar tipări, necum să le plătească. Îl cunosc; e un om cu scaun la cap. N-ar strica materialul în interesul lui, şi va fi de-a dreptul încîntat cînd îl va vedea. Dacă-l va vedea vreodată. Uite ce e, Ricker! adăugase Bartley, cam enervat de şovăiala care se citea pe chipul prietenului său, dacă ţii să-mi trezeşti niscai procese de conştiinţă, prefer să-mi ofer manuscrisul în altă parte. Îţi dau întîietate; dar n-am de gînd să mă căciulesc la tine. Crezi că aş face asta dacă n-aş cunoaşte omul şi n-aş şti cu siguranţă cum va reacţiona?

— Bineînţeles, Hubbard! Şi te rog să mă ierţi. Dacă aşa stau lucrurile, mă declar mulţumit. Cît vrei să-ţi dau?

— Cincizeci de dolari.

— Cam mult, nu ţi se pare?

— Da. Aşa e. Dar nu-mi pot permite să mă compromit pentru mai puţin, zise Bartley, făcîndu-i cu ochiul.

Duminica următoare, cînd Marcia se întoarse de la biserică, intră o clipă în salon să stea de vorbă cu Bartley înainte de-a se duce la copil. El scria; ea îşi sprijini mîna stîngă pe umărul lui, în timp ce cu dreapta îşi scoase scurta şi, prinzînd-o de cheutoare, şi-o zvîrli pe umăr; apoi se aplecă plimbîndu-şi distrat ochii peste hîrtiiie risipite pe masă. În această atitudine el o simţi deodată ezitînd, încordîndu-se, apoi încremenind; uşoara ei mîngîiere se transformă în strînsoare.

— Ce josnic! Ce ruşinos! Să nu-l mai prind în casa mea! Asta-i hoţie curată!

— Dar ce s-a-htîmplat? Despre ce-i vorba? se miră Bartley încruntîndu-se cu gîndul la ce va urma.

— Despre asta! strigă Marcia apucînd numărul din *Extrase* din care citise. N-ai văzut? Aici e istorisită toată viaţa domnului Kinney! Tocmai cînd a spus că vrea să păstreze materialul şi să-l aştearnă singur pe hîrtie. Pungaşul ăsta i-a furat povestirea.

— Fii atentă cum vorbeşti, zise Bartley. Kinney e un prost bătrîn şi niciodată n-ar fi fost în stare să scrie aşa ceva…

— Şi ce contează! V-a povestit toate astea fiindcă, după spusele lui, ştia că se află între gentlemeni. Mare gentleman domnul Ricker! Şi eu care-l credeam un om atît de drăguţ! Lacrimi de mînie îi împăienjeniră ochii. Te rog să rupi legăturile cu el; nu vreau să mai ai de-a face cu un hoţ, Bartley! Şi voi spune bucuros tuturor că ai terminat cu el pentru că e un hoţ. O, Bartley…

— Da’ mai taci odată! strigă soţul.

— Nu vreau să tac! Dacă-l aperi…

— Nici un cuvînt împotriva lui Ricker! N-a făcut nimic. Tu nu înţelegi lucrurile astea. Nu ştii despre ce vorbeşti. Eu… eu am scris reportajul!

Reuşi ş-o privească în ochi, dar ea nu izbuti să-l înfrunte. Mîndria ei se frînse, ca şi cum toată vlaga i s-ar fi scurs din vine, odată cu prăbuşirea ei sufletească.

— Nu-i vorba de nici o hoţie, continuă Bartley. Kinney n-ar fi scris cît e lumea reportajul acesta, pe care eu l-am redactat de o mie de ori mai bine decît el. Peste

şase săptămîni, nimeni nu-şi va mai aminti un cuvînt din el; şi va putea spune din nou aceleaşi lucruri, care vor face aceeaşi impresie ca şi cum ar fi spuse pentru prima oară. Şi continuă să-şi susţină punctul de vedere.

Marcia părea că nu-l auzise. Cînd se opri, ea spuse, cu o voce calmă:

— L-ai scris ca să cîştigi bani pentru scurta asta, nu-i aşa?

— Da, aşa e, răspunse Bartley.

Ea dădu drumul hainei la picioarele lui.

— N-am s-o mai port niciodată, făcu pe acelaşi ton şi de pe buze îi scăpă un uşor oftat.

— Cum pofteşti, zise Bartley, aşezîndu-se din nou să scrie, în timp ce ea se întoarse şl ieşi din cameră.

Urcă scările apoi le coborî numaidecît, cu pepita de aur pe care o smulsese de la gîtul fetiţei şi o puse pe hîrtia din faţa lui.

— Vrei poate s-o cheltuieşti pe bere, sugeră ea. Flavia n-o s-o mai poarte.

— O s-o montez la lanţul meu de ceas.

Şi Bartley o vîrî în buzunarul vestei. Scurta zăcea în continuare pe jos; Bartley împinse scaunul mai în faţă şi-şi întinse picioarele pe el. Se prefăcu a mai scrie un timp, apoi îşi strînse hîrtiile şi ieşi, lăsînd-o pe Marcia singură în faţa prînzului de duminică. Se întoarse acasă noaptea tîrziu şi găsi scurta tot acolo unde o aruncase Marcia; o luă mormăind o înjurătură, şi-o agăţă în cuierul din vestibul.

Se culcă în camera de oaspeţi şi peste noapte auzi în odaia Marciei plînsul copilului, care-l trezi; i se păru apoi că aude un suspin care nu era al copilului. A doua zi dimineaţă, cînd coborî la micul dejun, Marcia îl întîmpină cu ochii umflaţi de plîns.

— Bartley, zise ea tremurînd, te rog să-mi explici şi mie, cum te-ai socotit tu îndreptăţit să aşterni astfel pe hîrtie viaţa lui Kinney.

— Draga mea, răspunse Bartley plin de bunăvoinţă, fiindcă mînia îi trecuse şi regreta c-o vede atît de supărată, sînt gata să-ţi spun tot ce doreşti cu privire la orice alt subiect; dar în legătură cu acesta cred că am face mai bine să rămînem la supoziţia că ştiu eu ce fac.

— Nu pot, Bartley!

— Nu poţi? Îmi pare foarte rău. Şi se aşeză la masă pentru micul dejun.

— Am impresia că fetei ăşteia îi cam lipseşte imaginaţia lunea dimineaţa. Nu poate să ne dea altceva decît chiftele şi franzeluţe în ziua cînd are de gînd să spele? Cafeaua, în schimb, e bună. Tu ai făcut-o?

— Bartley, stărui Marcia, vreau să cred în tot ce faci, vreau să fiu mîndră de tine…

— O să fie greu, protestă Bartley, cu un aer de imparţială înţelepciune, o să fie greu pentru o nevastă de ziarist.

— Nu, nu! Nu trebuie să fie! Nu trebuie să fie! Dacă mi-ai spune… Şi se opri, temîndu-se parcă să nu-şi repete învinuirile.

Bartley se lăsă pe spate cu scaunul şi zîmbi privind-o lung.

— Să-ţi spun că într-un fel am avut încuviinţarea lui
Kinney să folosesc faptele? Aş fi făcut-o chiar ieri dacă m-ai fi lăsat. În primul rînd, Kinney este nătărăul cel mai neajutorat din lume. Nu s-ar fi putut folosi niciodată de propriul său material. În al doilea rînd, în toată sporovăială lui de zilele trecute, nu era aproape nimic ce să nu-mi fi spus la exploatarea aceea forestieră, autorizîndu-mă să folosesc totul după bunul meu plac şi nu văd cum ar putea să revoce această încuviinţare. Aşa am judecat eu lucrurile.

— Înţeleg, înţeleg! zise Marcia, cu umilă înflăcărare.

— E tot ce-ar fi de spus în această privinţă. Ce-am făcut eu nu-l poate leza pe Kinney. Dacă va dori vreodată să-şi aştearnă pe hîrtie întîmplările lui de demult, o să fie încîntat să ia reportajul meu şi să-l strice, zise Bartley încheind cu un hohot de rîs.

— Iar dacă… dacă ar fi fost ceva incorect zise Marcia, căutînd să-i găsească scuze soţului ei, domnul Ricker ţi-ar fi atras atenţia cind i-ai oferit reportajul.

— Nu cred că şi-ar fi permis Ricker o cît de mică impertinenţă la adresa mea, zise Bartley dîndu-şi importanţă. Recurse apoi la modul lui obişnuit şi uşuratec de-a privi lucrurile. — Dar ce urmăreşti, Marcia? Nu-mi prea pasă de ceea ce s-a întîmplat ieri. Am avut destule certuri înainte şi teamă mi-e c-o să mai

avem. M- ai făcut să trec prin momente neplăcute şi te-ai ales şi tu cu o noapte de nesomn — şi-i privi ochii înroşiţi de plîns. Asta-i tot ce- ar fi de spus.

— Ba nu e tot! Nu e ca celelalte discuţii pe care le-am avut. Cînd mă gîndesc ce-am simţit pentru tine în ultimele ceasuri, mă îngrozesc. Căsătoria noastră nu poate avea nimic sfînt cîtă vreme nu ne încredem pe deplin unul în celălalt.

— Nu eu am semănat neîncrederea, zise Bartley cu glumeaţă uşurătate. Dar nu e „sfînt" un cuvînt exagerat cînd e vorba de căsătoria noastră?

— Ce… ce vrei să spui, Bartley? Doar am fost căsătoriţi de un pastor.

— Ei da, sau mai bine zis de unul care abia dacă-şi mai putea spune pastor, zise Bartley. N-a fost în stare nici să ne ceară dovada că ne-am făcut strigările.

Marcia se uită nedumerită.

— Nu-ţi aminteşti cum zicea că parcă mai e ceva şi sugestia mea că poate e onorariul?

Marcia păli.

— Tata a spus că certificatul e bun.

— A, va să zică a cerut să-l vadă? E un domn foarte precaut. Atunci e-n regulă!

— Şi ce dacă nu s-au făcut strigările? întrebă Marcia, ca şi cînd n-ar fi fost decît parţial convinsă.

— Pentru noi, nimic, ci numai şaizeci de dolari amendă pentru el dacă s-ar descoperi vreodată.

— Şi l-ai lăsat pe bietul bătrîn să rişte amenda?

— Păi, vezi tu, n-am avut încotro. Strigările nu se făcuseră şi doamna părea foarte grăbită să se mărite. Nu e cazul să te nelinişteşti, Marcia. Căsătoria noastră e destul de legală, dar nu mi se pare că ar fi ceva sfînt în ea.

— Nu, se lamenta Marcia, a fost bazată de la bun început pe înşelăciune.

— Dacă vrei să spui aşa, consimţi Bartley, înfăşurînd şervetul şi introducîndu-l în inel.

Marcia îşi ascunse capul între braţe, pe masă; fetiţa încetă să mai bată toba cu lingura şi începu să plîngă.

Witherby citea ediţia de duminică a *Extraselor* cînd Bartley sosi la redacţia *Evenimentelor;* îşi drese glasul,

vrînd să-l facă atent pe adjunctul său care intra în odaie cu un mers uşor şi legănat.

— Bună dimineaţa, domnule Hubbard, zise el. Este un articol interesant în *Extrasele* de ieri. L-ai văzut?

— Da, răspunse Bartley. Ce articol?

— *Confesiunile unui american obişnuit.* Şi Witherby îi întinse ziarul, în care articolul lui Bartley, cu un titlu mare şi subtitluri, ocupa jumătate de pagină. — De ce nu putem avea şi noi aşa ceva?

— Nu ştiu, începu Bartley.

— Ai idee cine l-a scris?

— Bineînţeles; eu l-am scris.

Witherby se văzu pus în situaţia de a-şi schimba expresia de şiretenie vulgară de pe chip într-una de încredere jignită şi orgolioasă mirare.

— Mi s-a părut mie că-ţi recunosc pana, domnule Hubbard; dar n-am crezut pînă cînd n-am aflat din gura dumitale.

— L-am scris în timpul meu liber, şi anume, duminică seara. Dumneavoastră mă plătiţi cu săptămîna şi tot ce scriu în timpul săpţămînii vă aparţine. Luni, după duminică, am lucrat toată ziua la *Evenimente.* Nu văd de ce v-aţi plînge. Mi-aţi spus, cînd m-am angajat, că nu aşteptaţi din partea mea mai mult decît un anumit volum de muncă. Am făcut vreodată mai puţin?

— Nu, dar…

— N-am făcut întotdeauna mai mult?

— Nu m-am plîns niciodată de volumul de muncă. În legătură însă cu teoria asta a dumitale: numai ceea ce scrii în timpul concediului sau al vacanţelor legale nu aparţine *Evenimentelor.*

— Eu n-am niciodată concediu ori vacanţe, legale ori ilegale. Chiar vara trecută, cînd am fost la Equity, v-am trimis zilnic cîte ceva pentru ziar.

Ceea ce era adevărat şi Witherby nu putea să nege.

— Foarte bine. Dacă aşa vei interpreta în viitor înţelegerea noastră, mă voi vedea silit să revizuiesc termenii contractului, zise el cu afectare.

— N-aveţi decît să-l rupeţi dacă vreţi, răspunse Bartley. Cred că Ricker ar fi gata să accepte un mic studiu despre adevăratele implicaţii ale gazetăriei subordonate serviciului de contabilitate. Dacă nu cumva insistaţi să-l reţineţi pentru *Evenimente.*

Şi Bartley chicoti satisfăcut şi se aşeză la biroul lui, în timp ce Witherby se ridică şi părăsi ţanţoş încăperea.

Se întoarse după o jumătate de oră şi zise cu un aer sincer şi concesiv, dar umbrit de amărăciune:

— Înţeleg domnule Hubbard, că din punctul dumitale de vedere ai fost îndreptăţit să dai articolul la *Extrase din Cronica Zilnică.* Punctul meu de vedere e altul, dar n-am să insist asupra lui; îmi retrag orice expresie necugetată am putut folosi… şi-mi cer scuze.

— Foarte bine, zise Bartley cu un zîmbet răutăcios. Triumfase; dar triumful lui era dintre acelea care-i fac pe unii să se simtă stînjeniţi, iar lui Bartley îi lăsase cert un gust amărui. În urma acestei întîmplări, poziţia lui la redacţia *Evenimentelor* ar fi putut deveni de aşa natură încît să-şi permită orice, dar el căută să nu abuzeze de avantajul său şi chiar ţinu să se arate cît mai deferent faţă de Witherby, dînd dovadă de multă politeţe.

Trei sau patru săptămîni mai tîrziu, Bartley primi o scrisoare cu timbru din Illinois, care la început îi dădu o strîngere de inimă, deoarece înţelese că era de la Kinney. Dar scrisoarea avea atîta haz şi se potrivea atît de bine cu autorul ei, era atît de stîngace şi cu atîtea greşeli de ortografie, încît Bartley se porni pe rîs. Kinney povestea cum ajunsese în oraşul minier, vorbea despre situaţia lui actuală şi perspectivele de viitor; întreba de sănătate, şi
trimitea mesaje familiei lui Bartley, şi zicea că nu va uita niciodată duminica aceea pe care o petrecuse în mijlocul lor. Într-un post-scriptum adăuga: „Au copiat aici, în jurnalul nostru, minciunile gogonate din *Extr. Din Cron. Ziln.* Nu era rău scris, dar dacă autorul este prietenul dumitale domnul Ricker, n-am de gînd să-l mai insult făcîndu-l gentleman.

Această laconică aluzie la chestiune într-un post-scriptum îl încîntă pe Bartley; parcă-l auzea pe Kinney rostind cuvintele şi-şi închipuia aerul lui de sarcasm inutil. Luă la el scrisoarea şi, prima oară cînd îl întîlni pe Rieker, i-o arătă. Acesta o citi fără să pară că se amuză; cînd ajunse la post-scriptum, se aprinse la faţă şi întrebă;

— Şi tu ce-ai făcut?

— N-am făcut nimic. Nici nu era nevoie. Vezi acum ce s-ar fi întîmplat dacă am fi lăsat materialul pe

mîna lui. Se alegea praful! M-am gîndit că un eşantion din literatura lui te va ajuta să dai uitării toate scrupulele tale caraghioase.

— Cînd ai primit scrisoarea?

— Nu ştiu. Acum o săptămînă sau zece zile.

Ricker o împături şi i-o întinse.

— Domnule Hubbard, data viitoare cînd ne mai întîlnm, vrei să fii bun să te faci că nu mă cunoşti?

Bartley căscă ochii mari; i se părea că celălalt glumeşte.

— Vai, Ricker, dar ce s-a întîmplat? Nu credeam că-ţi pasă chiar atît de mult de bătrînul Kinney. Mi-am închipuit că o să te amuze. Ei, şi mai dă-o dracului! Am să-i scriu cît de curînd să-i spun că eu sînt autorul. Începu să se înfurie. — Dar pot foarte uşor să mă fac că nu te cunosc, pe tine sau pe oricare altul, dacă eşti într-o ureche.

— Sînt într-o ureche, zise Ricker şi-l lăsă pe Bartley acolo unde-l întîlnise,

Era un fapt deosebit de neplăcut pentru Bartley, căci a avut nevoie chiar în săptămînă aceea să-i ceară sfatul, ceea ce nu s-a putut din cauza acestei discuţii absurde. De la recenta lor împăcare, Witherby nu mai avusese aproape nici o ocazie să-şi consolideze prietenia cu Bartley şi să-l lege şi mai stţins de redacţie. Îi oferi acum cîteva acţiuni la *Evenimente* în condiţii deosebit de avantajoase, cu scopul mărturisit de a şi-l apropia cît mai mult. Nu părea să fie nimic necurat la mijloc şi Bartley nu ştia să existe vreo îndoială în privinţa prosperităţii *Evenimentelor,* dar ar fi dorit în mod special să cunoască părerea lui
Ricker despre această ofertă. Witherby îl îndemnă să nu plătească totul deodată, ci să accepte un salariu ceva mai mic şi să fie încredinţat că dividendele îi vor completa diferenţa. Cu un an în urmă, cota-parte fusese de cincisprezece la sută, şi Bartley putea să-şi dea singur seama, după acest indiciu, de şansele lui. Witherby îl sfătui să împrumute numai o mie cinci sute de dolari din trei mii cît ar fi fost valoarea acţiunilor pe care i le oferea, urmînd să achite restul în trei ani, în rate de cinci sute de dolari anual, reţinuţi din salariu. Era desigur o ofertă avantajoasă şi în sinea lui, aşa cum încă mai obişnuia să-şi formuleze ocările, îl făcu pe Ricker

prost bătrîn; hotărî în fine şi încheie tîrgul cu Witherby pe propria lui răspundere, şi abia după aceea îi vorbi Marciei despre ceea ce întreprinsese.

De la ultima lor ceartă, intervenise o răceală în atitudinea ei faţă de el, care însă n-avea nimic, de-a face cu resentimentele de odinioară. Era supusă şi calmă; avea grijă să nu-i lipsească nimic lui Bartley şi era o gospodină desăvîrşită; dar se ţinea oarecum departe de el şi-l lăsa, chiar dacă era prezentă, într-o singurătate în care el îşi închipuia, dacă nu ghicea, dispreţul ei. Dar în pro- blema aceasta, care-i privea pe amîndoi, se redeştepta ceva din vechea lor comunitate de simţire; se întîlneau la un nivel mai scăzut, dar pentru moment se întîlneau, şi Marcia luă parte cu înfocare la discuţia despre căi şi mijloace.

— Ideea de a ceda cinci sute de dolari pe an din salariu o încîntă pe Marcia, fiindcă erau siliţi acum să-şi restrîngă foarte mult bugetul; îşi făcuse şi pînă atunci destul sînge rău în privinţa cheltuielilor, fără să-l poată convinge pe Bartley să consimtă la reducerea lor. Marcia urcă imediat şi-i dădu bonei un preaviz de-o săptămînă; îi spuse fetei la toate că va trebui de-acum înainte să accepte trei dolari pe săptămînă în loc de patru, ori să-şi găsească alt loc: renunţă în gînd la rochii noi de primăvară pentru ea şi pentru fetiţă; hotărî să se ocupe singură de spălatul rufelor pe care pînă atunci le dădea în altă parte; puse un bilet în gura bidonului, la uşa din spate, cerîndu-i lăptarului ca pe viitor să-i lase numai doi litri; şi se întoarse, radiind de fericire, să-i spună lui Bartley că economisise deja jumătate din cei cinci sute de dolari. Dar curajul ei se topi.

— De unde o să iei ceilalţi o mie cinci sute de dolari,
Bartley?

— M-am gîndit la asta, zise Bartley, rîzînd de brusca ei trecere de la triumf la deznădejde. — Aranjez eu.

— Doar n-ai de gînd… să-i ceri tatii? se bîlbîi ea.

— Nu prea, zise Bartley, luîndu-şi pălăria să iasă în oraş.

Avea de gînd să facă apel la Halleck, pe care-l ştia plin de bani; putea chiar să-i propună emiterea acţiunilor pe numele lui, ca măsură de siguranţă; nu

vedea de ce-ar fi şovăit Halleck. Dar cînd intră în camera prietenului său, după ce-l rugase pe Cyrus să-l conducă direct acolo, Halleck tresări într-un mod care lui Bartley i se păru de rău augur. Aproape că nu-i venea să înceapă vorba şi cînd, în fine, îi spuse pentru ce-a venit, Halleck îl ascultă, alb la faţă şi stînjenit, ca unul care e gata să refuze. Era incapabil să-l privească pe Bartley drept în ochi, iar cînd acesta isprăvi, rămase mut. În cele din urmă, zise cu un oftat adînc, ce parcă punea capăt unui conflict sufletesc:

— Am să-ţi împrumut banii!

Bartley îşi simţi inima zvîcnind în piept şi izbucni într-un puternic rîs de uşurare. Îl bătu pe Halleck pe umăr.

— Arătai, amice, de parcă n-ai fi fost de acord! Pe legea mea, aveai un aer atît de posomorît şi de jalnic, de parcă tu veniseşi să-mi ceri bani cu împrumut, iar eu îmi pusesem în gînd să nu-ţi dau! Dar îţi sînt pe veci recunoscător, Halleck, şi-ţi făgăduiesc că n-o să regreţi.

— Va trebui să vorbesc şi cu tata, zise Halleck, răspunzînd rece la apăsarea puternică a mîinii lui Bartley.

— Sigur, sigur!

— Cînd ai nevoie de bani?

— Cu cît mai repede, cu-atît mai bine. Dacă poţi, adu-mi cecul mîine seară şi rămîneţi la noi la masă, tu şi Olive; o să sărbătorim puţin evenimentul. Ştiu că Marcia se va bucura aflînd cine e creditorul meu cu inima de piatră.

— Bine, încuviinţă Halleck cu un zîmbet atît de şters,
încît Bartley, cu toată bucuria lui, îl remarcă.

— Al naibii să fiu, îşi spuse, dacă am mai văzut un om care să se ruşineze chiar aşa că a făcut o faptă bună.

XXX

Campania prezidenţială din vara care a urmat acestor evenimente din cariera lui Bartley n-a fost prea însufleţită. Uneori chiar a lîncezit atît de mult, încît oamenii aproape că au uitat-o, iar *Evenimentelor* li s-a oferit terenul propice pentru practicarea unei gazetării independente. Să te menţii în limitele unei stricte imparţialităţi şi totuşi să ieşi de partea învingătorului era unul din principiile ziaristicii independente pe care Bartley îl ilustra cu cinică satisfacţie. Îşi desăvîrşi într-un mod aproape artistic tendinţa, pe care-o arătase întotdeauna în activitatea lui de reporter, către ironie şi persiflare. Witherby nu era omul care să-şi dea singur seama de aceste înţepături; dar cînd alţii îi atraseră atenţia, veni la Bartley cam alarmat de efectele pe care un asemenea procedeu l-ar fi putut avea asupra destinului *Evenimentelor.*

— Nu putem face una ca asta, domnule Hubbard, zise el tremurînd de indignare, nu ne putem bate joc de prietenii noştri!

Bartley rîse de îngrijorarea lui Witherby.

— Nu ne sînt mai prieteni decît ceilalţi. Sîntem gazetari independenţi; şi acest mod de-a trata lucrurile ne lasă perfect liberi în viitor să pretindem, după cum ne convine, că am glumit sau că am fost serioşi, dacă sîntem atacaţi în legătură cu o problemă anume. Înţelegeţi?

— Înţeleg, zise Witherby, nu prea convins.

Dar după ce timpul îi spulberase îndoielile, nimeni nu făcea mai mult haz de ironiile lui Bartley ca Witherby, după ce o dată savurase una. Se întîmpla ca Bartley să-l găsească pufnind în rîs la un pasaj perfect serios, dar nu dădea atenţie faptului; se bucura mai mult de eroarea decît de aprecierea lui Witherby.

În acele zile, Bartley era aproape tot timpul bine dispus, aşa cum îşi închipuise cîndva că o să fie cînd o să se căpătuiască. Nu era urîcios, sau cel puţin aşa credea; avea îmbufnările lui, accesele lui de mînie; dar în general simţea că-i un om de treabă şi fusese

întotdeauna încredinţat, făgăduindu-i şi Marciei că, atunci cînd va fi sigur pe picioare, va dovedi că-i un om de treabă. Era cuprins acum de aceasta plăcută senzaţie şi, aşa stînd lucrurile, îşi propuse cîteva mărunte reforme morale. Nu prea era obişnuit cu examenele de conştiinţă; dar orice om se află la un moment dat în situaţia de a se confrunta cu sine şi observă anumite obiceiuri, trăsături, tendinţe pe care ar dori să şi le schimbe de dragul liniştii sale sufleteşti. Pentru unii, aceste momente sînt pline de suferinţă, deznădejde, remuşcări la adresa trecutului, dar Bartley era gata oricînd să întoarcă o filă nouă şi s-o anuleze pe cea veche. Nu existau multe lucruri în viaţa lui pe care le-ar fi dorit să fie altfel; dar existau două-trei mici colţuri întunecoase, unde ar fi vrut să facă ordine. Intenţionase într-o vreme să aibă şi el o credinţă, oricare ar fi fost aceea; de vreme ce Marcia se îndreptase către biserica familiei Halleck, nu vedea de ce să nu-şi urmeze soţia, deşi n-o mai făcuse pînă acum. Nu era chiar aşa sigur că se purtase întotdeauna destul de corect şi de frumos eu ea; la această acuză se grăbea să răspundă că vinile sînt împărţite. Nu fusese beat decît o singură dată în viaţă şi socotea că se căise şi ispăşise destul, mai ales că de fapt nu se întîmplase nimic; dar uneori recunoştea că exagera cu berea; da, trebuia s-o mai reducă; devenea ridicol de gras. Dacă-l va mai întîlni vreodată pe Kinney, trebuia să-i spună că el, Bartley, şi nu Ricker, îşi însuşise materialul lui; intenţiona de asemenea să lămurească într-un fel lucrurile cu Ricker.

Nu găsise încă prilejul; dar între timp nu uita să explice adevărata cauză a răcelii lor unor băieţi buni care ştiau să guste o glumă. Avea adepţii lui, deşi mulţi dintre colegii de breaslă se îndepărtaseră de el; cei care-i rămăseseră credincioşi îl socoteau deştept foc şi sortit să parvină. Tinerii şi vîrstnicii nu prea înţelepţi apreciară recunoaşterea sinceră din partea lui Bartley a relaţiilor lui cu Ricker şi afirmară că dacă Ricker acceptase articolul pentru *Extrase*, trebuia să suporte şi consecinţele.
Bartley le spuse că, sigur, ar trebui să aibă o explicaţie cu
Ricker; dar că avea de gînd să-l mai lase o vreme să-şi savureze virtuoasa indignare. Odată, după o confidenţă de genul acesta la club, cînd Ricker refuzase să-i

vorbească, Bartley părăsi clubul cu un ciudat sentiment de decădere morală. Nu-l afecta prea mult, dar îl surprindea faptul că, acum, cu toate aceste condiţii atît de favorabile unei purificări, nu-i prea venea să se purifice. Era dispus să lase baltă încordarea dintre el şi Ricker şi se suspecta că era inutil virtuos în intenţia lui de a frecventa biserica şi de a reduce berea. În privinţa Marciei, găsea că o femeie cu firea ei nu poate fi tratată altfel decît o tratase el. Oricum, dacă el nu-şi dăduse toată osteneala s-o facă fericită, Marciei părea să-i meargă destul de bine şi era probabil atît de fericită cît merita să fie. Trăiau acum în bună pace; nu mai avusese loc între ei nici o izbucnire violentă de cînd cu articolul despre Kinney şi atunci practic ea îşi recunoscuse greşeala, dacă Bartley stătea să se gîndească. Păruse mulţumită cu explicaţia lui; între ei se stabilise ceea ce se putea numi o desăvîrşită tovărăşie de afaceri. Viaţa lor comună nu mai era poate expresia nemărginitului devotament pe care Marcia i-l arătase odinioară lui Bartley, ci ceea ce ajunge să fie îndeobşte orice căsnicie, şi el prefera de departe docilitatea şi aparentul ei punct de vedere plin de bun simţ în ce priveşte relaţiile lor. Odată cu creşterea în greutate, Bartley căuta tot mai mult liniştea.

În vara aceea, Marcia acceptase să plece singură la Equity, căci el o convinsese că în timpul unei aprinse campanii politice nu era indicat să stea departe de ziar. Făgădui să se ducă s-o ia oricînd ar dori să se întoarcă acasă; şi nu fusese greu să se aranjeze ca Marcia să călătorească pînă la Junction sub escorta lui Hallek cînd acesta le urmase pe surorile lui la The White Mountains. Bartley le ducea dorul, mai ales fetiţei, dar curînd începu să se resemneze cu singurătatea. Hotărîseră să păstreze pe timpul verii servitoarea, deoarece le fusese greu s-o înlocuiască ultima oară, după întoarcerea din vacanţă; iar Bartley spusese că va fi foarte cumpătat. Era linişte şi răcoare, iar femeia ţinea casa curată; gătea bine, iar cînd Bartley aducea cîte-un oaspete la cină, ea îşi dădea toată osteneala să fie la înălţime. Bartley o lăsa să se aprovizioneze singură la băcan şi la măcelar, fiindcă ea ştia de ce are nevoie şi fiindcă atîta îi împuiase capul Marcia cu problema facturilor, încît de cînd cumpărase acţiunile nu mai voia să audă vorbindu-

se de preţuri. Nu se făcea nici o risipă şi totuşi i se părea că trăieşte mult mai bine în lipsa Marciei. Ducea neîndoios o viaţă tihnită. Măruntele restricţii dispăreau rînd pe rînd; pleca şi venea în deplină libertate, nu numai fără a fi dator să dea socoteală de mişcările lui, dar şi fără nici o strîngere de inimă pentru faptul că procedează aşa. Parcă se întindea după ce rămăsese multă vreme închircit; şi-i trimitea Marciei cele mai optimiste scrisori, rugînd-o să nu-şi scurteze vizita din cauza lui. Spunea că munceşte mult, dar pesemne că-i pria şi de cînd se ştia nu se simţise mai bine. În starea lui euforică, păstra şi un simţămînt de loialitate, continuînd să frecventeze familia Halleck, unde doamna Halleck îl invita adeseori la ceai, ştiindu-l atît de singur. Erau plicticoşi, desigur, dar Marcia ţinea la ei, iar bucătăria lor era desăvîrşită. Alteori seara se ducea la teatru, unde aveau loc amuzante spectacole de varietăţi; alteori petrecea noaptea la Nantasket sau dădea o fugă, de dimineaţă pînă scara, la Newport; îi scria de fiecare dată Marciei despre aceste excursii, cu regretul că Equity era prea departe ca să se repeadă acolo pentru o zi.

Scrisorile Marciei erau mai lungi şi mai regulate decît ale lui Bartley; dar el ar fi putut să ierte această nevoie de statornicie, în schimbul unei îngrijorări mai puţin iscoditoare din partea ei. Ducea nu numai grija lui, ceea ce era firesc, ci şi a gospodăriei şi a cheltuielilor, lucruri de care Bartley nu se putea lăsa tulburat, deşi în general el făcea tot posibilul ca s-o liniştească. Marcia îi relată pe larg vizita lui Olive Halleck, dar zise că nu se prea plim- baseră, fiindcă Ben Halleck nu venise decît pentru o zi.

Ea era foarte bine, la fel şi Flavia.

Bartley realiză existenţa Flaviei numai în urma unui efort şi, în rest, scrisoarea îl plictisi. Ce-i păsa lui de venirea lui Olive sau de absenţa lui Ben? Tot ce-i cerea lui Ben Halleck era o mică amînare atunci cînd dobînda va ajunge la scadenţă. Toată povestea era neplăcută; îl irita ceea ce considera el a fi încercarea Marciei de a-l pune din nou la jugul căsniciei. Gîndurile-i zburau la întîmplări şi situaţii care unui om nici nu-i pot trece prin minte decît într-un anume grad de dezintegrare morală. În aceste necontrolate reverii,

cugeta la viaţa lui aşa cum ar fi fost dacă n-ar fi întîlnit-o niciodată pe Marcia, sau dacă n-ar mai fi întîlnit-o după ce ea îl respinsese. Evoca faptele cu mînie şi amărăciune, dar şi cu resemnare; iar împăcarea era limpede că venise numai şi numai de la ea. Nu putea s-o învinovăţească pentru asta; îl iubea foarte mult, iar el ţinuse la ea. De fapt, încă mai ţinea la ea; cînd se gîndea la anumite gesturi ale ei, sufletul i se umplea de duioşie. Trebuia să-i recunoască şi calităţi deosebite: seriozitate, bună-credinţă, deplină loialitate faţă de interesele lui majore; şi în absenţa Marciei îşi amintea că virtuţile ei erau obositoare, uneori chiar enervante. Se îndoia că ele îi vor oferi vreo compensaţie. I se întîmpla să se întrebe dacă nu făcuse o mare greşeală însurîndu-se; nu spera decît să reziste pînă la capăt, dar se îndoia. Ce s-ar fi întîmplat oare dacă nu s-ar mai fi întors acasă în seara aceea cînd Marcia îi interzisese accesul în dormitor? N-ar fi fost mai bine pentru amîndoi? Ea s-ar fi resemnat curînd în faţa ireparabilului; şi chiar o vedea fericită în cea de-a doua căsătorie a ei, şi gîndul nu-l supăra; generos, îi dorea Marciei tot binele. Dorea… nici el nu mai ştia ce doreşte. Nu dorea decît să-şi vadă soţia şi copilul cît mai curînd acasă; şi cu un hohot de rîs alungă aceste plăsmuiri care nu-şi găsiseră la el formulările limpezi pe care le-am dat eu; erau simple impulsuri vagi, porniri nebuneşti ale minţii, frînturi de visări dezordonate. Repetarea lor n-avea nimic de-a face cu starea lui obişnuită de veghe. Dar ele se repetau şi lui Bartley chiar îi făcea plăcere să le întoarcă pe toate feţele.

XXXI

Într-o dimineaţă de septembrie, nu mult înainte de întoarcerea Marciei, Bartley îl găsi pe Witherby la redacţie, aşteptîndu-l. Witherby arbora o expresie meditativă ce părea studiată.

— Bună dimineaţa, domnule Hubbard, zise el şi cînd

Bartley îi răspunse: bună dimineaţa, vesel, ignorîndu-i proasta dispoziţie, el adăugă: — Ce-am auzit, domnule Hubbard? E vorba cumva de-o neînţelegere între dumneata şi domnul Ricker?

— Nu ştiu ce vreţi să spuneţi, răspunse Bartley; dar probabil că dacă aţi auzit ceva, ştiţi mai bine.

— Am auzit, începu Witherby, puţin descumpănit de răceala lui Bartley, că domnul Ricker te acuză de a fi folosit, în articolul acela pe care i l-ai vîndut, un material care ţi s-a încredinţat în mare taină, şi de a fi lăsat partea interesată să conchidă că articolul a fost scris chiar de domnul Ricker.

— Mă rog, încuviinţă Bartley.

— Dar, domnule Hubbard, replică Witherby, gata să-şi vădească supremaţia morală, ce să cred despre un astfel de zvon?

— Nu ştiu; cel mult că nu e treaba dumitale. Şi de fapt ar fi şi cel mai simplu.

— Dar nu pot să cred asta fiindcă nu-i adevărat, domnule Hubbard! Un asemenea zvon se răsfrînge prin dumneata asupra *Evenimentelor;* se răsfrînge asupra mea! Bartley rîse. — Dacă admiţi zvonul, înseamnă că ai făcut o… o faptă urîtă, domnule Hubbard.

Bartley se întoarse spre el cu o căutătură ciudată; în acelaşi timp, simţi o strîngere de inimă şi în sarcasmul întrebării lui era o notă de adevărata durere.

— Chiar aşa de jos am căzut, să fiu dojenit de dumneata?

— Nu pricep ce vrei să spui cu vorbele astea, domnule Hubbard. Nu ştiu ce-am făcut ca să pierd stima dumitale… şi să ai dreptul să foloseşti un astfel de limbaj la adresa mea.

— Probabil că nu eşti în stare să înţelegi. Continuă!

— Nu mai am nimic de adăugat, domnule Hubbard, decît doar că… asta mi-a dat o mare lovitură… o mare lovitură. Începusem să nu mai fiu sigur că ne potrivim foarte bine unul cu celălalt şi întîmplarea asta mi-a… sporit nesiguranţa. Nu-mi permit să te judec, dar aş spune că ceea ce-ai făcut m-a îngrijorat şi m-a neliniştit. M-a făcut să mă întreb dacă, judecind în ansamblu, n-ar fi mai bine ca drumurile noastre să se despartă. Nu spun că trebuie neapărat; dar cred că nouă patroni din zece te-ar considera, în poziţia pe care o ocupi la *Evenimente,* un om… un om primejdios.

Bartley se ridică de la biroul lui şi se îndreptă spre Witherby, cu mîinile în buzunare, se opri la ci ţi va paşi de el şi-l privi dispreţuitor şi tăios.

— Cred că pe dumneata nu te-ar considera nimeni un om primejdios, indiferent în ce poziţie te-ai afla.

— Poate că nu, poate ca nu, i-o întoarse Witherby, căutînd să pară firesc şi demn. În strădania lui, luă la întîmplare o hîrtie de pe birou şi, ridicînd-o între el şi Bartley, începu s-o citească.

Bartley i-o smulse din mîinile-i tremurînde.

— Ticălos neruşinat! Te faci că citeşti cînd vorbesc cu dumneata? Pentru atîta lucru…

Witherby, dezechilibrîndu-se şi căzînd îndărăt pe scaunul lui rotativ, izbuti anevoie să se ridice în picioare.

— Fără violenţă, domnule Hubbard, fără violenţă aici!

— Violenţă! rîse Bartley. Ar trebui să-ţi trag vreo două! Hai! Nu te teme! Dar nu mai face atîta pe grozavul! Pricep eu jocul! Vrei, din cine ştie ce motive, să scapi de mine şi-ai prins ocazia cu o dibăcie vrednică de laudă. Nu catadicsesc să neg acest zvon — ridicînd tonul atît de mult, Bartley avu o clipă senzaţia că-i vorba de o calomnie josnică — dar înţeleg că, din punctul dumitale de vedere, el corespunde aparenţelor adevărului. Îţi închipui că, dispunînd de acest atu şi avînd şansa să-l manevrezi împotriva mea, n-am să dau în vileag practicile dumitale infame şi-ai să poţi scăpa mai uşor de mine. Ei bine, e-adevărat. Cred că de fapt

zvonul acesta ţi-a ajuns mai demult la urechi şi-ai aşteptat momentul să aduci pe altcineva în locul meu, fără bătaie de cap. Sînt gata să plec numaidecît. Completează cecul cu tot ce-mi datorezi, restituie-mi banii pe care i-am investit în acţiunile dumi- tale, şi dispar!

Îşi făcu de lucru adunînd în grabă cîteva obiecte personale de pe birou.

— Trebuie să protestez împotriva oricărei aluzii la practicile mele josnice, domnule Hubbard, zise Witherby, şi vreau să înţelegi că mă despart de dumneata fără nici un resentiment. Voi păstra întotdeauna o părere bună despre priceperea dumitale şi… şi… despre meritele dumitale sociale.

În timp ce dădea glas acestor aprecieri, se grăbi să completeze două cecuri. Bartley, care nu acorda nici o atenţie spuselor, lui Witherby, se aprppie şi luă cecurile.

— Ăsta e bun, zise după ce-l examină pe primul. Dar, privindu-l pe-al doilea, adăugă: — O mie cinci sute de dolari? Unde sînt dividendele?

— Dividendele nu sînt plătibile decît la sfîrşitul lunii, se ştie doar. Dacă îţi retragi banii acum, le pierzi.

Bartley se uită la Witherby, care căuta să arboreze o expresie cît mai critică.

— Hoţ bătrîn! îl califică, bine dispus, aproape afectuos. Îmi vine să te ciupesc de nas!

Dar ieşi din cameră fără să mai spună sau să mai facă ceva. Se miră puţin de propria-i bunăvoinţă; dar, odată cu destrămarea principiilor bine statornicite în el, îşi dădea seama că-i vine tot mai greu să se indigneze. Acum, după ce momentul de furie trecuse, nu era deloc nemulţumit. Cu aceste cecuri în buzunar, cu tinereţea, sănătatea şi pana lui meşteşugită, ar fi putut să înfrunte lumea cu inima uşoară, dacă n-ar fi trebuit să-şi înfrunte mai întîi soţia. Dar cînd se gîndea la dificultatea de a-i da explicaţii, de a-i domoli îngrijorarea, de a-i alunga îndoielile, convingînd-o să se mulţumească pur şi simplu să mănînce şi să doarmă pînă cînd va găsi el altceva de făcut, îl cuprindea groaza. „Doamne sfinte! îşi zicea. Aş prefera să fiu mort, sau să nu fiu eu”. Această concluzie îl făcu să zîmbească iarăşi.

Se hotărî să nu-i scrie Marciei despre schimbarea intervenită în viaţa lui, ci să încerce să găsească ceva

mai bun înainte de sosirea ei. Îi rămînea foarte puţin timp de căutat, şi era tot fără slujbă şi fără perspective în momentul cînd Marcia sosi acasă. Cunoştinţele lui se declaraseră mulţumite cu explicaţia că părăsise *Evenimentele* fiindcă nu se împăca defel cu Witherby; dar Bartley se miră constatînd că explicaţia o mulţumea şi pe ea.

— Ei, zise ea, mă bucur. Ai să te descurci mai bine de unul singur; sînt convinsă că poţi cîştiga la fel de bine scriind la diferite ziare.

Bartley ştia ce ştia, dar spuse:

— Da, nu sînt grăbit să mă angajez din nou. Marcia, adăugă el, mi-a fost teamă să nu mă învinovăţeşti… să nu crezi că am fost nesăbuit sau vinovat…

— N-am să mai fac niciodată asta, răspunse ea după o mică pauză;, m-am gîndit mult, cît timp am fost departe de tine şi să ştii că am să mă schimb. Am să consider că ai procedat cum ai crezut tu că e mai bine… că n-ai vrut să faci rău în nici o privinţă… şi n-am să mă mai îndoiesc de tine.

— Nu înseamnă să-mi acorzi prea multă încredere? întrebă Bartley, cu o degajare ce ascundea o oarecare teamă ca nu cumva vechile timpuri de continue pretenţii să se întoarcă odată cu vechile timpuri de nemăsurat devotament.

— Nu; ştiu unde am greşit. Am cerut tot şi am aşteptat prea mult, chiar atunci cînd n-am cerut. De-acum, mă voi mulţumi cu ceea ce vei face, ca şi cu ceea ce nu vei face.

— Am să caut să fiu la înălţimea acestor privilegii, zise
Bartley, cu un suspin de uşurare. O sărută, apoi desprinse pepita lui Kinney de la lanţul ceasului său şi-l fixă de lanţul fetiţei, lanţ pus într-o cutie pe care Marcia tocmai o scosese din cufăr. Ea nu zise nimic; dar Bartley se simţea mai bine ştiind obiectul departe de el; blîndeţea Marciei, nuanţa de tristeţe din glasul ei l-ar fi îndemnat să-şi mărturisească vina şi să se recunoască pedepsit pe drept de dispreţul lui Ricker şi de concedierea lui de către
Witherby. Dar nu era sigur că se poate încrede în

iertarea ei şi se simţea incapabil să meargă pînă la capăt fără certitudinea acestei absolviri.

În timp ce Marcia îşi desfăcea bagajele şi-şi rînduia lucrurile în sertare, vorbea despre evenimentele tîrgului şi spunea cine murise, cine se căsătorise şi cine plecase.

— Am stat ceva mai mult decît m-am aşteptat, pentru că aşa mi s-a părut că doreşte tata. Mama nu se simte prea bine. Mă tem… mă tem că o cam lasă puterile.

Vocea îi scăzu, iar Bartley zise:

— Îmi pare rău de ceea ce-mi spui. Dar n-o fi chiar aşa. Evident că îmbătrîneşte şi fiecare an aduce o schimbare.

— Da, probabil că ai dreptate, aprobă Marcia privind teancul de gulere din mîna ei, gîndindu-se parcă unde să le pună. Înainte de-a adormi în seara aceea, întrebă:

— Ai auzit, Bartley, de Hannah Morrison?

— Nu, ce-i cu ea?

— A plecat… s-a dus. Ultima data a fost văzută la Portland. Nu se ştie ce s-a întîmplat cu ea. Se spune că Henry Bird are inima zdrobită; dar toată lumea ştie că ei nu i-a păsat niciodată de Henry. N-am vrut să-ţi scriu despre asta.

Bartley avu o senzaţie atît de neplăcută, încît o vreme nu zise nimic. Apoi rîse scurt, amar.

— Păi, cred că trebuia să se întîmple, mai devreme sau mai tirziu. E un noroc pentru Bird.

Bartley umblă peste tot, luînd de lucru cînd de la un ziar, cînd de la altul, dar fără să se poată baza pe nici unul. În această stranie şi dăunătoare indulgenţă, care vădit corupe caracterele, el şi Witherby se întîlniră cu proxima ocazie în termeni cît se poate de amicali. Bartley „acoperi” mai multe întruniri, ca trimis al *Evenimentelor,* şi nu simţi nici o ranchiună cînd Witherby îl prezentă celui care-l înlocuise. Bartley se aştepta, desigur, ca
Witherby să insinueze lucruri neplăcute la adresa lui, dar ipoteza îl lăsa rece. Auzise că s-ar fi făcut unele aluzii în prezenţa lui Ricker, şi Ricker spusese că, în orice problemă de onoare şi dreptate între Witherby şi Hubbard, el ar fi de partea lui Hubbard. Bartley nu-i era din cale-afară de recunoscător pentru, că-i luase

apărarea într-un mod atît de generos; se gîndea că, dacă Ricker n-ar fi făcut primul pe nebunul atunci, la început, n-ar fi existat nici o neînţelegere între ei, iar Witherby n-ar fi avut de ce să se lege de el.

Era bine dispus şi se simţea îndreptăţit la odihna pe care n-o căutase. Dorea întoarcerea lui Halleck, pentru că voia să-i ceară permisiunea să plaseze banii lui într-o altă afacere. Avea un bun renume şi nu se atinsese de bani ca să-şi achite facturile din ce în ce mai numeroase; ar fi socotit că-i o ruşine. Dar nu-i plăcea să ştie că banii zac aşa, fără rost. Cînd era liber, studia piaţa bursei şi credea că deţine soluţii infailibile. Investi cîteva sute — două sau trei — din banii lui Halleck în nişte acţiuni miniere care erau atît de scăzute, încît nu se putea să nu crească. Între timp, încercase o nouă marcă de bere, norvegiană, pe care o găsea chiar mai uşoară decît berea de Tivoli. Era mai scumpă, dar foarte uşoară, iar pentru Bartley era esenţial să bea cea mai uşoară bere pe care o putea găsi.

Fiindcă avea timp, îşi făcea acum veacul pe-acasă, unde era mult mai plăcut de cînd Marcia contenise cu întrebările şi reproşurile. Nu intervenea în unele obiceiuri de burlac pe care şi le luase în lipsa ei: dormea pînă tîrziu dimineaţa; i se întîmpla să facă muncă de noapte la unele ziare şi odihna îi era necesară; i se servea micul dejun la orice oră se scula, ca la hotel. Se întreba după ce nouă teorie îl tratează Marcia, dar întotdeauna fusese gata să accepte ceea ce era plăcut în viaţă, fără să se gîndească prea mult. Devenise extrem de înţelegător. În desele-i răgazuri, ieşea la plimbare cu Marcia şi Flavia, iar uneori o lua doar pe fetiţă. Le însoţi chiar la biserică într-o duminică şi făcea vizite familiei Halleck, ori de cîte ori dorea Marcia. Tinerele domnişoare se întorseseră, dar Ben Halleck era tot plecat. Lui Bartley îi venea să rîdă auzind-o pe soţia lui cum vorbeşte despre Ben cu mama şi surorile lui şi cum îşi însuşeşte obiceiul familiei de a-l privi ca pe un fel de sfînt sau martir.

Printre altele, Bartley se ocupa şi de investirea banilor lui Halleck în acţiuni; o parte din ei slujise la plata unei taxe care se ivise pe neaşteptate, în locul unor dividende. Îi spuse Marciei că are banii pregătiţi să-i restituie lui Ben cînd s-o întoarce, ori să-i investească în

altceva care să-i înlesnească lui Bartley crearea unei noi baze. Petreceau acum mai mult timp împreună decît petrecuseră vreodată din prima lor zi de tineri însurăţei în Boston; desăvîrşita lor intimitate din acele zile dispăruse însă; el avea rezervele lui, iar ea, preocupări legate de casă, de fetiţă, ori ducea grija maică-si. Şedeau uneori o seară întreagă fără să-şi spună aproape nimic, el citind iar ca cosînd. La sfîrşit, Bartley se simţea mai plictisit decît dacă Marcia n-ar fi contenit cu dojana, aşa cum făcea odinioară. O dată, se uită la ea peste marginea ziarului şi-şi dădu limpede scama că era sătul pînă peste cap.

Între timp, propaganda electorală devenise mai interesantă ca la început. Era aproape sfirşitul lui octombrie şi dezbaterile se înteţeau. Democraţii erau plini de speranţă, republicanii, hotărîţi şi ambele partide se întreceau în a-şi da la iveală forţele, cum se spune, în asemenea împrejurări. Ceea ce se realiza nu numai prin discursuri, ci şi prin lungi retrageri cu torţe; ziua şi noaptea bateau tobele şi sunau trompetele, iar febra şi emoţia se răspîndeau contagios în rîndul populaţiei. Dar toate acestea nu-l afectau pe Bartley. Propaganda electorală nu-l preocupase defel căci simţea un egal dispreţ faţă de cămaşa însîngerată a republicanilor şi faţă de pretenţiile de reformatori ale democraţilor. Se interesa doar de pariuri; miza cu atîta ştiinţă şi perspicacitate, încît un cîrd de tineri era întotdeauna gata să se ia după el. Hubbard, credeau ei, avea un car de minte; dispreţuia rămăşagurile pe pălării, pe butoaie cu mere sau chinuitoarele curse cu roaba; paria numai cu oameni care puneau banii jos şi adepţii lui îl respectau pentru asta: întrebaţi fiind de unde face el rost de bani, căci n-avea slujbă şi nu se mai grăbea să accepte orice comandă-i ieşea în cale, aceştia răspundeau, de bună credinţă, că investise cu folos în acţiunile miniere.

Probabil că în inima ei, Marcia nu-i mai purta acelaşi devotament fără margini. Dar, loială, se stăpînea să nu-l

hărţuiaseă pe Bartley cu îndoielile ei şi, în serile acelea cînd Bartley găsea prezenţa Marciei atît de obositoare, ea rămînea tăcută pentru că, dacă ar fi vorbit, ar fi însemnat să-şi dea în vileag povara ce-i stătea pe suflet.

Femeile sînt mai apte să-şi judece soţii decît îşi închipuie aceştia, în egocentrismul lor. Cind un bărbat e căsătorit, soţia lui aproape că încetează să mai fie un element exterior conştiinţei sale; ea îl chinuie sau îl alină, ca starea de boală sau de sănătate; ea devine literalmente parte din el, în sens spiritual, chiar dacă simte că iubirca-i amurgeşte; dar pînă şi cea mai devotată soţie păstrează în suflet un colţişor în care soţul devine *acela;* în care se gîndeşte la el cu o perfectă detaşare. Într-un asemenea nedesluşit ascunziş al fiinţei ei, Marcia meditase îndelung la Bartley în timpul şederii ei la Equity, meditase cu durere şi, în felul, ei, rugîndu-se pentru el. Înţelesese că nu mai corespundea visului ei de tinereţe; şi, cum îşi dăduse seama că nu putea să renunţe la acest vis şi totuşi să trăiască, se învinuia că avusese poate o proastă influenţă asupra lui.

Ştia că nu-i adresase reproşuri decît spre binele lui, dar înţelegea de asemenea că-l făcuse întotdeauna mai rău şi nu mai bun. Îşi amintea de ceea ce-i spusese el în seara cînd sosiseră la Boston: „Cred că, dacă ai încredere în mine, am s-o scot la capăt; dacă nu, o să mă duc de rîpă". Singura concluzie la care ajungea era că, pe viitor, orice s-ar întîmpla, trebuia să-i arate o nemărginită încredere, pentru care îi trebuia o infinită răbdare. Era greu, mult mai greu decît îşi închipuise. Dar se stăpînea cu răbdare.

Ziua alegerilor sosi şi trecu. Bartley rămase deoparte pînă cînd veştile cu privire la succesul lui Tilden nu mai puteau fi puse la îndoială; atunci veni acasă jubilînd. Marcia părea că nu înţelege.

— Nu ştiam că te interesează atît de mult Tilden, zise ea calm. Domnul Halleck este pentru Hayes, iar Ben vine acasă să voteze.

— Foarte bine: un vot în plus ori în minus în Massaehusetts nu schimbă cu nimic lucrurile. Sînt pentru Tilden fiindcă am investit o mulţime de bani în el. Succesul acestui nobil bătrîn reformator valorează pentru mine şapte sute de dolari în pariuri.

Şi Bartley rîse, îi mîngîie obrajii cu mîinile reci şi coborî în pivniţă după bere. Agitat cum era, n-ar fi putut dormi fără să bea, dar a doua zi dimineaţa ieşi foarte devreme şi, în umezeala aspră a unei ploi de noiembrie, îl luă şi mai tare cu frig cînd văzu la redacţiile ziarelor

buletinele care anunţau că o numărătoare corectă ar putea să le aducă republicanilor destule voturi ale statelor din sud ca să fie ales Hayes[43]. Asta i se păru lui Bartley cea mai crasă dovadă de insolenţă politică din istoria ţării şi, printre cei care umblau de colo-colo denunţînd tertipurile republicane prin cluburile democrate, nimeni nu-şi lua un ton mai indignat ca el. Gîndul că ar putea pierde atît de mult din banii lui Haleck, din cauza maşinaţiilor unei bande de şarlatani şi aventurieri politici îl umplea de o mîndrie de care mai tîrziu îi veni să rîdă văzînd cum îşi denunţă oamenii pariurile.

— Am mizat pe rezultatul valului popular, nu pe hotărîrea comisiei electorale, zise el cerînd arbitrilor să-i restituie banii.

Întîmpină oarecari dificultăţi în obţinerea lor, dar îi avea în buzunar cînd se întoarse acasă la căderea nopţii, după ce lipsise toată ziua; şi se zbuciuma întrebîndu-se cum ar trebui să folosească această sumă. O avea întreagă, în afară de ceea ce riscase cu acţiunile miniere care, poate, aveau să merite suma investită. După acest negru episod, în care fusese gata să piardă jumătate din bani cu pariurile lui, dorea cu ardoare să scape de ei, şi să i-i restituie lui Ben, care sigur nu i-ar fi cerut, apoi să plece acasă să-i mărturisească totul Marciei şi să se lase în voia ei. Mai bine sărăcie, mai bine dizgraţie în faţa lui Halleck şi a Marciei, mai bine învinuirile ei decît viaţa de tentaţii pe care o dusese. Privind înapoi îşi dădu seama cît de groaznică fusese această viaţă şi se înfioră; instinctele bune i se redeşteptară şi i se impuseră cu tărie, ochii i se umplură de lacrimi; hotărî să-i scrie lui Kinney şi să-l dezvinovăţească pe Ricker; şi chiar să-i ceară scuze lui Ricker. Trebuia să părăsească Bostonul: dacă Marcia l-ar ierta, s-ar întoarce cu ea la Equity şi ar reluă studiul dreptului în biroul tatălui ei, îndeplinind toate dorinţele soţiei lui. Îl aşteptau zile grele, în care trebuia să înfrîngă prejudecăţile bătrînului, dar nu avea decît ce merita, şi ştia că în cele din urmă va izbîndi. Va fi dureros să se întoarcă în tîrgul acela anost şi-şi închipuia ce bănuieli supărătoare şi ce comentarii sarcastice îl vor aştepta; dar era încredinţat că le va putea suporta şi va ajunge chiar să facă haz de ele. Se şi vedea acolo, instalat la biroul bătrînului Gaylord,

reabilitat în opinia publică, jurist de frunte al tîrgului, cu posibilităţile ce i se ofereau oricînd ar fi hotărît să se îndrepte spre cariera politică.

Se gîndise să se ducă mai întîi la Halleck să-i înapoieze banii, dar dorea să se vadă încurajat de bucuria Marciei, de iertarea şi de laudele ei, într-o problemă care prezenta dificultăţi şi în care trebuia să se arate cît se poate de energic. Servitoarea îl întîmpină la uşă cu micuţa Flavia şi-i spuse că Marcia se dusese la familia Halleck, dar lăsase vorba că se va întoarce curînd şi vor cina împreună. Lipsa ei îi mai temperă entuziasmul, dar îşi regăsi calmul şi luă fetiţa din braţele servitoarei. Aprinse lampa în salon şi, jucîndu-se cu Flavia, făcu focul în cămin; camera, încălzită şi luminată, deveni primitoare şi prietenoasă. Se hîrjoni cu copilul şi-l făcu să rîdă: simţea deja bucuria unei conştiinţe împăcate, totuşi cu o vagă strîngere de inimă, datorată probabil dorinţei de a face cît mai repede primii paşi spre o viaţă mai curată.

Trase două fotolii aproape de cămin, şe aşeză într-unul din ele, lăsîndu-i-l pe celălalt Marciei; o luase pe genunchi pe Flavia, care i se agăţase strîns de degete, rîzînd şi ţipînd, în timp ce el o dădea huţa, cînd auzi deschizîndu-se uşa de la intrare şi Marcia dădu buzna în cameră.

Se repezi la el şi-i smulse fetiţa din braţe, se depărtă apoi cît mai mult de el, fără să părăsească odaia, şi strigă:

„Dă-mi copilul!”, apoi îl înfruntă cu privirea pe care Bartley i-o cunoştea. Cu ochii măriţi şi palidă de furie, trecuse mult dincolo de limitele raţiunii. Fragila structură a intenţiilor lui frumoase se spulberă în faţa acestui spectacol, dar se ridică în mod automat şi înainta spre Marcia, pînă cînd ea îl opri strigînd înăbuşit: „Nu mă atinge” apoi continuă cu respiraţia întretăiată: „Tu eşti cel… Trebuia să-mi închipui de la bun început! Tu! De-aceea nu te-ai grăbit astă-vară să mă chemi de la Equity! Aşa e, nu?” Se înecă, îşi înfundă obrazul în umărul copilului şi începu să plîngă în hohote.

Bartley închise uşile apoi, cu mîinile în buzunare, o înfruntă cu un zîmbet rău şi imperturbabil.

— Vrei să-mi spui despre ce e vorba?

— Pretinzi că nu ştii? Am întîlnit chiar acum o femeie, la capătul străzii. Nu ghiceşti pe cine?

— Nu; dar e foarte palpitant. Spune!

— Pe Hanhah Morrison! S-a apropiat de mine clătinîndu-se; şi pe cînd o compătimeam — nebuna de mine! — pentru că eram în drum spre casă, şi mă gîndeam cu drag la tine, şi eram fericită, şi o întrebam cum a ajuns aşa, m-a lovit şi mi-a spus… mi-a spus să-l întreb pe bărbatul meu.

Mînia ei degenera în lacrimi, învinuirea ei se transformă în rugăminte mută; inima lui Bartley însă rămînea de piatră, indiferentă la orice rugăminte. Stupidul penitent care fusese pînă cu cîteva clipe în urmă, neghiobul blînd, plin de bune intenţii, era acum atît de departe, încît puţin lipsea să nu-l dispreţuiască. Avea să termine odată pentru totdeauna cu asta; nici un fel de îndurare pentru ei sau pentru ea; intrase diavolul în el şi nu mai avea cum să iasă; şi diavolul e aprig, şi mîndru. Şi ştie să dea celor mai josnice simţăminte aparenţa unui îndreptăţit amor propriu.

— Şi tu ai crezut o asemenea femeie? întrebă el pe un ton batjocoritor.

— Dar ce, să cred un asemenea bărbat? întrebă ea cu o ultimă fulgerare de mînie. — Doar n-ai curajul să tăgăduieşti.

— Nu, nu tăgăduiesc. N-ar avea nici un rost. Ba chiar multe motive mă fac s-o admit. Şi ce-i cu asta?

— Cum ce-i cu asta? întrebă ea uimită. — Bartley! Nu vorbeşti serios!

— O, ba da! Vorbesc foarte serios! *Şi nu tăgăduiesc*. Ce-i cu asta? Ce-ai de gînd să faci? Ea îl privi cu neîncrezătoare spaimă. Hai! Spune! Ce-ai de gînd să faci?

— O, Doamne Dumnezeule! Ce să fac? se rugă ea cu, voce tare.

— Chiar sînt curios să ştiu. Cînd ai năvălit adineauri aici, trebuie că aveai ceva în minte, dacă nu te-aş fi convins că femeia a minţit. Şi vezi că nici nu încerc. Te las să crezi tot ce ţi-a spus. Ei, ce-ai de gînd?

— Bartley! îl imploră ea disperată. Mă alungi?

— O, bineînţeles că nu! Nu e genul meu. Tu m-ai alungat şi aş avea dreptul să-ţi răspund cu aceeaşi monedă; n-o fac însă. Nu mă aştept sa pleci şi vreau să

văd ce altceva ai să faci. M-ai vrut înainte de-a ne căsători şi-ai fost destul de neruşinată în felul cum ai pus mîna pe mine; cînd firea ta geloasă te-a făcut să mă goneşti, nu te-ai lăsat pînă cînd nu m-ai găsit; ai alergat după mine. Acuma cred că ţi-a venit mintea la cap. Cel puţin n-ai să mai încerci jocul *ăsta.* Dar ce-ai să faci?

O privea zîmbind, în timp ce aceste săgeţi a atingeau una cîte una. Marcia lăsă jos fetiţa şi ieşi în vestibul, unde atîrnau pălăria şi paltonaşul acesteia. Îmbrăcată, aşa cum era, îngenunche dinaintea fetiţei şi începu să-i pună hainele, cu mîinile tremurînde.

— N-am să mai stau niciodată cu tine, Bartley, zise ea.

— Foarte bine. În ceea ce te priveşte, mă îndoiesc, dar dacă pleci acum, hotărît lucru, n-ai să mai stai cu mine, pentru că n-am să te mai las să te întorci. Să fim înţeleşi!

Fiecare avea mare nevoie de îndurarea celuilalt, dar nici unul nu se arăta îndurător.

— Nu pentru că n-ai tăgăduit. Nu cred, zise ea. Ci pentru ceea ce ai spus acum. Nu putea să încheie nasturii de la paltonaşul copilului, din cauza degetelor care-i tremurau; el se aplecă în cele din urmă şi-i încheie hăinuţa, de parcă se pregăteau să pornească toţi trei la plimbare. Marcia o ridică pe Flavia în braţe şi, suspinînd: „La revedere, Bartley!", ieşi din cameră fugind.

— Ţine minte că, dacă pleci, nu te mai întorci, zise el.

Drept răspuns, uşa de la intrare se trînti cu putere.

Bartley se aşeză să mediteze în faţa focului pe care-l aprinsese pentru ea şi care ardea acum cu flacără mare, dînd camerei o tihnă insuportabilă. N-avea timp de gîndire, trebuia să treacă la fapte. Urcă în dormitor, unde lampa ardea cu o flacără slabă, ca şi cum ea ar fi aprins-o, apoi ar fi micşorat-o, aşa cum obişnuia. Nu ştia ce va face, dar începea să întrevadă. Îşi împachetă lucrurile într-un geamantan pe care-l scoase din debara şi pe care-l cum- părase pentru Marcia, cînd aceasta plecase la Equity în vară; geamantanul mai păstra parfumul rochiilor ei.

Cînd termină, coborî şi, cum între timp i se făcuse ciudat de foame, mîncă ceea ce fusese pregătit pe masa

de ceai, apoi examină hîrtiile de pe birou; arse cîteva, iar pe celelalte le puse în geamantan.

Se aşeză în fine lîngă foc şi-i mai acordă Marciei un sfert de oră în care să se întoarcă. Nu ştia ce-l sperie mai mult: întoarcerea Marciei sau refuzul ei de-a o face. Dar, după ce răgazul fixat trecu, îşi luă geamantanul şi ieşi din casă. Cum începuse ploaia, se întoarse după umbrelă: îi mai dădu Marciei o şansă şi urcă în fugă scara pînă în odaia lor. Dar ea nu se întorsese. Plecă iarăşi şi merse grăbit prin ploaie pînă la gara Albany, unde cumpără un bilet pentru Chicago. N-avea încă un ţel bine precizat; ştia doar că va scăpa de ea: pentru mult, pentru puţin timp, ori pentru totdeauna, nu-i era limpede; dacă intenţiona să mai comunice cu ea vreodată, să caute împăcarea sau s-o suporte, locomotiva care înainta spre apus, în beznă, ducîndu-l, ştia la fel de bine ca şi el.

Toate forţele mute, obscure ale obişnuinţei, care neîndoios sînt cele mai puternice forţe ale naturii omeneşti, îl trăgeau îndărăt spre ea. Pentru că vieţile lor fuseseră legate atîta vreme, părea cu neputinţă să fie despărţite, deşi unirea lor fusese plină de suferinţă şi discordie; deprinderea în căsnicie era atît de subtilă şi înrădăcinată, încît Bartley ar fi dorit ca Marcia să-l compătimească pentru ceea ce suferea el părăsind-o. Singurătatea în care se cufundase apărea în faţa lui atît de vastă, sterilă şi lipsită de speranţă, încît n-avea curajul să şi-o închipuie; abia perceptibil începu să-i fixeze o limită: se va întoarce după atîtea luni, săptămîni, zile.

Petrecu douăzeci şi patru de ore în tren şi coborî la Cleveland pentru o jumătate de ceas, cît dura oprirea, ca să mănînce. Dar nu putea să înghită nimic; se recunoştea învins şi trebuia ori să se întoarcă, ori să se arunce în lac. Cu sufletul la gură, alergă la vagonul de bagaje şi, îndeplinind formalităţile de rigoare, îşi recuperă geamantanul. Apoi se duse la casa de bilete unde-şi aşteptă multă vreme rîndul. Ajunse în fine la ghişeu şi-l privi fără un cuvînt pe casierul nervos şi grăbit.

— Spune, domnule, ce doreşti? îl întrebă funcţionarul.

Apoi, pierzîndu-şi răbdarea: — Ce este? Eşti surd sau mut? Doar n-o să mă ţii aici toată noaptea!

Poliţistul gării îşi lăsă mîna pe umărul lui Bartley:

— Circulă, amice!

El ascultă şi porni, clătinîndu-se într-un mod care confirmă bănuielile poliţistului. Se căută prin buzunare iarăşi şi iarăşi; dar portmoneul lui nu se afla nicăieri. Fusese furat împreună cu banii lui Halleck. Acum nu-i mai putea restitui; nu-i mai rămînea decît ruina pe care-o alesese.

XXXII

Halleck îşi prelungi vacanţa de vară pînă după sfîrşitul lui octombrie. Mai venea în oraş din cînd în cînd, apoi iarăşi dispărea pentru o vreme; era atît de neliniştit şi aşa nu se simţea în apele lui la ultima dintre aceste vizite, încît bătrînii fură bucuroşi cînd le scrise că va rămîne atîta vreme cît timpul va continua să fie frumos. Vorbea despre un om interesant pe care-l cunoscuse în staţiunea montană unde se afla; un hispano-american, ataşat la una din legaţiile din Washington, care avea un plan pentru americanizarea educaţiei populare din ţara lui. „M-a marcat puternic, scria Halleck, şi dacă nu mi-aş fi irosit atîta vreme cu dreptul şi cu pielăria, mi-ar plăcea să mai irosesc puţină de dragul unei cauze ca aceasta". Nu mai reveni asupra subiectului în scrisorile sale; dar în prima seară după ce sosi, cînd şedeau cu toţii în tihnă, bucuroşi să-l ştie din nou acasă, Ben îl întrebă pe tatăl său:

— Ce-ai zice dacă aş pleca în America de Sud?

Bătrînul tresări din plăcuta moţăiala pe care şi-o îngăduia în fiecare seară, după cină, mulţumit de prezenţa fiului său şi dorind să lase cuvîntul femeilor.

— Nu înţeleg ce vrei să spui, Ben.

— Probabil că fiind atît de pătruns de acest subiect, am impresia că am vorbit despre el. L-am amintit într-una din scrisori.

— Da, îi răspunse tatăl lui, dar am crezut că glumeşti.

Halleck se încruntă nerăbdător: nu era dispus să întîlnească privirea mamei şi surorilor lui, aşa încît i se adresă din nou tatălui său.

— Nu ştiu dacă vorbeam serios. Doamna Halleck îşi plecă ochii asupra cusăturii, cu un slab suspin de uşurare.

— Dar nu pot spune, adaugă el, nici că glumeam. Omul acela vorbea foarte serios.

Se opri, vrînd parcă să-şi stăpînească o pornire de iras- cibilitale, apoi continuă să le expună proiectul

cunoştinţei sale hispano-americane, explicîndu-l în amănunt.

— Toate bune şi frumoase, zise tatăl la sfîrşit, dar de ce e nevoie să pleci tu acolo, Ben?

Întrebarea păru să-l vexeze pe Halleck şi nu răspunse pe loc. Mama lui nu suporta să-l vadă supărat şi-i sări în ajutor, împotriva ei însăşi şi a tatălui lui, făcînd o simplă presupunere:

— Am putea socoti că e vorba de o operă de misionar.

— Nu-i o operă de misionar, mamă, răspunse Halleck sever, oricum ai lua-o. M-aş duce să învăţ pe alţii şi aş fi plătit pentru munca mea. Şi vreau să vă spun numaidecît că acolo nu există malarie sau cutremure de pămînt şi că n-au mai avut o revoluţie de şase ani. Ţara e perfect sigură din toate punctele de vedere, iar clima e atît de sănătoasă, încît ar fi o fericire pentru mine. Dar nu e vorba să convertesc pe nimeni.

— Sigur că nu, Ben, acceptă mama lui calmă.

— Sper că n-ai avea nimic împotrivă chiar dacă ar fi o operă misionară, zise una din surorile mai mari.

— Nu, Anna, întări Ben.

— Voiam numai să ştiu, răspunse Anna.

— Atunci sper că eşti mulţumită, Anna, i-o reteză Olive. Ben nu va refuza să-i convertească pe uruguayehi dacă-l vor ruga frumos.

— Cred că Anna avea dreptul să întrebe, spuse Louisa, cea mai în vîrstă.

— O, fără îndoială, domnişoară Halleck, zise Olive. Iar mie-mi place să-l văd pe Ben admonestat pentru purtare necuviincioasă faţă de mama lui.

Tatăl ei rîse, văzînd-o cum sare să-şi apere fratele.

— E o cauză pe care o respectăm; dar, aşa cum am spus adineauri, nu înţeleg de ce trebuie să pleci, Ben. Asta s-ar potrivi unor tineri care n-au planuri bine stabilite, dar tu ai îndatoririle tale aici. Cred că aşa priveşti şi tu lucrurile. Cum spuneai în scrisoarea ta, ai pierdut atîta timp cu pielăria şi dreptul…

— Niciodată n-am să fac nimic cu dreptul! Izbucni Ben. Mama lui îl privi îngrijorată, tatăl lui arboră un zîmbet stereotip; Olive rămase în stare de alarmă, gata la nevoie să reducă la tăcere pe surorile mai mari care-şi ţineau respiraţia şi deveniră pe nesimţite mai ţepene.

— Nu mă simt bine.

— Mi-am dat seama, dragul meu, îl întrerupse maică-sa, profitînd de orice prilej să-i vină în ajutor.

— Nu sînt destul de robust ca să continui programul de lucru pe care mi l-am fixat şi simt că sînt pe cale să-mi irosesc slabele mele puteri.

Tatăl lui se arătă mai puţin surprins decît, evident, se aşteptase Halleck, care îşi rostise cuvintele cu un fel de sfidare; probabil bătrînul îi urmărise destul de atent evoluţia ca să-şi închipuie că aici se va ajunge în cele din urmă. Oricum, fu în stare să zică fără să pară că se învoieşte prea uşor:

— Bine, renunţă atunci la drept şi întoarce-te la pielărie. Sau apucă-te de altceva. Noi nu vrem să faci ceva care să te împovăreze; dar găseşte o muncă folositoare aici, acasă. E mult de lucru.

— Nu şi pentru mine, spuse Halleck posomorît.

— Ba da. E mult de lucru, stărui bătrînul.

— Văd că nu vreţi să mă lăsaţi să plec, zise Halleck, ridicîndu-se cu neslăpînită iritare. Dar n-aş vrea să luaţi tonul ăsta cu mine!

— N-am luat nici un ton, Ben, insistă cu tandreţe mama lui.

— Hotărît că Anna a luat un ton, zise Olive.

Anna nu răspunse, dar Louisa întrebă în locul ei:

— Ce ton?

— Linişte, copii, făcu mama lor.

— Bine, bine, îi propuse bătrînul Halleck lui Ben. Mai chibzuieşte, mai chibzuieşte. Nu te pripi.

— M-am gîndit şi e grabă mare, răspunse Ben. Dacă plec, trebuie să plec imediat.

Doamna Halleck lăsă acul pe jumătate înfipt în cusătură şi mîinile-i căzură în poală, în timp ce se uita la fiul ei.

— Problema ta, Ben, e nu că renunţi la studiile de drept, ci că renunţi la familie şi pleci departe de noi toţi, zise tatăl lui. Asta nu-mi place deloc.

— Nici mie nu-mi place. Dar-n-am încotro. Şi adăugă:

— De fapt, mamă, fără consimţăminlul vostru deplin şi liber, nu plec. Tu şi tata trebuie să hotărîţi asta între voi.

Scoase un suspin grăbit şi îngrijorat şi puse mîna pe clanţa uşii.

— Nu-i în apele lui, spuse mama cu ochii în lacrimi, după ce Ben părăsi încăperea.

— Nu, zise soţul ei. N-are astîmpăr. Dar în cîteva zile o să uite.

Flutură această idee ca să-şi liniştească soţia, dar toate argumentele lui nu făceau decît să-i sporească propria mîhnire.

— Nu ştiu, doar poate că ar fi cel mai bun leac pentru sănătatea lui, făcu doamna Halleck la urmă.

— M-am îndoit întotdeauna că va reuşi ceva cu dreptul, zise tatăl.

Surorile mai mari discutară între ele proiectul lui Halleck, aşa cum obişnuiau în orice problemă de interes familial şi se aplecară asupra unei hărţi a Americii de Sud, vrînd parcă să se ferească de mama lor.

Olive părăsi încăperea pe altă uşă şi-l întîlni pe Halleck în drum spre camera lui.

— Ce s-a întîmplat, Ben? şopti ea.

— Nimic, răspunse el rece. Dar adăugă: intră, Olive.

Ea îl urmă şi zăbovi nehotărîtă, în timp ce el mărea flacăra lămpii.

— Nu mai pot rămîne aici, zise el, aruncîndu-i o privire tristă, obosită.

— Care dintre cunoştinţele noastre a fost pe la Elm House în ultima vreme? întrebă ea repede.

— Nu Laura Diximore e cea care mă face să plec, dacă asta vrei să spui, răspunse Halleck.

— Nici nu m-am gindit la ea şi te-aş fi dispreţuit dacă ar fi fost aşa! Dar am s-o urăsc, oricare-ar fi.

Halleck şedea în faţa biroului, iar sora lui, lăsîndu-se alături, pe marginea unui scaun, îl privea dusă pe gînduri.

— Ştiu că e vorba de cineva!

— Dacă îţi închipui că sînt chiar atît de prost încît să mă dau pe mîna cuiva, te înşeli rău de tot!

— O, nu trebuia să se ajungă la asta! exclamă Olive cu indignată milă.

— Aici viaţa mea e un eşec, strigă Halleck tulburat, mişcîndu-şi capul intr-o parte şi-n alta. Am impresia că, dacă m-aş duce acolo, aş putea recîştiga timpul pierdut.

Ce fericire dacă n-ar fi decît faptul că o fată inocentă mă respinge!

— O fi atunci vreuna măritată care a cochetat cu tine!

El rîse cu obidă.

— Mai că aş încuviinţa ca să-ţi fiu pe plac. Olive. Dar prefer, dacă pot, să ajung la capătul discuţiei fără să mint.

De ce trebuie să cauţi altă explicaţie decît aceea pe care ţi-am dat-o şi care-ar trebui să te mulţumească? Nu mă mai chinui! Nu-ţi imagina tot felul de lucruri, nu face un mister din mine! Am fost prea sincer şi cam stîngaci şi am procedat cum nu se poate mai greşit cu tata şi cu mama; dar vreau să plec, pentru că viaţa mea aici e-o înşelătorie şi va trebui să trudesc multă vreme acolo, înainte de-a mă regăsi pe mine cel adevărat.

— Ben, întrebă Olive fără să ţină seama de vorbele lui, ce-ai făcut?

— Vechea poveste… nimic.

— E-adevărat, Ben?

— De obicei te mulţumeai să întrebi o singură dată, Olive.

— Sper că nu eşti atît de păcătos şi nepăsător, încît să laşi ca o biată creatură să se îndrăgostească de tine, apoi să fugi de nenorocirea pe care-ai provocat-o.

— La drept vorbind, n-ar avea rost să tăgăduiesc!

zise Halleck şi căută privirea surorii lui cu un zîmbet trist. Ţii neapărat să existe, o femeie?

— Da. Dar îmi dau seama că n-o să-mi spui nimic şi nu vreau să te amărăsc. Mi-e teamă numai că te preocupă cine ştie ce prostie, din cauza căreia o să pleci.

— Ei, eşti mulţumită să afli că n-o să pot pleca, oricît de puternic ar fi mobilul?

— Ştii foarte bine, Ben; şi ştiu şi eu. Dacă n-ai obţinut încă asentimentul tatei şi-al mamei, e numai pentru că nu ţi-ai luat inima-n dinţi să-l ceri. Fără asta, ai fi plecat. Dar sper că n-ai s-o faci fără să mai chibzuieşti, cum spune tata, şi să mai discuţi. Nu-mi place să pari nesăbuit şi capricios, cînd ştiu că nu eşti; am să mă împotrivesc şi eu acestui proiect, pînă cînd n-am să aflu ce te mînă departe de noi, sau dacă e ceva care să merite. Să nu te-aştepţi să-ţi uşurez; situaţia; dimpotrivă, am să ţi-o îngreunez.

Privirile ei afectuoase îi dezminţeau ameninţarea; dacă ceilalţi nu puteau să-i reziste lui Ben, cînd o dorinţă oarecare se făcea simţită dincolo de modestia lui, cum să-i reziste ea, care-l înţelegea cel mai bine şi-l compătimea?

— Ţi-aş fi spus ceva astă-seară, dacă nu ne-ai fi speriat cu planul tău ridicol şi te-aş fi întrebat dacă nu poţi să faci ceva. Părea că încearcă să schimbe subiectul discuţiei, să-i abată gîndurile de pe calea pe care-o apucaseră; dar el asculta apatic şi o lăsă să continue ori nu, după cum i-ar fi fost vrerea. — Cred, făcu ea hotărîndu-se deodată, că un necaz mare îi ameninţă pe nefericiţii aceia de soţi Hubbard.

— Altul? întrebă Halleck, melancolic şi sarcastic în acelaşi timp, îndreptîndu-şi privirile spre ea, resemnat parcă s-o asculte.

— Ştii că el şi-a părăsit postul de la ziar.

— Da, am auzit cînd am mai fost pe-acasă.

— Se povestesc lucruri foarte neplăcute în legătură cu asta. Că domnul Witherby i-ar fi făcut vînt, fiindcă Hubbard s-ar fi purtat urît… a publicat ceva ce nu s-ar fi cuvenit.

— Era de aşteptat, zise Halleck.

— N-a mai găsit alt loc şi Marcia zice că nu mai capătă decît foarte puţin de lucru. Trebuie că a făcut datorii mari. Sînt foarte îngrijorată din cauza lor. Din ce-or fi trăind?

— Probabil din banii cu care l-am împrumutat eu, zise Halleck liniştit. I-am dat cu împrumut astă-primăvară o mie cinci sute de dolari, datorită cărora cred că o duce destul de bine.

— O, Ben! De ce i-ai dat bani cu împrumut? Trebuia să ştii că n-o să facă nimic bun cu ei.

Halleck îi arătă cum şi de ce-i împrumutase banii, adăugînd:

— Dacă îşi întreţine din ei familia, tot e bine. I-am dat de dragul ei.

Halleck abia se încumetă s-o privească pe sora lui şi-şi lăsă ochii în jos cînd ea îi răspunse cu simplitate:

— Da, într-adevăr. Dar cred că Marcia nu ştie şi mă bucur, fiindcă s-ar fi neliniştit şi mai tare. Te venerează, Ben!

— Da?

— Crede că eşti desăvîrşit şi nu vine niciodată la noi fără să întrebe cînd te întorci acasă. Îşi închipuie, cred, că ai o influenţă binefăcătoare asupra mizerabilului ăla de bărbat al ei, care merge din rău în mai rău. Tata a auzit că pariază pe candidaţii în alegeri. Asta face cu banii tăi!

— Ar fi fost banii altuia dacă n-ar fi fost ai mei, zise Halleck. Bartley Hubbard trebuie să trăiască şi să aibă micile bucurii care fac sarea vieţii.

— Biata fată, suspină Olive, nu ştiu ce s-ar întîmpla dacă ar afla că pleci. S-o fi auzit vorbind, ai fi zis că numără zilele şi ceasurile pînă la întoarcerea ta. E ridicol cum se înţelege cu mama; atîta o descoase în legătură cu tine, de parcă ar vrea să-l facă pe Bartley Hubbard din nou, după chipul şi asemănarea ta. Mie mi-ar displăcea să ştiu că cineva mă socoteşte sfînt, aşa cum te socoteşte ea pc tine. Dar, slavă Domnului, nu-i nici o primejdie. Cîteodată îmi vine să rîd cînd văd cum ne întreabă pe toţi despre tine şi cît de încîntată este cînd descoperă că tu şi secătura aia aveţi ceva în comun. Dar e îngrozitor de trist! Marcia e desigur cea mai sinceră fiinţă din lume, continuă Olive, dusă pe gînduri. Uneori inocenţa ei mă sperie. Cred că nici gelozia n-o duce cu mintea la ceva rău: e furioasă şi simte că e nedrept ca ea să dea atît de mult, cu mult mai mult decît dă el. De fapt, gîndul ei nu se îndreaptă nici o clipă spre altcineva: cred că, dacă ar fi liberă să aleagă, de-acum înainte pînă la ziua de apoi, tot pe Bartley Hubbard l-ar alege, aşa rău cum îl ştie. Iar dacă ar rămîne văduvă şi ar cere-o cineva de nevastă, ar fi şocată şi uimită.

— Foarte probabil, zise Halleck distrat.

— Îmi pare rău pentru ea, continuă Olive. Ştiu că e mereu necăjită şi îngrijorată. Nu poţi să faci ceva, Ben? Discută cu omul acela dezgustător şi vezi dacă nu reuşeşti să-l pui din nou pe drumul cel drept.

— Nu! Izbucni Halleck violent, renunţînd la atitudinea lui distrată. Nu vreau să am în nici un fel de-a face cu el! Lasă-l să meargă pe drumul lui şi n-are decît să se ducă la… eu n-am să mă amestec. Nu pot… nu trebuie! Mă mir de tine, Olive. Îşi împinse îndărăt scaunul şi se ridică de la masă, apoi şchiopătă prin cameră, în căutarea pălăriei şi-a bastonului care se aflau la vedere pe birou, acolo unde le lăsase. În timp ce

punea mîna pe ele în fine, întîlni ochii miraţi ai surorii lui.

— Dacă m-aş amesteca, n-aş face-o cîtuşi de puţin fiindcă-mi pasă de *el!* strigă Ben.

— Sigur că nu! întări Olive. Dar nu-nţeleg de ce te miri de mine.

— Fiindcă mie de ea îmi pasă…

— Bineînţeles! Nici nu m-am aşteptat să intervii din vreun alt motiv!

— Ben rămase cu mîna pe pălărie şi pe baston, privind-o consternat, ca un om căruia nu-i vine să-şi creadă urechilor. Îl cuprinse un fior, o lumină nouă i se aprinse în ochi, apoi zise calm:

— Mă duc la Atherton.

— În seara asta? întrebă sora lui, acceptînd provizoriu, aşa cum fac femeile, aparenta schimbare a subiectului. Nu te duce acum, Ben! Eşti prea obosit.

— Nu sînt obosit. Tot aveam de gînd să-l văd în seara asta. Vreau să discut cu el despre planul ăsta sud-american.

Îşi puse pălăria şi se îndreptă grăbit spre uşă.

— Întreabă-l de familia Hubbard. Poate ştie ceva.

— Nu vreau să aflu nimic. N-am să-l întreb.

Ea se strecură între el şi uşă.

— Ben, nu cumva ai auzit ceva împotriva bietei Marcia?

— Nu!

— Crezi că are vreo vină pentru nereuşita lui?

— Cum aş putea să cred una ca asta?

— Atunci nu-nţeleg de ce nu faci ceva ca s-o ajuţi.

El o privi din nou şi deschise gura să vorbească în fine dar, după o altă ezitare, spuse doar:

— Am treburile şi grijile mele. Nu-i un motiv suficient să nu mă mai ocup şi de-ale lor?

— Nu şi în cazul tău, Ben.

— Atunci nu înţeleg să mă amestec în necazurile altora. Nu-mi place, cum ai spus tu odată.

— Dar uneori nu poţi să nu te amesteci, cum ai spus *tu.*

— De data asta pot, Olive. Nu vezi… începu el.

— Văd că îmi ascunzi ceva, dar am să descopăr eu ce anume.

Şi-l ameninţă, pe jumătate în glumă.

— Aş vrea să reuşeşti, răspunse el. Poate ai să-mi spui şi mie. De astă-dată ea îi deschise uşa şi, în trecere, el îi mărturisi blînd:

— Da, sînt obosit, dar n-aş avea odihnă pînă cînd n-aş sta de vorbă cu Atherton. E mai bine să mă duc.

— Da, încuviinţă Olive. E mai bine. Şi adăugă, tachinîndu-l: Oricum eşti prea misterios ca să fii de vreun ajutor acasă.

Familia îl auzi închizînd în urma lui uşa de la intrare, iar Olive, care între timp revenise în salon, îi lămuri:

— A plecat să examineze problema cu domnul Atherton.

Tatăl rîse uşurat.

— Dacă se lasă în grija lui Atherton, cred că n-avem de ce să fim îngrijoraţi.

— Copilul nu e bine deloc, zise mama.

XXXIII

Halleck îl întîlni pe Atherton în uşa camerei lui, îmbrăcat cu pardesiul şi cu pălăria pc cap.

— A, Halleck! Tocmai mă duceam să văd dacă te-ai întors!

— Nu mai e nevoie, zise Halleck împingîndu-l în odaie. Vreau să mă sfătuiesc cu tine, Atherton, într-o chestiune importantă.

Atherton îşi scoase pălăria şi închise uşa cu o mînă, în timp ce-şi scotea braţul celălalt din mîneca pardesiului.

— Ca să fiu drept, şi eu voiam să îmbin utilul cu plăcutul şi să mă bucur de prezenţa ta, atacînd şi cîteva probleme serioase. Mări flacăra lămpii, îşi luă scaunul, se aşeză la masa lui de lucru şi-şi îndreptă privirea spre Halleck, aşa cum făcea ori de cîte ori stăteau de vorbă acolo. E vechea poveste, zise realizînd că situaţia se repetă! Aflu de la Witherby că Hubbard şi-a retras banii tăi de la *Evenimente* şi mai aflu din altă parte că-i aruncă pe apa sîmbetei, pariind pe candidaţii la alegeri. Ce-ai de gînd să faci?

— Nimic, zise Halleck.

— O, foarte bine, răspunse Atherton, cu senzaţia că i se cam dă peste nas, dar hotărît să nu facă prea mult caz. Izbucni apoi cu prietenoasă exasperare: — De ce dracu' i-ai dat tipului bani cu împrumut?

Halleck îşi ridică privirea gînditoare şi şi-o fixă pe jumătate rugător, pe jumătate insolent, asupra prietenului său:

— De dragul nevesti-si.

— Da, ştiu, îi ripostă Atherton, mi-aduc aminte ce părere aveai. Chiar dacă nu ţi-am împărtăşit-o, ţi-am respectat-o. Totuşi nu cred că împrumutul tău a fost o binefacere pentru vreunul din ei. Pe el probabil că l-a tentat să conteze pe pe nişte bani nemunciţi, ceea ce corupe în totdeauna.

— Da, replică Halleck. Regret, dar nu pot spune asta, cîtă vreme e vorba de el. Nu cred că ar fi bine

pentru ea dacă l-aş forţa să-mi restituie acum ceea ce i-a rămas de la pariurile acelea.

— Nu cred nici eu.

— Atunci am să-l las în pace.

Subiectul era încheiat şi Atherton aştepta ca Halleck să-i spună ce-l adusese. Dar Halleck nu făcea decît să se joace cu cuţitul de tăiat hîrtia, pe care mîna lui stîngă îl găsise pe masă, lîngă el şi, cu bărbia lăsată-n piept, părea pierdut în trista-i reverie.

— Doar nu-ţi reproşezi că l-ai păgubit, zise în cele din urmă Atherton zîmbind.

— Păgubit? întrebă repede Halleck. Ce vorbă-i asta? Cum adică?

— Împrumutîndu-i bani.

— O, am şi uitat; nu la asta mă gîndeam, răspunse Halleck iritat, ci la cu lotul altceva. Sînt conştient că tipul îmi displace profund, pînă într-atîta încît i-aş dori mai mult rău decît i se întîmplă acum, cel mai mare, cred. Deşi nu ştiu, de fapt, ce-ar însemna acest rău. Într-o altă viaţă, dacă există alta, ar trebui s-o apuce pe un drum nou; dar nu te poţi aştepta la asta din partea lui. Aici, el nu poate merge decît din rău în mai rău; nu poate aduce decît mîhnire şi ruşine în jurul lui. De ce să nu-i doreşti moartea, cînd moartea lui n-ar fi decît o binefacere?

— Cred că nu te-aştepţi să-ţi răspund serios la o asemenea întrebare.

— Şi dacă ţi-aş cere?

— Atunci ţi-aş spune că nici un om nu poate dori cuiva asemenea binefacere, decît doar din cele mai grave raţiuni; şi cu cît ai mai puţin de-a face cu asemenea lucruri, chiar ca abstracţiuni, cu-atît mai bine.

— Ai dreptate, zise Halleck. Dar de ce zici abstracţiuni?

— Fiindcă în cazul tău nimic altceva nu e de conceput.

— Ţi-am spus că-i doresc tot răul.

— Şi eu nu te-am crezut.

Halleck se lăsă pe spate cu scaunul şi rîse amar.

— Aş vrea să pot convinge pe cineva de răutatea mea.

Dar se pare că e zadarnic să încerc. Vă spun lucruri care-ar trebui să vă stîrnească indignarea, atit ţie, aici,

cît şi lui Olive, acasă; dar tu îmi răspunzi că nu mă crezi, iar ea, că doamna Hubbard mă socoteşte un sfînt. Probabil că dacă te-aş apuca de reverul hainei şi te-aş informa în mod confidenţial că am trecut prin Clover Street, 129, unde am zăbovit destul ca să-i fac de petrecanie lui Bartley Hubbard, ai fi în stare să nu chemi poliţia.

— Aş chema doctorul, zise Atherton.

— Iată ce înseamnă să ai caracter! Căci dinăuntru, din inimă, vorbeşte gura; dinăuntru, din inima omului, ies cugetările cele rele enumerate în Scriptură; dar tot ce-ţi cer semenii este să le înfrînezi şi să păstrezi aparenţele. Ce lucru amuzant ar fi moralitatea dacă n-ar fi… altfel. Ce crezi Atherton? A existat vreodată un om ca Iisus Christos?

— Ştiu că tu crezi, zise Atherton.

— Depinde la care din faţetele mele te referi. Dacă te gîndeşti la mine, cel de la şcoala duminicală, da. Dacă însă te gîndeşti la mine, cel care ţin în cumpănă prezentul imediat, între trecut şi viitor, teamă mi-e că nu. Şi totuşi mi se pare că sînt destul de credincios. Ştiu că, dacă Isus n-a trăit pe pămînt, a trăit cineva care şi l-a imaginat, şi acel cineva trebuie să fi fost o fiinţă superioară. Faptul istoric n-ar trebui să conteze. Christos odată închipuit, ce mîngîiere, ce încîntare trebuie să fi simţit acele sărmane suflete aflîndu-se în preajma unei asemenea fiinţe, sub veşnica-i privire. Alinare, odihnă, înfăţişarea tuturor în Ziua Judecăţii…

— Fiecare zi e Ziua Judecăţii, zise Atherton.

— Da, îţi cunosc părerea. Dar eu mă refer la Ziua de Apoi. Ar trebui să existe ceva, ca o anticipare a ei, aici, în sistemul nostru social. Caracterul este o superstiţie, un fetiş nenorocit. O dată pe an, cel puţin, ar trebui să fie prinşi păcătoşii a căror viaţă aparent fără prihană i-a aşezat deasupra oricărei bănuieli şi să fie întorşi pe dos, ca o haină, în faţa comunităţii, ca să li se arate oamenilor cum le-a înnegrit sufletul focul gheenei. Asta ar demitiza cultul caracterului frumos. Şi rîse din nou. Mă rog, nu-i o discuţie prea serioasă, deşi nu-i chiar o glumă. Am venit de fapt să te întreb ceva. Am terminat dreptul şi sînt gata să încep lucrul, aici, în biroul tău. Nu crezi că ar fi momentul potrivit să renunţ la cariera de jurist? Aşteaptă puţin! zise, oprindu-l pe

Atherton să vorbească. Să trecem peste surpriza decentă, protestul amical scrupulul conştiincios. Hai, spune drept, crezi că am stofă de avocat?

— Nu cred că eşti foarte bun, Halleck, începu Atherton.

— O, ce *avocat* îmi eşti! Nu-mi dai un răspuns direct!

— Îţi dau dacă vrei, replică Atherton.

— Zi!.

— Te gîndeşti să renunţi.?

— Da.

— Atunci renunţă. Niciodată un om care a vrut să se lase de avocatură n-a prosperat în această profesiune. Şi acum, fiindcă am ajuns aici, să-ţi spun ce-am gîndit eu tot timpul ăsta. M-am gîndit că, dacă ai o adevărata vocaţie, vei trece peste neajunsurile temperamentale; dar dacă vei ajunge să te plictiseşti de avocatură, s-a isprăvit; nu vei fi niciodată un avocat bun. Întrebarea este dacă momentul acela a sosit.

— A sosit, zise Halleck.

— În cazul ăsta opreşte-te, aici şi acum. Ai pierdut doi ani care nu se vor mai întoarce; să nu pierzi şi alţii pe deasupra. Nu ţi-aş fi prieten, n-aş fi un om cinstit, dacă te-aş aduce să lucrezi cu mine, după asta. Un prost jurist e tot ce poate fi mai rău. Ceea ce mi-ai spus nu-i chiar o surpriză pentru mine, dar va fi o lovitură pentru tatăl tău, adăugă el după un timp, privindu-l întrebător pe Halleck.

— Ar fi fost dacă n-aş fi avut precauţia să-i reduc mai întîi efectul printr-o lovitură şi mai grea.

— I-ai vorbit aşadar?

— Da, i-am înfăţişat faptele, luîndu-l cu binişorul, fără să afirm nimic precis. Dar mi-am dat seama că, dacă în privinţa avocaturii a mers-bine, la punctul celălalt n-a consimţit; şi aici am să te rog să mă ajuţi, Atherton. Am să-ţi expun planul meu.

Începu direct; apoi continuă, explicînd lucrurile pe-ndelete, cum făcuse şi acasă. Atherton asculta, avînd grijă să nu lase să-i scape vreo expresie de mirare; dar asculta cu tot mai multă gravitate, ca şi cum auzea ceva nerostit dincolo de litania monotonă, uşor nazală, a lui Halleck, iar la sfîrşit spuse:

— Subscriu la orice proiect care te va face să lipseşti o vreme. Şi voi sta de vorbă cu tatăl tău despre asta.

— Dacă mai e nevoie să te conving, pot să-ţi aduc argumente, zise Halleck, apreciind sprijinul prompt al prietenului său.

— Nu, n-am nevoie de nici un argument, te cred pe cuvînt, replică Atherton.

— Atunci aş vrea să-mi spui ceva care să-mi schimbe *mie* gîndul! Cîtă vreme nu mă contrazice cineva, preget să iau o hotărîre. Halleck zîmbi, dar Atherton îşi păstră gravitatea. Ce n-aş da să fie aici americanul meu spaniol! Dc ce crezi că planul meu e bun? De ce să-i dezamăgesc iarăşi pe părinţii mei, să-i frîng mamei inima, înştiinţîndu-i că plec pentru un folos atît de nesigur ca acela pe care-l oferă acest proiect?

Şi continuă să-l provoace pe prietenul său, mai mult în glumă, dar o emoţie mai adîncă şi mai puternică făcea să-i tremure glasul.

Atherton păru că ignoră acest simţămînt; răspunse vădit pe ocolite:

— E-o cauză dreaptă; într-un fel, e şi-o operă misionară, dacă vrei.

— Aşa mi-a spus şi mama!

— Iar schimbarea îţi va face bine.

— Aşa i-am spus şi eu mamei!

Atherton rămase tăcut, aşteptînd în mod clar ca Halleck să continue, ori nu, discuţia. Într-un tîrziu, Halleck reluă:

— Ai să-mi spui că datoria mea este în primul rînd să-mi respect obligaţiile şi să mă ocup de cei care aşteaptă, pe drept cuvînt, să se realizeze cu ajutorul meu. Ai să-mi spui că-i o nebunie să renunţ la afecţiunea de care sînt înconjurat acasă şi că nimic în afară de o raţiune majoră nu poate să-mi justifice hotărîrea. Şi mai pretinzi că te mulţumeşti cu argumentele pe care ţi le-am oferit. Nu joci cinstit cu mine, Atherton!

— Nu, zise Atherton, continuînd să scruteze chipul lui Halleck tot atît de atent, dar părînd acum mai degrabă că-i ghiceşte gîndurile decît că-i ascultă vorbele. Ştiam că ai motive majore şi dacă am pretins că îţi încuviinţez planul numai pe baza explicaţiilor pc care

mi le-ai dat, nu m-am purtat cinstit cu tine. Dar poate puţină necinste nu strică în cazul nostru. Nu mi-ai spus care sînt motivele tale, nu pot să-ţi cer să mi le spui.

— Dar ţi le închipui?

— Da.

— Şi ce-ţi închipui? Că am fost dezamăgit în dragoste? Că am fost respins? Că fata care a consimţit a rupt ulterior logodna, sau cam aşa ceva? întrebă Halleck dispreţuitor. Atherton nu răspunse. — O, ce departe eşti de adevăr! Ce norocos, ce mîndru şi ce fericit m-aş simţi dacă ar fi aşa! Îl privi pe prietenul său drept în ochi şi adăugă plin de amărăciune: — Nu eşti curios, Atherton; nu mă întrebi care e de fapt chinul meu! Vrei să-ţi spun fără să mă întrebi?

Atherton răsucea un creion între degete, în timp ce un zîmbet de compasiune îi arcuia buzele.

— Nu, zise el în cele din urmă, cred că e mai bine să nu-mi spui care ţi-e chinul. Îmi dau seama chiar fără să ştiu că e ceva serios…

— O, tragic! replică Halleck ironic.

— Dar mă îndoiesc că te va ajuta dacă-mi vei spune. Te respect prea mult pentru bunul tău simţ ca să cred că-i o închipuire; şi destăinuirea nu poate decît să-ţi slăbească voinţa. Dacă mi-ai spune, ţi s-ar părea că ai împărţit răspunderea cu mine şi-ai fi gata să laşi lupta în seama mea. Dacă te baţi cu vreo tentaţie sau cu vreo amăgire, trebuie să te baţi singur: nu te adresezi unui aliat decît ca să te flateze, să te asigure că nu eşti în primejdie sau că nu porţi nici o vină.

Halleck încuviinţa, dînd uşor din cap la, fiecare din spusele avocatului.

— Ai dreptate, zise el, dar un om subtil ca tine nu poate pretinde că nu ştie ce mă mistuie, într-un caz atît de simplu ca al meu.

— Nu ştiu nimic sigur, îi replică Atherton. Şi caut, pe cît posibil, să nu-mi imaginez nimic. Dacă durerea ta priveşte pe cineva din preajma ta — şi nici o problemă gravă nu priveşte un singur om — n-ai dreptul s-o divulgi.

— Iată că un alt Daniel vine la judecată!

— Trebuie să te bizui pe principiile tale, pe respectul de tine însuţi şi să nu te-abaţi din drum…

Halleck izbucni într-un rîs amar şi se ridică de pe scaun:

— O, ai abdicat acum din funcţia de judecător? Principii, respect de sine! Într-o asemenea problemă? Nu-ţi dai seama că tocmai principiile şi sentimentul demnităţii m-au minat? Totdeauna diavolul ia omul pe plan subţire. El ştie totul despre respectul de sine, şi despre principiile noastre, şi din ce sînt alcătuite. Cît trebuie că se amuză el pe seama celor mai nobile şi mai pure atribute ale firii noastre, cu care ne prindem atît de uşor în cursă unii pe alţii! Milă, onestitate, revoltă morală, viaţa ire- proşabilă — diavolul ştie că toate acestea reprezintă pentru el adevărate instrumente. Nu, domnule! În ceea ce mă priveşte, s-a zis cu principiile şi cu demnitatea! M-am săturat de ele; nu mi-a mai rămas decît sa fug şi asta am să fac. Dar în cealaltă privinţă, ai perfectă dreptate, Atherton, şi-ţi rămîn profund îndatorat: mi-ai atras atenţia că durerea nu e numai a mea şi că n-am nici un drept să ţi-o încredinţez. *Este* a mea în sensul că, nedînd-o în vileag, nici un alt suflet nu este pîngărit şi mă bucur că m-ai salvat de groaznica profanare, de sacrilegiul de a ţi-o spune. Am căutat să te înduioşez şi să trec răspunderea asupra ta; să te fac — Doamne fereşte! — să mă flatezi, înlăturîndu-mi teama firească şi dispreţul faţă de mine însumi. Ei, mă rog! Acuma a trecut şi… noapte bună!

Se întoarse deodată cu spatele la Atherton şi, sprijinindu-se în baston, porni spre uşă.

Atherton îşi luă pălăria şi pardesiul.

— Te conduc, zise el.

— Foarte bine, răspunse Halleck neatent!

— Şi cînd vrei să pleci? întrebă avocatul după ce ieşiră în stradă.

— Un vapor ridică ancora de la New York săptămîna viitoare, zise Halleck la fel de indiferent şi obosit. Am să-l iau.

Vorbiră la întîmplare, de una, de alta. Cînd ajunseră la poalele colinei de unde începea Clover Street, Halleck îşi trase mîna de sub braţul lui Atherton.

— Mă duc acolo! făcu el cu sumbră îndîrjire.

— Mai bine nu! îi replică liniştit prietenul său.

— Ce-o doare pe ea dacă mă opresc în faţa casei ei ca să privesc?

— Te doare pe tine, zise Atherton.

— Nu vreau să mă cruţ! replică Halleck.

Se eliberă de mîna pe care i-o lăsase Atherton pe umăr şi începu să urce dealul; celălalt îl ajunse, ca unul care a încercat să stăpîneaseă un beţiv, potolindu-i capriciile, apoi caută să-i intre în voie, satisfăcîdu-i dorinţa; îşi petrecu din nou braţul pe sub al lui Halleck şi merse cu el. Dar, cînd ajunseră în dreptul casei, Halleck nu se opri, nici nu se uită într-acolo; Atherton îl simţi însă că era străbătut de un fior puternic.

Săptămîna următoare se întîlniră zilnic şi mîndria înfrîntă nu-l mai putu împiedica pe Halleck să se autocompătimească pe faţă şi să se ruşineze de imprecizia ţelului său. Lui Atherton i se păru mai uşor să-i convingă pe părinţii îndîrjiţi decît să-l facă pe Halleck să-şi ascundă în continuare hotărîrea. Halleck era incapabil s-o mai tăinuiască.

— Contrar comportării în circumstanţe asemănătoare a unor oameni despre care citim uneori, zise el o dată. Aceştia nu şovăie în faţa datoriei, se reped drept înainte, fără să privească nici în dreapta, nici în stînga; sau alţii, adăugă, făcînd haz de propria-i glumă, îi întorc bărbăteşte spatele. Ei, asta-i!

Slăbi şi-şi pierdu forţele. În această luptă, cei doi îşi schimbară rolurile. Planul pentru fuga lui Halleck nu mai era al lui ci al lui Atherton; cînd nu renunţa cu totul la el, Ben îl accepta doar în mod pasiv. Atherton nu mai pretindea acum că ignoră despre ce e vorba: prin toată atitudinea lui, dacă nu prin cuvinte, motivul dramei era recunoscut între ei deschis şi i se întîmplă lui Atherton să-i declare cu ocazia uneia din depresiunile lui Halleck, cînd fusese nevoie de toată puterea celuilalt ca să-l redreseze:

— Nu mai veni la mine, Halleck, în nădejdea că am să găsesc o justificare pentru răul din tine în faţa binelui din tine. La început te-am compătimit; dar acum te găsesc vinovat.

— Eşti îngrozitor, zise Halleck privindu-l cu un aer nedumerit, ruinat. Ce vrei să spui?

— Uite ce: îţi închipui în sinea ta că acest chin te-a purificat şi vrei să te conving că suferinţa ta e mai altfel decît celelalte de aceeaşi factură, că e frumoasă, minunată, sfîşietoare, şi nu urîtă ca dracu’ şi amară ca

moartea, încît s-o smulgi din tine fără milă şi să te descotoroseşti de ea cu dezgust, nu alta! Iar eu îţi spun că suferi în chip vinovat, căci nimeni nu suferă nevinovat dintr-o pricină ca asta. Trebuie să pleci şi nu te-nduri. Dar, nu găsesc nimic nobil în atitudinea ta, să ştii. Ţi-aş face un mare rău dacă n-aş căuta din toate puterile să te ajut să-ţi dai scama că eşti discreditat şi că, fugind, te faci de ruşine. Închipuie-ţi că s-ar afla adevărul — închipuie-ţi că cei cărora le eşti drag ar ajunge să creadă că aşa este — ai mai putea ţine capul sus?

— Dar acum pot să ţin capul sus? întrebă Halleck. Ai văzut vreodată un cîine mai nenorocit ca mine? Dojenile tale sînt loiale, Atherton; dar ai fi putut să mă scuteşti de această ultimă lovitură. Dacă vrei să ştii, te asigur că nu simt nici un orgoliu, dramatic. Ştiu că plec fiindcă am fost înfrînt, dar nimeni nu-şi poate închipui cît am luptat. Crezi că nu văd ce îngrozitor e lucrul acesta? Nimeni altul în afară de mine nu-l cunoaşte în toată urîţenia lui. Îşi acoperi faţa cu palmele. Ai dreptate, zise cînd îşi regăsi vocea. Sufăr în chip vinovat. Ar fi trebuit s-o ştiu cînd părea că sufăr din milă; am ştiut mai demult, iar cînd mi-ai spus că dragostea fără căsătorie e mai rea decît căsătoria fără dragoste, m-ai lăsat fără apărare: încercasem să nu înfrunt adevărul, dar m-ai silit s-o fac. Am ajuns în iad şi tot în iad trăiesc de-atunci.

Am căutat să mă conving că-i doar o plăsmuire nebunească şi să pun totul pe seama sănătăţii mele şubrede; am căutat să mă conving că am să mă trezesc într-o bună zi şi am să constat că nălucirea a dispărut. Am urît-o de la bun început, tot aşa cum o urăsc şi-acum; a fost un chin pentru mine; şi totuşi undeva, în adîncul bietului meu suflet… ruşinea asta mi-era atît de plăcută, mi-este atît de plăcută… singura plăcere a vieţii… O! îşi şterse cîteva lacrimi, se ridică şi-şi încheie pardesiul. — Bine, plec. Şi sper să nu mă mai întorc. Deşi nu-i nevoie să-i spui tatei cînd o să mai vorbiţi despre mine, zise el, cu o licărire de ironie, cum obişnuia. Aşteptă puţin, apoi se întoarse către prietenul lui cu un trist reproş: — Cînd am venit la tine acum un an şi jumătate, după ce l-am dus acasă beat pe zurbagiul

acela… De ce nu m-ai prevenit atunci? Nu ţi-ai dat seama de primejdie?

Atherton şovăi:

— Am ştiut că, obişnuit cum eşti să suferi pentru alţii, vei fi nefericit; dar nici prin minte nu mi-a trecut că se va ajunge aici. Te-ai stăpînit tot timpul. Tu eşti răspunzător şi tu eşti de vină dacă suferi acum, şi n-ai altă scăpare decît să pleci.

— Aşa e, zise Halleck foarte spăşit şi n-am să te mai deranjez. Nu pot continua să păcătuiesc lăsînd-o să creadă în mine, şi în acelaşi timp să trăiesc. Acolo voi continua să port cu mine acest păcat, cîtă vreme voi trăi. Şi cred că astfel dezastrul, dacă nu va fi evitat, oricum se va atenua. Da, voi pleca.

Dar în seara din ajunul plecării trecu pe la Atherton să-i spună că renunţă. Atherton nu era şi Halleck fu cruţat de această ultimă ruşine. Se întoarse acasă pe o ploaie măruntă şi, pe cînd descuia uşa de la intrare, o auzi pe Olive spunînd: „E Ben!" Fata îşi lăsă mîna pe braţul lui şi i-l strînse, vrînd să-l prevină:, Ssst! Vino încoace!" Îl trase din holul slab luminat în salonaşul de lîngă intrare. Acolo gazul ardea mai puternic şi, la lumină, o văzu pe Marcia palidă şi calmă, şezînd cu copilul în poală. Nu se salutară: era limpede că prezenţa ei acolo depăşea toate uzanţele, nu mai era cazul să se respecte formulele de politeţe.

— Ben te va conduce acasă, zise Olive liniştind-o. Plouă? întrebă văzînd pardesiul fratelui ei. Am să aduc impermeabilul meu.

Şi-i lăsă cîteva clipe singuri:

— M-am plimbat… am umblat aşa… fără ţel, zise Marcia cu sufletul la gură. S-a întunecat atît de tare, încît mi-e teamă… mi-e teamă să mă întorc acasă. N-aş vrea să… te iau de lîngă ei… în ultima seară.

Halleck nu răspunse: rămase pe scaun, privind-o, pînă cînd Olive se întoarse cu impermeabilul şi o umbrelă. Atunci, în timp ce sora lui punea haina de ploaie pe umerii Marciei, el zise:

— Dă-mi mie fetiţa — şi-o şi luă în braţe, fără să mai aştepte încuviinţarea mamei. Copilul adormit se cuibări strîns la pieptul lui, cu un tremur voluptuos sub şalul cu care o învelise Olive. Poţi să ţii dumneata umbrela, îi spuse Marciei.

Iuţiră pasul cînd, la ieşire, fură întîmpinaţi de ploaie şi beznă, şi era greu să te ţii după Halleck şi să-l aperi aşa cum se grăbea trăgîndu-şi piciorul. O dată, Marcia trecu repede înainte, să controleze dacă fetiţa era la adăpost de umezeală, şi descoperi că Halleck îi lipise căpşorul intre umărul şi obrazul lui.

— Nu te teme, spuse el. Am eu grijă.

Vocea lui suna răguşit şi ciudat, şi amîndoi tăcură. Dar cînd zăriră casa Marciei, tînăra femeie încercă să-l oprească. Îi puse mîna pe umăr.

— O, mi-e teamă, mi-e teamă să intru! exclamă ea.

El se opri şi se înfruntară în lumina unui felinar; faţa ei era desfigurată de lacrimi.

— De ce ţi-e teamă? întrebă el tăios.

— Ne-am certat şi… am fugit… i-am spus că nu mă mai întorc. L-am părăsit…

— Trebuie să te întorci la el, zise Halleck. E soţul dumitale.

Şi insistă, repetînd întruna, ca şi cum cuvintele ar fi fost un descîntec menit să-l liniştească:

— Trebuie să te întorci, trebuie să te întorci, trebuie
să te întorci!

Apoi o trase după el, căci ea se agăţa neputincioasă de braţul lui şi gemea încetişor. În prag, Marcia izbucni:

— Nu pot să intru! Mă tem să intru! Ce-o să spună?
Ce-o să facă? O, vino cu mine! Dumneata eşti bun…
Şi-apoi n-o să mă mai tem!

— Trebuie să intri singură! Nici un alt bărbat nu-ţi poate oferi un refugiu împotriva soţului dumitale. Hai!

Se desprinse de ea şi, sărutînd obrazul cald al fetiţei care dormea, o strînse în braţe. Pe sub şal, degetele lui
le atingeau pe ale Marciei; Halleck îşi retrase mîna cu un fior.

Ea rămase cîteva clipe cu ochii la uşa închisă; o dădu apoi de perete şi, oprindu-se ca pentru a-şi aduna forţele, dispăru în lumina dinăuntru.

El se întoarse şi-o luă la fugă, încovoiat, bălăbănindu-se dintr-o parte în alta şi mişcîndu-şi braţele ca să nu-şi piardă echilibrul, cu gesturi ce păreau o chemare sălbatică şi deznădăjduită.

XXXIV

Marcia pătrunse în odaia în care îl lăsase pe Bartley.

N-avea cum să scape de soarta ei; trebuia s-o înfrunte, cu orice risc. Încăperea era goală; cu Flavia în braţe, Marcia începu să-şi caute cu stăruinţă bărbatul prin casă, la etaj şi la parter. Nu i-ar fi fost teamă acum să-l strige; dar n-avea glas şi nu putu s-o întrebe pe servitoare cînd cercetă bucătăria. Văzu rămăşiţele gustării pe care o luase el în sufragerie şi, cînd sui din nou în dormitor să culce fetiţa, văzu sertarele deschise şi diferite obiecte aşa cum le împrăştiase în timp ce-şi făcuse bagajele. Se uită la ceasul de pe cămin — o extravaganţă de-a lui pentru care îl certase — era numai opt şi jumătate; i se păruse că e miezul nopţii.

Rămase pe un scaun lîngă pat: adormi spre dimineaţă şi visă că plîngea pe umărul lui Bartley, şi el glumea cu ea şi căuta s-o liniştească, aşa cum făcea la începutul căsniciei lor; dar nu era decît fetiţa, ridicată în patul ei, şi care scîncea de foame. O îmbrăcă pe gustul lui Bartley şi, după ce-şi pieptănă părul care i se desfăcuse, coborî, plăcîndu-i să-şi închipuie că-l va găsi în salon. Servitoarea aşeza masa pentru micul dejun şi fetiţa se repezi:

— Scaunul fetiţei; scaunul lu' mama; scaunul lu' tata!

— Sigur, răspunse Marcia, ca să audă servitoarea. Tata vine curînd.

Îşi spuse că plecase pentru o noapte, aşa cum se mai întîmplase; în acest sens vorbi şi cu fetiţa la masă şi puse deoparte ceva de mîncare, să fie păstrat la cald pentru Bartley.

— Nu ştiu exact cînd se va întoarce, îi explică servitoarei.

Rostind cu voce tare că-l aşteaptă, se simţi încurajată şi-şi văzu de treabă aproape cu bucurie. La cină zise:

— Probabil că domnul Hubbard a fost reţinut undeva. Trebuie să găsească ceva proaspăt cînd vine;

mîncarea se usucă atît de tare în cuptor.

O culcă devreme pe Flavia, apoi aţîţă focul şi deretică prin salon, pentru a-l întîmpina pe Bartley. Nu-l învinuia că lipsise noaptea precedentă; era pedeapsa meritată pentru răutatea ei; va trebui să-i spună asta, precum şi că el nu poartă nici o vină în ce-o priveşte pe Hannah Morrison. Îşi reprezentă de mai multe ori scena împăcării. Cum auzea paşi pe trotuar, i se părea că el este cel care se apropie; în cele din urmă, toate zgomotele se stinseră, şi trecu şi cea de-a doua noapte.

Capul îi era greu şi mintea buimăcită de nesomn. Cînd copilul, în picioare în pătuţul lui, o strigă, trezind-o după ce abia aţipise către dimineaţă, se duse la bucătărie şi rugă servitoarea să-i dea Flaviei micul dejun, adăugînd că ea nu se simte bine şi nu doreşte nimic. Nu-i făcu nici o recomandare în legătură cu rumoarea pentru Bartley şi nici n-ar fi ştiut ce să-i ceară. Servitoarea luă cu ea copilul la bucătărie, unde-l ţinu toată ziua.

Olive Halleck sosi în cursul dimineţii şi Marcia îi spuse că Bartley fusese chemat pe neaşteptate.

— La New York, adăugă ea fără să ştie de ce.

— De-acolo a luat Ben vaporul-astăzi, remarcă Olive cu tristeţe.

— Da, încuviinţă Marcia.

— Te rugăm să vii diseară la noi la ceai, zise Olive.

— A, nu pot, o întrerupse Marcia. Nu trebuie să lipsesc în momentul cînd se va întoarce Bartley.

Era un gînd limpede în marea de nesiguranţă în care se simţea aruncată; continuă să se ţină scai de el, alimentîndu-l cu alte plăsmuiri: pretinse că Bartley îi spusese unde se duce, apoi că îi scrisese. Aproape că ajunse şi ea să creadă aceste naive fantezii, pe măsură ce le rostea. În acelaşi timp, cu toate că dorea din suflet să-l vadă acasă, avea o teamă bolnăvicioasă ca nu cumva Bartley, întorcîndu-se, să-şi pună în aplicare ameninţarea de la despărţire şi s-o izgonească; nu ştia cum ar putea proceda, dar de asta îi era frică.

Pleca rar din casa pe care la început o ţinea curată şi cochetă, dar pe care apoi o lăsă pradă unei teribile neglijenţe. Încetă să se mai ocupe de îmbrăcămintea ei şi a copilului; veni o vreme cînd abia se mai putea mişca printre atîtea mistere care-o înconjurau; în cele din

urmă, cedă unei apatii de moarte, care-i paralizã toate forţele, în afară de cea de disimulare.

Respinse caldele dovezi de prietenie ale familiei Halleck, trimiţînd uneori vorbă la uşă, cînd veneau, că e bolnavă, şi nu poate să-i primească; sau, cînd primea pe vreunul din ei, repetînd acele disperate minciuni privind, locul unde se află Bartley şi apropiata lui întoarcere.

Pentru moment, era la adăpost de orice binevoitoare suspiciuni, dar cîţiva creditori ai lui Bartley se neliniştiră din cauza unei atît de îndelungate absenţe şi refuzară
să mai accepte fabulaţiile ei. Îi mai rămăseseră cîţiva dolari din banii oferiţi de tatăl ei acasă şi-i despăgubi cu ei pe primul venit. Mai tîrziu, cînd i se ceru şi plata altor facturi, răspunse doar prin făgăduieli incoerente şi eschivări deloc convingătoare. Stăruinţele acestor oameni o îngrozeau. N-ar fi avut importanţă că unii dintre ei refuzau să-i mai acorde credit. Ar fi ştiut, ea şi copilul, să rabde de foame şi de frig; dar unul o ameninţă cu legea, dacă nu plăteşte. Nu ştia ce ar putea să i se întîmple; citise undeva că cei care nu-şi achită datoriile ajung la închisoare şi, dacă ar fi fost numai atît, nu i-ar fi păsat. Dar, în faţa justiţiei, adevărul ar fi ieşit la iveală*;* ea ar fi apărut lumii întregi ca o soţie părăsită; şi asta cînd de fapt Bartley n-o părăsise. Mîndria, care poruncise inimii ei mai curînd să sîngereze în taină decît să îndure asemenea ruşine, se spulberase; singura-i apărare, instinctivă, fusese disimularea şi acest slab refugiu era acum exclus. Dacă nu era cazul să ştie toată lumea, cineva tot trebuia să ştie.

Legea cu care fusese ameninţată putea fi pusă imediat în aplicare: nu era sigura. Mintea ei trecea de la o spaimă la alta. Chiar în timp ce omul stătea în faţa ei, înţelese că era încolţită, iar cînd acesta plecă, Marcia hotărî să nu mai mai piardă nici o clipă.

Ajunse la imobilul *Evenimentelor,* unde se afla şi biroul domnului Atherton, exact cînd o femeie se îndepărta în trăsura ei. Era domnişoara Kingsbury, care hotărîse o dată pentru totdeauna să trateze toate chestiunile de afaceri cu avocatul ei în biroul acestuia, păstrînd astfel intacte relaţiile sociale cu el, sau aşa îşi închipuia. Reuşea numai în parte, dar cel puţin nu

discuta niciodată afaceri acasă la ea; şi sigur n-ar fi discutat nimic altceva în biroul lui dacă n-ar fi fost acea dependenţă crescîndă faţă de el în tot ceea ce nu şi-ar fi îngăduit dacă şi-ar fi dat seama ce se întîmplă. Aşa fiind, venise acum la el într-o stare de nelinişte şi surescitare, complet neadecvată unei femei practice. Domnişoara Kingsbury fusese profund impresionată de ciudata hotărîre a lui Ben Halleck; se arătase plină de simpatie faţă de familie, pînă cînd simţise şi ea nevoia de a fi puţin consolată, şi-şi îngăduise să afle această consolare în preajma lui Atherton, cu ştiuta lui seninătate. Dar fu descumpănită cînd avocatul o primi cam plictisit, după părerea ei, şi deloc încîntat că o vede. Nici n-avea motive să se bucure de vizita unei doamne care-l căuta pentru afaceri şi pe care, neîndoios, o găsise de multe ori obositoare, deşi nu arătase niciodată pînă atunci. La început, Clarei îi veni să plîngă; apoi trecu printr-o fază de indignare şi, în fine, ajunse să-l compătimească. Sfîrşi prin a-i spune, cu demnă gravitate, că are nevoie de bani; ori de cîte ori venea la el în acest scop, făceau glume pe socoteala sărăciei ei. De astă dată el se arătă uimit şi contrariat, iar ea îi explică:

— Am cheltuit tot ce mi-ai dat luna trecută.

— Atunci doreşti poate un avans asupra dobînzilor la obligaţiunile dumitale?

— Nici vorbă, zise Clara destul de tăios. Vreau să am dobînzile la zi.

— Doar ţi-am spus, răspunse Atherton şi nu se putea abţine, în ciuda voinţei lui, să n-o trateze ca pe-un copil, ţi-am spus atunci că-ţi dau dobînda pînă la 1 noiembrie. Nu ţi se mai cuvine nimic. N-ai înţeles aşa?

— Nu, n-am înţeles, răspunse Clara. Şi-şi permise să adauge: — E foarte curios! Iritat, Atherton, făcu un efort să nu răspundă. — Nu pot fi lăsată fără bani, continuă ea. Ce să fac fără bani? întrebă cu un aer sever. Îmi trebuie numaidecît!

— Ar fi cazul să înţeleg mai bine, zise Atherton cu glacială politeţe. Spune-mi, te rog, ce sumă doreşti.

Clara îşi ridică voaleta şi-l înfruntă, aprinsă la faţă.

— Domnule Atherton, nu cer un împrumut; nu pot îngădui una ca asta; şi ştii că principiile mele contrazic cu desăvîrşire avansul la dobîndă.

Atherton, aplecat peste masă, cu creionul în mînă îşi dădu scaunul pe spate_şi-o privi cu un zîmbet provocator:

— Atunci pot să te întreb ce doreşti să fac?

— Nu sînt eu aceea care trebuie să te învăţ. Afacerile mele sînt în mîinile dumitale. Dar trebuie să-ţi spun… Îşi muşcă însă buzele şi nu spuse, dimpotrivă, întrebă abia şoptit: — Nu mi se mai cuvine nimic de nicăieri?

— Am examinat situaţia împreună, luna trecută, preciză Atherton cu răbdare şi te-am lămurit în privinţa tuturor investiţiilor. Aş putea să vîd cîteva acţiuni, dar alegerile au dat totul peste cap şi-ar însemna să vînd în mare pierdere. Mai sînt ipotecile şi procentele. Poţi dispune de orice sumă doreşti, cu condiţia s-o împrumuţi.

— Să ştii că asta n-o voi face! Ar trebui să fie întotdeauna o sumă de bani în bancă, zise Clara hotărît.

— Mă străduiesc să păstrez o sumă în bancă, fiindcă îţi cunosc teoriile; dar mă împiedică felul cum procedezi. Emiţi prea multe cecuri, spuse Atherton, rîzînd cu poftă.

— Foarte bine! exclamă tînăra femeie, trăgîndu-şi voaleta pe faţă. Atunci n-o să am nimic?

— Dumneata faci în aşa fel încît să n-ai nimic, începu
Atherton. Dar ea îl întrerupse sfidător.

— E desigur foarte ciudat ca afacerile mele să se afle într-o asemenea stare încît să nu am oricîţi bani doresc, oricînd doresc.

Faţa prelungă a lui Atherton păli mai tare ca de obicei.

— Sînt gata să demisionez; renunţ să mă mai ocup de afacerile dumitale, domnişoară Kingsbury.

— Iar eu îţi accept demisia oricînd doreşti, exclamă Clara semeaţă.

Se năpusti afară din birou şi se îndreptă spre cupeul ei, ca o zeiţă mîniată. Trase perdelele şi începu să plîngă. Acasă anunţă servitoarea că nu primeşte pe nimeni şi se duse în camera ei, unde fu vizitată mai tîrziu de Olive Halleck, pentru care nu exista nici o interdicţie. Clara îi mărturisi cu de-amănuntul greşeala şi mîhnirea ei.

— M-am dus la el mai mult ca să vorbim despre Ben;
nu-mi trebuie nici un ban pentru moment; şi mă pomenesc învinuindu-l că-mi neglijează interesele şi nu mai ştiu ce! A trebuit desigur su spună că nu mai vrea să ştie de afacerile mele şi l-aş fi dispreţuit dacă n-ar fi făcut-o. Şi-acum nici nu-mi pasă ce-o să se întîmple cu averea mea; nu mi-a adus decît nefericire de cînd o am şi am ştiut întotdeauna că din cauza ei o să dau de necaz, mai devreme sau mai tîrziu. Îşi ascunse faţa în pernă şi plînse cu hohote. — Dar nu mi-am închipuit că voi ajunge să-l jignesc şi să-l insult pe cel mai bun prieten pe care l-am avut vreodată… un om adevărat… şi-un gentleman! Ce-o să-şi închipuie despre mine?

Olive rămase liniştită si îngîndurată, ca şi cum aceste accese de disperare ar fi interesat-o prea puţin, şi Clara îşi ridică din nou capul ca să spună cu faţa ascunsă în batistă:

— E o ruşine, Olive, să te împovărez cu toate acestea într-un moment cînd ai atîtea griji.

— O, grijile altora îmi fac plăcere; mă ajută să nu mă mai gîndesc la ale mele, replică Olive.

— Atunci spune-mi, ce-ai face? întrebă Clara, tentată de această aparentă îngăduinţă faţă de purtarea ei impertinentă.

— Ai putea să oferi o petrecere în cinstea lui, Clara, sugeră Olive, fără vreo intenţie de ironie.

Clara izbucni supărată:

— Vai, Olive Halleck! Nu mi-am închipuit că poţi fi atît de crudă!

Olive se ridică nerăbdătoare:

— Atunci scrie-i, ori du-te la el, spune-i că ţi-e ruşine de tine şi roagă-l să se ocupe din nou de treburile tale.

— Niciodată! exclamă Clara care-o ascultase ca vrăjită. Ce-o să-şi închipuie?

— Ce-ţi pasă? E doar o chestiune de afaceri!

— Da.

— Şi nu trebuie să-ţi pese de ceea ce gîndeşte.

— Aşa e, admise Clara îngîndurată.

— O să te dispreţuiască, şi pe bună dreptate, adăugă
Olive, dar cred că te dispreţuieşte şi acum.

Clara îi aruncă prietenei ei cea mai pătrunzătoare privire de care blînzii ei ochi albaştri erau în stare şi, necitind nici o urmă de ironie pe chipul grav ai lui Olive, răspunse demn:

— Nu văd ce drept ar avea domnul Atherton să mă dispreţuiască!

— Ba nu! Trebuie să admire o fată care s-a purtat cu el aşa cum te-ai purtat tu!

Aroganţa Clarei se prăbuşi şi începu s-o îmbuneze pe
Olive.

— Dacă ar fi pur şi simplu un om de afaceri, nu mi-ar păsa; dar ştiindu-l şi din societate, aşa cum îl ştiu, şi ca pe-un… prieten, ca pe-o… cunoştinţă, nu văd cum aş putea face aşa ceva.

— De ce nu te-ai gîndit înainte de a-l acuza de fraudă şi delapidare, şi de toate celelalte?

— Nu l-am acuzat de fraudă şi delapidare! Exclamă Clara indignată.

— Ai spus că nici nu mai ştii ce i-ai strigat, făcu Olive cu mîna pe clanţa uşii.

Clara coborî scările în urma ei:

— Ei bine, n-am să fac asta cît oi trăi, zise cu reînnoită speranţă în glas.

— Dar nici nu mă aşteptam să te duci la el chiar acum, răspunse Olive sec. Prea ar fi bătător la ochi.

Prietena ei o sărută.

— Olive Halleck, eşti cea mai ciudată fată din lume.
Sînt convinsă că ai fi în stare să glumeşti chiar în clipa morţii! Dar mă bucur că ai fost perfect sinceră cu mine; e desigur foarte important să ştiu ce gîndeşti: că m-am purtat îngrozitor şi datorez o compensaţie.

— Îmi pare bine că-mi preţuieşti părerea, Clara. Iar dacă vrei sinceritate, îţi ofer eu cîta pofteşti, la mine e monedă curentă.

Răspunse vag la îmbrăţişarea Clarei şi o lăsă pe gînduri, făurind planuri cu totul lipsite de tact pentru restabilirea păcii cu domnul Atherton.

Marcia intră la avocat înainte ca acesta să se gîndească, după despărţirea de domnişoara Kingsbury să-şi anunţe stagiarul că nu primeşte pe nimeni. Dar Marcia era prea abătută ca să remarce ezitarea pe care

Atherton cu greu şi-o putu ascunde şi luă loc nepoftită pe cel mai apropiat scaun. La vederea ei, Atherton căzu pradă uneia din acele ciudate aversiuni care-i fac pe bărbaţi să îmvinuiască femeile pentru gîndurile nutrite de alţii la adresa lor; o acuza de ceea ce se înlîmplase cu Halleck; dar îşi recunoscu îndată cruzimea şi reuşi să-şi tempereze oarecum intoleranţa pe care i-o trezea prezenţa Marciei. Aceasta şedea privindu-l cu o expresie chinuită, căreia el nu-i rezistă, şi-o întrebă grăbit:

— Ce pot face pentru dumneavoastră, doamnă Hubbard?

— O, nu ştiu, nu ştiu! Avea o hîrtie împăturită care-i căzuse în poală. După cîteva clipe, Marcia continuă cu o voce gravă, aspră: — Au început să vină toţi să-şi ceară banii; iar acesta… acesta spune că mă dă pe mîna justiţiei… nu-nţeleg ce vrea să spună… dacă nu-i plătesc.

Marcia nu putea să ştie cu cită greutate îşi stăpînea Atherton neîncrederea profesională cînd venea vorba de bani. Dar îşi învinse suspiciunea printr-un efort care însemna încă o uşurare în lupta ce-i tortura mintea, luptă declanşată de purtarea oribilă a domnişoarei Kingsbury.

— Ce-aveţi acolo? întrebă el grav şi binevoitor şi, obişnuit fiind să pună capăt şovăielii clientelor sale, se întinse după hîrtia din mîna Marciei. Era factura creditorului care-o ameninţa pentru nu ştiu cîte duzini de sticle de bere Tivoli.

— De ce vin la dumneavoastră cu lucruri de-astea?

— Domnul Hubbard e plecat.

— Da, am auzit. Şi cînd îl aşteptaţi să se întoarcă?

— Nu ştiu.

— Unde e?

Marcia îi aruncă o privire jalnică, fără să răspundă.

Atherton se îndreptă spre uşă şi dădu ordinul de care uitase mai înainte. Apoi închise uşa şi se întoarse către Marcia.

— Nu ştiţi unde e soţul dumneavoastră, doamnă Hubbard?

— O, se va întoarce! Nu poate să mă părăsească! A murit… ştiu că a murit; dar se va întoarce. A plecat numai pentru o noapte şi probabil că i s-a întîmplat ceva.

Toată tragedia vieţii ei din ultimele două săptămîni era exprimată în aceste cuvinte nestăpînite şi contradictorii; Marcia nu fusese în stare să judece dincolo de pateticele absurdităţi pe care le închideau în ele; făceau efectul unor afirmaţii, consolidate prin repetări continue, căci era limpede că şi le spusese de sute şi sute de ori. Atherton desluşi în ele nu numai mărturisirea disperării ei, ci şi un apel la îndurare, pe care ar fi fost inuman să i-l refuzi. Pentru moment o lăsă să se ascundă îndărătul acestei formule, ca să-i evite o confruntare cil ea însăşi, şi spuse liniştit:

— Ar fi mai bine să-mi daţi mie hîrtia aceea, doamnă

Hubbard şi-i luă factura. Dacă mai vin şi alţii cu asemenea note de plată, trimiteţi-i la mine. Cînd ziceaţi că a plecat domnul Hubbard do-a casă?

— A doua zi după alegeri..

— Şi n-a spus cît va lipsi? continuă avocatul, ca şi cum ea ar fi avut cunoştinţă de plecarea lui.

— Nu, răspunse ea.

— A luat ceva lucruri cu el?

— Da..

— Poate v-aţi dat seama cît, are de gînd să lipsească, după pregătirile pe care le-a făcut?

— N-am căutat niciodată să aflu. N-am putut.

Atherton schimbă direcţia investigaţiei.

— Mai ştie cineva despre asta?

— Nu, se grăbi Marcia să răspundă. Doamna Halleck şi ceilalţi din casă ştiu că e plecat la New York şi că am avut veşti de la el. Am venit la dumneavoastră fiindcă sînteţi avocat şi n-o să spuneţi nimănui ce v-am spus.

— Bineînţeles, răspunse Atherton.

— Vreau să rămînă secret. O, credeţi că a murit? stărui ea.

— Nu, răspunse Atherton grav, nu cred că a murit.

— Uneori mi se pare că aş putea să rezist mai bine dacă aş şti că a murit. Dacă n-a murit, şi-a pierdut minţile! Şi-a pierdut minţile, nu credeţi? Şi-acum rătăceşte cine ştie pe unde.

Era impresionant să vezi cu cîtă stăruinţă îl ruga să-i împărtăşească părerea, aplecîndu-se şi căutînd să-i

descifreze gîndurile, aşa încît lui Atherton aproape îi scăpă răspunsul:

— Poate.

Lacrimi de recunoştinţă întunecară vederea tinerei femei, care însă îşi ţinu firea.

— I-am adresat în seara aceea vorbe care puteau să-l scoată din minţi. Întotdeauna eu eram de vină, dar el era primul care aplana cearta, şi n-ar fi plecat niciodată de lîngă mine dacă şi-ar fi dat seama ce face! Dar se va întoarce, ştiu că se va întoarce, zise ea ridicîndu-se. O, şi vă rog să nu spuneţi nimănui nimic, da? Se va întoarce înainte de-a se afla. Îi voi trimite pe oamenii aceia la dumneavoastră şi Bartley va avea grijă de asta îndată ce va veni…

— Rămîneţi, doamnă Hubbard, zise avocatul. Vreau să mai stăm de vorbă. Ea se lăsă din nou pe scaun şi-l privi curioasă. — I-aţi scris tatălui dumneavoastră despre problema asta?

— O, nu, răspunse ea repede, gata iarăşi să se închidă în sine.

— Cred că ar fi mai bine să-l anunţaţi. Nu ştiţi cînd se va întoarce soţul dumneavoastră şi nu mai puteţi continua în felul acesta.

— N-am să-i spun niciodată tatei, răspunse ea, strîngîndu-şi neînduplecată buzele.

Avocatul se feri să desluşească secretele de familie pe care le bănuia.

— Sînteţi singură în casă? întrebă.

— Cu servitoarea. Şi cu copilul.

— Nu se poate, doamnă Hubbard, zise Atherton, clătinînd compătimitor din cap. Nu puteţi continua să locuiţi singură.

— Ba da, pot. Nu mi-e teamă, îi răspunse cu aerul că se gîndise la asta.

— Dar cine ştie. Domnul Hubbard va mai lipsi o vreme, stărui avocatul; poate să lipsească la nesfîrşit. Trebuie să plecaţi la tatăl dumneavoastră şi să-l aşteptaţi acolo.

— Imposibil. Trebuie să mă găsească aici cînd vine, răspunse ea hotărît.

— Dar cum o să rămîneţi? pledă Atherton; avea de-a face cu o fiinţă fără minte care nu se lăsa uşor dirijată,

şi el trebuia să insiste. — N-aveţi bani, din ce-o să trăiţi?

— O, răspunse Marcia, cu aerul că se gîndise şi la asta, voi lua cîteva persoane în pensiune.

Atherton zîmbi în faţa acestei soluţii disperate şi clătină din cap; dar n-o contrazise imediat.

— Doamnă Hubbard, zise cu seriozitate, aţi făcut bine venind la mine, dar daţi-mi voie să vă conving că acesta este un secret care nu trebuie păstrat. Trebuie împărtăşit. Înainte de-a începe să vă ajutaţi singură, trebuie să-i lăsaţi pe ceilalţi să vă ajute. Ori să plecaţi acasă la tatăl dumneavoastră, urmînd ca soţul dumneavoastră să vă găsească acolo…

— Trebuie să mă găsească aici, în casa noastră.

— Trebuie atunci să le spuneţi prietenilor de aici că nu ştiţi unde este şi nici cînd se va întoarce şi să vă lăsaţi sfătuită de ei. Trebuie să spuneţi familiei Halleck…

— Nu le voi spune niciodată! strigă Marcia. Lăsaţi-mă să plec! Chiar dacă pier acolo de foame şi de frig şi el mă va găsi moartă în casă, nici unul din ei n-are dreptul să-l acuze… să spună că m-a lăsat… că şi-a părăsit copilaşul! Vai, vai! Ce să mă fac?

Atherton se stăpîni o dată mai mult cînd sărmana făptură se cutremură, înecată de plîns. Nu părea stînjenită de faptul că dezvăluie suferinţe pe care Atherton însuşi socotea că e un sacrilegiu să le afle şi avocatul înţelese în mod instinctiv că numai pentru faptul că el era un străin ea îşi putea suporta umilinţa în prezenţa lui. Zise în cele din urmă, căci o idee îi încolţise în minte în urma acestei constatări:

— Îmi daţi voie să stau de vorbă în această chestiune cu domnişoara Kingsbury?

Marcia îi aruncă o privire tristă şi pătrunzătoare, ca şi cum ar fi căutat să-i citească în ochi un gînd urît. Poate că la început i se păruse că-şi bate joc de ea, dar cuvintele lui îi aduceau singura alinare după toate reproşurile pe care şi le adresase ea însăşi. Să accepte favorurile domnişoarei Kingsbury însemna într-un fel o pedeapsă pentru răul pe care gelozia ei i-l pricinuise lui Bartley; însemna un sacrificiu de dragul lui; însemna o ispăşire.

— Da, spuneţi-i, răspunse ea cu o promptitudine ale cărei obscure mobiluri rămîneau nelămurite, în ciuda sclipirii de pătimaşă mîndrie cu care adăugă: — De ea nu-mi pasă.

Se ridică din nou şi Atherton n-o mai reţinu, dar după plecarea Marciei, se grăbi să-i scrie bătrînului Gaylord, înfăţişîndu-i faptele aşa cum i le dezvăluise vizita ei. Îi vorbea despre refuzul tinerei femei de-a face cunoscută familiei situaţia ei, dar îl încredinţa pe judecător că, pentru moment, nu e cazul să fie îngrijorat. Îi făgăduia să-l ţină la curent cu tot ce-o privea pe fiica lui şi să-i telegrafieze îndată ce vor sosi primele ştiri despre domnul Hubbard. Îl lăsa pe domnul Gaylord să-şi formuleze propriile-i ipoteze şi să ia orice măsuri va socoti de cuviinţă. Dinspre partea lui, n-avea nici o îndoială că Hubbard îşi părăsise soţia şi-i furase banii lui Halleck; iar detectivii cărora li se adresă afirmară că, incontestabil, era vorba de un voiaj în Europa.

XXXV

De la detectivi Atherton se duse la domnişoara Kingsbury şi se împotrivi cu îndrăzneală interdicţiei de-a pătrunde în casă, dîndu-şi numele, împreună cu mesajul că doreşte s-o vadă numaidecît într-o chestiune de afaceri. Îl făcu să aştepte în timp ce, speriată, se pregăti şi, lăsînd neterminată pe birou o scrisoare către el, coborî chinuită de sumbre supoziţii. El strînse mîna întinsă mecanic şi se aşeză pe canapea alături de fată.

— Am trimis vorbă că am venit cu treburi, zise, dar nu-i o afacere a dumitale — ea nu prea ştia dacă să se simtă uşurată sau dezamăgită — decît în măsura în care orice problemă a unor oameni necăjiţi devine a dumitale.

— O! murmură ea, protestînd slab şi întrebîndu-se totodată în ce măsură această problemă era a lui.

— Am venit să-ţi solicit ajutorul, începu el din nou şi din nou ea îl întrerupse protestînd.

— Eşti foarte bun după… după… ce am… după ceea ce s-a întîmplat… îşi acoperi gura cu evantaiul şi întoarse puţin capul într-o parte. — Sînt gata să te ajut în toate privinţele, domnule Atherton; cum am făcut întotdeauna.

— Da, şi asta m-a încurajat să vin la dumneata, chiar după felul în care ne-am despărţit azi dimineaţă. Am ştiut că n-ai să mă judeci greşit…

— Nu, zise Clara blînd, făcînd tot posibilul să se arate înţelegătoare.

— Sau mă crezi lipsit de delicateţe.

— O, nu, nu!

— … dacă am socotit că ne putem întîlni nestingheriţi, spre binele bietei fiinţe care-a venit la mine îndată după plecarea dumitale. Fapt este, continuă el, că m-am simţit ceva mai îndreptăţit să făgăduiesc sprijinul dumitale, de vreme ce nici un fel de relaţii nu ne mai leagă şi mă pot bizui pe bunătatea dumitale la fel ca… oricare altul.

— Da, încuviinţă Clara slab; se feri să-i atragă atenţia, deşi ar fi avut tot dreptul, că el n-avusese nici o

cădere s-o sfătuiască ori s-o îndrume, aşa cum insinua, decît doar atunci cînd i se îngăduia în mod expres. — Voi fi deosebit de bucuroasă…

— Şi voi pregăti pentru mîine o dare de seamă a situaţiei dumitale financiare, pe care ţi-o voi trimite. Inima Clarei se strînse şi încetă să-şi mai plimbe evantaiul prin faţa ochilor, ca pînă atunci. Am vrut s-o întocmesc azi dimineaţă, dar vizita doamnei Hubbard...

— A doamnei Hubbard! exclamă Clara şi o umbră de iritare îi atenuă deznădejdea.

— Da, are un mare necaz, cel mai mare: soţul ei a părăsit-o.

— O, domnule Atherton! Clara nu se mai gîndea acum la ea. Durerea soţiei abandonate îşi găseşte ecou în inima tuturor celorlalte femei. — Nu se poate! Ce te face să crezi că e aşa?

— Mai curînd ceea ce mi-a ascuns decît ceea ce mi-a mărturisit, răspunse Atherton. Şi începu să treacă în revistă punctele principale ale discuţiei lui cu Marcia, rezumînd propriile sale ipoteze. — Din ceea ce mi-a dat de înţeles Halleck, ştiu că cei doi n-au dus întotdeauna o viaţă fericită; Hubbard specula cu bani împrumutaţi si e dator la toată lumea. Ea e singură în casă de două săptămîni şi n-a venit la mine decît pentru că o strîngeau cu uşa creditorii. A pretins faţă de familia Halleck că are mereu veşti de lă soţul ei şi că ştie unde se află acesta.

— Vai, sărăcuţa, vai, sărăcuţa! o căină, prea uimită ca să spună mai mult. — Aşadar ei nu ştiu?

— Nu ştie nimeni în afară de noi doi. Doamna Hubbard mi s-a adresat pentru că îi sînt oarecum străin şi-i vine mai uşor să mi se destăinuiască mie decît lor; mi-a îngăduit să-ţi vorbesc cam din aceleaşi motive.

— Dar credeam că-i displac!

— Atunci cu-atît mai bine! Nu se poate îndoi de bunătatea dumitale…

— Da?

— Şi dacă îi displaci, poate cu-atît mai mult să-şi ţină capul sus în faţa dumitale!

Clara îşi plecă ochii şi netezi marginile evantaiului. Atherton avea dreptate şi, dacă o socotea capabilă să se ridice deasupra faptelor, nu-i păsa că ocazia de a se face utilă nu era deloc măgulitoare pentru ea.

— Şi ce doreşti să fac? întrebă ea docilă, ridicînd ochii spre el.

— Să găseşti pe cineva care să stea cu ea în casă pînă cînd va putea fi convinsă să plece şi să-i împrumuţi nişte bani pînă cînd tatăl ei va veni ori îi va da de ştire. Tocmai i-am scris bătrînului, iar ei i-am spus să-mi trimită facturile; dar mă tem că se află într-o nevoie imediată.

— Groaznic! suspină Clara, căreia durerea cuiva apropiat i se părea insuportabilă, după tot ce ştia ca filantroapă despre lipsuri şi suferinţe. — Sigur, să nu pierdem nici un moment, adăugă ea; dar zăbovea în colţul canapelei, examinînd cu Atherton mijloacele de a acţiona şi savurînd acea bucurie tristă pe care oamenii în- stăriţi o află contemplînd durerile altora. Nu era vina ei dacă se arătase prea săritoare faţă de nenorocirea care i-l adusese înapoi pe Atherton în aceiaşi termeni ca mai înainte; sau dacă plănuia s-o ocrotească pe Marcia, în singurătatea ei, cu o veselie prea zgomotoasă. Dar se dojeni în gînd pentru zîmbetul radios pe care şi-l găsi pe chip cînd se repezi în sus pe scară şi se privi în oglindă, să vadă cum arăta după despărţirea de Atherton: îşi spuse că o s-o creadă complet fără inimă.

Hotărî că, aşa stînd lucrurile, era lipsit de delicateţe să se ducă la Marcia cu trăsura şi porni pe jos; şi, deşi în felul acesta avusese destul timp de gîndire, zîmbetul nu-i dispăruse cu totul cînd privi în ochii trişti ai Marciei, dar nu fu în stare să se arate semeaţă aşa cum se pregătise, ci se lăsă în voia firii ei afectuoase, şi-i arătă Marciei o simpatie ce nu ţinea seama de altceva decît de nevoia de ajutor şi compătimire a tinerei femei. Mîndria greu în- cercată a Marciei se topi în faţa bunătăţii celei pe care o urîse şi împlini sacrificiul faţă de memoria întinată a lui Bartley nu cu devotamentul trufaş care, credea ea, trebuia s-o umilească pe domnişoara Kingsbury, ci cu prostraţia unei femei epuizate de aşteptare, post şi deznădejde. O vreme o ţinu la distanţă pe Clara, examinînd-o atent, apoi cedă îmbrăţişării în care amîndouă re- cunoscură şi mărturisiră totul.

Marcia ştia că domnul Atherton o pusese în temă; iar
Clara adoptă, aproape fără nici un efort, teoria Marciei

cu privire la absenţa lui Bartley, în ciuda faptelor prin care avocatul voia să dovedească exact contrariul.

— Dar bineînţeles! Cine ştie pe unde a hoinărit şi de-ndată ce-şi va veni în fire, se va grăbi spre casă. Uite, citeam chiar zilele trecute despre cazul asemănător al unui pastor care, tot la fel, umblînd dintr-un loc în altul, s-a pomenit undeva în partea de vest a New-York-ului, după ce lipsise trei luni de-acasă.

— Bartley nu va lipsi trei luni! protestă Marcia.

— Sigur că nu! strigă Clara dojenindu-se aspru. Apoi vorbi despre întoarcerea lui ca şi cum s-ar fi aşteptat să-l vadă apărînd dintr-un moment în altul, — între timp, adăugă ea, trebuie să stai aici; ai dreptate şi în această privinţă, dar nu trebuie să locuieşti singură: soţul dumitale ar fi la fel de şocat de acest lucru cum ar fi dacă nu te-ar găsi la întoarcere. Te rog să-i dai voie prietenei mele, domnişoara Strong, să stea cu dumneata; şi să-şi plătească pensiunea; iar mie să-mi dai voie să te împrumut cu orice sumă de care ai nevoie. Şi, dragă, nu trebuie să te ascunzi de prietenii dumitale. Lasă-l pe domnul Atherton să-i scrie domnului Gaylord şi pe mine să le spun celor din familia Halleck: ar fi jigniţi dacă ar afla pe altă cale. Nu fi îngrijorată; sigur a pribegit, vremelnic halucinat, şi nimeni nu va gîndi altfel.

Adoptă ficţiunea întunecării minţii lui Bartley cu atîta înflăcărare, încît reduse la tăcere teoriile jignitoare ale lui Atherton, cînd acesta veni spre seară să afle rezultatul intervenţiei ei. Clara uitase, ori ignora, faptele aşa cum i le prezentase el de dimineaţă; era acum vajnica apărătoare a lui Bartley, ca şi grijulia protectoare a Marciei; era în egală măsură prietena desăvîrşiţilor membri ai familiei Hubbard,

Atherton rîse, iar ea îl întrebă de ce rîde.

— A, de-o vorbă a lui Ben Halleck: o femeie adevărată poate face ca dreptatea să devină plăcută şi virtutea picantă.

Clara căzu pe gînduri.

— Nu ştiu dacă îmi place asta, zise ea în cele din urmă.

— Nu? De ce?

Îl servea după cină cu o ceaşcă de ceai, pe care i-o adusese în salon şi, pe cînd punea a doua bucată de zahăr pe farfurioara lui, se opri din nou, visătoare, ţinînd

cubuleţul în cleşte. Era cam prea elegant îmbrăcată pentru un prilej atît de obişnuit şi faldurile trenei ei de mătase cădeau mult peste covorul gros şi molatec; albastrul deschis al tapiseriei, ca şi albul şi auriul delicat al orna- mentelor îi puneau în evidenţă tenul.

— Nu-mi dau prea bine seama. Ca generalizare, sună oarecum depreciativ. Dar un bărbat poate să spună asta despre femeia pe care a iubit-o, conchise ea.

— Şi-ai avea ceva împotrivă ca un bărbat să spună asta despre femeia pe care a iubit-o prietenul lui? continuă Atherton luînd ceaşca din mîna ei.

— Dacă ar fi prieteni foarte buni.

Fără să ştie de ce, Clara se îmbujoră la faţă, apoi păli puţin.

— Înţeleg ce vrei să spui, zise el, şi nu mi-ar fi plăcut vorba asta din partea unui alt gen de om. Dar venind de la Halleck, cu inocenţa lui…

Amestecă ceaiul cu linguriţa apoi, distrat, uită să bea din el.

— Da, are suflet foarte bun, oftă Clara. Altfel ar fi greu să-l ierţi că a dezamăgit speranţele alor lui, aşa cum a făcut.

— A procedat cum nu se poate mai bine, zise Atherton grav, chiar sever.

— Ştiu că l-ai sfătuit în sensul acesta, zise Clara. Dar pentru familie e o mare lovitură. Ce ciudat, domnul Hubbard să dispară tocmai în ultima noapte pe care Ben a petrecut-o acasă! Îmi pare bine că a plecat fără să ştie nimic.

Atherton îşi bău ceaiul şi, cu un gest al mîinii, refuză o a doua ceaşcă.

— Da, şi mie, zise el. Mă bucur pentru fiecare leghe de mare pe care o lasă în urma lui.

Şi se ridică, doritor parcă să schimbe subiectul. Clara se ridică şi ea, cu resemnarea tăcută a femeii, şi luă mîna pe care i-o întindea el în chip de rămas bun. Examinaseră situaţia pe toate feţele, dar nu exista nici un motiv ca el să plece. Păstră mîna fetei în timp ce-o întrebă:

— Cum să fac pace cu dumneata?

— Dumneata să faci pace? se miră ea roşie de bucurie. — Eu am fost de vină!

El o privi nedumerit.

— Doar nu dumneata ai repetat observaţia lui Halleck!

— O! exclamă ea indignată, retrăgîndu-şi mîna. Mă refeream la situaţia de azi-dlmineaţă. Dar n-are importanţă, adăugă. Dacă stărui să renunţi de-a te mai ocupa de afacerile mele, sigur, trebuie să mă supun. Dar m-am gîndit… m-am gîndit… Şi nu mai continuă, era prea jignită. Pînă atunci îşi închipuise că se împrietenise cu Marcia şi că luase asupră-şi toată bătaia de cap din bunătate; dar în clipa aceea era gata să-l învinuiască pe Aţherton de ingratitudine: să nu-şi dea seama că o făcuse pentru el… Poţi să-mi trimiţi situaţia de care vorbeai, pe urmă…

Pe urmă… nu ştiu ce-am să mă fac! De ce te-ai supărat? Am mai zis eu multe de-astea şi ştii că n-am vorbit serios. Te rog să te ocupi din nou de averea mea şi să nu mai faci caz de tot ce spun: nu merită! Intenţia ei de a-l dojeni avu ca rezultat această jalnică autodefăimare şi, fără să ştie cum, mîna ei se afla din nou într-a lui. Te rog să nu mă laşi!

— Dacă accept, zise Atherton, trebuie să pun şi eu condiţiile mele şi se pomeniră şezînd amîndoi pe canapeaua de pe care se ridicaseră. Nu pot să fiu din nou supus… nemulţumirilor dumitale — opri cu o mişcare a mîinii expresia exagerată de penitenţă şi de bune intenţii ce se citea pe faţa ei — mi-am dat seama de multa vreme că nu aşa trebuie să se poarte avocatul dumitale. Dumneata trebuie să ai dreptul să te îndoieşti şi să cri- tici; dar îţi mărturisesc că nu pot fi de acord cu aşa ceva.

Mi-am permis să pun prea mult la suflet interesele dumitale ca să pot suporta un afront. M-am gîndit nu o data să mă dau bătut; dar însemna să renunţ la atîtea altele şi n-am avut curajul s-o fac cu sînge rece. Azi dimineaţă mi-ai dat posibilitatea s-o fac într-un moment de furie şi, dacă îmi reiau îndatoririle, trebuie să pun condiţii.

Clarei i se părea cam lung discursul şi uneori avea impresia că ştie unde ţinteşte, alteori nu. Spuse cu glasul stins:

— Bine.

— Trebuie să fiu cruţat, continuă Atherton, de sentimentul că e nedelicat din partea mea să mă mai

ocup de treburile dumitale atîta vreme cît simt ceea ce am început să simt pentru dumneata! Dacă reiau totul, trebuie să te iau şi pe dumneata.

Uşurinţa de-a accepta aceste condiţii ar fi trebuit să impresioneze o femeie care se închipuise atîta vreme ţinta vînătorilor de zestre. Dar s-ar fi zis că ea nu găsea nimic alarmant în cererea unui bărbat care acţiona făţiş, fiindcă el cunoştea ceea ce pentru numeroşii admiratori respinşi de ea nu fusese decît o supoziţie. Nu găsea nimic nepotrivit în această propunere, în timp ce, gîfîind şi cu inima bătîndu-i nebuneşte, rosti ca şi cum chestiunea ar fi privit-o doar pe ea singură:

— Accept… condiţiile.

În conversaţia lungă, însufleţită, care dură pînă la miezul nopţii, recunoscură că, fără simpatia lor comună pentru Marcia, ar fi rămas străini unul de celălalt şi se simţeau ruşinaţi de-atîta fericire cînd se gîndeau la durerea tinerei femei. Cînd Atherton se ridică să-i ureze Clarei noapte bună, Marcia tot îl mai pîndea pe Bartley, îngăduindu-şi pentru ultima oară nebunia de a-l aştepta ca şi cum în mod sigur urma să vină în noaptea aceea.

În fiecare noapte, de cînd dispăruse Bartley, Marcia ţinuse luminile aprinse în salon şi în hol, şi moţăise în faţa focului pînă cînd zorile o sileau să-şi afle cîteva ore de somn în pat. Dar odată cu sosirea străinei care avea să-i ţină tovărăşie, trebuia să renunţe pînă şi la această consolare şi să admită în mod deschis faptul că încetase să-şi mai aştepte soţul într-un moment anume. Se căi amarnic la gîndul că şi-a pierdut singurătatea care-i îngăduia să fie oricît de nenorocită poftea, iar strîngerea de mînă cu care cedase solicitudinii domnişoarei Kingsbury deveni, pe măsura trecerii timpului, tot mai ascuţită pînă cînd, exasperată, Marcia se răzvrăti din adîncul fiinţei ei împotriva unei ispăşiri atît de crude. Tînjea după ziua în care se va duce la Clara să-şi retragă făgăduielile şi supunerea, azvîrlindu-i în obraz insultătoarea ei bunăvoinţă. Îşi zise că nimeni nu trebuie să-i mai calce pragul pînă cînd nu va intra pe uşă Bartley; voia să moară, acolo în casă, ea şi copilul şi, cum stătea frîngîndu-şi mîinile şi suspinînd peste patul fetiţei adormite, un gînd teribil o străfulgeră; îi veni să controleze dacă Bartley lăsase revolverul la locul lui;

izbucni într-un strigăt de ajutor împotriva ei însăşi şi căzu în genunchi.

Odată cu zorile, speranţele şi puterea, pe care simpla apariţie a luminii le dă în mod ciudat celui bolnav la minte şi la trup, încolţiră iarăşi în inima ei. Alungă ispitele nopţii ca pe-un vis rău şi începu să se mişte prin casă, îndreptînd o rugă umilă şi recunoscătoare către cineva, către ceva. Mîndria de gospodină se trezi din nou într-însa: fata aceea nu trebuia s-o creadă o şleampătă; şi, cînd domnişoara Strong apăru în cursul dimineţii, însoţită de un mic geamantan, află salonul şi camera de oaspeţi, care urmau s-o primească, măturate, cu praful şters, perfect dereticate de mîinile Marciei. Muncise cu furie şi-şi ţinuse în frîu migrena dar, la vederea fetei, începu s-o doară iar capul. Din fericire, studenta la conservator îmbrăţişa cu mai multă căldură decît domnişoara Kingsbury teoria alienării lui Bartley şi o reîntîlni pe Marcia cu o simpatie în glas şi în priviri care nu pu- tea rezulta decît dintr-o convingere sinceră. Era o persoană simplă, de la ţară, care n-avea să ajungă niciodată primadonă; dar sentimentalismul ei debordant, care o făcea să accepte preţuirea entuziaştilor ei consăteni, însemna pentru Marcia un sprijin mult mai eficace decît dacă ar fi venit din partea celei mai sublime cîntăreţe. O adora pe eroina unei întîmplări atît de tragice şi, îndatoritoare, inima i se topi de la bun început pentru tînăra ei gazdă. Rupse monotonia zilelor Marciei, preocupată numai de gospodărie şi de alte treburi fireşti, dar banale, şi alungă o tăcere apăsătoare cu primele acorduri la pianul pe care Bartley îl cumpărase, în rate, dar nu-l plătise.

În fine, viaţa Mareiei se adapta la noile condiţii, aşa cum se întîmplă cu femeile mai puţin afectate de văduvia prin moarte, pentru că îşi făgăduiesc reîntîlnirea într-o altă lume cu cel pierdut şi suportă primele săptămîni şi zile în speranţa că despărţirea va dura doar zile şi săptămîni, supunîndu-se apoi treptat nesfîrşitei amînări. Mărcia prevestea întoarcerea lui Bartley şi o fixa în min- tea ei pentru un moment sau altul al zilei. Mîine dimineaţă am să mă trezesc şi am să-l găsesc stînd lîngă pat. Ba nu, va veni diseară şi ne va surprinde la cină. Se amăgea, cu sporită încredere, la fiecare

înnoire a speranţelor ei. În cele din urmă încetă să le mai formuleze pentru că îşi îndepliniseră rostul, lăsînd-o statornicită, dacă nu alinată, în credinţa care era raţiunea ei de a fi. Întoarcerea lui la orice ceas sau în orice clipă era fetişul pe care Marcia nu-l îngăduia umbrit de vreo îndoială.

Prin tot ce era ca femeie şi soţie consfinţea lucrul acesta. I-l evoca mereu fetiţei pe Bartley, vorbindu-i de el, cerîndu-i să-l recunoască în fotografiile în care îşi imortalizase din belşug chipul. Seara, cînd împreuna mînuţele Flaviei pentru rugăciune, o punea să-l roage pe bunul Dumnezeu să aibă grijă de bietul tata şi să-l trimită cît mai curînd acasă, la mama. Începuse să-l canonizeze.

Tatăl ei sosi, îndată ce găsi de cuviinţă, în urma scrisorii lui Atherton, şi trebui să suporte nesfîrşite discuţii despre Bartley, faţă de care toate laudele de altădată ale Marciei sunau ca umbrele înfiorătoare ale defăimării. Îi cerea să fie de acord cu tot ce spunea ea şi el nu putea refuza; îi reproşa tatălui ei că, împreună cu ea, era pricina tuturor greşelilor lui Bartley, ceea ce el fu silit să admită fără crîcnire. La urmă nu izbuti să rostească decît: „Vino mai bine cu mine acasă, Marcia" şi suferi în tăcere indignarea cu care i se răspunse: „Am să rămîn în casa lui Bartley pînă cînd se va întoarce. Dacă a murit, am să mor şi eu aici." Bîtrînul se mulţumi cu ideea că Bartley dăduse bir cu fugiţii în deplinătatea facultăţilor sale mintale de ticălos şi acceptă cu tăcută înverşunare teoria detectivilor potrivit căreia nu plecase singur în Europa. Restitui banii pe care Bartley îi împrumutase de la Halleck şi căută să suporte cu toată răbdarea îndărătnicia Marciei. Ajunse la ea o adevărată manie, care pentru moment trebuia tolerată, şi bătrînului nu-i rămînea decît să se bizuie pe

Atherton ca să-l sfătuiască în ce fel s-o ajute. Cînd îi oferi bani la despărţire, ea şovăi. Dar în cele din urmă îi luă, zicînd:

— Bartley ţi-i va înapoia pe toţi, de îndată ce se va întoarce. Şi dacă, adăugă ea, nu se va întoarce curînd, voi mai lua cîteva persoane în pensiune şi ţi-i voi restitui eu.

Domnul Gaylord înţelese că Marcia e supărată pe el fiindcă îi ceruse să plece împreună acasă. Dar era

fiica lui şi-i era foarte milă de ea. Îi strînse mîna ca de obicei şi-o sărută cu vechea lui pudoare; dar buzele lui, obişnuite cu amărăciunea sarcasmului de-o viaţă, îi tremurau cînd întoarse capul. Marcia era nerăbdătoare să-l vadă plecat; căci îi dăduse odaia domnişoarei Strong şi-o luase pe fată în camera ei, ceea ce lui Bartley nu i-ar fi plăcut dacă s-ar fi întors.

Uimirea stîrnită de dispariţia lui Bartley nu reţinu prea multă vreme atenţia celor din afara cercului său, în acele zile de tensiune, de grijă pentru o numărătoare corectă a voturilor în statele Louisiana şi Florida şi, mult înainte ca rezultatul comisiei electorale să fi potolit cît de cît spiritele, cazul lui a şi fost dat uitării. Reporterii care sunară la uşa casei, pentru a afla cum stăteau de fapt lucrurile, adoptară ipoteza Marciei, prezentată de domnişoara Strong, şi oricare ar fi fost bănuielile lor, menţionară într-un articolaş, cu indulgentă concizie, că probabil s-a rătăcit în urma unei halucinaţii. Cauza, spuneau, ar fi o depresiune pe care mulţi prieteni o remarcaseră în comportamentul tînărului ziarist, precum şi pierderi pecuniare. Susţinură chiar o posibilă sinucidere, numai ca să provoace dezminţirea autorizată a familiei; cazul se afla, adăugau, în mîinile unor detectivi care se credeau posesorii cîtorva importante indicii. De fapt, detectivii rămaseră credincioşi teoriei lor iniţiale, potrivit căreia Bartley plecase în Europa şi erau în măsură să dea în vileag, cu relativă certitudine, numele persoanei cu care fugise. Dar acestea erau lucruri trecute sub tăcere, atît de detectivi cît şi de presă. Între timp, Bartley fusese văzut concomitent la Montreal şi la Cincinnati şi, cam în aceeaşi perioadă, un vechi prieten îl zărise într-un tren care se îndrepta spre vest de Chicago.

Pentru oameni, ipoteza cu ajutorul căreia Marcia trecuse mai uşor prin momentul critic fusese unica impresie — şi aceea vagă — ce stăruise din toată întîmplarea. Prietenii i-o acceptaseră la început, plini de compasiune, şi aşteptau momentul s-o determine pe tînăra femeie să renunţe la gîndul ei şi să plece acasă la Equity, dar între timp, ea îşi adună forţele şi se arătă de neclin- tit, orînduindu-şi din ce în ce mai mult viaţa după capul ei. N-avea altă idee, altă dorinţă, decît să

stea acolo unde-o lăsase Bartley, pînă la întoarcerea lui. Ea opunea acest unic argument în faţa oricărei mustrări şi socotea toate celelalte sugestii ca o instigare la crimă. Tatăl ei veni cînd şi cînd în timpul iernii, dar ea nu lipsi nici măcar o zi din oraş. Îşi puse planul în aplicare; pe lîngă domnişoara Strong, mai luă în pensiune şi alte studente recomandate de prietenii ei, care căutară în felul acesta s-o încurajeze cînd văzură că era inutil să i se împotrivească; munci din greu şi ajunse în cele din urmă să-şi asigure o viaţă independentă, deşi austeră. Tatăl ei se consultă cu Atherton şi cu familia Halleck; înţelese că fiica lui are prieteni buni şi de nădejde şi se supuse, de vreme ce nu putea fi de folos. Cînd veni vara, făcu o ultimă încercare s-o convingă să se întoarcă la Equity. Îi spuse că doamna Gaylord dorea s-o vadă. Ea se făcea că nu pricepe. „Am să vin, zise, dacă starea mamei se va înrăutăţi. Dar nu pot să rămîn toată vara acasă. Dacă n-aş fi stat atîta anul trecut, Bartley n-ar fi ajuns niciodată în situaţia de-acum şi nu s-ar fi întîmplat ce s-a întîmplat.”

Plecă totuşi, în urma unei chemări urgente; dar mama ei se afla într-o stare mult prea gravă ca s-o recunoască. Din cauza vieţii ei liniştite şi retrase, ajunsese spre sfîrşit tot mai indiferentă şi mai închisă şi se stinse aparent fără vreo tresărire de duioşie pentru cei care-i fuseseră dragi odinioară. Agitaţia produsă de înmormîntarea care urmă părea un ultim semn al sorţii, prin care toate dorinţele ei în viaţă îi fuseseră încălcate.

Marcia rămase numai pînă cînd reuşi să pună ordine în casă, după ce o aşezară pe mama ei să se odihnească în mijlocul oţetarilor înroşiţi prematur în dogoarea soarelui de august; cînd plecă, îl luă pe domnul Gaylord cu ea la Boston, unde acesta îşi petrecu zilele cum se pricepu mai bine, făcînd lungi plimbări fără ţel, devorînd teancuri de ziare, ruginind în trîndăvie şi îmbătrînind repede, aşa cum se întîmplă cu bărbaţii plictisiţi şi scoşi din uz.

Tatăl lui Ben începea şi el să-şi arate vîrsta: iar maică-sa trăia numai cu gîndul la fiul ei şi cu speranţa că se va întoarce; el însă nici nu vorbea despre aşa ceva în scrisorile către părinţi. Spunea foarte puţine lucruri despre sine, dar ei îşi dădeau limpede seama că

experienţa lui îi oferea tot mai puţine satisfacţii. Ceea ce, adăugat la absenţa lui de-acasă, le sporea suferinţa.

Într-o zi, Marcia o întrebă pe Olive Halleck:

— A observat cineva că începi să arăţi la fel ca surorile tale?

— Am observat eu, răspunse Olive. Întotdeauna am fost eu fată bătrînă, dar acum a început să se vadă.

Marcia se temu ca nu cumva s-o fi rănit pe Olive; dar tot n-ar fi ştiut cum să se scuze; în ultimul timp începuse să semene tot mai mult cu tatăl ei în anumite privinţe. Poate că pasiunea pentru Bartîey fusese unica sursă de tandreţe din viaţa ei şi, cînd aceasta secase, femeia căpătase asprimea şi severitatea omului bătrîn.

XXXVI

Trecuseră aproape doi ani de la căsătoria avocatului cînd, într-o zi, Halleck deschise uşa biroului lui Atherton si, răsucind cheia în broască, se apropie şchiopătînd de locul unde prietenul său şedea la masa de lucru. Halleck părea cu totul altul: barba stufoasă pe care şi-o lăsase abia-i ascundea slăbiciunea cumplită a feţei dar schimbarea nu era atît în linii şi-n contururi, cît în acel summum de însuşiri pe care le numim expresie a chipului.

— Salut, Atherton!

— Tu, Halleck!

Prietenii se priviră lung şi, în fine, Atherton se dezmetici din uimirea sa şi-i întinse mina, de parcă tot nu-i venea să creadă. Halleck se grăbi să continue:

— Ce mai face *ea*? E sănătoasă? E tot aici? Dar despre el s-a mai aflat ceva?

— Nu, zise Atherton, răspunzînd la ultima întrebare cu aceeaşi impresie de ireal ca mai înainte.

— Atunci înseamnă că a murit. Am ştiut şi am spus-o! Şi iată-mă! Bătălia s-a încheiat şi mă declar învins.

— Se vede, îi replică Atherton trist.

— Da. Se vede. Drept care îmi pot permite să fiu sincer, întorcîndu-mă la prietenii mei. Mi-am dat eu seama:

cu expresia asta pe chip nu voi fi primit cu braţele deschise: ceea ce s-a şi adeverit, chiar peste aşteptări.

— Nu mă bucur că te văd, Halleck, zise Atherton. Spre binele tău, aş fi dorit să fii la celălalt capăt al pămîntului.

— Da, ştiu! Ce fac ai mei? L-ai mai întilnit pe tata în ultimul timp? Dar pe mama? Dar… pe Olive?

Şi glasul i se frînse într-un tremur patetic.

— Cum, încă nu i-ai văzut? întrebă Atherton.

Halleck rîse batjocoritor.

— Păi, dragul meu, vaporul a sosit azi dimineaţă şi abia am coborît din trenul de New York. M-am grăbit, cu toată nerăbdarea prieteniei, să ajung la tine. Am avut

norocul să te găsesc la birou la ora asta! Poţi să mă inviţi la cină şi să-mi propovăduieşti fericirea domestică. Hai, îmi place destul de mult ideea asta!

— Halleck! zise Atherton, fără să ia în seamă ironia lui, aş vrea să pleci din nou! După cum spui, nimeni nu ştie că eşti aici şi nici nu-i nevoie să afle.

Halleck îşi depărtă buzele şi clătină din cap, arborînd un zîmbet ironic.

— Mă mir de tine, Atherton, care cunoşti atît de bine natura omenească. Am venit să rămîn; trebuie să ştii asta! Şi să mai ştii că am trecut prin toate încercările înainte de a renunţa şi n-aş mai putea să iau lupta de la capăt. Îţi spun că m-am dat bătut şi-mi pare bine: cel puţin m-am liniştit. Îţi răceşti gura degeaba dacă ai de gînd să-mi vorbeşti ca altădată; nu mă mai poţi impresiona cu spusele tale. Dacă am greşit… Dar nu mai accept ideea că am greşit: pe legea mea, am avut dreptate!

— Eşti învins, într-adevăr, Halleck, zise Atherton mîhnit. Se dădu pe spate cu scaunul şi-şi împreună mîinile pe ceafă cum obişnuia cînd stătea de-vorbă cu clienţii îndărătnici. — Şi ce-ai de gînd să faci?

— Să rămîn.

— Pentru ce?

— Pentru ce? Ca să dovedesc că el a murit.

— Si pe urmă?

— Pe urmă o să fiu liber s-o cer de nevastă. Şi adăugă mînios: — Ştii de ce m-am întors: ce mă mai chinuieşti cu atîtea întrebări? Am făcut ce-am putut; am fugit. În ultima seară în care am văzut-o, am silit-o să se întoarcă în iadul căruia îi zicea casa ei şi i-am spus că nici un bărbat nu-i poate oferi un refugiu împotriva diavolului aceluia, bărbatul ei, cînd m-a rugat, speriată de moarte, să intru în casă şi s-o scap de el. Acestea au fost amintirile cu care a trebuit să mă consolez ori de cîte ori am încercat să mi-o scot din minte şi din suflet! Cînd am aflat că el a plecat, i-am respectat durerea. Numai eu ştiu cum am rezistat; acuma a trecut şi nu m-am dat bătut. Am aşteptat şi m-am întors. Şi tu îmi ceri să plec din nou! Of! Respiră zgomotos printre dinţii încleştaţi şi se lovi cu palma peste genunchi. — E mort! Acuma, dacă vrea ea, poate să se mărite cu mine. Nu mă privi aşa de parcă eu l-aş fi omorît! N-a existat o clipă în

aceşti doi ani îngrozitori în care să nu fi fost gata să-mi dau viaţa ca să i-o salvez pe-a lui… de dragul ei. Ştiu lucrul acesta, care-mi dă curaj, îmi dă speranţă.

— Dar dacă el n-a murit?

— Atunci a părăsit-o şi ea are dreptul să fie liberă: poate obţine divorţul!

— Aşa! făcu Atherton compătimitor, otrava asta ţi-a intrat în sînge? Dacă e văduvă, poţi s-o ceri de nevastă; dar cum o să-i ceri, căsătorită fiind, să divorţeze ca să se mărite apoi cu tine? Cum ai să-i sugerezi asta unei femei care, prin consecvenţa faţă de greşeala ei, ţi-a devenit sfîntă? Halleck păru gata să răspundă; dar se mulţumi să ofteze, cu buzele uscate şi gura întredeschisă, iar Atherton continuă: — Va trebui să-i perverteşti mai întîi sufletul. Nu ştiu cît te-ai schimbat în aceşti doi ani; arăţi ca un om disperat şi înfrînt, dar nu ca un ticălos dintre aceia care amăgesc femeile sustrăgîndu-le de la datoria lor, ruinează căminele şi distrug societatea — nu la modul libertin dinainte, cînd seducătorul avea cel puţin graţia să-şi rişte viaţa — ci liniştit, fără grijă, la adăpostul legilor noastre infame. Te-ai întors, într-adevăr aici să oferi numele cinstit al tatălui tău şi exemplul unuia cu viaţa ta fără prihană drept argument pentru a ademeni oamenii să se căsătorească, păstrîndu-şi însă toate rezervele drept argument pentru a slăbi legătura sfîntă a căsătoriei, în speranţa vinovată că poţi da bir cu fugiţii ori de cîte ori o minte nestatornică, pofte ascunse, ori o rea-voinţă ar putea s-o ceară? Ai ajuns să te alături şi tu acelor jalnice fantome care înaintează şovăind prin lume, speriate de propriul lor trecut şi căutînd să-l ascundă de cei care le sînt dragi; îţi propui să sfidezi lumea, să te asociezi la crearea tagmei proscrişilor, pentru care ruşinea nu e ruşine şi nici dezonoarea dezonoare? Cum o să-ţi placă societatea acelor oameni dubioşi, a acelor bărbaţi care nu ştiu ce vor, a acelor femei care ştiu prea bine?

— Eşti foarte elocvent, zise Halleck, dar te rog să notezi că măruntele tale abstracţiuni nu mă interesează. Am un ţel precis şi nu pot sta să contemplu efectul pe care faptele altora îl au asupra civilizaţiei americane. Cînd îmi ceri să cred că nu-i de datoria mea să scap o femeie din mizeria în care a lăsat-o un nemernic, numai

pentru că un judecător de pace oarecare i-a consfinţit drepturile asupra ei, refuz să fiu atît de prost. Punîndu-mi mintea la contribuţie, aflu cine a întinat şi a distrus căsătoria aceea, şi ştiu că *ea* e la fel de liberă în faţa lui Dumnezeu ca şi cum soţul ei n-ar fi existat niciodată. Dacă lumii nu-i place ruşinea mea făţişă, să-şi vadă ruşinea ei ascunsă — căsătorii încheiate şi menţinute din interes, ambiţie, deşertăciune şi nebunie. Am să-mi încerc norocul printre acei bărbaţi şi acele femei care au fost deajuns de cinstiţi pentru a-şi recunoaşte greşeala şi a încerca s-o îndrepte şi am să propovăduiesc, prin propria-mi viaţă, că o căsătorie nu e sacră decît în măsura în care e susţinută de iubire şi astfel, cînd iubirea încetează, încetează şi căsătoria în faţa lui Dumnezeu. Dacă legea va izbuti să recunoască asta, prin orice subterfugii, cu-atît mai bine pentru lege!

Şi Halleck se ridică.

— Perfect! strigă Atherton, ridicîndu-se şi el, ai să ajungi la vorba mea! Această biată făptură e credincioasă în fiecare clipă ticălosului care a părăsit-o. Trebuie să cred, dacă aşa spui, că eşti gata s-o îndemni să obţină divorţul, chiar unul din acelea „cu uşile închise şi pe orice temei” — Halleck tresări — că doreşti să-ţi faci surorile de ruşine în faţa lumii, să-i frîngi inima mamei tale şi mîndria tatălui tău şi să jigneşti idealul de bunătate pe care îl întruchipezi în ochii femeii iubite. Dar cum ai să procedezi? Dragostea ei n-a încetat, prin urmare nici căsătoria, nu?

— Asta o să-mi spună ea, răspunse Halleck.

Şi, plin de resentimente, îl lăsă pe Atherton fără altă explicaţie, ceea ce şterse orice urmă de prietenie între ei, deşi chiar după această înfruntare păstrară aparenţele,

Atherton participind la bucuria cu care familia întîmpină întoarcerea lui Ben. Revederea lui cu avocatul însemnase redeşteptarea vechiului conflict în condiţii de nouă şi disperată degradare. El luase drept linişte sufletească acea istovire a spiritului ce cuprinde omul care-şi înfruntă conştiinţa; îşi închipuise că lupta s-a încheiat, dar descoperise că suferinţa lui abia începea. În această confuzie, iubirea lui trebuia să fie o lege în sine, capabilă să desfacă şi să facă, şi destul de puternică pentru a anihila toate remuşcările, şovăielile, spaimele

de care era asaltată, dar cuvintele cu care îl întîmpină Marcia îl consternară.

— O, cît mă bucur că te-ai întors! zise ea. Acum sînt sigură că-l vom putea găsi. Eraţi atît de buni prieteni şi-l înţelegeai atît de bine încît vei şti exact ce trebuie să faci. Da, îl vom găsi şi l-am fi găsit de mult dacă ai fi fost aici. O, dacă n-ai fi plecat! Dar n-am să-ţi fiu niciodată destul de recunoscătoare pentru tot ce mi-ai spus în seara aceea, cînd n-ai vrut să intri cu mine în casă. De-atunci cuvintele acelea mi-au răsunat mereu în urechi; ele dovedeau că aveai încredere în el, mai multă decît am avut eu şi mi-am făcut din ele o lege si o călăuză. N-am găsit la nimeni scăpare împotriva lui şi nici nu voi putea găsi vreodată. Îţi mulţumesc — da, îţi mulţumesc în genunchi — că m-ai silit să intru singură în casă; unica mea mîngîiere e că am avut puterea să mă întorc la el şi să-l las să facă orice cu mine, după ce m-am purtat aşa cu el; dar n-am pretins niciodată că eu singură am avut puterea asta. Am spus tuturor că puterea mi-a venit de la dumneata!

Halleck o adusese pe Olive cu el; ea şi tatăl Marciei ascultau aceste cuvinte cu răbdarea celor care le mai auziseră de multe ori: dar la sfîrşit Olive privi chipul abătut al fratelui ei cu dragoste şi mîndrie, închipuindu-şi că e încîntat auzindu-le. Bătrînul rumega un pai în gură şi, absent, o lăsă pe fetiţă să-l apuce de amîndouă mîinile după ce venea în fugă de la maică-sa. Drept răspuns,
Halleck scoase un sunet nedesluşit şi Marcia continuă:

— Am acuma un nou plan. Dar tata parcă simte o plăcere să-mi dejoace *toate* planurile. *Ştiu* că Bartley e internat undeva, într-un ospiciu, şi vreau să se trimită detectivi în toate ospiciile din Statele Unite şi Canada — nu poţi să bănuieşti pînă unde a ajuns în ţara aceea — care să se intereseze dacă nu le-a fost adus un alienat mintal, rătăcit pe-acolo. Nu crezi că asta ar fi cea mai bună metodă de a-l găsi? Vreau să discut cu dumneata, domnule Halleck, fiindcă ştiu că mă înţelegi; şi dacă va fi nevoie, mă voi duce chiar eu prin aziluri să le vorbesc, să mă tîrăsc în genunchi în faţa lor! Cînd mă gîndesc la el, închis acolo printre nebunii aceia de legat şi folosit aşa cum se folosesc oamenii în unele ospicii… Of, of. Of!

Izbucni în hohote de plîns şi-şi strînse fetiţa la piept.

Copilul, obişnuit probabil cu lacrimile mamei, îşi întoarse capul şi se uită rîzînd la Halleck.

Marcia îşi şterse ochii şi întrebă cu buzele tremurînde:

— Nu seamănă cu el?

— Ba da, răspunse Halleck cu un glas răguşit.

— Are exact aceleaşi gene ca ale lui, şi părul, şi trăsăturile, nu găseşti?

Bătrînul îşi sugea paiul în tăcere; dar cînd Marcia ieşi din cameră, să aducă fotografia lui Bartley, ca Ben să-şi dea seama cît de mult îi seamănă copilul, domnul Gaylord îl privi pe Halleck pe sub sprîncenele stufoase:

— Nu cred că trebuie să deranjăm prea mult ospiciile pentru Bartley Hubbard. În schimb, dacă ar fi să căutăm prin închisorile diferitelor state, prin cîrciumi şi prin tripouri, ori dacă ar fi să scormonim printre ticăloşii care au fost spînzuraţi în ultimii doi ani, sub nume de împrumut, aş avea ceva speranţe să-l identificăm.

Marcia se întoarse şi bătrînul rămase mut, de parcă n-ar fi vorbit niciodată; era limpede că, oricît l-ar fi detestat pe Bartley, pe ea o cruţa, şi nu-i dejuca planurile, cum spunea ea, decît numai pentru că erau infestate de nebunia care-o făcea să-l sanctifice pe Bartley.

— Vezi cum este, zise Olive cînd plecară.

— Da, da, da, încuviinţă Halleck trist.

— După cum vorbeşte, arată uneori ca o femeie trecută, vulgară şi certăreaţă; repetă aceleaşi lucruri în acelaşi fel cicălitor; şi e atît de dornică să învinuiască pe oricine altcineva, în afară de Bartley, pentru răutatea bărbatului ei încît, dacă nu se poate pedepsi pe sine, îl pedepseşte pe tatăl ei. E nemiloasă cu bietul bătrîn care, de dragul ei, îşi duce viaţa aici, în oraş, deşi e chinuit de dorul de casă. Ai auzit-o adineauri: că el îi dejoacă planurile.

— Da, zise Halleck, ca mai înainte.

— Devine tot mai comună şi mai mărginită, dar nu poţi spune că e vina ei, biata fată, şi pare teribil de nedrept să ajungă astfel din cauza atîtor suferinţe. Dar aşa s-a întîmplat. E încăpăţînată şi incapabilă să tragă

vreo învăţătură din nenorocirile ei; s-a ales numai cu partea lor rea: au făcut-o egoistă şi parcă n-a mai rămas nimic din aceea care era acum doi ani decît devotamentul faţă de ticălos. Nu trebuie să te întorci împotriva ei din cauza asta, Ben; nu trebuie să uiţi cum ar fi putut ea să fie. Avea o fire minunată; dar s-a irosit şi s-a închistat! Biată fiinţă necizelată, impulsivă, inocentă — mă doare inima pentru ea! A fost greu uneori s-o scoatem cu ea la capăt, ai să vezi şi tu, Ben. Dar trebuie să fii îngăduitor:

Lucrul cel mai neplăcut la oamenii necăjiţi este că sînt atît de plicticoşi; obositori de moarte. Nu-ţi rămîne decît să suporţi elogiul meritelor lui Bartley — şi noi a trebuit să-l suportăm — şi, în plus, speranţele ei: care ar fi fost situaţia dacă ai fi fost aici. Nu ştiu tot ce aşteaptă de la tine; dar trebuie să cauţi să n-o dezamă- geşti; venerează pînă şi pămîntul pe care calci şi crede
— sînt convinsă — că poţi face orice doreşti, numai pentru că eşti bun.

Halleck asculta liniştit. Era desigur incapabil să fie altfel decît statornic. O găsise atît de schimbată încît, ruşinat şi cu durere în suflet, nu putu decît să-i jure pe loc credinţă.

Ori de cîte ori o întîlnea, era silit să asiste la ridicarea în slăvi a unui om pe care-l socotea un ticălos, să pună cu ea la cale eliberarea dintr-o captivitate imaginară a mizerabilului care-o părăsise. Luă într-adevăr unele din măsurile cerute de ea; trimise adrese azilurilor mai depărtate şi mai apropiate; şi în aceste încercări sumare, făcute cu sentimentul zădărniciei lor, i se părea uneori eă-şi pierde capul. Ea insistă ca Atherton să fie ţinut la curent cu toate demersurile lor; ideea că vechiul său prieten îi cunoaşte prea bine mobilările îl chinuia pe Halleck mai mult chiar decît dispreţul tăcut al bătrînului Gaylord în faţa eforturilor lui sau decît modul exagerat în care familia îi aprecia strădaniile.

XXXVII

Halleck se întorsese cu sănătatea zdruncinată şi le făgăduise alor săi, cu dispreţul de sine atît de dăunător, că nu mai pleacă, de vreme ce schimbarea îi fusese nefastă. Nici vorbă pentru moment să încerce să facă altceva decît să se îngrijească; şi, o vreme, sub efectul sentimentelor care-l stăpîneau, părea că se simte mai bine. Dar deodată începu să slăbească vîzînd cu ochii;
nu mai putu ieşi din casă, apoi căzu la pat; trecură săptămîni, care se prefăcură în luni, înainte de-a se întrema.

Odată cu primăvara, începu din nou să iasă şi-şi petrecea aproape tot timpul în aer liber; simţea, pe zi ce trece, cum îi revin puterile. La sfîrşitul unei lungi după-amieze de aprilie, se îndrepta spre casă cu inima uşoară, deşi nu îndrăznea să se întrebe care era temeiul acestei bucurii. O întîlnise pe Marcia în grădina publică, unde obişnuiau să şadă pe o bancă şi să discute în timp ce tatăl ei şi fetiţa se plimbau cu neliniştea bătrîneţii şi ne-astîmpărul copilăriei.

— Plecăm acasă la Equity în vara asta, zise ea, şi s-ar putea să nu ne mai întoarcem. Nu, nu ne mai întoarcem. *Mă dau bătută.* Am aşteptat, sperînd… sperînd. Dar acum ştiu că nu mai are rost să aştept: el a *murit.*

Vorbea cu resemnare, fără *o* lacrimă, şi părea că resemnarea văduviei acceptate pluteşte în jur.

Îşi rememora cuvintele ei în timp ce se apropia de casă. Poştaşul îl aştepta la intrare cu un ziar pe care
Halleck îl luă cu un zîmbet pentru aspectul rufos al hîrtiei şi pentru presupusele aventuri prin care trecuse pînă cînd să ajungă la el. Banderola părea că fusese scoasă de mai multe ori, apoi ruptă; acum era legată cu sfoară şi pe ea mîzgălite, trimiteri către diferiţi Hallocks şi Halletts pînă cînd, în fine, unul scrisese pe spate: „încercaţi pe Rumfort Street 97". Aşa cum descoperi, adresa iniţială sunase astfel: „Domnului B. Halleck, Boston,
Mass." Luă micul colet în camera lui, fără să-l deschidă,

întrebîndu-se nepăsător cam ce interes ar putea să prezinte pentru el. Se dovedi a fi o fiţuică obscură, meschin tipărită, cu o notificare subliniată într-un colţ:

Statul Indiana
Districtul Tecumseh
Circumscripţia Judiciară Tecumseh,
sesiunea judecătorească aprilie 1879.
Divorţ. No. *5793*
BARTLEY J. HUBBARD
c/a
MARCIA G. HUBBARD

Deoarece, aşa cum rezultă din dispoziţia scrisă sub jurămînt, prezentată azi în biroul Grefierului din Circumscripţia Judiciară Tecumseh, Marcia G. Hubbard, pîrîtă în acţiunea de divorţ mai sus-citată, pe temeiul părăsirii de domiciliu şi a gravei neglijări a îndatoririlor conjugale, nu domiciliază în statul Indiana, aceasta este înştiinţată prin notificarea de faţă de amînarea acţiunii şi de o nouă citare în faţa instanţei în ziua de 11 aprilie 1879, aceasta fiind a treia zi de judecată din sesiunea aprilie a mai sus-numitei instanţe, a anului mai sus-numit, care sesiune a mai sus-numitei instanţe va începe în prima luni din aprilie 1879 şi se va desfăşura la sediul judecătoriei din oraşul Tecumseh, districtul şi statul mai sus-numite, în ziua mai sus-numită de 11 aprilie 1879, aceasta fiind data propusă de numitul reclamant şi scrisă cu mîna lui pe dosul acţiunii, dată la care pîrîta mai sus-numită este solicitată să răspundă.

Semnez cu mîna mea şi aplic sigiliul sus-numitei judecătorii, azi 4 martie, 1879.

L.S. *AUGUSTUS H. HAWKINS*
grefier
Milikin şi Ayres, avocaţii reclamantului

Halleck citi şi reciti notificarea, creierul functionîndu-i cu greutate, în chip mecanic. Vedea nume familiare, dar irevocabil despărţite prin actuala relaţie dintre ele; limbajul oficial nu-l ajuta să-i poată înţelege sensul.

Cînd se mai dezmetici, redeveni conştient de realitate, aşa cum se întîmplă cînd te trezeşti dintr-un lung leşin. Îşi privi mîinile, picioarele; se ridică şi-şi cercetă chipul în oglindă. Întorcîndu-se, văzu ziarul acolo unde-l lăsase, pe masă; totul era aievea. Ridică banderola care căzuse pe jos şi-o examină din nou,

încercînd să recunoască scrisul de pe ea, ca să-şi dea seama cine i-a trimis ziarul şi de ce. Citind-o încă o dată, adresa păru că se schimbă: nu mai era numele lui; ziarul era adresat doamnei B. Hubbard şi, probabil, printr-o serie de întîmplări şi erori, în loc să-i parvină ei, căzuse în mîinile lui dintr-o ultimă greşeală.

Odată lămurită, problema devenea foarte simplă si nu-i rămînea decît să-i ducă Marciei depeşa; era simplu. Ori putea s-o distrugă; ceea ce era la fel de simplu. Îşi mai aminti o dată cuvintele ei: „Mă dau bătută. El a murit". De ce să-i strice liniştea pe care în fine şi-o găsise şi să-i răpească ultima tristă iluzie? De ce să n-o cruţe de această năpastă finală şi să lase să se împlinească benefica nedreptate? Întrebările acestea păreau, într-un fel, să nu-l privească direct pe Halleck; tentaţia lui izvora parcă dintr-un impuls de justiţie ideală care-l îndemna să se abţină. Abia cînd începu să reziste acestui imbold, simţi că respiră iar şi că-i zvîcneşte sîngele în vine. Apoi masca îi căzu şi duşmanul sufletelor îşi întinse puterea asupra spiritului său firav, slăbit de lupta îndelungată şi de înfrîngerea de mult recunoscută.

Într-un tîrziu, Halleck deschise uşa şi strigă: „Olive!
Olive!", cu un glas care-o umplu de o stranie nelinişte pe fata stînd neştiutoare în camera ei. Veni în fugă şi-l găsi rezemat de stîlpul uşii lui, palid şi tremurînd.

— Te rog… te rog să mă ajuţi, îngăimă. Vreau să-ţi arăt ceva… Priveşte!

Şi-i întinse ziarul pe care-l ţinuse la spate, strîns în mînă, de teamă ca nu cumva să-l scape, apoi merse clătinîndu-se pînă la un scaun. Sora lui citi notificarea.

— O, Ben!

Şi lăsă mîinile cu ziarul să-i cadă în faţă, într-un gest de neputincioasă spaimă şi de milă, apoi se uită la Ben.

— Ea ştie? A văzut?

— Nu ştie nimeni în afară de noi doi. Ziarul a fost adus aici din greşeală. L-am deschis fără să mă uit că-i era adresat ei.

Rosti aceste cuvinte gîfîind, într-o stare de epuizare ce ar fi înspăimîntat-o pe Olive dacă revolta şi

compasiunea care-o cuprinseseră n-ar fi făcut-o opacă la orice altceva. Încercă să vorbească, dar el n-o lăsă.

— Nu înţelegi, Olive? Asta e notificarea prin care instanţa îi cere să se prezinte să-şi apere cauza şi a fost trimisă de grefierul judecătoriei de-acolo pe adresa pe care ticălosul a dat-o, ştiind că ziarul nu-i va putea parveni decît printr-o minune.

— Şi ţi-a venit ţie! O, Ben! Cine ţi l-a trimis? Fratele şi sora se măsurară din priviri, dar nici unul nu-şi exprimă bănuiala care le încolţise în minte simultan.

— Ben! strigă ea într-o solemnă pornire de dragoste şi mîndrie, tot ce-mi doresc în clipa asta este să fiu aidoma ţie.

— Bă nu! se rugă Ben. Capul îi căzu, dar şi-l îndreptă cu o zvîcnire neaşteptată. Hotărîrea însă îi slăbi şi nu mai rosti decît: — Te rog să vii cu mine la Atherton. Să nu pierdem timpul! Spune-i lui Cyrus să pregătească trăsura! Lasă vorbă că ieşim! Sînt gata imediat.

Cînd însă Olive strigă de jos că trăsura a tras la scară şi că-l aşteaptă, el ar fi refuzat bucuros să mai plece dacă ar fi avut curajul. Nu mai dorea să ascundă întîmplarea dar, la gîndul celor ce vor urma, simţea o slăbiciune de om bolnav, o ezitare în faţa încercărilor prin care ştia că va trece. Coborî scările abia ţinîndu-se cu o mînă tremurătoare de balustradă şi se cufundă cu un oftat între pernele trăsurii, răspunzînd cu apatice monosilabe la întrebările curioase şi la comentariile aprinse ale lui Olive.

Îl găsiră pe Atherton la cafea şi Clara îi invită şi pe ei în sufragerie. Halleck refuză cafeaua şi, în timp ce Olive relata ce se întîmplase, el îşi plimba nepăsător privirile prin odaie, cuprins de nada unei perverse compasiuni faţa de Bartley, de o înţelegere a punctului lui de vedere: Bartley n-ar fi ajuns niciodată aşa de rău dacă ar fi beneficiat de tot acest lux; şi de ce în definitiv nu merita să-l aibă, la fel ea Atherton? Ce drept avea prosperitatea care fereşte de ispită a unui asemenea om să judece vina unora ca el însuşi sau ca Bartley Hubbard?

Olive scoase la iveală ziarul pe care-l ţinuse cu amîndouă mîinile în poală şi-l deschise la notificarea cu

pricina, ca pentru a întări dramatismul spuselor ei. Atherton citi şi-i întinse Clarei jurnalul.

— Cînd l-ai primit?

— Olive răspunse în locul fratelui ei:

— Astă-seară. Adineauri. Nu ţi-am spus?

— Nu, răspunse Atherton şi adăugă blînd la adresa lui Halleck: — Iartă-mă. Te-ai uitat la date?

— Da, răspunse Halleck, respingînd cu răceală încercarea de apropiere din tonul lui Atherton.

— Termenul e fixat pentru ziua de 11, zise Atherton. Astăzi sîntem în 3. Răgazul e foarte scurt.

— E timp destul, răspunse Halleck plictisit.

— Dar telegrafiaţi-le! exclamă Clara. Telegrafiaţi-le îndată că nici prin gînd nu i-a trecut să-l lase. Auzi, părăsire de domiciliu! O, dacă ar şti ei cum s-a spetit muncind în aceşti doi ani să ţină casa în ordine, ca el sa găsească un cămin la întoarcere, i-ar acorda *ei* divorţul!

Atherton zîmbi şi se întoarse către Halleck:

— Ştii cum e astăzi legea acolo? S-a schimbat acum doi ani.

— Da, zise Halleck drept răspuns la întrebarea pe care i-o pusese Atherton cu glas tare şi la aceea, mai subtilă, care i se citea pe faţă: — Am studiat problema în amănunt de cînd m-am întors acasă. Divorţul este acordat numai în urma administrării de probe, chiar dacă pîrîtul nu se prezintă, iar dacă acest lucru ar fi în defavoarea noastră — se ralia astfel în mod instinctiv la cauza
Marciei — putem înlătura viciul neprezentării şi obţine rejudecarea cauzei, pentru motivul arătat.

Femeile rămaseră uimite la auzul unor termeni atît de savanţi; iar cînd Atherton se ridică şi întrebă: „Ai trăsura aici?", soţia lui sări în picioare.

— Dar unde pleci? făcu ea neliniştită.

— Nu în Indiana, sau nu imediat, răspunse soţul. Ne ducem mai întîi la judecătorul Gaylord şi la doamna Hubbard. Dă-mi mai bine ziarul, draga mea, zise, trăgîndu-i-l încet din mînă.

— O. Ce lege crudă, ce lege crudă! gemu ea, ca şi cînd ziarul ar fi lipsit-o de un suport moral. Să crezi că o notiţă ca asta e suficientă! Femeile n-ar fi putut face o asemenea lege.

— Nu, femeile doar profită de asemenea legi după ce sînt făcute: atunci acţionează în ambele sensuri. Dar nu-i o lege chiar atît de rea, după cum sînt în general legile divorţului. La noi, în unele state din Noua Anglie, e şi mai rău acum.

Îl găsiră pe bătrînul Gaylord singur în salon şi, după cîteva explicaţii, Atherton îi înmînă ziarul şi el citi notificarea fără să exprime vreo emoţie. Apoi îşi scoase tacticos ochelarii şi-i închise în tocul lor, pe care-l puse la loc în buzunarul hainei.

— E-n regulă, zise în cele din urmă. Îşi drese glasul şi, îndreptîndu-şi ochii seînteietori către Atherton, îl întrebă pe un ton sec: — Ştii care este legea în vigoare acum?

Atherton recapitulă sumar ceea ce-i spusese Halleck.

— Bine, făcu bătrînul. — Ne vom lupta, domnilor. Se ridică şi, deşirat cum era, privi în jos către amîndoi, schiţînd un zîmbet amar cu buzele-i arcuite. —'Bartley a fost desigur dezamăgit cînd şi-a dat seama ce greu se obţine divorţul în Indiana. Şi-a închipuit probabil că acolo e în vigoare tot vechea lege. Nu e omul care să jure strîmb dacă poate să n-o facă; dar cred că încearcă să obţină divorţul ăsta printr-un sperjur.

Marcia tocmai o culca pe micuţa Flavia. Auzi vorbă jos şi i se păru că se rosteşte numele lui Bartley. Coborî scara şovăind, vechea speranţă nebunească şi spaima nestăpînită accelerîndu-i pulsul şi tăindu-i răsuflarea. La vederea celor trei bărbaţi, care în mod evident se consultau, se îndreptă mai mult tîrîndu-se către ei, cu mîinile întinse, asemenea unuia care-şi caută drumul pe bîjbîite.

— Ce… ce înseamnă asta? îşi plimbă privirea de la Atherton la taică-său; bătrînul se opri şi se strădui să-i zîmbească încurajator; apoi încercă să vorbească; Atherton se întoarse şi se depărtă.

Halleck fu singurul care înaintă cîţiva paşi şi apucă mîinile fără astîmpăr ale tinerei femei. I le ţinu înfiorat într-ale lui şi i se adresă grav şi răspicat, spunîndu-i pentru prima oară pe nume, în mila profundă care-i alunga orice teamă şi jenă:

— Marcia, l-am găsit pe soţul dumitale.

— Mort? întrebă ea abia mişcîndu-şi buzele.

— Trăieşte, zise Halleck. Este în ziarul acesta un lucru pe care trebuie să-l vezi… *trebuie* să-l vezi…

— Nu pot să suport nimic dacă el e mort. Unde… ce este? Arată-mi! Ziarul foşni în mîinile pe care Halleck i le eliberă; ochii îi rătăceau de la o coloană la alta fără să vadă nimic; el fu silit să-i arate locul, fiindcă ea singură nu-l putea găsi. Din clipa aceea nu mai tremură; s-ar fi zis că nu mai respiră şi că inima a încetat să-i mai bată, într-atît o absorbise lectura. Scoase un oftat prelung şi-şi trecu mîna peste ochi, să-şi limpezească privirea; rezemîndu-se fără să-şi dea seama de umărul lui Halleck şi lăsîndu-şi braţul peste braţul lui, pînă într-atît încît degetele ei i le strîngeau pe ale lui, citi textul a doua şi a treia oară. Apoi scăpă ziarul şi ridică privirea spre Halleck. — Păi, exclamă ea ca şi cum ar fi avut, brusc, o revelaţie, în timp ce o lumină puternică, de bucurie, de speranţă, i se aprinse în ochi, *e o greşeală!* Nu vezi?

Crede că nu m-am mai întors! Crede că am vrut să-l părăsesc. Că am… că am… Dar dumneata ştii că m-am întors… chiar dumneata m-ai însoţit! N-am lipsit nici o oră…

Abia o jumătate de oră. O, Bartley! Sărmanul Bartley!

Cum şi-a putut închipui că l-am părăsit, luîndu-i copilul?

Că sînt chiar atît de rea, de crudă… O, nu, nu, nu! Am lipsit doar scurtă vreme şi numai fiindcă mi-era teamă să mă întorc! Nu-ţi aminteşti cum ţi-am spus că mi-e frică şi ţi-am cerut să intri cu mine în casă? În exaltarea ei, începu să rîdă. — Acum însă putem explica totul şi o să fie bine. O să vadă… o să înţeleagă… o să-i spun exact cum a fost.. O, Flavia, Flavia, l-am găsit pe tăticu', l-am găsit pe tăticu'! Repede!

Şi se îndreptă către scară, dar tatăl ei o apucă de braţ.

— Marcia! strigă el cu o voce aspră. Trebuie să înţelegi! Că… şi pregetă, de parcă recapitula în minte lista cuvintelor dispreţuitoare apoi continuă, ca şi cum toate s-ar fi dovedit prea slabe… Bartley nu s-a înşelat nici o clipă.

Îi expuse faptele cu nemiloasă claritate, iar ea îl ascultă răsuflînd adînc la răstimpuri, pe cînd îşi ştergea fruntea cu mîna stîngă.

— Nu cred, zise, după ce termină el. Scrie-i ce ţi-am spus eu şi-ai să vezi.

Bătrînul rosti ceva între mormăit şi înjurătură.

— O, biată copilă nebună! Nu poţi înţelege că Bartley vrea să scape de tine şi că e gata de orice minciună? Crede că poate folosi părăsirea de domiciliu cu mai puţine dificultăţi, drept care te acuză de aceasta, dar ar fi gata să te acuze de orice altceva. Să-i scrii? Trebuie să *te duci l*a el! Trebuie să te duci acolo, să te baţi cu el în faţa instanţei, cu ajutorul unor fapte şi mărturii. Îţi închipui că are nevoie Bartley Hubbard de explicaţiile tale? Crezi că a aşteptat aceşti doi ani ca să afle că într-adevăr nu l-ai părăsit, ci că te-ai întors acasă, la un ceas după ce plecaseşi, şi că de-atunci îl aştepţi întruna? Şi cînd o să afle asta, o să-şi retragă acţiunea şi o să se întoarcă la tine? El are nevoie de o probă şi soluţia este să te duci acolo să i-o dai. Să-l am eu în instanţă pentru cinci minute, continuă bătrînul printre dinţi — *doar cinci minute* — şi m-aş pricepe să-l fac să declare că a greşit în ceea ce te priveşte! Dar teamă mi-e că nici nu s-ar sinchisi de o scrisoare! Bănuieşti că vorbesc aşa pentru că îl urăsc, şi nu mă crezi. Atunci întreabă pe oricare dintre aceşti domni, aci de faţă, dacă spun adevărul ori ba.

Ea nu răspunse dar, întorcîndu-se o clipă spre chipurile lor care-şi fereau privirile, se prăbuşi pe un scaun şi-şi trecu o mînă peste alta, în timp ce respira adînc şi sacadat şi se uita în pămînt cu sprîncenele încruntate şi ochii speriaţi, copleşită parcă de durere. Făcu mai multe încercări să vorbească, înainte de-a reuşi să scoată un sunet; apoi ridică ochii spre tatăl ei: „Să mergem… să mergem… acasă! O, să mergem acasă! Renunţ la el. Am şi renunţat; ţi-am spus — zise întorcîndu-se către Halleck şi vorbindu-i pe un ton blînd, în şoaptă — ţi-am spus acum un ceas că a murit. Şi aşa… aşa s-a şi întîmplat, nu-i nici o deosebire. De ce mi-ai mai adus ziarul cînd ştiai care e părerea mea: că a murit?

— Dumnezeu ştie cît am dorit să-ţi ascund vestea.

— Acum nu mai are nici o importanţă. Lasă-l să-şi găsească libertatea dacă vrea. N-am ce face.

— Ai ce face, o întrerupse tatăl ei. Ai faptele de partea ta şi ai mărturii!

— Vrei să vii cu mine să-i spui că nici prin gînd nu mi-a trecut să-l părăsesc? întrebă ea simplu, întorcîndu-se către Halleck. — Dumneata… şi Olive?

— Sîntem gata să te-ajutăm, Marcia!

Ea rămase pe gînduri, freeîndu-şi mîinile una de alta în timp ce respiraţia-i accelerată era ca un du-te-vino în tăcerea din jur. Îşi lăsă apoi mîinile inerte în poală.

— Nu pot merge; sînt prea slabă; nu pot suporta călătoria. Nu! Şi clătină din cap. — Nu pot merge!

— Marcia, începu tatăl ei, e de datoria ta!

— Spune legea că sînt obligată să merg dacă nu vreau? îl întrebă pe Halleck.

— Nu, sigur că nu trebuie să mergi dacă nu vrei!

— Atunci am să rămîn. Credeţi că e de datoria mea să merg? făcu ea, adresîndu-şi întrebarea mai întîi lui Halleck, apoi lui Atherton. În fata tăcerii celor doi, care nu voiau să-i îngrădească libertatea, îşi întoarse privirea.

— Nu-mi pasă de datoria mea. Nu vreau să-l ţin dacă… m-a părăsit şi dacă… aşa a înţeles el să procedeze şi dacă…
nu mai vrea să ştie de mine.

— Să ştie de tine? Dar niciodată nu i-a păsat de tine, Marcia! Şi poţi fi sigură că nu-i pasă nici acum.

— Atunci lasă-l în pace şi să plecăm acasă!

— Foarte bine! zise bătrînul. În cazul ăsta vom pleca şi, pînă la sfîrşitul săptămînii, Bartley Hubbard va fi un bigam sperjur.

— Un bigam? sări Marcia în picioare.

— Da. Un bigam! Nu crezi că avea în vedere o femeie cînd a pornit acest proces?

Marcia uită de toată oboseala. În timp ce-l înfrunta pe tatăl ei, fantastica asemănare a chipurilor lor ieşi lă iveală. Al lui era oacheş şi zbîrcit de ani, al ei, livid de mînie, ca şi cum tot sîngele i s-ar fi retras din obraji, dar acelaşi imbold însufleţea feţele lor sălbatice, şi ura strînsă în sufletul bătrînului părea că se traduce prin şoapta adîncă a Marciei:

— Am să merg.

XXXVIII

Soţii Atherton zăboveau după micul dejun în sufrageria luxoasă, unde soarele de aprilie lumina ferestrele ce dădeau înspre Back Bay, oferind în acel moment al mareei o lungă fîşie de nisip umed pe care poposise un stol de pescăruşi albi.

Părăsiseră casa Clarei de pe colină, şi Clara cumpărase alta în cartierul cel nou; insistase asupra schimbării nu numai fiindcă toată lumea se muta de pe colină ci şi fiindcă, aşa cum spunea tot ea, prea ar fi părut că îl lua pe Atherton la bord dacă s-ar fi instalat acolo unde trăise dintotdeauna; dorea ca lumea să rămînă cu impresia că el o adusese în casa lui. Chiar mobilase casa din nou în cea mai mare parte şi îndepărtase pe cît posibil lucrurile care-i aminteau de timpul cînd nu era soţia lui. El îi făcea pe plac şi socotea dorinţa Clarei de a-i crea iluzia că are bani drept ceva firesc în sine şi care nu trebuia combătut nici în alte privinţe de vreme ce, probabil, nu înşela pe nimeni. Duceau o viaţă foarte liniştită şi Clara n-avea motive de nemulţumire, doar că se simţea prea puţin folositoare. Într-o zi, cînd se plîngea de acest lucru, el zise:

— Mă bucur să încercăm să fim pe picior de egalitate faţă de micile sacrificii pe care trebuie să le facem unul pentru celălalt; vor fi destule. Cîte femei care ar fi gata să moară pentru bărbaţii lor nu-i fac nefericiţi pentru că nu vor să trăiască pentru ei? Nu dispreţui ziua în care nu se întîmplă nimic.

— Da, dar prea sînt multe zilele în care nu se întîmplă nimic! se îmbufnă ea.

— Fiecare zi *este* ziua în care nu se întîmplă nimic…

pentru oamenii fericiţi, spuse Atherton. Nu sîntem niciodată atît de norocoşi ca atunci cînd nu ne putem aminti ce s-a întîmplat lunea trecută.

— O, dar nu suport să trăiesc tot timpul în prezent.

— Ştiu, prezentul nu-i atît de cuprinzător ca trecutul sau viitorul, dar e tot ce-avem.

— Dar ăsta-i fatalism! exclamă Clara. E mai rău decît fatalismul!

— Şi e chiar atît de rău fatalismul? întrebă soţul ei.

— E mahomedanism!

— Ceea ce nu înseamnă neapărat mai multe neveste, răspunse Atherton, anticipînd cu subtilitate următoarea ei remarcă. Şi nu-i decît un alt nume pentru resemnare; fără doar şi poate un lucru bun.

— Resemnare? Nu prea ştiu eu ce-i aia!

Atherton rîse şi-şi petrecu mîna pe după mijlocul ei,

un argument la care nici o soţie n-are răspuns în fata bărbatului pe care-l iubeşte; pare că-i răpeşte capacitatea de a raţiona. În atmosfera de afecţiune pe care o respira, Clara se temea uneori ca forţele ei psihice să nu slăbească. Ca fată dusese o viaţă plină de idealuri care, deşi cam vagi, îi umpluseră viaţa. Avusese numeroase preocupări — artă, muzică, literatură — concerte simfonice, cursurile domnului Hunt[44], romanele lui George Eliot[45], conferinţele domnului Fiske [46]despre filozofia cosmică; simţise că toate acestea îi lărgeau orizontul şi-i înfrumuseţau existenţa. În momentele cînd se întreba ce întorsătură luase de-atunci viaţa ei, încerca să-şi dea seama dacă fericirea, care părea aproape independentă de aceste lucruri, nu era inferioară cerinţelor unui spirit probabil nemuritor şi sigur cultivat. Toate acestea existau încă în viaţa ei, dar numai în mică măsură, şi i-ar fi plăcut să-şi întrebe bărbatul dacă influenţa lui asupra ei fusese pe deplin benefică. Nu era sigură că fusese; după cum nu era sigură nici că nu fusese. Nu se împăcase niciodată pe deplin cu precizia cu care clasifica el toate emoţiile şi ideile ei drept tipic feminine: în sinea ei se întreba dacă multe din ele nu erau caracteristice bărbatului, deşi niciodată nu le găsise identice cu ale lui. Nu se putea plînge că el n-o socotea egală; i se supunea şi se bizuia pe bunul ei simţ într-o măsură care uneori o îngrijora, pentru că în taină se ştia destul de mărginită. Părea că el îi spune tot şi că urmează în mare măsură sfatul ei, mai ales în chestiuni de afaceri; dar Clara observa adeseori că soţul ei îi ascunde unele probleme de ordin moral pînă trecea momentul propice pentru luarea unei hotărîri. Cînd ea îi făcea reproşuri, el se recunoştea vinovat; dar se apăra:

părerea ei ar fi putut să-l influenţeze împotriva propriei sale judecăţi.

Privindu-l printr-o perdea de lacrimi, Clara îşi amintea aceste vorbe ale lui, în timp ce continuau să şadă la masă după micul dejun.

— De aceea nu mi-ai spus nimic despre bietul Ben?

— Da. Şi cred că ai să mă ierţi. Ce rost avea să-ţi spun?

— Ţi-aş fi răspuns măcar atît: că dacă Ben are asemenea simţăminte, nu e numai vina lui.

— Doar nu crezi asta, Clara, zise Atherton. Ştii că oricare ar fi cusururile acestei biete fiinţe, nu-i o cochetă.

Clara încuviinţă cu indiferenţă.

— Dar cum a explicat întoarcerea sa? întrebă ea.

— N-a explicat-o; a bravat. Am avut o discuţie furtunoasă şi el a încheiat prin a tăgădui că ar avea vreo răspundere socială în afacerea asta.

— Şi cred că avea dreptate! izbucni Clara. Era problema lui.

— Ştia că are un ţel concret şi nu voia să plece urechea la abstracţiuni. Da, a vorbit ca o femeie. Dar tu ştii, Clara, că n-avea dreptate, pentru că şi tu vorbeşti ca o femeie. Multe lucruri nu sînt rele în sine decît în măsura în care îi influenţează pe alţii în rău. Neîndoios, în comparaţie cu iubirea cea mai puternică pe care soţul ei a nutrit-o vreodată faţă de ea, pasiunea lui Ben este ca lumina faţă de întuneric. Dar dacă a putut măcar să spere că o va contamina prin pervertirea sufletului — sfătuind-o să scape de căsătorie printr-un divorţ — atunci a fost o crimă împotriva ei şi împotriva societăţii.

— Ben n-ar fi în stare de aşa ceva!

— Nu, ar putea doar să viseze la asta. Cînd însă a încercat să treacă la fapte, ceea ce e bun în el s-a răzvrătit şi l-a împins s-o ajute pe Marcia în acele sforţări care, împlinite, i-ar fi distrus lui speranţele. A fost o groaznică încercare, dar ce sublim! Şi cînd s-a atins culmea, cînd a sosit ziarul acela pe care nu trebuia decît să-l ascundă timp de cîteva zile sau săptămîni, s-a arătat la înălţimea aşteptărilor. Închipuie-ţi că un om cu formaţia şi tradiţia lui de puritate ar fi cedat ispitei — închipuie-ţi că ar fi decăzut atît de tare încît s-ar fi

apucat să-i explice că nu datorează credinţă soţului ei şi că are dreptul să obţină divorţul şi să-l ia pe el de bărbat — ce lovitură nimicitoare pentru toţi cei care cunoşteau situaţia! I-ar fi dezamăgit pe cei care au oroare de o asemenea atitudine şi i-ar fi încurajat pe cei care abia ar aştepta să se agaţe de un astfel de exemplu. Nu înseamnă mult din punct de vedere social ceea ce fac nişte oameni nedisciplinaţi ca Bartley şi Marcia Hubbard; dar dacă unul ca Ben Halleck o ia razna, e o calamitate; „derutează conştiinţa omenească", după cum spune Victor
Hugo. Toată acea îndrumare atentă către ce e drept, de cînd noul născut începe să gîngurească, buna-cuviinţă în gîndire şi în faptă de-a lungul întregii vieţi, nobilul ideal de altruism şi răspundere în faţa celorlalţi, călcat în picioare şi dispreţuit… e oribil!

— Da, răspunse Clara profund impresionată — chiar o femeie într-o sufragerie luxoasă poate fi impresionată — oameni ca Ben au suflet ales din naştere. Mai doreşti ceai?

— Da, aş mai dori o ceaşcă. În ceea ce priveşte însă bunătatea înnăscută…

— Stai puţin! Să sun să aducă apă fiartă.

După ce servitoarea apăru, dispăru, reapăru şi în fine se făcu nevăzută, Atherton continuă:

— Şi ce înseamnă să fii bun din naştere? La origine omul e un animal sălbatic şi bunătatea lui originară este amabilitatea fiarei tolănite la soare cînd se ştie cu stomacul plin. Soţii Hubbard erau plini de bunătate originară, aş zice, atunci cînd dorinţele unuia nu contraveneau dorinţelor celuilalt. Nu, ceea ce ne salvează este bunătatea inoculată — sămînţa dreptăţii tezaurizată din generaţie în generaţie şi dezvoltată de părinţi disciplinaţi în sufletele în care au sădit-o. Floarea acestei bunătăţi inoculate este ceea ce numim civilizaţie, condiţia onestităţii generale faţa de care Halleck declara că nu are nici o îndatorire. Dar el e mai bun decît îl arată vor- bele.

Cu mîna-i prelungă, delicată, Atherton ridică ceaşca de porţelan translucid şi sorbi parfumatul ceai de Suciou, îndulcit, tăiat cu smîntînă de Jersey, într-o perfectă combinaţie. Deodată, conştientă de armonia desăvîrşită a scenei, Clara simţi o strîngere de inimă.

— O, zise ea, nouă ne vine uşor să condamnăm. Avem tot ce dorim!

— Nu uit, Clara, răspunse Atherton grav. Uneori, cînd mă gîndesc, îmi vine greu să-i judec pe alţii. Cînd îmi dau seama de confortul, de luxul nostru, mă simt aproape paralizat şi mă ruşinez, ba chiar mă tem pentru fericirea noastră.

— Da, continuă Clara răzvrătindu-se, ce drept avem noi să trăim în armonie şi aceste biete fiinţe atît de…

— Nici un drept… Nici un drept pe lume! Dar efectul îşi urmează într-un fel cauza. Ele şi-au ales oarecum suferinţa pentru ele însele — ne facem propriul nostru iad în viaţa asta şi în cea viitoare — sau le-a fost aleasă de voinţe anarhice pe care le-au moştenit. În ultimă instanţă, probabil că îşi merită soarta.

— Da, dar eu mă gîndesc la urmările imediate ale lucrurilor şi nu văd ce drept are soţul Marciei să se poarte aşa cu ea, exclamă Clara. Tu de ce nu te porţi urît cu mine? Nu cred ca vreo nevastă să-i fi vrut binele bărbatului ei mai mult decît i l-a vrut ea.

— O, intenţia nu contează! Sîntem judecaţi după fapte. El e un om fundamente rău. Dar poţi fi sigură că are şi ea partea ei de vină. Deşi nu-i găsesc vinovaţi pe nici unul din soţii Hubbard cum îl găsesc pe Halleck. A avut nu numai tot ce şi-a dorit, ci şi educaţia necesară ca să ştie ce are dreptul să dorească.

— Poate că Ben a avut totul. Dar cred că a suferit cîndva o mare decepţie, zise Clara evaziv.

— Ei, asta nu înseamnă nimic, răspunse Atherton cu nepăsarea soţului mulţumit în faţa chinurilor din dragoste ale altora.

Cîteva clipe Clara nu răspunse, apoi rezumă un tumult de gînduri printr-un oftat adînc:

— Să-ţi spun drept, nu-mi place! E destul de rău că există un bărbat, chiar de la periferia cunoştinţelor mele, care şi-a părăsit nevasta; dar ca Ben, care mi-a fost ca un adevărat frate, să fie amestecat într-o asemenea istorie, şi în felul în care este, mi se pare de-a dreptul intolerabil!

— Sînt de acord cu tine, zise Atherton, jucîndu-se cu

linguriţa. Ştii că detest orice contravine ordinei, şi aici totul este într-o dezordine totală. E intolerabil, vorba ta. Dar sîntem implicaţi, n-avem încotro! Sîntem legaţi unii de ceilalţi. Nimeni nu păcătuieşte sau nu suferă singur pentru greşelile sale, într-un stat civilizat… Fiecare verigă a lanţului simte mai mult sau mai puţin efectul şocului. Toţi ne ridicăm ori cădem împreună, într-o societate ca a noastră. Ciudat că înţelegem atît de greu un lucru pe care orice experienţă de viaţă ni-l demonstrează. Privim tot timpul încălcarea binelui comun drept o abstracţiune!

— Bine, dar să ştii, zise Clara, voi considera întotdeauna drept inutil, revoltător şi ruşinos ca Ben s-o însoţească în această călătorie. Nu ştiu cum ai putut îngădui aşa ceva, Eustace.

— Da, zise Atherton, după ce rămase o vreme pe gînduri. E revoltător. Dar să ne consolăm: nu e inutil revoltător. Teamă mi-e că e necesar revoltător. Cînd o boală a sufletului sau a trupului a ajuns într-un stadiu destul de avansat, îşi creează propriul său statut şi tot restul trebuie să se adapteze. De altfel, nimeni nu cunoaşte urîţenia situaţiei, în afară de Halleck. Nu văd cum aş putea să mă amestec; şi, în general, nu ştiu dacă ar trebui să mă amestec, chiar dacă aş putea. Fără el, ar fi pierdută; ceea ce lui n-are cum să-i strice. În realitate, asta e o parte din ispăşirea lui, care a început pesemne îndată ce-a întîlnit-o după ce s-a întors acasă.

Clara era convinsă, dar nu împăcată. Spuse doar atît:

— Nu-mi place.

Soţul ei nu răspunse, ci continuă dus pe gînduri:

— Cînd bătrînul a făcut acel apel la gelozia ei — probabil tot ce-a mai rămas din iubirea pentru soţul ei — iar ea i-a răspuns printr-o expresie a feţei la fel de răutăcioasă ca a lui, n-am putut să nu mă uit la Halleck..:

— O, sărmanul Ben! Ce-o fi fost în sufletul lui! Cred că a fost speriat, dezgustat.

— Aşa mi-am închipuit şi eu. Dar pe chipul lui nu se citea decît milă. O înţelegea şi-o compătimea. Asta era tot.

Clara se ridică şi se duse la fereastră unde rămase urmărind, printre lacrimi, pescăruşii de pe plajă. I se

părea că trecuseră mai bine de douăzeci şi patru de ore de cînd îşi luase rămas bun de la Marcia şi de la ceilalţi la gară şi-i văzuse pornind într-o călătorie cu rezultat atît de nesigur şi imprevizibil. Simpatizase cu toţi, dar în acelaşi timp îşi dăduse foarte bine seama de scandalul po- tenţial al situaţiei; se cutremura în sinea sa cînd se gîndea ce-ar fi fost dacă oamenii ar fi aflat; o revoltaseră întotdeauna faptele sociale ca acelea pe care le implica demersul lor. O trăsese deoparte pe Olive şi-o întrebase:

— Nu-ţi displace, Olive? Ţi-ai închipuit vreodată că ai să ajungi să fii amestecată în aşa ceva? Eu aş muri, pur şi simplu aş muri!

— Nici nu mă gîndesc să mor, decît doar dacă eşuăm, răspunse Olive. Iar dacă-mi place ori ba, nu prea mi-am consultat sentimentele; cred însă mai curînd că-mi place.

— Să pleci în Indiana, să depui mărturie într-un proces de divorţ!

— Eu nu gîndesc aşa, Clara. Pentru mine e o cruciadă; e un război sfînt; e cauza unei femei nevinovate împotriva unei împilări odioase. Înţeleg ce simţi, Clara; dar n-am fost niciodată atît de respectabilă ca tine şi sînt mulţumită să fac ceea ce Ben, şi tata, şi domnul Atherton încuviinţează. Ei socotesc că asta e de datoria mea şi sînt încîntată să merg şi să mă fac utilă. Te bucuri totuşi de simpatia mea sinceră, Clara, pentru involuntara ta înţelegere faţă de acţiunea noastră.

— Olive! Ştii că sînt mîndră de curajul tău şi că-ţi apreciez întru totul sacrificiul. Nu mi-e ruşine de ceea ce faceţi: socotesc că e măreţ şi sublim şi sînt gata s-o strig în gura mare aici, în mijlocul gării.

— Nu, te rog! făcu Olive. Sperii copilul!

O ţinea de mînă pe Flavia şi de-acum înainte avea să se ocupe de ea tot timpul drumului, cu deosebită grijă. Bătrînul judecător părea dornic să fie singur şi căuta necontenit să scape de sub controlul Marciei. În prima zi se ţinu deoparte, mestecînd întruna vreo aşchie de lemn găsită cine ştie unde, ridicînd uneori o mînă lungă şi slabă ca să-şi frece obrazul ţepos; privind în ascuns la călătorii care treceau pe lîngă el, se lăsă furat de gînduri.

Se supărase că nu plecaseră în seara precedentă şi

fiecare oprire a trenului îl plictisea vizibil Nu-şi părăsea locul ca să comande ceva de mîncare în timpul acestor staţionări, deşi devora lacom gustarea pe care i-o aducea Marcia în vagon[47]. La New York era plin de îngrijorare, nu cumva să piardă legătura cu Pennsylvania Road; suspinul de uşurare cu care se lăsă pe cuşeta lui din vagonul de dormit exprima suferinţa prin care trecuse. Spunea că nu e obosit, dar se culcă devreme, ca pentru a-şi omorî timpul dormind cît mai mult.

Cînd Halleck intră în vagonul lor, a doua zi de dimineaţă, o găsi pe Marcia alături de tatăl ei, contemplînd povîrnişurile împădurite ale munţilor Alegani, regiune pe care o străbătea acum trenul. Nerăbdarea bătrînului dispăruse; îi îngăduise Marciei să-şi lase o mînă peste a lui şi-i răspundea liniştit şi supus cînd ea remarcă deosebirea dintre văile acestea unde creşteau rodo- dendronii şi între dealurile de-acasă care trebuie că erau încă pline de zăpadă.

— Cît aş vrea să le văd! zise în cele din urmă cu un suspin, mărturie a dorului ei de casă.

— Bine, încuviinţă el, am putea să ne ducem direct acolo… după aceea.

— Da, şopti ea.

— Bună dimineaţa, domnule, i se adresă bătrînul Gaylord lui Ben, gonim, nu glumă! La viteza asta, dacă socotelile noastre sînt bune, vom ajunge pe la miezul nopţii. N-avem nici o întîrziere, mi-a spus însoţitorul.

— Da, în curînd vom sosi la Pittsburg, zise Halleck şi privi spre Marcia care-şi întoarse faţa.

Nu discutase cu el despre scopul călătoriei, de cînd părăsiseră Bostonul, şi nici înainte subiectul nu prea fusese atins de vreunul din ei. Îşi dădea seama că ea se ferea să-l abordeze, dar bătrînul, odată stîrnit, nu se mai putea opri.

— Dacă totul merge bine, îi vom vîrî unghia-n gît individului ăluia în mai puţin de douăzeci şi patru de ore. Privi în jos, mecanic, spre mîinile-i zbîrcite, uscate şi galbene, precum ghearele unei păsări şi-şi înălţă cu agerime profilul de răpitoare. — N-am prea dormit în ultima parte a nopţii, dar mi-am făcut un plan. Nu-mi pasă dacă ajung acolo înainte sau după ce s-a pronunţat sentinţa; tot ce doresc este să ajung înainte ca el s-o şteargă. Cred că am să fiu în stare să-l conving pe

Bartley Hubbard că tot mai există ceva sfînt sub soare! Nu te nelinişti, Marcia; mi-e foarte limpede cum trebuie să procedez. Mă pregătesc să-i dau o lecţie straşnică!

Marcia îşi ţinea capul întors şi Halleck, renunţînd să mai rămînă în tovărăşia lor, merse înainte pînă la cabina pe care Marcia şi Olive o ocupau împreună cu fetiţa. Ciocăni la uşă şi, intrînd, o găsi pe sora lui îmbrăcată, în timp ce fetiţa mai dormea încă.

— Ce-i cu tine, Ben? întrebă ea. Eşti cam palid.
N-ar fi trebuit să întreprinzi această călătorie.

— N-am nimic. Dar m-am trezit devreme şi încă n-am mîncat. Bătrînul ăsta e teribil, Olive!

— Tatăl ei? Da, e un bătrîn teribil!

— Îmi face rău cînd îl aud vorbind… uite, chiar adineauri… proferînd ameninţări de răzbunare împotriva lui Hubbard. Am simţit un fel de compasiune faţă de nenorocitul acela. O fi şi ea mînată de aceleaşi imbolduri? N-aş ierta-o niciodată! zise el, cu un fel de pătimaşă slăbiciune. Şi nu m-aş ierta nici pe mine!

— Nu ne interesează imboldurile lor, Ben. Trebuie să fim martorii ei în faţa instanţei într-un caz de nedreptate flagrantă cu acesta. Sigur că nu cred în providenţă; dar parcă a fost un făcut, cum ar spune mama. Cum s-a mtîmplat s-o conduci acasă tocmai în noaptea aceea, apoi ziarul care tot întîmplăior a ajuns la tine...
nu ţi se pare?

— Ba da.

— Nu puteam refuza să venim. E singurul lucru care mă consolează pentru faptul că mă aflu aici în clipa asta.
Am făcut eu pe viteaza în faţa Clarei Atherton ieri dimineaţă în gară: dar m-am simţit tot timpul descumpănită. Plecarea noastră în felul acesta, într-un asemenea scop, e ceva atît de diferit de viaţa pe care o ducem! Mie-mi place liniştea, rînduiala şi tot ceea ce numim respectabilitate! M-am gîndit că procesul ar putea fi „acoperit” de vreun reporter la fel de ticălos ca Bartley însuşi şi că o să ne apară numele în ziar. Dar am hotărît să nu ne pese. E drept şi nu trebuie să pregetăm. Îmi dau foarte bine seama cu ce oameni avem de-a face. Mi-e dragă Marcia şi mi-e milă de ea — biată fiinţă neajutorată, lipsită de îndrumare — dar bătrînul e

teribil. E tot atît de neîndurător ca mormîntul în care îşi închipuie că a fost prăvălit şi încă mai crud cînd crede că ea a fost băgată de vie în mormînt. Ai iertat atîta şi nu poţi înţelege un om care nu iartă nimic; dar eu pot, pentru că ştiu să urăsc. Iar Marcia este uneori la fel ca tatăl ei. Am văzut-o cum se uita la Clara Atherton, de parcă ar fi fost gata s-o strîngă de gît!

Fetiţa se mişcă pe cuşeta ei, apoi se sprijini în mîini şi privi de jur împrejur, cu părul blond auriu căzîndu-i în ochi.

— S-a făcut dimineaţă? întrebă ea somnoroasă. E mîine?

— Da, e mîine, Flavia, zise Olive. Vrei să te scoli?

— Şi după mîine vine poimîine?

— Da.

— Atunci nu mai e decît o zi şi-am să-l văd pe tata. Aşa mi-a spus mama. Unde e mama? întrebă fetita, ridicîndu-se în genunchi şi dîndu-şi la o parte părul din ochi cu amîndouă mîinile.

— Mă duc să ţi-o trimit, zise Halleck.

La Pittsburg, judecătorul era nerăbdător să-şi ia micul dejun şi compensa postul din ajun. Mîncă zdravăn din felurile eteroclite ale restaurantului gării şi bău două ceşti de cafea, suficiente ca să dea peste cap pulsul unui organism şubred din naştere ca al lui. Dar îşi continuă călătoria cu o forţă liniştită, care părea întruchiparea unei minţi clare şi împăcate. Dorea cu orice preţ să-i explice lui Halleck planurile şi teoriile sale; dar tînărul pregeta să le cunoască. Se întreba numai dacă Marcia era informată despre ele, ceea ce de asemenea nu dorea să ştie.

XXXIX

Părăsiră Pittsburgul sub palele cenuşii de fum ce pluteau deasupra oraşului şi ieşiră dintr-o lume în care pămîntul părea preschimbat în zgură şi cenuşă, iar funinginea înnegrea pînă şi solzii din care se ivea verdele crud al frunzelor tinere. Trenul şerpuia de-a lungul malurilor fluviului Ohio, permiţînd uneori călătorilor să-i vadă cursul; uitat era traficul zgomotos ce însufleţise odinioară aceste ape; în fine, trenul se pierdea într-o sălbăticie de-a dreptul primitivă, printre coline cu spinările ro- tunjite. Era un ţinut frumos şi avea, chiar şi în ochii acestor oameni preocupaţi, un farmec tulburător. Se aflau la hotarele nemărginitului Vest, ale cărui pămînturi se întind ca o mare dincolo de ţărmul, abrupt al fluviului Ohio; dar încă nu li se arătase cuprinderea care-i sperie şi-i oboseşte pe toţi, în afara celor din partea locului; erau deocamdată printre dealuri şi văi, într-o nouă Anglie mai blîndă şi mai dulce.

— Călătoria asta îmi dă un sentiment ciudat, zise Marcia, întorcîndu-se în fine de la fereastră şi privindu-l pe Halleck care şedea pe scaunul din faţa ei. Aş vrea să se termine odată şi totuşi mă bucur de fiecare oprire. Mă simt ca cineva chemat la căpătîiul unui muribund şi care se grăbeşte, dar în acelaşi timp se dă înapoi cu toată puterea. N-o să am linişte pînă cînd n-o să ajung acolo; după aceea, o să am linişte? Îşi pironi ochii rugători într-ai lui. Spune-mi ceva, dacă poţi! Ce crezi?

— Dacă ai să reuşeşti?

Combina ceea ce ştia despre simţămintele tatălui ei cu ceea ce se temea că ar fi simţămintele ei.

— Te gîndeşti la proces? Nu asta mă interesează! Nu mă va urî cînd mă va vedea? Mă va crede cînd îi voi spune că n-am avut nici o clipă intenţia să-l părăsesc şi că regret că l-am făcut să plece?

Părea să aştepte răspunsul lui şi el se strădui să răspundă cum se pricepu mai bine:

— Ar trebui să creadă… sigur, trebuie să creadă.

— Atunci tot restul o să meargă de la sine, zise ea. Nu-mi pasă cine cîştigă procesul. Dar dacă n-o să mă

creadă… dacă mă va alunga de lîngă el, aşa cum l-am alungat şi eu de lîngă mine…

Îşi ţinu răsuflarea de teama unei asemenea eventualităţi şi Halleck avu deodată revelaţia ignoranţei ei. Era clar că nu înţelesese hotărîrea pe care-o luase Bartley decît doar ca pe-o etapă din cearta lor, din care amîndoi puteau să bată în retragere dacă voiau, la fel de uşor ca din oricare altă discuţie; ea n-o realizase ca pe-o decizie finală din partea lui, aproape irevocabilă, care putea fi privită doar ca represalii la revolta ei de demult. Toate acele articole de lege care îi fuseseră explicate cu atîta stăruinţă nu duseseră la nici un rezultat, din cauza dorinţei ei de a-şi revedea soţul; nu-şi închipuia apărarea ei în faţa instanţei decît ca pe un fel de reconciliere publică.

Dar la un moment dat, căzu iar în vechiu-i năravi, la fel de amară şi vindicativă ca tatăl ei. Într-o gară mică, o tînără pereche intră în compartimentul lor; mireasa se grăbi să-şi scoată toca albă şi să-şi lase capul pe umărul soţului ei, în timp ce acesta îşi petrecu braţul pe după talia tinerei femei, trăgînd-o mai aproape de el, cu extazul îndrăgostiţilor care nu se jenează defel să atragă atenţia în trenurile noastre. Şi într-adevăr, după ce toată lumea luă act de situaţia lor, nimeni nu-i mai băgă în seamă, singură Marcia părea fascinată de spectacolul fericirii lor curate; se gîndea probabil la minunata uitare de sine din zilele călătoriei ei de nuntă

— Sărmana! îi spuse lui Olive. O să vadă ea, nu peste multă vreme, că e mai uşor să se sprijine pe aerul curat al munţilor decît pe el. Într-o bună zi, o s-o lase să cadă şi, cînd se va ridica, va fi plină de sînge şi de vînătăi… Dar n-o să mai aibă el de-a face cu credula şi cu naiva de odinioară; o să mi-o plătească… ochi pentru ochi, dinte pentru dinte!

Era în acea dispoziţie sufletească în care se află femeile sfîşiate între ţeluri şi dorinţe contradictorii. Voia să se împace dar şi să se răzbune, şi revenea la fiecare dintre aceste dorinţe cu atîta vehemenţă de parcă cealaltă nici n-ar fi existat. O luă pe Flavia în braţe şt începu să-i murmure cum o să-l vadă ea pe tăticul apoi se întoarse către Olive şi-i spuse:

— Ştiu că ne va găsi pe amîndouă foarte schimbate.

Flavia a crescut aşa de mult… şi eu par îmbătrînită. Dar în curînd o să vadă el că pot să arăt din nou tînără. Presupun că şi el s-a schimbat.

Marcia îşi duse fetiţa la fereastră. Părăsiseră fluviul, şi colinele, şi ţinutul deluros din spatele lor, şi pătrunseseră în cîmpia care se întinde între Ohio şi Mississippi;

şi, milă după milă, în timp ce se îndreptau spre sud şi spre vest, primăvara se făcea simţită în aerul înmiresmat, sub căldura soarelui neclintit. Sălciile înfrunziseră de-a binelea şi-şi purtau verdele delicat ca pe nişte văluri atîrnate de crengi; tufişurile de dracilă îşi întindeau corturile în pădurile care începeau să se îndesească şi să se întunece, odată cu frunzişul tînăr al stejarilor şi al nucilor americani; brusc, pe cînd trenul ieşea dintr-o zonă împădurită, fură întîmpinaţi de livezi întregi de piersici — adevărată explozie de roz în preajma clădirilor de cărămidă ale fermelor. Încîntată, fetiţa scoase un strigăt şi arătă cu mîna; atunci mama ei păru să uite tot ce se întîmplase şi se lăsă şi ea pradă bucuriei care-o cuprinsese pe Flavia la vederea naturii în floare, ca şi cum n-ar fi avut nici un motiv de nemulţumire.

Halleck se ridică şi trecu în celălalt vagon; se simţea ameţit, ca şi cum toanele şi schimbările ei de raţionament i-ar fi zăpăcit minţile. Se întoarse abia cînd trenul se opri la Columbus pentru cină. Bătrînul Gaylord dovedi aceeaşi poftă de mîncare ca la micul dejun: făcea impresia că se repede asupra hranei ca o pasăre de pradă; şi îndată ce masa fu servită, se întoarse în vagon, la locul lui, unde rămase la fel de tăcut şi imobil cum fusese, fălcile lui slabe rozînd cu forţe noi scobitoarea luată de pe masă. În timp ce aşteptau un tren din nord care urma să fie ataşat trenului lor, Halleck se plimba în sus şi-n jos prin gara uriaşă, forfotind de lume, cu Olive şi Marcia, şi-i făcea pe plac Flaviei, ajutînd-o să exploreze locurile. Fetiţa se împrieteni cu un măcăleandru care cînta în colivia lui din restaurant, apoi cu o bătrînă gălbejită, zbîrcită la faţă, cu ochii adînciţi în orbite şi care şedea pe o boccea lîngă uşă, fumîndu-şi pipa de argilă tot aşa de liniştită ca şi cum s-ar fi aflat în pragul colibei ei.

— Fetiţe ca tine nu se prea sperie de străini, scumpo, zise bătrîna, scoţîndu-şi pipa din gură ca să şi-o umple din nou. Unde stai cînd eşti acasă?

— La Boston, răspunse copilul prompt. Dar tu unde stai?

— Am stat în Virginia, dar acum băiatul meu mă ia în Illinois. S-a mutat acolo. Vorbea cu copilul ca de la egal la egal, pe un ton grav, aşa cum fac oamenii bătrîni şi simpli; scuipă cu grijă într-o parte, înainte de a-şi relua pipa. — Care dintre cele două doamne e maica ta?

— Mămica mea?

Femeia încuviinţă din cap. Flavia alergă şi puse mîna pe rochia Marciei, apoi se întoarse în fugă la bătrînă.

— Şi cine e cu ea? Taica?

— Nuu! Ne ducem să-l vedem pe tăticu'… în Vest. O să-l vedem mîine, apoi o să vină cu noi. Bunicul meu e în vagonul de colo.

Bătrîna îşi lăsase braţele încrucişate pe genunchi şi fuma cufundată în gînduri. Fetiţa mai întîrzie cîteva clipe, apoi se îndepărtă în fugă spre mama ei şi-o trase de pulpană.

— Nu e nostim, mămico? Ea crede că domnul Halleck e tăticu'! Se agăţă şi mai strîns de fusta Marciei, aşa cum fac copiii, şi-şi dădu capul pe spate ca s-o privească în ochi. Ce e domnul Halleck, mămico?

— Ce e? Şi grupul se opri fără să vrea.

— Da, ce e? Unchiul, vărul meu, sau ce? Merge şi el să-l vadă pe tăticu'? De ce merge? O, uite, uite!

Şi copilul dădu drumul strînsorii şi alergă în preajma cercului de pierde-vară, tineri şi bătrîni, care se formase în jurul a doi negri lucioşi, cu banjourile lor. Negrii îşi plimbau degetele pe coarde cu o extatică bucurie a muzicii şi-şi uniră vocile puternice într-o sălbatică melodie despre plantaţii. Fetita începu să ţopăie şi să danseze, dar Marcia se repezi la ea.

— Copil obraznic ce eşti! strigă ea. Urcă în tren cu mine, chiar acum!

Halleck n-o mai văzu pe Marcia pînă cînd trenul nu se îndepărtă de oraş, gonind, iarăşi prin păduri dese, apoi prin cîmpiile unde fermierii, în ataşul plugului, treceau în susul şi-n josul brazdelor lungi, în soarele blînd al după-amiezii. Veşnica dependenţă a omului faţă

de muncă părea că se transformase într-o dominaţie semeaţă asupra pămîntului, ceea ce îl impresionează pe călătorul pornit spre vest de parc-ar exprima destinul locuitorilor dintr-o regiune atît de întinsă ca aceasta; senzaţie care puse stăpînire chiar şi pe Halleck, deşi era copleşit de gîndurile lui dureroase. Un nou tip uman începu să-şi facă apariţia în vagon, pe măsură ce pasagerii din Vest luau locul călătorilor din Est. Oamenii erau adesea neîngrijiţi şi uneori grosolani în îmbrăcăminte: dar se simţeau ca acasă în frumuseţea şi luxul vagonului, de parcă s-ar fi născut numai pentru ce e mai bun în toate privinţele; chipurile lor sugerau siguranţa celor care contau pe viitor în baza trecutului şi nu se temeau de viaţa care-i învăţase întotdeauna cu binele; nu aveau acea privire lacomă şi arzătoare care se citea pe feţele celor din Est; erau plini de energie, dar nu de o energie ncstăpînită. Accentul strident al celor de pe ţărmul mării cedase unor tonuri dulci, rotunjite şi legate, iar felul repezit de adresare era înlocuit cu o comportare amabilă, degajată şi încrezătoare.

De cînd se întorsese în captivitatea vagonului, Flavia nu-şi mai găsea locul şi cerea să i se dea drumul, cu o insistenţă sîcîitoare, de la care nimic din ce i se arăta la fereastră nu putea s-o distragă. În cele din urmă, un bărbat voinic ce şedea alături se aplecă în faţă şi-i întinse o portocală, chemînd-o:

— Vino nici, la mine, micuţă neastîmpărată! şi Flavia se repezi curioasă către acest prieten neaşteptat.

Marcia căuta s-o oprească, dar Halleck stărui s-o lase.

— O să-ţi fie mai uşor, zise el.

— Bine, să se ducă, încuviinţă Marcia. Dar nu m-a supărat şi nu mă simt mai uşurată. Şedea şi se uita mohorîtă la copil, după ce omul din Vest o luase pe genunchi.

— Ce să-i fi spus? zise ea, gîndind cu glas tare.
Că într-adevăr, mergem să-l întîlnim pe tatăl ei; dar că dumneata vii cu noi ca să depui mărturie împotriva lui în faţa instanţei… să-l reduci la tăcere şi să-l discreditezi… să te baţi cu el, cum spune tata.

— Nu trebuie să vezi aşa lucrurile, zise Halleck cu blîndeţe dar, cum îşi dădu îndată seama, slab şi neconvingător.

— O, n-am să le văd aşa multă vreme, răspunse ea. Îmi vîjîie capul şi nu sînt în stare să-mi adun gîndurile mai mult de un minut. Nu ştiu ce-o să se întîmple cu mine… nu ştiu ce-o să se întîmple cu mine!

Dar se scutură de gîndurile-i negre şi începu să comenteze cu impersonală voioşie priveliştile ce li se perindau prin faţa ochilor. Pînă să se întunece, străbătură aceeaşi regiune opulentă şi monotonă; orăşele, vădit prospere, apoi ferme, şi iarăşi ferme; case de cărămidă înconjurate de verdeaţă, pierdute în vaste mirişti pe unde rătăceau turme de porci negri, în timp ce fermierii îşi mînau plugurile ori ridicau pentru ars şiruri nesfîrşite de coceni din recolta anului trecut, putreziţi peste iarnă.

Trecură prin dreptul unei ape năvalnice, unde coline joase înăspriră pentru o vreme relieful, dar coborîră iarăşi voluptuos către cîmpie. Dacă exista vreo deosebire între Ohio şi Indiana, ea consta în faptul că, în Indiana, noaptea de primăvară, a cărei adiere le mîngîia obrajii prin fereastra deschisă, plutea peste acele întinderi eterne, unde grămezile aliniate, arzînd de-o parte şi de alta, erau ca şiruri de şerpi incandescenţi ce se zvîrco-

leau, în timp ce trenul se îndepărta sfîşiind văzduhul cu şuieratul lui.

La Indianapolis, urmau să părăsească vagonul şi să-şi continue drumul pe un alt traseu, care să-i ducă la Teeumseh pe lumină, a doua zi de dimineaţă. Olive porni să culce fetiţa pe cuşeta din cabina lor; Marcia le lăsă să plece singure; se ocupa de copil doar sporadic, ba uneori nici nu-l băga în seamă.

— Acum repetă-mi, îl rugă ea pe Halleck, de ce mergem.

— Ştii fără doar şi poate.

— Da, da, ştiu; dar nu ţin minte… parcă nu-mi amintesc. N-am renunţat o dată? N-am spus că mai bine mă duc acasă şi-l las pe Bartley să obţină divorţul dacă vrea?

— Ba da, aşa ai spus, Marcia.

— S-a întîmplat să-l supăr rău de tot; am fost foarte severă cu el, deşi ştiam că nu suportă nici o constrîngere. Iar el a fost întotdeauna atît de răbdător cu mine; cu toate că niciodată nu m-a iubit cu-adevărat. O,

da, am ştiut din primul moment! A încercat; dar cred că a fost bucuros să plece. Sărmanul Bartley! Ce cruzime din partea lui să susţină că l-am părăsit, cînd era sigur că mă întorc; dar poate i-a cerut avocatul; trebuia să invoce un motiv! N-ar fi mai bine să-l las în pace? Tata zice că Bartley vrea să scape de mine, ca să se poată însura cu alta… da, da! asta m-a determinat! Şi tata a ştiut că aşa o să fie! O! se tîngui ea, cu o nestăpînitî autocompătimire care lui Halleck îi sfîşie inima, a ştiut că aşa o să fie! Obosită, se lăsă pe speteaza canapelei şi cîteva clipe nu mai spuse nimic. Apoi rosti cu glasul moale, gîtuit: — Dar acum parcă nu-mi mai pasă nici de asta. De ce să nu se-nsoare cu alta, care-i place cu adevărat, dacă de mine nu-i mai pasă?

Halleck rîse cu amărăciune în sinea lui, cînd se văzu silit să recurgă la argumentele lui Atherton.

— Fiindcă, îi explică el, ai în această privinţă o datorie socială. Trebuie să-l ţii legat de dumneata, ca nu cumva vreo altă femeie, al cărei bărbat n-o iubeşte, să-l lase tot la fel să plece, şi astfel regulile societăţii să fie călcate în picioare, iar civilizaţia şubrezită. Într-o situaţie ca asta, care în principiu nu te priveşte decît pe dumneata, trebuie să ţii seama numai de ceilalţi.

Dar era atît de mihnită, încît ironia lui involuntară n-o atinse.

— Probabil că aşa este, răspunse ea simplu. Dar cum am să suport… cum am să suport toate astea?

Timpul trecea; după o oră, Olive se întoarse şi anunţă că fetiţa tocmai a adormit şi că s-ar duce înapoi să se culce şi ea, căci îi e cam somn. Marcia nu răspunse, dar Halleck îi promise că are s-o anunţe înainte de-a ajunge la Indianapolis. Însoţitorul pregăti paturile pentru cei care continuau călătoria pînă la St. Louis; Marcia rămase singură cu Halleck.

— Mă duc să ţi-l trimit pe tatăl dumitale, zise el.

— Nu vreau să vină! Vreau să stau de vorbă cu dumneata… să-ţi spun ceva… Dar ce anume? Nu-mi aduc aminte!

Se opri ca unul care caută un gînd şters din memorie;
el aşteptă, dar ea nu mai continuă. Îl apucase nervos de braţ, ca pentru a-l opri să plece după tatăl ei şi uitase să-şi retragă mîna; dar după cîtva timp, strînsoarea slăbi; se

lăsă pe umărul lui şi căzu într-un somn din care tresărea cînd şi cînd, ca un copil speriat. El nu putea să se elibereze fără s-o trezească; dar n-avea importanţă; durerea o defeminizase; inima lui îndurerată păstra doar tandreţea dragostei faţă de acest suflet nefericit.

O trezi în cele din urmă cînd trebui să se ducă să-i spună lui Olive că intrau în Indianapolis. Marcia sări în picioare:.

— Cum? Am şi ajuns? Am şi ajuns?

— Sîntem la Indianapolis.

— Credeam că e Tecumseh! Deodată se înfioră.

— Hai să ne întoarcem; ba da, mai putem să ne întoarcem!

Coborîră din tren în puterea nopţii, izbiţi de aerul rece; trecînd prin mulţime, îşi croiră drum pînă la restaurantul gării. Fetiţa plîngea că i se stricase somnul şi fiindcă se trezise în locuri necunoscute. Olive căuta s-o liniştească. Marcia se agăţase de braţul lui Halleck şi tremura convulsiv. Bătrînul Gaylord păşea pe lîngă ei cu o putere demoniacă.

— Mai sînt doar cîteva ceasuri, doar cîteva ceasuri, domnule! exclamă el.

Mîncă mult şi cu poftă, pe cînd ceilalţi îşi arseră gura cu ceaiul fierbinte pe care-l înghiţiră în silă. Cîteva femei care spălau duşumelele în sala de aşteptare pentru doamne îi trimiseră în sala de aşteptare pentru bărbaţi, unde să stea pînă cînd va sosi trenul lor, cam pe la ora unu. Se supuseră şi găsiră încăperea plină de emigranţi şi aerul încărcat de fum de ţigară. Dar n-aveau de ales;
Olive intră prima şi luă în braţe copilul care adormi îndată: judecătorul găsi un loc alături, unde se instală, cu spatele drept, privind de jur împrejur emigranţii, amuzat parcă de vorba lor ciudată şi gălăgioasă ce alterna cu lungi intervale de tăcere. Marcia îl opri pe Halleck în prag.

— Rămîi aici cu mine, şopti ea. Vreau să-ţi spun ceva, adăugă, în timp ce el se întoarse mecanic şi porni cu ea alături prin gara întunecoasă, străpunsă pe alocuri de luminile felinarelor.

— *Refuz* să merg mai departe! Mă întorc! Vom lua trenul care se îndreaptă spre Est; tata nu va şti decît în ultimul moment. Nu trebuie să-i spunem…

Halleck se împotrivi acestei nebunii frenetice; încuviinţă întoarcerea ei: putea să facă tot ce dorea; nu era însă de acord să-l înşele pe tatăl ei.

— Trebuie să ne ducem să-i spunem, conchise el ca răspuns la toate insistenţele ei. O trase înapoi spre sala de aşteptare; dar la uşă Marcia rămase cu ochii pironiţi pe chipul unui bărbat aplecat peste un grup de copii de emigranţi care dormeau în colţul cel mai apropiat — sărmani, jalnici, dezrădăcinaţi, în haine lepădate de părinţi, ciopliţi parcă din lemn şi întinşi pe jos în neclintire sau odihnindu-se la pieptul mamei lor.

— Uite, zicea bărbatul, oferind insistent femeii o cană de cafea. — Bea asta! Pînă la ultima picătură! O să-ţi facă bine! Am văzut eu, zise, plecînd cu cana goală în mînă şi adresîndu-se lui Halleck şi Marciei ca unicilor vorbitori de limbă engleză, pe vremea cînd acordam toată atenţia cafelei; credeam că face rău la nervi; dar vă spun adevărat, la drum e-o adevărată hrană pentru creier, acolo unde există creier…

Scăpă cana şi se poticni de copiii adormiţi, fixînd-o consternat pe Marcia, care se repezi la el.

— Domnule Kinney!

— E cu neputinţă… să fii dumneata!

— Ce, nu mă recunoşti? Doamna Hubbard!

— Mi-a spus… mi-a spus că… ai murit! răcni Kinney.

— Ţi-a spus că am murit?

— Acum un an şi mai bine! Ultima oară cînd l-am văzut! Înainte de a mă duce la Leadville!

— Ţi-a spus că am murit, repetă Marcia cu vocea alterată. Probabil că asta dorea! Îndurare, îndurare, îndurare! Se opri, apoi izbucni într-un hohot de rîs nestăpînit: — După cum vezi, n-a avut dreptate! Sînt în drum spre el să-i arăt că trăiesc!

XL

Halleck se trezi în zori din toropeala în care căzuse.
Trenul se tîra încet pe şine, parcă orbecăind, şi Ben auzi frînturi de conversaţie între pasageri cu privire la o frînă care se rupsese, despre care însă mecanicul fusese prevenit. Se întoarse să întrebe ceva, cînd şocul provocat de accelerarea vitezei se transmise de la locomotivă; într-o clipă, vagonul se opri cu o zguduitură bruscă şi-un zgomot asurzitor. Reveni din nou pe linie; dar cele două vagoane din faţă se răsturnaseră şi pasagerii ieşeau căţărîndu-se pe fereastră cînd Halleck, zăpăcit, se pomeni aruncat şi el pe jos. Copiii plîngeau şi o femeie era purtată cu faţa tăiată şi plină de sînge din cauza cioburilor; dar se anunţă că nimeni nu mai fusese rănit şi personalul trenului examină neputincios traversa putredă care provocase accidentul. Unul din pasageri lovi cu cizma lemnul sfărîmicios. „Îmi place întotdeauna un mic accident de dimineaţă, zise el; te pune la adăpost pentru tot restul zilei.” Părea că acest sentiment se impune accepţiei unanime; Halleck porni cu mai mulţi călători să vadă ce s-a întîmplat la locomotivă, care rămăsese pe linie, dar părea să aibă şi ea o defecţiune; mecanicul lucra de zor, cu ciocanul în mînă; schimbă cîteva glume cu un pasager care-l întreba dacă există vreo şansă de a închiria pe-a- proape un car cu boi de mare viteză pentru cineva care se grăbeşte să ajungă la Tecumseh.

Erau în mijlocul unei prerii care se întindea pînă la linia orizontului unde se zăreau cîteva petece de pădure; soarele se înălţa pieziş peste întinderea verde, care în depărtare se prefăcea în aur; la picioarele lor, iarba era smălţată de flori de cîmp, spre care Flavia se repezi de îndată ce ieşi din vagon. Cînd Halleck se întoarse, fetiţa alerga ţipînd de bucurie, uimită de moara de vînt, o minune ce se ridica pe deasupra acoperişurilor unui grup de case obişnuite, la mică distanţă de calea ferată; îşi mişca aripile puternice, sub impulsul adierii blînde a

unui vînt de uscat, iar soarele crea un nimb luminos de jur împrejurul lor.

O imagine de cîmpie flamandă trecu prin faţa ochilor lui Halleck.

— Ar trebui să fie şi berze pe acoperiş, zise el cu gîndul aiurea.

— Ce ciudat să găseşti aşa ceva atît de departe, în Vest! observă Olive.

— Nu e mai ciudat decît prezenţa noastră aici, răspunse el.

Un acar veni cu steguleţul în mînă şi se opri în faţa lor.

— Aţi picat tocmai la timp pentru micul dejun, zise el. Este un danez bătrîn la moară; nevasta lui face o cafea ca nimeni alta. Aveţi timp berechet. Trenul a venit aici ca să stea… pînă s-o găsi cineva să se ducă înapoi, preţ de cinci mile, să telegrafieze după ajutor.

— Cît mai e pînă la Tecumseh? întrebă Halleck.

— Cincizeci de mile, strigă acarul peste umăr.

— Nu fi îngrijorată, Marcia, zise tatăl ei, pornind pe urmele Flaviei. Accidentul ăsta ne convine de minune, chiar de-ar fi să nu ajungem la destinaţie o săptămînă de-acum încolo.

Marcia nu răspunse nimic. Halleck începu să vorbească despre regiunea aceea flamandă în care văzuse pentru prima dată o moară de vînt şi făcu haz de totala indiferenţă cu care Marcia ascultă amintirile lui de călătorie. Pentru moment, suferinţa chinuitoare care-l apăsase atîta vreme contenise. Ar fi dorit ca micul dejun din casa morarului să nu se mai sfîrşească; vizită moara împreună cu Flavia; îl tachină pe judecător pentru interesul lui morocănos faţă de puterea aburului în industria morăritului; le transmise şi celorlalţi buna lui dispoziţie, ignoră faptele tragice ori sordide care îi curmaseră întruna reveriile, reverii în timpul cărora se pomenea ţinîndu-şi respiraţia, ca şi cînd ar fi putut să şi-o ţină pînă cînd totul se va fi sfîrşit.

Dar răgazul nu putea să dureze o veşnicie. Vălătuci de abur alb se arătară la orizont şi îndată se auzi fluierul locomotivei care sosea, trăgînd un tren cu vagoane goale. Curînd porniră din nou la drum şi, cu o oră înainte de amiază, ajunseră la Tecumseh.

Oraşul cochet, care în perspectivă îi apăruse lui Olive
Halleck pestriţ şi monstruos, ca Sodoma şi Gomora, era de fapt foarte asemănător cu un tîrg din Noua Anglie. După fermele de cărămidă şi oraşele înnegrite de funingine din Central Ohio, casele de lemn retrase de la stradă, avînd toate cîte-o curte în faţă, erau teribil de familiare, făcîndu-le pe Olive şi pe Marcia să schimbe în şoaptă cîteva remarci nostalgice pe cînd treceau cu trăsura pe sub arţarii înverziţi. Iarba era mai deasă şi mai închisă la culoare decît în Noua Anglie; şi totuşi, în ciuda frumuseţii lui, oraşul vădea urme de neglijenţă şi delăsare, cum nu s-ar fi văzut într-un sat autentic din Noua Anglie: se simţea amprenta Sudului: ici-colo cîte un gard strîmb, vopsit la voia întîmplării. Cu cît înaintau, orice aspect de tîrg liniştit şi retras, dispărea şi o zonă de oraş tipic american, cu clădiri de cărămidă cu acoperişul plat, hoteluri arătoase, magazine, străzi pavate şi trotuare pie- truite, dovedea că şi Tecumseh-ul era gata să-şi împlinească destinul de oraş tipic din Vest şi să devină de la o zi la alta o metropolă, dacă ar fi fost cazul. Omnibusul cam, hodorogit, semn al noului la Tecumseh, îi depuse în faţa scărilor largi ale judecătoriei, cu vederea spre o arteră nu prea aglomerată pentru ceasul acela al zilei, cînd treburile ar fi putut să fie în toi. Trecătorii, cîţi erau, aveau în plimbarea, lor, răgazul şi tentaţia să se întoarcă şi să se uite după străini: iar vocea şerifului, care striga de la fereastra de sus a judecătoriei numele împricinaţilor absenţi sau ale martorilor solicitaţi în instanţă, se făcea uşor auzită pe deasupra tuturor celorlalte zgomote.

Lui Halleck i se păru că şeriful îi cheamă pe ei; ridică ochii spre Olive, dar ea se feri să-i întîlnească privirea; lăsă mîna fetiţei care întreba întruna, ca orice copil: „Asta-i casa lui tăticu?”. Trăgîndu-şi piciorul, Halleck merse în urma judecătorului care urcase treptele cu nefirească vigoare; îşi găsi numaidecît drumul spre biroul grefierului, unde examină condica de şedinţă, apoi se întoarse triumfător către grupul său.

— Am sosit la timp, zise şi-i conduse în sala de şedinţe.

Asistenţa, în număr mic, risipită pe băncile aliniate, se întoarse să-i privească, în timp ce înaintau pe interval

pe rogojinile care le înăbuşeau din fericire paşii, — umezite şi uscate, apoi iarăşi umezite cum erau de necontenite libaţii de zeamă de tutun; cele mai multe dintre figurile îndreptate spre ei aveau o mişcare lentă şi meditativă a fălcilor, şi fie că erau înclinate, fie că erau întoarse, expectorarea generală părea să exprime adoptarea unanimă a noilor veniţi, oricine-ar fi fost ei, ca unul dintre ele- mentele necesare ale decorului, căruia era inutil să i te împotriveşti şi în legătură cu care zadarnic încercai să faci speculaţii. Înainte ca bătrînul Gaylord să găsească locuri pentru grupul său pe o bancă lîngă bară, spectatorii îşi îndreptară iarăşi atenţia anemică spre cei ce împart dreptatea, care la noi sînt pretutindeni neformalişti şi încă şi mai puţin formalişti în Vest decît în Est. O impresie de senină trîndăvie cuprindea locurile, aşa cum se întîmplă la încheierea unor treburi importante; şi ni- meni nu părea că se interesează de ceea ce citea grefierul
cu glas tare, pe un ton inexpresiv, ca de litanie. Judecătorul era ocupat cu condica de şedinţe; în faţa unor mese, lîngă bară, avocaţii stăteau trîntiţi pe scaune ori umblau de colo-colo, ţanţoşi, rîzînd sau şuşotind între ei; procurorul era aplecat peste umărul unui bărbat jovial, care îşi înălţa capul ca să-i povestească ceva hazliu, dîndu-şi scaunul pe spate; un bărbat foarte corpolent, destul de tînăr, şedea alături, ţinîndu-şi ochii în jos; între timp, grefierul continua:

„… la iniţiativa reclamantului, Onorata Curte hotărăşte ca mai sus numita pîrîtă să fie chemată de trei ori în faţa Onoratei Curţi, în şedinţă deschisă, şi pîrîta nu se prezintă, făcîndu-se astfel pe deplin vinovată de neprezentare. Această cauză este supusă spre judecare şi Onorata Curte, ascultînd mărturiile şi fiind complet edificată, găseşte că, în ceea ce-l priveşte pe reclamant, declara- ţiile din acţiunea sa sînt întemeiate şi că el este îndreptăţit să obţină divorţul. Onorata Curte consideră aşadar că mai sus numitul reclamant poate fi şi este prin aceasta divorţat şi, ca urmare, legătura matrimonială existentă anterior între mai sus numitele părţi se dizolvă şi este socotită nulă.”

Cînd grefierul închise catastiful uriaş din faţa lui, avocatul cel vesel încuviinţă dînd din cap în faţa

completului de judecată, ca şi cum cele de mai sus fuseseră citite la cererea sa, şi zise:

— Textul sentinţei pare corect, onorată instanţă. Se aplecă şi lovi cu latul palmei spinarea bărbatului corpolent: — Felicitări, băiete! i se adresă în şoaptă, ca pe scenă, aşa încît fu auzit de toată sala. — La anu' şi la mulţi ani!.

Un hohot de rîs străbătu asistenţa şi judecătorul interveni cu severitate:

— Domnule şerif, vă rog să aveţi grijă ca ordinea să fie respectată în sala de şedinţe!

Omul rotofei se ridică şi strînse mina altui prieten; în aceeaşi clipă, bătrînul Gaylord se ridică în picioare cît era de lung. Înainte de-a se apleca să atingă umărul unuia din avocaţii de la bară, ochii lui îi întîlniră pe-ai lui Bartley Hubbard într-o reciprocă recunoaştere.

Nu numai că Bartley depusese grăsime pe coaste, dar obrajii umflaţi îi atîrnau, iar bărbia îi cădea în trei rînduri succesive pînă pe piept. Pielea feţei îi era de un roz delicat, pe care mustaţa bondă părea albă; culorile însă îi pieriră din obraji, astfel încît mustaţa aproape i se estompă cînd îl observă pe socrul său, apoi întreg grupul pe care lumea ce se perindase îl împiedicase pînă atunci să-l vadă. Se lăsă din nou pe scaun şi-i dădu de înţeles avocatului său, printr-un gest al mîinii şi printr-un semn al capului, că o întorsătură nefericită intervenise în cazul lui. Individul cel jovial se răsuci, pentru ca Bartley să-i dea lămuriri; în acelaşi timp, avocatul pe care Gaylord îl bătuse pe umăr răspunse la cele cîteva cuvinte rostite în şoaptă de bătrîn printr-un semn în direcţia procurorului, care o şi porni către ei. Urmă o scurtă pantomimă, în urma căreia procurorul îl apucă de mînă pe bătrînul Gaylord, invitîndu-l la bară; politicos, celălalt procuror îl pofti la masa lui; cel dintîi procuror se întoarse la loc, lîngă banca juraţilor, unde rămase un timp în picioare.

— Cu permisiunea Onoratei Curţi, începu el cu o voce de stenor care întrerupea tăcerea ce se aşternuse, doresc să arăt că în cazul Hubbard contra Hubbard, pîrîta este prezentă aici de faţă; un accident de cale ferată, survenit între Indianapolis şi oraşul nostru, a împiedicat-o să sosească la timp şi să-şi susţină cauza. Propune Onoratei Curţi să înlăture motivul neprezentării.

Procurorul se retrase cîţiva paşi şi dădu din cap triumfător spre avocatul lui Bartley, care nu se putu abţine să nu guste această farsă, deşi îl defavoriza atît de mult pe el şi pe clientul său, dar sări în picioare, aducînd o obiecţie tehnică.

Judecătorul îl ascultă, apoi deschise registrul de şedinţă la poziţia Hubbard contra Hubbard.

— Pe cine să introduc în registru ca apărător? întrebă el solemn.

Bătrînul Gaylord se întoarse cu o demodată şi ceremonioasă încetineală în mişcări care făcu impresie şi aruncă spre avocaţi şi spectatori o privire de satisfacţie profesională faţă de noua situaţie creată.

— Cer să mi se îngăduie să mă prezint ca apărător în acest proces, cu voia Onoratei Curţi. Prietenul meu, domnul Hathaway, va propune admiterea mea în faţa acestei instanţe.

Avocatul căruia bătrînul Gaylord i se adresase la început încuviinţă numaidecît:

— Onorată instanţă, propun ca domnul F. J. Gaylord, din Equity, comitatul Equity, statul Mîine, să fie admis sa pledeze în faţa acestei instanţe.

Judecătorul se înclină către bătrînul Gaylord şi ceru grefierului să-i ia obişnuitul jurămînt.

— Am trecut numele dumneavoastră ca apărător, domnule Gaylord. Doriţi sa introduceţi vreo moţiune în acest, caz? continuă el, manierele lui îndeobşte curtenitoare accentuate fiind acum de patetismul pe care i-l inspira ceva din ţinuta bătrînului Gaylord.

— Da, onorată instanţă, propun să se renunţe la motivul neprezentării şi voi oferi în sprijinul acestei moţiuni declaraţia mea scrisă care să arate cauzele neprezentării pîrîtei la citarea ei în proces.

— Pot să consider moţiunea dumneavoastră ca depusă la dosar? întrebă judecătorul.

— Da, onorată instanţă, răspunse bătrînul. Dar zadarnic încercă să redacteze hîrtia; peniţa îi scăpă din mîna care-i tremura. — Nu pot să scriu, zise el, cu o disperare care-i făcu pe cei din jur să sară în ajutorul lui. Un tînăr avocat de la masa vecină întocmi actul şi bătrînul Gaylord îl înmînă grefierului. Acesta-l înregistră şi i-l înapoie bătrînului Gaylord, care citi cu glas tare şi moţiunea, şi declaraţia scrisă, explicînd

faptul că pîrîta nu primise la timp notificaţia pentru a-şi pregăti apărarea şi că accidentul de tren care avusese loc îi împiedicase- să se în- făţişeze la timp, afirmînd că pîrîta era în legitimă apărare faţă de plîngerea reclamantului şi cerînd să fie audiată asupra faptelor.

Avocatul lui Bartley se grăbi să intervină din nou. Protestă, susţinînd că notificarea tipărită era suficientă pentru pîrîtă, oricînd i-ar fi fost adusă la cunoştinţă, şi chiar dacă nu i-ar fi fost adusă niciodată, şi că faptul că n-o primise la timp nu constituia o scuză valabilă. Acest pretext ar putea fi invocat în orice situaţie şi orice întîrziere a unui tren ar putea fi motiv de neprezentare, într-un mod la fel de plauzibil ca acest accident ticluit în care nimeni nu fusese vătămat. Făcu tot ce-i stătu în putinţă, dar ieşi prost, şi judecătorul i se adresă din nou bătrînului Gaylord care-l aştepta pe avocatul lui Bartley să termine.

— Era să suspend şedinţa, zise judecătorul cu acel accent care este darul Sudului către unele regiuni din Vest: deosebit de blînd, de elegant şi de expresiv, cînd vorbitorul vrea, şi de o deferenţă mîngîietoare. — Dar mai sînt cîteva minute pînă la amiază, timp în care putem să vă ascultăm dacă sînteţi pregătit.

— Sînt prregătit, înălţimea voastră.

Nazalele bătrînului se interferară cu sunetele rotunjite ale judecătorului, aproape înainte ca acesta din urmă să le fi terminat de rostit. Buzele bătrînului Gaylord erau strînse într-o linie sinuoasă, iar nasul acvilin cobora peste ele; o lumină aprigă ardea în ochii lui adînciţi în orbite, iar părul cărunt i se zburlise ca o coamă. Stătea în picioare la masă şi se legăna uşor, aşteptînd parcă să i se dospească ura.

Între timp, cîţiva dintre cei de faţă, care aveau peafară prieteni amatori de asemenea distracţii, se gîndiră că era păcat ca aceştia să nu audă muzica ce avea să urmeze şi, riscînd chiar să piardă cîteva acorduri, se repeziră să-i informeze pe aceşti *dilettanti*[48]. Unul din ei fu oprit în uşă de un bărbat. „Ce se mai întîmplă acolo?” Celălalt îi explică plin de nerăbdare; dar curiosul, în loc să se precipite înăuntru, să guste spectacolul, făcu stînga-mprejur şi-o luă la fugă în jos pe scări. Traversă şi, pe un drum întortocheat de alei şi scurtături, ca să nu fie văzut, ajunse în cîmpurile de la periferia Tecumseh-

ului, pe care le străbătu cu o viteză crescîndă, afundîndu-se în fine în pădurile din împrejurimi. Această cursă care semăna mai mult cu o urmărire era imperios necesară pentru martorul care confirmase prin jurămînt depoziţia lui Bartley cu privire la părăsirea de domiciliu a soţiei acestuia. O asemenea depoziţie, complet falsă în cazul martorului, era destul de simpla în lipsa oricărei contraprobe; dar, în noile condiţii, situaţia se schimba; apăreau dificultăţi şi riscuri.

— Prregătit, repeta bătrînul Gaylord, prregătit cu fapte şi *mărturii!*

Cuvîntul pe care-l rosti apăsat, cu încîntare, pînă cînd se răspîndi şi răsună în toate cotloanele, atrase privirile asistenţei asupra micului grup de pe banca avocaţilor, unde Marcia, înfăşurată în vălurile grele şi negre pe care le purta de la dispariţia lui Bartley, şedea cu Halleck şi Olive. Fetiţa, ostenită de-atîta drum, îşi odihnea capul în poala maică-si iar mîna mamei tremura mîngîindu-i părul şi căutînd să astîmpere plînsul înăbuşit al copilului ce repeta fără preget: „Unde e tăticu? Vreau să-l văd pe tăticu'!"

Olive se uita departe, în faţa ei, în timp ce ochii lui Halleck erau fixaţi în podea. După ce-i privise o dată, Bartley nu-şi mai înălţase capul, ci şi-l ţinea aplecat în faţă, de nu i se vedea decît gîtul gros şi roşu pe deasupra gulerului de la haină. Marcia poate că-i zărise faţa în momentul cînd pălise şi cînd se lăsase apoi să cadă pe scaun; oricum nu-şi mai îndreptă privirea spre el.

— Domnule şerif, vă rog să păstraţi liniştea în sală! porunci judecătorul, căutînd să potolească rumoarea stîrnită în efortul general de a-i recunoaşte pe martori.

— Linişte în sală! Vă rog, domnilor, păstraţi-vă locurile! strigă şeriful.

— Şi mulţumesc onoratei curţi, continuă bătrînul, că mi-a dat pe loc posibilitatea să înlătur o cumplită nedreptate şi să dezvinovăţesc o femeie inocentă şi jignită. Cred că situaţia noastră nu va fi întru nimic prejudiciată, domnule. Dacă am să spun că nu sîntem aici numai în baza relaţiei dintre avocat şi client, ci şi în baza relaţiei dintre tată şi fiică şi că mă aflu în locul acesta avînd privilegiul deosebit şi sfînt de a cere dreptate pentru propriul meu copil!

— Ordine. Ordine! striga şeriful. Dar nu reuşea să domolească vîlva care urmase.

Esenţialul fusese spus. Şi trecură cîteva minute înainte ca zgomotul celor ce veneau de-afară să-i permită bătrînului Gaylord să continue. El aştepta, cu o mină descărnată atîrnîndu-i pe lîngă trup şi cu cealaltă odihnindu-i-se, cu degetele strînse uşor, pe masa din faţa lui. Ridică apoi pumnul, ca şi cum ar fi fost o unealtă pe care o apuci, şi îl roti în aer.

— Graţie unei şanse pe care nu pot s-o calific decît drept providenţială se opri şi-şi roti privirea prin încăpere, sfidînd parcă pe oricine s-ar îndoi de sinceritatea spuselor sale — notificarea pe care legea dumneavoastră vă cere s-o anunţaţi în ziar, spre ştiinţa pîrîtului care nu domiciliază în oraş, cum se întîmpîă în cazul de faţă, a ajuns, printr-o şansă la un milion, în mîinite pîrîtei. Dar era gata să nu-i ajungă niciodată şi o monstruoasă violare a justiţiei s-ar fi produs în mod irevocabil. Pentru că ea l-a jelit pe omul acesta ca şi cum ar fi fost mort… mort în adevăratul sens al cuvîntului, cînd de fapt el era mort numai pentru onoare, mort pentru datorie şi mort pentru ea; şi numai ziarul, trimis aproape la întîmplare cu poşta, rătăcind din mînă-n mînă, respins de peste tot, timp de săptămîni de zile, pînă cînd i-a parvenit în fine, a convins-o că el mai era în viaţă, atîta cît poate fi un om care a su- pravieţuit propriului său suflet Aşa se face că sîntem *aici*, bazîndu-ne pe dreptul nostru şi pregătiţi să dovedim dreptatea şi adevărul absolut. Acum două zile, o mie de mile şi o mie de incertitudini ne-au despărţit de dreptul acesta, iar *acum* sîntem aici ca să dovedim că pîrîta, josnic calomniată sub pretextul părăsirii de domiciliu, s-a întors acasă la ea, la o oră după ce se despărţise acolo de reclamant, şi acolo a rămas zi şi noapte de atunci. Se opri. — Am spus oare că n-a lipsit nici o clipă în tot acest timp? Am greşit. M-am grăbit să vorbesc. Am uitat. Şi vocea îi scăzu. — A lipsit odată, timp de trei zile, cînd a trebuit să vină acasă, să închidă ochii mamei sale şi să mă ajute s-o culc în mormînt! Încercă să-şi strîngă buzele, dar linia lor sinuoasă era deformată de un rictus. Poate că, reluă el cu toată blîndeţea, reclamantul s-a întors în timpul acesta şi, văzînd că ea lipseşte, a fost întărit în credinţa că l-a abandonat.

Căută bîjbîind pe masă, cu mîinile tremurînde, şi întreaga lui figură avea un patos ce împrumuta fracului său ponosit o demnitate statuară. Spectatorii îşi schimbară în linişte locurile şi ocupară băncile din vecinătatea lui, pînă cînd Bartley rămase izolat, doar cu avocatul său.

Începem să vorbim aici în Est despre declinul oratoriei; dar în Vest aceasta rămîne în continuare o pasiune şi de-aceea ascultătorii se strînseră pe lîngă bătrîn, în semn de adîncă preţuire pentru puterea cuvintelor sale; părea să-i atragă şi pe acei pierde-vară a căror forfotă pe scări se auzea neîntrerupt; avocaţii, executorii judecătoreşti, judecătorul însuşi uitară de masă şi se instalară mai bine pe scaune să asculte.

Fără îndoială, acest curent de simpatie şi admiraţie îşi găsi ecou în sufletul bătrînului. Cînd îşi scoase de la gît eşarfa de saten negru — relicvă a modei de odinioară pe care fiica sa o îngrijea cu pietate — şi-o aşeză pe masă, un murmur profund şi nearticulat de satisfacţie, care nu putea să-i scape bătrînului, răsună în sală. Vocea lui se ridică din nou:

— Dacă într-adevăr reclamantul ar fi venit atunci, zidurile odăilor goale în care se strecura ca un hoţ noaptea, i-ar fi spus — dacă zidurile au gură să vorbească aşa cum au urechi să audă — o poveste care i-ar fi umplut chiar şi lui inima de remuşcări şi ruşine. I-ar fi spus despre o femeie aşteptînd înfometată şi înfrigurată să i se întoarcă bărbatul şi dorindu-şi mai curînd să moară de foame şi să îngheţe decît să se recunoască părăsită, — aşteptînd pînă cînd începu să fie chinuită la uşa ei de creditorii pe care el îi escrocase şi silită să-şi recunoască umilinţa şi deznădejdea pentru a scăpa de teroarea unei legi necunoscute, invocată de acest mişel împotriva nevinovăţiei ei.

Iată povestea primelor două săptămîni din aceşti doi ani în care, aşa cum au jurat buzele lui sperjure, n-a precupeţit nici un efort pentru a asigura venirea ei la el. N-am să stărui asupra acestor întîmplări, nici asupra zilelor, săptămînilor şi lunilor care-au urmat, sfîşiind inima şi aproape luînd minţile soţiei căreia nu-i venea să creadă, nici chiar în cele mai negre ceasuri ale singurătăţii ei, că a fost părăsită cu bună ştiinţă. Dar avem textul citit de grefier, intact şi incontestabil, care

nu numai că va face dreptate victimei lui, ci îl va deferi justiţiei pe acest sperjur.

Cuvintele lui cădeau grele, ca nişte lovituri de ciocan.

Bartley nu se clintea, dar Marcia se agita neliniştită pe scaun şi un murmur slab, sfîşietor, se făcu auzit prin vălurile ei. Bătrînul Gaylord se opri din nou, gîfîind, şi buzele lui uscate se închiseră şi se deschiseră de cîteva ori, înainte de a-şi regăsi vocea. Dar la auzul tînguirii îşi reveni oarecum şi continuă, epuizat:

— Cer acum Onoratei Curţi, în temeiul celor arătate, să respingă motivul neprezentării, în baza căruia s-a pronunţat sentinţa împotriva pîrîtei, urmînd să solicit apoi îngăduinţa de a depune la dosar propria ei acţiune de divorţ.

Marcia se ridică pe jumătate de pe scaun, apoi se lăsă la loc; se întoarse deznădăjduită spre Halleck, implorîndu-i parcă ajutorul, şi-şi ascunse faţa în mîini. Tatăl ei îi aruncă o privire, ca şi cînd i-ar fi cerut asentimentul pentru această evoluţie a proiectelor sale.

— Apoi, cu voia Onoratei Curţi, după ce se va da pronunţarea în favoarea noastră, în urma acestei acţiuni — rezultat de care nu mă îndoiesc, tot aşa cum nu mă îndoiesc de faptul că exist — voi cere, conform legilor dumneavoastră, condamnarea acestui sperjur pentru crima lui şi voi aştepta în linişte sentinţa care să-l trimită, în haine vărgate, în celula unei închisori.

Marcia îl cuprinse brutal pe tatăl ei de braţ, întinzîndu-se în acelaşi timp spre Bartley.

— Nu! Nu! Nu! strigă ea, respirînd adînc, înfiorată, cu vocea răguşită de spaimă. Niciodată! Lasă-l în pace! Nu doresc una ca asta! N-am înţeles aşa! Niciodată nu i-am vrut răul! Lasă-l în pace! Este procesul *meu* şi cu decid…

Braţul bătrînului căzu inert; înspăimîntat, nedumerit, îşi privi ţintă fiica şi se prăbuşi peste masa la care şedea.

Judecătorul se ridică brusc de pe jeţ; sărind peste bănci, oamenii se îmbulziră spre bătrîn care îşi trăgea cu greu aerul, gîfîind spasmodic.

— Daţi-vă înapoi! Se sufocă! Deschideţi fereastra! Aduceţi un doctor! strigau cei de lîngă el.

Pînă şi avocatul lui Bartley se apropiase de mulţimea din preajma bătrînului Gaylord, din mijlocul căreia izbucni plînsul speriat al unui copil. Era momentul propice pentru Bartley. Cînd avocatul lui se întoarse să-l caute, cu privirea şi să-l sfătuiască să se retragă dintr-un loc unde n-avea ce să mai caute şi unde nu putea decît să strice, descoperi că sfatul îi fusese urmat cu anticipaţie: scaunul lui Bartley era gol.

XLI

În seara aceea, cînd Halleck îl lăsă o vreme pe bătrîn în grija Marciei şi a lui Olive, i se aduse o scrisoare din partea avocatului lui Bartley, solicitînd favoarea unei scurte întrevederi într-o chestiune deosebit de importantă. Putea să fie o ofertă de despăgubire sau o propunere în interesul Marciei, şi Halleck se duse cu purtătorul depeşei. Avocatul îl întîmpină cu ospitalitate la uşa biroului său.

— Bună ziua, domnule, zise strîngîndu-i mîna. Apoi îi arătă o făptură diformă într-un colţ al încăperii slab luminate; storurile erau trase şi, după ce Halleck intră, avocatul închise uşa.

— Domnul Hubbard, pe care cred că îl cunoaşteţi, adăugă. Voi trece în camera de-alături, domnilor, şi sînt la dispoziţia dumneavoastră oricînd mă veţi chema.

Matahala se ridică şi făcu doi-trei paşi în direcţia lui Halleck; ba chiar întinse mîna, aşteptîndu-se ca Halleck să i-o strîngă, dar neprimind nici un semn de răspuns din partea celuilalt, o flutură în chip de salut şi o lăsă să cadă pe lîngă trup.

— Ce mai faci, Halleck? Întîlnire tainică, magie neagră la miezul nopţii, nu alta, zise el glumeţ. Ce vrei, nu prea sînt în situaţia să-ţi fac onorurile oraşului!

— Ce doreşti, Hubbard? întrebă Halleck aspru.

— Cum se simte bătrînul?

— Doctorul crede că s-ar putea reface după şoc.

— Paralizie?

— Da.

— Mi-am petrecut ziua în „pădurea adîncă", aşa cum se zice pe-aici — în strînsă comuniune cu natura; m-am întors în oraş adineauri, odată cu lăsarea întunericului, de-aceea n-am avut ştiri. Se opri, aşteptînd poate să i le dea Halleck, dar cum acesta rămase tăcut, continuă. — De fapt, aşa cum stau lucrurile acum, ştiu foarte bine că legea nu mă poate atinge. Dar nu ştiam ce are să facă mulţimea. Bătrînul s-a înfierbîntat cam tare şi putea să iasă chiar mai rău decît fusese în intenţia lui; nu cunoaşte natura

inflamabilă a materialului de pe-aici. Chicoti nervos. — Am vrut să te văd, Halleck, să-ţi spun că n-am uitat de banii aceia pe care ţi-i datorez şi că am de gînd să ţi-i restitui pe toţi într-o bună zi. Dacă n-ar fi fost unele cheltuieli pe care le-am avut în ultimul timp…

Note de plată la doctor şi aşa mai departe… n-am prea fost nici eu sănătos — şi făcu un fel de apel involuntar la simpatia lui Halleck — pentru care a trebuit să scot o groaza de bani din pungă… aş fi fost în măsură să-ţi achit o bună parte din ei acum. Dar aşa cum stau lucrurile nu pot să-ţi dau decît cinci sute. Îşi trase cu greu portmoneul din buzunarul pantalonilor. În felul acesta, o să-mi rămînă doar trei sute cu care să încep o viaţă nouă; fiindcă bine- înţeles va trebui s-o şterg de-aici. Şi mă instalasem foarte confortabil după doi ani de muncă fără preget în domeniul gazetăriei şi de serioase lecturi juridice. Foarte bine. Ţin să-ţi plătesc acum banii ăştia, iar restul, cînd am să pot. Şi te rog să-i spui Marciei că ţi i-am dat. De altfel, totdeauna am avut această intenţie.

— Hubbard, îl întrerupse Halleck, nu-mi datorezi nici un ban. Socrul tău a achitat toată suma acum doi ani. Dar ai faţă de altcineva o datorie pe care nimeni n-o poate plăti pentru tine. Să nu facem risipă de vorbe: cum înţelegi să îndrepţi răul pe care l-ai făcut femeii şi copilului…

Se opri; efortul fusese poate prea mare. Bartley remarcă acest semn de emoţie şi-l onoră în felul său confuz.

— Eşti băiat bun, Halleck. Eşti un băiat atît de bun, încît nu poţi înţelege lucrurile astea. Dar jocul s-a încheiat. Am suferit şi eu cîndva; şi dacă nu mi s-ar fi furat, pe cînd veneam încoace, banii pe care mi i-ai împrumutat, m-aş fi întors acasă în decurs de patruzeci şi opt de ore. Mi-a părut rău pentru Marcia; şi aproape mi s-a frînt inima gîndindu-mă la cea mică; dar ştiam că se află sub ocrotirea unor prieteni; şi cu cît aveam mai mult timp să analizez situaţia, cu atît mă simţeam mai împăcat cu mine însumi pentru ceea ce-am făcut. Era singura soluţie pentru fiecare dintre noi. Am încercat timp de trei ani dar n-a mers; şi n-ar fi mers niciodată; între noi exista o incompatibilitate. Crezi că nu cunosc meritele Marciei? Nimeni nu le cunoaşte mai bine şi nu

le apreciază mai mult decît mine. Crezi poate că am cerut acest divorţ pentru că am pe altcineva în vedere. Nici nu-mi trece prin minte una ca asta acum! Dar mi se pare că ar trebui să fim li- beri, şi unul şi celălalt; dacă legătura noastră a devenit o povară, trebuie să ne scuturăm de ea. Bartley făcu o pauză, ca pentru a da timp acestor fapte şi idei să pătrundă în mintea lui Halleck.

— Şi te-aş ruga să-i mai spui un singur lucru, Halleck;
a greşit în privinţa fetei aceleia; niciodată n-am avut de-a face cu ea. Marcia va înţelege. Halleck nu răspunse, iar Bartley continuă, într-o izbucnire de generozitate, care însemnă prăbuşirea lui în abis, aşa cum nimic altceva n-ar fi putut s-o facă. — Uite ce este, Halleck! Eu nu mă pot recăsători timp de doi ani de-acum încolo. Dar aşa cum înţeleg eu legea, Marcia nu e ţinută în nici un fel. Ştiu că totdeauna a avut o părere foarte bună despre tine; te so- coteşte omul cel mai bun din lume: de ce nu aranjezi *tu* cu Marcia?

Bartley trebuia să plece în surghiun, date fiind incidentele procesului său de divorţ, descrise mai înainte. Odată primele emoţii depăşite, nu mai era în primejdie, dacă fusese vreodată; dar nu se putea gîndi serios să se statornicească într-o comunitate care fusese martora unor fapte atît de neplăcute din viaţa lui, în faţa căreia fusese acuzat de sperjur şi salvat de urmările crimei lui doar prin refuzul soţiei sale de a mai stărui asupra cazului.

De îndată ce tatăl ei se întremă îndeajuns pentru a fi transportat, Marcia se întoarse în Est cu el, sub oblăduirea prietenilor care le rămăseseră credincioşi. Nu reveniră la Boston, ci se duseră direct la Equity unde, odată cu primele izbucniri ale verii triumfătoare şi proaspete, deschiseră casa veche şi întunecoasă de la capătul străzii mari a tîrgului şi-şi înnodară firul vieţii lor acum sfărîmate. Tatăl ei, pe jumătate paralizat, se tîra în fiecare dimineaţă pînă în biroul său şi rămînea acolo toată ziua, umbră tremurătoare a voinţei de altădată. Uneori foştii lui prieteni veneau să-l vadă; nici unul însă nu se aştepta să-l audă pe judecător „Lansîndu-se". Nu se mai lansa pe nici o temă; ajunsese ca un copil — ca fetiţa care se juca prin preajma lui în

zilele liniştite şi fierbinţi de vară, construind pe podea case cu ajutorul tratatelor lui de drept. Zîmbea şters de poznele copilei şi se supunea autorităţii ei cu o blîndeţe patetică, în toate cele în care Marcia nu le pretindea amîndurora contrariul.

O asculta docil pe Marcia care se îngrijea cu străşnicie să nu-i lipsească nimic şi care-i cunoştea toate mişcările, la fel cum le cunoştea pe ale micuţei lui tovarăşe. De două-trei ori pe zi, Marcia ieşea să se asigure că erau teferi; dar altfel, rămînea zăvorîtă în casă şi nu vedea pe nimeni decît dacă n-avea încotro; numai măcelarul şi negustorul de peşte puteau vorbi în cunoştinţă de cauză despre înfăţişarea şi comportamentul ei faţă de lume.

Aceştia o socoteau reţinută, necomunicativă şi rece. Experienţele amare prin care trecuse în viaţă săpaseră desigur adînc în inima ei pătimaşă; dar o sensibilitate morbidă şi-o indiferenţă tenace îi schimbaseră pesemne firea. Curiozitatea unui tîrg face ravagii, dar şi tolerează multă excentricitate; şi, după ce s-a stabilit că Marcia era la fel de ciudată ca mama ei, i s-a îngăduit să-şi ducă viaţa retrasă, în casa veche care se arătase întotdeauna atît de puţin primitoare. Pe la sfîrşitul verii, tînărul şchiop şi sora lui, care mai fuseseră de cîteva ori la Equity îi făcură o vizită; dar nu rămaseră decît o zi-două, cum ştiau cu precizie persoanele care urmăriseră cînd se ridicaseră şi se coborîseră storurile camerei de oaspeţi. Pe iarnă, tînărul veni din nou, singur de astădată, şi trase la hotel. Rămase şi duminică şi luă loc în amvonul bisericii de strictă obiedienţă, unde pastorul îi întinse o mînă frăţească şi-l pofti să rostească rugăciunea de început. În general vorbind, aceasta fu socotită o rugăciune bună, dar criticată că nu cuprindea nimic atrăgător pentru tineret. Se înţelegea că omul este în drum spre comitatul Aroostook, pentru a lua în primire o biserică dintr-o regiune izolată, unde probabil rugăciunile lui aveau să fie mai pe placul păstoriţilor.

În aceeaşi iarnă, judecătorul Gaylord suferi un nou atac de paralizie şi, spre sfîrşitul primăverii următoare, sucombă în urma unui al treilea. Bătrînul pastor, care fusese şi duhovnicul doamnei Gaylord, murise; judecătorul fu înmormîntat de tînărul infirm, care venise la Equity anume în acest scop, potrivit dorinţei, adesea

exprimate, a defunctului. Cel puţin aşa se zvonea; cert era că serviciul funebru fusese oficiat de Halleck.

Moartea bătrînului survenise cu cîteva luni înainte de-a sosi ştirea publicată în presa locală cu aprecierea cuvenită, dar fără lux de amănunte. Era vorba de fatalul accident prin împuşcare — pedeapsă ori consecinţă, cum vrem s-o luăm, a tuturor celor petrecute mai înainte — care avusese loc la Whited Sepulchre, statul Arizona, unde Bartley Hubbard se stabilise şi înfiinţase o tipografie, după ce plecase din Tecumseh. Începuse prin a scoate un ziar de duminică şi-l făcuse atît de picant încît devenise o necesitate pentru toţi locuitorii din Whited Sepulchre, cărora le cam plăcea să se ocupe de treburile, concetăţenilor lor, aşa că Bartley aştepta cu nerăbdare să treacă la apariţia zilnică; din nefericire, tocmai atunci se hazardă să comenteze relaţiile conjugale ale „unuia din cetăţenii de vază din Whited Sepulchre”. Personajul, acela adoptă îndată soluţia de mînă forte, cum se exprimase un preastimat confrate, relatînd nenorocirea cu uşurinţa cinică şi bogăţia de titluri elocvente cu care jurnalismul nostru moderează istorisirea unor cazuri tragice: strecura în fi- nal, în chiar stilul lui Bartley, că „domnul Hubbard lasă în urmă lui o soţie (de care era divorţat) şi un copil, undeva în Est”.

Marcia se considera văduvă de-atîta vreme încît acest eveniment nu mai putea produce asupra ei o schimbare vizibilă. Ce schimbare lăuntrică, dacă exista vreuna, se petrecea, e o problemă pe care imaginaţia încearcă în zadar s-o dezlege. Dar dacă, în faţa morţii bărbatului, o dragoste cum fusese a ei nu putea să refuze rana unei noi suferinţe, e sigur că aceasta era urzită din mustrări de cuget pe cît de neîntemeiate pe atît de înaîrjite.

Un an mai tîrziu, într-o seară, soţii Atherton stăteau de vorbă în legătură cu o scrisoare a lui Halleck, pe care Atherton o adusese de la Boston. Era vară şi se aflau în locuinţa lor de pe ţărmul mării, la Beverley. Era o scrisoare lungă şi Atherton o citise fragmentar de mai multe ori pe drum, în tren, apoi i-o citise pe toată soţiei lui.

— E o scrisoare de-a dreptul morbidă, zise el cu un aer nedumerit, după ce termină.

— Da, încuviinţă ea. Dar e pornită din suflet. Bietul Ben!

Soţul ei luă din nou scrisoarea şi citi ici-colo cile un pasaj.

„Mă îndrept acum spre tine, cerîndu-ţi ajutorul într-o chestiune asupra căreia conştiinţa mea aruncă o lumină atît de intermitenta şi de slabă încît nu mă pot încrede în ea. Ştiu că eşti bun, Atherton, de-aceea te rog din suflet să-mi spui părerea ta fără menajamente: chiar dacă mă distruge, o voi respecta. De la moartea tatălui ei, stă acolo, singură, cu fetiţa. N-am văzut-o decît o dată, dar ne scriem şi sînt momente cînd mi se pare că am dreptul în fine să-i cer să devină soţia mea. Cuvintele mă şochează cînd le scriu; iar temeiurile care speram să depună în sprijinul dreptului meu se întorc împotrivă-mi. Mai presus decît orice, îmi amintesc cu groază că el m-a îndemnat… că el a încuviinţat proiectul… E drept că n-am lăsat-o niciodată, prin vorbe sau fapte, să-şi dea seama de ceea ce se petrece în inima mea; dar a existat vreo clipă în care puteam s-o fac? E drept că am aşteptat ca el să moară; dar dacă i-am dorit moartea, nu sînt un virtual ucigaş?”

— O, ce nonsens ridicol! protestă Clara indignată.

Atherton continuă lectura:

„Iată întrebările pe care mi le pun în disperarea mea.

Ea e liberă acum; dar sînt eu liber? Nu sînt condamnat, prin chiar acest trecut, la o tăcere veşnică? Există momente cînd mă răzvrătesc împotriva atîtor chinuri; cînd simt o consfinţire a dragostei mele pentru ea, o încredinţare din afară că e drept şi bine s-o iubesc; apoi mă cufund iarăşi, căci mă întreb de unde vine această încredinţare… spune-mi, te rog, ce gîndeşti. A fost ofensa mea atît de mare încît nimic n-o poate şterge? Trebuie să jertfesc acestei spaime toate nădejdile mele, tot ce i-aş putea aduce şi tot ce-aş însemna pentru ea?”.

Atherton împături scrisoarea şi-o puse la loc în plic, încruntîndu-se exasperat.

— Nu înţeleg cum şi-a pierdut Halleck minţile din cauza acestei femei. Nu cred că o mai iubeşte; cred că îi e doar milă de ea. Ea nu-i ajunge lui Halleck nici la călcîi: pătimaşă, mărginită, geloasă, — va fi nenorocit

din cauza ei. Mai bine să rămînă aşa cum este. Dacă faptul că a zeificat-o n-ar fi ridicol, ar fi patetic.

— E-o fire geloasă, opină Clara privind în jos. Dar toţi cei din familia Halleck ţin la ea. Sînt convinşi că are multe calităţi. Nici Ben probabil nu-şi închipuie că e perfectă. Dar…

— Îşi închipuie, o întrerupse soţul ei, că-mi cere sfatul cu toată sinceritatea. Dar îţi dai seama cum *doreşte* să fie sfătuit.

— Fără îndoială! Vrea cu tot dinadinsul s-o ia de nevastă. Nu e vorba atît de ceea ce-ar trebui să aibă cît de ceea ce ar vrea să aibă un bărbat căsătorindu-se, nu-i aşa? Chiar cel mai bun dintre bărbaţi. Dacă ea e exigentă şi iute la mînie, el e suficient de înţelegător ca s-o scoată la capăt cu ea. Dacă ar avea un soţ pe care să se poată bizui, te-ai mai putea înţelege eu ea. Nu există femeie destul de bună s-o scoată la capăt cu un bărbat rău. E groaznic cînd te gîndeşti la acea biată fiinţă, stînd singură, fără nimeni să se ocupe de ea şi de fetiţă; iar dacă Ben…

— Ce vrei să spui, Clara? Nu vezi că faptul de-a o fi iubit cînd era nevasta altui bărbat e pentru el… o pată care nu se poate şterge?

— Ea n-a ştiut; şi n-a ştiut nimeni în afară de tine. Ai spus că sîntem judecaţi, după fapte. N-a plecat Ben cînd şi-a dat seamă ce sentiment nutreşte faţă de ea?

— Dar s-a întors.

— A făcut însă tot posibilul să-l găsească pe nefericitul acela şi a căutat să împiedice divorţul. La Ben e ceva morbid în această privinţă; noi însă nu trebuie să gîndim aşa.

— Era o vreme cînd ar fi fost bucuros să profite de un divorţ.

— Dar n-a profitat. Ai spus că dorinţa nu contează. Acum însă ea e văduvă şi orice bărbat o poate cere în căsătorie.

— Orice bărbat, în afară de acela care a iubit-o în timpul vieţii soţului ei. Mai ales dacă e un om ca Halleck. În fond nimic nu e alb sau negru, corect sau greşit; exista trepte, nuanţe. Poate un alt bărbat ar afla izbăvire într-o asemenea căsătorie. Dar Halleck n-ar afla decît pierdere… deteriorare… renunţare la ideal. Ar scădea chiar şi în ochii ei…

— O, Cît eşti de nemilos! Aş fi preferat ca Ben să nu-ţi fi cerut sfatul. Eşti mai rău ca el! Doar n-ai să-i scrii toate astea.

Atherton aruncă scrisoarea pe masă şi suspină tulburat.

— O, nu ştiu! Nu ştiu!

Lector: MIRCEA BUCURESCU
Tehnoredactor: VICTOR MAŞEK
Bun de tipar: 9. II.1987
Coli do tipar: 26
Com. Nr. 60 553
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii”
Piaţa Scînteii nr. 1
BUCUREŞTI

Cel de al patrulea roman, care apare în limba română, al uneia din personalităţile proeminente ale vieţii literare americane de la sfîrşitul veacului trecut şi începutul veacului nostru, a avut ca punct de pornire tulburătoarea impresie resimţită de William Dean Howells, în timpul unui spectacol cu tragedia Medeea. De altfel, iniţial, cartea ar fi trebuit să se intituleze Noua Medee. Pornind de-aici, autorul a construit această patetică dezbatere morală, în care cunoaşterea lumii ziaristicii i-a dat posibilitatea să proiecteze drama personajelor pe fundalul vieţii americane din ultimele decenii ale secolului al XIX-lea.

Prima ediţie a romanului Un caz modern a apărut în 1882.

Lei 21,50

CW

Editura Univers

Sir William Blackstone (1723—1780), jurist englez. Lucrarea sa, *Comentarii asupra legislaţiei engleze* (1765—1769), a avut o mare importanţă în Anglia şi Statele Unite, fiind folosită multă vreme drept principală lectură de către tinerii avocaţi (notele aparţin traducătoarei).

Jonathan Edwards (1703—1758), moralist şi teolog nord-american. Aparţinea unei familii înstărite şi cultivate. A dovedit un gust pronunţat pentru fenomenele naturii. Finele cercetări psihlogice au fost reunite în *Tratatul asupra sentimentelor religioase (1746).* A fost pastor la Northampton (Massachusetts) între 1727 şi 1750, a devenit apoi misionar, predicînd indienilor la Stockton, un sat de graniţă şi a murit, răpus de variolă, cînd tocmai fusese numit preşedinte al colegiului New Jersey din Princeton. Autor de asemenea al unei importante lucrări despre *Liberul arbitru.*

Evanghelia după Luca, cap. XII, versetul 27.

Horace Greeley (1811—1872), ziarist american, fondatorul ziarului *The Tribune* din New York (1841). Dorinţa lui era să ofere claselor muncitoare un ziar ieftin care să fie în aceiaşi timp onest şi elevat (n. Ed.).

Ralph Waldo Emerson (1803—1882), poet, eseist şi filozof american. Educat la Harvard, hirotonisit pastor unitarian la Boston. În 1829, se desparte de biserica lui, în 1832 vizitează Italia, Franţa, Anglia, unde întîlneşte pe Wordsworth, Coleridge şi Carlyle, legîndu-se printr-o strînsă prietenie cu acesta din urmă. Revine în America, ţine conferinţe pe teme literare şi morale. Se instalează în satul Concord. E cunoscut în special ca eseist, din 1837, cînd rosteşte celebra sa alocuţiune despre *Umanismul american.* Opera sa bogată mai cuprinde *Oamenii reprezentativi ai umanităţii* (1850).

Louis Agassiz (1807—1873), zoolog şi geologelveţian. Cercetări asupra peştilor fosilă, precum şi studii de glaciologie. Doctor în 1830, vine la Paris şi este încurajat de Cuvier ; după ce se întoarce în -Elveţia, este numit profesor de istorie naturală la Neuchatel în 1832. În 1848 se fixează în Statele Unite, unde i se încredinţează catedra de zoologie şi geologie de la Lawrence

Scientific School de pe lîngă Universitatea Harvard

Pronunţie defectuoasă pentru Goethe.

Kanucks sau *Canucks* — nume peiorativ dat în nordul Statelor Unite canadienilor francezi.

Matthw Arnold (1822—1888), poet şi critic englez. E numit inspector al şcolilor, în 1851 şi profesor de poetică la Oxford, în 1857. După mai multe volume de poezie *(Petrecăreţul rătăcit şi alte poeme*, *Empedocle pe Etna şi alte poeme*, urmate de noi *Poeme).* Publică în 1858 o tragedie, *Meropa,* a cărei prefaţă exprimă principiile tragediei greceşti. În 1861, îşi tipăreşte conferinţele despre *Modul de a-l traduce pe Homer*, apoi *Studiul literaturii celte, Eseuri de critică* şi *Cultură şi anarhie.* Primind misiunea de a studia

metodele pedagogice de pe continent, călătoreşte în Franţa, Germania şi Olanda şi-şi expune ansamblul observaţiilor în *Un Eton francez* şi *Şcoli şi universităţi continentale.*

Presupunem că e vorba de *Tom Taylor* (1817—1880), ziarist şi dramaturg englez. A fost unul dintre cei mai spirituali redactori de la *Puuch*. I s-au jucat mai multe piese de succes (unele

scrise în colaborare cu Charles Reade) pe teme împrumutate de la alţi scriitori. A mai publicat *Viaţa pictorului* B. R. *Haydon* și *Str J. Reynolds şi epoca lui.*

The Boston Mnseum, teatru care s-a inaugurat în 1814, cu mare succes, punînd în umbră *The Tremont Theatre,* deschis cu paisprezece ani mai devreme.

Dionysius Lardner (Dion) Boucicault (1822—1890), actor şidramaturg englez de origină irlandeză. În 1860 inaugurează cu *TheColleen Bawn* (în irlandeză *Frumoasa fată),* după un roman de Gerald Griffin, o serie de melodrame. I se atribuie lui Boucicault o sută cincizeci de piese, dintre care unele rămase în manuscris. Multe sînt traduceri din limba franceză sau adaptări de romane. Dar oricare i-ar fi fost sursa de inspiraţie, el ştia să se conformeze gustului zilei, datorită unui deosebit simţ scenic.

Sir William Pepperell (1606—1759), militar american. A preluat comanda expediţiei coloniale împotriva puternicei fortăreţe franceze de la Louisburg (Canada). Revenit în Noua Anglie în 1746, a fost întîmpinat cu onoruri, iar regele George II al Angliei l-a înnobilat, acordînd primului american titlul de baronet. La izbucnirea războaielor franceze şi indiene, a fost avansat general-maior şi a devenit comandantul forţelor de apărare a graniţelor Noii Anglii.

The Lady of Lyons (Doamna din Lyon sau Dragoste şi mîndrie), o comedie romantică de Bulwer Lytton,reprezentată pentru prima oară în 1838, a cărei acţiune se petrece între anii 1795—1796, la începutul ascensiunii lui Napoleon Bonaparte.

Evident, personajul citează greşit titlul ziarului.

A viva voce (it.), prin viu grai.

Cimitir lîngă Boston, unde se află mormintele multor oameni de seamă ai Americii.

Personaj din legendele saxone.

În limba latină în text, *din oficiu.*

Părtaş la crimă (lat.)

Cambridge — oraş în estul statului Massachusetts (circa 100.000 locuitori), situat pe Charles River, îa nord-vest de Boston, întemeiat în 1630. Sediul, printre altele, al lui Harvard University, Radcliffe College, pentru fete, şi al lui Massachusetts Institute of Technology.

Un detaliu pitoresc privind istoricul grădinilor publice şi parcurilor. În Statele Unite, dar mai ales în Noua Anglie, cel mai vechi parc este de obicei *The Common* — islazul comunal — delimitat în momentul cînd se crea aşezarea. Acest islaz este caracteristic nu numai oraşelor ci şi vechilor sate din Noua Anglie. Cel mai vestit e *The Boston Common* datînd din 1634, întins pe o suprafaţă de circa douăzeci de hectare.

Tendinţă în arhitectura de interior, însemnînd aproximativ *Arta gospodinei*.

Vestit restaurant din Boston, inaugurat în 1799, în care se serveau mîncăruri europene şi patiserie franţuzească. După numai cinci ani de la publicarea romanului de faţă, deci în 1887. s-a creat obiceiul — care a durat pînă în 1930 — ca o dată pe săplămînă să concerteze aici o formaţie de cameră a Filarmonicii din Boston.

Billerica, orăşel în partea de nord-est a statului Massachusetts, întemeiat în 1637. Unul din oraşele de predilecţie — unul din „oraşele de rugăciune" — ale lui John Eliot (1604—1890), misionar englez în vremea cînd Massachusetts era colonie engleză.

Flavius Iosephus (c. 37 —c. 100) istoric şi militar iudeu. În 64, pledează la Roma procesul deportării iudeilor din ordinul procuratorului Felix. Revenit în Iudeea, este unul din organizatorii răscoalei antiromane a iudeilor din 66—70. Făcut prizonier la ocuparea oraşului Iotapata, este adus în fata lui Vespasian, căruia îi prezice că va fi împărat. La împlinirea profeţiei, Vespasian îl eliberează. Iosephus adaugă la numele său pe cel al binefăcătorului: Flavius. Asistă de partea romanilor la cucerirea Ierusalimului de către Titus în anul 70, apoi se stabileşte la Roma. Cîştigînd stima împăraţilor Vespasian şi Titus, obţine cetăţenia romană.

flavis (lat.) — galben, blond, auriu.

Din dinastia de actori Warren, care au ilustrat arta inter- pretativă nord-americană în secolul al XIX-lea, autorul se referă aici la William Warren (1812—1888). Considerat drept unul din cei mai distinşi şi respectaţi actori americani, care unea un talent nativ cu o cultură bogată şi o inteligenţă vie Willliam Warren şi-a legat numele de oraşul Boston. Din 1847 pînă cînd s-a retras în 1883, el a jucat exclusiv în trupa teatrului Boston Museum, fiind considerat de contemporani nu numai un mare actor, ci şi unul din cetăţenii cei mai de vază ai capitalei statului Massachusets. Dinastia de actori Jefferson a ilustrat de asemenea viaţa teatrală nord-americană. Familiile Warren şi Jefferson se înrudeau între ele prin două căsătorii. Joseph Jefferson (1829—1905) a prelucrat şi adaptat numeroase piese de teatru. În anul 1874 a scris piesa *Scattering Batkins*, despre care se vorbeşte mai sus. Această piesă a fost pusă în scenă şi interpretată de trupa de teatru Cranberry Center, constituită în jurul anului 1760 la Cambridge, Massachusetts; e foarte probabil aşadar că a dat reprezentaţii şi la Boston.

Grupare sau şcoală de gîndire teologică, în cadrul comu- nităţii anglicane, cu vederi liberale în ceea ce priveşte doctrina şi viaţa comunitară, punînd accentul pe o orientare de largă cuprin- dere, mai ales în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, îndrumată de Thomas Arnold, Charles Kingsley, A. P. Stanley sau F.W. Robertson.

Ulysses Simpson Grant (1822—1885). general şi om de stat american, al optsprezecelea preşedinte al Statelor Unite ale Americii, între anii 1803 şi 1877.

Pas si bête, aici: doar n-oi fi aşa de prost.

Andrew Johnson (1808—1875), om de stat american, originar din Carolina de Nord. Deputat democrat în Congres, guvernator militar al statului Tennessee, senator ; deşi democrat, el se raliază republicanilor pentru a nu înlesni secesiunea. Ales vicepreşedinte în noiembrie 1864, îl înlocuieşte pe Abraham Lincoln, asasinat, devenind cel de-al şaptesprezecelea preşedinte al Statelor Unite în aprilie 1865. Intră în conflict cu radicalii. Dezavuat în alegerile legislative (noiembrie 1866), continuă să sfătuiască statele confederaţiei să nu ratifice amendamentul, iar veto-ul său la o lege împotriva membrilor fostelor guverne răzvrătite este anihilat de majoritatea de două treimi (martie 1867). După ce îl înlătură pe secretarul de stat al apărării, E. *M.* Stanton, Camera reprezentanţilor îl pune pe preşedintele Johnson sub acuzare pentru trădare, dar e achitat cu o majoritate de un vot (mai 1868), fapt la care se face aluzie în text. Deşi pedant, îndărătnic şi lipsit de farmec personal, Andrew Johnson era un om înzestrat cu mari calităţi, de o absolută integritate ; de aceea Bartley îl invocă în această situaţie critică.

Mount Auburn, vestit cimitir în apropiere de Boston, unde sînt înmormîntaţi numeroşi americani de vază.

Ulmul lui Washington, copac aflat la Cambridge, în apropiere de Craigie House — cartierul general al lui George Washington — sub care se spune că primul preşedinte al State lor Unite a primit din însărcinarea Congresului comanda Armatei Continentale în 1775.

Bunker Hill, colină situată în faţa Bostonului, cunoscută prin faptul că aici a avut loc o importantă bătălie în timpul războiului de independenţă, dată între englezi şi coloniştii americani insurgenţi, la 17 iunie 1775. Englezii şi-au atins ţelul: au pus stăpînire pe Bunker Hill, dar rezistenţa îndîrjită pe care au întîmpinat-o a galvanizat energiile americane pentru viitor.

Brookline, cartier al Bostonului, renumit pentru eleganţa şi frumuseţea reşedinţelor şi grădinilor sale.

Muzeui de Artă din Boston, fondat în 1870, dedicat artelor din toate epocile (conţine importante colecţii de artă japoneză chineză, precum şi de artă franceză din veacul al XlX-lea).

Lexington, oraş din Statele Unite, statul Massachusetts la nord-vest da Boston; la 19 aprilie 1775, aici s-a produs cea dintîi ciocnire de trupe din războiul de independenţă între englezi şi americani
Jocuri de societate, care fac apel la spiritul de inventivitate, la memorie, la erudiţie.

Pricepere, iscusinţă (fr.).

Cambridge, oraş în Statele Unite, statul Massachusetts, situat pe malul fluviului Charles, care-l desparte de Boston. Important centru universitar, sediul lui Harvard University, al lui Radcliffe College etc.

În limba italiană în text.

Autorul se referă aici la un episod din istoria Statelor Unite ale Americii, legat de alegerea celui de-al 19-lea preşedinte, Ru- therford Brichard Hayes, republican (1822—1893). Contracandidatul său, Samuel Jones Tilden, democrat (1814—1886) obţinuse un nunumăr mai mare de voturi, dar în urma contestării rezultatelor electorale din cîteva state (Carolina de Sud, Florida, Louisiana şi Oregon) şi a anchetei, Rutherford B. Hayes a fost declarat ales preşedinte al Statelor Unite ale Americii, în 1877, cu 185 voturi faţă de 184 ale marilor electori.

William Morris Hunt (1024—1079), pictor şi sculptor american. Studiază mai întîi sculptura la Düsseldorf (1846), apoi pictura la Paris (1850) cu Thomas Couture. E unul din primii descoperitori şi admiratori ai lui Jean-Francois Millet, a cărui pînză *Semănătorul* o achiziţionează. Opera sa principală este decorarea tavanului sălii celei mari a Capitoliului din Albany. A publicat în 1875 convorbiri despre artă.
Mary Anne Evans, zisă *George Eliot*(1819—1880), femeie de litere engleză, foarte cultivată, posedînd o serioasă formaţie filozofică raţionalistă, adeptă a doctrinelor lui Auguste Comte şi Herbert Spencer. Publică la început eseuri de filozofie şi literatură franceză şi germană, traducînd în acelaşi timp din Spinoza şi Feuerbach. În 1856. tipăreşte în foileton prima sa nuvelă, *Aventurile reverendului Amos Barton* apoi, după alte două nuvele, romanul *Adam Bede* (1859) care-o consacră. Urmează : *Moara de pe Floss* (1860), roman autobiografic ; *Silas Marner* (1861), *Romola*(1863). roman istoric a cărui acţiune se petrece în timpul lui Savonarola ; *Felix Holt* (1866). *Middlemarch* (1872), mare roman psihologic ; *Daniel Deronda* (1876) si *Impresiile lui Theophrastus Such* (1879).
Edmund Fiske Green, zis *John Fiske* (1842—1901). Filozof şi istoric american. De o erudiţie precoce, cunoaşte la optsprezece ani principalele limbi europene, ebraica şi sanscrita. Predă filozofia şi istoria la universitatea Harvard (1869) şi, începînd din 1881, la Saint Louis. Publică

numeroase lucrări de filozofie, dintre care cele mai importante sînt : *Începuturile Noii Anglii* (1889), *Revoluţia americană* (1891), *Descoperirea Americii* (1892). Lucrarea sa, *Schiţă de filozofie cosmică* (1874), e socotită un magistral expozeu al sistemului spencerian.

La sfîrşitul secolului trecut, călătorii .americani utilizau pe distanţe mari vagoane de clasă — vagoane-salon — în timpul zilei pentru ca apoi, seara, să treacă în vagoanele de dormit.

În limba italiană în text.

Table of Contents

I
II
III
IV
V
VI
VII
VIII
IX
X
XI
XII
XIII
XIV
XV
XVI
XVII
XVIII
XIX
XX
XXI
XXII
XXIII
XXIV
XXVI
XXVII
XXVIII
XXIX
XXX
XXXI
XXXII
XXXIII
XXXIV
XXXV
XXXVI
XXXVII
XXXVIII
XXXIX
XL
XLI

Table of Contents

I	3
II	15
III	21
IV	29
V	45
VI	56
VII	66
VIII	78
IX	92
X	102
XI	112
XII	119
XIII	130
XIV	136
XV	148
XVI	157
XVII	165
XVIII	178
XIX	189
XX	198
XXI	204
XXII	213
XXIII	228
XXIV	243
XXVI	259
XXVII	270
XXVIII	282

XXIX	295
XXX	306
XXXI	311
XXXII	325
XXXIII	334
XXXIV	345
XXXV	357
XXXVI	369
XXXVII	376
XXXVIII	385
XXXIX	395
XL	404
XLI	416